

ಅಂಕಣಗಳು - ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ಬೇಳೂರು

ಬದಲಾಯಿತೆ ಬದುಕು

ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿ ಯೋಜನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ ಬಡತನ ನಿವಾರಣೆ. ಪ್ರತಿ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೂ 100 ದಿನಗಳ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಖಾತ್ರಿಯಾಗಿ ಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ತಳಮಟ್ಟದ ಕೃಷಿಕರು ಸಾಲದಿಂದ ಹೊರಬರಲು ಸಶಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ; ಬಡವರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ; ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು, ದಲಿತರನ್ನು, ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ಸಬಲರನ್ನಾಗಿಸುವ; ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಚುರುಕುಗೊಳಿಸುವ; ಪರಿಸರ, ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆಗಳನ್ನು ಸುಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುವ; ಬಡ ಕೂಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ಸಂಘಟನೆ ಮಾಡುವ; ವಲಸೆ ತಡೆಗಟ್ಟುವ; ಒಟ್ಟಾರೆ ಜೀವನಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶ. ಯೋಜನೆ ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿ, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಮಾಹಿತಿ ಕೊರತೆ, ಜಾಗೃತಿ ಕೊರತೆಗಳಿಂದ ಹಿಂದುಳಿದಿದೆ.

ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡೂವರೆ ಕೋಟಿ ಜನ ಬಡತನ ರೇಖೆಗಿಂತ ಕೆಳಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ವರಮಾನ 368 ರೂಪಾಯಿಗಳು ಮಾತ್ರ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶೇ.50ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಬಡತನ ರೇಖೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂತ್ರಾಲಯ ರಚಿಸಿದ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಎನ್.ಸಿ. ಸಕ್ಸೇನಾ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ[2009ರಲ್ಲಿ]. ಇದು ನಿಜವಾದರೆ 60 ಕೋಟಿ ಭಾರತೀಯರು ಬಡತನದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದಾಯಿತು. 1997ರಿಂದ 2005ರವರೆಗಿನ ಮಾಹಿತಿ ಪ್ರಕಾರ 20,093 ರೈತರು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. 2011ರ ಜನವರಿಯಿಂದ ಮಾರ್ಚ್‌ವರೆಗೆ ಈಗಾಗಲೇ 43 ರೈತರು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. 2010ರಲ್ಲಿ 14 ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಬರಪೀಡಿತ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಜನರ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇ.41.1ರಷ್ಟಿದೆ. ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಂದ, ವಿಶೇಷ ವಿತ್ತ ವಲಯ, ವಿಶೇಷ ಕೃಷಿ ವಲಯ, ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ, ಕೃಷಿಗಾಗಿ ಕಟ್ಟಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಜಲಾಶಯಗಳಿಂದ ನಿರಾಶ್ರಿತರಾಗುತ್ತಿರುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ದಿನೇ ದಿನೇ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಭೂಹೀನರು, ಅನಕ್ಷರತೆ, ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಕೂಲಿ, ನಿರುದ್ಯೋಗ ಇವೆಲ್ಲಾ ಬಡತನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಲು ಕಾರಣವಾಗುವ ಅಂಶಗಳು. ಅದರಲ್ಲೂ ಕುಡಿತದಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ದುರ್ಗತಿ.

ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿ ಯೋಜನೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಆದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಅಥವಾ ಅದರಿಂದ ಆದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಪಂಚಾಯ್ತಿ ರಾಜ್ ನಂತೆ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿಯಲ್ಲೂ ಫಲಾನುಭವಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಮಹಿಳೆಯರಾಗಿರಲಿ, ಅವರಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒತ್ತು.

ಕೃಷಿ ಕೂಲಿ ಮಾಡುವ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಇಂದಿಗೂ ಗಂಡಸರಿಗೆ ಸಿಗುವಷ್ಟು ಕೂಲಿ ಸಿಗದು. ಆದರೆ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಕೂಲಿ, ಸಮಪಾಲು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರೇ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಡಸರಿಗೆ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ, ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಸಂಬಳ ಇದರ ಎರಡರಿಂದ ಐದು ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು. ಹೀಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ 100 ರೂಪಾಯಿಗೆ ದುಡಿಯಲು ಬರುವವರು ಕೇವಲ ಮಹಿಳೆಯರು ಮಾತ್ರ.

ಆದರೆ, ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ, ಯೋಜನೆ, ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಜಾಗೃತರಾದ ಮಹಿಳೆಯರು, ಬೆಳಗಾವಿ ಪ್ರದೇಶದ ಖಾನಾಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಬಂದರೂ, ಅಲ್ಲಿನ ಪುರುಷರು ಅವರನ್ನು ತುಳಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿ ಕೆಲಸಗಳು, ಸರಕಾರಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಗ್ರಾಮಸಭೆ ಮೂಲಕವೇ ತೀರ್ಮಾನ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಜನರಿಗೆ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಡೆದೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗ್ರಾಮಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವೆಲ್ಲಿ? ಮಂಗಳೇನಕೊಪ್ಪ

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಈ ವರ್ಷ ಗ್ರಾಮಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಭಾಗವಹಿಸಲೇಬೇಕೆಂದು ಮಹಿಳೆಯರು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವತಯಾರಿಯಾಗಿ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರ ಗೊಂಚಲು ಸಂಘದ ಸಭೆಗೇ ಕರೆದು ಅವರೊಂದಿಗೂ ಚರ್ಚಿಸಿದರು. ಯಾವ ಯಾವ ಯೋಜನೆಗಳು ಬಂದಿವೆ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ರಸ್ತೆ, ಉರಿನಲ್ಲಿನ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿ ಕೆಲಸ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯಲ್ಲಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಲ್ಲೂ ತೀರ್ಮಾನವಾಗಕೂಡದೆಂದು ಹೆಂಗಸರು ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗೆ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿದರು.

ಅಂತೆಯೇ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗೆ ಮಹಿಳೆಯರೆಲ್ಲ ಬಿಡುವು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಗಂಡಸರ, ಉರ ಹಿರಿಯರ ಹುಬ್ಬು ಮೇಲಕ್ಕೇರಿತು. “ಯಾತ್ರೆವ್ವಾ, ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ್ರಿ? ಇಲ್ಲೇನು ಕೆಲಸ ನಿಮಗೆ? ಚಂದಾಗಿ ಮನೀ ಬಾಳ್ವೆ ಮಾಡ್ ಹೋಗ್ರಿ. ಉರ ಉಸಾಬರಿ ನಾವು ಹಿರೇರು ನೋಡ್ಕೋತೀವಿ” ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಎದುರಾದವು. ಮಹಿಳೆಯರು ಅಪಮಾನ ಸಹಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತರು. ಅವರಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ಕೆಲವು ಯುವಕರೂ ನಿಂತು ಮಾತನಾಡಿದರು. ನೀರಿನ ಸರಬರಾಜಿನ ವಿಚಾರ, ಮನೆಗಳ ಹಂಚಿಕೆ, ಅಂಗವಿಕಲರಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯದ ವಿಚಾರ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಾವೂ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಕಡೆಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿಯ ವಿಚಾರ ಬಂದಾಗ, ಗ್ರಾಮದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಯಾವ ಯಾವ ಕೆರೆಗಳ ಹೊಳೆತುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಆದ್ಯತೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವುದನ್ನೂ ಹೇಳಿದಾಗ ಹಿರಿಯರ ಏರಿದ್ದ ಹುಬ್ಬು ಅಲ್ಲೇ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡು ಗಂಟಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಗದ್ದಲ ಮಾಡಲೆಂದೇ ಕುಡಿದು ಬಂದಿದ್ದ ಕುಡುಕರನ್ನು ಯುವಕರು ನಿಭಾಯಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಗದ್ದಲವೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ!

ಉರಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಿದ್ದರು. ಹಿರಿಯರು ಉರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ನಿರ್ಧಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರೂ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಿದ್ದರು.

ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣದ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಷ್ಟನ್ನೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟರೆ, ದಾರಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮುಳ್ಳುಗಳೇ. ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪುವ ಯುವಕರನ್ನೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಅಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ಸಫಲತೆಯನ್ನಾದರೂ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಆದರೆ, ಅವರು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಘಟನೆಯಾದದ್ದು, ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತರಾದದ್ದು, ಕೆಲಸ ಕೊಡಿ ಎಂದು ಪಂಚಾಯ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟುಹಿಡಿದು ಕೇಳಿದ್ದು, ಗಂಡಸರ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಹರ ಹಿಡಿದು ಮಾಡಿದ್ದು ಮುಂತಾದ ತೊಡಕಿನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿವೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇಂದು ಅಲ್ಲಿನ ಮಹಾನಂದ ಎಂಬ ಮಹಿಳೆ ಮಾಹಿತಿ ಹಕ್ಕಿನ ಮೂಲಕ (ಆರ್ ಟಿ ಐ) ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರವನ್ನು ಜನರ ಮುಂದೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಆದರೂ, ಇದು ಮಹಿಳಾ ಹೋರಾಟವೇ ಹೊರತು ಸಬಲೀಕರಣವಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಮಹಿಳೆ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಗುಂಪು, ಮಹಿಳೆಯರು ಎಂದರ್ಥ. ಹೀರಾಬಾಯಿ ತಿಳಿಯದೇ ಸಹಿ ಹಾಕಿ ಮೋಸ ಹೋದದ್ದು, ವೇತನ 82ರಿಂದ 100ಕ್ಕೆರಿದಾಗ ಬಾಕಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದದ್ದು ಇವೆಲ್ಲಾ ಅವರಾರೂ ಸಬಲೆಯರಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದೇ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಬಲಗೊಂಡಾಗ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳ ಹೊರೆ ಅವರ ಮೇಲೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಅರಿವಿನ ಹರಿವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಬರುವ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶೌಚಾಲಯ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಇರಬೇಕೆಂಬ ಶರತ್ತು ವಿಧಿಸುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿ ಯೋಜನೆ.

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಹಿರೇನರ್ತಿಯ ದೇವಕ್ಕ ತೆಂಬದಮನಿ ಪತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೂ ಕೃಷಿ ಹೊಂಡ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಫಸಲು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಚನ್ನವ್ವ ದಲ್ಲಣ್ಣನವರು ತಂದೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಹೊಂಡ ತೆಗೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಬೆಳೆಯಲು ನೀರನ್ನು ದೂರದಿಂದ ತರುವ ಹೊರೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ದಲಿತರ ಮೇಲಾದ ಪರಿಣಾಮ ವಿಭಿನ್ನ. ಅನೇಕ ಕಡೆ ಅವರ ಜಾಬ್ ಕಾರ್ಡುಗಳನ್ನು ಅಡವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿಯ ಜಾಬ್‌ಕಾರ್ಡ್ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಅವರ ಪಡಿತರ ಚೀಟಿಗಳನ್ನೂ ಅಡವಿಟ್ಟು ಅದರ ಹಣವನ್ನೂ ಕುಡಿತಕ್ಕೆ ಬಳಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಅಂತಹ ಊರಿನಲ್ಲಿರುವ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಯುವಕ ಸಂಘಗಳು, ದಲಿತ ಸಂಘರ್ಷ ಸಮಿತಿಗಳು ತಲೆಬಿಸಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಚುನಾಯಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಂದ ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಜಯಂತಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ದಲಿತ ಸಂಘರ್ಷ ಸಮಿತಿಯ ನಾಯಕರು ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಚೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಸಿಗುವ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಹ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ. “ಸಿಪಾಯಿ ಕೂಡಾ ನಮ್ಮ ಮಾತು ಕೇಳೋದಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ ಬಾದಾಮಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆ, ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷೆಯರು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ದಲಿತರು. ನಮ್ಮದು ಕೇವಲ ಸಹಿ ಹಾಕುವ ಪಾತ್ರ ಎಂಬುದು ಇವರ ಅನಿಸಿಕೆ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಹೊನ್ನಾಪುರ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆರೆ ಬೇಕೆಂದು ಗದ್ದಲ ಮಾಡಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ಮುಖಂಡರೊಬ್ಬರು ಈ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷ. ಆದರೆ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆಯ ದಿನ ಆತನ ಮಾತೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಧಾರವಾಡದ ರಾಮಾಪುರ ಅಡಿವೆಪ್ಪ ಕರಿಯಪ್ಪ ದಂಡಸಿಯವರು ಹೊಲದ ಬದುಗಳ ಸುತ್ತ 40 ಮಾವು ನೆಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಂಡರಗಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ದಲಿತರ ಮನೆ- ಮನೆಗಳಿಗೆ ತೆಂಗಿನಗಿಡ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ದಲಿತರ ಕೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ನೀರು ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಚರಂಡಿಗೆ ಸಿಮೆಂಟ್ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಲು ಹಾಕುವಿಕೆ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ.

ವನವಾಸಿಗಳ ಸಬಲೀಕರಣ ಕುರಿತು ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯೋಜನ ಆಗಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಇವರು ಕೇರಳಕ್ಕೆ/ಕೊಡಗಿನ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುವುದು ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆಯ 119 ಹಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: “ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಆಕೆಯ ವಲಸೆ ತಪ್ಪಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಮ್ಮ ಸಿಗುತ್ತಾಳೆ, ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿವೆ”. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಸೊಳ್ಳೆಪುರದ ಶಿವಸ್ವಾಮಿ ಒಬ್ಬ ರಾಜಕೀಯ ಮುಖಂಡ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಆತ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷೆಯಾಗಿದ್ದ ಗಿರಿಜನ ಮಹಿಳೆ ಜಾಜಿ, ನಾಗರಹೊಳೆ ಬುಡಕಟ್ಟು ಕೃಷಿಕರ ಸಂಘದ ಸಂಚಾಲಕ ಪಿ.ಕೆ. ರಾಮು ಇವರೆಲ್ಲಾ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿ ಯೋಜನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಮಗೇನು ತಿಳಿಯದು ಎಂದೇ ಏಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದೇನು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ವಿಚಾರವಲ್ಲ. ಇವರೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದೂ ತಮ್ಮವರನ್ನೇ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಇಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದಿವಾಸಿ ಹಕ್ಕು ಹೋರಾಟ ಗುಂಪಿನ ಸದಸ್ಯರಾದ ಸೋಮಣ್ಣನವರು ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲಕ ಆದ ಆನೆ ಕಾವಲು, ಕಾಡಿನ ಬೆಂಕಿ ಆರಿಸುವ ಜಾಗೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಿರಿಜನರೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಈಗಲೂ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಅವರೇ ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಿದ್ದಿಗಳು, ಗೌಳಿಗಳು, ಶಿವಮೊಗ್ಗದ ಕುಣಬಿಗಳು, ಬೆಳಗಾಂನ ಮರಾಠಿಗಳು ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ವನವಾಸಿಗಳ ಕುರಿತಾಗಿಯೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇವರ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿರುವಷ್ಟು ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ಬೇರೆಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ.

ವಲಸೆ ಇವರಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಪರಿಣಾಮ ಲೈಂಗಿಕ ರೋಗಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಡೀ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೂ ಇದನ್ನು ಹರಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೊಪ್ಪಳ, ನರಗುಂದಗಳಿಂದ ವಲಸೆ ಹೋಗುವ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಕೇರಳ, ಕೊಡಗು, ಮಂಗಳೂರುಗಳಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅಸ್ವಸ್ಥರಾಗುವುದು ಹಾಗೂ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕೆಲವು ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ದಾಖಲಿಸಿವೆ. ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯರು ಎಚ್‌ಐವಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದನ್ನೂ ಅವು ದಾಖಲಿಸಿವೆ. ಹಾಗಂತ ವರ್ಷವಿಡೀ ಕೃಷಿಗೆ ನೀರು ಸಿಕ್ಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಲಸೆ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಕೆರೆಯ ಹೂಳು ತೆಗೆಯುವುದು, ಬಾವಿಗಳ ಆಳ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ನೀರು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವ ಕಡೆ, ಕಾಲುವೆ ಅಂಚಿನ ರೈತರಿಗೂ ನೀರು ಸಿಕ್ಕ ಕಡೆ ವಲಸೆ ತಗ್ಗಿದೆ [ಗುಲ್ಬರ್ಗಾದ ಸಾವಿಗಾವ್- ಮೆಹಕರ್

ಪಂಚಾಯ್ತಿ, ಅಂತರಸಂತೆ- ಕಬಿನಿ ಪ್ರದೇಶ]. ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಹೊರಗೆ ಸಿಗುವ ಕಾರಣ ವಲಸೆ ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೋಣ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಜಕ್ಕಲಿ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯಲ್ಲಿ ದಲಿತರೊಬ್ಬರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು. ಆದರೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಯಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಜಾಬ್‌ಗಾರ್ಡ್ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವೆಲ್ಲಾ ಇವರ ಬಳಿಯೇ ಇದೆ. ಗೋವಾದಲ್ಲಿ ದಿನಗೂಲಿ 350 ರೂಪಾಯಿಗಳು. ವಲಸೆ ಹೋಗುವ ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಇವರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಂದು ಕೊಟ್ಟಕೊನೆಯ ಹಳ್ಳಿ ಚಡಚಣ. ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇಂಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿದ ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಖಾಯಂ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದು ಅಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ನೀರಿನ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದಾಗಿ ರಸ್ತೆ, ಕೃಷಿ, ಅರಣ್ಯೀಕರಣಗಳಂತಹ ಕೆಲಸಗಳು ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ನಡೆದ ಪರಿಣಾಮ ವಲಸೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಂತಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿ.

ಡಾ. ರಾಮ ಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾರವರು ತಮ್ಮ 'ಮ್ಯಾನ್ ಕೈಂಡ್' ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಗರಿಷ್ಠ ಅಥವಾ ಕನಿಷ್ಠ ವರಮಾನ ಅಥವಾ ವೆಚ್ಚ 1:10ರ ಅನುಪಾತದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು. ಇದನ್ನೂ ಮೀರಿದರೆ ಸಮಾನತೆ ಅಥವಾ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮತೋಲನ ಏರುವೆರಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಯಮದಂತೆ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಮೀರುವ ಕೂಲಿ ಭತ್ಯೆ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಜನ ಅದನ್ನು ಕೂಡಿಸಲು, ಐಷಾರಾಮಿ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಣ ತೊಡಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯೆಂಬ ನೀತಿಯು ಈ ಅನುಚಿತ ಭತ್ಯೆ ಅಥವಾ ಅವಕಾಶದಿಂದ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನಾವೀಗ ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್ ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಯುವಕರು ಸಂಪೂರ್ಣ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ದೇಶದ ನಾಗರಿಕರ ಆಂತರಿಕ ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮೇಲೆ ಅವಶ್ಯಕ, ಅಪಾಯಕಾರಿ ದಾಳಿ ಇದು. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬದುಕಿನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ನೈತಿಕ ತಂತುಗಳನ್ನೇ ನಾಶಪಡಿಸುವಷ್ಟು ದುಂದು ಹಾಗೂ ವೈಭೋಗಗಳಿಗೆ ಸರ್ಕಾರಗಳೇ ಒಗ್ಗಿಹೋಗಿವೆ. ಸಮಾನತೆಯಲ್ಲಿ ಜನಕ್ಕೆ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಪರಿಣಾಮ ವಿದೇಶೀ ಕಂಪೆನಿಗಳು ಹೊಸ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ದಾಳಿ ಇಡುತ್ತಿವೆ. ಯಾಜಮಾನ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಾಗರಿಕ ಅಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಬಂದೂಕುಗಳ ನಡುವೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಇನ್ನೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಏರುವೆರುಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವ ಕೆಲಸ ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಭಾರತವು ಬಡ, ಹಳ್ಳಿಗಳ ಭಾರತ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮಂತ, ಪಟ್ಟಣಗಳ ಭಾರತ ಎಂದು ಎರಡು ಹೋಳಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ.

ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಡೂರಿನ ಹಡಗಾಲು ಗ್ರಾಮದ ಹನುಮಂತಪ್ಪ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಕಾಫಿ ತೋಟಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುವ ಕೂಲಿಕಾರ. ಇದೀಗ ಊರಿನಲ್ಲಿ ವರ್ಷವಿಡೀ ಕೆಲಸ ದೊರೆಯುವ ಕಾರಣ ದೂರದೂರಿಗೆ ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಕುಟುಂಬದ ನೆಮ್ಮದಿಗಳೇ ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹಿತವೆನಿಸಿದೆ. ವಲಸೆ ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ದುಡಿದು ತಂದ ಹಣ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ನಿಲ್ಲದು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅವರದು.

ಬಾಗಲಕೋಟೆಯ ಹೊಸೂರು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಗಿಡ್ಡನಾಯಕನಾಳದ ಸಂಘಟನಾ ಕ್ರಾಂತಿಯು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಆಗದ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ 20 ಮಾದಿಗ ಕುಟುಂಬಗಳಿವೆ. ಇವರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೆರೆ, ಬಾವಿ, ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳ ನೀರನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತಿಲ್ಲ. ಹೋಟೆಲ್ ಗಳಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಗುಡಿಗಳ ಪ್ರವೇಶ ನಿಷಿದ್ಧ. ಇವರ ಜಾಬ್‌ಗಾರ್ಡ್ ಸಹ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಸದಸ್ಯರೊಬ್ಬರ ಸುಪರ್ದಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿ ಯೋಜನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಾದರು. ಕೆಲಸ ಕೊಡುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಆ ಸದಸ್ಯನ ಅಹಂಕಾರ ಹಾಗೂ ಕ್ರೂರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಬಹಿಷ್ಕೃತರಾದರು. ಇವರೆಲ್ಲಾ ಬದುಕಲೇ

ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಹಿಂಸೆ ನೀಡತೊಡಗಿದರು. ಆದರೆ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಬೆಂಕಿ ಭುಗಿಲೆದ್ದಿದೆ.

ಸಂಘಟನೆಯ ಕುರಿತಾದ ಜಾಗೃತಿ ಈ ಮೊದಲೇ ಜನರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತ್ತು. ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸಂಘ, ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳು, ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಸಂಘಗಳ ಮೂಲಕ ಅನೇಕರು ಬ್ಯಾಂಕ್, ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಇಡುವಿಕೆ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ 25 ಅಥವಾ 50 ಜನರ ಗುಂಪು ಸೇರಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಕೆಲಸದ ಮೇಲಿನ ಅನಾದರ, ಸರ್ಕಾರದ ಕೆಲಸ ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದರೂ ಆದೀತು ಎನ್ನುವ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ, ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರ, ಚುನಾಯಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಹಿಡಿತ, ಮತ ಮಾರಿಕೊಂಡಂತೆ ಜಾಬ್‌ಬಾರ್ಡ್ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದ್ದು, ನಿರಾಸಕ್ತಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಂಘಟನಾ ಶಕ್ತಿಯ ಹಿನ್ನಡೆಗೆ ಕಾರಣಗಳು. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಇವರೇನಾದರೂ ಸಂಘಟಿತರಾದರೆ ಹಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಮನೆಗೆ ಬರುವಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಕೆಲವು ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳ ಉದ್ಯೋಗ ಮಿತ್ರರು [ಮುಖಂಡರು] ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಷರ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ, ಆಹಾರದ ಸಮತೋಲನ ಕುರಿತ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ ವಿಚಾರ.

ಆದರೂ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸದಿರುವುದು ಪಂಚಾಯ್ತಿ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ತೊಡಕುಂಟಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬದುಕುವ ಹಕ್ಕು, ನ್ಯಾಯ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘಟನೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಜಾರಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು ಅಧಿಕಾರಸ್ಥರು, ಚುನಾಯಿತ ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಕೆಲಸ. ಇದರ ಕುರಿತು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು ಸಂಘಟನೆ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲೂ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಸಮಾನ ಕೂಲಿ, ಸಮಾನ ಬಾಳು ಇವೆಲ್ಲಾ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಸಿಗುವಂತಹದ್ದಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಬೇಕಾದ್ದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಮಗು ಅತ್ತಾಗಲೇ ಅಮ್ಮ ಹಾಲೂಡುವುದು ಮಾನವ ಸಹಜ ಗುಣ. ಸಂಘಟನೆಯ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ತರಬೇತಿ, ಎದೆಗಾರಿಕೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಅವಶ್ಯಕ. ಮುಂದಾಳತ್ವವಿಲ್ಲದೆ, ಸೂಕ್ತ ಯೋಜನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಪೀಟರ್ ಬರ್ಗರ್ ಒಬ್ಬ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ. ತನ್ನ 'ಪಿರಮಿಡ್ ಆಫ್ ಸ್ಯಾಕ್ರಿ ಫೈಸ್'ನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ದೇಶದ ಬಹುಪಾಲು ಮಂದಿಗೆ ಜೀವನವೆಂಬುದು ಬರೀ ಹೋರಾಟ. ಹಸಿವು, ಉಳಿವಿನ ಹೋರಾಟ. ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಪರೀತ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ವಿಚಿತ್ರ, ವಿಶಿಷ್ಟ ಸನ್ನಿವೇಶ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧ ಸಮಾಜ ಹಾಗೂ ದರಿದ್ರ ಸಮಾಜಗಳೆಂಬ ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳು ಎದುರಾಗುತ್ತವೆ. ಆಗ ಸಮಾನತೆ ಕರಗಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ದರಿದ್ರ ಸಮಾಜದ ಜನರು ಎಂದೂ ಸಂಘಟಿತರಾಗರು. ಅವರೊಮ್ಮೆ ಸಂಘಟಿತರಾದರೆ ಸಮೃದ್ಧ ಸಮಾಜದವರು ಅದನ್ನು ಒಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಸಮೃದ್ಧ ಸಮಾಜನ ಜನರೇ ಅದರ ಮುಖಂಡರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಗೂ ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಸ್ಥಿತಿ.

ಇದನ್ನು ಹಾಸನದ ಮೇರಿ ಜೋಸೆಪ್ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವೊಂದರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಂಘಟನೆಯಾದ ಮಹಿಳೆಯರು ಇಂದು ಅವರ ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ಎಂಬ ಕಪಿಮುಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ನರಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯ ದಾಸ್ಯ. ಜನಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯ, ವಿಶ್ವಾಸ ತುಂಬಬೇಕಾದ ಯೋಜನೆಯು ದೇವರೆಂಬ ಅಫೀಮು ಕುಡಿಸಿ, ಭಯದಿಂದ ಶೋಷಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಧಾರವಾಡದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆ ಶಾರದಾ ಗೋಪಾಲ್ ಸಹ ಇದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘವೆಂದರೆ ಬರೀ ಹಣದ ವ್ಯವಹಾರವಲ್ಲ. ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಿರುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವಂತಹ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದಿರುತ್ತದೆ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಹಂತ- ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಘಟನೆಗೊಂದು ಸಾರ್ಥಕತೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ವಾದ.

ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತ ಅಭಯ್ ಕುಮಾರ್, ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿ ಯೋಜನೆಯ ಕೂಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಂಘಟನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಕೂಲಿಕಾರ್ಮಿಕರು ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕು. ಸಂಘಟಿತ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಬೇಕು. ಈ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದು ಅವರ ನಿಲುವು. ಸಂಘಟನೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಗೂಂಡಾಗಿರಿ ಎದುರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬೀದರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಔರಾದ್ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಲಾದಾ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಜನರದ್ದು. ಇದೇ ಬಿಂಬ ಇಡೀ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮೂಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಜಾಗೃತಿಯೂ ಕಾರಣ. ಸಮೂಹವೊಂದು ಹಕ್ಕು ಪಡೆಯಲು ಹೊರಟಾಗ ತೊಡಕುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಎದುರಿಸ ಹೊರಟಾಗ ಸಂಘರ್ಷ, ನ್ಯಾಯ ಪಡೆಯಲು ದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆ ಅವಶ್ಯಕ. ಜಾಗೃತ ಸಮೂಹವೇ ಭವಿಷ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸಂಕೇತ. ರೋಮನ್ ಕ್ಲಬ್ ಒಂದ ಪುಸ್ತಕ 'ಲಿಮಿಟ್ಸ್ ಟು ಗ್ರೋಥ್' ಹೇಳುವುದು ಇದೇ ಆಗಿದೆ. ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಆಹಾರದ ಪೂರೈಕೆ, ಶಕ್ತಿಯ ಬೇಡಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಳಕೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಹೌದು, ಮಿತಿಗಳೂ ಹೌದು.

ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲು ಪುರುಷರ ಅಡ್ಡಿ. ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ರಾಜಕೀಯ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಇದೆ[ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿನದೇ ಹಣ]. ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ಕುರಿತು ಎಲ್ಲೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ ದಿನ, ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸೈದಾಪುರದಂತಹ ಕೆಲವೊಂದು ಗ್ರಾಮಗಳು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿವೆ. ಆದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಆದ ಲೋಪಗಳು, ಅವ್ಯವಹಾರಗಳು ಬಯಲಾದವೇ ಹೊರತು ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಲೀ, ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಲೀ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಜನರಿಗಾದ ಲಾಭವೆಂದರೆ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆತಿದ್ದು. ಹಕ್ಕು ಚಲಾಯಿಸುವಿಕೆ ತಿಳಿದಿದ್ದು, ಜನರು ಬಂದರೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಭಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಿತು.

ಕೆಲವು ಕಡೆ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲೇ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಸೇರಿ ಹೋರಾಟಕ್ಕಿಳಿದವರನ್ನೇ ಹೊಡೆದು ಚಚ್ಚಿದ ಪ್ರಕರಣಗಳು ದಾಖಲಾದವು. ಪಂಚತಂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಕೆಲವು ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಜನರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಅವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಬಯಲಿಗಳೆದರು. ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಮಿನಾಳ ಗ್ರಾಮದವರು ಹೀಗೆ ತಮಗೆ ಬರಬೇಕಿದ್ದ ಬಾಕಿ ಹಣವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಅವ್ಯವಹಾರ ಕಡಿಮೆಯಾದರೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಜನ ನಂಬತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಯೋಜನೆಯ ವಾಸ್ತವತೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಮಿನ್ಬಾವಿ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನಾ ಸಭೆ 2010ರಲ್ಲಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸುದ್ದಿ ಮಾಡಿತು. ಮಹಿಳೆಯರು ಹಾಗೂ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಸದಸ್ಯರ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳ ಹೋರಾಟದ ಅಂಗಳವಾಗಿತ್ತು ಆ ಸಭೆ. ಪರಿಣಾಮ 2011ರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿಯೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಎಷ್ಟೋ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾತಿಗಳೇ ನಡೆದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಬೆಳಗಾಂನ ಪರಿವರ್ತನಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ದಿಲೀಪ್ ಕಾಮತ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಮಾಹಿತಿ ಹಕ್ಕು ಕಾನೂನೇ ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮ. ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಪೂರ್ತಿ ಹೊರಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು.

ಕೆಲಸ ಕೊಡದ ಕೆಲವು ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳು ನಿರುದ್ಯೋಗ ಭತ್ಯೆಯನ್ನು ನೀಡಿವೆ. ಆದರೆ ಕೇಳದೇ ಉಳಿದರೆ ಅವರ ಹಕ್ಕನ್ನು ಅವರೇ ದಮನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ.

ಇದರೊಂದಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಗಿದ್ದು ಶಾಶ್ವತ ಆಸ್ತಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯ. ಎಷ್ಟೇ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ನಡೆದಿದೆ ಎಂದರೂ, ಪ್ರತಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆಗಳು, ಕೃಷಿಹೊಂಡಗಳು, ಬಾಂದಾರಗಳು[ಚಿಕ್ಕಾಂ], ಕಿಂಡಿ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು, ಬೋರ್ವೆಲ್ ರೀಚಾರ್ಜ್, ಬರಡು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಸಿ

ನೆಡುವಿಕೆ, ಅರಣ್ಯೀಕರಣ, ಉದ್ಯಾನವನ ನಿರ್ಮಾಣ, ತೋಟಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ[ಪೇರಲ, ಮಾವು, ತೆಂಗು, ಗುಲಾಬಿ, ಲಿಂಬೆ] ಹೀಗೆ ಸ್ಥಿರಾಸ್ತಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಇವು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಉಳಿದು, ಪ್ರಯೋಜನ ನೀಡುವಂತಹವುಗಳು. ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವಂಥವು. ಹವಾಮಾನ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು.

ನೀರಿನಿಂದ ಉರಿನ ಅಂತರ್ಜಲ ಹೆಚ್ಚಳ, ನೀರಿನಿಂದ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಹೆಚ್ಚಳ, ಈ ಮೂಲಕ ಹಸುರಿನ ದಿನಗಳ ಹೆಚ್ಚಳ, ನೀರಿನಿಂದ ತೇವಾಂಶ ಹೆಚ್ಚಳ. ಗಿಡಗಳನ್ನು ನೆಡುವುದರಿಂದ, ಬಾಂದಾರ[ಚೆಕ್ಕಾಂ]ಗಳಿಂದ ಮಣ್ಣು ಸವಕಳಿ ತಡೆ. ಗುಡ್ಡಗಳಿಂದ ಧುಮುಕುವ ನೀರಿನ ರಭಸ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕೃಷಿಗೆ ಸಹಾಯಕ. ಓಡುವ ನೀರನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಳಸುವಿಕೆ, ಕೃಷಿ ಹೊಂದಿದಿಂದ ನೀರಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಪೂರೈಕೆ. ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೇಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಒತ್ತಡಗಳಿಗೆ ಕಡಿವಾಣ.

ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನ ಅಂತರಘಟ್ಟಿಯ ಗಂಗಾಧರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಫಿಕ್ಸ್ಡ್ ಡಿಪಾಸಿಟ್ಗಳು. ಬೇಕೆಂದಾಗ ಬಳಸಬಹುದು. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬೇಲಿ ಪಕ್ಕ ಹಾಕಿದ ಗಿಡಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮಣ್ಣು ಸವಕಳಿ ತಪ್ಪಿಸುತ್ತವೆ. ಸೊಪ್ಪು ಹೊಲಕ್ಕೆ, ಗೊಬ್ಬರ, ಹಣ್ಣು, ನಾಟಿ ಹೀಗೆ ಮರಗಳಿಂದ ಏನೆಲ್ಲಾ ಉಪಯೋಗಗಳಿವೆ.

ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಡಂಬಳದ ಕಪ್ಪತಗುಡ್ಡ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕೆರೆಗಳ ಮರು ನಿರ್ಮಾಣ ಇಡೀ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೊಂದು ಮರುಜೀವ ನೀಡಿದೆ. ಸುತ್ತಲಿನ ತೋಟಗಳ ಬಾವಿಗಳು, ಬೋರ್ವೆಲ್ಗಳೆಲ್ಲಾ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ತುಂಬಿನಂತಿವೆ. ನೀರೇ ಇರದ ಬೋರ್ವೆಲ್ಗಳು ಪುನಶ್ಚೇತನಗೊಂಡಿವೆ. ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಟ್ರಂಚ್ಗಳು, ನೆಟ್ಟ ಗಿಡಗಳೆಲ್ಲಾ ಹಸುರು ಹೆಚ್ಚಲು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ಎಚ್.ಡಿ. ಕೋಟೆಯ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆ ಕಾಡಿನ ಬೆಂಕಿ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿ ಫೈರ್ ಲೈನ್ ನಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರನ್ನೂ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲಕ ಭಾಗಿಯಾಗಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಬೆಂಕಿ ಬೀಳದಂತೆ ತಡೆ ರೇಖೆಯನ್ನು ಎಳೆದಿದ್ದು ಇತಿಹಾಸ. ಆನೆಗಳನ್ನು ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಬರದಂತೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಗೋಡೆಗಳು, ಆನೆ ಕಾವಲು ಇವೆಲ್ಲಾ ನೇರವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪರಿಸರ ರಕ್ಷಣೆಯ ಕೆಲಸಗಳು. ಈ ಮೂಲಕ ಹವಾಮಾನ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಪೂರಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಆಗಿ ಅವರ ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆ ಸುಧಾರಿಸಿತೆ, ಜೀವನಮಟ್ಟ ಹೇಗೆ ಬದಲಾಗಿರಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಕುತೂಹಲ ನಿಮಗಿದ್ದರೆ ಧಾರವಾಡದ ಹೊನ್ನಾಪುರ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಹಿರೇನರ್ತಿ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನ ಅಂತರಘಟ್ಟಿ, ಚಿಕ್ಕನೆಲ್ಲೂರುಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಭದ್ರತೆಗಳು ಸುಧಾರಿಸಿದಂತೆ ಆಹಾರಭದ್ರತೆಯೂ ಸುಧಾರಿಸಿತು. ಹಾಗೆಂದು ಇನ್ನೂ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ನಿವಾರಣೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಜೀವನಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಟಿ.ವಿ. ಬಂದಿದ್ದು, ಮನೆಗಳು ಹೆಂಚು ಹೊದಿದ್ದು, ಸಿಮೆಂಟ್ ಮಾಡಿಸಿದ್ದು, ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಣೆ, ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ತಪ್ಪದೆ ಹೋಗುವ ಮಕ್ಕಳು, ಬ್ಯಾಂಕ್ ವ್ಯವಹಾರ ತಿಳಿದ ಯುವಕರು- ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಇದನ್ನೇ ಕೇಂದ್ರ ಉದ್ಯೋಗ ಮಂಡಳಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುವ ಡಾ. ಮಿಹಿರ್ ಶಾ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜನರ ಅಭ್ಯುದಯವಾದಂತೆ ಅವರ ಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಹಕರ ಬೇಡಿಕೆ ಈಡೇರಿಸಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತವೆ. ಬಂಡವಾಳ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಮಲ್ಟಿಪ್ಲಿಯರ್ ಮತ್ತು ಆಕ್ಸಿಲರೇಟರ್ ತತ್ವ. ಸಮುದಾಯದ ಜೀವನಶೈಲಿ ಹಾಗೂ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಬದಲಾಗುವ ರೀತಿ ವಿಭಿನ್ನ. ಮುಖಂಡರೇ ದುಂದುವೆಚ್ಚ, ಭ್ರಷ್ಟತೆ ಹಾಗೂ ಐಷಾರಾಮಿಗಳ ಅಡಿಯಾಳಾದಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸಣ್ಣರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಎಂಜಲೆಲೆ ಹಾಗೂ ಗಟಾರದ ಗಬ್ಬಿನಲ್ಲಿರುವವರು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಆದರ್ಶದಿಂದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಳ್ಳುವುದು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಕೋಟ್ಯಾಧೀಶರುಗಳು ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮದಿಯ ಹಾಗೂ

ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವದ ಬದುಕನ್ನು ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯ. ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಯಾಮವನ್ನು ಮೇಲಿನ ತತ್ವ ಒಳಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆರ್ಥಿಕ ಸಬಲತೆಯೊಂದೇ ಜೀವನಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗದು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ.

ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆಯ ಕುರಿತಾಗಿ ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಸದಸ್ಯೆ ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎಸ್. ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಭೌತಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಪರಿಸರ ಸಮತೋಲನ ಸಾಧಿಸದಿದ್ದರೆ ಏನೊಂದೂ ಸುಧಾರಿಸದು. ನೈತಿಕವಾಗಿ ಪಡೆದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಆದರೂ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದ ಮೇಲಷ್ಟೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಗರಿಕತೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಕೃಷಿಹೊಂದದಿಂದ ಮೃತನಾದ ಗಂಡ, ಮಕ್ಕಳ ಸೋಲನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಿಂತ ಚನ್ನಮ್ಮ ಹಿರೇನರ್ತಿ, ದಿನಾಲೂ ಗುಲಾಬಿ ಮಾರುವ, ಹಣ ಎಣಿಸುವ ಇನಾಂ ವೀರಾಪುರದ ಸುರೇಶ್ ಪಾಟೀಲ, ಶೌಚಾಲಯ ಬೇಕೆಂದು ಹರ ಮಾಡಿದ ಸುಣಕಲ್ ಬಿದರಿಯ ಸುಜಾತ, ಶೃತಿ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಮಾಧಾನ ತರುತ್ತವೆ.

ಪತ್ರಕರ್ತರು ಎಂದರೆ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು, ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು, ಅವ್ಯವಹಾರವನ್ನು, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರವನ್ನು ಬರೆಯುವವರು ಎಂದೇ ಅರ್ಥೈಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಅವರು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಅದಾಗೇ ಇವರ ಕಾಲಬಳಿ ಬಂದು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಯಶೋಗಾಥೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡೇ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತೊಡಕುಗಳು ಅಧಿಕ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅದು ಸಿಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಪತ್ರಕರ್ತರು ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು. ಈ ರೀತಿಯ ಒಂದು ಯಶೋಗಾಥೆ ಉಳಿದ ಕಡೆಯ ಜನರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ಮಾದರಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ಆಶ್ರಯ ನೀಡುತ್ತದೆ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ. ಹೋರಾಡಲು, ಹಕ್ಕು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೇರೇಪಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಣಿಗಲ್ ಹಾಗೂ ಗುಬ್ಬಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಂದೋಲನವೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಜನ ತಮಗಿರುವ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು, ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧರಾಗುವಷ್ಟು ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನವಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಯೋಜನೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನವಾಗುವುದೆಂದರೆ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಗುರಿ ತಲುಪಿದಂತೆ ತಾನೇ?

ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಾಗ ತನಿಖೆಯಾಗಬಹುದು, ಅಪರಾಧಿಗಳು ಸಿಗಬಹುದು, ಶಿಕ್ಷೆಯೂ ಆಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಜನಜಾಗೃತಿಯಾಗದು. ಮತ್ತೆ ಅದೇ ತಪ್ಪು, ಅದೇ ವರದಿ, ಅದೇ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು. ಬದಲಿಗೆ ಜನರನ್ನು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರನ್ನಾಗಿಸುವ ಬರಹ ಪತ್ರಕರ್ತರದಾಗಬೇಕು. ಇಂದು ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಈ ಹೊಣೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಅಕ್ಷಮ್ಯ.

'Pedgogy of the Oppressed' ಎನ್ನುವುದು ಪಾಲೋಫ್ರೇರೆ ಎನ್ನುವ ಬ್ರೆಜಿಲ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಸುಧಾರಕ ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕ. ಅವರು ತಾವು ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ಶೋಷಿತರಿಗೆ ಶೋಷಕನೇ ಅನುಸರಣೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎನ್ನಿಸಬಹುದು. ಅದು ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗುತ್ತಾ ಶೋಷಿತನು ತಾನೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಶೋಷಕನಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುವವನಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಭಯ[Fear of Freedom] ಇರಬಾರದು. ಇದನ್ನು ಮಾನಸಿಕ ಸಿದ್ಧತೆ, ಪೂರ್ವತಯಾರಿ ಇಲ್ಲದೆ ಎದುರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಈ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ತುಳಿತಕ್ಕೊಳಗಾದ, ಶೋಷಿತ ಮಾತನಾಡುವಂತಾಗಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಕೂಲಿ ಕೇಳುವಷ್ಟು ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹೊಂದಿದವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ತನಗೆ ಬೇಡದ್ದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗೂ

ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಆಹಾರ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಂತಾದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ. ಅವರು ದೃಢ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುವಲ್ಲಿ ಇದೆಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

(ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿ ಯೋಜನೆ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ನಾಡಿನ ಜನರಿಗೆ ಮಾಹಿತಿ, ಜಾಗೃತಿ ನೀಡುವುದು. ಆ ಮೂಲಕ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆಯು ಸೂಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು - ಈ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಡೆದ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ (2011) ವರದಿಯನ್ನು).

***

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಪೆಡಂಭೂತ

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಇಲ್ಲದ ಜಾಗವೇ ಇಲ್ಲ. ಹೃದಯ ಕವಾಟದಿಂದ ಚಂದ್ರನವರೆಗೂ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ಯು. ಎಲ್ಲಿ, ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದೇ ಕಷ್ಟ. ನಮಗೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಳಕೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದಿದೆ. ನಿರ್ವಹಣೆ, ನಾಶ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದ ಕೂಡಲೇ ಹಲ್ಲುಜ್ಜಲು ಬಳಸುವ ಬ್ರಷ್, ನೀರೆತ್ತಲು, ನೀರು ಹಿಡಿಯಲು ಬಳಸುವ ಕೊಡ, ಬಕೆಟ್, ಚಟ್ಟಿ ಮಾಡಲು ಬಳಸುವ ಮಿಕ್ಸರ್, ಮಕ್ಕಳ ಆಟಿಕೆ, ಸ್ಮೂಲ್ ಬ್ಯಾಗ್, ಚಪ್ಪಲಿ, ಪೆನ್, ಫೋನ್, ರೆಫ್ರಿಜಿರೇಟರ್, ಬಸ್, ಟೀಬಲ್, ಕುರ್ಚಿ, ನಲ್ಲಿ, ಕಾಸ್ಮೆಟಿಕ್ ಡಬ್ಬಿ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಮಲಗುವ ಮುನ್ನ ಲೈಟ್ ಆರಿಸಲು ಒತ್ತುವ ಸ್ವಿಚ್ ಸಹ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ನಿಂದಲೇ ಆಗಿದೆ.

ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಕೈಚೀಲವೊಂದನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಪದ್ಧತಿ ಈಗ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಕ್ಯಾರಿಬ್ಯಾಗ್, ಅವುಗಳನ್ನು ತುಂಬಲು ಮತ್ತೊಂದು ಕ್ಯಾರಿ ಬ್ಯಾಗ್. ಗೊಬ್ಬರದ ಚೀಲ, ಪಶು ಆಹಾರ ಚೀಲ, ಕೀಟನಾಶಕಗಳ ಕ್ಯಾನ್, ಅಕ್ಕಿ ಚೀಲ, ಶೇಡ್ ನೆಟ್, ಡ್ರಿಪ್ ಪೈಪ್, ಸ್ಪ್ರಿಂಕಲ್, ಜೆಟ್, ಟಾರ್ಪಾಲ್, ಮುಚ್ಚಿಗೆಗೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್, ಹಸುರುಮನೆ ನೆಟ್ಟಳು, ಮೀನು ಸಾಕುವ ನೆಲತೊಟ್ಟಿ, ಅಜೋಲಾ ತೊಟ್ಟಿ, ಮೊರ, ತಟ್ಟೆ, ಎತ್ತಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಹಗ್ಗ, ದಂಡೆ, ಮುಖಂಡ ಹೀಗೆ ಕೃಷಿಯಲ್ಲೂ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ಯು.

ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ, ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಈಗ 25% ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ತುಂಬಿದೆ. ಇದರ ಬದಲಿಗೆ ಬೇರೇನೂ ಬಳಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬದಲಿಗೆ ಬೇರೇನು ಬಳಸಬಹುದು ಎನ್ನುವುದು ಮಿಲಿಯನ್ ಡಾಲರ್ ಪ್ರಶ್ನೆ?! ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ತ್ಯಜಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎನ್ನುವುದು ಇನ್ನೂ ಕ್ಲಿಷ್ಟಕರ ವಿಚಾರ.

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ದುರಂತ:

ಅಮೇರಿಕಾದ ನಯಾಗರ ಜಲಪಾತ ಗೊತ್ತಲ್ಲ; ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಜಲಪಾತದ ಪಕ್ಕ ದೋಣಿ ಯಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವ ಯೋಜನೆ ಅಲ್ಲಿನ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂತು. ವಿಲಿಯಂ ಲವ್ ಎಂಬಾತ ಅದನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡ. ಕಾಲುವೆ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ. ಇದು ಇಂದಿಗೆ 100 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಕಥೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಯೋಜನೆ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಿತು.

ಆಳವಾದ ಕಂದಕ ಹಾಗೇ ಉಳಿಯಿತು. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕಂಪೆನಿಯೊಂದು ತನ್ನ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ತುಂಬತೊಡಗಿತು. ಸುರಿದು, ಸುರಿದು ಅರ್ಧ ತುಂಬಿದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಜೇಡಿಮಣ್ಣು ತುಂಬಿ ಸಮತಟ್ಟು ಮಾಡಿತು. ಅದಾಗಿ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದವು. ಅಲ್ಲೊಂದು ಶಾಲೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ವಸತಿ ಸಮುಚ್ಚಯ ತಲೆ ಎತ್ತಿತು. ಚಂದದ ಬಡಾವಣೆಯೊಂದು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. 'ಲವ್ ಕೆನಾಲ್' ಎನ್ನುವ ಊರು ಹುಟ್ಟಿತು.

ಇದಾಗಿ ಸುಮಾರು 70 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ; ಅಂದರೆ 1970ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಲ್ಲಿನ ನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ವಿಚಿತ್ರ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಬರತೊಡಗಿದವು. ಅಸ್ತಮಾ, ಅಂಗವಿಕಲತೆ, ಅಪಸ್ಮಾರ, ಕರುಳು ಕಾಯಿಲೆ, ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಹೀಗೆ... 1978ರಲ್ಲಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದಾಗ 100ರಲ್ಲಿ 56 ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಂಗವಿಕಲತೆ ಇರುವುದು ತಿಳಿಯಿತು. ಗರ್ಭಸ್ತಾವ, ಮಕ್ಕಳಾಗದಿರುವುದು ಇವೆಲ್ಲಾ ಗಂಭೀರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಇರುವುದು ಕೂಡ ತಿಳಿಯಿತು. ಅಮೇರಿಕಾ ಆ ಉರಿನಲ್ಲಿ ತುರ್ತು ಪರಿಹಾರ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಇಡೀ ಉರನ್ನೇ ನೆಲಸಮ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿನ ನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಉರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. 'ಲವ್ ಕೆನಾಲ್' ದಾರುಣ ಪರಿಸರ ದುರಂತವೆಂಬ ಕುಖ್ಯಾತಿ ದಾಖಲಾಯಿತು.

ಇಂದು ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿ ನಗರ- ಪಟ್ಟಣಗಳ ಸರಹದ್ದಿನಲ್ಲೂ ಒಂದೊಂದು 'ಲವ್ ಕೆನಾಲ್' ಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿವೆ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ನಗರ- ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 11 ಟನ್ನಿಂದ 210 ಟನ್ ವರೆಗೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಗಳಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವ. 'ಲವ್ ಕೆನಾಲ್' ದುರಂತದ ನಂತರ ಅಮೇರಿಕಾ ಹಾಗೂ ಯುರೋಪ್ ದೇಶಗಳು ಜಾಗೃತಗೊಂಡವು. ಬಳಸಿ ಬಿಸಾಕಿದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ನ್ನು ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡುವ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ರವಾನಿಸತೊಡಗಿದವು.

ಹೀಗೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ರತ್ನಗಿರಿ ಸಮೀಪದ ಸಮುದ್ರತೀರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಜರ್ಮನ್ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಆಧಾರಿತ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ನಿಮ್ಮೂರಿನ ಬೀದಿ- ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಖಾನೆಗೆ ಆಹಾರ. ನಿಮ್ಮೂರು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ತ್ಯಾಜ್ಯದಿಂದ ಮುಕ್ತ ಮುಕ್ತ. ಹಾಗೇ ಅಗ್ಗದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ವಸ್ತುಗಳು ನಿಮಗೆ ಉಪಯುಕ್ತ ಎನ್ನುವ ವ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಚಾರ, ಜಾಹೀರಾತುಗಳು ಬಂದವು. ಸರ್ಕಾರವೂ ನಂಬಿತು. ಜನರೂ, ಪರಿಸರವಾದಿಗಳೂ ನಂಬಿದರು. ಆದರೆ ಎರಡು ವರ್ಷ ಕಳೆದರೂ ಯಾವ ಉರೂ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ತ್ಯಾಜ್ಯಮುಕ್ತವಾಗಿರಲೇ ಇಲ್ಲ.

'ಗ್ರೀನ್ ಪೀಸ್' ಎನ್ನುವ ಪರಿಸರವಾದಿಗಳ ಸಂಸ್ಥೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ವಿದೇಶಗಳಿಂದ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿತು. ಕೊಳಕು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಶೀಟುಗಳು, ಬಾಟಲಿಗಳು, ರಾಸಾಯನಿಕ ಅವಶೇಷಗಳಿರುವ ಬ್ಯಾರಿಲ್ಲುಗಳು, ಕೊಳೆ ಪಿಪಾಯಿಗಳು, ಟ್ಯೂಬುಗಳು ಇವೆಲ್ಲಾ ಬಂದರಿಗೆ ಬಂದು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಗೆ ತರಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿಸುವ ಕೆಲಸ. ಘೋರ ದುರ್ನಾತ. ರತ್ನಗಿರಿಯ ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ ಕೊಳಚೆಯ ಹರಿವು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ, ರೈತರ ಬೆಳೆ ನಾಶ. ಕಣಿವೆ ಹಾಗೂ ಸಮುದ್ರದ ಮೀನುಗಳ ನಾಶ. ಸುತ್ತಲೂ ಕೆಟ್ಟ ವಾಸನೆ. ದಿನಗೂಲಿಗಳಿಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ವೇತನ. ಗರಿಷ್ಠ ಕೆಲಸ. ಅವರ ಆರೋಗ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ. ಹೀಗೆ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ವಿಪರೀತ ಅಪಾಯಕಾರಿ.

ಭಾರತದ ಒಂದು ಪೈಸೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸಹಾ ಬಳಸಿದ ದಾಖಲೆ ಇಲ್ಲ. ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅವರೇ ಏಕೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ?! ಅಲ್ಲಿ 'ನಾಟ್ ಇನ್ ಮೈ ಬ್ಯಾಕ್ ಯಾರ್ಡ್' (NIMBY) ಎನ್ನುವ ಘೋಷಣೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅವರ ಕಾನೂನುಗಳು, ಅದರ ಪಾಲನೆ ಎರಡೂ ಕಠಿಣ. ನಮ್ಮಲ್ಲೂ ಘೋಷಣೆ ಇದೆ. 'ನಮ್ಮ ಮನೆ ಕಸ ಅವರ ಮನೆ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ!' ನಮ್ಮದೂ ಕಾನೂನು ಬಿಗಿ. ಆದರೆ, ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವವರೇ ಇಲ್ಲ!

ಆ ತಿಪ್ಪೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಮಗೇ ಕೊಡಿ ಎನ್ನುವ ಜನ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅದನ್ನು ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಯವರೆಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿ ತಂದುಕೊಡಲು ಅವರು ಸಿದ್ಧರಿರುತ್ತಾರೆ ಅಲ್ಲವೆ? ನಮ್ಮೂರಿನ ಬುಡಕ್ಕೆ ಬರೋಣ.

ತುಮಕೂರಿನಲ್ಲಿ ಡಾಬಸ್ ಪೇಟೆ ಎನ್ನುವ ಪಟ್ಟಣವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿ ರಾಜ್ಯದ ಕೊಳಕು ರಾಸಾಯನಿಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ದಫನ್ ಮಾಡುವ ಯೋಜನೆ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜಾಗ ಗುರುತಿಸಲಾಯಿತು. ಅತ್ಯಂತ ಸುರಕ್ಷಿತ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ 10

ಮೀಟರ್ ಆಳದಲ್ಲಿ ಎರಡಡಿ ದಪ್ಪದ ಕಾಂಕ್ರೀಟ್ ತಳ ಹಾಗೂ ಗೋಡೆಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುರಿದು ಮುಚ್ಚಬೇಕೆಂಬ ಯೋಜನೆಯದು.

ಈ ರೀತಿಯ ಐದು ಗುಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರ ತುಂಬಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಯೋಜನೆಗೆ ಹಣದ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಅದು ಅಲ್ಲಿಗೇ ನಿಂತಿತು. ಈಗ ಸುತ್ತಲಿನ ರೈತರ ಹೊಲ, ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷ ರಾಸಾಯನಿಕದ ಸಶೇಷಗಳು ಹೊಮ್ಮುತ್ತಿವೆ. ಅಂದರೆ ಯೋಜನೆ ಏನಾಗಿದೆ, ಪರಿಣಾಮ, ಮುಂದಿನ ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ನೀವೇ ಊಹಿಸಿ.

ಪಾದಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದ ನಮ್ಮ ನಾಯಕರು ಆ ಸ್ಥಾವರಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ನಡೆದರು. ಅದೇನೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಲು ಪಾಪ ಅವರಿಗೆ ಸಮಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಅಪಾಯಗಳೆಲ್ಲಾ ನಮಗೂ ತಟ್ಟುವ ದಿನ ದೂರವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದು ಯಾವತ್ತೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ನ ಮುಖ್ಯ ಹಾಗೂ ಏಕೈಕ ಅವಗುಣ, ಅದು ಜೈವಿಕವಲ್ಲ.

ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಂದ ಇದನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಇದು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕರಗದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಪಾಯಕಾರಿ ರಾಸಾಯನಿಕವೆಂದರೆ ಕಾರ್ಬನ್. ಉಳಿದಂತೆ ಭಾರಲೋಹಗಳು, ವಿನೈಲ್ ಕ್ಲೋರೈಡ್, ಟೆಟ್ರಾ ಕ್ಲೋರೈಡ್, ಡಯಾಕ್ಸಿನ್, ಫ್ಯೂರಾನ್, ಥ್ಯಾಲೇಟ್ ಹೀಗೆ ಒಂದರ ಹಿಂದೊಂದು ವಿಷ, ಅತಿ ವಿಷ, ಅತಿ..... ವಿಷಕಾರಿ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ ಸರಮಾಲೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸಿದ್ಧವಾದಾಗಿನಿಂದ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವಿಕೆಯೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ತಯಾರಿ ಆದ 40ನೇ ದಿನದಿಂದ ಈ ಡಯಾಕ್ಸಿನ್ ಅಂದರೆ ಕ್ಲೋರಿನೇಟೆಡ್ ಡೈಬೆಂಜೋ ಡಯಾಕ್ಸಿನ್ ಎನ್ನುವ ವಿಷ ರಾಸಾಯನಿಕ ಹೊರಹೊಮ್ಮತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಬಾಟಲಿ ನೀರು, ಮರುಬಳಸಿದ ಬಾಟಲಿ, ಕ್ಯಾರಿ ಬ್ಯಾಗ್ ಹೀಗೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ನಿಂದಲೂ ಇದು ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹಳತಾದಂತೆ ಇದರ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವಿಕೆ ಅಧಿಕ. ಆದರೆ, ಕೇವಲ ಪಾಲಿ ಇಥೈಲೀನ್, ಪಾಲಿಯೋಲೆಫಿನ್ನಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬಳಸಬಹುದಾಗಿದೆ (ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು 2ರಿಂದ 10 ವರ್ಷಗಳು). ಆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಅಗ್ಗ ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಪಾಲಿ ವಿನೈಲ್ ಕ್ಲೋರೈಡ್ (PVC) ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಳಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇಂದು ಭಾರತ ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ PVC ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಪ್ರಮಾಣ 100 ಸಹಸ್ರ ಟನ್!!

ಅದೇ ರೀತಿ ಗುಜರಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಪ್ರಮಾಣವೂ 100 ಸಹಸ್ರ ಟನ್. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲೇ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮಾಣ 30 ಸಹಸ್ರ ಟನ್. ಇದು 1997ರ ಅಂಕಿ- ಅಂಶ. 2015ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇದು 60 ಸಹಸ್ರ ಟನ್ ಆಗಬಹುದು ಎಂಬುದು ಅಂದಾಜು. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ PVC ಉತ್ಪಾದಕರ ಸಂಖ್ಯೆ 8-10. ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ 200ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪಾದಕರಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜಪಾನಿಗೆ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನ. ಚೀನಾಕ್ಕೆ ಎರಡನೆಯದು. ತೈವಾನ್‌ಗೆ ಮೂರನೇ ಸ್ಥಾನ. ಆದರೆ, ರಫ್ತು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾ ಹಾಗೂ ಯುರೋಪ್ ಮೊದಲೆರಡು ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಶೇಕಡಾ 40ರಷ್ಟು ಪೂರೈಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಇಡೀ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಇಂದು 500 ಕೋಟಿ ಟನ್ PVC ಇದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ 50 ಕೋಟಿ ಟನ್ ಮೀರಿದೆ. PVCಯಲ್ಲಿ 45% ಕ್ಲೋರಿನ್ ಇರುವ ಕಾರಣ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಏರುಪೇರಾದರೂ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗದು.

Ethylene + Chlorine (Hydrogen Chloride) = EDCl >Poly EDC>Poly Vinyl Chloride ಹೀಗಾಗಿ, ಅತ್ಯಂತ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಪಾಲು ಶೇ.10 ಹಾಗೂ ಸ್ಥಾನ 9ನೆಯದು. PVC ಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವಾಗಲೂ ಡೈಯಾಕ್ಸಿನ್ ಹಾಗೂ ಫ್ಯೂರಾನ್‌ಗಳು ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತವೆ. PVCಯನ್ನು ಬಿಸಿ ಮಾಡಿದರೆ/ ಸುಟ್ಟರೆ ಕಾರ್ಸಿನೋಜನ್ ಹಾಗೂ ವಿನೈಲ್ ಕ್ಲೋರೈಡ್ ಮಾನೋಮರ್ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು PVC ಗಿಂತ 10ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಅಪಾಯಕಾರಿ.

PVCಯಿಂದ ಗರ್ಭಸ್ರಾವ, ಅಂಗವೈಕಲ್ಯ, ಲೈಂಗಿಕ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಹೃದಯ, ಶ್ವಾಸಕೋಶ, ಪಿತ್ತಜನಕಾಂಗ, ಮೂತ್ರಪಿಂಡ ಹಾನಿ ಹಾಗೂ ಚರ್ಮರೋಗ ಖಾಯಂ. ಆದರೆ, VCMನಿಂದ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಹಾಗೂ ಮೂತ್ರಪಿಂಡ ವಿಫಲತೆ ಆಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ [ರಶಿಯಾ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪ್ರಯೋಗ]. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಕಚ್ಚಾ PVCಯು ತುಂಬಾ ಪೆಡಸು. ಅದನ್ನು ಮೃದುಗೊಳಿಸಲು ಇನ್ನಷ್ಟು ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು ಅಗತ್ಯ. ಅಂದರೆ ಫ್ಲೆಕ್ಸಿಬಲ್ ಆಗಲು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಸೈಸರ್‌ಗಳ ಬಳಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವು ಭಾರಲೋಹಗಳಾಗಿವೆ. 25 ಬಗೆಯ ಸಂಯುಕ್ತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಇದನ್ನು ಥಾಯ್ಲೇಟ್ಸ್ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಕಾರಿ Permanent Organic Pollutant (POP). ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ 10 ಕೋಟಿ ಟನ್ ಥಾಯ್ಲೇಟ್ಸ್ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಅಮೇರಿಕಾದ ವಿಷ ವಿಜ್ಞಾನಿ ರಾಬರ್ಟ್ ಮೆಂಜರ್ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ; ಉತ್ತರ ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಆಳದಲ್ಲಿ ವಾಸವಿರುವ ಜೆಲ್ಲಿ ಫಿಶ್ (ಸಾವಿಲ್ಲದ- ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದುವ ಪ್ರಪಂಚದ ಏಕೈಕ ಜೀವಿ) ಗಳಲ್ಲೂ ಥಾಯ್ಲೇಟ್ಸ್ ಇರುವುದನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯರ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ 4 PPMನಷ್ಟು ಕಂಡರೂ ಅಂತಹವರಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಕುಂಠಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ವಾಸಕೋಶದ ತೊಂದರೆ ಹಾಗೂ ಮೂತ್ರಪಿಂಡದ ಕ್ಯಾನ್ಸರಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದದ್ದು ಪೌಚ್, ಸ್ಯಾಚೆಟ್‌ಗಳು (ಶ್ಯಾಂಪೂ + ಗುಟ್ಟಾ ಇತ್ಯಾದಿ) ಚಾಕೋಲೇಟ್, ಬಿಸ್ಕಿಟ್ ಪ್ಯಾಕುಗಳು.

ಇವು ಥಾಯ್ಲೇಟ್‌ಗಳಂತಲೂ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಭಾರಲೋಹಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟರೂ ಅತಿಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದ ಡಯಾಕ್ಸಿನ್, ಫ್ಯೂರಾನ್, ಥಾಯ್ಲೇಟ್‌ಗಳಲ್ಲದೇ ವಿಷ ಗಾಳಿಯೂ ಸೇರಿ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಖಾಯಂ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಹೂಳಿದರೆ ಮಣ್ಣಿನೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಪರಿಹಾರ:

1. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕಡಿಮೆ ಬಳಕೆ
2. ನಿರ್ವಹಣೆ
3. ಮರುಬಳಕೆ
4. ನಾಶ ಮಾಡಬಹುದಾದ ರೀತಿಗಳು
5. ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ
6. ಪುನರ್ ಬಳಕೆ
7. ಕಾನೂನು ಜಾರಿ

1. ಮಿತಬಳಕೆ (Reduce): ನಮಗೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಇಲ್ಲದೆ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು. ಬಾಟಲಿ ನೀರನ್ನು ಬಳಸದಿರುವುದು, ಬಟ್ಟೆ ಚೀಲದ ಬಳಕೆ, ಖಾದಿ, ಕಾಟನ್ ವಸ್ತ್ರಗಳ ಬಳಕೆ, ಅಲ್ಯುಮಿನಿಯಂ, ಸ್ಟೀಲ್ ಪಾತ್ರೆಗಳ ಬಳಕೆ, ಬಿದಿರು ಬುಟ್ಟಿಗಳು, ರಬ್ಬರ್ ಪೈಪುಗಳು ಹೀಗೆ ಪರ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಬಳಸಿ.

2. ಮರುಬಳಕೆ (Re Use): ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಈಗಾಗಲೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಇದೆ. ಅದನ್ನೇ ಮತ್ತೆ- ಮತ್ತೆ ಬಳಸುವುದು. ಕ್ಯಾರಿಬಾಗ್ ಮರು ಬಳಕೆ. ಇಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ವಸ್ತುಗಳ ಮರು ಬಳಕೆ, ಪೆನ್, ಫೈಲ್, ಬ್ಯಾಗ್ ಹೀಗೆ...

3. ಪುನರ್ಬಳಕೆ (Recycle): ತ್ಯಾಜ್ಯವೆನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅವನ್ನು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ನೀಡುವುದು. ಇವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕ್ಯಾರಿಬ್ಯಾಗ್, ಹಾಲಿನ ಕವರ್, ಇನ್ನಿತರ ಕವರ್, ಹರಿದ ಚಾಪೆ, ಬಾಕ್ಸ್, ಮುಚ್ಚಳ, ಬ್ರಷ್, ಲೋಟ, ಪೇಸ್ಟ್ ಟ್ಯೂಬ್, ಬಾಚಣಿಗೆ, PVC ಪೈಪು, PVC ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹೀಗೆ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯಾವುದೇ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಪುನರ್ಬಳಕೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ನಗರ- ಪಟ್ಟಣ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳು, ಪುರಸಭೆ- ನಗರಸಭೆಯವರೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ನೀಡಬಹುದು. ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೊದಲು ದಾಸ್ತಾನು ಮಾಡಿ, ಚೀಲಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಲಾರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು.

ಇದಕ್ಕೆ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಅನುಮತಿ ನೀಡಬೇಕೆಂಬ ಕಾನೂನಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಲಾರಿಗಳು ಇವನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಸಾಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕಾನೂನು ಸಹ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮಾಲಿನ್ಯ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಂಡಳಿಯವರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೆ.ಜಿ.ಗೆ ರೂ. 5ರಿಂದ ರೂ. 25 ರವರೆಗೆ ಬೆಲೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗೆ, ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ (ರಿ.) 2ನೇ ಅಂತಸ್ತು, ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಭವನ, ಹಡ್ಸನ್ ಸರ್ಕಲ್, ಬೆಂಗಳೂರು. ಭೇಟಿಯ ಸಮಯ: ಮಧ್ಯಾಹ್ನ 3.00ರಿಂದ ಸಂಜೆ 6.00. ದೂರವಾಣಿ: 080- 26700775, 26702659, 98440 15441.

ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಪೌಚ್, ಸ್ಯಾಚೆಟ್, ಚಾಕಲೇಟ್, ಬಿಸ್ಕಿಟ್ ಕವರ್ ಗಳನ್ನು ಅವರು ಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪುನರ್ಬಳಕೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ, ಕಷ್ಟವೇನೆಂದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು, ಆಹಾರ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕವರುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಎಸೆಯುತ್ತೇವೆ. ಅವನ್ನೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದಾಗ ಅದರಿಂದಾಗುವ ದುರ್ನಾತ- ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ತರುತ್ತವೆ.

4. ನಿರ್ವಹಣೆ: ಬಳಸಿದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಎಸೆಯದಿರುವುದು, ಜೈವಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ಗಳನ್ನು ಬೇರೆ- ಬೇರೆ ತ್ಯಾಜ್ಯವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು- ಇದನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ನಗರ, ಪುರಸಭೆಗಳು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದು ಈಗ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾರ್ಯನಿರತವಾಗಿದೆ, ಘನ ತ್ಯಾಜ್ಯದ ಸೂಕ್ತ ವಿಲೇವಾರಿ. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕವರುಗಳಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಎಸೆಯಬಾರದು. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ನ್ನು ಸುಡಬಾರದು, ನೀರಿಗೆ ಎಸೆಯಬಾರದು. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ನೀರಿಗೆ ಎಸೆಯುವುದು, ಬಿಡಾಸುವುದಾದರೆ ಗಂಟುಹಾಕಿ ಎಸೆಯಿರಿ. ಸಂಘ- ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹೂಳುವಿಕೆ, ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಗಳಿಗೆ ರವಾನೆ, ಮರುಬಳಕೆಯ- ಉಪ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನ.

5. ನಾಶ ಮಾಡಬಹುದಾದ ರೀತಿಗಳು: ಸುಡುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಅಪಾಯಕಾರಿ. Incinerator (ಇನ್ಸಿನೇರೇಟರ್)ಗಳ ಬಳಕೆ. 10 ಮೀಟರ್ ಆಳವಾದ ಗುಂಡಿ ತೆಗೆದು 2 ಅಡಿ ದಪ್ಪದ ಕಾಂಕ್ರೀಟ್ ತಳ/ ಗೋಡೆ ನಿರ್ಮಿಸಿ ತುಂಬುವಿಕೆ. ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ನದಿ, ಕೆರೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಇಲ್ಲದ ಬರಡು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಆಳದ ಗುಂಡಿ ತೆಗೆದು ಹೂಳುವಿಕೆ. ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗೆ ನೀಡುವುದು(ಇದೇ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ತವಾದುದು).

6. ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲೇ ಬದಲಾವಣೆ: ಪರ್ಯಾಯ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ. ಅಂದರೆ ಪುರಾತನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮರಳುವಿಕೆ. ಥ್ಯಾಲೇಟ್ ಬದಲಾಗಿ ಸೋಯಾ ಎಣ್ಣೆ ಬಳಕೆ. ಇತರ ಸಸ್ಯಜನ್ಯ ಎಣ್ಣೆಗಳ ಬಳಕೆ. ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಹೈಡ್ರಾಕ್ಸೈಡ್ ಬಳಕೆ. ಗುಟ್ಟಾಪೆರ್ಚಾ, ರಬ್ಬರ್ ಮರಗಳ ರಸದಿಂದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ತಯಾರಿಕೆ. ಮೆಕ್ನೀಜೋಳ, ಗೋಧಿಯಿಂದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ತಯಾರಿಕೆ- ಬಯೋಪಾಲಿಮರ್. ಪಾಲಿ ಇಥೈಲೀನ್, ಪಾಲಿಯೋಲೀಫಿನ್ ಬಳಕೆ. ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ, ಕಾಂಕ್ರೀಟ್, ಕಬ್ಬಿಣ, ತಾಮ್ರ ಮುಂತಾದ ಲೋಹಗಳ ಬಳಕೆ (Stressed Material)

7. ಕಾನೂನನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವಿಕೆ: ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ತಯಾರಿಕೆ, ನಿರ್ವಹಣೆ, ಮರುಬಳಕೆ, ಪುನರ್ಬಳಕೆ, ಅದರಲ್ಲಿರುವ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ ಪಟ್ಟಿ, ಆಮದು- ರಫ್ತು ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ, ನಿಖರ ಕಾನೂನುಗಳಿವೆ. ಅದನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವುದು. ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ, ದಂಡ ವಿಧಿಸುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಜನಜಾಗೃತಿ- ಎಚ್ಚರಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು. ಜನರಲ್ಲೇ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವಿಕೆ. ಆಂದೋಲನದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ.

***

ಅಯೋಡಿನ್-ಯುಕ್ತ ಉಪ್ಪಿನ ಹುನ್ನಾರ

ಗುಜರಾತಿನ ಪುಟ್ಟ ಹಳ್ಳಿ ಕಫನ್ ರಾನ್. ಇಡೀ ಊರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಏಕೈಕ ಕೃಷಿ ಉಪ್ಪು. ಅಗಾರಿಯಾ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಅಲ್ಲಿನ ಜನರಿಗೆ ಇದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಕಾರಣ; ಅಲ್ಲಿನ ನೆಲ, ಜಲ, ವಾತಾವರಣ, ಪರಿಸರ ಎಲ್ಲವೂ ಉಪ್ಪುಮಯ. ಅಲ್ಲಿಯ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ತರಕಾರಿಯೂ ಬೆಳೆಯದು. ದಿನವಿಡೀ ಉಪ್ಪಿನ ತಯಾರಿಕೆ. ಸಿಹಿನೀರಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕಾಟ, ಪರದಾಟ. ಇವರ ತಿಂಗಳ ಗಳಿಕೆ 1,500 ರೂಪಾಯಿಗಳು ಮಾತ್ರ. ಅದರಲ್ಲಿ 500 ರೂಪಾಯಿಗಳು ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ಖರ್ಚು!

ಈ ಊರಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಕಾಯಿಲೆ ಇದೆ. ಕ್ಷಯ, ಕುರುಡುತನ, ಜತೆಗೆ ವ್ಯಾಪಕ ಚರ್ಮರೋಗ, ಮಧ್ಯ ವಯಸ್ಸು ಮೀರಿ ಬದುಕಿದವರು ಒಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಅಲ್ಲಿನ ಉಪ್ಪು ತಯಾರಿಕೆಗೂ ಕುತ್ತು ಬಂದಿದೆ. ಅಯೋಡಿನ್-ರಹಿತ ಉಪ್ಪಿಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಉಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಅಯೋಡಿನ್ ಇರಲೇಬೇಕೆಂದು ಕಡ್ಡಾಯ ಮಾಡಿದೆ.

ಅಯೋಡಿನ್ ಕಡ್ಡಾಯ ಮಾಡಿದ್ದೇಕೆ?

ಅದು ಇಸವಿ 1950ರ ಆಸುಪಾಸು. ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಗಳಗಂಡ ರೋಗ ಕಾಣಿಸಿತು. ಇದು ಥೈರಾಯ್ಡ್ ಗ್ರಂಥಿಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಯೋಡಿನ್ ದೊರಕದಿದ್ದಾಗ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಸ್ಯೆ ಅದು. ಗಂಟಲೂತ, ಗಂಟಲಿನ ಮೇಲೆ ಮಚ್ಚೆಗಳು, ನೋವು, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಥೈರಾಯ್ಡ್ ಗ್ರಂಥಿಯ ವೈಫಲ್ಯ ರೋಗದ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮ. ಇದು ಜಮ್ಮು- ಕಾಶ್ಮೀರ, ಅಸ್ಸಾಂ, ಮೇಘಾಲಯ, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದಾಖಲಾಯಿತು. ಇಸವಿ 1980ರಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆ ವತಿಯಿಂದ ಸಮೀಕ್ಷೆ ನಡೆಯಿತು. ಉತ್ತರಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 2,500 ಚದರ ಕಿ.ಮೀ. ಪ್ರದೇಶ, ಕೇರಳ, ಆಂಧ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಗೋವಾ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಗುಜರಾತ್, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ದಿಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪಶ್ಚಿಮಬಂಗಾಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಯೋಡಿನ್ ಕೊರತೆ ಇದೆ ಎಂದು ದಾಖಲಾಯಿತು.

ಪರಿಣಾಮ ಉಪ್ಪಿನ ತಯಾರಿಕಾ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನ ಸಮಿತಿ ರಚನೆಯಾಯಿತು. ಅಯೋಡಿನ್ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ಗಳಗಂಡ ರೋಗ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ ಕುರಿತು ಅಖಿಲ ಭಾರತ ವೈದ್ಯಕೀಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ವಿವರಿಸಿದರು. ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರ ಸಮಾಲೋಚನೆ ನಡೆಯಿತು. ಉಪ್ಪು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ದಿನಬಳಕೆಯ ವಸ್ತು. ಅಯೋಡಿನ್ ಅನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಉಪ್ಪಿನ ಮೂಲಕ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬಹುದೆಂಬ ತೀರ್ಮಾನ ಕೈಗೊಂಡಿತು. ಇಸವಿ 1990ರ ವೇಳೆಗೆ ಇದನ್ನು ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕು. ಅಯೋಡಿನ್-ಯುಕ್ತ ಉಪ್ಪಿನ ಬಳಕೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಕಡ್ಡಾಯ ಮಾಡುವ ಕಾನೂನು ರೂಪಿಸಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಯಿತು.

ಸರ್ಕಾರ ಇದನ್ನೊಪ್ಪಿಗೊಂಡು ಇಸವಿ 1992ರಲ್ಲಿ ಅಯೋಡಿನ್-ಗೋಸ್ಕರ 21 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿತು. ಭಾರತ ದೇಶದ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅಯೋಡಿನ್-ಯುಕ್ತ ಉಪ್ಪನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಳಸಬೇಕೆಂದು ಕಡ್ಡಾಯ ಕಾನೂನು ಮಾಡಿತು.

ಇದು ಬೇಕಾಗಿತ್ತಾ?

ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಆರೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಯ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಂತೆ ಅಯೋಡಿನ್ ಕೊರತೆ ಕಾರಣದಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಲೆಪೀಡಿತರ ಸಂಖ್ಯೆ 30 ಲಕ್ಷ. 100 ಕೋಟಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಇದು ಅತ್ಯಲ್ಪ. ಗಳಗಂಡ ರೋಗವು ಅಯೋಡಿನ್ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಉಂಟಾಗುವ ಕಾಯಿಲೆಯಲ್ಲ. ಇದರ ರೋಗಾಣುಗಳು ಕ್ಯಾಬೇಜ್, ಸಾಸಿವೆ, ಸೋಯಾಬೀನ್, ಕಡ್ಲೆಕಾಯಿಗಳಲ್ಲೂ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಡಿಡಿಟಿ, ಡಿಡಿಡಿ, ಡೆಟ್ರಾಸೈಕ್ಲಿನ್ (ಆಂಟಿ ಬಯಾಟಿಕ್) ಮುಂತಾದ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಗಳಗಂಡಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ರೋಗಾಣುಗಳು ಇರುವುದು ಪತ್ತೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಿದ ಮೇಲೆ ಗಳಗಂಡ ರೋಗ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದನ್ನು ಸರ್ಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಗಳೇ ದಾಖಲಿಸಿವೆ.

ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ದಿನನಿತ್ಯ 100ರಿಂದ 150 ಮೈಕ್ರೋ ಗ್ರಾಂ ಅಂದರೆ ಒಂದು ಗ್ರಾಂನ ದಶಲಕ್ಷದ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟು ಅಯೋಡಿನ್ ಸಿಕ್ತರೆ ಸಾಕು. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಅರ್ಧ ಟೀ ಚಮಚದಷ್ಟು ಅಯೋಡಿನ್ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಸಾಕು. ಆದರೆ ಅಯೋಡಿನ್ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅವಶ್ಯ ಬೇಕು.

ನಮಗೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಅಯೋಡಿನ್ ನಾವು ಸೇವಿಸುವ ಆಹಾರವಾದ ಅನ್ನ, ರೊಟ್ಟಿ, ತರಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕವೇ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಸೇವಿಸುವವರಿಗೆ ಕೊರತೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಣ್ಣು ಹಾಗೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಅಯೋಡಿನ್ ಇದೆ. ಅತಿಯಾದ ಮಳೆಯಿಂದ ಮಣ್ಣು ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಯೋಡಿನ್ ಕೊರತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಿಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ, ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಯೋಡಿನ್ ಕೊರತೆಗಿಂತ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರದ ಕೊರತೆ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ 30 ಕೋಟಿ! ಇದರ ನಿವಾರಣೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಬೇಕಲ್ಲವೇ?

ಅಯೋಡಿನ್ ಉಪ್ಪಿನ ತಯಾರಿಕೆ ಇಂದು 3,000 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ವ್ಯವಹಾರ ಹೊಂದಿದೆ. ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪೆನಿಗಳ ಅಬ್ಬರದ ಪ್ರಚಾರ, ಕಳೆದ 30 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವ 'ಅಯೋಡಿನ್ ಲಾಭಿ', ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲಿನ ಒತ್ತಡ, ಇದರ ಹಿಂದಿರುವ ಲಾಭಗಳನ್ನು ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಉಹಿಸಬಹುದು. ಅಯೋಡಿನ್ ಅನ್ನು ಉಪ್ಪಿಗೆ ಬೆರೆಸುವ ಸಹಾಯಧನ ಈಗ 100 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ದಾಟಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರವನ್ನು ಯಾರೂ ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಅಯೋಡಿನ್ ಅಂಶ ಇರುವ ಖನಿಜ ನಮ್ಮ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜಪಾನ್ ಅಥವಾ ಇಟಲಿಯಿಂದ ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕಳೆದ 15 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಇದರ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಈ ಎರಡು ದೇಶಗಳು ಏರಿಸುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅಯೋಡಿನ್ ಏಜೆಂಟರನ್ನೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದೊಳಗೆ ಕೂರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿವೆ.

ಹೀಗೆ 15 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅಯೋಡಿನ್ ಉಪ್ಪಿನ ವಿರೋಧಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ 2005ರ ಆಗಸ್ಟ್ 15ರಂದು ಅಯೋಡಿನ್-ರಹಿತ ಉಪ್ಪಿನ ಮಾರಾಟವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿತು. ಅಯೋಡಿನ್-ರಹಿತ ಉಪ್ಪಿನ ಮಾರಾಟ, ತಯಾರಿಕೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅಪರಾಧವೆಂದು, ಅದಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಸಹ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿತು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಯಾರಾದರೂ ಅಯೋಡಿನ್ ಇಲ್ಲದ ಉಪ್ಪನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದರೆ ಅಥವಾ ಮಾರಿದರೆ ಕಾನೂನು ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ದಂಡ ಅಥವಾ ಆರು ತಿಂಗಳು ಜೈಲು ಶಿಕ್ಷೆ ಕಡ್ಡಾಯ!

ಗಳಗಂಡ ಅಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಅನಾಹುತಕಾರಿಯೇ?

ಥೈರಾಯ್ಡ್ ಗ್ರಂಥಿ ನಮ್ಮ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಥೈರಾಕ್ಸಿನ್ ಹಾಗೂ ಟ್ರೀ ಅಯಡೋ ಥೈರೋನಿನ್ ಎನ್ನುವ ಹಾರ್ಮೋನು(ಗ್ರಂಥಿ ರಸ)ಗಳನ್ನು ಸ್ರವಿಸುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳು ಜೀವಕೋಶಗಳ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ಮೂಲಕ ದೇಹದ ಹಾಗೂ ಬುದ್ಧಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಾಯಕ. ಈ ಹಾರ್ಮೋನುಗಳ ಸ್ರವಿಸುವಿಕೆಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ 60 ಮೈಕ್ರೋ ಗ್ರಾಂ ಅಯೋಡಿನ್ ಅವಶ್ಯ. ಗ್ರಂಥಿಯು ರಕ್ತನಾಳಗಳ ಮೂಲಕ ಇದನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟು ಅಯೋಡಿನ್ ಸಹ ಸಿಗದಿದ್ದಾಗ ಗ್ರಂಥಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರ್ಮೋನುಗಳ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ತೊಂದರೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾರ್ಮೋನಿನಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವು ಜೀವಕೋಶಗಳು ಅಯೋಡಿನ್ನಾಗಿ ಪರದಾಟ ನಡೆಸಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಗ್ರಂಥಿಯೊಳಗೆ ಕೇವಲ ಜೀವಕೋಶಗಳು ತುಂಬಿ ಗ್ರಂಥಿ ಉದತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಕತ್ತು ಬಾತುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಥೈರಾಯ್ಡ್ ಗ್ರಂಥಿ ಸ್ರವಿಸುವ ಹಾರ್ಮೋನುಗಳ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಗರ್ಭಸ್ತ್ರಾವದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮೆಳ್ಳೆಗಣ್ಣು, ಕಿವುಡು, ದಪ್ಪಚರ್ಮ ಹೀಗೆ ಬರಬಹುದಾದ ಸುಮಾರು 20 ರೋಗಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಆರೋಗ್ಯ ಇಲಾಖೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಗಳಗಂಡವೂ ಸೇರಿದೆ.

ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಸೇವನೆ, ಸಮುದ್ರದ ಆಹಾರಸೇವನೆ, ಅಯೋಡಿನ್ ಬೆರತ ಆಹಾರ ಸೇವನೆ ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ.

ದಾರಿ ಯಾವುದು?

ಅಯೋಡಿನ್ ಕೊರತೆ ಬಡವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಅಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ, ಹೊಟ್ಟೆಗೇ ಇಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬಿಹಾರ, ಒರಿಸ್ಸಾ, ಪೂರ್ವಾಂಚಲದ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಇದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಸರ್ಕಾರ ದೇಶದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಮದ್ದು ನೀಡುವ ಬದಲು ಅಯೋಡಿನ್ ಕೊರತೆ ಇರುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನೀಡಿದರೆ ಸಾಕಿತ್ತು. ಅಂತಹ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಶಿಕ್ಷಣ, ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ನೀಡುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು.

ಕರಾವಳಿಯವರಿಗೆ, ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಸೇವಿಸುವವರಿಗೆ ಅಯೋಡಿನ್ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅಯೋಡಿನ್ ಅತಿಯಾದರೆ ಬರುವ ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ ಕಫನರಾನ್ ಹಳ್ಳಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಉದಾಹರಣೆ.

ಸಹಜವಾದ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ, ಅಯೋಡಿನ್ ಇದೆ ಎನ್ನಲಾದ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ, ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ಅಯೋಡಿನ್ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದು ಸಹ ನಿಖರವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗದು. ಅಯೋಡಿನ್ ಉಪ್ಪಿಗಿಂತಲೂ ಮುಖ್ಯವಾದುದು, ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ನೀಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ.

ಉಪ್ಪಿಗೆ ಅಯೋಡಿನ್ ಸೇರಿಸುವುದು ಹೇಗೆ?

ಉಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಅಯೋಡಿನ್ ಇದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯಲು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ. ಅಕ್ಕಿ ಅಥವಾ ಜೋಳದ ಗಂಜಿಗೆ ಅಯೋಡಿನ್-ಯುಕ್ತ ಉಪ್ಪನ್ನು ಬೆರೆಸಿ. ಗಂಜಿಯು ನೇರಳೆ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದರೆ ಅಯೋಡಿನ್ ಇದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ಅಯೋಡಿನ್ ಎಂದರೆ ಗ್ರೀಕ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನೇರಳೆ ಎಂದರ್ಥ.

ಮರಳುಗಾಡು ರಾಜಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಆಳದ ಗಣಿಯಿಂದ ಉಪ್ಪನ್ನು ಮೇಲೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಪಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ರಾಶಿ- ರಾಶಿಯಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಪಟ್ಟಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿ ಚೀಲಗಳಿಗೆ ಉಪ್ಪನ್ನು ಭರ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಉಪ್ಪಿನ ರಾಶಿ ಪಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಸಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಇದರ ಮೇಲೆ ಅಯೋಡಿನ್ ಸುರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.

ಗುಜರಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದು ಸಮುದ್ರದ ಉಪ್ಪು. ಇದನ್ನು ದೊಡ್ಡ- ದೊಡ್ಡ ತೊಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ತೇವಾಂಶ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಉಪ್ಪಿಗೆ ನುಣುಪು ಕಣಗಳಾಗುವಂತೆ ಸಿಲಿಕಾನ್ ಡೈ ಆಕ್ಸೈಡ್ ಬೆರೆಸುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಅಯೋಡಿನ್ ಬೆರೆಸುವಿಕೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಉಪ್ಪಿಗೆ ಅಯೋಡಿನ್ ಸೇರಿಸುವಿಕೆ ಗುಜರಾತಿನಲ್ಲಾಗಲೀ, ರಾಜಸ್ಥಾನದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಯಾವುದೇ ಘಟಕಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ ಅದೊಂದು ಕಾಟಾಚಾರದ ಕೆಲಸ. ಇದು ಮಾನವ ಕೆಲಸವಾದ ಕಾರಣ ನಿಖರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಕೇವಲ ಶೇಕಡಾ 30ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ.

ಉಪ್ಪು ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ, ಟೀ ಕುಡಿಯಲೋ, ಬೆವರು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳಲೋ, ಇನ್ನೇನೋ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಕೆಲಸಗಾರ ನಿಂತಾಗ ಅಯೋಡಿನ್ ಬೆರೆಸದ ಉಪ್ಪಿನರಾಶಿ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಸರಿದು ಪ್ಯಾಕ್ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಯೋಡಿನ್ ಬೆರೆಸುವಿಕೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ತೊಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸುವಾಗಲೂ ನಿಖರತೆ ಇಲ್ಲ.

ಅಯೋಡಿನ್ ಖನಿಜವು ನೇರವಾಗಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಮಿಶ್ರ ಖನಿಜವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಯೋಡಿನ್-ಯುಕ್ತ ಉಪ್ಪು ತಯಾರಿಸಲು ಪೊಟ್ಯಾಷಿಯಂ ಅಯೋಡೈಡನ್ನು ಬಳಕೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದು ದುರ್ಲಭ, ದುಬಾರಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸುಲಭದ ದಾರಿ ಪೊಟ್ಯಾಷಿಯಂ ಅಯೋಡೈಟ್ ಬಳಕೆ. ಆದರೆ ಇದೊಂದು ವಿಷ ರಾಸಾಯನಿಕ. ಇದರ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಕ್ಷಯ, ಹೊಟ್ಟೆನೋವು, ಚರ್ಮರೋಗಗಳು ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಗಳಗಂಡ ಸಹ ಬರಬಹುದು.

ಪೊಟ್ಯಾಷಿಯಂ ಅಯೋಡೈಡ್- ಅಯೋಡೈಟ್ ಎರಡೂ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸತ್ವ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಆವಿಯಾಗಿ ಹಾರಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಬೆರೆಸುವಿಕೆ, ಮಿಶ್ರಣ, ತುಂಬುವುದು, ಪ್ಯಾಕಿಂಗ್ ಹೀಗೆ ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಅಯೋಡಿನ್ ಬೆರೆತ ಉಪ್ಪನ್ನು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡಬಾರದು. ಆದರೂ ತಯಾರಿಸಿದ ಉಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಅಯೋಡಿನ್ ಮಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ಕಾಲು ಮಾಯ. ಒಂಭತ್ತು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಉಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಅಯೋಡಿನ್ ಅಂಶವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಕಂಪೆನಿಗಳು ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಮುತುವರ್ಜಿ ವಹಿಸಿ ರಾಸಾಯನಿಕ ಉಪ್ಪು ತಯಾರಿಸಿ ಅಯೋಡಿನ್ ಬೆರೆಸುತ್ತಾರೆ? ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ರಕ್ಷಣೆಯೊಂದಿಗೆ ತುಂಬಿದ ಚೀಲವು ಸಗಟು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಕೈ ಸೇರಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಪ್ಯಾಕ್ ಆಗುವಾಗ ಅಯೋಡಿನ್ ಅಂಶ ಹಾರಿಹೋಗಿರುತ್ತದೆ?

ಒಂದು ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಉಪ್ಪಿಗೆ 20 ಮಿಲಿಗ್ರಾಂ ಪೊಟ್ಯಾಷಿಯಂ ಅಯೋಡೈಟ್ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವುದು ನಿಯಮ. ಇದೂ ಸಹ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರಿಹೋಗಿದೆ!

ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ?

ಮುಂದುವರಿದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಯೋಡಿನ್-ಯುಕ್ತ ಉಪ್ಪು ಸೇವನೆ ಕಡ್ಡಾಯವಲ್ಲ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ರೀತಿಯ ಉಪ್ಪು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆಯ್ಕೆ ಗ್ರಾಹಕರದು. ಪೊಟ್ಯಾಷಿಯಂ ಅಯೋಡೈಟ್ ಬೆರೆಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಯುರೋಪ್ ಹಾಗೂ ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ನಿಷೇಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪೊಟ್ಯಾಷಿಯಂ ಅಯೋಡೈಡ್ ಬೆರೆಸುವುದು ಮಾನ್ಯ. ಆದರೆ ಅದರ ಪ್ರಮಾಣ, ಎಕ್ಸ್ಪೈರಿಯರಿ ದಿನಾಂಕ ಬರೆಯುವುದು ಕಡ್ಡಾಯ.

ಅಯೋಡಿನ್ ಕೊರತೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನ್ಯೂಜಿಲೆಂಡ್ ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವ ಉಪಾಯ ಅಯೋಡಿನ್ ಎಣ್ಣೆಯ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ನೀಡುವಿಕೆ. ಈ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ಮೂರರಿಂದ ಐದು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಅಯೋಡಿನ್ ಕೊರತೆಯಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳು ದೊಡ್ಡವರಾದಂತೆ ತರಕಾರಿ, ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಅಯೋಡಿನ್ ಕೊರತೆ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾದ ಕೆಲವು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಯೋಡಿನ್ ಕೊರತೆ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಮಾತ್ರಗಳ ಬಳಕೆ ಇದೆ. ಕೇವಲ 15 ಪೈಸೆಗೆ ಒಂದು ಮಾತ್ರ. ನಿತ್ಯ ಸೇವನೆ ಅಗತ್ಯ.

ಪರಂಪರೆಯ ನಾಶ?

ಉಪ್ಪಿನ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ಅಥವಾ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಉಪ್ಪು ತಯಾರಿಸುವಿಕೆ ಎರಡೂ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನ ಉದ್ಯಮ. ಒಂದು ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಉಪ್ಪಿಗೆ ತಗಲುವ ಬೆಲೆ ಸುಮಾರು 50 ಪೈಸೆ ಮಾತ್ರ.

ಅಟ್ಟುಪ್ಪು, ಕಲ್ಲುಪ್ಪು, ಕಾರುಪ್ಪು, ಚವುಳುಪ್ಪು, ಪೆಟ್ಟುಪ್ಪು, ಸೌರ ಉಪ್ಪು, ಬಿಳಿಗಾರ, ಸೈಂಧವ ಲವಣ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಉಪ್ಪುಗಳಿವೆ. ಕೆಲವು ಔಷಧಿಗಳಿಗೆ, ಕೆಲವು ಖನಿಜಾಂಶ ಕೊರತೆಗೆ ಬಹಳ ಉಪಯುಕ್ತ. ಸೌರ ಉಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಹಾಗೂ ಮೆಗ್ನೀಷಿಯಮ್-ಗಳೂ ಇವೆ.

ಉಪ್ಪನ್ನು ಅಯೋಡಿನ್-ಯುಕ್ತ ಬಿಳಿಯಾಗಿಸುವ ಕಾರಣ ಉಪ್ಪಿನಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ಖನಿಜಾಂಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮುದ್ರದ ಉಪ್ಪಿನಲ್ಲಿರುವ ಹತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಖನಿಜಾಂಶಗಳು ನಾಶವಾಗುವುದರಿಂದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಅಯೋಡಿನ್ ಉಪ್ಪಿನಿಂದ ಆಗುವ ಲಾಭಕ್ಕಿಂತ ಹತ್ತುಪಟ್ಟು ಅಧಿಕ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಯೋಡಿನ್ ಬೇಡವೇ ಬೇಡ

ಉಪ್ಪಿಗೆ ಅಯೋಡಿನ್ ಸೇರಿಸಲೇಬಾರದು ಎನ್ನುವ ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಹೋರಾಡುತ್ತಿವೆ. ಅಯೋಡಿನ್ ಬೆರೆಸಿದ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ತಿನ್ನಬೇಕೆಂದು ಕಡ್ಡಾಯ ಮಾಡುವುದು ನಮ್ಮ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕನ್ನೇ ಕಸಿದುಕೊಂಡಂತೆ ಎಂದು ಮುಂಬೈನ ಪೋಷಕಾಂಶ ತಜ್ಞ ಅಶೋಕ್ ಜೈಸಿಂಘಾನಿಯಾ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದಾವೆ ಹೂಡಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಸಹಜ ಆಹಾರದಲ್ಲೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಯೋಡಿನ್ ಇದೆ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅಯೋಡಿನ್ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಬರಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದದು ಹೈಪರ್ ಥೈರಾಯ್ಡಿಸಮ್. ಉಳಿದಂತೆ ಅತಿಸಾರ, ಸಂಧಿವಾತ, ಉಸಿರಾಟದ ಸಮಸ್ಯೆ. ಮೂತ್ರಕೋಶದ ಕಲ್ಲು. ಅಶೋಕ್ ಜೈಸಿಂಘಾನಿಯಾ ಇಂಥ ಮೂವತ್ತು ಕಾಯಿಲೆಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಅಯೋಡಿನ್ ದೇಹಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಮೂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಹೊರಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಉಡಾಫೆ ಮಾಡುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಖುದ್ದಾಗಿ ಐಎಂಎ ದೃಢಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, ಹೀಗೆ ಮೂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಅಯೋಡಿನ್ ನಿರಂತರ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮೂತ್ರಕೋಶ ದುರ್ಬಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ವಿದೇಶಿ ಕಂಪನಿಗಳ ಔಷಧಿಗಳೇ ಬೇಕು.

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಿಗೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪೊಟ್ಯಾಷಿಯಂ ಅಯೋಡೈಟ್ ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಯುಕ್ತ ರಾಸಾಯನಿಕವೆಂದು ಕೇಂದ್ರ ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಇಲಾಖೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿದೆ. ದೇಹಕ್ಕೆ ಅಯೋಡಿನ್ ಬೇಕು, ಅಯೋಡೈಟ್ ಅಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಈಗ ತಯಾರಾಗುತ್ತಿರುವ ಉಪ್ಪಿನಿಂದ ದೇಹಕ್ಕೆ ವಿಷ ಸೇರುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ತಿಳಿಸಿದೆ.

ನಮ್ಮ ದೇಹ ಏನನ್ನೇ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೂ ಅದು ಸಾವಯವ ದ್ರವರೂಪಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಸಸ್ಯಮೂಲವೋ, ಪ್ರಾಣಿಮೂಲವೋ ಆಗಿರಬೇಕು. ನೇರವಾಗಿ ಖನಿಜರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡುವುದರಿಂದ ಅಪಾಯ ಹೆಚ್ಚು. ಹೆಚ್ಚಿನಬಾರಿ ನಿರರ್ಥಕ. ಕಬ್ಬಿಣದ ಕೊರತೆಯಿದ್ದವರು ಕಬ್ಬಿಣದ ಪುಡಿ ತಿಂದಂತೆ! ಅದರಲ್ಲೂ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಖನಿಜಗಳ ಸೇವನೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಪಾಯಕಾರಿ.

ಉಪ್ಪಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದ ಅಯೋಡಿನ್ ಅನ್ನು ತರಕಾರಿಯೊಂದಿಗೆ ಬೇಯಿಸಿದಾಗ, ಹಿಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಿ ಕರಿದರೆ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ ಆವಿಯಾಗಿ ಹಾರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ನಾಶವಾಗದಂತೆ ಕಂಪೆನಿಗಳು ಜಾಸ್ತಿ ಪ್ರಮಾಣದ ಅಯೋಡಿನ್ ಸೇರ್ಪಡೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದರಿಂದಾಗುವ ಅನಾಹುತಗಳ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆ.

ದೇಶದ ಎಲ್ಲರೂ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಅಯೋಡಿನ್ ತಿನ್ನಬೇಕೆಂಬುದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಲ್ಲ. ಹಾಗೇ ಅಯೋಡಿನ್-ರಹಿತ ಉಪ್ಪು ಮಾರಲೇಬಾರದೆನ್ನುವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅತ್ಯಂತ ಮುಂದುವರಿದ ಜಪಾನಿನಲ್ಲಿ ಅಯೋಡಿನ್ ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಕಾಯಿಲೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಇನ್ನೂ ಆಗಿಲ್ಲ.

ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಸೇವಿಸುವವರು ದಿನನಿತ್ಯ ಕನಿಷ್ಠ 21 ಗ್ರಾಂ ಉಪ್ಪನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಸಮುದ್ರದ ಆಹಾರ ಸೇವಿಸುವವರು 100 ಗ್ರಾಂವರೆಗೂ ಉಪ್ಪನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ದಿನಕ್ಕೆ 100ರಿಂದ 400 ಮೈಕ್ರೋ ಗ್ರಾಂವರೆಗೆ ಅಯೋಡಿನ್ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇವರಿಗೂ ಅಯೋಡಿನ್ ಉಪ್ಪು ಕಡ್ಡಾಯ ಸರಿಯೇ?

ನಮಗ್ಯಾವ ಉಪ್ಪು ಬೇಕೆನ್ನುವ ತೀರ್ಮಾನ ನಮ್ಮದೇ. ಕಾರಣ ನಮ್ಮದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ದೇಶ. ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಈ ಕಾನೂನಿನ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುವ ಹಕ್ಕು ಇದೆ. ಕಾನೂನು ಭಂಗ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕಿದೆ. ಅಯೋಡಿನ್ ಉಪ್ಪನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ದಾರಿಯೂ ಇದೆ. ದೇಸೀ ಉಪ್ಪು ಬೇಕೆಂದು ಚಳವಳಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಹೋರಾಡಲು ನ್ಯಾಯಾಲಯವೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಗ್ರಾಹಕರ ವೇದಿಕೆಗಳೂ ಇವೆ.

ಅದೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಮುಂದಿನ ಸಾರಿ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಯಾವ ಉಪ್ಪು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಒಮ್ಮೆ ಯೋಚಿಸಿ, ನಿರ್ಧರಿಸಿ.

ಉಪ್ಪು... ಪರೀಕ್ಷೆ

ಇಂದು ಪ್ಯಾಕೆಟ್ ಉಪ್ಪಿನ ಬಳಕೆ ವಿಪರೀತ. ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಗ್ರಾಹಕರಂತೂ ಬ್ರಾಂಡೆಡ್ ಉಪ್ಪು ಪ್ಯಾಕೆಟ್ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನವದೆಹಲಿಯ ಕನ್ನೂಮರ್ ವಾಯ್ಸ್ ಸಂಘಟನೆ 2009-2010ರಲ್ಲಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಉಪ್ಪುಗಳ ಪರೀಕ್ಷೆ ನಡೆಸಿತು.

ಇಸವಿ 1973ರಲ್ಲಿ ಬಿ.ಐ.ಎಸ್. ಉಪ್ಪಿನ ಜೊತೆ ಅಯೋಡಿನ್ ಬೆರೆಸುವ ಮಾನದಂಡವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿತು. ಆ ಪ್ರಕಾರ ಗ್ರಾಹಕನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ 15 ಪಿಪಿಎಮ್. ಇರಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಸಫೋಲಾದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 52.85, ಟಾಟಾ ಸಾಲ್ಟ್- ನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 39.36 ಹಾಗೂ ಗುಡ್ ಹೆಲ್ತ್-ನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 39.03 ಅಯೋಡಿನ್ ಇದೆ.

ಸ್ಥಳೀಯ ತಯಾರಿಕೆಯಾದ ಸೀಮಾದಲ್ಲಿ ಬರೀ ಶೇಕಡಾ 1.05 ಅಯೋಡಿನ್ ಇದ್ದರೆ, ತಾಜಾದಲ್ಲಿ ಅಯೋಡಿನ್ನಿನ ಲವಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲ.

ನಿಜಕ್ಕೂ ಉಪ್ಪಿನ ಗುಣಮಟ್ಟ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುವುದು ಸೋಡಿಯಂ ಕ್ಲೋರೈಡ್‌ನಿಂದಾಗಿ, ಸಫೋಲಾದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 94.8 ಸೋಡಿಯಂ ಕ್ಲೋರೈಡ್ ಇದ್ದರೆ, ತಾಜಾ ಹಾಗೂ ಸೀಮಾದಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಶೇಕಡಾ 3.38 ಮತ್ತು 9.06ರಷ್ಟಿದೆ. ಗುಣಮಟ್ಟದ ನಿಯಮದಂತೆ ಶೇಕಡಾ 96ರಷ್ಟು ಸೋಡಿಯಂ ಕ್ಲೋರೈಡ್ ಇರಲೇಬೇಕಿತ್ತು!

ಉಪ್ಪು ಥಂಡಿಯನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಂದು 12 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪು ಶೇಕಡಾ 6ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ತೇವ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಸ್ಥಳೀಯ ತಯಾರಿಕೆ ಸೀಮಾದ ಹೊರತಾಗಿ 'ವಾಯ್ಸ್' ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಉಳಿದ 12 ಬ್ರಾಂಡ್‌ಗಳು ಈ ಮಾನದಂಡದಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣವಾಗಿದ್ದವು. ತೂಕ ಮತ್ತು ಅಳತೆ ಕಾಯ್ದೆ 1977ರ ಅನ್ವಯ ಒಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಉಪ್ಪಿನ ಪ್ಯಾಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 1.5ರ ವ್ಯತ್ಯಯಕ್ಕೆ ರಿಯಾಯ್ತಿ ಇದೆ. 'ವಾಯ್ಸ್' ಪರಿಶೀಲನೆ ಪ್ರಕಾರ ತಾಜಾ ಸಾಲ್ಟ್ ನ ಪ್ಯಾಕ್ ಒಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಬದಲು 947 ಗ್ರಾಂ ಮಾತ್ರ!

ತೂಕದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾ ಶುದ್ಧ, ಶಕ್ತಿಭೋಗ, ಆಶೀರ್ವಾದ, ಕ್ಯಾಚ್, ಕ್ಯಾಪ್ಪನ್ ಕುಕ್, ಗುಡ್ ಹೆಲ್ತ್, ಸೂರ್ಯ, ಸಫೋಲಾಗಳನ್ನು ಮೋಸ ಇಲ್ಲ. ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಟೋಟಾ, ಟಾಟಾ ಸಾಲ್ಟ್, ಮನುಶುದ್ಧ, ಸೀಮಾ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಲಾಗದು. ಬೆಲೆ ಬಗ್ಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಎಲ್ಲವೂ 8- 9 ರೂಪಾಯಿ ಮಾತ್ರ. ಪೋರ್ಟ್‌ಲೆಂಡ್ ಎನ್ನುವ ಫೋಷಫೇಟು ಸಫೋಲಾ, ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಂಟೈನರಲ್ಲಿ, ಪೌಚ್ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂಗೆ 16 ರೂಪಾಯಿ ದರ. 'ವಾಯ್ಸ್' ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ಮಾಹಿತಿಯಂತೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವೇನಿಲ್ಲ!

ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಹೆಸರಿನ ಟಾಟಾ ಸಾಲ್ಟ್ ನ ಪ್ಯಾಕಿಂಗ್ ಅನುಕರಿಸಿ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಯಾಮಾರಿಸುವುದೇ ತಾಜಾ ಸಾಲ್ಟ್ ಸ್ಥಳೀಯ ಉಪ್ಪಿನ ತಯಾರಕರ ತಂತ್ರವಿರುವಂತಿದೆ. ಟಾಟಾ-ಎರಡನೇ 'ಟಿ' ಬದಲು ಇಲ್ಲಿ 'ಜೆ' ಇದೆ!

ಹಾಗೆಂದು ಸಾರಾಸಗಟಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ತಯಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕುವಂತಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಪರಿಶೀಲನೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಂಡ್‌ಗಳಾದ ನಿರ್ಮಾಶುದ್ಧ ಹಾಗೂ ಶಕ್ತಿಭೋಗ ಮೊದಲಿನೆರಡು ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿವೆ. ಮೂರನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ತಯಾರಿಕೆ ಟೋಟಾ ಇದೆ. ಇದು ಆಶೀರ್ವಾದ, ಕ್ಯಾಪ್ಪನ್ ಕುಕ್, ಸಫೋಲಾಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿಕ್ಕಿದೆ. ಬೆಲೆಯಲ್ಲೂ ಕಡಿಮೆ. ಉಳಿದವಕ್ಕೆಲ್ಲ 8-9 ರೂಪಾಯಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಐದೂವರೆ ರೂಪಾಯಿ!

ಆಶೀರ್ವಾದ, ಟಾಟಾ, ಕ್ಯಾಚ್, ಕ್ಯಾಪ್ಪನ್ ಕುಕ್, ಗುಡ್ ಹೆಲ್ತ್, ಸೂರ್ಯ, ಶುದ್ಧ, ಸಫೋಲಾ, ಸೀಮಾ, ತಾಜಾಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ನಾಲ್ಕರಿಂದ 13 ರೂಪಾಯಿವರೆಗೆವೆ.

ಲಾಭ ಯಾರಿಗೆ?

ಇಸವಿ 2005ರ ನವೆಂಬರಿನಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆ ಅಯೋಡಿನ್ ಬೆರೆಸಿದ ಉಪ್ಪುಗಳ ಮಾರಾಟ, ಸೇವನೆಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿತು. ಉಪ್ಪು ತಯಾರಕ ದೊಡ್ಡ ಕಂಪೆನಿಗಳ 'ಆರೋಗ್ಯ' ಸುಧಾರಿಸಿತು!

ತಯಾರಕರು 50 ಪೈಸೆಗೆ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂನಂತೆ ಕಚ್ಚಾ ಉಪ್ಪನ್ನು ಖರೀದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕೆ-103-ಪೊಟ್ಯಾಷಿಯಂ ಅಯೋಡೇಟ್ ಎಂಬ ರಾಸಾಯನಿಕ ಬೆರೆಸಿ ಅಯೋಡೈಸ್ಡ್ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪೊಟ್ಯಾಷಿಯಂ ಅಯೋಡೇಟ್ ಬೆಲೆ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂಗೆ 10 ಪೈಸೆ! ಈ ಉಪ್ಪಿನ ಮಾರಾಟ ಬೆಲೆ 8-9 ರೂಪಾಯಿ. ಈ ಉದ್ಯಮದ ವಾರ್ಷಿಕ ಲಾಭ 1,200 ಕೋಟಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು!

ಉಪ್ಪಿನ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ

ಇಸವಿ 1859ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಉಪ್ಪು ಕಾಯ್ದೆ ರಚಿಸಿ, ಇಸವಿ 1929ರಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯ ಉಪ್ಪು ತಯಾರಿಕೆಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದರು. ಗಾಂಧೀಜಿ, ಮಾರ್ಚ್ 12ರಿಂದ ಏಪ್ರಿಲ್ 6ರವರೆಗೆ ದಂಡಿಯಾತ್ರೆ ನಡೆಸಿ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ 'ಉಪ್ಪಿನ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ'ವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಗೊಳಿಸಿದರು.

***

ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಫ್ಲೋರೈಡ್-ಪೀಡಿತ ಹಳ್ಳಿಗಳು

ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಂಡರಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕು. ಇಲ್ಲಿನ ಮೊದಲ ಸಮಸ್ಯೆ ನೀರು, ಎರಡನೇ ಸಮಸ್ಯೆ ನೀರನೊಳಗಿನ ಫ್ಲೋರೈಡ್. ಇದರಿಂದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಸರಮಾಲೆಯೇ ತುಂಬಿದೆ.

ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯಲಾರದ್ದಲ್ಲ. ಇದೇ ಸಮಸ್ಯೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎರಡು ಸಾವಿರ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ನೋಡದ ಕಾರಣ 25 ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಹಾಗೇ ಇದೆ.

ಬೈಫ್(BAIF) ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಮುಂಡರಗಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಒಂಭತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಜರ್ಮನ್ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದರ ಸಹಕಾರವಿದೆ. ವಿರೂಪಾಪುರ, ಕಲ್ಕೇರಿ, ಮುಷಿಕೊಪ್ಪ, ತಿಪ್ಪಾಪುರ, ಬೂದಿಹಾಳ, ಹಾರೋಗೇರಿ, ಬಸಾಪುರ, ಬೆನ್ನಿಹಳ್ಳಿ ಹಾಗೂ ಮುಕ್ತಾಪುರಗಳು ಬೈಫ್ ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇವೆ.

ತೆರೆದ ಬಾವಿಯ ನೀರಾಗಿರಲಿ, ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಯ ನೀರಾಗಿರಲಿ ಊರಿನ ಎಲ್ಲಾ ನೀರಿನಲ್ಲೂ 3.5 ಮಿಲಿ ಗ್ರಾಂ/ಲೀಟರ್ ನಿಂದ 6.5 ಮಿಲಿಗ್ರಾಂ/ಲೀಟರ್ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಇತ್ತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ಜಡತ್ವ, ಹಿಮ್ಮಡಿ ನೋವು, ಸೊಂಟ, ಕಾಲುಗಂಟು ನೋವು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಡು ಬಾಗಿ, ನಡೆಯಲಾಗದೇ ಸಾವಿನ ಹಾದಿ ಕಾಯುತ್ತಾ ಉಳಿವ ಸ್ಥಿತಿ. ದುರ್ಬಲರ ಮೂಳೆಗಳೇ ಈ ಫ್ಲೋರೈಡಿನ ಆಹಾರ.

ಇದರ ನಿವಾರಣೆಗೆ ನೀರನ್ನು ಬದಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸಲಹೆ ಸರ್ಕಾರದ್ದು. ತುಂಗಭದ್ರಾ ನೀರು ಊರಿಗೆ ಹರಿದು ಬಂದಿದ್ದೂ ಆಯಿತು. ಆದರೂ ಸಮಸ್ಯೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ನೀರನ್ನೊಂದೇ ಸರಿಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ಖಂಡಿತಾ ಊರು ಫ್ಲೋರೈಡ್-ಮುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಪೂರ್ತಿ ಸತ್ಯವಲ್ಲ ಎಂದು ಸಾಬೀತಾಯಿತು. ಊರಿನ ಸರ್ವಾಂಗ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಥವಾ ಸುಸ್ಥಿರತೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

- ಫ್ಲೋರೋಸಿಸ್ ಬರುವುದು ಬಡವರಿಗೆ, ಕಾರಣ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ.
- ಮುಂಗಾರಿನಲ್ಲಿ ಬೋರ್ವೆಲ್ ಹಾಗೂ ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಪ್ರಮಾಣ ಕುಗ್ಗುತ್ತದೆ.

ಅಂದರೆ ಬೋರ್ವೆಲ್/ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳ ನೀರು ಹೆಚ್ಚಿದಾಗ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಒಟ್ಟು ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಅಂಶ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಬಡವರು ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಸೇವನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಫ್ಲೋರೈಡಿನ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ದೇಹಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಬಡವರು ಬಳಸುವ ಪಡಿತರದಲ್ಲಿ ಸಿಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಅಥವಾ ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಕೊಳ್ಳಲು ದಿನಗೂಲಿ 25 ರೂಪಾಯಿಗಳಾದರೆ, ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಬೆಳೆಯಲು ಭೂಮಿ ಬರಡು. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಹಣವಿಲ್ಲ, ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆ, ನೀರು ನಿರ್ವಹಣೆ ಈ ಎರಡೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಆದರೆ ಫ್ಲೋರೋಸಿಸ್ ತಾನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಎಂದರೆ ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆಯ ಹೆಚ್ಚಳ, ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯ ಹೆಚ್ಚಳ, ಬೆಳೆ ವಿನ್ಯಾಸ, ನೀರು ಬಳಕೆಯ ರೀತಿ, ನೀರು ಸಂಗ್ರಹ ಪದ್ಧತಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಆಗಬೇಕು.

ಬೈಫ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ 'ಸಚೇತನ' ಎನ್ನುವ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲಕ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸ್ಥಳೀಯ ಬಡತನ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ.

ಫ್ಲೋರೋಸಿಸ್ ಹಾಗೂ ಬಡತನ ಹೇಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದೆಯೆಂದರೆ ಇದನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಉಪಾಯವೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತೆ ಜನ ನಿರಾಶರಾಗಿದ್ದರು. ಫ್ಲೋರೋಸಿಸ್-ನಿಂದಾಗಿ ಅಂಗವೈಕಲ್ಯ, ಜಡತೆ ಇವರನ್ನು ಕೃಷಿಗಾಗಲೀ, ಕೂಲಿಗಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಇನ್ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಲು ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಕ್ಷೀಣವಾದರೆ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ, ಬಡತನ ಏನೆಲ್ಲಾ ನೆಂಟರು ತಾವೇ ತಾವಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಫ್ಲೋರೋಸಿಸ್ನ ಆರ್ಭಟ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ತುರ್ತಾಗಿ ಆಗಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ಜಡತೆಯ ನಿವಾರಣೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬದಲೀ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಸಿಹಿನೀರಿನ ಏಕೈಕ ಮೂಲವೆಂದರೆ ಮಳೆ. ಮಳೆ ನೀರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಆದಾಯ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು. ನಿಧಾನವಾಗಿಯಾದರೂ ಆಗಲೇಬೇಕಾದ್ದು ಫ್ಲೋರೈಡ್ ನಿಯಂತ್ರಣ. ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಹೆಚ್ಚಳ. ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯ ನಿವಾರಣೆ ಹಾಗೂ ಸಾಕ್ಷರತೆ.

ಮೈಲಾರಪ್ಪ ಬೂದಿಹಾಳ

ಊರಿನ ರೈತರಂತೆ ಮೈಲಾರಪ್ಪ ಲಿಂಗಶೆಟ್ಟರೂ ಸಹ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಕಲ್ಲು, ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅವರ ಮೂರು ಎಕರೆ ಒಣಭೂಮಿ ಮೈಲಾರಪ್ಪನವರ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಹೊರೆಯಾಗಿತ್ತು.

“ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆವು. ಮಳೆ ಇಲ್ಲಾದ್ರೆ ಬೆಳೆನೂ ಇರ್ಲಿಲ್ಲ”. ಮೈಲಾರಪ್ಪ ಅಂದಿನ ದಿನಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಮಣ್ಣು ಸವಕಳಿ ತಡೆದು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ನೀರಿಂಗಿಸಿದರು. ಉದಿ ಬದುಗಳು, ತಿರುಗಾಲು, ಕೃಷಿಹೊಂಡಗಳು ಇವರ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡವು. ಜೋಳ, ಶೇಂಗಾದೊಂದಿಗೆ ಹೆಸರು ಹಾಗೂ ಕೆಂಪುಬೇಳೆಗಳು ಅಂತರಬೆಳೆಯಾಗಿ ಸೇರಿದವು.

“ಮುಂಗಾರು ಕೈಕೊಟ್ಟರೂ ಇಳುವರಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಿಕ್ಕಿತು. ನಾಲ್ಕಾರು ರೀತಿಯ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದು ಇದೇ ಮೊದಲು” - ಮೈಲಾರಪ್ಪನವರ ಈ ಯಶಸ್ಸು ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಣೆಯಾಯಿತು.

ಒಂದು ಎಕರೆಯಲ್ಲಿ ಮಾವು, ಚಿಕ್ಕು, ಹುಣಸೆ, ಪೇರಲೆ, ನಿಂಬೆ, ತೆಂಗು, ಗೇರು, ನೇರಳೆ, ದಾಳಿಂಬೆ ಮರಗಳು, ಮೇವು, ಉರುವಲು ಹಾಗೂ ಹಸುರೆಲೆ ನೀಡುವ ಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದರು. ಇವರ ಹೊಲವೀಗ ಮುಚ್ಚಿಗೆ ಬೆಳೆ ಹಾಗೂ ಸಮಗ್ರ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ.

“ನಾನೀಗ ದಿನಾಲೂ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಸೂಕ್ತ ನಿರ್ವಹಣೆಯಿಂದ ನನ್ನ ನೆಲವಿಂದು ನಗುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಕುಟುಂಬ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿದೆ” - ಮೈಲಾರಪ್ಪನವರಂತೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ರೈತರು ಇಂದು ಹೀಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ರೀತಿಯ ತುರ್ತು ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಜಡತೆಯ ನಿವಾರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಬಂದಿತ್ತು. ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವೂ ಬಂದಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲು ಉತ್ಸುಕರಾದರು. ಜನರ ಸಹಭಾಗಿತ್ವವಿದ್ದರೆ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸವೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಬಲ್ಲದು.

- ಭೂಮಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
- ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
- ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷಿ ವಿಧಾನಗಳ ಅಳವಡಿಕೆ
- ಭೂರಹಿತರಿಗೆ ಆದಾಯವರ್ಧನೆ ಚಟುವಟಿಕೆ

- ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ತುಂಬುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಜಾಗೃತಿ.

ಇವು ಎರಡನೇ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಇಸವಿ 2003ರ ನಂತರ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು.

ಭೂಮಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಭೂಮಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಬದುಕುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ. ಕೊರಕಲುಗಳಿಗೆ ತಡೆ, ನೀರಿಂಗಿಸುವ ಕಾಲುವೆಗಳಿಗಾಗಿತ್ತು. ಕಾಲುವೆ ಪಕ್ಕ ಬದುಕುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಮಣ್ಣಿನ ಸವಕಳಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ನೀರು ಇಂಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ತೇವಾಂಶ ಸಂರಕ್ಷಣೆ.

ಒಂದು ಮಳೆ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಎಕರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಕಾಲುವೆ ಹಾಗೂ ಬದುಕುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಿಂದ ಒಂದೂವರೆ ಲಕ್ಷ ಲೀಟರ್ ನೀರು ಇಂಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಅಂಶ ತಿಳಿಯಾಗುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಮತ್ತೊಂದು ಮಳೆ ಋತುವಿನವರೆಗೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತೇವಾಂಶ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನ.

ಬದುಕುಗಳ ಮೇಲೆ ಸ್ವೈಲೋಹೆಮಾಟ ಹಾಗೂ ಗ್ಲಿಸೀರಿಯಾ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಗಳ ಬಿತ್ತನೆ. ಮೇವಿನ ಪೂರೈಕೆಗೆ ಸುಬಾಬುಲ್, ಬೇವು, ಅಕೇಸಿಯಾ, ಕಕ್ಕೆ ಗಿಡಗಳು ಉರುವಲಿಗೆ, ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕೆ. ಹೀಗೆ 1,600 ಕುಟುಂಬಗಳು 2,610 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಲುವೆ ಹಾಗೂ ಬದುಕುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿವೆ.

ಕೊರಕಲು ತಡೆ ನಿರ್ಮಾಣ 168 ಕಡೆಗಳಲ್ಲಾಗಿದೆ. ಹೊಲದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಸಿಗುವ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಿ ಬಾಂದಾರಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ನೀರಿಂಗಿಸುವ ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ಹೊಲದ ಅಂಚಿನಲ್ಲೂ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ನೀರು ಹಾಗೂ ಮಣ್ಣು ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗುವಿಕೆ ನಿಂತಿದೆ. ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲದ ಜಾಗಗಳಲ್ಲೂ ಇದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಾರಣ ಮಳೆನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಹಾಗೂ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಅಂಶ ತಗ್ಗಿಸುವಿಕೆ.

ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಅಂತರ್ಜಲ ಹೆಚ್ಚಳದೊಂದಿಗೆ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಅಂಶ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವಿಕೆ ಗುರಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೃಷಿ ಹೊಂಡಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ. ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಜಲ ಮರುವರಣ ಹಾಗೂ ತಿರುವುಗಾಲುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಇವು ಮುಖ್ಯ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು.

ಮಳೆನೀರಿನ ಸಂಗ್ರಹ, ಮಳೆನೀರಿನ ಪ್ರಯೋಜನ ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಛಾವಣಿ ನೀರಿನ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳ 35 ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಛಾವಣಿ ನೀರಿನ ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ನೆಲಮಟ್ಟದ ನೀರಿನ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಮನೆಯ ಮಾಳಿಗೆಗಳು ಮಣ್ಣಿನವು. ಅವನ್ನು ಸಗಣೆಯಿಂದ ಸಾರಿಸಿ, ಸುಣ್ಣ ಬಳಿದು ಚೊಕ್ಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಮೊದಲ ಮಳೆಯ ಮೊದಲ ನೀರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎರಡನೇ ಮಳೆಯಿಂದ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಮಳೆನೀರು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಮೊದಲು ಟ್ಯಾಂಕನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡಿ ಸುಣ್ಣ ಬಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ನೀರು ಬೀಳುವ ಸೋಸು ಗುಂಡಿಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಾಸನೆರಹಿತ, ಶುದ್ಧನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ವಿಧಾನ ಈಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿದೆ. 2003ರಲ್ಲಿ ಬೈಫ್ ಸಂಸ್ಥೆ ಈ

ತೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಶೇಕಡಾ 80 ಸಹಾಯಧನ, ಸಹಕಾರ, ಮಾದರಿ ಹಾಗೂ ತಜ್ಞರನ್ನು ನೀಡಿ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಇಂದು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ.

ಕೆಲವರು ಮನೆಯ ಪಕ್ಕದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ನೆಲಮಟ್ಟ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಮಾದರಿ ಮಾಡಿ ತೊಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ನೆಲವನ್ನು ಶುಚಿಗೊಳಿಸುವುದು, ಸುಣ್ಣ ಹಚ್ಚುವುದು ಮುಖ್ಯ. ನೀರು ಸೋಸುಗುಂಡಿಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನೆಲದೊಳಗಿರುವ ತೊಟ್ಟಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ.

ಆಯಾ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುವ, ವರ್ಷವಿಡೀ ಕುಡಿಯಲು ಹಾಗೂ ಅಡುಗೆಗೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ತೊಟ್ಟಿಗಳಿವು. ಇವರು ಇದಕ್ಕೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ನೀರಿನ ಮೌಲ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿದೆ.

ಮಳೆನೀರು ಕುಡಿಯುವುದರಿಂದ ಜನರ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಿಸುವುದು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಿಮ್ಮಡಿನೋವು, ಮೊಣಕಾಲು ಗಂಟುನೋವು, ಸೊಂಟನೋವು, ಬೆಳಗ್ಗೆ ಏಳಲಾಗದ ಜಡತ್ವ, ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಾಗದ ಸುಸ್ತು ಇವೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಮಳೆನೀರು ಕುಡಿದ ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆದರೆ ಮುಷ್ಟಿಕೊಪ್ಪದ ಕಲ್ಕೇರಿಯ ಬಸವರಾಜ ಗಾಳಿಯವರ ಪ್ರಕಾರ ಕಲ್ಕೇರಿಯ ಶಾಲೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಮತ್ತು ಮುಂಡರಗಿಯ ಕಾಲೇಜಿನ ಅನೇಕ ಯುವಕರ ಹಲ್ಲುಗಳು ಕಪ್ಪಾಗಿರುವುದನ್ನು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮುಷ್ಟಿಕೊಪ್ಪದ ಅನ್ನಕ್ಕ, ಚೇತನ, ದ್ಯಾಮವ್ವ, ಮುದುಕೇಶ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳ ಹಲ್ಲುಗಳು ಈಗಲೂ ಕಪ್ಪಾಗಿವೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರದ ಕೊರತೆಯೇ ದುರ್ಬಲತೆಗೆ ಕಾರಣವೆನ್ನುವುದು ಸಮೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಸೋದರಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದು ಅನುವಂಶಿಕ ದುರ್ಬಲತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಕಳೆದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮಳೆನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಕಾರಣ ಹತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬೇರುಬಿಟ್ಟ ಫ್ಲೋರೋಸಿಸ್‌ನ್ನು ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಈಗಿರುವ 40ರ ಹರೆಯದವರಲ್ಲಿ ನಡುಬಾಗಿದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದು ಉಲ್ಲೇಖನೀಯ.

ಕೃಷಿಹೊಂಡಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದ ಉದ್ದೇಶ ಕೃಷಿಗೆ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀರು ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ನೀರು ಕೃಷಿಹೊಂಡ ಸೇರಿ ಅಂತರ್ಜಲ ಮಟ್ಟ ಏರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶ. ಹೀಗೆ 1,135 ಕೃಷಿಹೊಂಡಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ. ಅಳತೆ 30X 30X 10 ಕ್ಯುಬಿಕ್ ಅಡಿಗಳು. ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ಹೊಂಡ ತುಂಬಿದರೆ ನೀರಿಂಗುವ ಪ್ರಮಾಣ ಎರಡು ಲಕ್ಷ ಲೀಟರ್.

ಪಾಟೀಲರ ಹೊಂಡ

ದಿವ್ಯಜ್ಯೋತಿ ಗ್ರಾಮದ ವಿಕಾಸ ಸಮಿತಿ ಅಂದು ಶ್ರಮದಾನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಕಲ್ಕೇರಿಯ ಎಲ್ಲ ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳ ಸದಸ್ಯರು ಹಾಜರಿದ್ದರು. ಅಂದಿನ ಕೆಲಸ ಪಾಟೀಲರ ಕೃಷಿಹೊಂಡದ ಸ್ವಚ್ಛತೆ. ಮಳೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೊಳು ತುಂಬಿದ ಹೊಂಡವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವಿಕೆ. ಚಿಕ್ಕ ಹೊಂಡ ಸರಿಪಡಿಸಲು ಉರಿನ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದಿದ್ದೇಕೆ? 100ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಸೇರಿದ್ದರ ಹಿಂದಿನ ರಹಸ್ಯವೇನು? ಅದೂ ಭಾನುವಾರ ಎಂಟುಗಂಟೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದಿರುವುದರ ಗುಟ್ಟೇನು?

ಕಲ್ಕೇರಿಯ ಶಂಕರಗೌಡ ಪಾಟೀಲರು ತಮ್ಮ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಕೃಷಿಹೊಂಡ ತೆಗೆಸಿದರು. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ಪರದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಲ್ಕೇರಿಯ ಜನಕ್ಕೆ ಅದು ಮರುಭೂಮಿಯ ಜೀವಜಲ ಓಯಿಸ್-ನಂತಾಗಿತ್ತು. ಉರಿನ ಕೊಳವೆಬಾವಿ, ತೆರೆದಬಾವಿಗಳು ನೀಡುವ ವಿಷಮಯ, ರುಚಿರಹಿತ ನೀರಿಗಿಂತ ಮಳೆಯಿಂದಾಗಿ ತುಂಬಿದ ಕೃಷಿಹೊಂಡದ ನೀರು ಸಿಹಿಯಾಗಿತ್ತು. ಒಂದಿಬ್ಬರು ಇದರ ನೀರನ್ನು

ಕುಡಿದು ಊರಿಗೆಲ್ಲಾ ಸುದ್ದಿ ಹಬ್ಬಿಸಿದರು. ಊರಿನ ಮಕ್ಕಳುಪಾಲು ಜನ ಗುಳೆ ಎದ್ದವರಂತೆ ಪಾಟೀಲರ ಕೃಷಿಹೊಂಡಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಬಿಂದಿಗೆಗಳ ಸಹಿತ ಸಾಲು ಹಚ್ಚಿದರು. ಇದು ಮುಂದೆ ನಿತ್ಯಕಾಯಕವಾಯಿತು. ಶುದ್ಧ, ಸಿಹಿನೀರಿನ ಹೊಂಡ ಊರಿನವರ ಸ್ವತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಸಹ ಅವರಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಕೃಷಿ ಜಮೀನಿನೊಳಗೆ ಹೊಂಡದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಎಲ್ಲರ ವಿರೋಧ. ಆದರೆ ಪಾಟೀಲರ ಹೊಲದ ಹೊಂಡದ ಸಿಹಿನೀರು ಕುಡಿದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಸೆ. 2004ರಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗ ಇನ್ನೂ ತಡಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಮುಂದಾಗಿದ್ದು ಈಗ ಇತಿಹಾಸ.

ತಿರುವುಗಾಲುವೆಗಳು ನೋಡಲು ತೀರಾ ಸಾಮಾನ್ಯವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ವೃಥಾವಾಗಿ ಹರಿದುಹೋಗುವ ನೀರನ್ನು ಕೃಷಿಹೊಂಡಕ್ಕೆ, ಬತ್ತಿಹೋದ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ, ಕೊಳವೆಬಾವಿ ಜಲಮರುಪೂರಣಕ್ಕೆ ಬಳಸಿದರೆ ಅದರ ವಿಶೇಷತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ತಿರುವುಗಾಲುವೆಗಳಿಂದ ನುಗ್ಗಿ ಬರುವ ಕಸಕಡ್ಡಿ, ಹೂಳುಮಣ್ಣು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಒಂದು ಇಂಗುಗುಂಡಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

30 ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಜಲ ಮರುಪೂರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ 30 ಛಾವಣಿ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಿದೆ. ಗುರುತಿಸಲಾದ 62 ಮೂಲಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿ ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನೀರಿನ ಪರೀಕ್ಷೆ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಸಂಸ್ಥೆಯು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಇಟ್ಟಿತ್ತು ಎಂದು ಈಗ ದಾಖಲಾತಿ ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಬಸವರಾಜ ಪಾಟೀಲರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಫ್ಲೋರೋಸಿಸ್ ಒಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ವಿಷಯ. ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಫಲಿತಾಂಶ ಪೂರ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನವಾಗದೇ ಬಹಿರಂಗವಾಗುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಯಾವುದೋ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಇದರ ಲಾಭ ಗಳಿಸಿ ಜನರಿಗೆ ವಂಚಿಸುವುದೂ ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ.

ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷಿ ವಿಧಾನಗಳ ಅಳವಡಿಕೆ

ಏಕಬೆಳೆ ಪದ್ಧತಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಜೋಳ, ಸಜ್ಜೆ, ಗೋಧಿ ಮತ್ತು ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ ಮುಖ್ಯಬೆಳೆ. ಶೇಂಗಾ, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ ಮತ್ತು ಹತ್ತಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೋಳ ಅಥವಾ ಶೇಂಗಾದೊಂದಿಗೆ ತೊಗರಿಬೆಳೆ ಮತ್ತು ಕೇಸರಿಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಮಿಶ್ರ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇಳುವರಿ ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಕುಗ್ಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಮಿಶ್ರಬೆಳೆ ಪದ್ಧತಿ, ಮರ ಆಧಾರಿತ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ, ಬೆಳೆ ಆವರ್ತನೆ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ರೈತರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಜೋಳದೊಂದಿಗೆ ಹಾಗೂ ಶೇಂಗಾದೊಂದಿಗೆ ಹೆಸರು, ತೂರ್, ಅಲಸಂದೆ, ಹಸುರು ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಸೆಣಬುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಯಿತು. ಖುಷ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಜೋಳ, ತೊಗರಿ ಹಾಗೂ ತರಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಒಂದು ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 100 ಕಾಡುಜಾತಿಯ ಮರಗಳು ಹಾಗೂ 100 ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಮರಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಲಾಯಿತು. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಹೊಲದ ಬೆಳೆ ಕೈಗೆ ಬರದಿದ್ದರೂ ಮರಗಳು ಹಾಗೂ ಹಣ್ಣಿನ ಗಿಡಗಳು ಕೃಷಿಕರನ್ನು ಬದುಕಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಯೋಜನೆಯ ಸಂಚಾಲಕರಾದ ಜಿ. ವೀರಣ್ಣನವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಇದೊಂದಿಗೆ ಹಸು, ಎಮ್ಮೆ ಸಾಕಿದವರು. ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಸತೊಡಗಿದರು. ಇದರಿಂದ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರದ ಮೇಲಿನ ಅವಲಂಬನೆ ತಪ್ಪಿತು. ಹಾಗೇ ಬೀಜ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದಾಗಿ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ತರುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು.

ಕೃಷಿಹೊಂಡದ ಸುತ್ತ, ಮನೆಯ ಹಿಂದಿನ ಹಿತ್ತಿಲುಗಳಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದವು. ಮನೆಬಳಕೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಾದದ್ದು ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ. ಮುಷ್ಟಿಕೊಪ್ಪದ ಗಂಗಮ್ಮ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ “ಕಳೆದ ಎಂಟು ತಿಂಗಳಿಂದ ಈ ಟೊಮ್ಯಾಟೋ ಗಿಡಗಳು ಹಣ್ಣು ಕೊಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಾವು. ಜೊತೆಗೆ ಸೊಪ್ಪು, ಇನ್ನಿತರ ಆರು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನೂ ಬೆಳೆತೀನಿ”. ಈಕೆಗೆ ಹಿತ್ತಿಲು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಜಾಗವಿಲ್ಲ. ಇರುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಏನೆಲ್ಲಾ ಬೆಳೆವ ಆಸಕ್ತಿ.

ಭೂರಹಿತರಿಗೆ ಆದಾಯವರ್ಧನೆ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಯೋಜನೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಘಗಳ ರಚನೆ, ಉಪರಚನೆಯಾಗಿ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ. ಜಾನುವಾರು ಸಾಕಣೆ, ಎಣ್ಣೆ, ಬಳೆ, ಪಾತ್ರೆ ವ್ಯಾಪಾರ, ಕಾರ್ಪೆಂಟರಿ, ಚಾಪೆ ನೇಯ್ಗೆ, ಎರೆಹುಳ ಸಾಕಾಣಿಕೆ, ಸೈಕಲ್ ಶಾಪ್, ಟೀಶಾಪ್, ಲಾಂಡ್ರಿ, ದಿನಸಿ, ಸಸ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಬಡ್ಡಿರಹಿತ ಸಾಲ ನೀಡಿಕೆ.

ವೀರೇಶಿಯ ಸೈಕಲ್ ಶಾಪ್

ವೀರೇಶ್ ಈಶ್ವರಯ್ಯ ಹೆಸರೂರು ಕಲ್ಕೇರಿಯ ಭೂರಹಿತ ನಿರುದ್ಯೋಗಿ. ಕಪ್ಪತೇಶ್ವರ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯ. ಅಪ್ಪನ ಕುಡಿತದಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಏಕೈಕ ಆದಾಯಮೂಲವಾಗಿದ್ದ ಸೈಕಲ್ ಶಾಪ್ ವ್ಯವಹಾರ ದಿವಾಳಿಯಾಯಿತು. ಕುಟುಂಬದ ಆರು ಜನ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ ಅರೆಹೊಟ್ಟೆಯೇ ಗತಿಯಾಯಿತು. ಆಗಲೇ ಭೈವ್ ಉದ್ಯಮಶೀಲತಾ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹುರುಪು ಪಡೆದ ವೀರೇಶಿ ಸೈಕಲ್ ರಿಪೇರಿ ತರಬೇತಿಗೆ ಸೇರಿದರು. ದಾಸನಕೊಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಸುರಶೆಟ್ಟಿಕೊಪ್ಪಗಳ ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ ಭೂರಹಿತ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳು ಉದ್ಯಮಶೀಲರಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರೇರೇಪಿತರಾದರು.

ತನ್ನ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘದಲ್ಲಿ 5,000 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಾಲ ಪಡೆದು ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ 1,000 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸೈಕಲ್ ಶಾಪಿಗೆ ಮರುಜೀವ ನೀಡಿದರು. ಕೆಲವು ಸೈಕಲ್ಗಳ ಖರೀದಿ. ಸೈಕಲ್ ರಿಪೇರಿ, ಪಂಪ್ ರಿಪೇರಿ, ಸ್ಪ್ರೇಯರ್, ಗ್ಯಾಸ್ಸೆಟ್ ರಿಪೇರಿ ಹೀಗೆ ಯಾವುದೇ ರಿಪೇರಿ ಇದ್ದರೂ ವೀರೇಶಿ ಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟು ಹಕ್ಕೊತ್ತಾಯ. ಕುಟುಂಬದ ಹಿರಿಯ ಮಗನಾದ ವೀರೇಶಿಗೆ ಮನೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ. ದಿನಕ್ಕೆ ಸರಾಸರಿ 200 ರೂಪಾಯಿಗಳ ಗಳಿಕೆ. ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಸೈಕಲ್ ಶಾಪಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳ ಖರೀದಿ. ಉಳಿದದ್ದು ಮನೆ ಖರ್ಚಿಗೆ.

ಕ್ರಮೇಣ ವೀರೇಶಿ ಆರು ಎಕರೆ ಜಮೀನನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಗೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೂ ಈಗ ಕೈತುಂಬಾ ಕೆಲಸ. ಜೋಳ, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ, ಹುರುಳಿ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದರು. ಇದಕ್ಕೂ ಬೈಫ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಎಮ್ಮೆ ಹಾಗೂ ಎರಡು ಕುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕತೊಡಗಿದರು. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಮೇವು ಇವುಗಳ ಪಾಲು. ಬೇರೆ ಖರ್ಚಿಲ್ಲ.

ವೀರೇಶಿಯ ತಾಯಿ ನೀಲಮ್ಮ ಬನಶಂಕರಿ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯೆ. ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಮಾಡಿ ರೂಪಾಯಿ 800ಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕುರಿಮರಿಯನ್ನು ಕೊಂಡರು. ವರ್ಷ ಕಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಅದು ಬೆಳೆದು 3,000 ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮಾರಾಟವಾಯಿತು.

ವೀರೇಶಿ ಎಲ್‌ಐಸಿ ಪಾಲಿಸಿ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದೀಗ 25,000 ರೂಪಾಯಿಗಳು ಸಿಗುತ್ತಿದೆ. ತಮ್ಮ ತಂಗಿಯರನ್ನು ಓದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸಂಸಾರದ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಎಳೆಯುವಾಗಲೇ ಹರೆಯದ ತಂಗಿ ತೀರಿಕೊಂಡಳು. ಕಲ್ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಸಿಗದೇ ದೊಡ್ಡ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಲಾಗದ ಅಸಹಾಯಕತೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವು, ಆದರೆ ಕುಟುಂಬದ ಉಳಿದವರು ಕುಸಿದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಯೋಚನೆಯಿಂದಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಎದುರಿಸಿದರು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧಿಸಮಾಧಿ ಯೋಗದ ತರಬೇತಿ ಕಾರಣ ಎನ್ನುವ ವಿಶ್ವಾಸ ಅವರದು.

ಇವರಿಗೆ ಫ್ಲೋರೈಡಿನ ವಿಷ ತಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಬಡತನದ ಭೂತ ದೂರಾಗಿದೆ. ದಿನಾ ವ್ಯಾಯಾಮ, ಆರೋಗ್ಯಯುತ ಆಹಾರ ಸೇವನೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಇವರನ್ನು ಸದೃಢವಾಗಿಸಿದೆ. ಇಂದು ಯಾವುದೇ ಮಾನಸಿಕ, ದೈಹಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬಲ್ಲೆ ಎಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ 25ರ ಹರೆಯದ ವೀರೇಶಿಯದು.

ವರ್ಷಾವಧಿ ನಡೆವ ಜಲಾನಯನ ಕೆಲಸಗಳಿಗಾಗಿ ದಿನಗೂಲಿಗಳಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ. ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಒಂದು ಲಕ್ಷದ ಒಂಭತ್ತು ಸಾವಿರ ಮಾನವ ದಿನಗಳ ಕೆಲಸ. ಇದರಿಂದ ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ, ನೀರಿನ ಲಭ್ಯತೆಯಿಂದಾಗಿ ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷಿಯ ಸಾಧ್ಯತೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಕೂಲಿಗಳು ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಗುಳೇ ಹೋಗುವಿಕೆ ನಿಂತಿದೆ.

ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವರ್ಧನೆ ಹಾಗೂ ಜಾಗೃತಿ

ಒಮ್ಮೆ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರೆ ಅವರು ನಿರಂತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಗಳ ತರಬೇತಿ ಬಲು ಮುಖ್ಯ. ಅದರಲ್ಲೂ ಏಕಪ್ರಕಾರದ ಕೃಷಿಯ ಬದಲಾಗಿ ಸಮಗ್ರ ವಿಧಾನಗಳು, ಮರ ಆಧಾರಿತ ಕೃಷಿ, ನೀರಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಗತ್ಯ.

ಕೃಷಿಹೊಂಡ ಮಾಡಿದರೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಜಾಗ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಲದ ನೀರೆಲ್ಲಾ ಹೊಂಡಕ್ಕೆ ಬಸಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೊಲದೊಳಗೆ ಗಿಡ ನೆಟ್ಟರೆ ನೆರಳಿನಿಂದಾಗಿ ಬೆಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಯೋಜನೆಗಳು ರೈತರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿತ್ತು. ಧಾರವಾಡದ ಕಂಪ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪ, ಬಗಡಗೇರಿಯ ರೈತರ ಹೊಲಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸು ಬದಲಾಯಿತು. ಕೃಷಿ ಹೊಂಡ, ಮರಗಳಿಂದ ಲಾಭ ಜಾಸ್ತಿ. ಇಳುವರಿಗೆ ಕೊರತೆಯಾಗದು ಎನ್ನುವ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪರಸಪ್ಪ ಮರೇಗೌಡರು, ಯುವ ರೈತರಾದ ರಾಮಚಂದ್ರ ಕಮ್ಮಾರ, ಮಂಜುನಾಥ ಬಡಿಗೇರ, ಪ್ರಕಾಶ ತಿಪ್ಪಾಪುರ ಮುಂತಾದವರದು. ಇದು ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ನೋಡಿ ತಿಳಿದ ಪರಿಣಾಮ.

ಮುಂದೆ ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹಸುರು ಹಬ್ಬ, ಸೈಕಲ್ ಜಾಥಾ ಹಾಗೂ ಪಾದಯಾತ್ರೆಗಳು ನಡೆದವು. ಒಂಭತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಜನ ನಿಗದಿತ ದಿನ, ನಿಗದಿತ ಸಮಯಕ್ಕೆ, ನಿಗದಿತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಅರಣ್ಯ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟರು. ಇದೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯವೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಆಚರಿಸುವ ಹಬ್ಬಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿದ ಹೊಸ ಹಬ್ಬವಾಗಿತ್ತು. ಹಸಿರು ಕಂಕಣ, ಹಸಿರಿನ ಮಹತ್ವ, ಗಿಡಗಳು ನೀಡುವ ಆರೋಗ್ಯ ಇವೆಲ್ಲಾ ಪಾಠಗಳು ಹಸುರು ನೆಡುವ ಮೂಲಕ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಸಮುದಾಯದ ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನೇ ಬದಲಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆ ಇದು.

ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣವಾದದ್ದು ಒಂಭತ್ತು ಹಳ್ಳಿಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಒಗ್ಗಟ್ಟಾದ ಜನ. ಸಹಭಾಗಿತ್ವದ ಸಂಘಟನೆ, ಗ್ರಾಮ ವಿಕಾಸ ಸಮಿತಿಯ ನಿರ್ಧಾರಗಳು. ಸಚೇತನ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆ. ಹೀಗೆ ಆದ ಕೆಲಸಗಳು ಹಳ್ಳಿಯ ಬದುಕನ್ನು, ಜನರ ಜೀವನಮಟ್ಟವನ್ನೇ ಬದಲಿಸಿತು. ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಕಲ್ಕೇರಿಯ ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಅಲಿ ಮುಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ “ಫ್ಲೋರೋಸಿಸ್ ನಿವಾರಣೆ, ಅಂತರ್ಜಲ ಹೆಚ್ಚಳ, ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ, ಹಸಿರು ಹೊದಿಕೆ, ಬಡತನ ನಿವಾರಣೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಆಗಿವೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಮುದಾಯದೊಳಗೊಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಂಧ, ಹೃದಯ ಮಿಲನ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ಇಡೀ ಊರಿಗೆ ಊರೇ ಸೇರಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದೆ”

ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಈಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿ ಹೊಂಡಗಳು, ಉದಿಬದುಗಳು, ಟ್ರಿಂಚ್ಚಂಡ್ಲು ಹೊಲದ ತೇವಾಂಶ ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ. ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕೆ, ಕೃಷಿ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳ ಮರುಬಳಕೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಭೂಮಿ ಸಾರ ಹೆಚ್ಚಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಹೊಲದ ಮಧ್ಯೆ ಮರಗಿಡಗಳನ್ನು

ಬೆಳೆಸುವುದು, ಮಾವು, ಪೇರಳೆ, ಚಿಕ್ಕು ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಪದ್ಧತಿ ಆದಾಯ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಅಂತರಬೆಳೆ, ಮಿಶ್ರಬೆಳೆ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಂದ ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ಉಳಿದಿದೆ.

ಮಣಿಬಾಯಿ ದೇಸಾಯಿ ಬೀಜ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಹಳೆಯ ತಳಿಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಪೌಷ್ಟಿಕ ತರಕಾರಿ, ಕಾಳು, ಬೇಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಸಹಾಯ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಅಕ್ಕಿ, ಗೋಧಿ, ಬೇಳೆ, ಕಾಳು ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ಕೊಂಡು ಉಣ್ಣಬೇಕಾದ ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಜ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ, ಬೆಳೆ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಹೊಂದಲು ರೈತರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುವ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತಿದೆ.

ರಾಮಚಂದ್ರ ಕಮ್ಮಾರ, ಮಂಜುನಾಥ ಬಡಿಗೇರ, ಪ್ರಕಾಶ ತಿಪ್ಪಾಪುರ, ಪ್ರವೀಣ್, ಕೃಷ್ಣ, ಬಸವರಾಜ್ ಮುಂತಾದ ಯುವ ಮುಂದಾಳುಗಳು ಹಳ್ಳಿಯ ಸ್ವಚ್ಛತೆ, ಆರೋಗ್ಯದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಳಜಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯವಯಸ್ಸಿನ ಅಣ್ಣ, ಅಕ್ಕ, ತಾಯಿ, ತಂದೆ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಕಾಲುಗಂಟುನೋವು, ಸೊಂಟನೋವು, ಜಡತೆಯಿಂದ ನರಳುವುದನ್ನು ದಿನಾ ನೋಡಿ ಸೋತಿದ್ದಾರೆ.

ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರದಿಂದ ಪರಿಹಾರ ಸಾಧ್ಯವೆಂದಾದರೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಲು ಸಿದ್ಧವೆನ್ನುವ ಭಲವಿದೆ. "ಈಗಿನ ಆಹಾರ ತಿಂದು, ಬೋರಿನ ನೀರು ಕುಡಿದ್ರೆ ನಾವು 50 ವರ್ಷಾನೂ ಬದುಕಾಕಿಲ್ಲ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕೃಷ್ಣ ಬನ್ನಿಕೊಪ್ಪ. ಸೋದರ ಸಂಬಂಧದ ಮದುವೆ, ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವ ನಿರ್ಧಾರ ಇವರದು.

ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಲು 587 ಕುಟುಂಬಗಳೂ ಮುಂದಾಗಿವೆ. ಈ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಹಿಂದೆ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಮಂಗಳೂರಿಗೋ, ಗೋವಕ್ಕೋ, ಇನ್ನೆಲ್ಲೋ ದುಡಿಯಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಳೆದರೆಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಯಾರೂ ಕೂಲಿಗಾಗಿ, ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ ಉರು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ಕೆಲಸ, ಅದೂ ಸ್ವಂತ ಹೊಲದಲ್ಲಿ. ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷಿ ಬದುಕೇ ಹಾಗೆ. ದಿನದ ಬಹುಸಮಯ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಮೀಸಲು. ಗಿಡಮರಬಳ್ಳಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಬದುಕು. ಇದು ಮನಸ್ಸನ್ನು, ದೇಹವನ್ನು ಆರೋಗ್ಯಯುತವಾಗಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. 308 ಕುಟುಂಬಗಳೂ ಹಣ್ಣಿನ ಮರ, ಕಾಡುಮರ, ಸೊಪ್ಪಿ ನಮರಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟಿವೆ. ಇದು ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆಗೆ, ಹಸು-ಎಮ್ಮೆಗಳ ಮೇವಿಗೆ, ಅಧಿಕ ಆದಾಯಕ್ಕೆ, ರೋಗ-ಕೀಟಬಾಧೆಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ, ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಎನ್ನುವುದು ಅಯ್ಯಪ್ಪಗೌಡರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳ ಪಾತ್ರವಿದೆ. ಅಕ್ಷರ ಕಲಿಸುವಿಕೆ, ಶ್ರಮದಾನ, ಗೃಹೋದ್ಯೋಗ, ಡೈರಿ, ಸ್ವಉದ್ಯೋಗ ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಗ್ರಾಮದ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳು ಮುಂದಾಳತ್ವ ವಹಿಸಿವೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ಹಾಗೂ ಗಂಡಸರ ಸಂಘಗಳು, ಗ್ರಾಮ ವಿಕಾಸ ಸಮಿತಿಗಳು ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಮೊದಲ ಗುರಿ ಫ್ಲೋರೈಡನ್ನು ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಓಡಿಸುವುದು, ಆರ್ಥಿಕ ಸಬಲತೆ. ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ನಂತರದ್ದು. ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ಮುಷ್ಠಿಕೊಪ್ಪದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸಂಘದ ರೇಣುಕಮ್ಮ ಯಂಕಪ್ಪ ದಂಪತಿಗಳು ಹಾಗೂ ದೇವೀರಮ್ಮ ಗಾಳಿ ಕುಟುಂಬ. ಇವರುಗಳು ಸಂಘದಿಂದ ಹಣ ಪಡೆದು ಸ್ವ-ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಿ, ಸಾಲ ತೀರಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಹಣದ ಉಳಿತಾಯ ಸಹ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಳೆನೀರಿನ ತೊಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಆರೋಗ್ಯವಂತರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಾರೆ.

ಉರೊಟ್ಟಿನ ಶ್ರಮದಾನ, ಹಕ್ಕುಗಳ ಅರಿವು, ನಾಯಕತ್ವ ತರಬೇತಿ, ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಇಡುವಿಕೆ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಕಲಿತಿದ್ದಾರೆ. ಕೇವಲ ಅಡುಗೆಮನೆಗೆ, ಬುರ್ಖಾದೊಳಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದ ಮಹಿಳೆಯರು ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು ಮಾತನಾಡತೊಡಗುವಂತಾಗಿದ್ದು ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಇರುವುದು ಇನ್ನು ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳು ಮಾತ್ರ. ಇವರು ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಮದ್ದು ಮಾಡದೆ ಯೋಗ, ಹೋಮಿಯೋಪತಿ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಇವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಫ್ಲೋರೈಡಿಗೆ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದಿಂಚೂ ಜಾಗವಿಲ್ಲ. ಬೇರುಸಹಿತ ನಾಶವಾಗುವವರೆಗೂ ಬಿಡದ ಭಲ ಉರಿನವರಲ್ಲಿದೆ.

ಯಶೋಗಾಥೆಗಳು

ಜುಬೇದಾ ಬೇಗಂ

ಕಲ್ಕೇರಿಯ ಅಬ್ದುಲ್ ರಜಾಕ್ ನನ್ನಸಾಬ್ ಖಲೇಬಾ ಸುಮಾರು 70ರ ಹರೆಯದ ಮಾತುಗಾರ. ಟೈಲರಿಂಗ್ ಮಾಡಿ 9 ಜನರ ಸಂಸಾರ ಸಾಗಿಸಿದವರು. ಮಗಳು ಜುಬೇದಾ ಬೇಗಂ ವಿಧವೆಯಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಜಮೀನಿಲ್ಲದ ರಜಾಕ್-ಗೆ ಚಿಂತೆಯಾಗಿದ್ದು ಸಹಜ. ಜೊತೆಗೆ ನೀರಿನ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದ ಕೈಕಾಲು, ಸೊಂಟನೋವು ಹೆಚ್ಚಿ ಟೈಲರಿಂಗ್ ಕೆಲಸ ನಿಂತಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲಾ ನೌಕರಿ ಹುಡುಕಿ ಉರು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಬೇಗಂ ಸಹ ಇಹಲೋಕ ತೊರೆದಾಗ ಮಗಳು ಜುಬೇದಾ ಬೇಗಂ ಸಂಸಾರದ ಭಾರ ಹೊರಲೇಬೇಕಾಯಿತು.

ಜುಬೇದಾ ಬೇಗಂ ಬುರ್ಖಾ ತೆಗೆದು ಹೊರ ಪ್ರಪಂಚ ನೋಡಿದ್ದೇ ಕಡಿಮೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಹರೆಯದ ವಿಧವೆಗೆ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ಅಧಿಕ. ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ಮಾತನಾಡಲು ಆತಂಕ. ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಬರಲು ಭಯ. ಬೈಫ್ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಂಘ ರಚನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಜುಬೇದಾರನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದು ಸುಲಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಧಾರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಲವಿರುವ ರಜಾಕ್ ಸಾಬ್, ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಡಿಲ ಬಿಡಲು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಜುಬೇದಾರಿಗೆ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ತಡೆಗಳಿದ್ದರೂ, ಸ್ವಾವಲಂಬಿ ಆಗಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ಧೈರ್ಯ ನೀಡಿತು.

ಬೈಫ್ ಮಳೆನೀರು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಲು ತೊಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇವೆಂದಾಗ ಜುಬೇದಾರ ದನಿಗೆ ಜೀವ ಬಂತು. ಫ್ಲೋರೈಡ್-ಯುಕ್ತ ಕೊಳವೆಬಾವಿ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಬಹುದು ಎನ್ನಿಸಿತು.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿ- ತಂದೆಯರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿದ ಕಾಲನೋವು, ಸೊಂಟನೋವುಗಳು ನಿವಾರಣೆಯಾಗಬೇಕೆಂದರೆ ಇರುವುದೊಂದೇ ದಾರಿ. ಮಳೆನೀರು ಸಂಗ್ರಹ. ಹೊಲವಿಲ್ಲದ ಜುಬೇದಾ ಯಾರದೋ ಕೃಷಿಹೊಂಡದಿಂದ ನೀರು ತರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೈಲುಗಟ್ಟಲೆ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಳೆನೀರಿನ ರುಚಿ ಹಾಗೂ ಫ್ಲೋರೈಡ್-ರಹಿತವಾಗಿರುವುದು ನೀರು ತರುವ ಶ್ರಮವನ್ನು ಮರೆಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಜುಬೇದಾ ಬೇಗಾಂ ಈಗ ನೀರು ತರಲು ದೂರ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಮನೆ ಎದುರಿಗೆ ಮಳೆನೀರು ಸಂಗ್ರಹದ ತೊಟ್ಟಿ ಕಾಮಧೇನುವಿನಂತೆ ನಿಂತಿದೆ. ಪ್ರತಿದಿನ ಆಕೆ ಕುಡಿಯಲು ಎರಡು ಕೊಡ ನೀರು ಬಳಸಿದರೂ ಎಂಟು ತಿಂಗಳು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಇರಬಹುದು. ಜಾಣೆ ಜುಬೇದಾ ಬೇಗಂ ಅದರಲ್ಲೂ ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಿ 300ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ.

ಆಕೆ ತನ್ನ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘದಿಂದ ಎರಡು ಎಮ್ಮೆಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. 14 ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಾಲದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ 11,500 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಯೂ ಆಗಿದೆ. ಎಮ್ಮೆ ಹಾಲು ದಪ್ಪವಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಆಕೆ ಅದನ್ನು ಕೆಎಂಎಫ್ ಡೈರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ನೀಡಿದರೆ ಬೆಲೆ ಕಡಿಮೆ. ಅದರ ಬದಲು ಹೋಟೆಲಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ದಿನಾ ನಾಲ್ಕು ಲೀಟರ್ ಹಾಲನ್ನು ಲೀಟರಿಗೆ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳಂತೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ನೀರು ತರುವ ಕೆಲಸ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಎಮ್ಮೆಗಳಿಗೆ ಕಾಡಿನಿಂದ ಹುಲ್ಲು, ಸೊಪ್ಪು ತರಲು ಸಮಯ ಸಿಗುತ್ತಿದೆ. “ಹೊಲವಿಲ್ಲದ ನಮಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಸಿಕ್ಕಂಗಾಗ್ಯೆ” ಎನ್ನುವ ನಗುನುಡಿ ಜುಬೇದಾ ಬೇಗಂವರದು.

ಜುಬೇದಾ ಬೇಗಂ ಈಗ ಬುರ್ಖಾ ಧರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಂಘದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲರು. ಮಳೆನೀರಿನಿಂದಾದ ಉಪಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಉಪನ್ಯಾಸ ನೀಡಬಲ್ಲರು. ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಬೈಫ್ ಕಾರಣ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳಲು ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಅವರ ಅಬ್ಬು ರಜಾಕ್ ಸಾಬ್ಬು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ದೇವೀರಮ್ಮ ಗಾಳಿ

ದೇವೀರಮ್ಮ ಗಾಳಿ ಕಲ್ಲೇರಿ ಗ್ರಾಮದ ಮುಷ್ಟಿಕೊಪ್ಪ ಹಳ್ಳಿಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸಂಘದ ಸಕ್ರಿಯ ಸದಸ್ಯೆ.

ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಮನೆಯಿಂದ ದೂರವಿದ್ದ ಈಕೆಯ ಕುಟುಂಬ ದುಡಿದು ಉಣ್ಣುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖ ಕಂಡಿತ್ತು. ಊರಿನಲ್ಲಿರುವ ರೋಗಪೀಡಿತರು, ಕೆಟ್ಟುಹೋದ ನೀರು ಇವೆಲ್ಲಾ ಈಕೆಯನ್ನು ಭಯದ ನೆರಳಿನಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟಿತ್ತು.

ಮನೆ ಸಾಲದಾಗ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಊರಿಗೆ ಬರಬೇಕಾಯಿತು. ಪಾಲಿನ ಹೊಲದೊಂದಿಗೆ ಸಾಲವೂ ಹೆಗಲೇರಿತು. ದೇವೀರಮ್ಮನವರ ಪತಿ ನೀರಿನ ದೋಷದಿಂದ ಮೂತ್ರಕೋಶ ವಿಫಲರಾಗಿ ನೆಲ ಹಿಡಿದರು. ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸಿವು ದೇವೀರಮ್ಮನವರನ್ನು ಹಣ್ಣು ಹಣ್ಣು ಮಾಡಿತು. ಒಂದು ಸಂಜೆ ದೇವೀರಮ್ಮನವರ ಪತಿ ಕಳಕಪ್ಪ ಗಾಳಿ ಪರಲೋಕ ಸೇರಿದರು.

ಆದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಸರೆಯಾಗಿದ್ದು ಬೈಫ್. ದೇವೀರಮ್ಮನವರಲ್ಲಿ ನರ್ಸರಿ ಮಾಡಿ ಗಿಡ ಬೆಳೆಸಲು ಹೇಳಿತು. ನೆರಮನೆಯ ಹನುಮವ್ವ ಕರಿಯಪ್ಪನವರ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ನರ್ಸರಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಸಾವಿರಾರು ಗಿಡಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದರು.

ಹಳೆಯ ಸಾಲ 35 ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳು ನರ್ಸರಿಯ ಆದಾಯದಿಂದ ತೀರಿತು. ಮನೆಯನ್ನು ನವೀಕರಿಸಿದರು. ಮಳೆನೀರಿಗೆ ತೊಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಸಿ ನೀರಿನ ಬವಣೆ ನೀಗಿಕೊಂಡರು. ಆದರೂ ಕಿರಿಯ ಮಗನಾದ ಗಣೇಶ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದದ್ದಕ್ಕೆ ಹಲ್ಲು ಕಂದಾಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ನೀರು ಮೊದಲೇ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೆ ಕಳಕಪ್ಪನವರು ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರೇನೋ ಎನ್ನುವ ಹಂಬಲ ಆಕೆಯದು. ಮಗ ಬಸವರಾಜನಿಗೆ ಡಿಗ್ರಿ ಮುಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ದೇವೀರಮ್ಮ ಇಂದು ಸಂಘದ ಪ್ರಮುಖ ಮಹಿಳೆ.

ಪಕ್ಕದ ಕರಿಯಪ್ಪನವರ ಮನೆಗೆ ನೀವು ಹೋದಿರೆಂದರೆ ಅವರದು ವಿಪರೀತ ಉಪಚಾರ. ಛಾವಣಿ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹದ ತೊಟ್ಟಿ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಕರಿಯಪ್ಪ ನರ್ಸರಿಯ ಆದಾಯದಿಂದ ಮನೆಯನ್ನು ಚಂದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡು ಹಸುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳಿರುವ ಐದು ಜನರ ಈ ಸಂಸಾರ ನಗುನಗುತ್ತಿರುವುದು ಸಂತೋಷ ತರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೊದಲ ಮಗ ಮುದುಕೇಶ್ಚಿಗೆ ಹಲ್ಲು ಕಂದಾಗಿದೆ. ಮಗಳಿಗೂ ಕಂದಾಗಿದೆ. ತಾಯಿ ಹನುಮವ್ವ ಮುಷ್ಟಿಕೊಪ್ಪದವರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ನೀರಿನಿಂದ ಹಾಗೂ ವಂಶದಿಂದ ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಫ್ಲೋರೋಸಿಸ್ ಬಂದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ.

ಮೊದಲು ಹಾಲು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಬಯಸಿದ್ದರೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೋಸ್ಕರ ಹಾಲನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅತಿಥಿಗಳಿಗೂ ದಪ್ಪಹಾಲಿಗೆ ಬೆಲ್ಲ ಹಾಕಿ ಕಾಯಿಸಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಚಪ್ಪರಿಸಿ ಕುಡಿಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಕಾಳಿನ ಹವ್ವಳ ಸುಟ್ಟು ತರುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಅನ್ಯೂನ್ಯ

ಜೋಡಿ. ದುಡಿದು ತಿನ್ನುವ ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳು. ಹನುಮವು ಸಹ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಮಹಿಳೆ. ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಲ್ಲಿ ಜಾಣೆ. ಈ ಮನೆಗಳು ಉಳಿಯಲು ಈ ಮಹಿಳೆಯರೇ ಮುಖ್ಯಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಫ್ಲೋರೋಸಿಸ್ ಬಗೆ

ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಇದ್ದಾಗ ಫ್ಲೋರೋಸಿಸ್ ಬರುತ್ತದೆ. ಫ್ಲೋರೋಸಿಸ್ ಮೂರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕಪ್ಪಾಗಿಸುತ್ತಾ ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲುಗಳು ಪೂರ್ತಿ ಹಾಳಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಎಲುಬುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಅನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಸಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ನೋವು, ಹಿಮ್ಮಡಿ, ಮೊಣಕಾಲು ಗಂಟು, ಸೊಂಟನೋವುಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ದಿನಗಳಂತೆ ರೋಗವು ಉಲ್ಬಣಿಸಿ ನಡು ಬಾಗಿ ನಡೆಯಲು ಆಗದೇ ರೋಗಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ತೀವ್ರ ನೋವು ಅನುಭವಿಸಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಬುದ್ಧಿಮಾಂದ್ಯತೆ, ಕೆಳಹೊಟ್ಟೆನೋವು, ನರದೌರ್ಬಲ್ಯ ಮುಂತಾದವು ಫ್ಲೋರೈಡಿನಿಂದಲೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಆಕ್ರಮಿಸುವ ಈ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ವಾಸಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಯಾವೂರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಫ್ಲೋರೈಡ್?

1. ಪಂಜಾಬಿನ ಮಕ್ತಸರ - 42.5 ಮಿಲಿ ಗ್ರಾಂ/ಲೀಟರ್
2. ದೆಹಲಿ - 32.5 ಮಿಲಿ ಗ್ರಾಂ/ಲೀಟರ್
3. ಅಸ್ಸಾಂನ ಕಾರ್ಬಿ ಆಂಗ್ಲಾಂಗ್ - 23.4 ಮಿಲಿ ಗ್ರಾಂ/ಲೀಟರ್
4. ಹರಿಯಾಣದ ಭಿವಾನಿ - 17.3 ಮಿಲಿ ಗ್ರಾಂ/ಲೀಟರ್
5. ಪಶ್ಚಿಮಬಂಗಾಳದ ಭೀರ್ಭೂಮ್ - 14.47 ಮಿಲಿ ಗ್ರಾಂ/ಲೀಟರ್
6. ಗುಜರಾತಿನ ಮೆಹಸಾನ - 12.9 ಮಿಲಿ ಗ್ರಾಂ/ಲೀಟರ್
7. ಒರಿಸ್ಸಾದ ಕೋರಾಪಟ್ - 9.2 ಮಿಲಿ ಗ್ರಾಂ/ಲೀಟರ್
8. ಬಿಹಾರದ ಗಯಾ - 8.12 ಮಿಲಿ ಗ್ರಾಂ/ಲೀಟರ್
9. ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೋಲಾರ - 7.79 ಮಿಲಿ ಗ್ರಾಂ/ಲೀಟರ್
10. ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದ ಕನೌಜು - 7.67 ಮಿಲಿ ಗ್ರಾಂ/ಲೀಟರ್
11. ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಕೃಷ್ಣಾ ಜಿಲ್ಲೆ - 7.1 ಮಿಲಿ ಗ್ರಾಂ/ಲೀಟರ್

ಭಾರತದ ಸ್ಥಿತಿ- ಗತಿ

- 19 ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ವಿಷದಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಆರು ಕೋಟಿ ಜನರಿಗೆ; ಅದರಲ್ಲೂ 60 ಸಾವಿರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತಿದೆ.
- ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಲೀಟರಿಗೆ ಒಂದು ಮಿಲಿ ಗ್ರಾಂನಿಂದ 48 ಮಿಲಿ ಗ್ರಾಂವರೆಗೆ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಇದೆಯೆಂದು ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಎಚ್.ಒ. ಹೇಳಿದೆ.
- 59,111 ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಲೀಟರಿಗೆ 1.5 ಮಿಲಿ ಗ್ರಾಂಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಇದೆ ಎಂದು ಸಾಬೀತಾಗಿದೆ.
- 35,000 ಜನ ಲೀಟರಿನಲ್ಲಿ 10 ಮಿಲಿ ಗ್ರಾಂಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಇರುವ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆ.
- ಇಂದಿಗೂ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಇರುವ ನೀರು ಕುಡಿಯುವ ಶೇಕಡಾ 70ರಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಫ್ಲೋರೋಸಿಸ್ ಬರುತ್ತಿದೆ.
- ಶೇಕಡಾ 74.4ರಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಹಲ್ಲು ತೊಂದರೆ ಇದೆ. ಶೇಕಡಾ 52ರಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಕಾಲು ಗಂಟುನೋವು ತೊಂದರೆ ಇದೆ.
- ಫ್ಲೋರೈಡಿನಿಂದ 500ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

ರೋಗಕ್ಕೆ ಗುಡ್ ಬೈ

ಕಲ್ಕೇರಿಯ ಗ್ರಾಮದೇವತೆ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 40 ವರ್ಷ ದಾಟಿದ ಸದಸ್ಯರು ಶಂಕರಗೌಡ, ಮುದುಕನಗೌಡ ಪಾಟೀಲ, ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ದೇಸಾಯಿ, ಸೋಮಣ್ಣ ಅಚ್ಚಪ್ಪ ದೇಸಾಯಿ, ಲಿಂಗಪ್ಪವಾರದ, ಬಸವನಗೌಡ ಪಾಟೀಲ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇಸಾಯರ ಬಾವಿ, ಕೊರಗೇರಿ ಗುಂಡಬಾವಿ, ಸೆವನೀರು ಗುಂಡಬಾವಿ ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಹಲ್ಲುಗಳು ಕಪ್ಪಾದವು. ಹರೆಯದಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲುಗಳು ಬಾಚಿಗಳಂತೆ ಉದ್ದವಾದವು. ಹಿಮ್ಮಡಿ ನೋವು, ಮೊಣಕಾಲು ಗಂಟು ನೋವು, ಸೊಂಟ ನೋವು ಒಟ್ಟಾರೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮುಂಜಾವಿಗೆ ಏಳಲೇ ಆಗದಷ್ಟು ಜಡ, ಬೆಳಗಿನ ಒಂಭತ್ತಾದರೂ ಬಿಡದ ನೋವು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಊರಿನ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಇರುವುದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸುದ್ದಿಯಾದರೂ ಪರಿಹರಿಸಲು ಯಾರೂ ಮುಂದಾಗಲಿಲ್ಲ.

ದೂರದ ತುಂಗಭದ್ರಾ ನೀರು ಕೊಳವೆಗಳ ಮೂಲಕ ತರುವ ಏರ್ಪಾಡು ನಡೆದರೂ ಕೆಲವೇ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಕಿನಿಂದ ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಫ್ಲೋರೈಡಿನಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಮಳೆನೀರು ಸಂಗ್ರಹ ಯೋಜನೆ ಇವರಿಗೆ ಹೊಸ ಹುರುಪು ನೀಡಿದೆ. ತೊಟ್ಟಿಯಿರಲಿ, ಕೃಷಿ ಹೊಂಡವಿರಲಿ, ಕುಡಿಯಲು ಬಾವಿ ಅಥವಾ ಬೋರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವುದು ನಿಂತಿದೆ.

ಶಂಕರಗೌಡ ಪಾಟೀಲರ ಹೊಲ ಊರಿನಿಂದ ಅರ್ಧಮೈಲು ದೂರಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಕೃಷಿ ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ನೀರು ಶುದ್ಧ, ಸ್ವಚ್ಛ ತಿಳಿಯಾಗಿದೆ. ವರ್ಷಾವಧಿ ನೀರಿರುವ ಕಾರಣ ಊರಿನವರ ಸಾಲು ಸರತಿ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಮಳೆ ಬಂದ ಮರುದಿನ ಆ ಕೃಷಿಹೊಂಡದ ಎದುರು ಜಾತ್ರೆಯೇ ಸೇರಿರುತ್ತದೆ.

ಹಾಗಂತ ಪಾಟೀಲರು ಮೈ- ಕೈ, ಸೊಂಟ, ಕಾಲುನೋವಿನಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿದ್ದು ಕೇವಲ ಮಳೆನೀರಿನಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಮೊದಲು ಸಿದ್ಧಿ ಸಮಾಧಿಯೋಗ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಡುವ ಆಸನಗಳು, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಕಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೂ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯಾಯಾಮ ಒದಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನೋವು ನಿವಾರಣೆಗೆ ನಿರ್ಗುಂಡಿ ತೈಲ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತ್ತು. ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ತರಕಾರಿಗಳು ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ, ಕೆಟ್ಟುಹೋದ ಮುಖ, ಹಲ್ಲುಗಳು ಸರಿಯಾಗಿವೆ. ಮುಂಜಾನೆ ಏಳಲು, ಶ್ರಮ ವಹಿಸಿ ದುಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವ ವರದಿ ಪಾಟೀಲರದು.

ಪಾಟೀಲರು ಬೈಪ್ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಳ ನರ್ಸರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಕಷ್ಟು ಲಾಭ ಗಳಿಸಿ ಸಾಲದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪಾಟೀಲರ ಪ್ರಕಾರ ಕೇವಲ ನೀರು ಬದಲಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ತಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಆರೈಕೆ, ಔಷಧಿಗಳು, ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ, ಶಿಷ್ಟ ಏನೆಲ್ಲಾ ಅಗತ್ಯ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪಾಲಿಸಿದರೆ ನಲವತ್ತಕ್ಕೆ ವಕ್ರವಾಗುವ ಕಾಲುಗಳು, ಬಾಗುವ ನಡುವಿನ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ರಾಯಮ್ಮನ ಸಫಲತೆ

ಮುಷ್ಟಿಕೊಪ್ಪದ ರಾಯಮ್ಮ ಸಾಬಣ್ಣವರ್ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯೆ. ಪುಟ್ಟಮನೆಯ ಹಿಂಭಾಗದ ಪುಟ್ಟ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕೆ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲ ವರ್ಷ ನಾಲ್ಕು ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈಕೆಯ ಹೊಲದಲ್ಲಿರುವ ಕೃಷಿಹೊಂಡ ಸದಾ ತುಂಬಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ಸುತ್ತಲಿನ 12ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃಷಿಹೊಂಡಗಳ ಸರಣಿ ರಾಯಮ್ಮನವರಿಗೆ ಈ ಅನುಕೂಲ ಒದಗಿಸಿದೆ. ಹೊಲದ ಮಣ್ಣು ಫಲವತ್ತಾಗಿರದ ಕಾರಣ ಇಳುವರಿಯೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು. ನೀರಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಮಳೆ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆವ ಶೇಂಗಾದ ಇಳುವರಿ ಮೂರೂವರೆ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ದಾಟುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇರುವ ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ಸಿಗುವ ಮೂರೂವರೆ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಇಳುವರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಸಾಕಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ?

ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪಕ್ಕೆ ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಮುಚ್ಚಿಗೆ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾವಯವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು, ಸೊಪ್ಪು, ದರಕುಗಳನ್ನು ಹಾಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ಮಳೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಿಗುವುದು ಹೇಗೆ? ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಕಪ್ಪತಗುಡ್ಡದ ಸಾಲು ಸಹ ಬೋಳು ಬೋಳು.

ಆದರೆ ರಾಯಮ್ಮ ತಮಗೆ ಸಿಗುವಷ್ಟು ತ್ಯಾಜ್ಯದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ಹೊಲದ ಮಣ್ಣನ್ನು ಸತ್ವಯುತಗೊಳಿಸಿತು. ಕೃಷಿಹೊಂಡ ಹೊಲದ ಮಣ್ಣಲ್ಲಿ ತೇವಾಂಶ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಇದರಿಂದ ಇಳುವರಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿತು.

ರಾಯಮ್ಮ 2005ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಕರೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿ 4.95 ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಶೇಂಗಾ ಬೆಳೆದು 9,125 ರೂಪಾಯಿಗಳ ಆದಾಯ ಪಡೆದರು. ಈಗ ಉರಿನಲ್ಲಿ ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಸುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಮಣ್ಣಿನ ತೇವಾಂಶ ಉಳಿಸಲು ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲರ ಹೊಲದಲ್ಲೂ ಕೃಷಿ ಹೊಂಡ ಇದ್ದೇ ಇದೆಯಲ್ಲಾ...

ಇಲ್ಲೊಂದು ಸಣ್ಣ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವಿದೆ. ಮೊದಲು ರಾಯಮ್ಮ ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ, ಮಳೆ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ತೆಗೆದ ಬೆಳೆ 350 ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ. ಕೃಷಿಹೊಂಡ, ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ಬಳಸಿದ ಮೇಲೆ ಸಿಕ್ಕ ಇಳುವರಿ 495 ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ. ಅಂದರೆ ಒಂದು ಹನಿ (ಒಂದು ಮಿಲಿಮೀಟರ್) ನೀರಿನಿಂದ 800ಗ್ರಾಂ ಶೇಂಗಾ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಅದೇ ಒಂದು ಹನಿ ನೀರಿನಿಂದ (ಒಂದು ಮಿಲಿಮೀಟರ್) 1.1 ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಶೇಂಗಾ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ(ವರ್ಷಕ್ಕೆ 43 ಮಿಲಿಮೀಟರ್ ಮಳೆ). ಅಂದರೆ ಒಂದು ಹನಿ ನೀರಿಗೆ 300 ಗ್ರಾಂನಷ್ಟು ಇಳುವರಿ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿದ ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣಮಟ್ಟ, ಫಲವತ್ತತೆಯ ಕಾರಣ.

ಪವಾಡದ ನೀರು

ಪದ್ಮಮ್ಮ ಶಾಗೋಟಿಗೆ 50 ವರ್ಷ. ಆಕೆಯ ತಾಯಿ, ಗಂಡ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗಂಟುನೋವು, ಜಡತೆ, ನಿಶ್ಯಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಅದುರುವಿಕೆ. ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದವರು ದಿನಾಲು ಮಾತ್ರ ಸೇವಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಏಳಲೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ತಿಂಗಳ ಮಾತ್ರ ಖರ್ಚು 700 ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ನೀರೇ ಕಾರಣವೆಂದು ವೈದ್ಯರು ಹೇಳಿದರೂ ಪರ್ಯಾಯ ಸಿಗದೇ ಬದ್ದಾಟ.

ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವರು ಮಳೆನೀರಿಗೆ ತೊಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಪದ್ಮಮ್ಮಳಿಗೂ ಪಾಲು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಕೈಕಾಲು ಗಂಟುನೋವು ಕಡಿಮೆಯಾದ ಅನುಭವ. ಆಕೆಗೂ ಮಳೆನೀರಿನ ತೊಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಆತುರ. ತಮ್ಮ ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಸಾಲ ಪಡೆದರು. ಸ್ನೇಹಿತರಿಂದ ಕೈಗಡ. ಮನೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನೆಲಮಟ್ಟದ ತೊಟ್ಟಿ ನಿರ್ಮಾಣ. ತಿಂಗಳು ಕಳೆಯುವುದರಲ್ಲೇ ಮಳೆನೀರಿನಿಂದ ತೊಟ್ಟಿ ತುಂಬಿತ್ತು. ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಣೆ. ಮಾತ್ರ ಸೇವಿಸುವ ಪ್ರಮಾಣ ಇಳಿಮುಖ. ಖರ್ಚು ಹತ್ತೋಟಿಗೆ ಬಂತು.

ಮಳೆನೀರಿನ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಅಡುಗೆ ಬೇಗ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸ್ನಾನದಿಂದ ಮೈ ತುರಿಕೆಯಾಗದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಪದ್ಮಮ್ಮ. ಅವರಿಗೆ ನೀರು ಹೊರುವಿಕೆ ತಪ್ಪಿದೆ. ದಿನದ ಬಹಳ ಸಮಯ ಇದರಿಂದ ಉಳಿತಾಯ. ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಈ ರೋಗ ಬರಲಾರದು ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ. ಈಗಿರುವ ನೋವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಬಂದಿದೆ.

ಮುಂಡರಗಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಾಹಿತಿ

ರಾಜ್ಯ: ಕರ್ನಾಟಕ

ಜಿಲ್ಲೆ: ಗದಗ

ಭೂಪ್ರದೇಶ: 882 ಚದರ ಕಿಲೋಮೀಟರ್

ಸಾಕ್ಷರತೆ: ಶೇಕಡಾ 36.2

ಪ್ರಮುಖ ವೃತ್ತಿ: ಕೃಷಿ ಶೇಕಡಾ 80, ಉಳಿದದ್ದು ಕೃಷಿ ಕೂಲಿ.

ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣ: ಕೆಂಪುಮಣ್ಣು

[ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪುಮಣ್ಣು ಇದೆ] ಬರಡುಭೂಮಿ

ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆ ಪ್ರಮಾಣ: 450 ಮಿಮೀ.

ಅಂತರ್ಜಲ ಮಟ್ಟ: 150ರಿಂದ 200 ಅಡಿ ಆಳ

ನೀರಾವರಿ: ಶೇಕಡಾ 8

ನೀರು: 5.4ರಿಂದ 8.5ರಷ್ಟು ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಇದೆ.

ಮುಖ್ಯಬೆಳೆ: ಮೊದಲು ನವಣೆ/ಶೇಂಗಾ, ಈಗ ಜೋಳ

ಇತರ ಬೆಳೆಗಳು: ತೊಗರಿ, ಹುರುಳಿ, ಹೆಸರು, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ

ಸಾಧನೆ

ನಿರ್ಮಾಣಗಳು

- ವಿಸ್ತೀರ್ಣ

ಟ್ರಾಂಕ್ ಕಂ ಬದುಗಳು

- 2,610 ಹೆಕ್ಟೇರ್

ಬದುಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ಲಾಂಟೇಷನ್ - 6,91600 ಮೀಟರ್

ನೀರಿಂಗುವ ಕಾಲುವೆ

- 6,327 ಕ್ಯುಬಿಕ್ ಮೀಟರ್

ಮಳೆನೀರಿನ ತೊಟ್ಟಿಗಳು

- 37

ಕೃಷಿಹೊಂಡಗಳು

- 1,131

ಕೊಳವೆಬಾವಿ ಮರುಪೂರಣ

- 31

ಪ್ಲಾಂಟೇಷನ್

- 716.7 ಹೆಕ್ಟೇರ್

ನರ್ಸರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಅರಣ್ಯ ಸಸ್ಯಗಳು - 8,22,614

ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಸಸ್ಯಗಳು

- 40,625

ಹೆಚ್ಚಿದ ಆದಾಯ- ಇಳುವರಿ

ಕುಟುಂಬದ ವಿಧ	ಕುಟುಂಬಗಳು	ಸರಾಸರಿ ಆದಾಯ-ಸರಾಸರಿ ಆದಾಯ-		ಶೇಕಡವಾರು ಹೆಚ್ಚಳ
		2002ರಲ್ಲಿ	2007ರಲ್ಲಿ	
ಬಡವರು	119	13,690.00	18,710.00	37
ಮಧ್ಯಮವರ್ಗ	06	19,400.00	32,500.00	68

ಬೆಳೆಗಳು	ಇಳುವರಿ (ಕ್ವಿಂಟಾಲ್/ಎಕರೆ)		ಶೇಕಡವಾರು ಹೆಚ್ಚಳ
	2002ರಲ್ಲಿ	2007ರಲ್ಲಿ	

ಜೋಳ	5	605	30
ಹರುಳಿ	2.5	3.5	39
ತೊಗರಿ	3	3.5	17
ಕೇಸರಿ ಬೇಳೆ	3	3.7	23
ಹೆಸರು ಬೇಳೆ	1	2.5	150
ಹಬ್ಬು ಶೇಂಗಾ	7	9	29
ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ	3	3.25	8

ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿದ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ

ಹಳ್ಳಿಗಳು	ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳು	2002ರಲ್ಲಿ ನೀರಿದ್ದ ಬಾವಿಗಳು	2007ರಲ್ಲಿ ನೀರಿದ್ದ ಬಾವಿಗಳು	ಹೆಚ್ಚಿದ ನೀರಿನ ಮಟ್ಟ (ಅಡಿಗಳಲ್ಲಿ)		
		ಸಂಖ್ಯೆ	ಸರಾಸರಿ ಆಳ (ಅಡಿಗಳಲ್ಲಿ)	ಸಂಖ್ಯೆ	ಸರಾಸರಿ ಆಳ (ಅಡಿಗಳಲ್ಲಿ)	
ವಿರೂಪಪುರ	24	12	2.2	24	11.4	9.2
ಕಲ್ಕೇರಿ	34	21	4.2	34	12.0	7.8
ಮುಷ್ಠಿಕೊಪ್ಪ	19	11	2.2	19	15.0	12.8
ತಿಪ್ಪಾಪುರ	10	6	7.8	10	10.5	2.7
ಬೂದಿಹಾಳ	69	27	2.8	69	11.0	8.2
ಒಟ್ಟು	156	77	3.9	156	12.0	8.1

ಉಕ್ಕಿ ಹರಿದ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳು

ವಿರೂಪಪುರ	6
ಕಲ್ಕೇರಿ	9
ಮುಷ್ಠಿಕೊಪ್ಪ	11
ತಿಪ್ಪಾಪುರ	2
ಬೂದಿಹಾಳ	17 [14+3]
ಬೆನ್ನಿಹಾಳ	11 [9+2]
ಮುಕ್ತಾಪುರ	6 [3+3]
ಒಟ್ಟು	62

ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಸಂಸ್ಥೆ

BAIF ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ 1967 ಆಗಸ್ಟ್ 24ರಂದು ಡಾ. ಮಣಿಭಾಯಿ ದೇಸಾಯಿಯವರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭ. ಪೂನಾದ ಉರುಳಿಕಾಂಚನ್ನಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರಿಂದ ಅರಳಿದ ನೇಚರ್ ಕ್ಯೂರ್ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಕೆಲಸಗಳು. ಆರೋಗ್ಯ, ಸ್ವಚ್ಛತೆ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ನಿರ್ವಹಣೆ ಹೀಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಬಡತನ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಪರಿಹಾರದ ಹುಡುಕಾಟ.

ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದ ಕುಟುಂಬಗಳು ಸ್ವಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರಾಗಲು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದು, ಸುಸ್ಥಿರ ಜೀವನಮಟ್ಟ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕರ ಪರಿಸರ ನಿರ್ಮಾಣ, ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪ್ರಸಾರ ಇವು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಸಂಶೋಧನೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಮರ್ಥ ಬಳಕೆ, ಸೂಕ್ತ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯವರ್ಧನೆ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವರ್ಧನೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸಾಧನೆ. ಇದೊಂದು ರಾಜಕೀಯರಹಿತ, ಸುರಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಂಘಟನೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ BAIF ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ- ಕರ್ನಾಟಕ (BIRD-K) ಪ್ರಾರಂಭ 1980ರಲ್ಲಾಯಿತು, ಹಸುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಕೃಷಿ- ಅರಣ್ಯ, ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ, ರೇಷ್ಮೆ, ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳು, ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷಿ, ಸಮುದಾಯ ಆರೋಗ್ಯ ಇವೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸಗಳು.

ಕರ್ನಾಟಕದ 19 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ 5 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇಸವಿ 2001-2002ರಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಪರಿಸರ ಮಂತ್ರಾಲಯವು ಇವರಿಗೆ ಪರಿಸರಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ.

ಸಚೇತನ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಯೋಜನೆ ಗದಗ, ಕೋಲಾರ ಹಾಗೂ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಪಂಚಾಯಿತಿರಾಜ್ ಇಲಾಖೆಯ ಪ್ರಾಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಿದು. ಮೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಪ್ರತಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ 15 ಹಳ್ಳಿಗಳ 1,500 ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಯೋಜನೆಯ ಅವಧಿ ಏಪ್ರಿಲ್ 2006ರಿಂದ ಮಾರ್ಚ್ 2011.

ಕೊಳವೆಬಾವಿ ಮತ್ತು ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾದ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಪ್ರಮಾಣ (ಮಿಲಿ ಗ್ರಾಂ/ಲೀಟರ್)

ಹಳ್ಳಿಗಳು	20.5.2004	9.4.2006	28.6.2008
----------	-----------	----------	-----------

ವಿರೂಪಾಪುರ

ಕೊಳವೆಬಾವಿ	5.8	4	2.35
-----------	-----	---	------

ತೆರೆದಬಾವಿ	6.14	4.9	1.78
-----------	------	-----	------

ವಿರೂಪಾಪುರ ತಾಂಡಾ

ಕೊಳವೆಬಾವಿ	1.43	1.4	—
-----------	------	-----	---

ಕಲ್ಲೇರಿ

ಕೊಳವೆಬಾವಿ	6.42	4.96	2.22
-----------	------	------	------

ತೆರೆದಬಾವಿ	6.05	5.37	1.91
-----------	------	------	------

ಮುಷ್ಟಿಕೊಪ್ಪ

ಕೊಳವೆಬಾವಿ	4.9	7.02	2.32
-----------	-----	------	------

ತೆರೆದ ಬಾವಿ	5.04	5.04	1.92
------------	------	------	------

ತಿಪ್ಪಾಪುರ

ಕೊಳವೆಬಾವಿ	6.1	7.56	5.58
-----------	-----	------	------

ಬೂದಿಹಾಳ

ಕೊಳವೆಬಾವಿ	4.9	3.4	3.77
-----------	-----	-----	------

ತೆರೆದ ಬಾವಿ	4.1	4.73	2.38
------------	-----	------	------

ಹಾರೋಗೇರಿ

ಕೊಳವೆಬಾವಿ	3.65	1.9	2.55
-----------	------	-----	------

ಬಸಾಪುರ

ಕೊಳವೆಬಾವಿ	4.66	4.7	4.01
-----------	------	-----	------

ತೆರೆದ ಬಾವಿ	5.0	5.7	—
------------	-----	-----	---

ಮುಕ್ತಾಪುರ

ಕೊಳವೆಬಾವಿ	4.84	5.7	2.61
-----------	------	-----	------

ಬೆನ್ನಿಹಳ್ಳಿ

ಕೊಳವೆಬಾವಿ	5.35	5.2	2.44
-----------	------	-----	------

ಗ್ರಾಮಗಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಗೂ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ

ಹಳ್ಳಿಗಳು	ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶ
----------	----------	-----------------

ಕಲ್ಕೇರಿ	3631	4114
---------	------	------

ಮುಡ್ಡಿಕೊಪ್ಪ	430	1182
-------------	-----	------

ವಿರೂಪಾಪುರ	337	607
-----------	-----	-----

ತಾಂಡ	494	
------	-----	--

ಬೂದಿಹಾಳ	1555	1574
---------	------	------

ತಿಪ್ಪಾಪುರ	170	328
-----------	-----	-----

ಬೆನ್ನಿಹಳ್ಳಿ	1120	1579
ಮತ್ತಂಪುರ	689	706
ಹಾರೋಗೇರಿ	2285	4769
ಬಂಕಾಪುರ	431	678

***

ತೋಟದ ಕೃಷಿ ಗಾದೆಗಳು

ಅಡಿಕೆಗೆ ಹೋದ ಮಾನ ಆನೆ ಕೊಟ್ಟರೂ ಬಾರದು.
ಅಡಿಕೆ ಕದ್ದರೂ ಕಳ್ಳ; ಆನೆ ಕದ್ದರೂ ಕಳ್ಳ
ಅಕಾಲಿಕ ಮಳೆಯಿಂದ, ಮತಿಹೀನ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಸುಖವಿಲ್ಲ.
ಆದರೆ ಒಂದು ಮರ; ಹೋದರೆ ಒಂದು ಬೀಜ
ಆಡು ಮುಟ್ಟದ ಗಿಡವಿಲ್ಲ; ಗಾದೆ ಆಡದ ಜನರಿಲ್ಲ.
ಅಡಿಕೆಗೆ ಮಾಡಿದ ಸಾಲ; ಬಾಳೆ ಬೆಳೆದು ತೀರಿಸಿದ.
ಬಾಳೆ ಬೆಳೆದರೆ; ಬಾಳು ಬಂಗಾರ
ಉಟ ಹಾಕಿದ ಮನೆ ಹಾಳಾಗದು; ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿದ ತೋಟ ಹಾಳಾಗದು.
ಉತ್ತಮ ಬೀಜಕ್ಕೆ ಮೊಳಕೆ ನೋಡು; ಉತ್ತಮ ಬೆಳೆಗೆ ಕಳೆ ಕೀಳು.
ಉಳುಮೆ ಮಾಡದೆ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದ; ಬೆಳೆ ಸಿಗದೆ (ಭಿಕ್ಷಾ) ಪಾತ್ರೆ ಹಿಡಿದ.
ಉಳುವವನೇ ಹೊಲದೊಡೆಯ.
ಉಳುವವನು ಪ್ರಪಂಚದ ಗಾಲಿಯ ಕೀಲು
ಅಗೆಯುವುದೊಂದೇ ಬೇಸಾಯವಲ್ಲ; ಉಪವಾಸವೊಂದೇ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲ.
ಮಣ್ಣೇ ಮರಕ್ಕೆ ಗುಣ ನೀಡುತ್ತದೆ.
ಎತ್ತನ್ನು ನಂಬಿ ಬಿತ್ತಬೇಡ; ಮಳೆ ನಂಬಿ ಬೆಳೆಯಬೇಡ.
ದೂರದ ತೋಟದ ಬೆಳೆ; ಕಂಡವರ ಪಾಲು, ಕಳ್ಳರ ಪಾಲು
ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದರೆ ಒಣಗಿದ್ದರ ಜೊತೆ ಹಸಿಯೂ ಸುಟ್ಟುಹೋದೀತು.
ಎರಡು ಕಡೆ ತೋಟ ಬೇಡ; ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಿರ ಸುಖ ಬೇಡ.
ಒಂದು ಅಗೆತ; ಹತ್ತು ಉಳುಮೆಗೆ ಸಮ.
ಒಂದು ಕುರುವಾಯಿಗೆ ನೂರು ತೆಂಗು ಬಲಿ.
ಸಿಡಿಲಿನಲ್ಲಿ ತೋಟಕ್ಕೆ ಅಡಿ ಇಡಬೇಡ.
ಒಣಭೂಮಿಗೆ ಹಟ್ಟಿಗೊಬ್ಬರ; ತೇವದ ಭೂಮಿಗೆ ಹಸುರೆಲೆ ಗೊಬ್ಬರ
ಒಣಭೂಮಿಗೆ ತೇವಾಂಶ ಬೇಕು; ಜವಳುಭೂಮಿಗೆ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಬೇಕು.

ಕಳೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಫಸಲು ತಿಳಿ.
 ಮಳೆ ಬಿದ್ದಷ್ಟೂ ಚೆನ್ನ; ಮಗ ಉಂಡಷ್ಟೂ ಚೆನ್ನ.
 ಕಾಡೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಕಿ ಸೌದೆ ಇಲ್ಲವೆಂದನಂತೆ.
 ಬೆಳಗ್ಗೆ ಆನೆ ಕಟ್ಟಿದರೂ ಜಗ್ಗದು [ಒಣಬಾಳೆಪಟ್ಟಿ]; ಸಂಜೆ ಇರುವೆ ಕಟ್ಟಲೂಬಾರದು [ಒದ್ದೆ ಬಾಳೆಪಟ್ಟಿ]
 ಕೃತ್ತಿಕೆ ಮಳೆಯು ಕಿರುಬನ ಹಿಡಿತದಂತೆ
 ಕೃತಿಯಿಲ್ಲದ ಮಾತು ಕಳೆ ಬೆಳೆದ ತೋಟದಂತೆ
 ಬೆಳೆ ಕೊಯ್ದರೆ ಉಂಟು; ಸಾಲ ಕೇಳಿದರೆ ಉಂಟು.
 ಹುಲ್ಲೇ ಹಾಸಿಗೆ; ಬದುವೇ ದಿಂಬು.
 ಗುಣ ಇಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯ ರುಚಿ ಇಲ್ಲದ ಹಣ್ಣಿನಂತೆ
 ಸೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳೆ ಚೆನ್ನ; ಆಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ ಚೆನ್ನ
 ತೆಂಗು ತೇಲಿಸಿ ನೆಡು; ಅಡಿಕೆ ಆಳದಲ್ಲಿ ನೆಡು.
 ಬಡವನೇ ಬಾಳೆ ನೆಡು; ಬಾಳೆಯನ್ನು ಆಳದಲ್ಲಿ ನೆಡು
 ದೊಡ್ಡವರ ಬಹುಮಾನಕ್ಕಿಂತ ಭೂಮಿಯ ಕಾಣಿಕೆಯೇ ಮೇಲು.
 ಬಡವನು ಉಳುಮೆಯಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀಮಂತನು ಗೊಬ್ಬರದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಡುತ್ತಾನೆ.
 ಬಾವಿ ನೀರು ಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೆ ಬೆಳೆಯೆಲ್ಲಾ ಶುದ್ಧ.
 ಬೆಳೆಯುವ ಗುಣ ಮೊಳಕೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡು.
 ಬಿತ್ತದೆ ಬೆಳೆಯಾಗದು. ಉಡದೇ ಕೊಳೆಯಾಗದು.
 ಬಾವಿ ತೋಡಿದರೆ ನೀರು; ಪ್ರಯತ್ನವೆಟ್ಟರೆ ಫಲ
 ಬಿತ್ತನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿರಾಮವಿಲ್ಲ; ಮರಣದ ನಂತರ ಭಯವಿಲ್ಲ.
 ಬೀಜದಂತೆ ಬೆಳೆ; ನೆಲದಂತೆ ಗುಣ
 ರೈತ ಬಡವನಾದರೆ, ಭೂಮಿ ಬಡವೆಯೇ?
 ಮಳೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆಯಿಲ್ಲ, ನೀರಿಲ್ಲದೆ ಹೊಳೆಯಿಲ್ಲ.
 ಬೀಜದ ಆಯ್ಕೆ ಬಲ್ಲವನು, ಬೆಳೆಯ ಗುಣವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ.
 ಬೀಜವಿದ್ದರೆ ಬೇಸಾಯ, ನೆಲವಿದ್ದರೆ ಬೆಳೆ.
 ಮಳೆಯಿಲ್ಲದ ಬೆಳೆ, ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದ ಮಗನಂತೆ.
 ಮಳೆಗಾಲದ ಬಿಸಿಲನ್ನೂ, ತೋಟದ ಕಳೆಯನ್ನೂ ನಂಬಬೇಡ.
 ಹುಣಸೆಮರ ಮುಪ್ಪಾದರೂ ಹುಳಿ ಮುಪ್ಪೇ?
 ಮರಳುಮಣ್ಣಿಗೆ ಬಾಯಾರಿಕೆ ಹೆಚ್ಚು.
 ಗೊರಚುಮಣ್ಣಿಗೆ ಹಸಿವೆ ಹೆಚ್ಚು.
 ಮುಂಗಾರುಮಳೆಗೆ ನೆಲವೆಲ್ಲಾ ಸಾರ (ಜನಕ)
 ಭೂಮಿತಾಯಿಗೆ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲ.
 ಮರಳು ಹಿಂಡಿದರೆ ಎಣ್ಣೆ ಬರುತ್ತದೆಯೇ?
 ನೀರನ್ನೂ, ಕಳ್ಳರನ್ನೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಸೆರೆಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿರಬೇಕು.

ಅತ್ತೆ [ಅಕ್ಕನ]ಮಗಳನ್ನು, ಪಕ್ಕದೂರಿನ ಜಮೀನನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು.

ಹದವಾದ ತೇವ ತಾಯಿಯಂತೆ ಸಲಹುತ್ತದೆ.

ಹಸಿವಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ರಸಬಾಳೆ ಕೊಟ್ಟರೂ ಬೇಡ.

ಮಳೆ ಬಿದ್ದಮೇಲೆ ಮರದಡಿ ನಿಲ್ಲಬಾರದು.

ತೋಟ ನೋಡಿ ಸಂಬಂಧ ಮಾಡು.

ತಾನು ಉತ್ತಮ, ಮಗ ಮಧ್ಯಮ, ಆಳು ಮಾಡಿದ್ದು ಹಾಳು

ಹಾಕೋ ಗೊಬ್ಬರ, ಬೆಳೆ ನೋಡೋ ಅಬ್ಬರ

ಏರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ದೊರೆಯಾಗುವನು.

ತೋಟ ಮಾಡಿದವನು ಕೋಟೆಗೊಳ್ಳನು.

ಹಾಕದ ಕೈಯಿ, ಉಣ್ಣದ ಬಾಯಿ.

ಬಾಳೆ ಇದ್ದವನು ಭಾಗ್ಯವಂತ

ಬೆದೆ ಬಂದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೇಲಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಜ ಚೆಲ್ಲಿದರೂ ಸಾಕು.

ಗಂಡು ಹಡೆದವನು, ತೆಂಗು ಬಿತ್ತಿದವನು ದರಿದ್ರನಲ್ಲ.

ಹದ ತಪ್ಪಿದರೆ ಇನಿತು ತಪ್ಪುವವು.

ಬಡವನಿಗೆ ಬಾಳೆ, ಬಲವಂತನಿಗೆ ಕಬ್ಬು

ವೀಳ್ಯವಿಲ್ಲದ ಬಾಯಿ ಇಲಿ ಗುದ್ದಿನ ಹಾಗೆ.

ಬೇಲಿ ಇಲ್ಲದ ಬೆಳೆ, ಶೀಲವಿಲ್ಲದ ಹೆಣ್ಣಿನಂತೆ

ಉತ್ತರೆಯು ಸುರಿದರೆ ಹತ್ತವ್ಯ ಪೊರೆದಂತೆ

ಬೇಲದಹಣ್ಣು ಬಾಯಿಗೆ ಹುಳಿ, ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ತಂಪು

ಹೆಡ್ಡನ ಆರಂಭ ಗೊಬ್ಬರದಿಂದ

ತೆಂಗು ಬೆಳೆದವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಂತೆ

ಯಜಮಾನನ ಪಾದದ ಧೂಳಿ ಬಿದ್ದಂತೆ ಮಣ್ಣು ಸಾರ.

ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದೋನು ಎಲೆತೋಟ ಮಾಡಿ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲಂಗೆ ಕೊಯ್ಯೊಂಡ.

ಏಳಲಾರದೋನಿಗೆ ಏಳೂರು ಆರಂಭ. ಮ್ಯಾಗೊಂದು ಎಲೆತೋಟ.

ಬಸುರಿದ್ದೋಳು ಹಡೀತಾಳೆ; ಮೊಸರಿದ್ದೋಳು ಕಡೀತಾಳೆ; ನಂಗೂ ನಿಂಗೂ ಏನ್ಬಿಡು ತುಸು ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ಕೊಡು.

ಹೋದರೊಂದು ಗೋಟಡಿಕೆ, ಆದರೊಂದು ಮರ

ಅಡಿಕೆ ಕತ್ತರೀಲಿ ಸಿಕ್ಕಾಕೊಂಡಂಗಾತು

ನಾಗವಲ್ಲಿಗೆ ನಾಚಿಕೆ; ಚಿಗುರೆಲೆಗೆ ಬೇಡಿಕೆ

ಹಸಿದು ಹಲಸು ತಿನ್ನು; ಉಂಡು ಮಾವು ತಿನ್ನು.

ಅಡಿಕೆ ಅಟ್ಟಕ್ಕೇರಿಸ್ತು, ಬಿದಿರು ಚಟ್ಟಕ್ಕೇರಿಸ್ತು.

ಮಾವಿನಮರದ ಮೇಲೆ ಕಾಗೆ ಕುಂತು ಕರೆದ್ರೆ ಮರ ಹಾಳು, ಮನೆಗೆ ನೆಂಟರು.

ಹುಣಸೆಮರ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಜೇನುಹಿಂಡು

ಹೆಣ್ಣು ಕಂಡಂತೆ; ಮಣ್ಣಿನ ಬದುಕು ಚಿತ್ತಾರ

ರೈತರ ನಡುಮನೆಯಿಂದ ಮಹಿಳೆಯರ ಬದುಕಿನಿಂದ ಚಿತ್ತಾರ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡು ದೂರದ ನಗರಗಳನ್ನು ಸೇರುತ್ತಿದೆ. ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು, ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟಿನ ಜಾಗವನ್ನು ರೆಡ್‌ಆಕ್ಸೈಡ್, ಅಕ್ರಲಿಕ್ ಬಣ್ಣಗಳು ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿವೆ. ಈ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಉಗಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಕಲೆ ಹೇಗೆ ಕೃಷಿ ಬದುಕಿನೊಂದಿಗೆ ಅವಿಭಾಜ್ಯವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪಡಗೋಡು ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಪುಟ್ಟಹಳ್ಳಿ. ನೆಲ್ಲೂರು ಮನೆತನ ಉರಲ್ಲೇ ಹೆಸರುವಾಸಿ. ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾದರೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಂಭ್ರಮ. ಅಂದು ವೀಳ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ. ಅದೇ ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಮದುವೆಶಾಸ್ತ್ರ ನಡೆಯುವ ಹಸೆಗೋಡೆಗೆ ಚಿತ್ತಾರ ಬರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು.

ಚಿತ್ತಾರ ಬರೆಯುವುದು ವಧೂವರರ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರು, ಸೋದರತ್ತೆ, ತಾಯಿಯ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರ ಹಕ್ಕು. ನೆಲ್ಲೂರು ಮನೆಯ ಚಿತ್ತಿ ಎಂದೇ ಹೆಸರಾದ ಕಲಾವಿದೆ ಗೌರಮ್ಮ ಬಾಣಂತಿ. ಚಿತ್ತಾರ ಬಿಡಿಸಲು ಹೇಳಿದರೆ ತಂಗಿಯ ನಕಾರ. ಗೌರಮ್ಮ ಪುಸಲಾಯಿಸಿದಳು. ಹೊಡೆದಳು. ಗದ್ದಲ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಅಪ್ಪ ಬಾರುಕೋಲಿನಿಂದ ಬಾರಿಸಿದರೂ ತಂಗಿ ಚಿತ್ತಾರ ಬರೆಯಲು ಮನ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಬಾಣಂತಿ ಗೌರಮ್ಮ ಅಂದು ಬಿಡಿಸಿದ ಚಿತ್ತಾರ ಉರುಕೇರಿ ದಾಟಿ ಬೀಗರ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಗಳಿಸಿತು.

ನಲವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಅದೇ ಚಿತ್ತಾರಕಲೆ ನೆಲ್ಲೂರಮನೆ ಗೌರಮ್ಮನಿಗೆ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು.

ನೆಲ್ಲೂರಮನೆ ಗೌರಮ್ಮ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಮದುವೆ ಕೆಲಸ, ಕಟಪಟೆ. ರಾತ್ರಿ ಹರಳೆಣ್ಣೆ ದೀಪದ ಬೆಳಕಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತಾರದ ಕೆಲಸ.

ಚಿತ್ತಾರ ಬಿಡಿಸೋಕೆ ಬರೇ ಇದ್ದೋಳು-ದೀಪ ಹಿಡಿಯೋಕೆ ಸೋಪತಿ, ಹಾಡು ಹೇಳೋಕೆ ಬರೇ ಇದ್ದೋಳು-ಹರಿಬಲೆ ಮನೆಗೆ ಸೋಪತಿ (ಸೋಪತಿ-ತಕ್ಕವಳು) ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.

ದೀಪ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲುವವಳೊಬ್ಬಳು. ದಾರಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿ ಅಳತೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ದಾರವನ್ನು ಟಪ್ಪೆಂದು ಎಳೆದುಬಿಡಲು ಇಬ್ಬರು. ಕೆಲಸ ಬೇಸರ ತರಬಾರದೆಂದು ಹಾಡುಗಳು, ಒಗಟುಗಳು, ಗಾದೆಗಳು. ಇಡೀ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಸಡಗರದ್ದು. ಸಂಭ್ರಮದೊಂದಿಗೆ ಮೂಡುವ ಚಿತ್ತಾರ. ಈ ಕಲಾರೂಪ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಹಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಅದೆಷ್ಟು ವಿಧ!

ಚಿತ್ತಾರದಲ್ಲಿ ಹಸೆಚಿತ್ತಾರ, ಬುಟ್ಟಿಚಿತ್ತಾರ, ಬಾಗಿಲುಚಿತ್ತಾರ, ಆರ್ದಿ, ಇಡುಕಲು ಚಿತ್ತಾರ, ಪಳತ (ಕಣಜ)ಕ್ಕೆ ಬರೆವ ಚಿತ್ತಾರ, ಹೆಜ್ಜೆ, ತೇರು, ವಂಕಿಗಿಡ, ಸೀತಾಳ ಕೊಡೆ, ತಿರುಗಿ ಮಣೆ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವಿಧಗಳು.

ಹಸೆ ಎಂದರೆ ಮದುಮಕ್ಕಳು ಕೂರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಕುವ ಈಚಲುಹುಲ್ಲಿನ ಚಾಪೆ. ಹಸೆ ಹಾಕಿದ ಹಿಂಭಾಗ ಗೋಡೆಯೇ ಹಸೆಗೋಡೆ. ಆ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬರೆಯುವುದು ಹಸೆ ಚಿತ್ತಾರ.

ಭೂಮಿಹುಣ್ಣಿಮೆ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ನೈವೇದ್ಯ, ಪೂಜಾಸಾಮಗ್ರಿ, ಹಚ್ಚಂಬಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಗಳ ಪೂಜೆಗೆ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲು ಬಳಸುವ ಬುಟ್ಟಿಗಳೇ ಭೂಮಣ್ಣಿ ಬುಟ್ಟಿಗಳು. ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿಡಿಸಿದ್ದೇ ಬುಟ್ಟಿಚಿತ್ತಾರ.

ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು, ವಾಸ್ತುಬಾಗಿಲು, ಕಿಟಕಿಗಳಿಗೆ ಮೂರೂ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಚಿತ್ತಾರಗಳೇ ಬಾಗಿಲುಚಿತ್ತಾರ.

ಅಡುಗೆಮನೆಯ ಒಲೆಯ ಪಕ್ಕ ಅರ್ಧ ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಮಣ್ಣಿನ ಕಟ್ಟೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಆಗಿಹೋದ ಹಿರಿಯರಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಹಂಡೆ, ಒಂದು ಕೊಡದಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವೇ ಇಡುಕಲು. ಇವುಗಳ ಹಿಂಬದಿ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬರೆದ ಚಿತ್ತಾರವೇ ಇಡುಕಲು ಚಿತ್ತಾರ.

ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಟ್ಟ ಪಳತ(ಕಣಜ)ದ ಮೇಲೆ ದೀಪಾವಳಿಯ ಪೂಜೆಗೆ ಬಿಡಿಸುವ ಚಿತ್ತಾರವೇ ಪಳತ ಚಿತ್ತಾರ.

ದೀಪಾವಳಿಯಂದು ಗೋಪೂಜೆಗೆ ಗೋವು ಕಟ್ಟಿದ ಕಂಬ ಹಾಗೂ ಮನೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಗೋವಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಚಿತ್ತಾರವೇ ಹೆಜ್ಜೆ. ತುಳಸಿಕಟ್ಟೆ ಬಿಡಿಸುವ ಚಿತ್ತಾರವೇ ವಂಕಿಗಿಡ. ತಿರುಪತಿ ವೆಂಕಟರಮಣನ ತೇರು, ಮನೆ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ರಂಗೋಲಿಯಂತೆ ಮೂಲೆಗಳಿರುವ ಆರತಿ ಚಿತ್ತಾರ ಹೀಗೆ ಚಿತ್ತಾರಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕರೆ ಒಕ್ಕಲಿಗರು, ಕೊಟ್ಟೆ ಒಕ್ಕಲಿಗರು, ದಲಿತರು, ಹಸಲರು, ಕುಣಬಿಗಳು, ಗೊಂಡರು, ನಾಮಧಾರಿಗಳು, ಉಪ್ಪಾರರು, ಬೋವಿಗಳು, ಮಡಿವಾಳರು, ದೀವರಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಮೊಗವೀರರು ಈ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಹಸಗರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗೌಡರು ಇದನ್ನು ಹಲಿ, ಬಾಸಿಂಗ ಹಲಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಇದನ್ನು ಮದುವೆ ಹಸೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ದೀವರು ಚಿತ್ತಾರವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಂದಿನ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ ದಬ್ಬೆ, ಬಿದಿರಿನ ಗಳುಗಳ ಗೋಡೆ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಿದಿರಿನ ಬೇಸಲತಟ್ಟೆ (ಚಾಪೆಯ ರೀತಿ ಇರುವ)ಗೆ ಸಗಣೆ, ಮಣ್ಣು ಸಾರಿಸುವುದು. ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಹಚ್ಚಿ ಒಣಗಿಸುವುದು, ಬಿಳಿ ಜೇಡಿ, ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟಿನ ಬಣ್ಣ ತಯಾರಿಸಿ ಚಿತ್ತಾರ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಲೇಖಕ ನಾ.ದಿಸೋಜ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹೆಣ್ಣುಕ್ಕಳದೇ ಮುಂಗೈ

ದೀವರದು ಮಾತೃಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬ. ಉಳುಮೆ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಲ್ಲಾ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹೆಣ್ಣುಗಳೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕಾಡಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಸೊಪ್ಪು, ದರಕು, ಸೀಗೆಕಾಯಿ, ಅಂಟಾಳಕಾಯಿ ಮುಂತಾದ ಉಪಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ತರುವುದು ಆಕೆಯೇ. ಒಡವೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ. ಟೀಕೆ, ನಾಗರ, ಗೊಂಡೆ, ಹೂವು, ಅಡ್ಡಿಕೆ, ಪಟ್ಟಿ, ಡಾಬು, ಕಡಗ, ಬೇಸರಿ, ನತ್ತು ಇನ್ನೂ ಏನೆಲ್ಲಾ. ಉಡುವುದು ಗಾಡಿ ದಡಿ, ತೋಪಿನ ಸೆರಗಿನ ಸೀರೆ.

ದೈನಂದಿನ ಕೃಷಿ, ನಿಸರ್ಗ, ಆಭರಣ, ತೊಡುಗೆ ಹೀಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಕಾಣುವ ವಸ್ತುಗಳು, ಪರಿಕರಗಳು, ಜೀವಿಗಳೇ ಚಿತ್ತಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಡಿಮೆ.

ಚಿತ್ತಾರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ದಂಡಿಗೆ ಈಗಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ...

ಅಂದುಳ್ಳ ಊರಿಗೊಂದು ಚಂದುಳ್ಳ ದೇವಸ್ಥಾನ

ಚಂದ್ರಾಮರೆಂಬ ಹೊಸಕೆರೆ | ಏರಿಮ್ಯಾಲೆ

ದಂಡಿಗೆ ತಮ್ಮಯ್ಯ ಇಳಿದಾರೆ ||

ಪಾಲಿಕೆ ತಮ್ಮಯ್ಯ ಇಳಿದಾರೆ ||

ಎಂಬ ಮದುವೆ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ದಂಡಿಗೆ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಈ ಕಲಾವಿದೆಯರು ಬರೆಯದೇ ಬಿಡಲು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ಚಿತ್ರಾರಕ್ಕೆ ಸೊಬಗು ನೀಡುವುದೇ ದಂಡಿಗೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಜನಪದ ತಜ್ಞ ಹುಚ್ಚಪ್ಪ ಮಾಸ್ತರು.

ಚಿತ್ರಾರದ ಮೆರವಣಿಗೆ

ಭೂಮಿಹುಣ್ಣಿಮೆ ಹಬ್ಬವೆಂದರೆ ಭೂಮಿತಾಯಿಗೆ ಸೀಮಂತ. ಹೊಡೆಯೊಡೆದು ನಿಂತ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆ, ನೈವೇದ್ಯ ಅರ್ಪಣೆ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಯ್ಯಲು ಬಳಸುವ ಬುಟ್ಟಿಗಳೇ ಭೂಮಣ್ಣೆ ಬುಟ್ಟಿ, ಪೂಜಾಬುಟ್ಟಿ ದೊಡ್ಡದು. ಹಚ್ಚಂಬ್ಲಿ ಬುಟ್ಟಿ ಚಿಕ್ಕದು.

ಬಿದಿರಿನ ಬುಟ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಸಗಣೆ ಅಥವಾ ಗದ್ದೆಮಣ್ಣಿಂದ ಸಾರಿಸಿ ಸಮತಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಣಗಿದ ಮೇಲೆ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟಿನ ಚಿತ್ತಾರ.

ಪೂಜಾಬುಟ್ಟಿ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಪರಿಕರಗಳು, ಎರಡನೇ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಎತ್ತುಗಾಡಿಗಳು, ಮೂರನೇ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಗದ್ದೆ, ಸಸಿ, ಗೊಣಬೆ, ಏಣಿ, ಕೋಳಿಗಳು, ನಾಲ್ಕನೇ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬುಟ್ಟಿ ಹೊತ್ತೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯರ ಚಿತ್ರಾರಗಳು.

ಮುಖಗಳು ಸಂಧಿಸುವ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆಮರ, ಬಾಳೆಮರ, ಜೋಗಿಜಡೆ, ಭತ್ತದ ಸಸಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ. ಚಿತ್ರಾರದ ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ ಗೊಂಬೆಸಾಲು, ನಿಲಿ, ನಿಲಿಕೊಚ್ಚು, ಬಾಸಿಂಗನಿಲಿ ಹೀಗೆ ಬುಟ್ಟಿಯ ಹೊರಮೈಪೂರ್ತಿ ಚಿತ್ರಾರಗಳು.

ಒಳಮೈಯಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಲಿಂಗ, ತುಳಸಿಗಿಡಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಭೂಮಿಯ ಫಲವಂತಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಲು ಸೌತೆ, ಕೆಸ, ಹೀರೆ, ಕುಂಬಳ, ಹರಿವೆ, ಕಂಚಿ, ಮುಳಗಾಯಿ, ಕಾಕಿ, ಅಮಟೆ ಮುಂತಾದ ೧೦೧ ಜಾತಿಯ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ಹಚ್ಚಂಬ್ಲಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಚ್ಚಂಬ್ಲಿ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಗದ್ದೆಗೆ ಬೀರುತ್ತಾರೆ.

ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಡುಬು, ಪಾಯಸ, ಹೋಳಿಗೆ, ಕರ್ಜಿಕಾಯಿ, ಹಾಲು-ತುಪ್ಪದ ಅನ್ನ, ಮೊಸರನ್ನ, ಚಿತ್ತಾನ್ನ, ಅತಿರಸ, ಕೆಸುವಿನ ಪಲ್ಲೆ, ಸೌತೆ ಪಚಡಿ, ಹೀರೆಸಾರು ಹೀಗೆ ೨೦ ರೀತಿಯ ಸೀಮಂತದ ಅಡುಗೆ.

ಪೂಜೆಗೆ ತಮ್ಮ ಕೊರಳಿನ ಕರಿಮಣಿ ಸರವನ್ನೇ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಪೂಜೆಗೆ ಮೂರು ಎಡೆಗಳು (ಎಡೆ-ಆಹಾರ) (ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಐದು) ಸಸಿ ಎಡೆ, ಕಾಗೆ ಎಡೆ, ಇಲಿ ಎಡೆ, ಭೂಮಿಯೊಳಗಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳಿಗೆ, ಕಾಗೆ ಮುಂತಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ, ಇಲಿ ಮುಂತಾದ ಧಾನ್ಯ ತಿನ್ನುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಇವು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಉಳಿದಿದ್ದನ್ನು ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಬುಟ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಮಹಾನವಮಿಯಿಂದಲೇ ಚಿತ್ತಾರ ಬರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭ. ಯಾರೂ ಬರೆಯಬಹುದು. ಭೂಮಣ್ಣೆ ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬುಟ್ಟಿ ಹೊತ್ತೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವ ಗಂಡಸರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಚಿತ್ತಾರಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ.

ಹಸೆಚಿತ್ತಾರಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಬುಟ್ಟಿ ಚಿತ್ತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿವೆ. ಇಂದು ಬಳಸುವ ಪರಿಕರಗಳು, ವಾಹನಗಳು, ಬಳ್ಳಿ ರಂಗೋಲಿಗಳೂ ಇವೆ.

ಬುಟ್ಟಿ ಚಿತ್ತಾರಗಳ ಆಯುಸ್ಸು ಒಂದೇ ವರ್ಷ. ಮಣ್ಣು, ಬಣ್ಣಗಳು ಮಾಸಿಯೋ, ಉದುರಿಯೋ ಹಾಳಾದ ಬುಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದೇ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೃಷಿಕೆಲಸಗಳಿಗೂ ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಹೊಸ ಬುಟ್ಟಿ ತರುವವರೇ ಅಧಿಕ.

ನೈಸರ್ಗಿಕ ಬಣ್ಣಗಳ ಬಳಕೆ

ಚಿತ್ತಾರ ಬಿಡಿಸಲು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಬಣ್ಣಗಳ ಬಳಕೆ. ಬಿಳಿ ಜೇಡಿಮಣ್ಣು, ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು, ಕೆಂಪುಕಲ್ಲು, ಬಿಳಿಅಕ್ಕಿ ನೆನೆಸಿ ಅಂಟಾಗುವ ರೀತಿ ನುಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಸಿ ಬಳಸುವಿಕೆ, ಕೆಂಪಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹುರಿದು ಕಪ್ಪಾಗಿಸಿ ನುಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಸುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಗುಡ್ಡೆಗೇರು ಬೀಜದ ರಸ ಸೇರಿಸಿ ಕಪ್ಪು ಹೊಳಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಗುರಿಗೆಮರದ ಹಣ್ಣನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ, ಅದರೊಳಗಿನ ಬೀಜವನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ, ತೆಳುಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಸಿ (ಸೋಸಿ) ಅರಿಸಿನ ಬಣ್ಣಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಕೆ. ಗುರಿಗೆಮರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅರಿಸಿನಬಣ್ಣದ ಹಗುನ (ರಸ) ಸಹ ಉಪಯುಕ್ತ. ಕೆಲವರು ಅರಿಸಿನ ಕೊಂಬು ತೇಯ್ದು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಟ್ರಾಶಿಮ್ಯಾಲೆ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಶಿಗಾ ಬಣ್ಣಾ ಹಚ್ಚಾದು ಪರಿಪಾಟ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ನೆಲ್ಲೂರಮನೆ ಗೌರಮ್ಮ.

ತಯಾರಿಸಿದ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಗೆರಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೆರೆ ಎಳೆಯಲು ದಪ್ಪ ದಾರ. ಸಣ್ಣಗೆರೆಗಳಿಗೆ ಪುಂಡಿನಾರು, ಅಡಿಕೆ ಸಿಪ್ಪೆ ನಾರು, ತೆಂಗಿನಕಡ್ಡಿಗಳ ಬಳಕೆ, ಭತ್ತದ ಹುಲ್ಲಿನ ಕೊಳವೆಯೊಳಗೆ ಈ ನಾರುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕುಂಚಗಳ ತಯಾರಿಕೆ. ಇವೇ ಪರಿಕರಗಳು.

ಹಸೆಚಿತ್ತಾರ ಬಿಡಿಸಲು ನಿಯಮಗಳಿವೆ. ನೇಮ ತಪ್ಪಿದ್ರೆ ಅಮಂಗಳ ಆಗೇ ಆಕೃತಿ ಹಸವಂತೆಯ ಮೈಲಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಮದುಮಕ್ಕಳ ತಾಯಂದಿರು ಹಸೆಚಿತ್ತಾರ ಬಿಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ವೀಳ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ದಿನ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ದಿಬ್ಬಣ ಬರುವುದರೊಳಗೆ ಮುಗಿಸಬೇಕು. ಚಿತ್ತಾರವು ಮನೆಯ ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಅಥವಾ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಒಮ್ಮೆ ಹಾಕಿದ ಗೆರೆ ಅಳಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಬರೆದ ಚಿತ್ತಾರವನ್ನು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅಳಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಮರುವರ್ಷ ಇನ್ನೊಂದು ಮದುವೆ ಅದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಾದರೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಬಹುದು. ಚಿತ್ತಾರಕ್ಕಾರಿಯರಿಗೆ ಖಣ, ರೂಪಾಯಿಗಳ ಮರ್ಯಾದೆ ನೀಡಬೇಕು.

ಹಸೆಚಿತ್ತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳು. ಮುಂಡಿಗೆ ಚಿತ್ತಾರ, ಪೋಷ್ಠಿ ಚಿತ್ತಾರ. ಮುಂಡಿಗೆ ಚಿತ್ತಾರಗಳು ಪುರಾತನ. ಪೋಷ್ಠಿ ಚಿತ್ತಾರಗಳಿಗೆ ಸುಮಾರು ನೂರು ವರ್ಷ ಚರಿತ್ರೆ ಇರಬಹುದೆನ್ನುವುದು ಚಿತ್ತಾರಕ್ಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಹಸುವಂತೆ ಈಶ್ವರನಾಯ್ಕರ ಉಹೆ.

ಸರಳರೇಖೆಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು

ಚಿತ್ತಾರದಲ್ಲಿ ಸರಳಗೆರೆಗಳಿಗೆ ಒತ್ತು. ವಕ್ರಗೆರೆಗಳು ತೀರಾ ಕಡಿಮೆ. ಎರಡು ತ್ರಿಕೋನ ಬರೆದು ಕೈಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಗೆರೆ ಎಳೆದು ತಲೆ ಬಿಡಿಸಿದರೆ ಮನುಷ್ಯ. ಅದನ್ನೇ ಅಡ್ಡೆ ಬರೆದು ಬಾಲ ಬರೆದರೆ ಪ್ರಾಣಿ. ಅಡ್ಡೆ ತ್ರಿಕೋನಗಳಿಗೆ ತಲೆ, ಕೊಕ್ಕು, ಪುಕ್ಕ ಬಿಡಿಸಿದರೆ ಪಕ್ಷಿ. ಇವೆಲ್ಲಾ ನೇರವಾಗಿ ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಅರ್ಥವಾಗುವ ಚಿತ್ರಗಳು. ಆದರೆ ಗೊಣಬೆ, ಚಕ್ಕಲುಬಕ್ಕಲು ಚಿನ್ನಾಣಿ, ಮದ್ದಕ್ಕೈ, ಕೌಳಿಮಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸಂಕೇತಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಹಸೆಚಿತ್ತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ದ ಅಗಲಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂಡಿಗೆಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಇವು ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಕಂಬಮುಂಡಿಗೆ ತೊಲೆಗಳು. ಇವುಗಳ ಒಡಲ ತುಂಬಾ ಉದ್ದಗರೆಗಳು. ಇವು ನಿಲಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಗರೆ ಹಾಕಿದರೆ ನಿಲಿಕೊಚ್ಚು. ತ್ರಿಕೋಣಾಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಬಾಸಿಂಗನಿಲಿ. ಮುಂಡಿಗೆಗಳಿಗೆ ಚೆಂಡುಹೂವಿನ ಮಾಲೆಯ ಅಲಂಕಾರ. ಇನ್ನಿತರ ಅಲಂಕಾರಗಳೂ ಇರಬಹುದು.

ಮುಂಡಿಗೆಗಳ ಎರಡೂ ಪಕ್ಕ ಮೇಲೆದ್ದಿರುವ ತೋಳುಗಳಂತಹ ರಚನೆಯೇ ಮಾದ್ದಕ್ಕೈಗಳು. ಇವುಗಳ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಗೊಣಬೆ, ಮಾವಿನೆಲೆಗಳು.

ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗೋಪುರಗಳು, ಕಲಶಗಳು, ಗೊಣಬೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಲಂಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಜಲ್ಲಿಸಾಲು, ಯಾಲಕ್ಕಿಗೊನೆ, ಸೀತೆಮುಡಿ, ಜೋಗಿಜಡೆ, ಕೊಟ್ಟೆಬಳ್ಳಿ, ತಿರಗಿಮಣಿ, ತೊಂಡೆಚಪ್ಪರ ಮುಂತಾದ ವಿನ್ಯಾಸಗಳು.

ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದಂಡಿಗೆ, ದಂಡಿಗೆಯೊಳಗೆ ವಧೂವರರು. ದಂಡಿಗೆ ಹೊರುವವರು, ವಾದ್ಯದವರು, ದಿಬ್ಬಣದವರು. ಅಲಂಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮಾವಿನತೋರಣ, ಅಡಿಕೆಹಾರ, ಚೆಂಡುಹೂ ಮಾಲೆ, ಬೀಸಣಿಕೆ ಇನ್ನೂ ಏನೆಲ್ಲಾ.

ಎರಡು ಮದುವೆಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಆದರೆ ಎರಡು ದಂಡಿಗೆ, ಎಂಟು ಮದ್ದಕ್ಕೈಗಳು. ನಾಲ್ಕು ಅಥವಾ ಎಂಟು ಕಲಶಗಳು, ಎಂಟು ಮುಂಡಿಗೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಗೊಣಬೆಯ ಮೇಲೆ ಕೋಳಿಗಳು. ಮೇಲಿನ ಮೂಲೆ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಗೂಡಿನಹಕ್ಕಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ತಾರದ ಸುತ್ತಲೂ ಒಂದು ಅಡ್ಡಿಕೆ, ಎರಡು ಅಡ್ಡಿಕೆಯ ಚೌಕಟ್ಟು. ಸುತ್ತಲೂ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮೊಗ್ಗು ಸಾಲು, ಕೋಳಿಸಾಲು, ಅರಳಿ ಎಲೆ ಸಾಲು, ಏಣಿಗಳ ಚೌಕಟ್ಟು ಇರುತ್ತದೆ.

ಪೋಷಿ ಚಿತ್ತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂಡಿಗೆಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಕಪ್ಪುಬಿಳಿ ಚೌಕಳಿಗಳು ಮಾತ್ರ. ಇದನ್ನೇ ಮೂರು ಸಾಲು, ಆರು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಪೋಷಿ ಎಂದರೆ ಕಣ್ಣುಗಳು ಎನ್ನುವ ಅನ್ವರ್ಥ. ಕೆಂಪು, ಅರಿಸಿನ ಬಣ್ಣಗಳ ಪೋಷಿಗಳೂ ಇವೆ.

ಮುಂಡಿಗೆ ಚಿತ್ತಾರಗಳು ಮನೆತನದ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ, ಕಲಾನೈಪುಣ್ಯಗಳ ಚಿತ್ರಣ. ಪೋಷಿ ಚಿತ್ತಾರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಆಕರ್ಷಕ. ಆನಂದ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಬಣ್ಣಗಳ ವಿನ್ಯಾಸದಿಂದಾಗಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಉತ್ತುಂಬಿಗರ ಮನೆಯ ಸಾಣಚಾಚಿ ಮನೆಗೆ

ಸುತ್ತಾ ನಾಗೊಂದಿಗೇ ತಳಿ ಹಲಗೆ |

ಗೋಡೆಮೇಲೆ

ಚಿತ್ತಾರ ನೀನ್ಯಾರೆ ಬರದೋಳು... ಮದನಗಿತ್ತಿ. ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ

ಅಕ್ಕಮೊಡುವಾಲೆ ಬರೆದಾಳೆ |

ತಂಗ್ಯಮೊಡುವಾಲೆ ಬರೆದಾಳೆ | ಎನ್ನುವ ಉತ್ತರ ಮದನಗಿತ್ತಿಯದು.

ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಒಬ್ಬರು ಮೇಲಾಗಲು ಪೈಪೋಟಿಯಿಂದ ಚಿತ್ತಾರಗಳಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯ ತುಂಬಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಎರಡೂವರೆ ಅಡಿ ಸುತ್ತಳತೆಯ ಚಿತ್ತಾರವನ್ನು ಮದುವೆಗೆ ಬಂದವರಿಗೆ ನೋಡದೇ ಇರಲು ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಚಿತ್ತಾರ ಬರಿ ಅಂದ್ರೆ ಮಂದಾರ ಬರದಾಳಯ್ಯ |
ಮಂದಾರದ ಕೆಳಗೆ ಮದ್ದಕ್ಕೈಯೇ ಸೋಬಾನವೇ ||

(ಮಂದಾರ ಹೂವಿಗಿಂತಲೂ ಚಿತ್ತಾರವೇ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಎಂದರ್ಥ) ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶಂಸೆ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಮದುವೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೆಲ್ಲಾ ಹಸೆಚಿತ್ತಾರದ ಕೆಳಗೆ ಜರುಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹಸೆಚಿತ್ತಾರವೇ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹಾಡಿನ ಜಗಳಗಳೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಸೆಚಿತ್ತಾರ, ಹಾಡುಗಳ ಮೂಲಕ ಆ ಮನೆಯವರ ಗುಣ, ಬದುಕು, ಕಲಾವಂತಿಕೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಸಂಕೇತಗಳು

ಚಿತ್ತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಮಾದ್ದಕ್ಕೈಗಳು, ಪೀಟೆಗಳು ಕಾಮದ ಸಂಕೇತ. ಕೋಳಿಗಳು ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಸಂಕೇತ. ಗೂಡಿನಹಕ್ಕಿ ಪ್ರೇಮದ, ಗರ್ಭಧಾರಣೆಯಾದ ಸಂಕೇತ. ಹೀಗೆ ಸಂಕೇತಗಳ ಗೂಢಾರ್ಥಗಳನ್ನು ದೀವರ ಜನಾಂಗದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ಡಾ. ಮೋಹನ ಚಂದ್ರಗುತ್ರಿ ಬಿಡಿಸಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಒಮ್ಮೆ ನೆಲ್ಲೂರಮನೆ ಗೌರಮ್ಮನವರು ಬರೆದ ಚಿತ್ತಾರ ಏರುಪೇರಾಗಿತ್ತು. ಗೌರಮ್ಮನವರ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನವರಾದ ಹಿರಿಯಪ್ಪನವರು ಅದನ್ನು ನೋಡಿದವರೇ ಗುತ್ತಿಬಿತ್ತು-ಸಿಕ್ರ ಎತ್ತು ಎಂದರಂತೆ.

ಸೊರಬ ತಾಲ್ಲೂಕು ಚಂದ್ರಗುತ್ತಿಯ ರೇಣುಕಾಂಬೆ ಇವರ ದೇವರು. ಇದೊಂದು ಗಾಡೆ. ಸಿಕ್ರ ಎತ್ತು ಎಂದರೆ ಶಿಖರ ಏರಿದೆ-ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆ ಏರುತ್ತದೆ. ಗುತ್ತಿ ಏರಿದೆ-ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆ ಇಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದರ್ಥ.

ದೀವರ ಚಿತ್ತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಕೆಲವು ವಸ್ತುಗಳು ಹಸಲರಲ್ಲಿ, ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಕಾಡಿನ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಮರ ಹತ್ತುವುದು, ಜೇನು, ಇರುವೆ ಮುಂತಾದ ಕೀಟಗಳು ಹಸಲರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಕುಣಬಿಗಳು, ಒಕ್ಕಲಿಗರಲ್ಲಿ ಗುಡಿಸಲು, ಗದ್ದೆ, ಕೊಟ್ಟಿಗೆ, ಗಾಡಿ ಎತ್ತು, ಹಸೆಚಿತ್ತಾರದೊಳಗೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಗೌಡರಲ್ಲಿ ಬಾಸಿಂಗ, ತೊಂಡಿಲು, ಮಣಿಗಳು ಮಾತ್ರ. ಮೊಗವೀರರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ರಂಗೋಲಿ, ಬಾಚಣಿಕೆ, ಬೀಸಣಿಕೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ವಧೂವರರು.

ಬಣ್ಣಗಳ ವಿನ್ಯಾಸಗಳೇ ಹಸೆಚಿತ್ತಾರಗಳ ವಿಭಿನ್ನತೆಗೆ ಕಾರಣ. ಕೆಮ್ಮಣ್ಣಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟು, ಬಿಳಿ ಜೇಡಿಮಣ್ಣಿನ ಚಿತ್ರಗಳು. ಅರಿಸಿನಬಣ್ಣದ ಚಿತ್ರಗಳು, ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟು, ಬಿಳಿ ಜೇಡಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣಿನ ಚಿತ್ರಗಳು, ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ ಚಿತ್ರಗಳು ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ವಿನ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ದೀವರು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮನೆತನಗಳ ಇಷ್ಟಬಣ್ಣಗಳು

ಬಣ್ಣಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ ಆಯಾ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲು. ಹಸವಂತೆಯ ಕಾನ್ಮನೆ ಮನೆತನದವರು ಕೆಂಪು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯ ಚಿತ್ತಾರ, ಯಲಕುಂದಿಯ ಬರಿಗೆ ಮನೆತನದವರು ಬಿಳಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಚಿತ್ತಾರ. ಆದರೆ ಮಧ್ಯೆ ಖಾಲಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ದಂಡಿಗೆ ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹುಳೇಗಾರು ಹಾಲಮ್ಮ, ಮಾಲ್ಟೆ ಶಾರದ ಇವರುಗಳದು ಬಿಳಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಕಪ್ಪುಚಿತ್ತಾರ, ಮಧ್ಯೆ ಕೆಂಪು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ

ಬಿಳಿದಂಡಿಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಪುಂಡಿ ಜಾತಿಯವರು ಮಾತ್ರ ಕೆಂಪು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಳದಿ ಚಿತ್ತಾರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರದು ಬರೇ ಬೊಟ್ಟುಗಳ ಚಿತ್ತಾರ.

ಬಣ್ಣಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ ದೀವರ ಒಳಪಂಗಡಗಳು, ಜಾತ್ಯಾಂತರ ವಿವಾಹ, ಕೂಡಿಕೆ (ವಿಧವಾ ವಿವಾಹ) ಮೊದಲಾದ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಹಸುವಂತೆ ಈಶ್ವರನಾಯ್ಕರು.

ಹಸಲರು ಹಾಗೂ ದಲಿತರಲ್ಲಿ ಇದೆಲ್ಲದರೊಂದಿಗೆ ಕಪ್ಪು ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಬಿಳಿಚಿತ್ರಗಳೂ ಇವೆ. ಬಣ್ಣಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ ವಿಭಿನ್ನವಾದರೂ ಬಿಡಿಸುವ ಚಿತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ರೀತಿ. ಆದರೆ ಅನುಕರಣೆಯಲ್ಲ. ಕಲಾವಿದೆಯರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ.

ಕೆಳದಿ, ಕ್ಯಾಸನೂರು, ಬಿಳಿಗಿ ಸೀಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಲೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಡಾ. ಮೋಹನ್ ಚಂದ್ರಗುತ್ತಿ.

ಕೃಷಿ ಏರಿಳಿತ ಹೊಂದಿ...

ಕರೂರು, ಆವಿನಹಳ್ಳಿ, ಯಲ್ಲಾಪುರ, ಶಿರಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಇವು ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ, ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ, ಕಲಾವಿದೆಯರ ಪ್ರೇರಣೆ ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಕಡೆ ಈ ಕಲೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ. ಜನಾಂಗೀಯ ಜೀವಂತಿಕೆಯೇ ಕಲೆಯ ಜೀವಂತಿಕೆಗೆ ಕಾರಣ ಎಂಬ ಅನಿಸಿಕೆ ಡಾ. ಮೋಹನ್ ಚಂದ್ರಗುತ್ತಿಯವರದು.

ಕಲೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಬಳಿದ ಮಣ್ಣಿನ ಗೋಡೆ ಇಲ್ಲ. ಅಡ್ಡಾದಿಡ್ಡಿ ಚಿತ್ತಾರಗಳಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಗೋಡೆಗಳು ಮಣ್ಣಿನದೇ ಆಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಬಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಜೇಡಿ, ಗುರಿಗೆ ಅರಿಸಿನದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೂ ಈ ಚಿತ್ತಾರಗಳು ಶ್ರೀಮಂತ ಬಡ ಅಂತರ ತೆರೆದಿಡುತ್ತವೆ.

ಬಿಳಿ ಚಿತ್ತಾರ ಬರೆಯುವವರು ತಮ್ಮ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಬಾಸಿಂಗ ಕಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಚಿತ್ತಾರದೊಳಗಿನ ವಧೂವರರಿಗೆ ಬಾಸಿಂಗ, ತೊಂಡು ಬಿಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಬಾಸಿಂಗ ಕಟ್ಟುವ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟಾಗ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಲಕುಂದ್ಲಿಯ ಕೆಂಪು ಚಿತ್ತಾರಗಳಲ್ಲಿ ದಂಡಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಅವರು ವೆಂಕಟರಮಣನ ಒಕ್ಕಲು ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಚಿತ್ತಾರಗಳು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಪಿಸುಗುಡುತ್ತವೆ.

ಹಸುವಂತೆ ಈಶ್ವರನಾಯ್ಕರು ಶಿಲಾಯುಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಪುರಾತನ ಗುಹೆಗಳ ಚಿತ್ರಗಳು, ದೀವರ ಚಿತ್ತಾರಗಳೆರಡೂ ಕೇವಲ ಸರಳ ಗೆರೆಗಳಿಂದಲೇ ಆಗುವ ಕಾರಣ ದೀವರು ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಎನ್ನುವ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ.

ದೀವರ ಮಹಿಳೆಯರು ಗಂಡಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಗಾರ್ತಿಯರು. ಆಕೆಗೆ ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳೆಲ್ಲಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು. ಹಾಲು ಹೈನದ ವಹಿವಾಟು ಬಲ್ಲಳು. ಗಂಡನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸದೇ ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮನೆಯ ಪ್ರಮುಖ ನಿರ್ಣಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಆಕೆಯದು. ಬದುಕೆಲ್ಲಾ ಜೇನುಹುಳುವಿನಷ್ಟೇ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ. ಚಿತ್ತಾರದಲ್ಲಿ ಅಕೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ಕೃಷಿಬದುಕು, ನಿಸರ್ಗ ಸಂಬಂಧ, ಒಡವೆ, ವಸ್ತ್ರ, ಆರ್ಥಿಕತೆ, ಕಾಮ, ಪ್ರೇಮ, ಆಸೆ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಚಿತ್ತಾರವಾಗಿ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ತಾರದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ, ಚಿತ್ತಾರದ ಒಳಗೆ, ಹೊರಗೆ ಎಲ್ಲೂ ಗಂಡಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಚಿತ್ತಾರವು ಸ್ತ್ರೀತನವನ್ನು ಹೊರಸೂಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ಚಿತ್ತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿಸ್ತಿದೆ, ಲಾಲಿತ್ಯವಿದೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಆಕೆಯ ನೋವು ನಲಿವುಗಳಿವೆ. ಬಹುಶಃ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರುವ ಏಕೈಕ ಕಲೆ ಚಿತ್ತಾರ.

ಇದು ಗಂಡಿನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಮೇಲೆ ನಡುಮನೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿತು. ಉರು ಕೇರಿ ದಾಟಿ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ನಡೆಯಿತು. ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು.

ನಡುಮನೆಯಿಂದ ನಾಲ್ಕೆಸೆಗೆ

ಚಿತ್ತಾರವಿಂದು ರೈತರ ನಡುಮನೆಯೊಳಗಷ್ಟೇ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಮಹಿಳೆಯರ ಬದುಕಿನಿಂದ ಹಾರಿ ಪಟ್ಟಣ ಸೇರಿದೆ. ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡಿದೆ. ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ನರ್ತಿಸಿದೆ. ಸಮಾರಂಭಗಳ ಕೇಂದ್ರವಿಂದುವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಮಂತರ ಮನೆಯ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದೆ. ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚರಿ ಮೂಡಿಸಿದೆ. ಹಲವು ನಿಯತಕಾಲಿಕಗಳ ಸೌಂದರ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ.

ಇಸವಿ ೧೯೮೨ರಲ್ಲಿ ನೆಲ್ಲೂರುಮನೆ ಗೌರಮ್ಮ (ಹಿರೇಮನೆ ಹುಚ್ಚಪ್ಪ ಮಾಸ್ತರ ಪತ್ನಿ)ನವರು ಮೊದಲು ಹಸೆಚಿತ್ತಾರ, ಬುಟ್ಟಿಚಿತ್ತಾರಗಳನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ರಾಜ್ಯ ಕರಕುಶಲ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಅನೇಕ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತಾರದ ಬಗೆಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡಿಸಿದರು. ಅನೇಕ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ಯುವಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿದರು. ಇಸವಿ ೨೦೦೨ರಲ್ಲಿ ನೆಲ್ಲೂರುಮನೆ ಗೌರಮ್ಮನವರಿಗೆ ಜಾನಪದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರೆಯಿತು.

ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೆಗ್ಗೋಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಚರಕ ಮಹಿಳಾ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ಘಟಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೊನ್ನೇಸರದ ಗೌರಮ್ಮನವರ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ವೇದಿಕೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾದ ಲೆಟರ್‌ಪೌಚ್, ಫೈಲ್‌ಗಳು, ಗ್ರೀಟಿಂಗ್ಸ್, ಅಂಗಿ, ಚೀಲ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸ್ಕ್ರೀನ್ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ತಂತ್ರ ಬಳಸಿ ಚಿತ್ರ ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿದರು. ಇದನ್ನೇ ನೂರಾರು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಕಲಿಸಿದರು.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಕಲೆಯನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಾಳು ಮಾಡಿದರು ಎನ್ನುವ ಆರೋಪ ಬಂತು. ಹಸೆಚಿತ್ತಾರಕ್ಕೆ ಆಧುನಿಕ ರೂಪ ಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಹಳೆಯವರು ನಿರಾಕರಿಸಿದ ಚಿತ್ರಣ ನೀಡುತ್ತಾರೆ ಹೊನ್ನೇಸರದ ಗೌರಮ್ಮ.

ಗ್ಲಾಸ್ ಮೇಲೆ, ರಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ, ಮಡಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಚಿತ್ರ ರಚಿಸತೊಡಗಿದರು. ಇದೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಆದಾಯದ ಮೂಲವಾಯಿತು. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ದೇಸಿ ಅಂಗಡಿಯ ಮೂಲಕ ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯೂ ದೊರಕಿತು. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಹೊಸಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕರೆ ಬರತೊಡಗಿತು.

ಅಶೋಕ ಫೌಂಡೇಶನ್, ಚಿತ್ತಾರದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಶಿರವಂತೆಯ ಸಮೀಪದ ಗಡಮನೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯವರಿಗೆ ಫೆಲೋಶಿಪ್ ನೀಡಿತು. ಅಲ್ಲೊಂದು ಚಿತ್ತಾರದಂಗಳ ಹುಟ್ಟಿತು. ಚಿತ್ತಾರವು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೊಸ ಆಯಾಮ ಪಡೆಯಿತು.

ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಶಸ್ತಿ

ಚಿತ್ತಾರವು, ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ಮಾಧ್ಯಮ. ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಬದುಕಿನ ವಿಭಿನ್ನ ಮಜಲುಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಹಸುವಂತೆ ಈಶ್ವನಾಯ್ಕರು ತಮ್ಮ ಆರಾಧನಾ ಎನ್ನುವ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಚಿತ್ತಾರಗಳ ಅನನ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳಿಂದ ಆರಾಧನಾ ಜನಿಸಿತ್ತು. ದೀವರ ಬದುಕು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗಿತ್ತು. ಚಿತ್ತಾರ ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ದೆಹಲಿಗೆ ನೆಗೆದಿತ್ತು.

ಈಶ್ವರನಾಯ್ಕರ ಚಿತ್ತಾರ ಚಾವಡಿಗೆ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಕೆಲಸ. ಜಡಚಿತ್ತಾರಗಳಿಗೆ ಚಲನೆ ನೀಡಿದ್ದು, ಮ್ಯೂರಲ್‌ಗಳಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸತೊಡಗಿದ್ದು ಬೆಳವಣಿಗೆ.

(ಚಲನ ಎಂದರೆ ಆಚೆ ಈಚೆ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಮನುಷ್ಯರ ಪಾದಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ಹಸು ಕರೆಯುವಿಕೆ, ಭತ್ತ ಕುಟ್ಟುವಿಕೆ, ಗಾಳಿಪಟ ಹಾರಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಚಿತ್ತಾರದ ಆವರಣದೊಳಗೆ ತಂದರು) ಆಧುನಿಕತೆಯು ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮೆಟ್ಟುಬಾರದೆಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆ.

ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಚಿತ್ತಾರದ ಬಗೆಗಿನ ದಾಖಲಾತಿ, ಲೇಖನಗಳ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸಾಹಿತಿ ನಾ.ಡಿಸೋಜಾರವರು ಚಿತ್ತಾರವನ್ನುವ ಹೆಸರಿನಲ್ಲೇ ಹೊರತಂದರು.

ಚರಕದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾದ ಬಂದಗಡ್ಡೆ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಹಸೆಮನೆ ಕಟ್ಟಿದರು. ಚಿತ್ತಾರವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಗಣೇಶನ ಚಿತ್ರ, ವೆಂಕಟರಮಣನ ಚಿತ್ರಗಳು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಣ್ಣಗಳ ಮಣ್ಣನ್ನು ಬಣ್ಣಗಳಾಗೇ ಬಳಸುವಿಕೆ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ. ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮುಖಪುಟ, ಒಳಪುಟಗಳ ಸೌಂದರ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಬಳಸತೊಡಗಿದರು.

ಧಾರವಾಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿ, ಸಾಗರದ ಸಂಜಯ ಪಾಲಿಟೆಕ್ನಿಕ್‌ನಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗದ ಜನಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿದರು. ಹಸೆ ಎನ್ನುವ ಪುಸ್ತಿಕೆಯನ್ನೂ ಹೊರತಂದರು.

ಸಾಗರದ ಸುರಭಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಉದ್ಯೋಗ ಸಂಸ್ಥೆಯವರು ತಮ್ಮ ಬಿದಿರಿನ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ತಾರದ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ರೂಪಕಗಳನ್ನು ಬಳಸತೊಡಗಿದರು. ಚಿತ್ತಾರದ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದಾಗಿಯೇ ಮಾರಾಟ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದು ಹೌದು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಸುರಭಿಯ ಪರಮೇಶ್ವರರು.

ಶಿವಾನಂದ ಕುಗ್ಗಿ, ವಸಂತ ಕುಗ್ಗಿ ಮೊದಲಾದವರೂ ಚಿತ್ತಾರವನ್ನು ಮರದ ಮಾಧ್ಯಮ, ಇನ್ನಿತರ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಮೂಲಕ ಹರಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

ಶಿರವಂತೆಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ-ಗೌರಮ್ಮ ದಂಪತಿಗಳು ಚಿತ್ರಸಿರಿಯ ಮೂಲಕ ಯುವಕ, ಯುವತಿಯರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿದರು. ಪರದೆಗಳ ಮೇಲೆ, ಪಟಗಳ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ತಾರ ಬರೆದರು. ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಚಿತ್ತಾರಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು.

ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಡಿಲಿನಿಂದ ಗಂಡಸರ ತೋಳಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆಯೇ ಚಿತ್ತಾರಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಕತೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಈಗ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಕೆನಡಾ, ಅಮೇರಿಕಾ, ಜರ್ಮನ್‌ಗಳಿಗೂ ಹೋಗಿದೆ.

ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು, ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟು, ಗುರಿಗೆಪುಡಿಗಳ ಚಿತ್ತಾರಕ್ಕೆ ಆಯುಸ್ಸು ಅಬ್ಬಬ್ಬಾ ಎಂದರೆ ಮೂರು ವರ್ಷ ಮಾತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಹುರಿಮಂಜು (ರೆಡ್ ಆಕ್ಸೈಡ್), ಅಕ್ರಲಿಕ್, ಫೆವಿಕಾಲ್‌ಗಳು ಬಂದಮೇಲೆ ಚಿತ್ತಾರದ ಆಯುಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಅನೇಕರ ಬದುಕಿಗೆ ಚಿತ್ತಾರದಿಂದಲೇ ಬಣ್ಣ ಬಂದಿದೆ.

ಬಾಗಿಲು ಚಿತ್ತಾರ

ಈ ಚಿತ್ತಾರಗಳು ಆಭರಣ, ಸೀರೆ, ರವಿಕೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿನ್ಯಾಸಗಳ ಅನುಕರಣೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣದ ಕಟ್ಟುಪಾಡಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ಅಡಿಕೆ, ಎರಡು ಅಡಿಕೆ (ಅಡಿಕೆ=ಅಡ್ಡಿಕೆ ಎನ್ನುವ ಆಭರಣದಲ್ಲಿರುವ ವಿನ್ಯಾಸ) ನಾಗಮುರಿ, ತಿರಿಗಿಮಣಿ, ಗಾಡಿದಡಿ, ಹೂವು, ಗಡ, ಬಳ್ಳಿಗಳು ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ನಮೂನೆಗಳಿವೆ. ಹಸೆಚಿತ್ತಾರದ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳೇ ಇಲ್ಲಿವೆ.

ಬಾಗಿಲ ದಾರಂದದ ಸುತ್ತಾ ಮೂರು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿಯಂತೆ ನೇರವಾಗಿ ಶಿಸ್ತಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಕಿಟಕಿಗಳ ಸುತ್ತ ಗೊಂಬೆಸಾಲು, ಪೊಪ್ಪಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಬಾಗಿಲು, ಕಿಟಕಿಗಳ ಮಧ್ಯದ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವೆಂಕಿಗಿಡ, ಕೌಳಿಮಟ್ಟಿ, ತೇರು, ತೊಂಡೆಚಪ್ಪರ, ಆಲದಮರ, ಅರಳೀಕಟ್ಟಿ ಇವುಗಳ ರಚನೆ.

ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು, ವಾಸ್ತುಬಾಗಿಲುಗಳ ಪಕ್ಕದ ಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಈ ಚಿತ್ರಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ತೇರು ರಂಗೋಲಿ

ಅರಿಸಿನ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಮುಖ್ಯ ಚಿತ್ತಾರವೇ ತೇರು. ತಿರುಪತಿ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನದಿರಬಹುದೆಂಬುದು ಉಹೆ?! ತೇರಿನ ಕಂಬಗಳು ಬಾಸಿಂಗ ನಿಲಿಯಿಂದ ಅಲಂಕೃತ. ಗೋಪುರ ಸಹ. ತೇರಿಗೆ ಚಕ್ರಗಳಿವೆ.

ತೇರು ಮನೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಆರತಿ ಎತ್ತುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಇದನ್ನೇ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ರಂಗೋಲಿಯಂತೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಮೂಲೆಯಿಂದ ೧೦೮ ಮೂಲೆ ಆರತಿಯವರೆಗೂ ಬರೆಯುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಆರತಿಯೂ ಸಹ ಚಿತ್ತಾರ. ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಗಳಿರುವ ಚಿತ್ತಾರ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಹಸುವಂತೆ ಈಶ್ವರನಾಯಕ.

ಮಾಹಿತಿ ಸಹಾಯ;

ಶ್ರೀ ಹುಚ್ಚಪ್ಪ ಮಾಸ್ತರ್ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮತಿ ಗೌರಮ್ಮ ಹುಚ್ಚಪ್ಪ ಮಾಸ್ತರ್ ದೂ : ೦೮೧೮೩-೨೨೦೨೦೪, ೯೪೪೯೯೮೪೧೨೪

ಶ್ರೀ ಈಶ್ವರನಾಯ್ಕ ಹಸುವಂತೆ ದೂ : ೯೪೪೯೨೦೫೨೦೯, ೦೮೧೮೩-೨೫೪೪೬೮

ಶ್ರೀ ಹೊನ್ನೇಸರದ ಗೌರಮ್ಮ ದೂ : ೯೪೪೯೪೨೦೬೧

ಶ್ರೀ ಶಿರವಂತೆ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ದೂ : ೯೪೪೯೬೯೮೯೭೯

ಶ್ರೀಮತಿ ಗೌರಮ್ಮ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್

ಶ್ರೀ ಡಾ. ಮೋಹನ್ ಚಂದ್ರಗುತ್ತಿ ದೂ : ೯೪೪೯೦೬೬೪೯೧

ಶ್ರೀ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಬಂದಗಡ್ಡೆ ದೂ : ೦೮೧೮೩-೨೬೦೩೩೭

ಶ್ರೀ ನಾ. ಡಿಸೋಜ

ಯಲಕುಂದ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬೇಳೂರು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು

***

ಭತ್ತದೊಳಗೆ ಔಷಧಿ

ಒಂದು ತಳಿಯ ಅಕ್ಕಿಯ ಗಂಜಿ ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ತತ್ಕ್ಷಣ ಭೇದಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ; ಮತ್ತೊಂದು ತಳಿಯ ಅಕ್ಕಿಯ ಗಂಜಿ ಉಣ್ಣುವುದರಿಂದ ಕಣ್ಣು ಕುರುಡಾಗುವುದು ತಪ್ಪುತ್ತದೆ!! ಇನ್ನೊಂದು ತಳಿಯ ಗಂಜಿ ಉಂಡರೆ ನೀವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು!!!

ಹೀಗೆ ಅನುಭವಸ್ಥರೋ, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೋ ಹೇಳಿದರೆ ಏನು ಮಾಡುವಿರಿ?

ಒಂದಿಷ್ಟು ಜನ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ತರಿಸಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆ. ಒಂದಿಷ್ಟು ಜನ ಇದು ಶುದ್ಧ ಬೋಗಸ್ ಎಂದು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಲೇ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರದು ಸುಪ್ತವಸ್ಥೆ. ವಿರೋಧಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಉಪಯೋಗಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಸುದ್ದಿ ಹರಡುತ್ತಾರೆ. ಏನಾಗುವುದೋ, ಯಾರಾದರೂ ಫಲಿತಾಂಶ ಹೇಳುವರೇನೋ ಕಾಯುತ್ತಾರೆ.

ಕೆಂಪು, ಅರಿಸಿನ, ಕೇಸು, ಬಿಳಿ, ಅಚ್ಚಬಿಳಿ, ಗುಲಾಬಿ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಬಣ್ಣಗಳ ಅಕ್ಕಿಗಳಿವೆ. ನೆಲದ ಗುಣವೋ, ನೀರಿನ ಗುಣವೋ, ಪರಿಸರದ ಗುಣವೋ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಔಷಧೀಯ ಗುಣವೂ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರು ನಂಬುತ್ತಿದ್ದರು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಉಪವಾಸದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಬಳಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಜ್ವರ ಬಂದಾಗ ಅನ್ನದ ಬದಲು ಗಂಜಿ ಸೇವನೆ. ಮಧುಮೇಹಿಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಕಿ ವರ್ಜ್ಯ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಬರಬೇಕೆಂದರೆ ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ಅನ್ನ, ದೋಸೆ, ಇಡ್ಲಿಗಳ ಬಳಕೆ. ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ರೀತಿಗಳು ಇತ್ತು.

ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟವೇ ಔಷಧೀಯ ಸಸ್ಯಗಳ ಆಗರ. ಇಲ್ಲಿಯ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲೇ ಔಷಧಿಗಳಿವೆ. ಯಾವುದೇ ಸಸ್ಯವಿರಲಿ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಔಷಧೀಯ ಗುಣ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಗ್ಯಾರಂಟಿ. ಅದನ್ನೇ ನಮ್ಮ ಆಯುರ್ವೇದವೂ ಹೇಳಿದೆ.

ಸುಶ್ರುತನಂತೂ ತನ್ನ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೋಗಕ್ಕೆ ಯಾವ ತಳಿಯ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬಳಸಿ ವಾಸಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ವಾಗ್ಭಟನ ಅಷ್ಟಾಂಗಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಔಷಧೀಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ಯಾವ ಸ್ವರೂಪದ ಅನ್ನವನ್ನು ಉಣ್ಣಬೇಕೆಂಬುದನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಾಣಂತಿಯರು ಭತ್ತವನ್ನೇ ಬೇಯಿಸಿ ದಿನಾ ೫೦ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕೆಂದೂ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ಅದರಲ್ಲೂ ಷಷ್ಠಿಕ ಎನ್ನುವ ಭತ್ತ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ, ರಕ್ತಶಾಲಿ, ಗುಣಶಾಲಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಶಾಲಿ ಎಂದು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಷಷ್ಠಿಕವೆಂದರೆ ಬಿತ್ತಿದ ೬೦ನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಭತ್ತದ ತಳಿ. ಇದು ದಪ್ಪ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ ಅಕ್ಕಿ. ಆರು ತಾಸುಗಳ ಕಾಲ ಇದನ್ನು ಬೇಯಿಸಬೇಕು. ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಉಂಡರೂ ಸಾಕು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಜೀರ್ಣಕಾರಿ. ಇದೇ ಮಾದರಿಯ ಭತ್ತವನ್ನು ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾರ್ಕಳದ ಬಳಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಕರಯ ಎನ್ನುವ ಭತ್ತವನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಆರೋಗ್ಯವರ್ಧನೆಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಕರಿಭತ್ತವನ್ನು ಚರ್ಮರೋಗಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಹಾಗೂ ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ದೊಡ್ಡ ಭೈರನೆಲ್ಲು ಭತ್ತ ಅನೇಕ ರೋಗಗಳ ನಿವಾರಕವಂತೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನ ಎದೆನೋವು ಹಾಗೂ ರಕ್ತಭೇದಿಗಳಿಗೆ ಖಾಯಂ ಬಳಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕನಕಪುರದ ಕರಿನೆಲ್ಲು ಕಾಮಾಲೆಗೆ ಬಳಕೆ. ಈ ರೀತಿಯ ತಳಿಗಳ ದಾಖಲಾತಿಯನ್ನು ಸಹಜ ಸಮೃದ್ಧ ಬಳಗ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ.

ಅಕ್ಕಿ, ಭತ್ತ, ಅಕ್ಕಿನುಚ್ಚು, ಅಕ್ಕಚ್ಚು, ಅಕ್ಕಿನೀರು, ಅಕ್ಕಿಗಂಜಿ, ಗಂಜಿತಿಳಿ, ಅಕ್ಕಿಗೆ ಇತರ ಔಷಧೀಯ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ತಯಾರಿಸುವ ಚರುವಿನ ಮೂಲಕ ನೀಡುವ ಔಷಧಗಳ ಪಟ್ಟಿಯೇ ನಾಟೀವೈದ್ಯರಲ್ಲಿದೆ.

ಇಂದು ಪಂಚಕರ್ಮ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅಕ್ಕಿಗೂ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟನ್ನು ನೀರು, ಹಾಲು, ಮೊಸರು ಮುಂತಾದವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಸಿ ಮೈಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ. ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟನ್ನು ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳ ಪುಡಿಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಚರ್ಮರೋಗಗಳಿಗೆ ಹಚ್ಚುವ ಪದ್ಧತಿ-ಹೀಗೆ ಆಯುರ್ವೇದದ ಅನೇಕ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಗೆ ತರುತ್ತಿವೆ.

ಇದರಿಂದ ಅಕ್ಕಿಯೊಂದಿಗೆ ತಳಿಗಳೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಿದೆ.ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ರೂಪ, ಗುಣಗಳನ್ನು ಇಂದಿರುವ ಅಕ್ಕಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ದೇಸೀ ತಳಿಯ ಅಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯ ತುದಿಗೇರಿದ ಅಕ್ಕಿ ನವರ. ನವರವನ್ನು ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಟು ಕಟ್ಟಿ ಬಿಸಿಮಾಡಿ ಮೈಕೈಗಳಿಗೆ ಶಾಖ ನೀಡಿದರೆ ಎಂತಹ ಸುಸ್ತು ಮಾಯ. ನವರದ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಎಣ್ಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಮಸಾಜ್ ಮಾಡಲು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ನವರವನ್ನು ಕೆಲವು ಔಷಧೀಯ ಸಸ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಹಾಲಿನೊಂದಿಗೆ ಬೇಯಿಸಿ ಬಟ್ಟೆಯ ಚೀಲಕ್ಕೆ ತುಂಬುತ್ತಾರೆ. ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ಇರುವಾಗಲೇ ಸಂಧಿವಾತ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನರದೌರ್ಬಲ್ಯಕ್ಕೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ.

ಇದು ೨೦ ದಿನಗಳ ಭತ್ತ. ಮಧ್ಯ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಖ್ಯಾತ. ಬೆಲೆ ಒಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂಗೆ ೧೫೦ ರೂಪಾಯಿ ದಾಟಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಕುಟ್ಟಿ, ಕಯದನ್ ಮುಂತಾದ ದಪ್ಪ, ಕೆಂಪು ಅಕ್ಕಿಗಳೂ ಸಹ ಜನಪ್ರಿಯ. ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ೧೫ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ತಳಿಗಳನ್ನು ಔಷಧೀಯ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ಬೆಲೆಯು ಒಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂಗೆ ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು.

ಕೃಷಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಔಷಧೀಯ ಭತ್ತದ ಕೃಷಿ ಅತ್ಯಂತ ಲಾಭದಾಯಕ. ಭತ್ತದಲ್ಲಿರುವ ಔಷಧಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ಭತ್ತದ ಕೃಷಿ ಉಳಿಯುತ್ತಿದೆ.

ಆದರೆ ಕೇರಳ ಯಾವಾಗಿನ ರೂಢಿಯಂತೆ ಭತ್ತದ ವಿಚಾರದಲ್ಲೂ ಅತಿ ವೈಭವೀಕರಣದ ತುದಿ ತಲುಪಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಔಷಧೀಯ ತಳಿಯ ಭತ್ತಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಒಂದೊಂದು ವೆಬ್‌ಸೈಟ್‌ಗಳಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಆ ಅಕ್ಕಿ ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು, ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಔಷಧೀಯ ಗುಣಗಳು ಎಂದು ಪುಂಖಾನುಪುಂಖ ವಿವರಣೆಗಳಿವೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನವರವನ್ನೇ ನೋಡಿದರೆ ಶೀತ ನಿವಾರಕ, ನವಜಾತ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ, ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ನಿವಾರಕ, ರೋಗನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿಯ ಹೆಚ್ಚಳ, ಮಧುಮೇಹಿಗಳಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯದು, ಎದೆಹಾಲು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ, ಪೋಲಿಯೋಪೀಡಿತ ಮಕ್ಕಳೂ ಸಹ ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ದೇಹದ ತೂಕ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ, ತೇಜಸ್ಸು ವೃದ್ಧಿ, ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿ ಹೀಗೆ ಎಂಟು ಪುಟಗಳ ಹೊಗಳಿಕೆ ತುಂಬಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಅಡ್ಡಪರಿಣಾಮಗಳಿಲ್ಲ. ಸಮಸ್ಯೆಗಳಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಇತ್ಯಾದಿ.

ನವರ ಬೆಳೆಗಾರರ ಸಂಘ, ನವರ ಕ್ಲಬ್, ನವರ ಕೊಳ್ಳುವವರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ, ನವರ ರಫ್ತು ಮಾಡುವವರು ಹೀಗೆ ಉದ್ದನೆಯ ಪಟ್ಟಿ.

ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ ಕೇರಳದ ಥನಲ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಉಷಾ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಧರ್ ನಗುತ್ತಾರೆ. ಪಾರಂಪರಿಕ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಕಾರ ನವರವೊಂದೇ ಯಾವ ರೋಗಕ್ಕೂ ಔಷಧಿಯಲ್ಲ. ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಔಷಧೀಯ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಇದರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಸಿ ಔಷಧವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನವರಕ್ಕೆ ರೋಗ ಬಾರದಂತೆ ತಡೆಯುವ ಶಕ್ತಿ ಇರಬಹುದು. ಅದಿನ್ನೂ ಸಂಶೋಧನೆಯಾಗಬೇಕಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. [ಥನಲ್ ಕೇರಳದ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ, ಉಷಾ/ಶ್ರೀಧರ್ ಸಂಶೋಧಕರು]

ತಮಿಳುನಾಡಿನವರು ಕೇರಳದಷ್ಟು ಮುಂದಿಲ್ಲ. ಕಾವೇರಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುವ ಭತ್ತವೆಲ್ಲಾ ಹೈಬ್ರಿಡ್ ತಳಿಗಳು. ದೇಸಿ ತಳಿಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹುಡುಕಬೇಕಿದೆ. ಹಾಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ನೀಲನ್‌ಸಾಂಬ- ಸಹಜ ಸಮೃದ್ಧದ ಶೋಧನೆಯಿದು.

ನೀಲನ್‌ಸಾಂಬಾ ಅತ್ಯಂತ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಹಾಗೂ ವಿಟಮಿನ್ ಎ ಹೊಂದಿರುವ ತಳಿ. ಗರ್ಭಿಣಿಯರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುವವರು ನೀಲನ್‌ಸಾಂಬಾದ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಒಯ್ಯುತ್ತಾರಂತೆ. ಆದರೆ ಇದರ ಬೇರು ಮಾತ್ರ ಘೋರ ವಿಷವಂತೆ!! ಯಾರೇ ತಿಂದರೂ ಸಾವು ತಪ್ಪದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಸಹಜ ಸಮೃದ್ಧದ ಜಿ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಸಾದ್. ಅಲ್ಲಿ ಚಂಪಾ ಹಾಗೂ ರಕ್ತಪಾಲಿ ಎನ್ನುವ ತಳಿಗಳೂ ಔಷಧೀಯವೆನ್ನಲಾಗಿದೆ.

ಭತ್ತೀಸ್‌ಘಡ ಇಂದಿಗೂ ದೇಸಿ ಭತ್ತಗಳ ವೈವಿಧ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿ. ೧೯೭೦ರಲ್ಲಿಯೇ ಡಾ.ರಿಚಾರಿಯೇರವರು ೨೦ ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ತಳಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಕೆಲವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನಾಲಯದಲ್ಲೇ ಬೆಳೆಸಿದರು. ನಾಟೀ ಭತ್ತದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ, ಅತ್ಯಧಿಕ ಇಳುವರಿ ನೀಡುವ ತಳಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದರು. ಹುಲ್ಲು ತಳಿಗಳು, ರೋಗ ಎದುರಿಸಬಲ್ಲ ತಳಿಗಳು ಹೀಗೆ ನೂರಾರು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಔಷಧೀಯ ಗುಣ ಇದೆ ಎನ್ನಲಾದ ೬೦ ರೀತಿಯ ತಳಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಆದಿವಾಸಿ ಕೃಷಿ ತಜ್ಞರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದರು. ಅವರು ನೀಡಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆ. ಕಾರ್‌ಹಾನಿ ಎಂಬ ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಚರ್ಮರೋಗ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಗುಣವಿದೆಯೆಂದು ಒಬ್ಬ ಆದಿವಾಸಿ ಹೇಳಿದ. ಡಾ. ರಿಚಾರಿಯೇ ೧೫ ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಉಳಿದು ಅವರು ಔಷಧವಾಗಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆಂದು ದಾಖಲಿಸಿದರು.

ಪಾರ್ಶ್ವವಾಯು ನಿವಾರಕ, ಬಲವರ್ಧಕ, ಮೊಡವೆ ನಿವಾರಕಗಳವರೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ರೀತಿಯ ಭತ್ತಗಳಿವೆಯೆಂದು ತಮ್ಮ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂದಿಗೂ ಭೇದಿ, ಉರಿಮೂತ್ರ, ಕೆಂಪುಮೂತ್ರ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಷಣದ ಪರಿಹಾರ ಅಕ್ಕಿನೀರು ಎಂಬುದೇ ಅವರ ನಂಬಿಕೆ.

ಭತ್ತ, ಅಕ್ಕಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅತಿ ರಂಜನೀಯ ವಿಚಾರಗಳೇನೇ ಇರಲಿ, ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ಅನೇಕ ಅಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಉಂಡಮೇಲೆ ನಾವೇ ಅದರ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗುತ್ತೇವೆ.

ಸಾವಯವದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಕೆಂಪಕ್ಕಿ, ನವರ, ರತ್ನಚೂಡಿ ಮುಂತಾದ ಅಕ್ಕಿಗಳ ಗುಣಗಳೇ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ಬಯಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ವರ್ಷವಿಡೀ ಆರೋಗ್ಯ ಹಾಳಾಗದಿದ್ದರೆ ಅಕ್ಕಿಯ ಗುಣವಿರಬಹುದು ಎಂದು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅಕ್ಕಿಯ ಗುಣವಗುಣವನ್ನು ನಾವೇ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಬಹುದಲ್ಲಾ ಎಂದೂ ನಮಗೆ ಅನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೇ? ಇನ್ನೇಕೆ ತಡ? ನಮಗ್ಯಾವ ಅಕ್ಕಿ, ನಮಗ್ಯಾವ ಆಹಾರ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಇದೆ.

***

ಅಬ್ಬಿಯ ಒಡಲ ನೆಮ್ಮದಿ

ಪ್ರಾರಂಭ : [ಅಬ್ಬಿ ಅಂದರೆ ತಾಯಿ, ಅಮ್ಮ, ಅಬ್ಬ. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವ. ನೀರಸೆಲೆ, ನೀರಿನ ಒರತೆ, ನೀರಿನ ಧಾರೆ, ನೀರು ಸೆಲೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಸ್ಥಳ. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ದರದಲ್ಲೇ ನೀರು ಸಿಗುವ ತಾಣ, ಝರಿ, ಸಣ್ಣ ಜಲಪಾತ]

ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹಂಸಗಾರು ಕಣಿವೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಹಳ್ಳಿ. ಊರಿನ ಸುತ್ತಲೂ ಗುಡ್ಡಬೆಟ್ಟಗಳ ಸರಮಾಲೆ. ಗುಡ್ಡದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತರೆ ಕಾಣಿಸುವ ಶರಾವತಿಯ ಹಿನ್ನೀರು. ಈಚೆ ನೋಡಿದರೆ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಅಡಿಕೆ ತೋಟಗಳು. ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಹೆಂಚಿನ ಮನೆಗಳು. ಹೆಬ್ಬಾವಿನಂತೆ ಹರಿದುಹೋದ ಮಣ್ಣಿನ ರಸ್ತೆಗಳು. ಹಾಗಂತ ದಟ್ಟಕಾಡು ಕಾಣಿಸದು. ಅಕೇಶಿಯಾ, ನೀಲಗಿರಿಗಳ ತೋಪುಗಳು ಯಥೇಚ್ಛ. ಕಾಡಿನಂತಿರುವ ಸೊಪ್ಪಿನಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಾಗೆ, ಆರ್ಚೆಟಿ, ನಿಸಣಿ, ನೇರಲು, ನೀರಟ್ಟಿ, ಬನಾಟ್ಟಿ, ಗುಳಮಾವು, ಕಾಡಂಬಟಿ, ಗಣಪೆ, ಬಿರಡಿ ಹೀಗೆ ಮರಗಳು, ಬಳ್ಳಿಗಳು ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟಿವೆ. ಗುಡ್ಡ ಇಳಿಯುತ್ತಾ, ಇಳಿಯುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಸಿಗುವುದೇ ಉದ್ದೇಮನೆ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಜುಳು ಜುಳು ಹರಿಯುವ ನೀರಿನ ಹರಿವು. ಫಕ್ಕನೆ ಹದಿನೈದು ಅಡಿ ಕೆಳಗೆ ಧುಮುಕಿ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೇ ತೋಟದ ಮಧ್ಯೆ ಓಡುತ್ತಾ ಮಾಯವಾಗುವ ಪುಟ್ಟ ಹೊಳೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಮನೆಯವರು ಪಾಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಮನೆಯವರೆಗೂ ಬರುವಂತೆ ಒಗದಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದಾರೆ. [ಒಗದಿ=ಹರಿಣಿ=ಅಡಿಕೆಮರ ಅಥವಾ ಬೈನಮರವನ್ನು ಮಧ್ಯೆ ಸೀಳಿ ತಿರುಳು ತೆಗೆದು ನೀರನ್ನು ಬೇಕಾದಲ್ಲಿಗೆ ಒಯ್ಯಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ವ್ಯವಸ್ಥೆ] ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಜನ ೧೨. ನೀರಿನ ಖರ್ಚು ಅಧಿಕ. ಮನೆಯೊಳಗಿನ ತೆರೆದ ಬಾವಿ ೫೩ ಅಡಿ ಆಳವಿದ್ದರೂ ನೀರು ಕಡಿಮೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ೧೦ ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ನೀರು ಸಿಕ್ಕರೆ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಅಡಿಗಳು ಮಾತ್ರ. ಹಾಗಾಗಿ ಮನೆಯ ಬಳಕೆಗೆ, ಕುಡಿಯಲು, ಏನೆಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳಿಗೂ ಅಬ್ಬಿ ನೀರೇ ಬೇಕು.

ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ನೀರು. ನೀರಿನ ಕೊರತೆಯೇ ಕಾಣಿಸದು. ಆದರೆ ಬೇಸಿಗೆ ಬಂತೆಂದರೆ ನೆಲಪೂರ್ತಿ ಒಣಗಿಹೋಗಿ ನೀರೇ ಇಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿ. ಆಗ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿಂದ ಇಳಿಯುವ ಅಬ್ಬಿನೀರೇ ಜೀವಸೆಲೆ.

ಇಸವಿ ೧೯೮೫ರಲ್ಲಿ ತೋಟವೆಲ್ಲಾ ನೀರಿನ ಬರದಿಂದ ಕೆಂಪಾಯಿತು. ನಿತ್ಯಾಣಮರಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೋ ರೋಗ ಬಂತು. ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ತೋಟ ಪೂರ್ತಿ ನಾಶವಾಯಿತು. ಆಗ ಈ ಅಬ್ಬಿನೀರನ್ನು ಕೃಷಿಗೆ ಬಳಸುವ ತೀರ್ಮಾನ ಉದ್ದೇಮನೆ ಲಚ್ಚಣ್ಣನವರದು. ತೋಟಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮತ್ತೊಂದು ಒಗದಿ ಹಾಕಿದರು. ಹೊಸದಾಗಿ ಹಚ್ಚಿದ ಗಿಡಗಳು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಹಸುರು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯಲ್ಲೇ ಹರಿದುಹೋಗುವ ನೀರು ಚಳಿಗಾಲ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋಟವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಾಡಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗತೊಡಗಿತು.

ಆದರೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ೨೦೦೦ನೇ ಇಸವಿಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೇಲಿನಿಂದಿಳಿದ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಗುಡ್ಡಗಳೆಲ್ಲಾ ಬೋಳಾದಂತೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಬಹುದೇ ಎನ್ನುವ ಅನುಮಾನ. ಹಿಂದಿನಂತೆ ಮಳೆಯಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವಾಸ್ತವ. ಏನೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳು ಅಡ್ಡಬಂದು ನೀರು ಕಮ್ಮಿಯಾಗತೊಡಗಿತು.

ಇತ್ತ ಬಾವಿಯಲ್ಲೂ ನೀರಿಲ್ಲ, ಅಬ್ಬಿಯ ನೀರೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ನೀರಿಗೂ ತತ್ತಾರ. ಭೂಮಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಖಚಿತ. ಅಬ್ಬಿಯನ್ನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ನೀರಿಲ್ಲದೇ ಊರು ಬಿಡಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ಅಡಿಕೆ, ವೆನಿಲ್ಲಾ, ಕಾಳುಮೆಣಸು, ಏಲಕ್ಕಿ ಎಲ್ಲಾ ಒಣಗಿಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತಿಲ್ಲ. ಉದ್ದೇಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಎಚ್ಚೆತ್ತರು.

ಆಗಲೇ ಹಂಸಗಾರಿನ ಯುವಕರೂ ಹಸುರು ಹಚ್ಚುವುದು, ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗುಗುಂಡಿ ತೋಡುವುದು, ಓಡುವ ನೀರನ್ನು ಅಡ್ಡಕಾಲುವೆ ತೋಡಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಇಂಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಜಲಜಾಗೃತಿ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳೊಂದಿಗೆ ಉದ್ದೇಶನೆಯವರೂ ತಮ್ಮ ಸೊಪ್ಪಿನಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇಂಗುಗುಂಡಿ ತೋಡಿದರು, ಅಡ್ಡಕಾಲುವೆ ಮಾಡಿದರು.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದಲೂ ನೀರಿನಹರಿವು ಹೆಚ್ಚಿನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗಲೂ ಮಾರ್ಚ್‌ನಿಂದ ಮೇ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಸುಮಾರು ಒಂದಿಂಚಿಗೆ ಒಸರತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಜೂನ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಬಂದಾಗ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ಉದ್ದೇಶನೆಯವರೀಗ ತಮ್ಮ ಉಪಾಯ ಬದಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜಲಮೂಲದಿಂದ ಒಸರುವ ನೀರು, ಮರಗಿಡಗಳು ಇಂಗಿಸಿ ಬೇರಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದು ಅಂದರೆ ಸೊಪ್ಪಿನಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಬೇರಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಗಿಡಗಳು ಇವೆ. ಅಂತಹ ಗಿಡಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು. ಹಾಗೆಂದು ಕಾಡಲ್ಲಿ ಗಿಡ ನೆಟ್ಟು ಬದುಕಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬದಲು ಅಲ್ಲಿರುವ ಗಿಡಮರಗಳನ್ನು ಸೊಪ್ಪಿಗಾಗಿಯೂ ಕಡಿಯದೇ ಇರುವುದು. ದರಕು [ತರಗೆಲೆ] ಆರಿಸದೇ ಉಳಿಸುವುದು, ಜಾನುವಾರು ಬರದಂತೆ ಬೇಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ.

ಮತ್ತೊಂದು ಕೆಲಸವೆಂದರೆ, ಜಲಮೂಲಕ್ಕೆ ಪೈಪ್ ಹಾಕಿ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಟ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಬೀಳುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ನೀರಿನ ಒಂದು ಪಾಲು ಮನೆಬಳಕೆಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದುದನ್ನು ಕೃಷಿಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ತೋಟಗಳಿಗೆ ನೀರು ಬೇಕಾಗುವುದೇ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ. ಸಣ್ಣಗೆ ಒಸರುವ ನೀರನ್ನು ಟ್ಯಾಂಕಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಕೆಳಗಿನ ತೋಟಕ್ಕೆ ದಿವಸಕ್ಕೆ ಎರಡು ಸಾರಿ, ಮೇಲಿನ ತೋಟಕ್ಕೆ ವಾರಕ್ಕೆರಡು ಸಾರಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎರಡು ಟ್ಯಾಂಕಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದೆ ಒಗದಿಯ ಮೂಲಕ ತೋಟದ ಕಾಲುವೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನೀರುಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ನೀರು ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಕಾರಣ ತೋಟಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಸ್ಪ್ರಿಂಕ್ಲರ್ ಅಳವಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ಅಡಿ ಮೇಲಿನಿಂದ ನೀರು ಬರುವ ಕಾರಣ ನೀರಿನ ಒತ್ತಡದಿಂದಲೇ ಸ್ಪ್ರಿಂಕ್ಲರ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಆರರಿಂದ ಎಂಟು ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರ-ಅಗಲ ನೀರು ಹಾರುತ್ತದೆ. ನೀರು ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ತೋಟಕ್ಕೆ ಕೊರತೆ ಎನಿಸಿಲ್ಲ. ಮನೆಬಳಕೆಗೂ, ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಲ್ಲ.

ಇದನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಹೊಸನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹನಿಯ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅಬ್ಬಿ ನೀರನ್ನು ನಾಲ್ಕಾರು ಮನೆಯವರು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವ ಸುದ್ದಿ ಸಿಕ್ಕಿತು. ತಕ್ಷಣ ಹನಿಯದ ಪರಿಸರ ಕಾರ್ಯಕರ್ತ ರವಿಯವರ ಭೇಟಿ. ಅಬ್ಬಿ ಕುರಿತಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವರು ಅಬ್ಬಿಯ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಗ ಹಾಕಿದ ನೀರಿನ ಟ್ಯಾಂಕಿ ಕಾಣಿಸಿತು. ಏಕೆಂದು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಸಿದ ಒಗಡಿ ಹಿಡಿದು ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರೆದೆವು. ಅಲ್ಲೊಂದು ಜಲಪಾತ. ಅಂಗೈ ಅಗಲ ನೀರು. ಜಲಪಾತ ಸಾಕಷ್ಟು ಎತ್ತರವಾಗಿಯೂ ಇಳಿಜಾರಾಗಿಯೂ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಒಂದು ಮಾರಿನಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಉಳಿದ ಜಾಗಪೂರ್ತಿ ಝರಿಗಿಡಗಳು, ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಇತರ ಮರಗಳು ತುಂಬಿದ್ದವು.

ಜಲಪಾತದ ನೀರು ಬೀಳಲು ಚಿಕ್ಕಹೊಂಡ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ನೀರು ಒಗದಿಯ ಮೂಲಕ ಬೀಗ ಹಾಕಿದ ಟ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಬೀಗ ಹಾಕಿದ ಟ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಎಡ ಕವಲು ಪ್ರಶಾಂತನ ಮನೆ, ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಮೇಷ್ಟ್ರ ಮನೆ ಹಾಗೂ ಶಾಲೆಗೆ ಪಯಣ. ಮತ್ತೊಂದು ಕವಲು ವಿನಾಯಕ ಭಟ್ಟು, ಗಜಾನನ ಭಟ್ಟು, ನಾಗಭೂಷಣ ಮಂಜ್ರೆಯವರುಗಳ ಮನೆಗೆ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಇದು ೨೨ ವರ್ಷಗಳ[ಇಸವಿ೧೯೭೦] ಹಿಂದೆ ನಾನು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೂ ಇದ್ದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ನಾವೆಲ್ಲಾ ನೀರಿನ ಮೂಲ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯವರೆಗೂ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅಲ್ಲೊಂದು ಪುಟ್ಟ ಕೆರೆಯೂ ಇದೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ವಿವರಣೆ ಚೇಟಿಮನೆ ಗಣಪತಣ್ಣನವರದು.

ಅರ್ಚಕರಾದ ಗಜಾನನ ಭಟ್ಟರು ಇನ್ನೂ ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳನ್ನು[ಇಸವಿ೧೯೪೦] ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮನೆ ಈಗಿನ ಜಲಪಾತದಿಂದ ೧೦೦ ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ತಗ್ಗಿನಲ್ಲಿದೆ. ಹಿಂದೆಲ್ಲಾ ಜಲಪಾತ ಅವರ ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಲಿಗೇ ಬಂದು ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತಂತೆ. ಆಗಲೇ ಹೊಸನಗರ-ಉಡುಪಿ ಹೆದ್ದಾರಿ ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ರಸ್ತೆ ಅಡ್ಡಬಂದು ಜಲಪಾತ ೫೦ ಅಡಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯಿತು. ಆಗ ರಸ್ತೆ ಅಡಿಯಿಂದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಪೈಪ್ ಬಳಸಿ ನೀರನ್ನು ಮನೆಯವರೆಗೂ ತಂದರು. ಮುಂದೆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳು ಪಾಲಾದವು. ನೀರಿನ ಬಳಕೆದಾರರು ಹೆಚ್ಚಿದರು. ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿನ ಕಾಡು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಜಲಪಾತದ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದವು. ಜಲಪಾತ ಇನ್ನೂ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯಿತು. ಮಾರಗಲ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ನೀರು ಅಂಗೈ ಅಗಲಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದಿನವಿಡೀ ನೀರು ಸಿಗುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗತೊಡಗಿತು.

ದಿನವಿಡೀ ನೀರಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಯಾರಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಬಾವಿ ಇತ್ತು. ತೋಟದ ಮಧ್ಯೆ ಹಳ್ಳವಿತ್ತು. ನೀರು ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಕೇವಲ ಬಚ್ಚಲಮನೆಗೆ, ಪಾತ್ರೆ ತೊಳೆಯಲು ಹಾಗೂ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಹಾಗಂತ ಕಡಿಮೆ ಸಾಕು ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ನಾಲ್ಕು ಜನ, ನಾಲ್ಕು ಜಾನುವಾರುಗಳಿರುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಿನವೊಂದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಕೇವಲ ೨೦೦೦ ಲೀಟರ್ ಮಾತ್ರ.

ಊರಿನವರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಜಲಪಾತದ ಬಳಿಯೇ ಚಿಕ್ಕ ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೀಗವಿರುವ ಟ್ಯಾಂಕಿಗೆ ನೀರು. ಶಾಲೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾರಣ ಮಕ್ಕಳು ನೀರನ್ನು ವೃಥಾ ಮಾಡದಿರಲಿ ಎಂದು ಟ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿದರು. ಮನೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಟ್ಯಾಂಕ್ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡರು. ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರೇ ಸರದಿಯಂತೆ ಟ್ಯಾಂಕ್ ತುಂಬಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು.

ಸದ್ಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನೀರು ಸಿಗುತ್ತಿದೆ. ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿ ಕಾಡು ನಿರ್ನಾಮವಾದರೆ ನೆಲದಡಿಯ ನೀರೂ ಬತ್ತಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಚಿಂತೆ ಹನಿಯ ರವಿಯವರದು.

ಇಲ್ಲಿನ ಮಣ್ಣಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಇಂಗಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆ. ಮೇಲ್ದರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೀರಿದೆ. ಆಳದ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆ. ಗುಡ್ಡದ ತುದಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಕಾಣುವುದು ಬರೀ ಅಕೇಸಿಯಾ, ನೀಲಗಿರಿ ತೋಪುಗಳು ಮಾತ್ರ. ನೀರಿಂಗಿಸುವ ಗಿಡಗಳು ಯಾವುದಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿನ ಕೆರೆ ಬತ್ತಿಹೋದರೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾವಿಯಿರುವ ಕಾರಣ ಅಬ್ಬಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತೀರಾ ಕಾಳಜಿ ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ.

ಮಲೆನಾಡಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಅಬ್ಬಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ದಟ್ಟ ಕಾಡು, ಎತ್ತರದ ಗುಡ್ಡಗಳು. ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಯಥೇಚ್ಛ ನೀರು ಇರುವಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶಿರಸಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮತ್ತಿಘಟ್ಟದ ೧೮೬೫ರ ನೀರಾವರಿ ದಾಖಲೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಅಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಹಸೆ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಕಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಿ, ಕಾಲುವೆ ಮೂಲಕ ಹರಿಸಿ ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳುಗಳ ಕಾಲವೂ ಮನೆಯವರೆಗೂ ನೀರು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಕಾಲುವೆ ರಿಪೇರಿಗಾಗಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೂರಾಣೆ ಖರ್ಚು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನೀರು

ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ನೀರು ಕಡಿಮೆಯಾದ ಸರದಿಯಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಸಲಹೆಯೂ ಇತ್ತು. ಈಗ್ಗೆ ೩೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈ ಸಲಹೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಸರದಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಬಳಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ನೀರಿಗಾಗಿ ಜನರ ದಾಹದೊಂದಿಗೆ ನೆಲದ ದಾಹವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ.

ಮತ್ತಿಘಟ್ಟ, ದೇವನಮನೆ, ಮುಂಡಗನಮನೆ, ಕೆಳಗಿನ ಕೇರಿಗಳು ಸೇರಿ ೧,೦೦೦ ಜನಸಂಖ್ಯೆ [ಇಸವಿ೧೯೯೮]ಇರುವ ಗ್ರಾಮ. ಇಲ್ಲಿ ನೀರ ನೆಮ್ಮದಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಇಳಿಜಾರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಲ್ಲುಗೊಚ್ಚಿನ ಮಧ್ಯೆ ಕೃಷಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಾಹಸ. ಆಧುನಿಕತೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದೆ.

ಸುಮಾರು ೨೩೦ ಎಕರೆ ಅಡಿಕೆ ತೋಟದ ಕೃಷಿಗಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಸುಮಾರು ೨೦೦ ಮನೆಗಳಿಗಾಗಲೀ ನೀರಿನ ಮೂಲ ಅಭಿ ಮಾತ್ರ. ಮತ್ತಿಘಟ್ಟದ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ದೀಕ್ಷಿತರ ಪ್ರಕಾರ ಮೇಲಿನ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿರುವ ೮೦ ಮನೆಗಳ ಪೈಕಿ ಆರು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾವಿಗಳಿದ್ದರೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಕೆಳಗಿನಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ೪೦ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೂ ಬಾವಿಯಿಲ್ಲ. ಕೆರೆ-ಹೊಂಡಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ಅಂತೂ ಕೇಳುವುದೇ ಬೇಡ. ಬರೀ ಅಭಿನೀರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಬಾವಿ ತೋಡಿಸುವ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದರೂ ಆತಂಕ ಪ್ರಾರಂಭ. ಕಾರಣ ಅಭಿನೀರಿನ ಕೊರತೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಅಂತರ್ಜಲವೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟ. ಒಟ್ಟಾರೆ ನೀರಿಗೇ ಕಷ್ಟ ಎನ್ನುವುದು ಊರವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಹಸೆಹಳ್ಳ-ಹಿಸುಕಿನ ಹಳ್ಳಗಳೇ ದೊಡ್ಡ ಮೂಲಗಳು. ಇದಕ್ಕೆ ಆಸರೆ ದಟ್ಟಕಾಡು. ಈ ಹರಿವಿನಿಂದ ಮನೆಮನೆಗಳಿಗೆ ನೀರ ಕಾಲುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಡೆಗಟ್ಟಿಗಳು. ಹಿಂದೆಲ್ಲಾ ಮಣ್ಣಿನ ಕಾಲುವೆ ಅಥವಾ ಹರಿಣಿಗಳು ಇದ್ದವು. ಈಗ ಪಿವಿಸಿ ಪೈಪ್ ಬಂದಿವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಗುರುನಾಥ ಹೆಗಡೆ ಉಮ್ಮಕೇರಿ. ಜೊತೆಗೆ ಜೆಟ್, ಸ್ಪ್ರಿಂಕರ್, ಡ್ರಿಪ್ ಇವೆಲ್ಲಾ ಕೃಷಿಗೆ ನೀರುಣಿಸುವ ಹೊಸ ವಿಧಾನಗಳು.

ನೀರು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಊರು ಸಹಕಾರ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಮಾದರಿ. ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ಪಾಳಿಯಿಲ್ಲ. ಕೃಷಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪಾಳಿ. ಜಮೀನು ಭಾಗವಾದರೂ, ಹಿಸ್ಸೆ ಏರುಪೇರಾಗಿ ವೈಮನಸ್ಸು ಆದರೂ ಯಾರದೋ ಜಮೀನಿನ ಮೂಲಕ ನೀರು ತರುವುದಕ್ಕೆ ತಕರಾರಿಲ್ಲ.

ಹಿಂದಿನ ಮಳೆಗಾಲದ ಛವಿಯನ್ನು ನೆನೆಯುವ ಅಜ್ಜಂದಿರಿಗೆ ಈಗಿನ ಮಳೆಯು ಆತಂಕ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ. ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ದೀಕ್ಷಿತರು ತೆಗೆಸಿದ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲುತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮೂರು ಕೆರೆಗಳೂ ಆಳದ ಜಲ ಸಿಗದೇ ಸೋತಿವೆ. ಮೇಲ್ದರದಲ್ಲಿ ಒಸರುವ ನೀರು ಕೆರೆಗೆ ಇಳಿದು ನಾಪತ್ತೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೆಳಗಿನಕೇರಿಯ ಶ್ರೀಪಾದ ಹೆಗಡೆ, ಗಣಪತಿ ಹೆಗಡೆಯವರು ೧೦ ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ತೆಗೆಸಿದ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಸರ್ಕಾರ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಳವೆಬಾವಿ ತೆಗೆಯತೊಡಗಿತು. ಮೂರು ಕಡೆ ೨೦೦ ಅಡಿಗಳ ಆಳ ತೆಗೆದರೂ ನೀರು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೂ ಒಂದು ಕೊಳವೆಬಾವಿ ಸಫಲವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿಯ ಭೂಮಿ ಇಳಿಜಾರಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಮಳೆ ಹೊಯ್ದರೂ ಸಹ ನೀರು ಬಸಿದು ಬೆಂಗಾಡಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಮರಗಿಡಗಳು ಮಾತ್ರ ನೀರು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವು. ಮಳೆಗಾಲ ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ನೀರು ನೀಡಲೇಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ನಾರಾಯಣ ವೈದ್ಯ.

ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸುಣಜೋಗಿನ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಟ್ಯಾಂಕ್ ಮಾಡರಿಯ ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಕಲ್ಲಿನ ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಬೇಕಾದಾಗ ಮನೆಬಳಕೆಗೆ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೇ ಹರಿವ ನೀರಿಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಡ್ಡು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಭೂಮಿಗೆ ನೀರಿಂಗಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಸಿದ್ದಾಪುರದ ಕೊಟಸರ-ಮುಠಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅಭಿ ಇಂದಿಗೂ ಸಮೃದ್ಧ. ಬಕ್ಕಮನೆ ಶ್ರೀಪಾದ ಹೆಗಡೆಯವರ ಮನೆಯ ಬಚ್ಚಲಿನಲ್ಲಿ ವರ್ಷಾವಧಿ ದಿನಪೂರ್ತಿ ಒಂದಿಂಚು ಪೈಪಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಬೀಳುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಆರೇಳು ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ಇದೇ ನೋಟ. ವೆನಿಲ್ಲಾ ಬಂದಮೇಲೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ನೀರು ಹಾಯಿಸುವಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ನೀರುಕಟ್ಟು ಹಾಕುವ ಪದ್ಧತಿ ಇತ್ತು. ಹಾಲ್ಕುಣಿಯಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಊರವರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಕಟ್ಟುಹಾಕಿ ನೀರು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ನೇರಲಮನೆ, ಹೊಲಗದ್ದೆ, ಹೊಂಡಗಾಶಿ, ಹೊಸಮನೆ, ಕಲ್ಲಬೈ, ಎಲೆಮನೆ ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಉರುಗಳಿಗೆ ಉರಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಿರುವ ಗೆರಣೆ ಗುಡ್ಡದೇ ನೀರು. ಕಲ್ಚಾರಿ ಆಣೆಗುಡ್ಡದಲ್ಲಂತೂ ಬರೀ ಕಲ್ಲು. ಆದರೂ ವಿಪರೀತ ಜಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕುಂಬಾರಕುಳಿಯ ರಾಮಚಂದ್ರ ಹೆಗಡೆ.

ಇವರು ಗೆರಣೆಗುಡ್ಡದ ನೀರನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಗುಡ್ಡ ಬಳಸಿ ಅರ್ಧಮೈಲು ಪೈಪಿನ ಮೂಲಕ ಮನೆಯವರೆಗೂ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮಲ್ಲೂ ಹರಿಣಿ ಇತ್ತು. ಹರಿಣಿ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಕಾಗೆ ಮಲ ಮಾಡುತ್ತಿರೋದನ್ನು ನೋಡಿ ಪೈಪ್ ಹಾಕಿದವು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಶ್ರೀಪಾದ ಹೆಗಡೆ.

ಉರಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಟ್ಯಾಂಕುಗಳಿವೆ. ಟ್ಯಾಂಕ್ ತುಂಬಿದ ಮೇಲೆ ಹರಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕಾಗದಾಳಿ ಮಣ್ಣಿನ ತೋಟ. ಅತಿಯಾಗಿ ನೀರು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಯಿನೀರು ಸಾಕು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದದ್ದು ಬಸಿಗಾಲುವೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಪಕ್ಕದ ಹೊಲಗದ್ದೆಯಲ್ಲೂ ಇದೇ ನೀರಿಗೆ ಟ್ಯಾಂಕ್ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ನಾಲ್ಕೈದು ಮನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೇ ಪೈಪಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಸರಬರಾಜು.

ಗೆರಣೆಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಗಿಡಮರಗಳು ದಟ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಕರಡದ ಕಾವಲ್. [ಕರಡ=ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಸಣ್ಣ, ನುಣ್ಣನೆ ಹುಲ್ಲು]. ಸೊಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಮರ ಕಡಿಯುವುದು ಇದೆ. ಆದರೂ ನೀರು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕಡಿಮೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗಂತ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಆಗಲಾರದೆಂದೇನಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶ್ರೀಪಾದ ಹೆಗಡೆಯವರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚೆಕ್‌ಡ್ಯಾಂಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕೆರೆ, ಸಾಕಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾದ ಇಂಗುಗುಂಡಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸೊಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಮರ ಬೋಳಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ದರಕುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಇವರೊಬ್ಬರದೇ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ. ನೀರಿನ ಕೊರತೆ ಮಾತ್ರ ಉರವರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಬಹುದು.

ಇವರ ಮನೆಯ ಅಬ್ಬಿ ನೀರು ರುಚಿಯಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಎರಡೆರಡು ಬಾರಿ ನೆಲದಡಿಯಿಂದಲೇ ಶುದ್ಧಗೊಂಡು ಬರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಮೊದಲು ಸೊಪ್ಪಿನಬೆಟ್ಟದಿಂದ ಜಿನುಗಿದ ನೀರು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಟ್ಯಾಂಕಿಗೆ ತುಂಬಿ ತೋಟಕ್ಕೆಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೆಳಗಿನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಒರತೆಯಾಗಿ ಏಳುತ್ತದೆ. ಇದು ನೇರ ಮನೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಭೂಮಿಯೇ ಫಿಲ್ಟರ್. ಈ ನೀರು ಸಾಕಷ್ಟು ಎತ್ತರದಿಂದ ಇಳಿಯುವ ಕಾರಣ ಒತ್ತಡ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಸುಮಾರು ೩೦ ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರದವರೆಗೂ ಪೈಪ್ ಮೂಲಕ ಒಯ್ಯಬಹುದು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಟೈಡ್‌ನವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸಮೀಕ್ಷೆ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಮನೆ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆಂದು ೨ ಕೆ.ವಿ. ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದಿಸಬಹುದೆಂದೂ, ಸುಮಾರು ೪೦ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ತೊಡಗಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಯೋಜನೆಯ ಅಂದಾಜುವೆಚ್ಚವನ್ನು ಶ್ರೀಪಾದ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಪಾದ ಹೆಗಡೆಯವರೂ ಇದೂ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆದೇ ಹೋಗಲಿ ಎಂದು ತಯಾರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಟೈಡ್‌ನವರು ಮತ್ತೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದೇ ಇಲ್ಲ.

ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನ ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಅಬ್ಬಿಗೆ ಜನರೇಟರ್ ಜೋಡಿಸಿ ಮನೆಗಾಗಿ ಕರೆಂಟ್ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಅನೇಕರು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ಬಳಿಯ ಜಯಪುರದ ರತ್ನಾಕರವರು ಟರ್ಬೋ ರತ್ನಾಕರ ಎಂದೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತ. ಇವರು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಅಬ್ಬಿಗಳಿಗೂ ಟರ್ಬೈನ್ ಜೋಡಿಸಿ, ಜನರೇಟರ್ ತಿರುಗಿಸಿ, ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಾಗಲೇ ೬೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಬ್ಬಿನೀರು ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನಾ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಎಳನೀರು ಗ್ರಾಮ ಅಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯ ವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಿ ೨೦ ಕೆ.ವಿ. ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತಿದೆ. ಟೈಡ್ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಉರಿನ ಜನರು ೨ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸ್ವತಃ ದುಡಿದು ಉರಿನಲ್ಲಿ ಹರಿವ ಮಾವಿನಸಸಿ ಹೊಳೆ ಎನ್ನುವ ಅಬ್ಬಿಗೆ ಟರ್ಬೈನ್ ಜೋಡಿಸಿ ಜನರೇಟರ್ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವರ್ಷಾವಧಿ ಇಷ್ಟತ್ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ೪೦ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಸತತ ವಿದ್ಯುತ್ ಸಿಗುತ್ತಿದೆ. ಇಸವಿ ೨೦೦೯ರಲ್ಲಾದ ಭೂಕುಸಿತದಿಂದಾಗಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆ ನಿಂತಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ಅಭಿಯು ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹರಿದುಬರುವ ಕಾರಣ ಶುದ್ಧ ಹಾಗೂ ಔಷಧಿಯುಕ್ತ ಎಂದು [ಐಐಎಸ್‌ಸಿ] ಭಾರತೀಯ ವಿಜ್ಞಾನಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಳಪಟ್ಟು ಸಾಬೀತಾಗಿದೆ. ಊರಿನವರು ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಯನ್ನು ಮಿನರಲ್ ವಾಟರ್‌ನಂತೆ ರೂಪಿಸಿದ್ದರು. ಬಾಟಲಿಗೆ ತುಂಬಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಮಾರಾಟದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಹಿಡಿತ ಸುಲಭವಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನುಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿ ಕುಡಿಯಲು, ಮನೆಬಳಕೆಗೆ, ಕೃಷಿಗೆ, ವಿದ್ಯುತ್‌ಗೆ ಹಾಗೂ ಏನೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಮೂಲವಸ್ತುವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಊಹಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನೀರಿನ ಕೊರತೆ, ಹಕ್ಕೊತ್ತಾಯ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ನೀರಿನ ಮೂಲಗಳೂ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಬಹುದು ಅಥವಾ ಅತಿಯಾದ ಬಳಕೆಯೇ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಲೆನಾಡಿನ ಅಭಿ ಆಧರಿಸಿದ ಜನ ನೆಮ್ಮದಿಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. ೩೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದೀಚೆಗೆ ನೀರು ಕಡಿಮೆ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಸೂಚನೆಯೂ ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಆದರೆ ಮರುವೂರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ತ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಸಮುದಾಯಗಳು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕಿಂತ ಹಿನ್ನಡೆಯ ವೇಗ ಹತ್ತುಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು. ನೆಮ್ಮದಿ ನೀರು ಪಾಲಾಗಲು ಅಭಿಯ ಒಡಲಿನ ಮಕ್ಕಳು ಬಿಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಂಬುಗೆಯು ಇಲ್ಲಿನ ಸಮುದಾಯದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ.

***

ನಾಟೀ ತಳಿಗಳ ಅಳಿವು-ಉಳಿವು

ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯು ೨೦೦೪ನೇ ಇಸವಿಯನ್ನು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭತ್ತದ ವರ್ಷವೆಂದು ಘೋಷಿಸಿತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶದ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಎರಡು ಮೂರು ಸಂಘಟನೆಗಳು ನೆರವೇರಿಸಿದವು.

ಸಾಗರ ನಾಟೀ ಭತ್ತದ ತಳಿಗಳ ಆಗರ. ಇಲ್ಲಿರುವ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಭತ್ತದ ತಳಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ ಪರಿಸರ ಹಾಗೂ ಜನರ ಆಸಕ್ತಿ. ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಸಹ ಕೆಂಪಕ್ಕಿಯ ಸಿಂಧಸಾಲೆ, ಶ್ರೀಮಂತರು ಮಾತ್ರ ಉಣ್ಣುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಬೋಗ, ಪಾಯಸಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇದ್ದ ಪರಿಮಳಸಾಲೆ, ಜೀರಿಗೆಸಾಲೆ, ಕುಂಕುಮ ಕೇಸರಿ, ಚಕ್ಕುಲಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಕರಿಕಾಲದಡಿಗ, ಎಷ್ಟು ಉಂಡರೂ ಸಾಕೆನಿಸದ ಸಣ್ಣವಾಳ್ಯ, ಖುಷ್ಕಿಯಲ್ಲೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಕ್ಕುಜಡ್ಡು, ತೀರಾ ತೆಳುಸಿಪ್ಪೆಯ ಪುಟ್ಟ ಹೆಗ್ಗೆ, ನೆರೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ, ನಲವತ್ತು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಕೊಳೆಯದೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ನೆರೆಗೊಳಿ, ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡು ಭೇದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ನ್ಯಾರೇಮಿಂಡ, ಬಯಲುಸೀಮೆಯಿಂದ ಬಂದ ಆಲೂರುಸಣ್ಣ ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ತಳಿಗಳ ಮಹಾವೂರವೇ ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿತು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ತಳಿಗಳ ಬೀಜಗಳನ್ನು ರೈತರು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಹೆಚ್ಚು. ಹಳಿ ಹಳಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಹಳ್ಳಗಳೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆಯನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಹೊಸ ತಳಿಗಳ ಸಸಿಗಳೇಳದೆ ನೆಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದರೆ ಸಸಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಕೊಳೆತು ವಿಫಲವಾಗಿದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾಟೀ ತಳಿಗಳೇ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯ ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯಿತು.

ನಾಟೀ ತಳಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದಪ್ಪ ಭತ್ತ. ದಪ್ಪ ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚು. ಈ ವರ್ಷವಂತೂ [ಇಸವಿ ೨೦೦೭ರಲ್ಲಿ] ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಒಂದಕ್ಕೆ ೧೦೦೦ ರೂಪಾಯಿ ದಾಟಿದ್ದೂ ಇದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರೈತರಿಗೆ ನಾಟೀ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯ.

ನಾಟೀ ತಳಿಗಳಿಗೆ ರೋಗಬಾಧೆ, ಕೀಟಬಾಧೆ ಕಡಿಮೆ. ಖರ್ಚು ಕಡಿಮೆ. ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಕೆಲಸ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ನೆಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದರೆ ಕೆಲಸವೂ ಕಮ್ಮಿ. ಹೀಗಾಗಿ ರೈತರು ನಾಟೀ ತಳಿಗಳನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚು ಬಿತ್ತಲು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ನಾಟೀ ತಳಿಗಳು ಬರ ಬರಲಿ, ನೆರೆ ಬರಲಿ ಎದುರಿಸಬಲ್ಲವು. ಹೊಸ ತಳಿಗಳು ಎರಡಕ್ಕೂ ಸೋಲುತ್ತವೆ. ನಾಟೀ ತಳಿಗಳು ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಎದುರಿಸಿದ ಮೇಲೂ ಉತ್ತಮ ಇಳುವರಿ ಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಕೆಲವು ತಳಿಗಳು ಆ ಊರಿನ, ಮನೆತನದ ವಿಶಿಷ್ಟ ತಳಿಗಳೆಂದು ಹೆಸರುವಾಸಿ. ಉದಾ: ಯಲಕುಂದಿಯ ನೆರೆಗೂಳಿ, ನೆಟ್ಟಿಜಡ್ಡು, ಕಾನುಕೊಪ್ಪದ ಗೊಲ್ವಿಗ. ಇವು ಆ ಊರಿನ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ನಾಟೀ ತಳಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ರುಚಿ. ಪದಾರ್ಥಗಳೊಂದಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆರೆಯುತ್ತದೆ. ಕೀಟನಾಶಕಗಳ ಸಶೇಷ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ ಅನ್ನ ಮಾತ್ರ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಲು ಸಾಕು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಉಂಡರೆ ಸಂಜೆಯವರೆಗೂ ದಣಿವು ಆಗದಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದು. ರೋಗರುಜಿನಗಳೂ ಕಡಿಮೆ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆಗಳು ನಾಟೀ ತಳಿಗಳ ಬಳಕೆಗೆ, ಉಳಿವಿಗೆ ಕಾರಣ.

ನಾಟೀ ತಳಿಗಳು ಬಹು ಎತ್ತರದ ಸಸಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಮೇವು ಒದಗುತ್ತದೆ. ಮಳೆಗಾಲ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಹುಲ್ಲು ಸಿಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ನಾಟೀ ತಳಿಗಳ ಭತ್ತದಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚು. ಹೊಸ ತಳಿಗಳು ಗಿಡ್ಡ ಸಸಿಗಳಾದ ಕಾರಣ ಹುಲ್ಲು ಕಡಿಮೆ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳೂ ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಟೀ ತಳಿಗಳ ಉಳಿವಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಾಟೀ ತಳಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕೆಲವು ಗುಣಗಳಿಂದಾಗಿ ರೈತರ ಅವಕೃಪೆಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ

ನಾಟೀ ತಳಿಗಳು ದೀರ್ಘಾವಧಿ ತಳಿಗಳು. ಅಂದರೆ ಆರು ತಿಂಗಳುಗಳ ಕಾಲ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ನಾಟಿ, ಕೊಯ್ಲು ಇತ್ಯಾದಿ. ಇಂದು ಬಂದಿರುವ ೯೦ ರಿಂದ ೧೦೦ ದಿನಗಳ ತಳಿಗಳು ಸಮಯದ ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ನಾಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಳುವರಿ ಕಡಿಮೆ

ರೈತ ಕುಟುಂಬಗಳು ಹಿನ್ನೆಯಾಗಿ ಪಾಲಾದಾಗ ಸಿಗುವ ಕಡಿಮೆ ಗಡ್ಡೆಯಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಾಗ ನಾಟೀ ತಳಿಗಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದೂ ಇದೆ. ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಂದಿಸಿದ ಕಾರಣ ರೈತರು ಇವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬೀಜಗಳು ಸಿಗದೇ ಇರುವುದೂ ಸಹ ನಾಟೀ ತಳಿಗಳ ಕಣ್ಮರೆಗೆ ಕಾರಣ. ಬೀಜರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ರೈತರು ಇಂದು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಸುಲಭ ದರದಲ್ಲಿ ಇಲಾಖೆ ನೀಡುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವ ಉಡಾಫೆ. ನಾಟೀ ತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಳುವರಿ, ಹಣ ಕಡಿಮೆ ಎನ್ನುವ ಉದಾಸೀನಗಳೂ ಕಾರಣ.

ಆದರೂ ಸಾಗರ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಪರಿಸರದ ವೈಪರೀತ್ಯಗಳಾದ ನೆರೆ ಹಾಗೂ ಬರಗಳೇ ನಾಟೀ ತಳಿಗಳ ಉಳಿವಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ.

ನಾಟೀ ತಳಿಗಳು ಉಳಿಯಲು ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಜನರ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ. ಹುಣಸೆಕೊಪ್ಪದ ಪ್ರಸನ್ನಕುಮಾರ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಹೊಸ ತಳಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಹೊರಟರೆ ರೋಗ-ಕೀಟಬಾಧೆಗಳಿಗೆ ಔಷಧಿ ಸಿಂಪಡಿಸದೇ ಬಿಟ್ಟರೆ ಇಳುವರಿ ಸಿಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ನಾಟೀ ಬೆಳೆಗಳನ್ನೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಯಲಕುಂದಿಯ ರಾಚಪ್ಪನವರಿಗೆ ನಾಟೀತಳಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಯಾವುದೇ ರಸಗೊಬ್ಬರವಿರಲಿ, ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿದರೂ ನೆರೆಯ ಹಾವಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ನೀರುಪಾಲಾಗುವುದು ಗ್ಯಾರಂಟಿ. ಇದರಿಂದ ಹೊಸತಳಿಗಳನ್ನು ನಾಟಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅವರದು.

ಅದೇ ರೀತಿ ನಾಟೀ ತಳಿತಳನ್ನೇ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಸಸಿ, ಬೀಜ, ಇಳುವರಿ, ಹುಲ್ಲು, ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಆಯ್ದು ಬೆಳೆದರೆ ಉತ್ತಮ ಪ್ರತಿಫಲ ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವ ಅನುಭವ ಕಾನುಕೊಪ್ಪದ ಹುಚ್ಚಪ್ಪನವರದು. ಹೀಗಾಗಿ ನಾಟೀ ತಳಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಮುಂದೂ ಉಳಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಗೋಚರ.

..... ತೀರದ ಭತ್ತಗಳು

ಮಲೆನಾಡಿನ ಎರಡು ದೊಡ್ಡ ನದಿಗಳು ಸಾಗರವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರ ಸೇರುವ ಶರಾವತಿ. ಇನ್ನೊಂದು ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿ ಸೇರುವ ವರದೆ. ಶರಾವತಿಯ ಹುಟ್ಟೂರು ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಅಂಬುತೀರ್ಥ. ವರದೆಯದು ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ವರದಾಮೂಲ. ಶರಾವತಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಡುಗಳಿಗೆ ಆಸರೆ. ವರದೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕೃಷಿಭೂಮಿಗೆ ಜೀವದಾಯಿನಿ. ಈ ಎರಡೂ ನದೀತೀರದ ನೆಲ, ಜನ, ಭಾಷೆ, ಕಲೆ, ಕೃಷಿ, ಬದುಕು ಏನೆಲ್ಲಾ ವಿಭಿನ್ನ. ಎರಡೂ ನದೀತೀರದ ಹೋರಾಟಗಳೂ ಸಹ ವಿಭಿನ್ನ. ಶರಾವತಿಯದೆಲ್ಲಾ ಪರಿಸರ ಸಂಬಂಧಿ ಹೋರಾಟವಾದರೆ, ವರದೆಯ ಮಡಿಲಿನಲ್ಲಿ ರೈತ, ಕೃಷಿ, ಭೂಮಿಹಕ್ಕುಗಳು, ನೀರಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ.

ಶರಾವತಿ ಸುಂದರ ಜಲಪಾತ, ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದರೆ ವರದೆಯು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪರಂಪರೆಗಳಿಗೆ, ನೆಲ ನಂಬಿದ ಜನರ ಸಾಕ್ಷಿಯಗುತ್ತಾಳೆ. ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಳಿವನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತಾನೇ ಭೀಕರ ರೂಪ ಪಡೆದು ದಾಳಿಗಳಿಯುತ್ತಾಳೆ. ತೀರದ ಜನರ ಬದುಕನ್ನು ತೀರದ ಬವಣೆಗೆ ದಬ್ಬುತ್ತಾಳೆ. ಶರಾವತಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಳೆ ಬಂದರೂ ಬೇಕು. ವರದೆ ಮಳೆ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಅನಾಹುತಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ಇದು ವಿರುದ್ಧಮುಖಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ವರದೆ ಹರಿವೆಡೆಯೆಲ್ಲಾ ನೆರೆ ಖಾಯಂ. ಹಳ್ಳಗಳು, ತೋಡುಗಳು, ಹೊಳೆಗಳೆಲ್ಲಾ ವರದೆಗೆ ಸೇರುತ್ತಾ ನೆರೆ ಏರಿಸುತ್ತವೆ. ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ ಹೊಲಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದೆಲ್ಲಾ ತೀರದ ರೈತರಿಗೆ ತೀರಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯ. ನೆರೆ ಬರುವನ್ನು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿಯೇ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಾಡಿದ ಬೇಸಾಯ ನೀರುಪಾಲಾಗದಂತೆ ನೆರೆಯ ನೀರನ್ನೇ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಕಣಸೆಹೊಳೆ, ಕನ್ನೊಳೆ, ಮಾವಿನಹೊಳೆ ಹಾಗೂ ವರದಾ ನದಿಗಳು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ೪೦-೬೦ ದಿನಗಳ ನೆರೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಯಲಕುಂದಿ, ಶುಂಠಿಕೊಪ್ಪ, ತಡಗಳಲೆ, ಕಣಸೆ, ಮಂಡಗದ್ದೆ, ಸಣ್ಣಮನೆ ಮುಂತಾದ ಉರುಗಳ ಹೊಲಗಳು ನೆರೆಹಾವಳಿಗೆ ತುತ್ತ.

ಅಲ್ಲಿನ ರೈತರು ನೆರೆಯನ್ನೆದುರಿಸಿ ಬೆಳೆಯುವ ಭತ್ತದ ತಳಿಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನೆರೆಗೂಳಿ, ಕರೆಜಡ್ಡು, ಅಕ್ಕಿಬಾಳ, ಜಡ್ಡುಭತ್ತ, ಚಿಟಗ, ಸಣ್ಣವಾಳ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲಾ ನೆರೆಯನ್ನೆದುರಿಸಬಲ್ಲವು. ದಪ್ಪ ಎಲೆ, ದಪ್ಪ ಕಾಂಡ, ಎದೆಯೆತ್ತರ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

ಮುಂಗಾರಿನ ಮೊದಲ ಮಳೆ ಬಿದ್ದು ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆ ಹಬ್ಬಿದ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತನೆ ಆರಂಭ. ೧೦ ಗಿದ್ದ ಭತ್ತ (೪೦ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ) ೮ ಗಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ಬೇಕು. ಬೇರೇನು ಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ತಡಗಳಲೆ ಪಟೇಲ ಬಸವರಾಜಪ್ಪ.

ಮಾಗಿ ಉಳುಮೆ ಮಾಡಿದ ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ಹ್ಯಾಕೆ [ಲಘು ಉಳುಮೆ] ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಐದು ಅಡಿ ಉದ್ದದ ಕೊರಡಿನಿಂದ ಇಚ್ಚಾಲು [ಎರಡು ಸಾಲು], ಏಳು ಸಾಲು, ಎಂಟು ಸಾಲು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ನೇಗಿಲ ಗೂಟಕ್ಕೆ ಮಂಕರಿ[ಬುಟ್ಟಿ] ಕಟ್ಟಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ರೈತನ ಹೆಂಡತಿ ಬಿತ್ತುತ್ತಾಳೆ.

ಈ ನೆಲಕ್ಕೆ, ಈ ತಳಿಗಳಿಗೆ ಬಿತ್ತನೆ ವಿಧಾನ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಸಸಿಗಳು ಎರಡೆಲೆ ಆದಕೂಡಲೇ ಕುಂಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನೇ ಹರಗುವುದು, ಬರ ಹೊಡೆಯುವುದು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಸಸಿಗಳು ನಾಲ್ಕೆಲೆ ಆಗುವುದರೊಳಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ಲಾಟೀನು ನೇಗಿಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮಾಡುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ.

ಒಣ ಬಿತ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜಗಳು ೪೫ ದಿವಸ ಮಳೆ ಬರದೇ ಇದ್ದರೂ ನೆಲದೊಳಗೆ ಹಾಳಾಗದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಮಳೆ ಹನಿಯ ಸಿಂಚನವಾಗಿದ್ದೇ ಸಸಿಗಳು ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯುತ್ತವೆ. ಅದೇ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಎಲೆಗಳು ಒಡೆಯತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಒಮ್ಮೆ ಹರಗಿದರೆ ಸಾಧಾರಣ ಫಸಲು, ಎರಡು ಬಾರಿ ಹರಗಿದರೆ ಉತ್ತಮ ಫಸಲು, ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು ಸಾರಿ ಹರಗಲು ಸಿಕ್ಕರೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಫಸಲು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಯಲಕುಂದಿ ದೇವೇಂದ್ರಪ್ಪ.

ಪ್ರತಿ ಸಾರಿ ಹರಗಿದಾಗಲೂ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಸಸಿಗಳು ಕಿತ್ತುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಸಮದೂರ, ಸಮಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಇದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೇರು ಬರಲು, ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೊಡೆಯೊಡೆಯಲು ಕಾರಣ. ಹೊಡೆ ಹೆಚ್ಚಾದಷ್ಟೂ ತೆನೆ ಹೆಚ್ಚು. ಫಸಲು ಇಳುವರಿ ಹೆಚ್ಚು.

ಸಸಿಗಳೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಎಡೆನೆಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲೆ ಹೊಡೆಯದ ಭತ್ತ ಉಣ್ಣಾಕೆ ಬರಲ್ಲ ಹೀಗಾಗಿ ಕೊರಡು ಕಟ್ಟಿ ಕುಟ್ಟು ಹೊಡೆದು ಕಳೆ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೊರಡಿಗೆ ತಟ್ಟಿ ಮುಳ್ಳು, ಬಿದಿರು ಕಟ್ಟಿ ಕಸ ಗುಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸಸಿ ನೊಂದಂಗೆ, ತೆನೆ ಬಂದಂಗೆ ಅನ್ನೋ ಮಾತಿನಂತೆ ಸಸಿಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಪೆಟ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ನೋವಾದಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬಲವಾಗಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಡೆಯೊಡೆಯುತ್ತದೆ. ತೆನೆಯೊಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನಂಬಿಕೆ.

ರೋಗಗಳು ಬರದೇ ಇರಲಿ ಎಂದು ಕರೆಮುಂಡಿಗೆ, ತುಂಬು, ನೆಲ್ಲಿಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹುಗಿಯುತ್ತಾರೆ. ಮಳೆಗಾಲ ಸಾಗಿದಂತೆ ಮಳೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಸಿಗಳೂ ಮೇಲೇರತೊಡಗುತ್ತವೆ.

ಮಳೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಹೊಳೆಗಳು ತುಂಬುತ್ತವೆ. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಜಮೀನು ಬಳಸಿ ಹರಿಯತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ನೆರೆ ಎದುರಿಸುವ ತಳಿಗಳ ಹರಸಾಹಸ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ನೆರೆಯು ಪಾದ ಮುಚ್ಚುವಷ್ಟು ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಬೇರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಾ, ನೀರು ಮೇಲೇರಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಕಾಂಡಗಳೆಲ್ಲಾ ಉದ್ದವಾಗಿ ನೀರಮೇಲೆ ಚಿಗುರೊಡೆಯುತ್ತವೆ. ಮೊಣಕಾಲುಮಟ್ಟ ಏರಿದಾಗ ಚಿಗುರಿದ ಎಲೆಗಳು ನೀರು ನಿರೋಧಕ ಗುಣ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ! ಮನುಷ್ಯನ ಗಂಟಲುಮಟ್ಟ ಬಂದಾಗ ಸಸಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಮುಳುಗಿಹೋದರೂ ಹಸುರು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ನೆಲವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಉಸಿರಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ.

ಹೀಗೆ ಬಂದ ನೆರೆ ಇಳಿಯಲು ೧೫ ದಿನ ಬೇಕು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ೪೦-೬೦ ದಿನಗಳು ಮಳೆ ಸಣ್ಣಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ನೀರು ತಣ್ಣಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಬಿಸಿಲು ಬಂದರೆ ನೀರು ಬಿಸಿಯಾಗಿ ಸಸಿಗಳು ಬಾಡಿ ಕೊಳೆಯತೊಡಗುತ್ತದೆ.

ನೆರೆ ಕ್ರಮೇಣ ತಿಳಿಯಾಗುತ್ತಾ ಕೊಳೆ, ಮೆಕ್ಕಲು ಮಣ್ಣೆಲ್ಲಾ ನೆಲಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ನೀರು ಹರಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಬೆಳೆದ ಸಸಿಗಳು ನೆರೆ ಇಳಿದು ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಕ್ಕೆ ಹೊಡೆಯೊಡೆದು ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಅರ್ಧ ಕೊಳೆತ ಸಸಿಗಳೆಲ್ಲ ಅದೆಲ್ಲೋ ಜೀವವಿರುತ್ತದೆ. ಪಕ್ಕದ ಸಂದಿಯಿಂದ ಚಿಗುರಿಯಬಿಡುತ್ತದೆ. ನೆರೆ ತಂದ ಕಸಕಡ್ಡಿ, ಮೆಕ್ಕಲುಮಣ್ಣೇ ಇವಕ್ಕೆ ಸಕಲ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳುಳ್ಳ ಗೊಬ್ಬರ. ಬೇರೆ ಗೊಬ್ಬರದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅನಂತರ ತೆನೆಯೊಡೆಯುವುದು, ಕಾಳುಗಟ್ಟುವುದು ಎಲ್ಲಾ ಸರಸರನೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನೆರೆ ಬಂದ ಗದ್ದೆ ರೋಗದಿಂದ ದೂರ. ಯಾವ ರೋಗಗಳೂ ಈ ಗದ್ದೆಯ ಬಳಿ ಸುಳಿಯದು.

ನೆರೆಗದ್ದೆಗೆ ಈ ತಳಿಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವೂ ಹೌದು. ಅವಶ್ಯಕವೂ ಹೌದು. ನೆರೆಯಿಂದಾಗಿಯೇ ಇಂತಹ ತಳಿಗಳು ಉಳಿದಿವೆ. ಒಣಬಿತ್ತನೆ, ಬಿತ್ತನೆಯಂತಹ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಗಳೂ ಉಳಿದಿವೆ. ರುಚಿಯಾದ ಪೌಷ್ಟಿಕ, ರಾಸಾಯನಿಕರಹಿತ ದಪ್ಪಭತ್ತ, ಬೀಜ, ಹುಲ್ಲು ಇಂದಿಗೂ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ನೆರೆಯಿಂದಾಗಿ ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಇಡೀ ಗದ್ದೆಯೇ ನಾಶವಾದರೂ ಬರರತ್ನಚೂಡಿ, ನೆಟ್ಟಿಜಡ್ಡು ಮುಂತಾದ ಬೇಗ ಫಸಲು ಬರುವ ತಳಿಗಳನ್ನು ನಾಟಿ ಮಾಡಿ ಫಲಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ನೀರೊಳಗಿರಬಲ್ಲ ಅವಧಿಬೆಳೆಯ ಅವಧಿಇಳುವರಿ ಅಂದಾಜುಬೆಳೆಯುವ ಸಾಧನ

ನೆರೆಗೊಳಿ (ದಪ್ಪ)೩೦-೪೦ ದಿನಗಳುಆರು ತಿಂಗಳು೮-೯ ಕ್ಷಿಂಟಾಲ್ನಾವಯವ, ಬಿತ್ತನೆ

ಕರೆಜಡ್ಡು (ದಪ್ಪ)೩೦-೩೫ ದಿನಗಳುಐದೂವರೆ ತಿಂಗಳು೯-೧೦ ಕ್ಷಿಂಟಾಲ್ನಾವಯವ, ಬಿತ್ತನೆ

ಅಕ್ಕಿಬಾಳ (ದಪ್ಪ)೨೦-೨೫ ದಿನಗಳುಆರು ತಿಂಗಳು೧೫ ಕ್ಷಿಂಟಾಲ್ನಾವಯವ, ಬಿತ್ತನೆ

ಜಡ್ಡು ಭತ್ತ (ದಪ್ಪ)೨೫-೩೦ ದಿನಗಳುಐದೂವರೆ ತಿಂಗಳು೧೦ ಕ್ಷಿಂಟಾಲ್ನಾವಯವ, ಬಿತ್ತನೆ

ಬುಡ್ಡ (ದಪ್ಪ)೨೫-೩೦ ದಿನಗಳುಐದು ತಿಂಗಳು೧೮ ಕ್ಷಿಂಟಾಲ್ನಾವಯವ, ಬಿತ್ತನೆ

ಸಣ್ಣವಾಳ್ಕೆ (ಸಣ್ಣ)೨೦-೨೫ ದಿನಗಳುಐದೂವರೆ ತಿಂಗಳು೧೫ ಕ್ಷಿಂಟಾಲ್ನಾವಯವ, ಬಿತ್ತನೆ/ನೆಟ್ಟಿ

ನೆರೆಗೊಳಿಯ ಹರಸಾಹಸ

ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನ ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿತ್ತು. ಅವು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉತ್ತು ಬಿತ್ತಿ ಕಷ್ಟವಟ್ಟು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಮಳೆರಾಯ ಅದನ್ನು ಸಹಿಸದೇ ಮಳೆಯನ್ನು ತಡವಾಗಿಸುವುದು, ಅತಿಯಾಗಿ ಸುರಿಸಿ ಹೊಲಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಳುಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಬೀಜಗಳು, ಸಸಿಗಳೆಲ್ಲಾ ನೀರಿನಡಿಯಲ್ಲಿ ಧ್ವಂಸ. ಪಾಪ ಹಂದಿ ರೈತರು! ನೆಲಕ್ಕೆ ಮೂಗು ಕಚ್ಚಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು, ಮತ್ತೆ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುವುದು. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಇದೇ ಗೋಳು.

ಎಲ್ಲಾ ರೈತ ಹಂದಿಗಳೂ ವರಾಹ ಮಹಾರಾಜನಲ್ಲಿ ಗೋಳು ತೋಡಿಕೊಂಡವು. ಏನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಉಪಾಯಗಳಿಗೂ ಮಳೆರಾಯ ಒಲಿಯಲಿಲ್ಲ. ಪರಶಿವನೇ ಗತಿಯಾಯ್ತು. ನಮ್ಮ ನಂದಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆಂದು ಶಿವ ಅಭಯವಿತ್ತ. ಹಂದಿರೈತರು ನಂದಿರಕ್ಷಕನೊಂದಿಗೆ ಧರಣಿಗಳಿದರು. ಉತ್ತಿದರು, ಬಿತ್ತಿದರು. ಮಳೆರಾಯ ಹಿಂದಿಗಿಂತಲೂ ಜೋರಾಗಿ ಆರ್ಭಟಿಸಿದ. ಜಡಿಮಳೆ ಸುರಿಯಿತು. ನೆರೆ ಏರಿತು. ನಂದಿ ಹೊಲಕ್ಕಿಳಿಯಿತು?!

ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜಗಳಿಗೆ, ಸಸಿಗಳಿಗೆ ಸೂಪರ್‌ಶಕ್ತಿ ಹರಿಸಿತು. ಸಸಿಗಳು ನೆರೆ ನೀರನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ಮೇಲೇರತೊಡಗಿದವು. ಮಳೆ ಹೆಚ್ಚಿ ನೆರೆ ಏರಿದಂತೆ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತವು. ಭೂಮಂಡಲವೇ ನೀರಿನೊಳಗೆ ಮುಳುಗಿದರೂ ನಂದಿಶಕ್ತಿಯ ಸಸಿಗಳು ಗೂಳಿಯಂತೆ ಮೇಲೆದ್ದವು.

ಮಳೆ ಸುರಿಸಿ ಸುರಿಸಿ ಮಳೆರಾಯ ಸೋತ. ಈ ಗಡವ ಗೂಳಿಯಿಂದಾಗಿಯೇ ಸೋತೆ ಎಂದು ಅತ್ತ. ನೆರೆ ಇಳಿಯಿತು. ಒಳ್ಳೆ ಫಸಲೂ ಬಂತು.

ಹಂದಿರೈತರು ನಂದಿದೇವರಿಗೆ ರುಚಿ ರುಚಿಯಾದ ಹುಲ್ಲಿನ ಔತಣ ನೀಡಿದರು. ಭತ್ತದ ಬೀಜಕ್ಕೆ ನೆರೆಗೂಳಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂತು. ಮುಂದೆ ನೆರೆಯನ್ನೆದುರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿತು.

ಹೇಳಿದವರು : ಬಿ. ಈಶ್ವರಪ್ಪ

ತಳಿ ವೈವಿಧ್ಯ

ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಗರ ಕೇವಲ ನೆರೆ ಎದುರಿಸುವ ತಳಿಗಳಿಗೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಕೆಂಪಕ್ಕಿ, ಪರಿಮಳದಕ್ಕಿ, ಮಂಡಕ್ಕಿ, ಅವಲಕ್ಕಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಸಿಹಿಯಾದ ಕೆಂಪಕ್ಕಿಗೆ ಸಿದ್ದಸಾಲೆ, ಶ್ರೀಮಂತರ ಊಟಕ್ಕೆ ರಾಜಭೋಗ, ಅವಲಕ್ಕಿಗೆ ಬಿಳಿ ಇಂಟಾನ್, ಮಂಡಕ್ಕಿಗೆ ಇಂಟಾನ್, ಗೌರಿ, ಪಾಯಸಕ್ಕೆ ಪರಿಮಳಸಾಲೆ, ಗಂಧಸಾಲೆ, ಕುಂಕುಮಕೇಸರಿ, ಮಲ್ಲಿಗೆಯಂತಹ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಚಿಟಗ, ಬುತ್ತಿ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಸಣ್ಣವಾಳ್ಕೆ, ಚಕ್ಕುಲಿಗೆ ಕರೆಕಾಲ್‌ದಡಿಗ, ಹೊನಸು, ತೆಳು ಸಿಪ್ಪೆ ಭತ್ತ, ದಪ್ಪಸಿಪ್ಪೆ ಭತ್ತ, ಉದ್ದ ಭತ್ತ, ಮೀಸೆ ಭತ್ತ ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ತಳಿಗಳೂ ಇವೆ. ನೆಟ್ಟಿ ಜಡ್ಡುಭತ್ತದ ಗಂಜಿ ಉಂಡರೆ ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದು ಎನ್ನುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ.

ಇಡೀ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಗಂಡು, ಜೊಳ್ಳಾಗುವ ಸಸಿ ತೋರಿಸುವ ನ್ಯಾರಮಿಂಡ ಎನ್ನುವ ತಳಿಯೂ ಇಲ್ಲಿಯದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ದೋಸೆಗೆ, ಇಡ್ಲಿಗೆ (ಮಲ್ಲಿಗೆ ಇಡ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದೀರಾ?) ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೂ ವಿಶೇಷ ತಳಿಗಳಿವೆ.

***

ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರ

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ತೋಡುಬಾವಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಹುಡುಕಲು ಹೊರಟರೆ ಕನಿಷ್ಠ ೩೫ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಹೋಗಬೇಕು. ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದ ತೋಡುಬಾವಿಗಳು, ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಬದುಕು ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಸರಿಯುತ್ತಿರುವುದು ವಿಶೇಷವೇನಲ್ಲ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ತೋಡುಬಾವಿಗಳಿವೆ ಎಂದು ಇಸವಿ ೧೯೮೦ರ ಕೃಷಿಇಲಾಖೆಯ ಅಂಕಿಸಂಖ್ಯೆ ದಾಖಲೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ೩.೫ ಲಕ್ಷ ನೀರಾವರಿ ಕೃಷಿಗಿರುವ ಬಾವಿಗಳು. ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೋಸ್ಕರ ಇರುವ ಬಾವಿಗಳು ೫೦ ಸಾವಿರ.

ಊರಲ್ಲೊಂದು ಕೆರೆಯಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ೫೦ರಿಂದ ೧೦೦ ಬಾವಿಗಳು ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಠೇವಣಿ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಆಪತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒದಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಭತ್ತ, ರಾಗಿ, ಜೋಳ, ಬೇಳೆಕಾಳುಗಳು, ನೆಲಗಡಲೆ, ಕಬ್ಬು, ಹಣ್ಣು, ತರಕಾರಿ, ಹಿಪ್ಪುನೇರಳೆ, ತೋಟದ ಬೆಳೆಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಬಾವಿಯ ನೀರಿನಿಂದಲೇ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಸುಮಾರು ೨.೭ ಲಕ್ಷ ಬಾವಿಗಳ ಆಳ ೩೦ ಅಡಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ. ಅಂದರೆ ಅಂತರ್ಜಲದ ಮಟ್ಟ ಅತ್ಯಂತ ಮೇಲಿತ್ತು ಎಂಬುದು ದಾಖಲೆ ಸಹಿತ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೋಡಿ ಕೃಷಿಗೆ ನೀರಾವರಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು. ಪರಿಣಿತರು ಒಂದು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಬಾವಿ ತೋಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗಲೂ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಬಾವಿಯನ್ನು ತೆಗೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ನೀರೊದಗಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಬಾವಿಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಕುಡಿಯಲು, ಗೃಹಬಳಕೆಗೆ ಉಪಯುಕ್ತ.

ಪ್ರಾರಂಭ

ತೆನಾಲಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಬಚ್ಚಲುಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಗುಸುಗುಸು ಮಾತನಾಡುವ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು. ಓಹೋ, ಕಳ್ಳರು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ, ಮನೆಯನ್ನು ದೋಚುವುದು ಖಂಡತಾ ಎಂದು ತಿಳಿದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಒಂದು ಉಪಾಯ ಹೂಡಿದ. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗಿ, ನೋಡು, ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ಆಭರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗಂಟು ಕಟ್ಟು. ದೊಡ್ಡ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕು ಎಂದು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಹೆಂಡತಿಗೆ ಏನೊಂದೂ ತಿಳಿಯದೆ ತಡಬಡಾಯಿಸತೊಡಗಿದಳು.

ಮನೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಲಾರದೇ ಹೊತ್ತು ತಂದು ದೊಪ್ ಎಂದು ಬಾವಿಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಅಬ್ಬಾ ಯಾವುದೇ ಕಳ್ಳರು ಬಂದರೂ ನಮ್ಮ ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿಯೆಲ್ಲಾ ಬಾವಿಯೊಳಗಿದೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಮತ್ತೆ ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಳಹೋಗಿ ಮಲಗಿದರು.

ಕಳ್ಳರಿಗೆ ಖುಷಿಯೋ ಖುಷಿ. ಆದರೆ ಬಾವಿ ಆಳವಿದೆ. ನೀರೂ ಅಧಿಕವಿದೆ. ಏನು ಮಾಡುವುದು?

ನೀರು ಖಾಲಿ ಮಾಡುವುದೊಂದೇ ದಾರಿ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಗ್ಗ, ಕೊಡ ಬಳಸಿ ನೀರು ಎಳೆಯತೊಡಗಿದರು. ಬಾವಿ ಖಾಲಿ ಮಾಡಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಮೇಲೆತ್ತುವ ಗುರಿ. ನೀರು ಎತ್ತಿದಷ್ಟೂ ಕಡಿಮೆಯೇ?! ಅಂತೂ ಬೆಳಗಿನವರೆಗೂ ನೀರು ಎತ್ತಿದ್ದೇ ಎತ್ತಿದ್ದು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು

ಮೇಲೆತ್ತಿ ತೆಗೆಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಬೆಳಗಾಗಿತ್ತು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಎದುರು ಬಂದು ಕೈಮುಗಿದು ನಿಂತಿದ್ದ. ಮಹನೀಯರೇ, ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಹಿತ್ತಲಿನ ಬಾಳೆಯ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ನೀರು ಹಾಕಿ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ವಂದನೆಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇ ತಡ ಕಳ್ಳರು ಎದ್ದುಬಿದ್ದು ಓಡಿದರು.

ಈಗಲೂ ಚೆನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿಯಷ್ಟೇ ಅಮೂಲ್ಯ ಖಜಾನೆ ಬಾವಿಯೊಳಗಿದೆ. ಒಮ್ಮೆಲೇ ಬಳಸಲು ಹೋದರೆ ದಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿ. ಕೃಷಿಗೆ ನೀರುಣಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ನಾಲೆ ಹಾಗೂ ಕೆರೆಗಳ ನಂತರದ ಸ್ಥಾನ. ಸುಮಾರು ೩.೫ ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಲು ಬಾವಿನೀರೇ ಆಧಾರ. ಕೇವಲ ಒಂದು ಬೆಳೆಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಎರಡೂ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ನೀರೊದಗಿಸುವ ಬಾವಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಇವೆ ಹಾಗೂ ಮೂರು ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ನೀರೊದಗಿಸುವ ಬಾವಿಗಳು ಒಂದು ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಖ್ಯಿಕ ಇಲಾಖೆ ತಿಳಿಸಿದೆ.

ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಪೂರೈಕೆ, ಮನೆಯ ಇತರ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಇರುವ ತೋಡುಬಾವಿಗಳು ಈ ಲೆಖ್ಪದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಈಗಿನ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿಲ್ಲ.

ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳು ಅತ್ಯಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಕೋಲಾರದಲ್ಲಿ. ಬೆಳಗಾಂಗೆ ಎರಡನೇ ಸ್ಥಾನ. ಬಿಜಾಪುರ ಮೂರನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಬಾವಿಗಳು ದೊಡ್ಡ ಸರೋವರಗಳಂತಿವೆ. ಅತ್ಯಧಿಕ ಕೃಷಿಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತವೆ. ಸುಲ್ತಾನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮೇರು ಮಟ್ಟಕ್ಕೇರಿದ್ದ ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಮೂಲ ಈ ಬಾವಿಗಳು. ಇದನ್ನೇ ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಬಾವಡಿ ಅಥವಾ ಬಾವರಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದ ಬಾವಿಗಳೂ ಸಹ ಇವೆ.

ವಿಶಾಲವಾದ ಕೊಳ. ಅದಕ್ಕೆ ಚೌಕಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕಲ್ಲಿನ ಗೋಡೆ. ನೀರಿನವರೆಗೂ ಇಳಿದುಹೋಗಲು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು. ಸುತ್ತಲೂ ನಡೆದಾಡಲು ದಾರಿ. ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ವಿಶ್ರಾಂತಿಧಾಮ. ಒಂದೆರಡು ಕೊಠಡಿಗಳು. ಹೊರನೀರು ಒಳಬರದಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ನೀರಿಗೊಂದು ಸುಂದರ ವಾಸ್ತುರಚನೆಯೇ ಬಾವಡಿಗಳು. ಒಂದೊಂದು ಬಾವಡಿಯೂ ವಿಭಿನ್ನ.

ಚಾಂದ್ ಬಾವಡಿ, ತಾಜ್ ಬಾವಡಿ, ಅಲಿಖಾನ್ ಬಾವಡಿ, ಮುಖಾರಿ ಮಸ್ಜಿದ್ ಬಾವಡಿ, ಸಾಟ್‌ಗೋರಿ ಬಾವಡಿ, ಇಬ್ರಾಹಿಂಪುರದ ಬಾವಡಿ-ಬಿಜಾಪುರದ ತುಂಬಾ ಬಾವಡಿಗಳ ಮಾಲೆ. ಚಾಂದ್ ಬಾವಡಿ ಅರ್ಧ ಎಕರೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕಟ್ಟಡ, ಕೊಠಡಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿದರೆ ಒಂದು ಎಕರೆ ಆದೀತು. ತಾಜ್ ಬಾವಡಿ ೧೦ ಗುಂಟೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದೆ. ಆಳ ೫೨ ಅಡಿಗಳು. ಸುತ್ತಲೂ ಗೋಡೆ. ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲೂ ವಿಶ್ರಾಂತಿಧಾಮಗಳು. ಕೊಠಡಿಗಳು, ಮೊಗಸಾಲೆ ಭವ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ. ಅಸರ್ ಮಹಲ್ ಬಾವಡಿಯೊಂದು ವಿಶಾಲ ಸರೋವರ. ಒಂದು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ದೊಡ್ಡ ಸಭಾಂಗಣ. ಸದಾ ಸರ್ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿ. ಸಂಜೆಯ ತಂಪು ಬಿಜಾಪುರದ ಬಿಸಿಲನ್ನು ಮರೆಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಬಾವಡಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಿಜಾಪುರವನ್ನು ತಂಪಾಗಿಡಲು ನಿರ್ಮಿಸಿದವುಗಳಾಗಿವೆ. ರಾಜರಾಣಿಯರಿಗೆ ಸ್ನಾನಗೃಹಗಳಿವು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಜಲಕ್ರೀಡೆಯಾಡುತ್ತಾ ಸ್ನಾನದಲ್ಲೇ ದಿನವಿಡೀ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಭೋಗದ ತಾಣಗಳಿವು. ಕ್ರಿ.ಶ.೧೬೨೦ರಲ್ಲಿ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿ ಅರಸರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಸೈಕ್ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೮೧೫ರಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಇಲ್ಲಿ ೨೦೦ ಬಾವಡಿಗಳು, ೩೦೦ ಬಾವಿಗಳು ಇದ್ದುವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೇ ಬಿಜಾಪುರದ ಉತ್ತರದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕನಾತುಗಳಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕನಾತುಗಳು ಸರಣಿ ಬಾವಿಗಳಿಗಿರುವ ಆಂತರಿಕ ಸಂಬಂಧ. ತಗ್ಗಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೊನೆಯ ಬಾವಿಗೆ ನೀರು ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿ

ಮೇಲಿನ ಅನೇಕ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಛಾನಲ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಸೇರಿಸುವ ಕ್ರಮ. ಆದರೆ ಈ ಕನಾತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಇಲ್ಲ. ಉರಲ್ಲಿರುವ ಬಾವಿಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವಿರುವ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದರೂ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಛಾನಲ್ ಇರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಬಾವಿ ಹಾಗೂ ಕನಾತುಗಳು ಕುಡಿಯಲು, ಮನೆಬಳಕೆಗೆ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಗಾದರೆ ಬಾವಡಿಗಳು ಕೇವಲ ಸ್ನಾನಗೃಹಗಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಬಾವಡಿಗಳು ದಿನೇ ದಿನೇ ಸಾಯುತ್ತಿವೆ. ಬಿಜಾಪುರ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯೇ ಇಸವಿ ೨೦೦೨ರಲ್ಲಿ ೨೭೦ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳಿದ್ದವು. ಹೀಗಾಗಿ ಬಾವಿಗಳೂ ಸಹ ಕಣ್ಮರೆಯಾದವು. ಬಿಜಾಪುರದ ಬೇಗಂ ತಾಲಾಬ್ ಕೆರೆ ೩೦ ಎಕರೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಬಾವಿಗಳು ಹಾಗೂ ಬಾವಡಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯದಾತ. ಅಡಿಲ್‌ಶಾಹಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಗರಕ್ಕೆ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೊಳವೆಗಳು, ಬುರುಜುಗಳು ಇನ್ನೂ ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆದರೂ ನಿಜ.

ಗುಲ್ಬರ್ಗಾದ ಸೇಡಂ ಬಳಿಯ ಕೊಡ್ಲಾ ಗ್ರಾಮ ೧೯೮೦ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕುಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯಿತು. ಕಾರಣ-ಬಾವಿಗಳು. ಉರಿನ ಕೊಳಚೆ, ಗಂಜಳ, ಪಾತ್ರೆ, ಬಟ್ಟೆ ತೊಳೆದ ನೀರು ಎಲ್ಲವೂ ಬಾವಿಗಳ ಸಮೀಪವೇ ಇಂಗಿದ್ದರಿಂದ ಬಾವಿನೀರು ಪೂರ್ತಿ ಕಲುಷಿತವಾಯಿತು. ಶೌಚಾಲಯ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು, ರಸ್ತೆಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಮಲಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜನೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ನೀರು ಪೂರ್ತಿ ಹಾಳಾಯಿತು. ಜನರಿಗೆ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದಾರದಹುಣ್ಣು, ದಾರದಹುಳುಗಳೂ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಆಕ್ರಮಿಸತೊಡಗಿದವು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ದೇಹದಲ್ಲೂ ಸುಮಾರು ೩೦ ಮೀಟರ್‌ವರೆಗಿನ ದಾರದಹುಳು ಹೊರಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ಉಲ್ಬಣಗೊಂಡು ನಾಲ್ಕಾರು ಜನ ಸತ್ತಮೇಲೆ ಸೇಡಂನ ಆರೋಗ್ಯ ಇಲಾಖೆ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡಿತು. ಗುಲ್ಬರ್ಗಾದ ಸರ್ಕಾರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಸ್ಥಳ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಬಂತು. ಸದನದಲ್ಲಿ ಗದ್ದಲವಾಯಿತು. ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಎಚ್.ಓ. ರಂಗಕ್ಕಿಳಿಯಿತು. ಕೊಡ್ಲಾವನ್ನು ಸಕಲ ಪ್ರಯೋಗ ಪರಿಕ್ಷೆಗಳಿಗೊಡ್ಡಿದರು. ನೀರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಷೇಧಿಸಿದರು. ಉರಿನ ಬಾವಿಗಳಿಂದ ನೀರೆತ್ತಲೇಬಾರದೆಂಬ ಕಾನೂನನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಇದೆಲ್ಲಾ ಸಾಕ್ಷ್ಯಚಿತ್ರವಾಗಿ ದೇಶ-ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಸಾರವಾಯಿತು. ಬಹುಶಃ ಬಾವಿನೀರು ಕಲುಷಿತಗೊಂಡರೆ ಆಗುವ ಅನಾಹುತದ ಏಕೈಕ ಚಿತ್ರಣ ಕೊಡ್ಲಾದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಯಿತು.

ಸರ್ಕಾರ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿತು. ಕೆಲವು ಶ್ರೀಮಂತರು ಹೊಲದಲ್ಲೇ ಹೊಸಬಾವಿ ತೆಗೆಸಿದರು. ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಕುಡಿಯಲು, ಗೃಹಬಳಕೆಗೆ ಅದೇ ನೀರನ್ನು ಬಳಸತೊಡಗಿದರು.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ಕೊಡ್ಲಾಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಕೊಡ್ಲಾದ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಒಯ್ಯಲು ನಿರಾಕರಣೆ. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದವರು ಕೊಡ್ಲಾಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಡುವುದನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟರು. ಅಘೋಷಿತ ನಿರ್ಬಂಧ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದು ಈಗ ೨೫ ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಅಲ್ಲಿನ ಜನ ಉರಿನಲ್ಲಿರುವ ಬಾವಿಯ ನೀರನ್ನು ಬಳಸಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಾರೆ. ರೋಗಗಳು ಇರದಿದ್ದರೂ ಪರವೂರಿನವರು ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡುವಾಗ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಾವಿಗಳು ಭಯದ ತಾಣಗಳಾಗಿ ನೀರನ್ನು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಶುದ್ಧ ನೀರನ್ನು ಬಳಸುವುದರ ಅರಿವು ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಕರಣಗಳಿಂದ ಸಾಬೀತಾಗುತ್ತದೆ. ಉರಿನ ಆರೋಗ್ಯ ಬಾವಿಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಬಾವಿಗಳೇ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತವೆ.

ವಿಜಯನಗರದ ಸಾಮಂತ ಮನ್ನೇಸಾಬನೆಂಬುವವನು ಲಿಂಗಸೂಗೂರು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ೧,೨೦೦ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನೆಂದು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಲಿಂಗಸೂಗೂರು ಪ್ರದೇಶದ ಗುರುಗುಂಡಾದಲ್ಲಿ ಮನ್ನೇಸಾಬನ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದವರಿದ್ದರೂ ಬಾವಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಲಿಂಗಸೂಗೂರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಕೆಲವು ಬಾವಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ರೀತಿ, ನೀರಿನವರೆಗೆ ಇಳಿಯಲು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು, ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಕಲ್ಲುಗಳು ಹಾಗೂ ಅವು ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಹಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದಾಗ ಇವೇ ಮನ್ನೇಸಾಬ ಕಟ್ಟಿಸಿರುವ ಬಾವಿಗಳು ಇರಬಹುದೆಂದು ಅನಿಸತೊಡಗಿತು. ಆದರೆ ಖಚಿತವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಸದಾ ಸಮೃದ್ಧ. ನೆಲದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಅಡಿಗಳಿಗೆ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ನೀರಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಕಪಿಲೆ ಅಳವಡಿಸಿದ ಕುರುಹುಗಳಿವೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಶಹಾಪೂರ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಬಾವಿಗಳು. ಇಂದಿಗೂ ಕಲ್ಲು ಕುಸಿದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಮಾತ್ರ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇದೇ ರೀತಿ ಶಹಾಪೂರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೂ ನೂರಾರು ಬಾವಿಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಸುಣ್ಣದ ಕಲ್ಲುಗಳು ಬಹಳ ಪ್ರಖ್ಯಾತ. ಮೇಲ್ದರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದರೆ ಸಿಗುವುದು ಸಮೃದ್ಧ ನೀರು. ಇಲ್ಲಿಯ ಬಾವಿಗಳ ಆಳ ೨೦ ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಮಾತ್ರ. ನೀರು ಸದಾಕಾಲ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಪಕ್ಕದ ಸುರಪುರದಲ್ಲೂ ಬಾವಿಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿವೆ. ಹಿಂದೆ ಸುರಪುರದ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕ ಕೆರೆಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು, ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನೆಂದೂ, ಅರಣ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದನೆಂದೂ ಇತಿಹಾಸ ಹೇಳುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇಂದಿಗೂ ಸುರಪುರ ಮಲೆನಾಡಿನಂತೆಯೇ ನೆಲ, ಜಲ, ಕಾಡಿನಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಮಲೆನಾಡಿನಂತಿದ್ದ ಧಾರವಾಡ, ಬೆಳಗಾಂಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದು ಬತ್ತಿಹೋದ ಬಾವಿಗಳ ಆಳ ಕೇವಲ ಹತ್ತು ಹದಿನೈದು ಅಡಿಗಳು ಮಾತ್ರ. ಅಂದರೆ ಕೆಲವು ಬಾವಿಗಳು ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೋಸ್ಕರ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗೇ ಇದ್ದವು. ಸುತ್ತಲೂ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಮತ್ತು ಬಾವಿಗೆ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ಅಳವಡಿಸಿ ಅಧಿಕ ನೀರು ಎತ್ತತೊಡಗಿದಾಗ ನೀರು ಕರಗತೊಡಗಿತು ಎಂದು ಧಾರವಾಡದ ಸಾಧನಕೇರಿಯ ಅನಿಲ್ ಅಂಬಾನಿಯವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಾಧನಕೇರಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಬಾವಿಗಳು ಬತ್ತಲು ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣ ಸಾಧನಕೆರೆ, ಕೆರೆಯಂಗಳ. ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಲ್ಲಾ ವಸತಿ ತಾಣಗಳಾಗಿವೆ. ಕೆರೆಗಳೆಲ್ಲದೆ ಬಾವಿಗಳು ಬದುಕುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ?

ಹೀಗೆ ಬತ್ತಿಹೋದ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಮರುಜೀವ ನೀಡುವ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನ ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾಕೋಳದ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಶಿವಪ್ಪ ಕೊಂಬಳಿಯವರದು. ಇಸವಿ ೨೦೦೨ರಿಂದ ಸ್ವತಃ ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಕಾಲುವೆ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡದಿಂದಿಳಿದ ನೀರನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಊರಿನ ೭೦ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಮರುಪೂರಣದ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ. ಮೂರು ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಕೋಳ ಈಗ ಜಲಯೋಧರ ಊರು. ಅಂತರ್ಜಲದ ಮಟ್ಟ ಏರಿದೆ. ಆದರೆ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮಳೆನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ ಬಾವಿಗಳು, ಕೆರೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಖಾಲಿ ಖಾಲಿ. ನೆಲದ ದಾಹಕ್ಕೆ ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳೇ ಬಾಯಿ. ಆದರೂ ದಾಹ ನೀಗುವುದೆಂದು? ಇಂತಹ ಬಾವಿಗಳಿಂದ ಮತ್ತೆ ಕಪಿಲೆ ಹೊಡೆದು ನೀರು ಎತ್ತುವ ಆಸೆ ಕೊಂಬಳಿಯವರದು. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಊರಿನವರೂ ಈಗ ಇದೇ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ.

ತುಮಕೂರಿನ ದೇವರಾಯನದುರ್ಗದ ನಾಮದ ಚಿಲುಮೆ ಬಹು ಪ್ರಖ್ಯಾತ. ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿನ ದೇವಾಲಯದ ಬಾವಿಯಲ್ಲೂ ನೀರು ಮೇಲ್ದರದಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಬತ್ತಿದ ದಾಖಲೆಯಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿನ ಗದ್ದೆಯ ಮಣ್ಣು ಜೇಡಿಮಿಶ್ರಿತ ಮರಳುಮಣ್ಣು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀರಿನ ಸಂಗ್ರಹ ಅಧಿಕ ಇರಬಹುದೇ? ಇದೇ ರೀತಿ ಕೋಲಾರದ ಅಂತರಗಂಗೆ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕೋಲಾರ ಪಟ್ಟಣದವರು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಕೊಡಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಿಹಿನೀರು ತರಲು ಸೈಕಲ್ ಹೊಡೆಯುವ ನೋಟ ದಿನಾಲೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕೋಲಾರದ ಗಣಿತತಜ್ಞ ವಿ.ಎಸ್.ಎನ್.ಶಾಸ್ತ್ರಿ.

ಅತ್ಯಧಿಕ ಕೆರೆಗಳು, ಅತ್ಯಧಿಕ ಬಾವಿಗಳು ಇರುವ ಜಿಲ್ಲೆ ಕೋಲಾರ. ೭೦ ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಬಾವಿಗಳಿವೆ. ೨೫ ಸಾವಿರ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ನೀರೆತ್ತಲು ಪರ್ಷಿಯನ್ ವೀಲ್ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಈ ಬಾವಿಗಳ ಆಳ ೨೦ ಅಡಿಗಳಿಗೂ ಕಡಿಮೆಯಿದೆ. ೨೦ ಅಡಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆಳದ ಬಾವಿಯಿಂದ ಪರ್ಷಿಯನ್ ವೀಲ್ ಬಳಸಿ ನೀರೆತ್ತಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಅಂತರಗಂಗೆ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಬದುಕಿದ್ದೇ ಬಾವಿಗಳಿಂದ. ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಗಳಿಗೂ ಈ ಬಾವಿಗಳ ನೀರೇ ಆಧಾರ. ಎಂತಹ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಇವುಗಳು ಸಮೃದ್ಧ.

ವಿದುರಾಶ್ವತ್ಥದಲ್ಲಿರುವ ಬಾವಿಯಿಂದ ದಿನಾಲೂ ಸಾವಿರ ಕೊಡ ನೀರೆತ್ತಿದರೂ ಖಾಲಿಯಾಗದು ಎಂಬ ಮಾತು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಚಲಿತ. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಭಕ್ತರ ಸ್ನಾನ, ಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಹೀಗೆ ಸಾವಿರಾರು ಕೊಡ ನೀರು ಬಳಕೆಯಾಗುವುದು ದಿನನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಾವಿಗಳಿಂದ ತೋಟಗಳಿಗೆ ನೀರು ನೀಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇದೆ. ತೋಟ ವಿಸ್ತಾರವಾದಂತೆ ಬಾವಿಗಳೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿವೆ. ಜಲಜಾಗೃತಿ ಸಮರೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಾರಣ ಬಾವಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಜೀವಂತ.

ಉಡುಪಿಯ ಉತ್ತರಾದಿ ಮಠದೊಳಗಿನ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿರುವ ಬಾವಿ ಮನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಪುರಾತನ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬತ್ತಿದ ದಾಖಲೆಯಿಲ್ಲ.

ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಖ್ಯಿಕ ಇಲಾಖೆಯ ಲೆಕ್ಕದಂತೆ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬಾವಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸುಮಾರು ೨,೦೦೦ ಮಾತ್ರ! ಇಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಂದು ಇಲಾಖೆಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದಿದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಲ್ಲ. ಅದು ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಬಾವಿಗಳು!!

ಈ ಬಾವಿಗಳ ಇತಿಹಾಸ ಕೆಳದಿಯ ಅರಸರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸುವ ಮೊದಲೇ ಇಲ್ಲಿನ ಜನ ಬಾವಿ ತೆಗೆಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ನೆಲದಾಳದಲ್ಲಿ ನೀರು ಸಿಕ್ಕು ಬಾವಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸುವ ತೀರ್ಮಾನ. ನೀರು ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮನೆಯನ್ನೇ ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಗರ, ಸೊರಬ, ಹೊಸನಗರ, ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ, ಉತ್ತರಕನ್ನಡದ ಸಿದ್ದಾಪುರದವರೆಗೆ ಈ ವಿಶೇಷ ಬಾವಿಗಳು ಲಭ್ಯ. ಮನೆಯ ಅಂಗಳ, ಅಡುಗೆಮನೆ, ಚೌಕಿ, ಜಗುಲಿ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಬಾವಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಡುಗೆಮನೆ ಹಾಗೂ ಬಚ್ಚಲುಮನೆಗಳನ್ನು ಬಾವಿಯ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ನೀರು ತರಲು ಶ್ರಮವಿಲ್ಲ.

ಬಾವಿಗಳು ೨೦ ಅಡಿಗಳಿಂದ ೬೦ ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಆಳ. ಬಾವಿಗೆ ಬೆಳಕು, ಸೂರ್ಯನ ಬಿಸಿಲು ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಬಾವಿ ತೆಗೆಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೆಲದ ಮೇಲುಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚೌಕದ ಕಟ್ಟಿ ಸಾಮಾನ್ಯ. ವೃತ್ತಾಕಾರ, ಷಡ್ಭುಜಾಕಾರಗಳಲ್ಲೂ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು, ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟುವುದೂ ಇದೆ.

ಬಾವಿಯ ನೀರು ಹಾಳಾಗದಿರಲು ಬಾವಿ ತೆಗೆಸಿದ ಕೂಡಲೇ ನೆಲ್ಲಿಮರದ ತುಂಡನ್ನು ಬಾವಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ನೀರು ಸಿಹಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆ.

ನೀರಿನ ಬಳಕೆ ಮಿತವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಬಾವಿಗಳು ಬತ್ತುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಈ ಬಾವಿಗಳಿಗೂ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ಬಂದಿದೆ. ನೀರೆತ್ತುವುದು ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಮಳೆಪ್ರಮಾಣ ಕುಸಿದಂತೆ ಈ ಬಾವಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಆಶ್ರಯತಾಣವಾಗಿದ್ದ ಕೆರೆಗಳೂ ಬತ್ತಿಹೋಗುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗೆ ಬಾವಿಗಳು ಏಪ್ರಿಲ್, ಮೇ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಬತ್ತುತ್ತಿವೆ. ಬಾವಿಗಳು ಬತ್ತದಿರಲು ಮಳೆನೀರು ಕೊಯ್ದು ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹರಡಿದೆ. ಯಶಸ್ವಿಯೂ ಆಗಿದೆ.

ಇಸವಿ ೨೦೦೩ರಲ್ಲಿ ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ೬೦ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಬಾವಿ ನೀರಿನ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನೈನ ಸಿ.ಪಿ. ರಾಮಸ್ವಾಮಿಯ್ಯಂಗಾರ್ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಮಾಡಿತು. ಎಲ್ಲಾ ಬಾವಿಗಳ ನೀರೂ ಅತ್ಯಂತ ಸುರಕ್ಷಿತ ಹಾಗೂ ಶುದ್ಧ ಎಂದು ದೃಢಪಟ್ಟಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳ ನೀರೂ ಸಹ ಸುರಕ್ಷಿತವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ದೊರೆತಿದೆ.

ಬಾವಿ-ಬದುಕು

ಬಾವಿಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಬಿಜಾಪುರದ ಬಾವಡಿಗಳು ರಾಣಿಯರ ಸ್ನಾನಗೃಹಗಳೇ ಆಗಿದ್ದವು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾಜರು ಸೋತಾಗ ಈ ಬಾವಿಗಳೇ ಮೋಕ್ಷತಾಣಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಾಟ್‌ಖಬರ್ ಬಳಿ ಇರುವ ಬಾವಿ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮೂರು ಮಹಡಿಗಳ ಕಟ್ಟಡ ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಕ ಸಾಕ್ಷಿ. ಈ ಬಾವಿಗಳ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲು, ಗೃಹಬಳಕೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇರೆ ಬಾವಿಗಳಿದ್ದವು. ಬಾವಿಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಇತರರು ಪಾತ್ರೆ ತೊಳೆಯುವುದು, ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವುದು, ಸ್ನಾನ ಮುಂತಾದ ದಿನನಿತ್ಯದ ಬದುಕು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿ ಎರಡು ಕೊಡ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಹೊತ್ತು ಮನೆಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಿಜಾಪುರದ ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಬಾವಿಗಳು ಹಾಗೂ ಬದುಕು ಇನ್ನೂ ಇದೆ. ಇಸವಿ ೨೦೦೨ರಲ್ಲಿ ಬಾದಾಮಿಯ ದೊಡ್ಡ ಬಾವಿ ಬತ್ತಿದಾಗ ಊರಿಗೆ ಊರೇ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸುದ್ದಿಯಾಗಿತ್ತು. ೨೦ ಅಡಿ ಅಗಲ, ೪೦ ಅಡಿ ೫ ಅಳದ ಬಾವಿಗೆ ತಳದವರೆಗೂ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿವೆ. ಮೇಲಿರುವ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮೂರು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನೀರೆತ್ತುವ ರಾಣಿಯಿದೆ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನೀರಿಗಾಗಿ ಸರದಿ ಸಾಲು ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹಿರಿಯರು ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರತಿ ಊರಿನಲ್ಲೂ ಊರೊಟ್ಟಿನ ಬಾವಿ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ಎಲ್ಲಾ ಜನಾಂಗದವರಿಗೂ ಮುಕ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಬಾಯಾರಿದ ದಾರಿಹೋಕರಿಗೂ ಇದು ದಾಹ ನೀಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲೆಮಾರಿಗಳಿಗೆ ಬಾವಿಕಟ್ಟೆಯ ಪಕ್ಕದ ಬಯಲೇ ಆಶ್ರಯತಾಣ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಬಾವಿ ಇರುವ ಊರುಗಳೂ ಇವೆ. ಕೆಲವು ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತರಿಗೆ ಬಾವಿಗಳಿಲ್ಲ. ಅಸ್ವಶ್ಯತೆ, ಜಾತೀಯತೆಗಳ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಬಾವಿಯ ನೀರೇ ಗಲಭೆಗೆ ಮೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಈಗಲೂ ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ಕಟ್ಟಳೆಗಳು ಉಳಿದಿವೆ. ಕೆಲವು ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದು-ಮುಸ್ಲಿಂ ಗಲಭೆಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಊರೊಟ್ಟಿನ ಬಾವಿಕಟ್ಟೆ ಹೊಸ ಪರಿಚಯದ ತಾಣವೂ ಹೌದು. ಊರಿಗೆ ಬಂದವಳು ನೀರಿಗೆ ಬಾರದಿರುವಳೇ ಎನ್ನುವ ಗಾಡೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೂ ಈ ಊರೊಟ್ಟಿನ ಬಾವಿಕಟ್ಟೆಗೆ ನೀರು ಒಯ್ಯಲು ಬರುವ ಹೊಸ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಕುರಿತೇ ಆಗಿದೆ.

ಮಲೆನಾಡಿನ ಊರೊಟ್ಟಿನ ಬಾವಿಕಟ್ಟೆಯ ಬಳಿ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಹಬ್ಬಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ-ಗೌರಿಹಬ್ಬ, ಬೂರೆಹಬ್ಬಗಳು ಇಡೀ ಊರ ಹೆಂಗಳೆಯರನ್ನು ಬಾವಿಕಟ್ಟೆಯ ಬಳಿ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಗೌರಿಹಬ್ಬ ಮಲೆನಾಡಿನ ದೀವ ಜನಾಂಗದವರು ನಡೆಸುವ ದೊಡ್ಡಹಬ್ಬ. ಗೌರಿ ಕಲಶ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಐದು ದಿನಗಳ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯ ದಿನ ಗೌರಿ ಬಿಡುವುದು ಊರೊಟ್ಟಿನ ಬಾವಿಯ ಬಳಿ. ಊರಿನ ಹೆಂಗಳೆಯರೆಲ್ಲಾ ಕಲಶದೊಂದಿಗೆ ಬಾವಿಯ ಬಳಿ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಹೂವು ಸಿಂಗಾರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಕಲಶ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಿಂಗಾರಭರಿತರಾದ, ಒಡವೆ ಒಡ್ಡಾಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತರಾದ ಮಹಿಳೆಯರು ಬಾವಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಬಾವಿಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ದಿನ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಕಲಶದಲ್ಲಿರುವ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಬಾವಿಗೆ ಸುರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಬಾವಿಗೆ ಪೂಜೆ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹಾಡುಹಬ್ಬಗಳೂ ಇವೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯ ಆಚರಣೆಗಳೂ ಇವೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ಹಬ್ಬ ದೀಪಾವಳಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ದಿನ ಮೊದಲು ನಡೆಸುವ ಬೂರೆ ಹಬ್ಬ. ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಮಲೆನಾಡಿನ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಯವರೂ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ನರಕ ಚತುರ್ದಶಿಯ ಹಿಂದಿನ ಸಂಜೆ ಅಥವಾ ನರಕ ಚತುರ್ದಶಿಯ ಬೆಳಗಿನ ಝಾವ ಬಾವಿಯ ಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು, ಜೇಡಿಮಣ್ಣು, ರಂಗೋಲಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೊಸ ಮಣ್ಣಿನ ಕೊಡದಿಂದ ಬೂರೆಯ ನೀರನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಬಾವಿಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಅರಿಶಿನ ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿ ಹತ್ತಿಯ ಹಾರ ಹಾಕಿ ಆರತಿ ಬೆಳಗಿ

ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯೊಳಗೊಯ್ದು ದೇವರ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು ಮಾವಿನ ಎಲೆ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪೂಜಿಸಿದ ನೀರನ್ನು ವರ್ಷತೊಡಕಿನ ಬೆಳಗಿನ ರೂವ ಗೊಬ್ಬರದ ಗುಂಡಿಗೆ ಚೆಮುಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಚ್ಚಲಿನ ಹಂಡೆಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಬೂರೆ ನೀರಿನ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಮೈ, ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು, ಹಾಗೆಯೇ ಗೊಬ್ಬರದ ಸತ್ತವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಉತ್ತಮ ಫಸಲು ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಇವೆ.

ಬಾವಿ-ಸಲಕರಣೆಗಳು

ಬಾವಿಯಿಂದ ನೀರು ಮೇಲೆತ್ತಲು ರಾಟೆ, ಗಡಗಡೆ, ಏತ, ಕಪಿಲೆ, ಪರ್ಷಿಯನ್ ವೀಲ್ ಹಾಗೂ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್‌ಗಳು ಮುಖ್ಯ ಸಲಕರಣೆಗಳು. ರಾಟೆ, ಗಡಗಡೆಗೆ ದಪ್ಪ ಕತ್ತದ ಹಗ್ಗ ಅಥವಾ ರಬ್ಬರ್, ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹಗ್ಗಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಏತ ನೀರಾವರಿಗೆ, ಕಪಿಲೆ ಹೊಡೆಯಲು ಚರ್ಮದ ಚೀಲ ಮುಖ್ಯ ಸಲಕರಣೆ. ರಾಟೆ, ಹಗ್ಗ, ನೊಗಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ನೀರೆತ್ತಲು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪರ್ಷಿಯನ್ ವೀಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಚಕ್ರಗಳೇ ಮುಖ್ಯ.

ಮಲೆನಾಡಿನ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿಳಿಯಲು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಾವಿಗೆ ಕೊಡ ಬಿದ್ದಾಗ ಅದನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಲು ಪದೆ ಪದೇ ಬಾವಿಗಳಿಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪಾತಾಳಗರುಡ ಎನ್ನುವ ಸಲಕರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡ ಮೇಲೆತ್ತಲು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಕಬ್ಬಿಣದ ಕೊಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಸಾಧನವಿದು. ಬಾವಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಕೊಡಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೊಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಿ ತರುತ್ತದೆ.

ಜಲ-ನೋಡುವವರು

ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾವಿ ತೆಗೆಸುವ ಮೊದಲು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜಲತಜ್ಞರಿಂದ ಜಲ ನೋಡಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಜಲತಜ್ಞರು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಬಳಸಿ ಅಥವಾ ಕಡ್ಡಿ ಕೋಲು ಬಳಸಿ ನೆಲದಾಳದ ಜಲ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂಗೈ ಮೇಲೆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಇಟ್ಟು ಜಲವಿರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತರೆ ಜುಟ್ಟು ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಮಲಗಿದ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವ ವೇಗ ಅವಲಂಬಿಸಿ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ಬಾರಿ ಅಲ್ಲೇ ನಡೆದಾಡಿ ಖಚಿತ ಜಾಗವನ್ನೂ, ಆಳವನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎರಡೂ ಕೈಬೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಜೋಡಿಸಿ ಹಿಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯದು. ಜಲವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಿಯು ಗಿರಗಿರನೆ ಸುತ್ತತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತುವ ವೇಗ ಹಾಗೂ ಕಡ್ಡಿಯ ಆಧಾರದಿಂದ ಖಚಿತ ಸ್ಥಳ ಹಾಗೂ ಆಳವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದಂತೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳುವುದು, ಭೂಲಕ್ಷಣಗಳ ಮೂಲಕ ಹೇಳುವುದು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವಿಧಾನಗಳೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

ಬಾವಿ-ನಿರ್ಮಾಣ

ಬಾವಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೆಗೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೇರಳದವರು ಬಾವಿ ತೆಗೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರು. ಜಲದ ಮೂಲ, ಅಡ್ಡವಿದೆಯೇ, ನೇರವಿದೆಯೇ, ಮೇಲುಜಲವೋ, ಕೆಳಜಲವೋ, ಆಳದ ಜಲ ಅಧಿಕವೋ ಅಥವಾ ಅಡ್ಡ ಜಲ ಅಧಿಕವೋ ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅರಿತಿರಬೇಕು. ಮಣ್ಣು ಹಿಸಿದುಬೀಳದಂತೆ ಆಳ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗಬೇಕು. ಸರಿಯಾದ ಆಳ, ಜಲಮೂಲಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು.

ಬಾವಿ ತೆಗೆದ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಬೇಕೆ, ಇಟ್ಟಿಗೆ ಕಟ್ಟಬೇಕೆ, ಸಿಮೆಂಟ್ ರಿಂಗ್ ಅಳವಡಿಸಬೇಕೆ ಅಥವಾ ಹಾಗೇ ಬಿಡಬೇಕೆ ಎನ್ನುವ ಅರಿವು ಬಾವಿ ತೆಗೆಯುವವರಿಗಿರಬೇಕು.

ಅದರೊಂದಿಗೆ ಮಣ್ಣು, ಶಿಲೆಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಗೊತ್ತಿರಬೇಕು. ಕೆಲವು ಮಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಚೌಕಾಕಾರದ ಬಾವಿಗಳು ಸೂಕ್ತವಾದರೆ, ಕಾದಾಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಗುಂಡನೆಯ ವೃತ್ತಾಕಾರ ಸೂಕ್ತ. ಬಾವಿಯ ಆಳ, ಅಗಲಗಳೂ ಈ ಆಕಾರಗಳ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಲಮೂಲ ಮುಚ್ಚಿದಂತೆ ಕಲ್ಲು, ಇಟ್ಟಿಗೆ, ಸಿಮೆಂಟ್ ರಿಂಗ್ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಮಳೆಗಾಲದ ಒರತೆಗಳೂ ಬಾವಿಗೆ ಸೇರುವಂತೆ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಬಾವಿ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಎರಡು ಮೂರು ಸಾರಿ ನೀರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಖಾಲಿ ಮಾಡಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಜಲಮೂಲದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಗುರುತಿಸಬೇಕು. ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೩೦ ಅಡಿಗಳ ಬಾವಿ ನಿರ್ಮಿಸಲು ೫೦ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಬೇಕು. ಇದು ಇಸವಿ ೨೦೦೪ರ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ. ಕರಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ, ಬೀದರ್ಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಸಾಕು. ನೀರು ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿವೆ ಹಾಗೂ ಮಣ್ಣುಶಿಲೆಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿವೆ.

ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟುವ ಬದಲು ಸಿಮೆಂಟ್ ರಿಂಗ್‌ನಂತೆ ಮಣ್ಣಿನ ರಿಂಗ್ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಸುಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಅಳವಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಆ ರೀತಿಯ ಬಾವಿಗಳ ಕುರುಹು ಸೊರಬ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಉಳವಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಹೀಗೆ ಬಳಸಿದ ಸುಟ್ಟಮಣ್ಣಿನ ರಿಂಗ್‌ಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಬಾವಿ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿದೆ. ಬಯಲುಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಕಪಿಲೆಬಾವಿಗಳಿದ್ದವಂತೆ. ಇವು ಕುಂದಣದ ಬಾವಿಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಬಳಿಯ ಹಾರನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಬಾವಿಗಳಿವೆ.

ಇತರೆ

ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಳನ್ನೂ, ಆಮೆಗಳನ್ನೂ ಸಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹೆಚ್ಚು ಆಳದ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಮ್ಲಜನಕದ ಕೊರತೆ ಇದ್ದರೆ ಇದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಫ್ರಿಜ್‌ನಂತೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ನಿಂಬೆಹಣ್ಣು, ವೀಳ್ಯದೆಲೆ ಮುಂತಾದ ಬೇಗನೆ ಬಾಡುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕೊಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಬೀಲದಂತೆ ಹಗ್ಗ ಕಟ್ಟಿ ಬಾವಿಯ ಅರ್ಧದವರೆಗೆ ಇಳಿಬಿಟ್ಟರೆ ಅನೇಕ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಕೆಡದೆ, ಹಾಳಾಗದೆ ಹಾಗೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಮಲೆನಾಡಿನ ಮನೆಯೊಳಗಿರುವ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ದೃಶ್ಯ. ಬಾವಿಯ ನೀರನ್ನು ಸಿಹಿಗೊಳಿಸಲು ಬಾವಿಗೆ ನೆಲ್ಲಿಮರದ ತುಂಡನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಕುಂದಣದ ಬಾವಿ, ರಸ ಬಾವಿ, ಕಟ್ಟಿನ ಬಾವಿ, ಬೆಟ್ಟದ ಬಾವಿ, ಸುರಂಗದ ಬಾವಿ ಹೀಗೆ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಿವೆ.

***

ಹಸುರೆಲೆ-ತರಗಲೆ ಮುಚ್ಚಲು ಸೊಗಸೆಲೆ

ಈ ವರ್ಷ ಒಂದ್ ಕಲ್ಲಿ ದರಕಿಗೆ ಐದ್‌ರೂಪಾಯ್ ಕಾಣೀ ಹೆಗಡೆಯವರ ಬಳಿ ಬುಡ್ಡಿ ದರಕು ಹೊರವ ಮುಂಚೆ ಮಾಡುವ ಅಹವಾಲು. ಸರಿ ಮಾರಾಯ್ತಿ, ತ್ಯಾಟಪೂರ್ತಿ ತುಂಬ್ನೋದ್ ನಿಂದೇ ಕೆಲಸ. ಹಂಗಾರ ಕೊರಲುಹಿಡಿ ಕೊಡೀನಿ. ಇವತ್ತೇ ಗುಡಿಸಿ ಗಡಿ ಹಾಕಿ ಬತ್ತೆ. ಬುಡ್ಡಿಯ ಕೆಲಸ ಶುರು.

ಬೆಳ್ಳಂಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಉದುರಿದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಗುಡಿಸಿ, ಕಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ, ತೋಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ದಿನಗೂಲಿಗೆ ಹೊರಡುವುದು ಮಲೆನಾಡಿನ ಬೇಸಿಗೆ ದಿನಚರಿ. ಸೊಪ್ಪಿನಬೆಟ್ಟ ಇರುವವರಿಗೆ ಅವರದೇ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ದರಕು ಸಿಕ್ಕರೆ, ಇಲ್ಲದವರಿಗೆ ಪಕ್ಕದ ಕಾಡೇ ಗತಿ. ಹಾಗಂತ ಅವರಿವರ ಜಾಗದ್ದನ್ನು ಬೆಳಕು ಮಾಡುವುದರೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕದ್ದು ತರುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ.

ದಿನಾ ಬೆಳಗ್ಗೆಮುಂಚೆ ಕಾಡಿಗೋ, ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೋ ಓಡಿ ದರಕು ಗುಡಿಸುವುದೇ ಒಂದು ಸಂಭ್ರಮ. ಗುಡಿಸಿದ ದರಕನ್ನು ಗುಡ್ಡೆ ಮಾಡುವುದು, ಕಲ್ಲಿಗೆ ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ ತುಂಬುವುದು, ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ಕಲ್ಲಿಯನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೊತ್ತು ತರುವುದು, ತೋಟದಲ್ಲಿ ಹರಡುವುದು ಹೀಗೆ.

ಕೌಲು, ತ್ಯಾಗ, ಕಣಗಿಲೆ, ಮತ್ತಿ, ನೀರಟ್ಟೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ದೊಡ್ಡ ದರಕುಗಳಾದರೆ, ಬೀಟೆ, ಹುನಾಲು, ನಂದಿ, ಬಿದಿರು, ಸಳೆ, ಚಳೆಗಳು ಸಣ್ಣದರಕುಗಳು. ದರಕು ಗುಡಿಸುವ ಕೊರಲು ಹಿಡಿ ಸಹ ಸಳೆಯದೋ, ಬಿದಿರಿನದೋ ಕಡ್ಡಿಗಳು. ಕಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಬಿದಿರು ಅಥವಾ ಬೆತ್ತ ಅಥವಾ ತೆಂಗಿನ ಕತ್ತದಿಂದ ಹೆಣೆದ ಬಲೆ ಬಲೆ ಚೀಲ. ಈಗ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಂದಿದೆ.

ದರಕನ್ನು ಒಯ್ಯಲು ಪರವೂರಿನವರೂ ಬರುವುದುಂಟು. ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ, ಕೊಲ್ಚಿನ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಆಚೆ-ಈಚೆ ಅಡಿಕೆ ದಬ್ಬೆಯ ಅಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗೋಪುರದಂತೆ ತುಂಬಿ ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಗೋಣಿಚೀಲ ತುಂಬಿ ಒಯ್ಯುವುದೂ ಇದೆ. ಅಲ್ಲೂ ಸಹ ಕಲ್ಲಿಯೇ ಮಾನದಂಡ. ತರಗಲೆ ಅಥವಾ ದರಕು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮುಚ್ಚಿಗೆ. ತೋಟಕ್ಕೆ ನೀರು ಕೊಡುವವರಿಗಾದರೆ ತೇವಾಂಶ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಸ್ತು. ನೀರು ಕೊಡದವರಿಗೆ ನೆಲ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಸುಡದಂತೆ ತಡೆಯುವ ದುಪಟ್ಟಾ.

ತೋಟದಲ್ಲಿ ದಪ್ಪಗೆ ಅರ್ಧ ಅಡಿ ಹರಡಿದರೆ ಸಾಕು. ನೆಲ ಎಂತಹ ಬೇಸಿಗೆಯನ್ನಾದರೂ ಎದುರಿಸೀತು. ಆಮೇಲೆ ಮಳೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗಿ ನೆಲ ಸೇರಲು ಸಿದ್ಧ. ಎರೆಹುಳುವಿನಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಆಹಾರ. ಮರಗಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಜೀರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಪದ್ಧತಿ ಬಯಲುಸೀಮೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಆಲದ ಎಲೆಗಳು, ಅರಳಿ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಆಯುವುದು, ಗುಂಡುತೋಪು, ನೆಡುತೋಪುಗಳ ದರಕನ್ನು ಗುಡಿಸಿ ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಹಾಕುವುದು ಹೀಗೆ. ಅಂದರೆ ನೇರವಾಗಿ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇಲ್ಲ. ಸಗಣೆ ಗೊಬ್ಬರದ ಗುಂಡಿಗೆ ಹಾಕಿ ಅದು ಕಳಿತಮೇಲೆ ಹೊಲಕೋ ತೋಟಕ್ಕೋ ನೀಡುವ ಪದ್ಧತಿ.

ಈ ಕ್ರಮ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲೂ ಇದೆ. ನೇರ ಗೊಬ್ಬರದ ಗುಂಡಿಗೆ ಸುರುಗಿ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕಡೆದು ಬಿಸಿಬಿಸಿಯಾಗಿ ಹೊಗೆಯಾಡುವ ಗೊಬ್ಬರ ಚವುತಿಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ತೋಟಕ್ಕೆ.

ಸಾರಜನಕ, ರಂಜಕ, ಪೊಟ್ಯಾಷ್, ಸಿಲಿಕಾ, ಮೆಗ್ನೀಷಿಯಂ ಹೀಗೆ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳ ಪೂರೈಕೆಯೇ ಇದರಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಫಲಿತಾಂಶ- ತೋಟದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಇಳುವರಿ.

ಕೆಲಸದವರಿಗೂ ಇದರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಸು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ಸುಮಾರು ಸಾವಿರ ಕಲ್ಲಿ ದರಕು ಹಾಕಿಸುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಕೇವಲ ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಉಪಗೃಹಿಸಿಯಾಗಿ ಗಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಂ. . . . ಈ ಕೆಲಸ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಮೀಸಲು.

ಹಸುರೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ?

ರಾಸಾಯನಿಕಗಳನ್ನು ಹಾಕದಿದ್ದರೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಸಮಗ್ರ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳು ಸಿಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ದೂರು ಆಗಾಗ ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಹಸುರೆಲೆಗಳಿಂದಲೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಭರ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗಲೇ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು ಬರಬೇಕು ಹೇಳಿ? ದ್ರಾಕ್ಷಿ ಬೆಳೆಯುವ ಮೊದಲು ದೂರದ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾವಲಿ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಹಿಕ್ಕೆಗೊಬ್ಬರ ಹೊತ್ತು ತಂದು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಶಿವನಾಪುರ ರಮೇಶ್. ಅದೇ ರೀತಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಗೊಬ್ಬರಗಳಿಂದಲೇ ತೋಟಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಹಾಲುವಾಣ, ಬಾಳೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಲಿಯಂ ಹಾಗೂ ಪೊಟ್ಯಾಷ್, ಹರಳು, ಹುಣಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರಜನಕ. ಹುಣಸೆ ಎಲೆಯಿಂದ ಝಿಂಕ್ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ತಂಗಡಿಯ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರವಿದೆ. ಕರಿಬೇವು, ನುಗ್ಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣ. ಎಕ್ಕ, ಉಮ್ಮತ್ತಿ ಎಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೋರಾನ್ ಇದೆ. ಮತ್ತಿ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಣ್ಣದ ಅಂಶ ಸಿಕ್ಕರೆ, ಕಾಸರಕದ ಎಲೆಯಿಂದ ರಂಜಕ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಹುಣಾಲು, ಕುಮಸನ ಎಲೆಗಳಿಂದ ಸಾರಜನಕ, ಮೈಸೂರು ಬದನೆ, ಮುಳ್ಳುಬದನೆಗಳಿಂದ ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ಹಾಗೂ ಮೆಗ್ನೀಷಿಯಂ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಕಳ್ಳಿಗಡದಲ್ಲಿ ಪಾದರಸ, ಬೆಂಡೆ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಅಯೋಡಿನ್ ಇದೆ. ಲಾಂಟಾನ, ಸರ್ವೆ, ಬಿದಿರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲಿಕಾ ಇದೆ. ಮುಳ್ಳುಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ, ಕೆಸ, ಕಾಡುಸೂರಣ, ಕಾಗದದ ಹೂಗಳಲ್ಲಿ ಫಂಗಸ್ ನಿವಾರಕ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳಿವೆ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗಿಡ ನೊಣ ನಿವಾರಕ. ಚದುರಂಗ ಇರುವ ನಿವಾರಕ. ಸೊಪ್ಪಿನೊಂದಿಗೆ ತರುವ ಕೊನಕೆಗಳಲ್ಲಿ, ಜಿಗ್ಗಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಧಿಕ ಪೊಟ್ಯಾಷ್ ಇದೆ. ದ್ವಿದಳಗಳಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯಪೋಷಕ ಪ್ರೇರಕಗಳಿವೆ. ಎಳ್ಳು, ಸಾಸಿವೆ ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಸಲ್ಫರ್ (ಗಂಧಕ). ತರಗೆಲೆ, ದರಕಿನಲ್ಲಿ, ನಾರುಬೇರುಗಳಲ್ಲಿ ಪೊಟ್ಯಾಷ್ ಇದೆ. ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಹೂವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಲಿಬ್ಡಿನಂ ಇದೆ. ಅಡುಸೋಗೆ, ಕುಸುಬೆ, ಅಗಸೆ, ಶೇಂಗಾಸೊಪ್ಪು, ಹರಳು, ಹತ್ತಿ, ಅಜೋಲಾ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಾರಜನಕವಿದೆ. ಎಳ್ಳು, ಬೇವು, ಸಾಸಿವೆ, ಹೊಂಗೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ರಂಜಕದ ಪ್ರಮಾಣ ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪಿನ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಪೊಟ್ಯಾಷ್ ಸಮೃದ್ಧ. ಅಜೋಲಾ, ಅಡುಸೋಗೆ, ಹೊಂಗೆ, ಸಸ್ಯನಿಯಾಳುಗಳಲ್ಲೂ ಪೊಟ್ಯಾಷ್ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಬಚ್ಚಲಿನ ಒಲೆಯ ಬೂದಿ ರಂಜಕ ಹಾಗೂ ಪೊಟ್ಯಾಷ್‌ಗಳ ಆಗರ. ಭತ್ತದ ಬೂದಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲಿಕಾ ಸಹ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಕಬ್ಬಿನ ರವದಿಯಲ್ಲಿ ಪಾದರಸವಿದೆ.

ಎಳ್ಳುಹಿಂಡಿ, ಕುಸುಬೆ ಹಿಂಡಿ, ಶೇಂಗಾ ಹಿಂಡಿ, ಕೊಬ್ಬರಿ ಹಿಂಡಿ, ಸಾಸಿವೆ ಹಿಂಡಿ, ಹೊಂಗೆ ಹಿಂಡಿ, ಹರಳು ಹಿಂಡಿ, ಬೇವಿನ ಹಿಂಡಿ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಯ ಹಿಂಡಿಗಳೂ ಸಿಪ್ಪೆಯಿಂದಲೇ ಆದಂಥವುಗಳು. ಸಿಪ್ಪೆಯಾಗಲು ಲಘು ಪೋಷಕಾಂಶಗಳು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಇವು ಬೇರೊಂದು ಬೆಳೆಯ ಸಿಪ್ಪೆಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ದ್ರಾಕ್ಷಿಗೆ ನೆಲಗಡಲೆ (ಶೇಂಗಾ) ಹಿಂಡಿ ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಹೊಳಪು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಡಿಕೆಗೆ ಬೇವಿನ ಹಿಂಡಿ ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಸಿಪ್ಪೆ ತೆಳುವಾಗಿದ್ದರೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಬಿಳಿಗಲ್ಲಿನ ಪುಡಿ ಸುಣ್ಣದ ಅಂಶದ ಪೂರೈಕೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಗೊಬ್ಬರದಲ್ಲಿನ ಆಮ್ಲದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪಾರಿವಾಳಗಳ ಹಿಕ್ಕೆ, ಬಾವಲಿ ಹಿಕ್ಕೆಗಳು ರೋಗರಹಿತ ಫಸಲಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ.

ರಕ್ತಗೊಬ್ಬರ, ಮೀನುಗೊಬ್ಬರ, ಸಮುದ್ರ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಗೊಬ್ಬರ, ಎಲುಬು ಗೊಬ್ಬರ, ಸುಣ್ಣ, ಕಲ್ಲುಪ್ಪು, ಪೆಟ್ಟುಪ್ಪು, ಚಿಪ್ಪಂ, ಶಿಲಾರಂಜಕ, ಕೆರೆಗೋಡು, ಮೆಕ್ಕಲುಮಣ್ಣು, ಕಾವ್ರೋಲೈಟಿಸ್ ಹೀಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಸಿಗುವ ಮಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣಿಜನ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳಿವೆ.

ಇವುಗಳೂ ಸಹ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದರೆ ಬೆಳೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದು.

***

ನಿಂಬೆ ಕುಟುಂಬದ ಹಿರಿಯರು-ಕಿರಿಯರು

ತೋಟ ದಾಟಲು ಬೇಲಿ ದಡವೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲೆತ್ತಿ, ಗೂಟ ಹಿಡಿದು ಕಾಲು ನೆಲಕ್ಕಿಡುವ ಮೊದಲು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡಿದರೆ ಗಿಡಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅರಿಸಿನದ ಚೆಂಡುಗಳು ತೂಗಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ತೋಟದ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಸುರು ಚೆಂಡುಗಳು. ಅದೋ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಪುಟ್ಟಗಿಡದಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತಳೆ ಚೆಂಡುಗಳು. ಇವು ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಕ್ಕವು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಡಲು ಅದೇ ಸಿಕ್ರಚೆಂಡು. ಆಟಕ್ಕೆ ಆದೀತು. ಆ ಹಸುರು ಚೆಂಡುಗಳು ಲಗೋರಿಗೆ. ಮೇಲಿನ ಅರಿಸಿನದ ಚೆಂಡುಗಳು ಥೋಬಾಲ್ ಆಡಲು. ಆಟ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಉಪ್ಪುಖಾರಕ್ಕೆ...

ಛೇ! ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಆಟಕ್ಕೆ ಬಳಸಿ ಹಾಳುಮಾಡುವುದೇ?

ಹಿಂದೆ ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಬೇರಾವ ಚೆಂಡುಗಳಿದ್ದವು ಸಾರ್...

ಇವು ತೋಟದಲ್ಲಿ, ಹಿತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆಂದರೆ ಹಾಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ಮಾರುವವರಾರು? ಕೊಳ್ಳುವವರಾರು?

ಅರಿಸಿನದ್ದು ದೊಡ್ಡಿಹಣ್ಣು. ಹಸುರಿನದ್ದು ಕಂಚಿಹಣ್ಣು, ಕಿತ್ತಲೆಯದು ಈಳಿಹಣ್ಣು.

ಕೊನೆಗೆ ಉಪ್ಪುಖಾರ ಹಾಕಿ ತಿನ್ನಲು ಗಜನಿಂಬೆ ಹಣ್ಣು.

ಎಲ್ಲವೂ ಸಾರು, ತಂಬುಳಿ, ಚಟ್ಟಿ, ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ, ಕಾಯಿರಸ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಅಡುಗೆಗೆ ಬಳಕೆ. ಹಾಗೇ ಹುಳಿ ಹಿಂಡಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಪ್ಪು ಬೆರೆಸಿ ಕುದಿಸಿ ಇಟ್ಟರೂ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಬಳಸಬಹುದು.

ಮಾಗಿದ ಹಣ್ಣುಗಳ ಆಯ್ಕೆ. ವಿಪರೀತ ಫಸಲು ಬರುವ ಮರಗಳದ್ದು. ಬೀಜ ತೆಗೆದು ಬೂದಿಯಲ್ಲಿ ಕಲೆಸಿ ಒಣಗಿಸುವುದು, ನೀರು ಸದಾ ಬೀಳುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತುವುದು, ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಬೀಜಗಳು ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯುತ್ತವೆ. ಎರಡು ಅಡಿ ಆಳ-ಉದ್ದ-ಅಗಲದ ಗುಂಡಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ, ಮರಳು, ಬೂದಿ ಮಿಶ್ರ ಮಾಡಿ ನೆಡುವುದು. ತಿರುಗಿ ನೋಡದಿದ್ದರೂ ಗಿಡ ಏಳುತ್ತದೆ. ಮರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ, ದಪ್ಪ ಅರಿಸಿನದ ಸಿಪ್ಪೆ. ಹುಳಿ ತೆಗೆಯುವುದು ತುರಿಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಯಿ ತುರಿದಂತೆ!

ಕಂಚಿಹಣ್ಣು ಹಾಗಲ್ಲ. ಸುಮಧುರ ಸುವಾಸನೆ. ಅಡುಗೆಯಲ್ಲೂ ಪರಿಮಳ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈಳಿ ಹಣ್ಣು ಮಾತ್ರ ಕಿತ್ತಳೆಯಂತೆ ತೊಳೆ ತೊಳೆಯಾಗಿ ತಿನ್ನಲು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಝಂ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಹುಳಿ. ಇದರ ಸಿಪ್ಪೆಯೇ ರುಚಿ.

ಈ ಗಜನಿಂಬೆ ಉಂಟಲ್ಲ, ಇದು ಅಪ್ಪಟ ಕರ್ನಾಟಕದ್ದು. ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಉದ್ದ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಾಲು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ತೂಗುವುದು. ಸುವಾಸನೆ. ಅರ್ಧ ಕಪ್ ರಸ ಗ್ಯಾರಂಟಿ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿದರೆ ಮರವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಬಾವಿಯ ಮೂಲೆಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ದುದ್ದ ತೆಂಗಿನಸಿಪ್ಪೆಸಹಿತ ಕಾಯಂತೆ ಇದೆಯಲ್ಲಾ ಅದೇ ಮಾದಲಕಂಚಿ. ನಿಂಬೆ ಜಾತಿಯ ದೈತ್ಯ. ಕೆಲವು ಹತ್ತು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂನಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದೂ ಇದೆ. ಇದರ ಸಿಪ್ಪೆ ತಿನ್ನಲು ರುಚಿ. ಕೊನೆಗೆ ಕಿರುಗಹಿ. ತೊಳೆಗಳು ಹುಳಿ, ಸಿಹಿ. ಇದನ್ನು ಅಡುಗೆಗೆ ಬಳಸುವುದು ಕಮ್ಮಿ. ಆದರೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ತಿನ್ನಲು ಬಳಕೆ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ನಿಂಬೆ ಕುಟುಂಬದವರನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು ಬಹಳ ಸುಲಭ. ಅದರಲ್ಲೂ ಬಸಿಗಾಲುವೆ, ನೀರು ಹರಿವ ತೋಡು ಮುಂತಾದ ಹುಳಿಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆರೈಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣು ಸವಕಳಿಯನ್ನೂ ತಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಬೆಳೆಗಿನ ಬಿಸಿಲು ಬೀಳುವ ಕಡೆ ಈ ಗಿಡಮರಗಳಿದ್ದರಂತೂ ಕೊಂಬೆ ಮುರಿಯುವಷ್ಟು ಫಸಲು.

ಈ ನಿಂಬೆ ಜಾತಿಯ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಕಾರಣ ಕೇವಲ ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಇರುವ ಕಂಚಿರುವೆಗಳು. ಅವು ಇವುಗಳ ಎಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿಸಿ ಗೂಡು ಕಟ್ಟುತ್ತವೆ, ಮೊಟ್ಟೆ ಇಡುತ್ತವೆ, ಮರಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ಜಾತಿಯ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿನ್ನುವ ಇವುಗಳು ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದ ಅಚ್ಚರಿಗಳು. ಈ ಕೆಂಪು ಅಚ್ಚರಿಗಳೇ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸ್ವಾದಿಷ್ಟ ಖಾದ್ಯ ಕೆಂಪಿರುವೆ ಚಟ್ಟಿ.

ಕಡಿದಾಳ್ ರಾಮಪ್ಪಗೌಡರು [ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ] ಕೆಂಪಿರುವೆ ಚಟ್ಟಿ ಮಾಡುವ ರೀತಿ, ರುಚಿ, ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಏಕೆ ತಿನ್ನಲೇಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಮ್ಮ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆ ಮೂಲಕ ಕೆಂಪಿರುವೆಗಾಗಿ ಈ ಗಿಡಗಳೂ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಇದೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಲೆಮನ್‌ಬಟರ್‌ಫ್ಲೈ ಎನ್ನುವ ಪಾತರಗಿತ್ತಿಗಳೂ ನಿಂಬೆ ಜಾತಿಯನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಹೊಸಬಾಳೆ ಮಂಜುನಾಥ ಹೆಗಡೆ [ಚಿಟ್ಟಿತ್ತಜ್ಜ].

ಕಾಂಡಕಸಿ, ರೆಂಬೆಕಸಿ, ಗೂಟಿ ಮುಂತಾದ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಮೂಲ ತಳಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇವು ಅನೇಕ ತಲೆಮಾರುಗಳವರೆಗೂ ಇರುವಷ್ಟು ಆಯುಸ್ಸು, ಆರೋಗ್ಯ ಪಡೆದಿರುತ್ತವೆ.

ಕೇವಲ ಬಂದಳಿಕೆಯ ಕಾಟ, [ಕಾಗೆಯಿಂದ] ಮಂಗನಕಾಟದಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕು.

ಇದಕ್ಕೆ ಆಷನ್ ತಂಡದಷ್ಟೇ ಹುಳಿ

ಆಳೆತ್ತರದ ಗಿಡ. ಗಿಡದ ತುಂಬಾ ಗೊಂಚಲು ಕಾಯಿಗಳು, ಹಣ್ಣುಗಳು, ಹೂವು, ಹೀಚು ಏನೆಲ್ಲಾ. ಥಟ್ಟನೆ ನೋಡಿದರೆ ಗಜನಿಂಬೆಯಂತೆ ಕಾಣಿಸುವ ಈ ನಿಂಬೆ ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಂತೆ. ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಗರೆ ಹೊಲಬಗೆರೆಯ ಎ.ಪಿ. ಅನಂತರಾಜಯ್ಯನವರ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಫಲ. ಹಾಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ಇಂದಿಗೆ ಅರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ದಾಟಿದರೂ ಫಸಲು ನಿಂತಿಲ್ಲ.

ಅರಿಸಿನಬಣ್ಣದ ದಪ್ಪ ಸಿಪ್ಪೆಯ ಹಣ್ಣು. ಮೂತಿ ಚೂಪಾಗಿ ಬಾದಾಮಿ ಆಕಾರದ್ದು. ಹೆಚ್ಚು ರಸ. ಮೈತುಂಬಾ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರೂ ಬಾಗದಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಗಿಡ, ಸದಾ ಹಸಿರು. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಹಣ್ಣುಗಳು ಲಭ್ಯ. ಇಟ್ಟರೆ ಕೊಯ್ಲು ತಿಂಗಳಾದರೂ ಬಾಡದು, ಕೊಳೆಯದು.

ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೀಜದಿಂದಲೇ ಸಸಿಗಳ ತಯಾರಿ. ಹೊಲಬಗೆಯ ಜೀವರಾಜ, ಜಿನಚಂದ್ರರು ಸಾವಿರಾರು ಬೀಜಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೇ ಸಾವಿರಾರು ಸಸಿಗಳನ್ನು ರೈತರಿಗೆ ಹಂಚಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ನಿಂಬೆಗೆ ಯಾವ ಮಣ್ಣಾದರೂ ಆದೀತು. ಹೇಗೆ ನೆಟ್ಟರೂ ಬೆಳೆದೀತು. ಆದರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಿಸಿಲು ಬೀಳುವ ಜಾಗ, ಆಗಾಗ ಗೊಬ್ಬರ, ತೇವಾಂಶ ಉಳಿಯುವಂತೆ ನೀರು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಗಿಡವೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಳನಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆರೈಕೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ಫಲ, ರುಚಿ, ಬಣ್ಣ ಏನೆಲ್ಲಾ.

ಇದನ್ನು ಕುಂಡಗಳಲ್ಲಿ, ಟೆರೇಸ್ ಮೇಲೆ, ಹಿತ್ತಿಲು, ತೋಟದ ತಲೆಕಟ್ಟು, ಗದ್ದೆ, ಹೊಲ ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು.

ಸಾರು, ತಂಬುಳಿ, ಪಾನಕ ಮುಂತಾದ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ವಿಶೇಷ ಪರಿಮಳ ಇದಕ್ಕಿದೆ. ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿಗೆ ಬಹಳ ಸೂಕ್ತ.

ಸಂಪರ್ಕ : ಜಿನರಾಜ : ೦೮೧೭೭ ೨೫೮೦೫೦

ಚಕ್ಕೋತಾ...ಕುಟುಂಬ

ಚಕ್ಕೋತಾ ಎಂದರೆ ದೇವನಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಸರು ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ರಾಜ್ಯದಾದ್ಯಂತ ಜನಜನಿತ. ಆದರೆ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆಕಂಚಿ, ಸಿಹಿಗಂಚಿ, ದೊಡ್ಡಕಂಚಿ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಲಾಗುವ ಬೇರೆ ಜಾತಿಗಳೂ ಇವೆ.

ದೇವನಹಳ್ಳಿಯ ಚಕ್ಕೋತಾಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪು, ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರು, ಗಾಂಧೀಜಿ, ನೆಹರೂ, ಸೋನಿಯಾ ಇನ್ನೆಷ್ಟೋ ವಿದೇಶೀಯರು ತಿಂದು ನೀಡಿದ ಸರ್ತಿಫಿಕೇಟ್‌ಗಳು ಬಹಳಷ್ಟಿವೆ. ಅಂದು ಇದು ತಿಗಳರ ಮನೆತನದ ಕೃಷಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಹುಳಿ, ಸಿಹಿ, ಸಕ್ಕರೆ, ಬೆಲ್ಲ ಇನ್ನೇನೇನೋ ಹೇಳಬಹುದಾದರೂ ತಿಂದಮೇಲೆ ನಾಲಿಗೆ ಗ್ರಹಿಸುವ ರುಚಿಗಿಂತ ಮೆದುಳು ಗ್ರಹಿಸುವ ಬಣ್ಣ, ವಾಸನೆ, ರುಚಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಆಗುವ ಆನಂದವೇ ಇದರ ಹೆಮ್ಮೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಮೂಲತಳಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ದೇವನಹಳ್ಳಿಯ ಶಿವನಾಪುರ ರಮೇಶ್.

ಚಕ್ಕೋತಾ ತೋಟಗಳು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದರೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ತೋಟದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ, ಹಿತ್ತಲ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ, ಗದ್ದೆಯಂಚಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲೋ, ಅಲ್ಲೋ, ಇಲ್ಲೋ ಮತ್ತೆಲ್ಲೋ ಮರಗಳು ಬೆಳೆದಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಹುಳಿ, ಕಿರುಗಿಹಿ, ಚಪ್ಪೆ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ರುಚಿಯವು.

ರಮೇಶ್‌ರವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಐದು ಮರಗಳು ಮೂಲತಳಿಯವು. ಮರದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಫಸಲು. ಸಿಹಿ ಚಕ್ಕೋತ ಎಂಟು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಸಿದ್ಧ. ಕಾಯಿ ಇದ್ದಾಗ ಒಂಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಬೀಜಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಬೆಳೆದಂತೆಲ್ಲಾ ಬೀಜಗಳು ಕರಗುತ್ತಾ ೧೦-೧೨ ಕ್ಷಿಳಿಯುತ್ತವೆ. ತುದಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಾಯಿ ಅಗಲದ ಬಿಳಿಯ/ಅರಿಸಿನ ವೃತ್ತ ಮೂಡಿದಾಗ ಬೆಳೆದಿದೆ, ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಸಿದ್ಧ ಎಂದರ್ಥ.

ಕೊಯ್ಲು ಮೇಲೆ ಎರಡು ದಿನ ಇಟ್ಟರೆ ಸಿಹಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಇದರ ಸಿಪ್ಪೆ ಬಿಡಿಸುವುದೂ ಒಂದು ಕಲೆ. ಕೆಂಪಗಿನ ತೊಳೆಗಳು. ಒಂದೊಂದು ಕುಸುಮದ ಉದ್ದ ಕನಿಷ್ಠ ಎರಡು ಇಂಚುಗಳು. ಬೀಜದಿಂದ, ಗೂಟಿ ವಿಧಾನ, ಕಣ್ಣುಕನಿ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಸಸಿಗಳ ತಯಾರಿಕೆ. ಬೀಜದಿಂದ

ಎದ್ದ ಸಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲತಳಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಬಲು ಸುಲಭ. ವಿಪರೀತ ಮುಳ್ಳುಗಳಿದ್ದರೆ ಸಂಕರವಾಗಿದೆ ಎಂತಲೂ, ಮುಳ್ಳುಗಳು ಅತಿ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದರೆ ಮೂಲದಂತಲೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ರಮೇಶ್. ಈ ಮುಳ್ಳನ್ನು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಮುರಿದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಮುಳ್ಳುಗಳು ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂಲಗುಣ ಇಲ್ಲದ ಸಸಿಗಳು ಕಸಿ ಬಳಕೆಗೆ.

ಗೂಟೆ ಕಟ್ಟಿದ ಸಸಿಗಳಿಗೆ ಆಯುಸ್ಸು ಕೇವಲ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷ ಮಾತ್ರ. ಕಣ್ಣುಕಸಿಯೂ ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಈಗಾಗಲೇ ೧೦ ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಸಿಗಳನ್ನು ಮಾರಿದ ರಮೇಶ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಚಕ್ಕೋತಾಕ್ಕೆ ನೆಲದ ಗುಣ, ಹವಾಮಾನಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಮೂಲಗುಣ ಬರುತ್ತದೆ.

ದೇವನಹಳ್ಳಿ, ಬಿ.ಆರ್. ಹಿಲ್ಸ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ನೂರು ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವಯಸ್ಸಿನ ಮರಗಳಿವೆ. ಲೋಡ್‌ಗಟ್ಟಳೆ ಇಳುವರಿ. ಎಲ್ಲಾ ಹುಳಿ. ಸಣ್ಣ ಗಾತ್ರ. ಕೊಳ್ಳುವವರಿಲ್ಲ.

ರಮೇಶ್‌ರವರ ಮರವೊಂದರಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡರಿಂದ ಮೂರು ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಇಳುವರಿ. ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳಂತೆ ಬೆಲೆ. ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲೇ ವ್ಯಾಪಾರ. ಹಣ್ಣಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಬುಕ್ಕಿಂಗ್. ಇರುವ ಐದು ಮರದಿಂದ ಎರಡು ಲಕ್ಷದವರೆಗೆ ಆದಾಯ.

ಗಾತ್ರ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಅಲ್ಲ ಕುಂಬಳಕಾಯಿಯಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ, ಸತ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಹುಗಿಯುವುದು, ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು. ವಿಪರೀತ ಹೂಮಿಡಿಗಳಿದ್ದರೆ ಅವೇ ಉದುರಿಸಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ವಯಸ್ಸಾದ ನಂತರ ಗಾತ್ರ ಕುಗ್ಗಿ ಹುಳಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಉಂಟು.

ಹುಳಿ ಇರುವ ಕಂಚಿಮರ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೬ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್‌ವರೆಗೆ ಕಾಯಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಬೆಲೆ ಕಾಯಿಗೆ ನಾಲ್ಕು-ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಮಾತ್ರ. ನಷ್ಟವೇನಿಲ್ಲ.

ಇದಕ್ಕೆ ರೋಗಗಳು, ಕೀಟಬಾಧೆ ಎಲ್ಲಾ ಇದೆ. ಹಿಮ ಬಿದ್ದಾಗ ಚಿಗುರುಕಾಯಿ ಅರಿಸಿನ ಆಗುತ್ತದೆ. ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಸುಡುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ರಂಗೋಲಿ ಹುಳ ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹರಿದಾಡಿ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕೊಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ, ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಅಂಟು ಜಿನ್ನುಗುವ ರೋಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಮರದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಮರ ಸಾಯುತ್ತದೆ. ಲಕ್ಕಿಸೊಪ್ಪನ್ನು ಗಂಜಳದಲ್ಲಿ ನೆನೆಸಿ ಸಿಂಪಡಿಸಬಹುದು. ಬೋರ್ಡೋ ಸವರಿದರೂ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಚಕ್ಕೋತ ಬಿಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಸಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ತಂಪಾಗುತ್ತದೆ. ತಲೆನೋವು ನಿವಾರಣೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ನಿದ್ರೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾಂಡದ ಇದ್ದಿಲಿನಿಂದ ಹಲ್ಲುಜ್ಜಿದರೆ ಹುಳುಕು ನಿವಾರಣೆ, ಹೊಳಪು ಬರುತ್ತದೆ.

ಚಕ್ಕೋತ ತಳಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು, ಉಳಿಸಲು ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆ, ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಚಕ್ಕೋತ ಕೃಷಿಯನ್ನೇ ರೈತರು ಮಾಡಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಆಶಯ ಹೆಸರಘಟ್ಟದ ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಯದು.

ಹಾಸನ, ಮಂಡ್ಯ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಮುಂತಾದ ಕಡೆಯೂ ಒಳ್ಳೆಯ ರುಚಿಯ ಚಕ್ಕೋತಾಗಳಿವೆ. ಕೇವಲ ಗುಲಾಬಿ ತಿರುಳೊಂದೇ ಅಲ್ಲ ಬಿಳಿ ತಿರುಳು, ಅರಿಸಿನ ತಿರುಳಿನವೂ ಇವೆ. ರುಚಿಯೂ ಸಿಹಿ. ಆದರೆ ಜನಪ್ರಿಯವಲ್ಲ.

ಇದನ್ನು ಸಲಾಡ್, ಚಟ್ನಿ ಮಾಡಬಹುದು ಹಾಗೂ ಉಪ್ಪು ಖಾರ ಸೇರಿಸಿ ತಿನ್ನಬಹುದು. ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ ಉಪ್ಪು ಖಾರ ಬೆರೆತ ಚಕ್ಕೋತ ತಿನ್ನುವುದು ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ದರವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಉದಾರಕ್ಕೆ ಮೀಸಲು.

ಚಕ್ಕೋತಾಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಹುಡುಕಿದರೆ, ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರೆ ಬೆಳೆಯಲು, ಉಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೌಲ್ಯವರ್ಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುವವರು ಯಾರು? ಯಾರಿಗೋಸ್ಕರ?

***

ಡಿಡಿಟಿಯ ಪುನರಾಗಮನ!?

ಕಳೆದ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇಡೀ ಭೂಖಂಡದಿಂದಲೇ ಉಚ್ಛಾಟನೆಗೊಂಡಿದ್ದ ಡಿಡಿಟಿ ಎನ್ನುವ ಭಯಂಕರ ಕೀಟನಾಶಕ ಇಂದು ಮನೆಯೊಳಗೇ ನುಗ್ಗಲು ತಯಾರಾಗಿದೆ. ಕಾರಣ ಮಲೇರಿಯಾ!!!

ಮೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಡಿಡಿಟಿಯ ಇತಿಹಾಸ ನೋಡೋಣ.

ಇಸವಿ ೧೯೩೯ ಡೈಕ್ಲೋರೋ ಡೈಫಿನೈಲ್ ಟೈಕ್ಲೋರೋ ಈಥೇನ್ (DDT)ಯನ್ನು ಸ್ವಿಸ್ ರಾಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಪಾಲ್ ಮುಲ್ಲರ್ ಕಂಡುಹಿಡಿದನು. ಇಸವಿ ೧೯೪೨-೪೩ರಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಬಳಸಲಾಯಿತು. ಎರಡನೇ ವಿಶ್ವಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೇನುನಾಶಕವಾಗಿಯೂ ಬಳಸಲಾಯಿತು. ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವ ಕೀಟಗಳು ಹಾಗೂ ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಕೀಟಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಇದೊಂದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ನಾಶಕ ಎಂದು ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಪ್ರಚಾರ ಪಡೆಯಿತು. ಇಸವಿ ೧೯೪೮ರಲ್ಲಿ ಮುಲ್ಲರ್‌ಗೆ ನೋಬೆಲ್ ಬಹುಮಾನ ಬಂತು.

ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಯುಕ್ತವಾದ ಡಿಡಿಟಿಯಿಂದ ಕೃಷಿಕೀಟ, ಕಾಡಿನ ಕೀಟಗಳೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಸೊಳ್ಳೆಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣವೂ ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮೊದಲು ಯುರೋಪ್, ಆಮೇಲೆ ಅಮೇರಿಕಾ ಕಂಡುಕೊಂಡಿತು.

ಇದರ ಹಿಂದೆ ಕ್ಲೋರ್‌ಡೆನ್, ಎಂಡ್ರಿನ್, ಆಲ್ಪಿನ್... ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಕೀಟನಾಶಕಗಳು...ಅಲ್ಲ...ವಿಷಗಳು ಬಂದವು. ಈ ರೀತಿಯ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ೭ ಮಿಲಿಯನ್ ಟನ್‌ಗಳು ಎಂಬುದು ಒಂದು ಕನಿಷ್ಠ ಅಂದಾಜು ಮಾತ್ರ.

ಇಸವಿ ೧೯೪೮ರಲ್ಲಿಯೇ ಡಿಡಿಟಿಗೆ ವಿರೋಧವೂ ಬಂತು. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ವಿಷ ಶತ್ರುಕೀಟಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇಡೀ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ ವಿರೋಧಿಗಳದು. ಆದರೆ ಡಿಡಿಟಿಯ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯ ಮುಂದೆ ವಿರೋಧಿಗಳ ಕೂಗು ಕ್ಷೀಣವಾಗಿತ್ತು.

೧೯೫೦ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಕಾರ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಸುಮಾರು ೧೨ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಮರದ ತೊಗಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಡಿಡಿಟಿ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದು ಪತ್ತೆಯಾಯಿತು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಫ್ಲೋರಿಡಾದ ಎವರ್‌ಗ್ಲೇಡ್‌ನಲ್ಲಿನ ಮೊಸಳೆಗಳು ಅಂಗವಿಕಲವಾಗಿ ಜನಿಸತೊಡಗಿದವು. ವಿಶಾಲ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನ ಪಕ್ಕದ ಸರೋವರದ ನೀರು ಪೂರ್ತಿ ವಿಷ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ ಸರೋವರವಾಗಿತ್ತು. ಉತ್ತರ ಅಮೇರಿಕಾ ಹಾಗೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹದ್ದುಗಳ ವಂಶ ನಾಶವಾಗತೊಡಗಿತು. ಹದ್ದುಗಳು ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಕೀಟನಾಶಕದೊಂದಿಗೆ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಕಪ್ಪೆ, ಕೀಟ, ಕೋಳಿಗಳನ್ನು, ಸತ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದವು. ಇವುಗಳೊಳಗಿದ್ದ ಡಿಡಿಟಿಯು ಹದ್ದಿನ ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಕವಚಗಳನ್ನು ಶಿಥಿಲಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂದರೆ ಡಿಡಿಟಿ ಮೂರು ತಡೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿಯೂ ಉಳಿಯುವಷ್ಟು ತೀವ್ರತೆ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಅದೇ ರೀತಿ ಎದೆಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಮಗುವಿನಲ್ಲೂ ಡಿಡಿಟಿಯ ಅಂಶ ಪತ್ತೆಯಾಯಿತು.

ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರೇಟ್ ಬ್ರಿಟನ್ ಹಾಗೂ ಜಪಾನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕೀಟನಾಶಕಗಳ ವಿರುದ್ಧ ದೊಡ್ಡ ಆಂದೋಲನ ನಡೆಯಿತು. ಜಪಾನ್‌ನ ಮೀನಮಾಟದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವಾಗಿನ ಅಂಗವೈಕಲ್ಯದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಯಾವುದೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನರದೌರ್ಬಲ್ಯ ಉಂಟಾಗುವಿಕೆ ದಾಖಲಾಯಿತು.

ಡಿಡಿಟಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ರಾಸಾಯನಿಕ ವಿಷಗಳನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ಸಾಕು, ಆತ್ಮಹತ್ಯಾ ಭಾವನೆಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೂ ಸಹ ಸಾಬೀತಾಯಿತು. ಜೊತೆಗೆ ನಿರಂತರ ಸಹಚರ್ಯೆಯಿಂದ ಲ್ಯುಕೇಮಿಯಾ, ಮೈಲೋಮಾ, ಲಿಂಫೋಮಾ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಪ್ರಕರಣ ರಾಶಿ ರಾಶಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದವು. ಹೃದಯಾಘಾತ ಹೆಚ್ಚಿತು.

ದೊಡ್ಡ ಜೀವಿಗಳು ಬಲಿಯಾಗುವುದು ಹೆಚ್ಚಿದಷ್ಟೂ ಕೀಟಗಳು ಪ್ರತಿರೋಧ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದವು. ೧,೦೦೦ ರೀತಿಯ ಕೀಟಗಳು ಡಿಡಿಟಿಯನ್ನು ಇಂದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ವಂಶವಾಹಿಯಲ್ಲೇ ಪ್ರತಿರೋಧ ಬೆಳೆದಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ವಂಶವಾಹಿ ತಂತ್ರಜ್ಞರು.

ಮಲೇರಿಯಾ V/s ಡಿಡಿಟಿ

ಪರ-ವಿರೋಧಗಳ ಗದ್ದಲ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಜೀನಸ್ ಅನಾಫಿಲಿಸ್ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ೬೦ ಜಾತಿಯ ಸೊಳ್ಳೆಗಳು ಡಿಡಿಟಿಯಿಂದ ನಿರ್ವಂಶವಾಗತೊಡಗಿದವು. ಎರಡನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ನಂತರ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ಆತಂಕದಿಂದ ಗಡಗಡ ನಡುಗಿಸಿದ್ದ ಮಲೇರಿಯಾವು ಡಿಡಿಟಿಯಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸೋಜಿಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು.

ವಿಷಯದ ಆಳಕ್ಕಿಳಿದಾಗ ಮಲೇರಿಯಾಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಪ್ಲಾಸ್ಮೋಡಿಯಂ ಎನ್ನುವ ಭಯಂಕರ ಪರಾವಲಂಬಿ ಜೀವಿ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಇದು ಕೊಳಚೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿ. ಏನೆಲ್ಲಾ ರಾಸಾಯನಿಕ ವಿಷಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿರೋಧ ಹೊಂದಿರುವ ಕ್ರಿಮಿ. ಆದರೆ ಇದು ಮಾನವನ ದೇಹದೊಳಗೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಅನಾಫಿಲಿಸ್ ಕುಟುಂಬದ ಸೊಳ್ಳೆಗಳೇ ಬೇಕು ಹಾಗೂ ಅದೊಂದೇ ಮಾರ್ಗ ಕೂಡ.

ಕೊಳಚೆಯಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟುವ ಅನಾಫಿಲಿಸ್ ಸೊಳ್ಳೆಗಳೊಳಗೆ ಪ್ಲಾಸ್ಮೋಡಿಯಂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಜೀವನಚಕ್ರ ನಡೆಸುತ್ತದೆ. ಅನಾಫಿಲಿಸ್ ತನ್ನ ಜೀವನಚಕ್ರ ಪೂರೈಸಲು ಮನುಷ್ಯನ (ಪ್ರಾಣಿಗಳ) ರಕ್ತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕಚ್ಚಿದಾಗ ಪ್ಲಾಸ್ಮೋಡಿಯಂ ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹದೊಳಗೆ ತೂರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಾಗಂತ ಪ್ಲಾಸ್ಮೋಡಿಯಂ ಅನಾಫಿಲಿಸ್‌ಗೆ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಲ್ಲ.

ಪ್ರತಿವರ್ಷ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ೫೦ ಕೋಟಿ ಜನರು ಮಲೇರಿಯಾಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದರೆ ೧೦ ಲಕ್ಷ ಜನ ಮಲೇರಿಯಾದಿಂದ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರತಿಸಾರಿಯೂ ಮಲೇರಿಯಾಕ್ಕೆ ಹೊಸ ರಾಸಾಯನಿಕ ಸಂಯುಕ್ತಗಳೇ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಬೇಕು. ಮಲೇರಿಯಾವನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಆಫ್ರಿಕಾ, ಬಾರತ, ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕಾ ಮುಂತಾದ ಉಷ್ಣವಲಯವಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಲೇರಿಯಾಕ್ಕೆ ಹಸುಮಕ್ಕಳೂ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಇಸವಿ ೧೯೫೫ರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಯು [WHO], ಮಲೇರಿಯಾವು ಡಿಡಿಟಿಗಿಂತಲೂ ೧,೦೦೦ ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಭೀಕರ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಡಿಡಿಟಿಯು ವಿಷವಾದರೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸೊಳ್ಳೆನಿಯಂತ್ರಕ. ಈ ಮೂಲಕ ಮಲೇರಿಯಾ ನಿಯಂತ್ರಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೆ ನೀಡಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಲೇರಿಯಾ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಡಿಡಿಟಿಯನ್ನು ಬಳಸಬಹುದು ಎಂದಿತು. ಆದರೆ ಡಿಡಿಟಿಯನ್ನು

ಲೂ ದೇಶಗಳು ಆಗಲೇ ಹೊರಹಾಕಿದ್ದವು. ಅದನ್ನು ಕೊಂಚ ಕೂಡ ಒಳಸೇರಿಸಲು ಅವು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಡದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಭ ಬೆಲೆ, ಸುಲಭ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೊಳ್ಳೆನಾಶಕ್ಕೆ ಡಿಡಿಟಿಯೊಂದೇ ಮೂಲವಸ್ತುವಾಗಿತ್ತು.

ಇಸವಿ ೧೯೯೩ರಲ್ಲಿ WHO ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ನೀತಿಯನ್ನು ಮರು ಪರಿಶೀಲಿಸಿತು. ಕೇವಲ ಒಳಾಂಗಣಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಡಿಡಿಟಿ ಬಳಸಿ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿತು. ಇಸವಿ ೧೯೯೮ರಲ್ಲಿ ಮಲೇರಿಯಾವನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿ ಎಂದು ನಡೆದ ಅಭಿಯಾನದಲ್ಲೂ ಅತ್ಯಂತ ನಿಯಂತ್ರಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಡಿಡಿಟಿ ಬಳಸಬಹುದೆಂದೇ ಹೇಳಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಇನ್ನಿತರ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು.

ಇಸವಿ ೨೦೦೧ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಕ್‌ಹೋಂನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿಶ್ವ ಪರಿಸರ ಸಮಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಡಿಡಿಟಿಯೊಂದಿಗೆ ಇತರ ೧೨ ರಾಸಾಯನಿಕ ವಿಷಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡಲೇಬಾರದು ಎನ್ನುವ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ವರ್ತಮಾನದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ

ಇಸವಿ ೨೦೦೬ರ ಮೇ ೨ರಂದು ಯುನೈಟೆಡ್ ಸ್ಟೇಟ್ಸ್ ಏಜೆನ್ಸಿ ಎನ್ನುವ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿನಿರತ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದರ ಸಲಹೆಯಂತೆ WHO ಮತ್ತೆ ಡಿಡಿಟಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿತ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬಳಸಿ ಮಲೇರಿಯಾ ತಡೆಯಿರಿ ಎಂದು ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಪುರಾವೆಗಳನ್ನೂ ನೀಡಿದೆ. ಇಸವಿ ೧೯೪೯ರಲ್ಲಿ ಯುನೈಟೆಡ್ ಸ್ಟೇಟ್ಸ್ ಮಲೇರಿಯಾದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಲು ಕಾರಣ ಡಿಡಿಟಿ. ಅನಂತರ ಇಸವಿ ೧೯೬೯ರವರೆಗೆ ಯುರೋಪ್, ಭಾರತ, ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕಾ, ಆಫ್ರಿಕಾ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳು ಮಲೇರಿಯಾದಿಂದ ಭಾಗಶಃ ಮುಕ್ತವಾಗಲು ಕಾರಣ ಡಿಡಿಟಿ. ಇದರೊಂದಿಗೆ WHO ತಾನೇ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕಿಳಿದು ಪರಿಶೀಲನೆ ನಡೆಸಿತು. ದಕ್ಷಿಣಪೂರ್ವ ದೇಶಗಳಾದ ಯೆಮನ್, ಸೊಡಾನ್ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಗ್ಯಾನೋ ಕ್ಲೋರಿನ್, ಫೈರಿಥ್ರಾಯಿಡ್ಸ್, ಆರ್ಗ್ಯಾನೋ ಪಾಸ್ಪೇಟ್ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಬಮೇಟ್ಸ್ ಮುಂತಾದ ರಾಸಾಯನಿಕ ಸಂಯುಕ್ತಗಳಿರುವ ಕೀಟನಾಶಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಡಿಡಿಟಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ವಿಷರಾಸಾಯನಿಕ ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ WHO ವಿಶ್ವ ಮಲೇರಿಯಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಿರ್ದೇಶಕ ಆರಾಟಕೊಚಿಯವರದು.

ಕೃಷಿಗೆ ಮಿತಿಮೀರಿ ಬಳಸಿದ ಪರಿಣಾಮ ಏನೆಲ್ಲಾ ಅನಾಹುತಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತೇ ವಿನಃ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಪ್ರಮಾಣದ ಬಳಕೆಯಿಂದಲೂ ಎನ್ನುವ ವಾದವೂ ಕೊಚಿಯವರದು.

ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಬೆಳೆ ರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರ ಹೆಲಿಕಾಪ್ಟರ್ ವಿಮಾನ ಬಳಸಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಸಿಂಪಡಿಸಿದ ಪರಿಣಾಮ ಭೀಕರವಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕ್ಯಾಲಿಫೋರ್ನಿಯಾದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಮೀಕ್ಷೆಯೊಂದರ ಪ್ರಕಾರ ಲಿವರ್ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್, ಎದೆ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್, ನರದೌರ್ಬಲ್ಯ, ತಾಯಿಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ರಕ್ತದಲ್ಲಿರುವ ಡಿಡಿಟಿ ಅಂಶ, ಅವಧಿಗೆ ಮುನ್ನವೇ ಜನನ, ಎದೆಹಾಲಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಡಿಡಿಟಿಯೇ ಮೂಲ ಎಂದು ಫಲಿತಾಂಶ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ WHO ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿತು. ಕಾರಣ ಅಲ್ಲೂ ಸಹ ಇಸವಿ ೧೯೯೫ರವರೆಗೆ ಕೃಷಿಗಾಗಿ ವಿಷ ಸಿಂಪಡಣೆ ಟನ್ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಫಲಿತಾಂಶ ಬಂದಿದೆ ಎನ್ನುವ ವಿವರಣೆ WHOದು.

ಡಿಡಿಟಿಯನ್ನು ಸೊಳ್ಳೆಗಳು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಚದರಕ್ಕೆ ಎರಡು ಗ್ರಾಂನಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಸಿಂಪಡಿಸಿದರೂ ಸಾಕು. ಮಲೇರಿಯಾವನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗಟ್ಟಬಹುದು. ಅದೇ ರೀತಿ ಚರಂಡಿ, ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಸಿಂಪಡಿಸಿ ಸೊಳ್ಳೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಸಮರ್ಥನೆ WHOದ ಮಲೇರಿಯಾ ನಿಯಂತ್ರಣ ವಿಭಾಗದ ಸದಸ್ಯರದು.

ಆದರೆ ಡಿಡಿಟಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿರೋಧದ ದನಿ ಮಾಡಿದ್ದು ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾದ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಂಟುರೋಗ ನಿವಾರಣೆ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ಮೌರಿನ್ ಕೋಜಿಯವರ ಪ್ರಕಾರ ಇಂಟೆಗ್ರೇಟೆಡ್ ವೆಕ್ಟರ್ ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್ ವಿಧಾನ [IVM] ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಮಲೇರಿಯಾ ಕೇವಲ ಡಿಡಿಟಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸದೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರೋಗನಿವಾರಣೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಿಕೆಯೇ ಐವಿಎಮ್ ವಿಧಾನ. ಇದೊಂದು ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ. ಮನೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಸೊಳ್ಳೆಗಳ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವಿಕೆಯೇ ಆಗಿದೆ.

ನೀರು ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ಶೌಚಾಲಯ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚುವುದು, ಜಾಲರಿ ಪರದೆ ಬಳಸುವುದು, ಸ್ಥಳೀಯ ಸೊಳ್ಳೆನಾಶಕ ಸಸ್ಯಗಳ ಹೊಗೆ ಹಾಕುವುದು, ಸೊಳ್ಳೆಭಕ್ಷಕ ಕೀಟಗಳ ಪ್ರಯೋಗ, ಸೊಳ್ಳೆಭಕ್ಷಕ ಹಕ್ಕಿ ಗುಬ್ಬಿಗಳ ಉಪಯೋಗ ಪಡೆಯುವಿಕೆ, ಮೀನುಗಳ ಬಳಕೆ, ಕೊಟ್ಟಕೊನೆಯದಾಗಿ ಕೀಟನಾಶಕಗಳ ಬಳಕೆ.

ಆಫ್ರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಕ್ಲೋರಿನ್‌ಗಳ ಬದಲು ಪೈರಿಥ್ರಿನ್‌ಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಶೇಕಡಾ ೨೦ರಷ್ಟು ರೋಗ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಸೊಳ್ಳೆಗಳು ಅವಕ್ಕೂ ಪ್ರತಿರೋಧ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡವು. ಹಾಗಾಗಿ ಸಸ್ಯಜನ್ಯ ಕೀಟನಾಶಕಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಮಲೇರಿಯಾ ಇರುವ ಭೂಪ್ರದೇಶವು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ವಿಭಿನ್ನ ಪರಿಸರವಿದೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯೋಗ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇದು ಕೇವಲ ಭೌಗೋಳಿಕ, ಪಾರಿಸರಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿಯೂ ವಿಪರೀತ ಬೆಂಬಲ ಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಬೆಂಬಲ ಇರಲೇಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಐವಿಎಮ್ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಹುನ್ನಾರ

ಡಿಡಿಟಿಯ ಬಳಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ WHO ಸಹಮತ ನೀಡಿರುವುದು ಅಮೇರಿಕಾದ ಹುನ್ನಾರ ಎಂದು ಆಫ್ರಿಕಾ ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿಕೆ ನೀಡಿದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಖರ್ಚಾಗದೇ ಉಳಿದ ಡಿಡಿಟಿಯನ್ನು ತುಂಬಲು ನಮ್ಮ ಹಿಂದುಳಿದ ದೇಶಗಳು ಕನಡ ತೊಟ್ಟಿಯಾಗಬೇಕೆ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಅವರದು. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವೆಂಬಂತೆ ವಿಶ್ವಬ್ಯಾಂಕಿನ ಮನವೊಲಿಸುತ್ತಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಡಿಡಿಟಿಯ ಬೆಲೆ ದಿನೇ ದಿನೇ ಏರುತ್ತಿರುವುದು ನೋಡಿದರೆ ಇದರ ಲಾಭಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ದಿನ ದೂರವಿಲ್ಲ.

ಶುಕ್ರವಾರ ೨೮-೯-೨೦೦೭ರ ಪ್ರಜಾವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ದೇವದುರ್ಗ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೮೦ ಜನರಿಗೆ ಮಲೇರಿಯಾ ಆಗಿದ್ದು ೧೦ ಜನ ತೀರಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಅಧಿಕೃತ ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಔಷಧಗಳೇ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವ ಕಾರಣ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಾವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇದೇ ಮಲೇರಿಯಾದ ವಿಪರ್ಯಾಸ. ಮಲೇರಿಯಾ ಪತ್ತೆಯಾಗಿ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳೂ ಕಳೆದರೂ ಮಲೇರಿಯಾ ವಿರುದ್ಧ ಲಸಿಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ. ಫ್ಲಾಸ್ಮೊಡಿಯಂ ಇಂದಿಗೂ ನಿಗೂಢ ಕ್ರಿಮಿ. ಇದರ ಜೀವನಶೈಲಿ, ವಂಶವಾಹಿಗುಣ, ಆಕ್ರಮಣದ ರೀತಿ ಒಂದೂ ಪತ್ತೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಅದಿರಲಿ ನಮಗೆ ಸೊಳ್ಳೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಸೊಳ್ಳೆಗಳ ಸಂತಾನಭಿವೃದ್ಧಿ, ಕೀಟಸಂಖ್ಯಾ ನೀತಿ, ಆಹಾರಮೂಲಗಳು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಂತಗಳು, ಪ್ಲಾಸ್ಮೊಡಿಯಂ ಸೊಳ್ಳೆಗಳೊಳಗೆ ಸೇರುವ ಸಮಯ, ವಿಧಾನ, ಸೇರಿದ ಮೇಲಿನ ಸ್ಥಿತಿ, ಸೊಳ್ಳೆಗಳಿಗಿರುವ ಮಾನವನ ಆಕರ್ಷಣೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಇದೇ ಮಲೇರಿಯಾಕ್ಕೆ, ಡಿಡಿಟಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು

ಬೆಳೆಯಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾರ್ವರ್ಡ್‌ನ ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಎಲ್ಲಿಸ್ ಮೆಕೆಂಜಿಯವರು ಅನಾಫಿಲಿಸ್ ಗಾಂಬೀಯೇ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅದರ ವಿವರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ದಾಖಲಿಸಿದರೆ ಒಂದು ವಿಶ್ವಕೋಶವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದಿದ್ದರು.

ಬಿಲ್‌ಗೇಟ್ಸ್ ಹಾಗೂ ಮೆಲಿಂಡಾ ಗೇಟ್ಸ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನವು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಮಲೇರಿಯಾ ಲಸಿಕೆಯ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ೫೦ ಮಿಲಿಯ ಡಾಲರ್‌ಗಳನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿದೆ.

ಆದರೂ ಮಲೇರಿಯಾ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಬೇರೇನೂ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ WHO ಡಿಡಿಟಿಗೆ ಸಹಮತ ನೀಡುತ್ತಿರುವುದು ಖಂಡನೀಯ ಹಾಗೂ ಅನುಮಾನಾಸ್ಪದವಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನೂ ನಾವೆಷ್ಟು ವಿಷಮಯವಾಗಬೇಕು? ತೀರ್ಮಾನ ಜನರದ್ದು.

***

ಸಂವೇದನೆ ಉಂಟಾಗುವುದು ಹೇಗೆ?

ನಮಗೆಷ್ಟು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಎಂದು ಯಾರು ಕೇಳಿದರೂ ತಕ್ಷಣ ಬರುವ ಉತ್ತರ ಐದು ತಾನೆ? ಅವುಗಳಿಂದ ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಸಂವೇದನೆಗಳು ಸಂವಹನವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ನಾವು ನಮ್ಮ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನಡೆಸಬೇಕೆಂಬ ತೀರ್ಮಾನ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

ಬರೀ ಐದೇ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆಯೇ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೂ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೇನನ್ನಾದರೂ ಬಳಸುತ್ತೇವಾ?

ಮೊದಲು ನಮಗೆ ನೋವಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯೋಣ.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಂವೇದನಾ ತಂతుಗಳಿವೆ. ಚಳಿಯನ್ನು, ಬಿಸಿಯನ್ನು, ನೋವನ್ನು, ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರತಿ ತಂతుಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಅವೆಲ್ಲಾ ಚರ್ಮದಲ್ಲಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ನೋವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ತಂతుಗಳು ಅಂಟಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸೊಳ್ಳೆ ಕಡಿದಾಗ ನೋವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೋವನ್ನು ಸಾಗಿಸಲು ಎರಡು ರೀತಿಯ ವಾಹಕಗಳಿವೆ. ಒಂದು ತೆಳುವಾದ ನಾರಿನಂತಹುದು. ಮತ್ತೊಂದು ಒತ್ತಾಗಿರುವುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಜೇನುಹುಳು ಕಚ್ಚಿದ್ದನ್ನು ಒತ್ತಾಗಿರುವ ವಾಹಕ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ. ತಕ್ಷಣ ನೋವು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗಾಯವಾದಾಗ ತೆಳುವಾಹಕ ಒಯ್ಯುವ ಕಾರಣ ನೋವು ತಡವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಡುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ/ಆಟಗಾರರಿಗೆ, ಆಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಗಾಯವಾದರೆ ನೋವೇ ಆಗದು. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳು ರಂಪಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಏಕೆ ಎಂಬುದು ಪೋಷಕರ ದೂರು.

ಕಾರಣ ಮಿದುಳು. ಆಟ ಆಡುವಾಗ ಮಿದುಳಿಗೆ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಆಟಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ತಂತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವ ತುರ್ತಿನ ಕೆಲಸ. ಆಗ ಆಗುವ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಗಾಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಆಟ ಮುಗಿದು ಖುಷಿ/ದುಃಖ ಎಲ್ಲಾ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಗಾಯದ ಕಡೆ ಮನಸ್ಸು ಹರಿಸುತ್ತದೆ.

ವಾಸನೆಯ ಗ್ರಹಿಕೆ ವಿಭಿನ್ನ. ನಮ್ಮ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿರುವ ವಾಸನಾಗ್ರಹಿಕೆಯ ತಂತುಗಳು ಓಲ್ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಎಪಿಥೀಲಿಯಂನಲ್ಲಿದೆ. ೧೦ ಮಿಲಿಯನ್ ತಂತುಗಳು ಸುಮಾರು ೧೦,೦೦೦ ರೀತಿಯ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲವು. ಅಂದರೆ ವಾಸನೆಯು ಗ್ರಾಹಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತವೆ. ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮಿದುಳು ತನಗೆ ತಿಳಿದ ಈ ವಾಸನೆ ಯಾವುದು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ರುಚಿ ತಿಳಿಯಲು ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ರುಚಿಮೊಗ್ಗುಗಳಿವೆ. ಇವೂ ಸಹ ರುಚಿಗ್ರಾಹಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ರುಚಿಮೊಗ್ಗು ನಾಲಿಗೆಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅಂಟಿಕೊಂಡ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನರಗಳ ಸಮೂಹವಿದೆ. ಅವು ಮಿದುಳಿಗೆ ಸಂದೇಶವನ್ನು ರವಾನಿಸುತ್ತವೆ. ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ೯,೦೦೦ ರುಚಿಮೊಗ್ಗುಗಳಿವೆ.

ರುಚಿಮೊಗ್ಗುಗಳ ಮೇಲೆ ಕೂದಲಿನಂತಹ ಎಳೆಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕ ಕೋಶಗಳಿವೆ. ಇವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಐದು ರೀತಿಯ ರುಚಿಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಲ್ಲವು. ಸಿಹಿ, ಕಹಿ, ಉಪ್ಪು, ಒಗರು ಅಥವಾ ಹುಳಿ ಹಾಗೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಹಿತವಾದ ರುಚಿ. ಇದು ಅಮೈನೋ ಆಸಿಡ್‌ನಿಂದ ರೂಪಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಾಗದು. ಗ್ರಹಿಸಲು ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳಿಂದ ಆಹಾರ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳು ನೀಡುವ ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ರುಚಿ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಣ್ಣು ತನ್ನ ಅಕ್ಷಿಪಟಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಚಿತ್ರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ರವಾನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಿವಿ ತನ್ನ ತಮಟೆಗೆ ಬಂದು ಅಪ್ಪಳಿಸಿದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ರವಾನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಿದುಳು ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೇವಲ ಈ ರೀತಿಯ ಸಂದೇಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡಿದರಷ್ಟೇ ಸಾಕೆ? ಪ್ರತಿಬಾರಿಯೂ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ವಿಭಿನ್ನ ಹೇಗೆ? ಆಗಲೇ ಮಿದುಳಿನ ಶಕ್ತಿ ತಿಳಿಯುವುದು, ತರ್ಕದ ಪ್ರವೇಶವಾಗುವುದು. ಅಂದರೆ ತನಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಸಂದೇಶಗಳಿಗೆ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು, ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವಾಗ ಮಿದುಳು ಮತ್ತೊಂದು ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಆರನೇ ಸಂವೇದನೆ. ಇದನ್ನು ನೀಡಲು ಯಾವುದೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಲ್ಲ. ಇದು ನೆನಪುಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರಬಹುದು. ತತ್ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವವಾಗಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಒದಗಿದರೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಮಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆರನೇ ಸಂವೇದನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡದಿದ್ದಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಬಹುದು.

ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವೆ? ಇತ್ತೀಚಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳು ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ, ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕೀಟಗಳಲ್ಲೂ ಇದೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿವೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿವೆ.

ಮಂಗಳ ಕತೆ ಗಮನಿಸೋಣ.

ಟೋಪಿ ಮಾರುವವನ ಕತೆ ಗೊತ್ತಲ್ಲ. ಆಲದ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಟೋಪಿ ಮಾರುವವನ ಚೀಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಟೋಪಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಂಗಳಗಳು ಹೊತ್ತೊಯ್ಯುತ್ತವೆ. ಆತನಂತೆ ಟೋಪಿಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ನಿದ್ರೆಯಿಂದೆದ್ದ ಟೋಪಿ ಮಾರುವವ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಗಾಬರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಟೋಪಿಯನ್ನು ತಲೆಯಿಂದ ತೆಗೆದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಮಂಗಳಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಾಕುತ್ತವೆ. ಟೋಪಿ ಮಾರುವವ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಚೀಲಕ್ಕೆ ತುಂಬಿ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಉಪಾಯ ಫಲಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಖುಷಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೇನಾಯಿತು?

ಟೋಪಿ ಮಾರುವವನ ಮಗ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಆಲದ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಮಲಗುತ್ತಾನೆ. ಎರಡನೆ ಪೀಳಿಗೆಯ ಮಂಗಳಗಳು ಹಿಂದಿನಂತೆ ಟೋಪಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಟೋಪಿ ಮಾರುವವನಿಗೆ ಅಪ್ಪ ಹೇಳಿದ ಕತೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ

ಟೊಪ್ಪಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಎಸೆಯುತ್ತಾನೆ. ತಕ್ಷಣ ಟೊಪ್ಪಿ ಸಿಗದ ಮರಿಕೋತಿಯೊಂದು ಓಡಿಬಂದು ಎಸೆದ ಟೊಪ್ಪಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಟೊಪ್ಪಿ ಮಾರುವವನ ಮಗನಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೊಳೆದದ್ದು ಅಪ್ಪನ ಕತೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಹಳೆಯ ಉಪಾಯ. ಅದೇ ರೀತಿ ಮಂಗಳಿಗೂ ಪೂರ್ವಜರು ಮೋಸಹೋದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಗೆಲುವಿನ ನೆನಪನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಸಂವೇದನೆ ಹಾಗೂ ಸೋಲಿನ ನೆನಪನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಸಂವೇದನೆ. ಎರಡೂ ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದು ಕತೆ ಎಂದು ಕೊಂಕು ಮಾಡದಿರಿ. ನೈಜ ದೃಷ್ಟಾಂತದಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೋಡೋಣ.

ಒಂದು ಕಿಂಡಿ ಇರುವ ಗಾಜಿನ ಕಿಟಕಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಗಾಜಿನ ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಬಾದಾಮಿ ಬೀಜಗಳಿವೆ. ಗಾಜಿನ ಡಬ್ಬಿಗೆ ಸಣ್ಣ ಬಾಯಿಯ ರಟ್ಟಿನ ಮುಚ್ಚಳ ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಮಂಗಳನನ್ನು ಬಿಡಲಾಯಿತು ಹಾಗೂ ಕಿಟಕಿಯ ಹೊರಗೂ ಒಂದು ಮಂಗಳನನ್ನು ಬಿಡಲಾಯಿತು.

ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಕೈಹಾಕಿ ತೆಗೆಯಲು ಅಲ್ಲಿರುವ ಮಂಗಳನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗೆ ಕೂತ ಮಂಗಳ ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕಿಟಕಿಯ ಹೊರಗೆ ಕಲ್ಲನ್ನು ಹಾಕಲಾಯಿತು. ಈಗ ಕಿಟಕಿಯ ಹೊರಗಿನ ಮಂಗಳ ಕಲ್ಲನ್ನು ಕಿಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಳಗಿನ ಮಂಗಳನಿಗೆ ನೀಡಿತು. ಅದು ಡಬ್ಬಿಯ ರಟ್ಟಿನ ಮುಚ್ಚಳದ ಸಣ್ಣ ಕಿಂಡಿಯನ್ನು ಕಲ್ಲು ತುರುಕಿ ದೊಡ್ಡ ಮಾಡಿತು. ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬೀಜಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೊರತೆಗೆಯಿತು. ಈಗ ನಿಮ್ಮ ತರ್ಕ ಹೇಳಿರಿ.

ಬಾದಾಮಿ ಬೀಜ ತೆಗೆದ ಮಂಗಳ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಂದಿತೆ? ಕಿಟಕಿಯ ಆಚೆಯ ಮಂಗಳನಿಗೆ ಏನಾದರು ಕೊಟ್ಟಿತೆ? ಕಿಟಕಿಯಾಚೆಯ ಮಂಗಳ ಗುರ್ಗುರ್, ಕೆನ್‌ಪಸ್ ಎಂದಿತೆ? ಏನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿರಲು ಸಾಧ್ಯ? ಉತ್ತರವನ್ನು ಲೇಖನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಕಾಗೆಯ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳಿ.

ಕಾಗೆಗೆ ತುಂಬಾ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹೂಜಿಯ ತಳದಲ್ಲಿ ನೀರಿರುವುದು ಕಾಗೆಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತಂದು ತಂದು ಹೂಜಿಗೆ ಹಾಕಿತು. ನೀರು ಮೇಲೆ ಬಂದಾಗ ಕುಡಿದು ಬಾಯಾರಿಕೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಂಡಿತು.

ಇದರ ಪ್ರಯೋಗ ಹೀಗಿದೆ.

ಹೂಜಿಯ ತಳದಲ್ಲಿರುವ ನೀರಿಗೆ ಮಾಂಸದ ತುಂಡನ್ನು ಹಾಕಲಾಯಿತು. ಕಾಗೆಯನ್ನು ಹೂಜಿಯ ಪಕ್ಕ ಬಿಡಲಾಯಿತು. ಹೂಜಿಯ ಪಕ್ಕ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನೂ ಇಡಲಾಯಿತು. ಹೂಜಿಗೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದ ಕಾಗೆಗೆ ಮಾಂಸದ ತುಂಡು ಎಟುಕಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಆಚೆ ಸರಿಸಿತು. ದೊಡ್ಡಕಲ್ಲನ್ನು ಹೂಜಿಗೆ ಹಾಕಿತು. ಮೇಲೆ ಬಂದು ಸಿಗುವುದೇ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿತು. ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆರಡು ಕಲ್ಲು ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆದರೆ ದೊಡ್ಡಕಲ್ಲುಗಳನ್ನೇ ಆರಿಸಿ ಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಗೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಾಗಲೂ ಇದನ್ನೇ ಮಾಡಿತು. ಈ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಮೂಡಿಬರಲು ಯಾವ ಸಂವೇದನೆ ಕಾರಣ?

ಕೀಟಗಳ ಪ್ರಯೋಗ ನೋಡೋಣ.

ಕಿಂಡಿಯಿಂದ ಹೊರಹೊರಟ ಜೇನೋಣವೊಂದನ್ನು ಕೀಟಲೆ ಜೇನೋಣವೆಂದು ಹಾರಲು ಬಿಡದೆ ಕಾಲು ಎಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ತಾನು ಹಾರಿದ ಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹಾರಲು ಅವಕಾಶ. ಪ್ರತಿಸಾರಿಯೂ ಹೀಗೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ಪಾಪದ ಜೇನೋಣ ಹಿಂದೆ ಗುಂಯೆಂದು ಶಬ್ದವಾದರೆ

ಸಾಕು. ಹಿಂದಿರುವ ಕೀಟಲೆ ಜೇನ್ನೋಣ ಹಾರಿಹೋಗಲಿ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕೀಟಲೆ ಜೇನ್ನೋಣ ಎಲ್ಲೋ ಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ಪಾಪದ ಜೇನ್ನೋಣ ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿಬಾರಿ ಹೊರಹೋಗುವ ವೇಳೆ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಗುಂಯನ್ನುವ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿದರೂ ಸಾಕು. ತಕ್ಷಣ ಹಿಂದಿನ ಜೇನ್ನೋಣಕ್ಕೆ ದಾರಿಬಿಟ್ಟು ಆಮೇಲೆ ತಾನು ಹಾರುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಬಲಿಷ್ಠರೊಡನೆ ಪ್ರತಿಬಾರಿ ಹೋರಾಡಿ ಸೋಲು ಉಂಟಾದಾಗ, ಅವರು ಬಂದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯಿರಲಿ ಎಂದು ದಾರಿ ಬಿಡುವಿಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿ, ಪಕ್ಷಿ, ಕೀಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ಅವರು ಬಲಹೀನರಾಗಿದ್ದರೂ ಅಥವಾ ಅವರದೇ ರೀತಿಯ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಬಂದಾಗಲೂ ಜೀವಿಗಳು ನೀಡುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಹಳೆಯ ಅನುಭವಗಳ ನೆನಪುಗಳನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಪೂನಾದ ಐಎಸ್‌ಆರ್‌ನ ಜೀವಿವಿಜ್ಞಾನಿ ಡಾ. ಎಂ. ಶಶಿಧರವರವರು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಆರನೇ ಸಂವೇದನೆಯ ಯಾವುದೇ ಇಂದ್ರಿಯವಿಲ್ಲದೇ ಉಂಟಾಗುವ ಸಂಮಿಶ್ರಿತ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ. ಈ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೂ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಸಾರಿಯೂ ನಿಖರವಾಗಿ ಉಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು.

ಸಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂವೇದನೆಗಳು ಇವೆಯೇ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವ ರೀತಿ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದು ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಸಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಿದುಳು ಎನ್ನುವ ಅಂಗವನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗಾಯವಾದಾಗ ಅವುಗಳ ಉಸಿರಾಟದ ವೇಗ ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುವಿಕೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮುನಿ ಸಸ್ಯ ಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದೂ ಸಹ ತಿಳಿದಿದೆ. (ಮಿಮೋಸಾ ಪೂಡಿಕಾ) ಆದರೆ ಆರನೇ ಸಂವೇದನೆ ಇದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿಯೇ ಆರನೇ ಸಂವೇದನೆ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ದ್ವಂದ್ವವನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಕರುಳಿನ ಮಿಡಿತಗಳು, ಹೃದಯ ಭಾವಗಳು ಇವುಗಳು ನೀಡುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಹಾಗೂ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಬಂದ ಸಂದೇಶದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ.

ಸಮಯದ ಕುರಿತಾದ ಸಾಪೇಕ್ಷ ಚಿಂತನೆಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಗಮನಿಸೋಣ. ಉಪನ್ಯಾಸಕರೊಬ್ಬರು ಪಾರ ಮಾಡುವಿಕೆ ಬೇಸರ ತರಿಸುವಂತಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಣಗಳೂ ಹಿಗ್ಗುವಂತೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಪೋನಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಿತರೊಂದಿಗೆ, ಪ್ರೇಮಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಗಂಟೆಗಳು ಕ್ಷಣವಾದಂತೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಶೋಧನೆ ಎಂದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೇಗದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಮಯದ ವೇಗ ತಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಕಚ್ಚುವ ಶೂ ಹಾಕಿಕೊಂಡಾಗ ಅಥವಾ ಚಪ್ಪಲಿ ಕಿರಿಕಿರಿಯುಂಟುಮಾಡಿದರೆ ಮನೆ ಏಕೋ ತುಂಬಾ ದೂರವಿದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಮಗಿಷ್ಟವಾದ ಹಾಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಆರನೇ ಸಂವೇದನೆಗೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸಿಗದು. ತಾಳೆ ನೋಡಲು ಆಗದು. ಆದರೂ ಮಿದುಳು ಅನೇಕ ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ನಿರ್ಣಯ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದು ಅರಿವಿನ ಮೂಲಕ, ಪದೆ ಪದೇ ಆದ ಅನುಭವಗಳ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ಮೂಲದಿಂದಲಾದರೂ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದು ಕುರುಡು ತೀರ್ಮಾನವಲ್ಲ.

ಮತ್ತೆ ಮಂಗಣ್ಣುಗಳು ಹಾಗೂ ಬಾದಾಮಿ ಬೀಜಗಳಿಗೆ ಬರೋಣ. ವಿನಯನ ತರ್ಕ ಹೀಗಿತ್ತು; ಡಬ್ಬಿಯಿಂದ ಬೀಜವನ್ನು ತೆಗೆದ ಮಂಗಣ್ಣು ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಂದು ಕಲ್ಲನ್ನು ಹೊರಗಿದ್ದ ಮಂಗಕ್ಕೆ ನೀಡಿತು. ಸೂರ್ಯನ ತರ್ಕ; ಒಳಗಿದ್ದ ಮಂಗಣ್ಣು ಬೀಜಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಾಯಿಗೆ ತುರುಕಿಕೊಂಡಿರುವುದು ನೋಡಿ ಹೊರಗಿದ್ದ ಮಂಗಣ್ಣು ಗುರ್ ಗುರ್ ಎಂದಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅನಿಸಿಕೆ; ಒಂದಿಷ್ಟು ಬೀಜಗಳನ್ನು ತಾನು ತಿಂದಿತು. ಒಂದಿಷ್ಟನ್ನು ಕಿಂಡಿಯ ಮೂಲಕ ಹೊರಗಿದ್ದ ಮಂಗಣ್ಣಿಗೆ ಎಸೆಯಿತು. ಈ ರೀತಿಯ ನೂರಾರು ಉತ್ತರಗಳು ಸಿಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಡಬ್ಬಿಯಿಂದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ತೆಗೆದ ಮಂಗಣ್ಣು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಬೀಜಗಳನ್ನು

ಎಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಧಭಾಗವನ್ನು ಅಂದರೆ ೧೦ ಬೀಜಗಳಿದ್ದರೆ ಐದನ್ನು ಕಿಂಡಿಯ ಮೂಲಕ ಹೊರಗಿದ್ದ ಮಂಗಳನ ಕೈಗೇ ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಎರಡೂ ಯಾವುದೇ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮುಖದಲ್ಲಿ ತೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಡಬ್ಬಿ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಲುಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಅನಾಥವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಈಗ ಹೇಳಿ ಈ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರಗಳು ಯಾವ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿತ್ತು?!

***

ಮಳೆ ಬಂದ ಕಾರಣ...

ಧೋ... ಎಂದು ಸುರಿಯುವ ಮಳೆ

ಜಿಟಿ...ಜಿಟಿ... ಎಂದು ದಿನವಿಡೀ ರಗಳುವ ಮಳೆ

ಭರೋ ಎನ್ನುವ ಗಾಳಿಯೊಡನೆ ಹುಯ್ಯುತ್ತಲೇ ಇರುವ ಮಳೆ

ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ತೂತು ಬಿದ್ದಂತೆ ಧಪ ಧಪ ಎಂದು

ಬೀಳುತ್ತಲೇ ಇರುವ ಮಳೆ

ಮಲೆನಾಡಿನ ಮಳೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಕಪ್ಪು ಮೋಡದ ಬಗ್ಗೆ

ಹಿತವಾದ ಚಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಲಿ...

ಮಿರುಗನ ಮಳೆ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಹೊಯ್ದಿದ್ದೇ ಮಳೆಗಾಲ ಶುರುವಾಯಿತು. ಅನಂತರದ ಆದ್ರೆ ಮಳೆ, ಅಣ್ಣನ ಮಳೆ, ತಮ್ಮನ ಮಳೆಗಳು ಉರಿನ ಬತ್ತಿದ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸಿಯೇಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಕೆರೆ ನೋಡಲು ಹೋಗುವುದೇ ಒಂದು ಸಂಭ್ರಮ.

ಕೆರೆಯ ತುಂಬಾ ಮಣ್ಣು ನೀರು. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಗುಡ್ಡಗಳಿಂದ, ಗದ್ದೆಗಳಿಂದ ಹರಿದುಬರುವ ನೀರಿನ ಜುಳು ಜುಳು ನಾದ. ಹಸಿರಿನ ಕಿರೀಟವಿಟ್ಟಂತೆ ಜೊಂಡು ಹುಲ್ಲು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೀರಿಸುವ ವಟರ್, ವಟರ್, ವಟರ್ ಎನ್ನುವ ಕಪ್ಪೆಗಳ ಸದ್ದು.

ಆಶು, ಕೆರೆಯಂಚಿನಲ್ಲಿ ಸಾಲಾಗಿ ಕುಳಿತ ದಪ್ಪ ದಪ್ಪ ಕಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ನುರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಪ್ಪೆಗಳು ಅಲ್ಲಿದ್ದವು. ಅವು ವಟರ್, ವಟರ್ ಎನ್ನುವಾಗಲೆಲ್ಲಾ ನೀಲಿ ಬಣ್ಣದ ಬಲೂನ್, ಅರಿಶಿನ ಬಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಮಣ್ಣುಬಣ್ಣದ ಕಪ್ಪೆಗಳು ಒಂದರ ಪಕ್ಕ ಒಂದರಂತೆ ಸಾಲಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದವು. ನಾವೆಲ್ಲ ನೋಡ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮಣ್ಣು ಬಣ್ಣದ ಕಪ್ಪೆಗಳ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ ಅರಿಶಿನ ಬಣ್ಣದ ಟೊಣಪಗಳು ಸುಮೋ ಕುಸ್ತಿಗೆ ಬಿದ್ದವು.

ಅವುಗಳ ಕುಸ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಮ್ಮೊಂದಿಗಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲಾ ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸತೊಡಗಿದರು. ಅವು ಕುಸ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಲೇ, ವಟರ್ ವಟರ್ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಲೇ ಕೆರೆಯ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ತೇಲತೊಡಗಿದವು.

ಇವು ಗೂಳಿಕಪ್ಪೆ, ಗ್ಲಟರ್ ಕಪ್ಪೆ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಕರೆಯುವ ರೈತನ ಮಿತ್ರರು. ಇವು ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪೀಡೆ ಕೀಟಗಳನ್ನು, ಸೊಳ್ಳೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳು. ಮಳೆಗಾಲದ ಶುರುವಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾಗಮಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕೆರೆಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳ ಹಬ್ಬ ನಡೆಸುತ್ತವೆ. ಆಮೇಲೆ ಎಂದಿನಂತೆ ನಿಂಬೆ ಹಸಿರಿನ ಬಣ್ಣ ಹೊಂದಿ ಆಹಾರ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೊಲ-ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮನು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಒಂದು ದೇವರ ಕಪ್ಪೆಯಿದೆ. ಯಾವಾಗ ನೋಡಿದರೂ ಬಾಗಿಲ ಮರೆಯಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಉಚ್ಚಿಹೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಪಾಪ ಅದು ಯಾವಾಗ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೋ ಗೊತ್ತಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದನು.

ಈ ಗೂಳಿಕಪ್ಪೆಗಳು ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆ ಆಹಾರ ಹುಡುಕುವ ನಿಶಾಚರಿಗಳು. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಚುರುಕಾಗಿರುವ ಇವುಗಳು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಂಪು ಜಾಗವನ್ನು ಅರಸುತ್ತಾ ಕೆರೆ, ನದಿ, ಇಲಿಗಳ ಬಿಲ ಹೀಗೆ ತೇವವಿರುವ ಸಂದಿಗೊಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಮೊನ್ನೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಪ್ಪೆ ಮಾರುದ್ದದ ಹಾವನ್ನೇ ನುಂಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನೋಡಿದೆವು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಅಪ್ಪು. ಎಲ್ಲರೂ ಹಾವುಗಳು ಕಪ್ಪೆಯನ್ನು ನುಂಗುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಇವನು ಕಪ್ಪೆಯೇ ಹಾವನ್ನು ನುಂಬುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದ. ಅದೊಂದು ಅದ್ಭುತವೆ! ಅವನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದನ್ನು ಎಲ್ಲರು ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೇಳಿದರು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಗೂಳಿಕಪ್ಪೆಗಳು ಹಾವಿಗೆ ಹೆದರದೆ ತಿರುಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಹಾವಿನ ಮೂತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಯೊಳಗೆ ಗಪ್ಪೆಂದು ಹಿಡಿದುಬಿಡುತ್ತವೆ. ಗೂಳಿ ಕಪ್ಪೆಯ ಬಿಗಿ ಹಿಡಿತ ತಾಸುಗಟ್ಟಲೆಯಾದರೂ ಸಡಿಲವಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿದ ಹಾವು ಸತ್ತುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ಗೂಳಿಕಪ್ಪೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ನುಂಗುತ್ತದೆ.

ಗೂಳಿಕಪ್ಪೆಗಳು ಅರ್ಧ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂನಿಂದ ಒಂದು ಕೆ.ಜಿ. ತೂಕವಿರುತ್ತವೆ. ದಿನಾಲೂ ತಮ್ಮ ತೂಕದಷ್ಟೆ ಕೀಟಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಹಾ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಒಂದು ಗೂಳಿಕಪ್ಪೆ ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಮೂರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೪೫ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂನಷ್ಟು (೪೫,೦೦೦ ಕೀಟಗಳನ್ನು) ತಿನ್ನುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ರೈತನ ಒಂದು ಎಕರೆ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ೧೦ ಗೂಳಿ ಕಪ್ಪೆಗಳಿದ್ದರೂ ಸಾಕು, ಸಮಗ್ರ ಪೀಡೆಕೀಟಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕಪ್ಪೆಗಳು ತುಂಬಾ ಇವೆ ಅಂದರೆ ಆ ಪರಿಸರ ವಿಷ, ವಿಕಿರಣದಂತಹ ಮಾಲಿನ್ಯದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಅಡಿಕೆ, ತೆಂಗಿನಮರಗಳಲ್ಲಿ ಜೀ... ಎನ್ನುವ ಜೀರುಂಡೆಯ ಸ್ವರ ಕೇಳತೊಡಗಿತು. ಹೊಟ್ಟೆ ಹರಿದು ಹೋಗುವಂತೆ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಕೀಟಗಳು ದೊಡ್ಡವರ ಹೆಬ್ಬರಳ ಗಾತ್ರದಷ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಜೀರುಂಡೆಗಳು ಕಿರುಚಿದಷ್ಟೂ ಮಳೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆ ಮಲೆನಾಡಿಗರದು. ಅಂತೆಯೇ ಕಪ್ಪುಮೋಡಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಮಳೆ ಸುರಿಯತೊಡಗಿತು. ಕತ್ತಲು ತುಂಬತೊಡಗಿತು. ಹಗಲು ಬಂದ ನೆಂಟ ಸಂಜೆ ಹೋಗ್ತಾನಂತೆ. ರಾತ್ರಿ ಬಂದ ನೆಂಟ ಅಲ್ಲೇ ಉಳಿತಾನಂತೆ ಎನ್ನುವ ಮಲೆನಾಡಿಗರ ನಂಬಿಕೆಯಂತೆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಮಳೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಕೆರೆಕೋಡಿ ಹರಿಯಿತು. ಕಟ್ಟಿದ ಒಡ್ಡುಗಳೆಲ್ಲಾ ಕೊಚ್ಚಿಹೋದವು. ಎರಡು ಮೈಲಿ ದೂರದ ಹೊಳೆ ತುಂಬಿ, ದಾಟಲು ಹಾಕಿದ್ದ ಮರದ ತುಂಡುಗಳು ತೇಲಿಹೋದ ಸುದ್ದಿ ಬಂತು. ಮಲೆನಾಡಿನ ಎಷ್ಟೋ ಉರುಗಳು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ದ್ವಿಪಗಳಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಬೆಳ್ಳಂಬೆಳಗ್ಗೆಯೇ ನಾವೆಲ್ಲ ಹೊಳೆ ನೋಡಲು ಹೊರಟೆವು. ಕರಿಯ ಜಡ್ಡು ಕಂಬಳಿಯ ಒಂದು ತುದಿಯನ್ನು ತ್ರಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಮಡಚಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟೆ ಕಡ್ಡಿ ಚುಚ್ಚಿ ಕಂಬಳಿಕೊಪ್ಪೆ ತಯಾರಿ ಆಯಿತು. ಧೋ... ಎಂದು ಸುರಿಯುವ ಮಳೆಗೆ ಕೊಡೆಗಳು ತಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮಂಡೆಯಿಂದ ಕಾಲಿನ ತುದಿಯವರೆಗೆ ಇಳಿಬಿಡುವ ಕಂಬಳಿ ಕೊಪ್ಪೆ ಇದ್ದರೆ ಎಂತಹ ಮಳೆಯನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಎದುರಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ.

ನಾವೆಲ್ಲ ಹೊಳೆ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಅರುಣನಿಗೆ ಆಳೆತ್ತರದ ವರೆ (ಗದ್ದಲು) ಹುತ್ತ ಕಾಣಿಸಿತು. ಅದರಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಮಳೆಹುಳುಗಳು ಸೈನಿಕರಂತೆ ಒಂದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದರಂತೆ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವೆಲ್ಲಾ ರಕ್ಕೆ ಬಂದ ವರೆ ಹುಳುಗಳು. ಹುತ್ತದ ಬುಡದ ಚಿಕ್ಕ ಕಂಡಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಬಾನಿಗೆ ದಾಳಿಯಿಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಸುರಿವ ಮಳೆಯೊಂದಿಗೆ ಅವೂ ಪೈಪೋಟಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ

ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮಳೆಹುಳಗಳೇ ತುಂಬಿಹೋದವು. ಅದೆಲ್ಲಿದ್ದವೋ ಬಗೆಬಗೆಯ ಹಕ್ಕಿಗಳೂ ಸಹ ಸುತ್ತಲಿನ ಮರಗಳ ಮೇಲೆ ಜಮಾಯಿಸತೊಡಗಿದವು.

ನಮಗೂ ಅವೆಲ್ಲಾ ಆಗ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಏನು ಮಾಡುತ್ತವೆ,! ಏನಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಕುತೂಹಲ. ಸುಮಾರು ಅರ್ಧ ತಾಸಿನವರೆಗೆ ಚಿಕ್ಕ ಕಿಂಡಿಯಿಂದ ರೆಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮಳೆಹುಳಗಳು ಹೊರಬರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಹುತ್ತದ ಕಿಂಡಿಯಿಂದ ವಿಭಿನ್ನವಾದ ರೆಕ್ಕೆಯ ಮಳೆಹುಳ ಹೊರಬಂತು. ಮಣ್ಣುಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ, ಬಣ್ಣದ ಪಾರದರ್ಶಕ ರೆಕ್ಕೆ. ದಪ್ಪ ಕೆಂಪು ಕುಂಡೆಯ ಮಳೆಹುಳ ಅದು. ಬೆಳಕನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ರೋಯ್ಯನೆ... ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಏರತೊಡಗಿತು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದ ಕಪ್ಪುಮೋಡಗಳನ್ನು ಚದುರಿಸಿಬಿಡುವ ವೇಗದಿಂದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದಷ್ಟು ಮೇಲೆ ಹೋಯಿತು. ಆಗಲೇ ವಿಚಿತ್ರ ಎನ್ನುವಂತೆ, ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಾ ಪೆದ್ದುಗಳಂತೆ ಗಿರಕಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಉಳಿದ ಹುಳುಗಳೂ ಆ ದಪ್ಪನೆಯ ಕೆಂಪು ಕುಂಡೆಯ ಹುಳವನ್ನೇ ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇಲೇರತೊಡಗಿದವು. ಹಾಗೆ ಅದನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿದ್ದರಿಂದ ಆ ದೃಶ್ಯ ಧೂಮಕೇತುವಿನ ಬಾಲದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹುಳುಗಳು ಪುತಪುತನೆ ಬೀಳತೊಡಗಿದವು. ಕೆಲವು ರೆಕ್ಕೆ ಮುರಿದುಬಿದ್ದರೆ, ಕೆಲವು ಸುಸ್ತಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಹುತ್ತದ ಸುತ್ತಲೂ ಬೃಹತ್ ಸ್ಮಶಾನವೇ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಆಗಲೇ ಯಾರೋ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಹಕ್ಕಿಗಳು, ಕಪ್ಪೆಗಳು, ಹಲ್ಲಿ, ಓತಿಕ್ಕಾತ, ಹಾವುರಾಣಿ, ನಾಯಿಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಅವನ್ನು ಕಬಳಿಸತೊಡಗಿದವು. ಅಷ್ಟೋ ಇಷ್ಟೋ ಶಕ್ತಿಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾರಲು ಹೊರಟ ಹುಳುಗಳು ಸಹ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಡೈವ್ ಕ್ಯಾಚ್ ಔಟ್ ಆದವು. ಆಕಾಶದಿಂದ ಮಳೆಯಾಗಿ ಹುಳುಗಳೇ ಬೀಳುತ್ತಿವೆಯೇನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ಹುಳುಗಳು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆ ಎಲ್ಲಾ ಹೊಟ್ಟೆಬಾಕಗಳಿಂದಲೂ ಖಾಲಿ ಮಾಡಲು ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಕ್ಕಂತೂ ಹಬ್ಬವೋ ಹಬ್ಬ. ತಿನ್ನುವಷ್ಟು ಹುಳುಗಳು.

ನೋಡು ನೋಡು ಕೆಂಪು ಕುಂಡೆಯ ಹುಳು ರೋಯ್ಯನೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಸತೀಶ ತಲೆ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಕೂಗತೊಡಗಿದ. ಅದರ ಕುಂಡೆಗೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಹುಳು ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆ ಸಣ್ಣಹುಳವೇ ಅದನ್ನು ಗೂಡಿಗೆ ವಾಪಾಸು ಎಳೆಕೊಂಡು ಬಂತು ಎಂದು ವೀಕ್ಷಕ ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದ.

ನಾವೆಲ್ಲಾ ಸೂಜಿಯಂತೆ ಚುಚ್ಚುವ ಮಳೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ಎಲ್ಲಿ...ಎಲ್ಲಿ... ಎಂದು ನೋಡತೊಡಗಿದೆವು. ಅದು ರಾಣಿಹುಳ ಅನಸ್ತೆತಿ, ಇನ್ನಮ್ಯಾಲೆ ಅದು ಗೂಡೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕೊಂಡು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಹೆಣ್ಣು ಮೊಟ್ಟೆ ಇಡ್ತೆತಿ. ಈ ಸತ್ತೋದವೆಲ್ಲಾ ಗಂಡುಹುಳುಗಳು ಎಂದು ಮಂಜ ಎನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳತೊಡಗಿದ.

ಶರವೇಗದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬಂದ ಕೆಂಪು ಕುಂಡೆಯ ಹುಳು ತನಗಂಟಿದ್ದ ಆ ಸಣ್ಣಹುಳವನ್ನು ಗೂಡಿನ ಬಳಿಯೇ ಬೀಳಿಸಿ ತಾನು ಗಪ್ಪನೆ ಒಳಸೇರಿತು. ನಾವೆಲ್ಲಾ ನಾಟಕ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಕೊಂಕು ಹುಡುಕುವ ಕುಟುಕಿಗಳಂತೆ ವಾದ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೊಳೆಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯತೊಡಗಿದೆವು.

ಕೆಂಪಗಿನ ರಾಡಿ ನೀರು, ಕಸಕಡ್ಡಿ ಸಹಿತವಾಗಿ ಹೊಳೆ ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳು ಮುಳುಗಿಹೋಗಿದ್ದವು. ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಸುರಿವ ಮಳೆ, ಹರಿವ ಹೊಳೆ ಅದೇನೋ ಪುಳಕ ತರುತ್ತಿತ್ತು. ಊರಿನ ದನಕರುಗಳನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ದನ ಕಾಯುವ ಶಣ್ಯ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೊಳೆಯಿಂದ ದೂರ ಇರಲು ಹೇಳಿದನು. ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಹೊಳೆ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು

ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಎಮ್ಮೆ ಮಣಕವೊಂದು ಮಣ್ಣು ಹಿಸಿದು ಹೊಳೆಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ತೇಲುತ್ತು, ಈಜುತ್ತು ಬಿದಿರು ಮಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಅದನ್ನು ಬದುಕಿಸಲು ಊರಿನವರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಹರಸಾಹಸ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಶಣ್ಯನ ತಲೆಯ ಮೇಳೆ ಬಿದಿರಿನ ಕಳಲೆಯ ನಾಲ್ಕು ತುಂಡುಗಳಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಕೊಡಸಿನ ಮರದ ದಬ್ಬಣದಂತಹ ಕಾಯನ್ನು ಕೀಳತೊಡಗಿದ. ಕೊಡಸು ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಔಷಧಿಗಳ ಆಗರ. ಇದರ ತೊಗಟೆಯ ಕಷಾಯ ಹೊಟ್ಟೆಯುರಿತ, ಭೇದಿ, ಜ್ವರ, ನಂಜು ಏನೆಲ್ಲಾ ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ ರಾಮಬಾಣ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಇದು ಹೂ, ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದರ ಹೂವಿನ ತಂಬುಳಿ, ಕಾಯಿರಸಗಳು ತುಂಬಾ ರುಚಿ. ಕೊಡಸಿನ ಕಾಯಿ ತುಂಬಾ ಕಹಿ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಹುರಿದು ಮಾಡುವ ಪಲ್ಯ ನೆನೆಸಿಕೊಂಡರೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರೂರುತ್ತದೆ. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಇದರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನ ಮಲೆನಾಡಿಗರು ತಿಂದೇ ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ನಮ್ಮಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಂಜನನ್ನು ಕೂಗುತ್ತಾ ಸುತ್ತಲಿನ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಕತೊಡಗಿದೆವು. ಮಂಜ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಏನೋ ವಾಸನೆ ಹಿಡಿದು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದ. ನಾವು ಕೂಕೂ ಎಂದು ಕೂಗು ಹಾಕುತ್ತಾ ಅವನ ಪ್ರತಿ ಸಿಕ್ಕೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅವನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೇ ಹೋದೆವು. ಮುರಿದುಬಿದ್ದ ಕೊಳೆತ ಮರದ ಬಳಿ ಅದೇನೋ ಗೆಬರುತ್ತಿದ್ದ... ಇಶ್ಶೀ... ಆ ಕೊಳೆತ ಮರದೊಳಗೆ ಏನೈತಿ ಅಂತ ಹುಡುಕಾಡುತ್ತೀಯೋ, ಹಾವಿನ ಮರಿ, ಚೇಳು ಎಂತಾರು ಕಚ್ಚುತ್ತೈತಿ ನೋಡು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಅವನ ಸುತ್ತಲೂ ನಿಂತೆವು.

ಆದರೂ ಆತ ಗೆಬರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಅದೊಂದು ಕೊಳತು ಬಿದ್ದ ಕೌಲುಮರ. ಅದರೊಳಗೆಲ್ಲಾ ಗೆದ್ದಲು ತಿಂದು ಬಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಟೊಳ್ಳಾದ ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಒಳಗೆ ಬಿಳಿಬಿಳಿ ಪುಟ್ಟ ಪುಟ್ಟ ಅಣಬೆಗಳು ಅರೆಬಿರಿದು ನಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಂಜ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಯ್ಯುತ್ತಾ ಕಂಬಳಿಯ ಮಡಿಯೊಳಗೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ಇದು ತಿನ್ನಾ ಅಣಬಿ. ಇದರ ಸಾರು, ಪಲ್ಲೆ ಬಾಳ ರುಚಿ ಆಕೈತಿ. ಇದನ್ನು ಇವತ್ತೇ ಕಿತ್ಕಣಾದಿದ್ರೆ ನಾಳೆ ಮುಂಜಾವಕ್ಕೆ ಇರಕಲ್ಲ ಮಂಜ ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡದೆ ಕೆಲಸ ಮುಂದುವರಿಸಿದ.

ಏಯ್ ಮಂಜ, ಇದು ಶಿಯ್ಯಿ (ಸಿಹಿ) ಇರತ್ತೆನ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಅರುಣ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಅಣಬೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡ.

ಏಯ್ ಮಳ್ಳು, ತುಪ್ಪು ತುಪ್ಪು... ಹಸಿ ಅಣಬಿ ತಿನ್ನಬಾರ್ದು, ತುಪ್ಪು ತುಪ್ಪು ಹಸಿ ಅಣಬಿ ವಿಷ ಇರತ್ತೈತಿ ತುಪ್ಪೋ... ಪೂರ್ತಿ ತುಪ್ಪು ಎನ್ನುತ್ತಾ ಅದನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ತುಪ್ಪಿಸಿದ ಮಂಜ ಮಳೆನೀರನ್ನು ಅರುಣನ ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಸಿ ತುಪ್ಪಿಸಿದ.

ಮಂಜ ಅಣಬಿಯ ಸಾರು, ಪಲ್ಯ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆಂದೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದ. ಈ ಅಣಬಿಗಳು ವಿಚಿತ್ರ ಜೀವಿಗಳು. ಒಂದರಿಂದ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮೆಲ್ಲಾ ಜೀವನವನ್ನೇ ಮುಗಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಬಣ್ಣ, ಎಷ್ಟೊಂದು ವಿಧಗಳಿವೆ. ಬಹಳಷ್ಟು ವಿಷಮಯ. ಬಿಳಿ ಹೆಗ್ಗೆಲ್ಲು, ಕರೆ ಹೆಗ್ಗೆಲ್ಲು, ಎಣ್ಣೆಬೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಎಣ್ಣೆಬೆ, ಚೂರು ಮಾಡಿದ ಬ್ರೆಡ್ಡಿನ ತುಂಡಿನಂತಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕಿತ್ತು ತೊಳೆದು ಉಪ್ಪು, ಹುಳಿ, ಈರುಳ್ಳಿಯೊಂದಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹುರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸೂಜಿಮೆಣಸಿನ ಖಾರ, ಸಾಂಬಾರುಪುಡಿ ಹಾಕಿ ಅರೆದು ಬೇಯಿಸಿ ಸಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮೃದುವಾಗಿ ಬೇಯುವ ಈ ಅಣಬೆ ಸಾರು ಥೇಟ್ ಹೂಕೋಸಿನ ಸಾರಿನಂತಿರುತ್ತದೆ. ಬಿಳಿ ಹೆಗ್ಗೆಲ್ಲು, ಕರೆ ಹೆಗ್ಗೆಲ್ಲು ಅಣಬೆಗಳು ವರೆ ಹುತ್ತದ ಮೇಲೆ ಹೂವಿನಂತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇದನ್ನು ಹುತ್ತದ ಹೂವು ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಮೊಗ್ಗು ನೋಡಿದವರು ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ನಿಂಬೆಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರೆಬಿರಿದ ಹೂವಿನಂತೆ ನಳನಳಿಸುವ ಪುಟ್ಟ ಪುಟ್ಟ ನಕ್ಷತ್ರದಂತಿರುವ ಈ ಅಣಬೆಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಪಲ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತರುತ್ತಾರೆ.

ಇದು ಹಸಿಯಿರುವಾಗ ವಿಷವೆನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಎಮ್ಮೆ, ದನಗಳು ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ. ಕಾಡುಮೇಡುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಕೊಳೆತ ಮರಗಳನ್ನು, ಹುತ್ತಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಕೆಲವರು ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಅಲೆಯುತ್ತಾರೆ. ಚಿಕ್ಕ ಕುರುಹುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಮರುದಿನವೇ ಬೆಳೆದು ನಿಲ್ಲುವ ಅಣಬೆ ಹೂಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ತರುತ್ತಾರೆ. ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಸಿಗುವ ಇದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಇಷ್ಟದ ಪದಾರ್ಥ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯೂ ಜಾಸ್ತಿಯಾದ ಕಾರಣ ಮಾರಾಟಗಾರರೂ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದ ಚಂದ್ರಂಗೆ ಹೊಳೆಗೆರೆ ಮರದಾಗೆ ಚಿಗಲಿಗಳ ಗೂಡು ಕಾಣಿಸಿತು. ಸರಸರನೆ ಮರ ಹತ್ತಿದ ಅವನು ಜಾರಿ ಕಂಬಳಕೊಪ್ಪೆಯೊಂದಿಗೆ ದಡ್ ಎಂದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆವು. ಅಂಡು ಜಜ್ಜಿದಂತೆ ಆಗಿತ್ತು. ಪೆಟ್ಟೇನು ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಂಜ ಅಣಬಿ ಕಿತ್ತಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನೂ ಚಿಗಲಿ ಕೊಟ್ಟೆ ಕಿತ್ತು ಶೂರ ಅನ್ನಿಸ್ಕೋಬೇಕಂತಿದ್ದ. ಪಾಪ, ನಾವೆಲ್ಲಾ ಮತ್ತೆ ಮರ ಹತ್ತದಂತೆ ತಡೆದೆವು.

ಹಾಂ... ಚಿಗಲಿ ಚಟ್ಟಿ, ಕಾರೇಡಿ ಚಟ್ಟಿ, ಕ್ವಾರೆ ಮೀನಿನ ಸಾರು, ಆದ್ರೆ ಮಳೆ ಹಬ್ಬ, ಸೀತಾಳಿ ದಂಡೆ, ವೆಲ್ವೆಟ್ ಹುಳ ಸಾಕಿದ್ದು, ನೀರಹಾವು ಹಿಡಿದಿದ್ದು, ಕಾಳಿಂಗನ ಮೊಟ್ಟೆ ನೋಡಿದ್ದು, ದಾರಿ ತಪ್ಪಿಸೋ ಬಳ್ಳಿ ಮುಟ್ಟಿ ಇಡೀ ದಿನ ಕಾಡುಮೆಳೆಯೊಳಗೆ ಅಲೆದಾಡಿದ್ದು... ಇವೆಲ್ಲಾ. ಇನ್ನೂ ಏನೆಲ್ಲಾ ಮಳೆ ಬಂದ ಕಾರಣ ನೆನಪಾಗ್ತಾ ಇರದೆ. ಮುಂದಿನ ಮಳೆಗಾಲದಾಗೆ ಅದ್ರ ಕತೆ ಹೇಳ್ತೀನಿ.

ಈ ವರ್ಷ ಮಳೆಗಾಲಾಗೆ ನಮ್ಮೊರಿಗೆ ಬಂದ್ರೆ ಬ್ಯಾರ ಕತೆ ಸಿಕ್ಕಬೋದು, ನೀವೆಲ್ಲಾ ಬರಿ...

***

ಸಾಲುಮರಗಳ ಅರಣ್ಯ ರೋದನ

ಬಯಲುಸೀಮೆಯಿಂದ ಶಿವಮೊಗ್ಗಕ್ಕೆ ಮದುವೆಯ ದಿಬ್ಬಣ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಮೊಹ್ತಾ ಮರಗಳು ತೋರಣ ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಕೊಂಬೆಗಳು ಹಸಿರನ್ನು ಹರಡಿದ್ದವು. ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಬೀಗರಿಗೆ ಬೀದಿಬದಿಯ ಈ ಮರಗಳು ತಂಪಿನ ಸ್ವಾಗತ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಈ ಸಾಲುಮರಗಳು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮಾದರಿ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ಅಶೋಕನು ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪ ಸಹಿಸಲು ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಸಾಲುಮರಗಳನ್ನು ನೆಡಿಸಿದ್ದನು. ದಾಹ ಇಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೀರಬಾನಿಗಳನ್ನು ಇಡಿಸಿದ್ದನು. ತಂಗಲು ಅರವಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದನು. ಪಯಣಿಗರಿಗೆ, ಕುದುರೆ, ಒಂಟೆ ಮೊದಲಾದ ವಾಹನಗಳಿಗೆ, ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೆರಳಿನೊಂದಿಗೆ ಹಣ್ಣುಹಂಪಲುಗಳೂ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಸೊಪ್ಪು, ಮೇವು ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ.

ಅನಂತರದ ಭೀಕರ ಬರಗಾಲದಲ್ಲೂ ಈ ಸಾಲುಮರಗಳು ವಲಸಿಗರಿಗೆ, ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದ್ದು ಮೊಗಲರ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಹೂ ಬಿಡುವ ಸಾಲುಮರಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ. ಬೆಂಗಳೂರು, ನ್ಯೂಡೆಲ್ಲಿ, ಚಂಡೀಗಡ ಮೊದಲಾದ ನಿರ್ಮಿತ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವೈವಿದ್ಯಮಯ ಬಣ್ಣದ ಹೂಗಳಿಂದ ಇಡೀ ನಗರದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ. ವಾಯುಮಾಲಿನ್ಯ, ಶಬ್ದ ಮಾಲಿನ್ಯ, ಧೂಳು, ತಾಪಮಾನಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಕಾಂಕ್ರೀಟ್ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನೀರಿಂಗಿಸುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಭಾರತೀಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಸಾಲುಮರಗಳ ವೈವಿದ್ಯ... ಒಟ್ಟಾರೆ ಅಲ್ಲಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಜೀವವೈವಿದ್ಯದ ಅಚ್ಚರಿ, ಸಾಲುಮರಗಳ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಟಾಗ ಸಿಗುವ ಸಾಲುಮರಗಳ ಅರಣ್ಯರೋದನ ಬೇರೆಯದೇ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಸಾಲುಮರಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇನಲ್ಲ. ಬೀದಿ ಬದಿಯ ಅನುಪಯುಕ್ತ ಬಂಜರು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರು. ನೆಡುವಾಗಲೇ ಹೆಚ್ಚು ನೀರು, ಗೊಬ್ಬರ ಕೇಳದ, ಪ್ರತಿಕೂಲ ತಾಪಮಾನ ಸಹಿಸುವ, ಏನೆಲ್ಲಾ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲ ಜಾತಿಯ ಮರಗಳನ್ನೇ ಆರಿಸಲಾಯಿತು. ಹೆದ್ದಾರಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಹೂವಿನ ಮರಗಳೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಹಣ್ಣಿನ ಮರಗಳು, ಮೇವಿನ ಮರಗಳು, ಉರುವಲು ಮರಗಳು, ಸದಾ ಹಸಿರಿನ ಮರಗಳು, ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವ ಮರಗಳು, ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮರಗಳು ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಮರಗಳನ್ನು ನರ್ಸರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿ, ಪಾಲಿಸಿ, ಪೋಷಿಸಿ ಬೆಳೆಸಲಾಯಿತು. ಇದೆಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯದ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆ ಹಾಗೂ ರಸ್ತೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಹೊಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೈಲಾದಷ್ಟು ತಮಗೆ ತೋಚಿದಂತೆ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದಾರೆ!

ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಅರಣ್ಯಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ವಹಿಸಲಾಯಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಈಗಿನ ಹೆದ್ದಾರಿ ೨೦೬ರಲ್ಲಿ, ಅಂದಿನ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಳ್ವಿಕೆಯ, ಸುಮಾರು ೪೦೦ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಉದ್ದ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಲುಮರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸುಮಾರು ೩೦,೦೦೦ ಮರಗಳಂತೆ. ರಸ್ತೆ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿದ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ, ಫಲವತ್ತಾದ ಬಂಜರು ನೆಲ, ಇಂಗುವ ನೀರು ಎಲ್ಲವೂ... ರಸ್ತೆ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಳು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸಮಾನವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಉತ್ತಮ ಹಾಗೂ ಗಮನಿಸುವಂತಹ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಮೈಸೂರು ಗೆಜೆಟಿಯರ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಹೀಗಿರುವಾಗಲೇ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿ ಹಾಗೂ ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರ ಆಧುನಿಕ ಯೋಜನೆ ರಸ್ತೆಗೆ ಬಂದವು. ರಸ್ತೆಯ ಪಕ್ಕ ಸಾಲುಗಂಬಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟು ವಿದ್ಯುತ್ ತಂತಿಗಳನ್ನು ಎಳೆಯಲಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅಡ್ಡಬಂದ ಹಸಿರು ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಯಲಾಯಿತು. ಟೆಲಿಫೋನ್ ಕಂಬಗಳು ಬಂದವು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಲಾದ ಕೊಂಬೆಗಳಿಗೆ, ಮರಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ದೊರೆಯಿತು. ಕೇಬಲ್ ಬಂತು. ಮರಗಳ ಬೇರುಗಳಿಗೆ ಪೆಟ್ಟಾಗತೊಡಗಿತು. ಹೆದ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೇರಿಸಲು, ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೇರಿಸಲು ಮರಗಳ ಮಾರಣಹೋಮ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಹೆದ್ದಾರಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಅಡ್ಡಬಂದ ಮರಗಳು, ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನೇ ಕಡಿಯಲಾಯಿತು ಅಥವಾ ಜಲ್ಲಿ, ಕಲ್ಲು, ಮರಗಳನ್ನು ಮರಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಕೆಡವಿ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿ ಸತ್ತಹೋದ ಮರಗಳಿವೆ. ಭಾರತದ ಆಧುನಿಕ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೋಸ್ಕರ (ಡ್ಯಾಂ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ) ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿದ್ದ ಸಾಲುಮರಗಳೇ ಬಲಿಯಾದವು. ಮರಗಳಿಂದ ಫಲ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವವರು ಮೇಲಿರುವ ಹಾಗೂ ದೂರದ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕತೊಡಗಿದರು. ಹಾನಿಗೊಂಡ ಮರಗಳಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ರೋಗಗಳು ಆವರಿಸಿದವು. ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿರುಳನ್ನೇ ತಿನ್ನತೊಡಗಿದವು. ವಿಕಾರವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಯಿತು. ಅತಿಯಾದ ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಸಾಲುಮರಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿಯೇ ಸಾಯತೊಡಗಿದವು.

ಪ್ರಾಕೃತಿಕವಾಗಿಯೂ ಅತಿಯಾದ ಮಳೆ, ಪ್ರವಾಹ, ಚಂಡಮಾರುತ, ಭೂಕಂಪ, ಭೂಕುಸಿತ, ಸತತ ಬಂದ ಬರ, ಹೆಚ್ಚಾದ ಬಿಸಿಲು... ಇತ್ಯಾದಿ... ವಿಕೋಪಗಳು ಸಹ ಸಾಲುಮರಗಳ ಪಾಲಿಗೆ ಯಮದೂತರಂತಾದವು.

ಹಾಗೆಂದು ಸಾಲುಮರಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ಜೀವನವನ್ನು ಮುಡುಪಿಟ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಸಾಲುಮರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸಾಲುಮರಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವ ಸಮೂಹಗಳು ಸಹ ಇವೆ. ಆದರೆ ಇವರಾರೂ ಸಕಲ ಸಾಲುಮರಗಳ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿಭಾಗವನ್ನೇ ಹುಟ್ಟುಹಾಕಬೇಕು.

ಕೇಳುವವರೇ ಇಲ್ಲದ ಸಾಲುಮರಗಳ ರೋದನವನ್ನು ಯುವಕನೊಬ್ಬ ಆಲಿಸಿದ. ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪರಿಸರ ವಿಭಾಗದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮಹೇಶ್ ಬಿ.ವಿ., ಡಾ. ಎಂ.ಬಿ. ಶಿವಣ್ಣ, ಡಾ. ವೈ.ಎಲ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಅವರುಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಾಲುಮರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರಾರಂಭ. ಅಧ್ಯಯನದ ಸ್ಥಳ ಹೆದ್ದಾರಿ ೨೦೬. ತರೀಕೆರೆಯಿಂದ ಕಡೂರಿನ ಚೆಕ್‌ಪೋಸ್ಟ್‌ವರೆಗಿನ ಪ್ರದೇಶ ಸುಮಾರು

೨೭ಕಿಲೋಮೀಟರ್. ತಾಪಮಾನ ೩೦ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಲ್ಸಿಯಸ್‌ನಿಂದ ೩೮ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಲ್ಸಿಯಸ್ ಹಾಗೂ ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ ೭೫೦ಮಿಲಿಮೀಟರ್ ಮಳೆ.

ಇಲ್ಲಿ ೨೮ ಜಾತಿ ಮರಗಳಿದ್ದವು. ಒಟ್ಟು ಮರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೧,೩೧೮. ಒಂದು ಕಿಲೋಮೀಟರ್‌ಗೆ ಸರಾಸರಿ ೪೯ ಮರಗಳು. ೪೯೬ ಮರಗಳು ಆಲದ ಜಾತಿ, ೨೦೪ ಗುಲ್‌ಮೊಹರ್, ೧೨೭ ಹುಣಸೆಮರಗಳಿದ್ದವು. ಹಿಪ್ಪೆ, ಯುಕಲಿಪ್ಟಸ್, ಮಳೆಮರಗಳು ಖಂಕೂ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೆ, ಮಾವು, ನೇರಳೆ, ಅತ್ತಿ, ಬೇಲ, ಬೇವು, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ, ಬಿಲ್ವಂಬಿ, ಜಾಲಿ, ಜಕರಂದ, ಅರ್ಜುನ ಮುಂತಾದವು ಖಂಕೂ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದವು. ನೆರಳಿಗಾಗಿ ಮಾತ್ರಲ್ಲ, ಅಂಟು, ನಾಟ, ಎಣ್ಣೆ, ಉರುವಲು, ಹೂಗಳು, ಹಣ್ಣುಗಳು, ಹಸಿರುಸೊಪ್ಪು, ಒಣಮೇವು, ಔಷಧೀಯ ಉಪಯೋಗಗಳಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವ ಮರಗಳಿದ್ದವು. ಒಂದಷ್ಟು ಮರಗಳು ಬೀದಿ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ನೆಡಲು ಸೂಕ್ತವಾದವುಗಳಲ್ಲ.

ಈ ದಾಖಲಾತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಹಾನಿಗೊಳಗಾದ ಹಾಗೂ ರೋಗಪೀಡಿತ ಮರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಕಾರಣ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಲ, ಅತ್ತಿ, ನೇರಳೆ, ಬಸರಿ, ಹಿಪ್ಪೆ, ಬೇವು, ಹುಣಸೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಮರಗಳು ಅಧಿಕ ಹಾನಿಗೊಳಗಾಗಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ದಾರುಣ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮರಗಳು ಎಂಬತ್ತೈದು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಮರಗಳ ತಿರುಳುಭಾಗವೇ ಹಾನಿಗೊಂಡು ಸೋಂಕಿಗೆ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳ ದಾಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದವು. ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಡಿದಿದ್ದರಿಂದ ವಿಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಮರಗಳು, ತೊಗಟೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಸಾಯುತ್ತಿರುವ ಮರಗಳು, ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅರೆಸತ್ತ ಮರಗಳು ಇದ್ದವು.

ಕಾಂಡಕೊರಕ, ಫಂಗಸ್‌ಪೀಡಿತ ಹಾಗೂ ಕೀಟ ದಾಳಿಯಿಂದ ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮರಗಳು ಇದ್ದರೂ ಮಾನವ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪದಿಂದ ಹಾನಿಗೀಡಾದ ಮರಗಳೇ ಅಧಿಕ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಮಹೇಶ್ ಬಿ.ವಿ. ೨೫ ಮರಗಳು ಸತ್ತಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ಮರಗಳು ಆಲದ ಜಾತಿಯವು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಮಾನವನ ದುರಾಸೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಾಕ್ಷಿ. ಅಂದರೆ ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಲು ಅಥವಾ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಕಡಿದು ಹಾಕಿದ್ದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಮೇಲಿನ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಒಂದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅಧ್ಯಯನ. ಸಾಲುಮರಗಳ ಆಯ್ಕೆ, ಪಾಲನೆ, ಪೋಷಣೆ, ರಕ್ಷಣೆ, ನಿರ್ವಹಣೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಪರಿಶೀಲನೆ ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಳವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿವರಗಳು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲೂ ಭಾರತದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗುವ ಸಾಲುಮರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಸರ ತಜ್ಞರು, ಆಸಕ್ತರು ಇನ್ನೂ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಲೇ ಇಲ್ಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಈಗ ಕಾಲುವೆಗಳ ಪಕ್ಕ ಹುಲ್ಲು ಗಿಡ ಮತ್ತು ಸಾಲುಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಯೋಜನೆ ಚಾಲನೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕ ಪರಿಸರಾಸಕ್ತರು ಶ್ರಮಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಬೀದಿ ಬದಿಯ ಸಾಲುಮರಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಯೋಜನೆ ಯೋಚನೆಗಳು ಪುನರ್ನವಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಭಾರತದ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳ ಸಾಲುಮರಗಳ ಸಮರ್ಪಕ ನಿರ್ವಹಣೆ ನಡೆದರೆ ಶೇ.೫೦ರಷ್ಟು ಕಾಡಿನ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಾಲಾ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ, ಶಾಲೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮೇ ಫ್ಲವರ್ ಗಿಡ ನೆಡುತ್ತಾರೆ. (ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗೆ ರಜೆ) ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮರ ಹೂವಿನ ತೇರಾಗುತ್ತದೆ. ನೋಡಲು ಮಕ್ಕಳೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಬಾರದು. ಸಾಲುಮರಗಳನ್ನು ಮಳೆಗಾಲದ ನಂತರ ಸೊಪ್ಪಿಗಾಗಿ, ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲೆ ಉದುರಿ, ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಗೂ ಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಬೋಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ವರ್ಷಾವಧಿ ಬೋಳು ಸಾಲುಮರಗಳೇ ದಾರಿ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದೆ ನಿಂತಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮರದ ತುಂಬಾ ಹೂಗಳಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬರುವ ಲಕ್ಷಪಲಕ್ಷ ಕೀಟಗಳ ರೆಕ್ಕೆ

ಬೀಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿದ ತಾಪಮಾನ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಹುದು. ಈ ರೀತಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅವಲೋಕನದಿಂದ ಸಾಲುಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಕೋ.ಲ. ಕಾರಂತರ ಮಾತು ಉಲ್ಲೇಖನೀಯ.

***

ಕಾಡು ಬೆಳೆಸಿದವರು

ಸಾಗರ ಸಮೀಪದ ಗೊರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲಯ್ಯ ಮತ್ತು ಮಂಜುನಾಥಪ್ಪನವರು ಕಾಡು ಬೆಳೆಸಿದ ಸುದ್ದಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಕುತೂಹಲಕರ. ಅರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅಡಿಕೆ ತ್ಯಾಟ, ಬಾಳೆತ್ಯಾಟ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಕಾಳುಮೆಣಸು ಬೆಳೆದು ದುಡ್ಡು ಮಾಡಿದ್ದೆ, ಈ ಮಾಬ್ಲಯ್ಯ ಸರಿ ಇದ್ದಂಗಿಲ್ಲೆ, ಇರೋ ೩೦ ಎಕ್ರೆ ಖುಷಿಗೂ ಕಾಡುಗಿಡ ತಂದು ನೆಡ್ಡೆಡ, ಅವನ್ನು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕಿದಂಗೆ ಸಾಕ್ಷ್ಯಡ ಎನ್ನೋ ಮಾತುಗಳು, ಅವಹೇಳನಗಳು ೪೦ ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಅನುರಣನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಂತು ಇವರು ಸಾಕಿದ ಮರಗಳು ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿವೆ. ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ನಾವು ಆಸರೆಯಾಗುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾರ್ಥಕ ಭಾವವನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು?

ಲಿಂಗನಮಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಶರಾವತಿ ನದಿಗೆ ಅಣೆಕಟ್ಟನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದಾಗ, ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಮುಳುಗಡೆಯಾದವು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಲಕ್ಷಪಲಕ್ಷ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯಗಳು ಮರೆಯಾದವು. ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಎಲೆಲ್ಲೋ ಜಮೀನು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆದರೆ ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆ ಮಾತ್ರ ಇವರಾರನ್ನೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿಳಿದಾಗ ಮಹಾಬಲಯ್ಯನವರು ಮುಳುಗಿಹೋದ ತಮ್ಮ ಜಮೀನಿಗೆ ಪದೆ ಪದೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಗಿಡ-ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಮನೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ನೆಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಹಳೆಯ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ತೃಪ್ತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿ ಗಿಡ ನೆಡುವ ಹವ್ಯಾಸವೇ ಮುಳುಗಡೆಯ ನೋವನ್ನು ಮರೆಸಿತು. ನೂರಾರು ಮರಗಳು ಮನೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಬೆಳೆದುನಿಂತವು. ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಳೆಯೂ ಇವರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿತು. ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಹೊತ್ತು ತಂದ ಗುಳುಮಾವಿನ ಗಿಡಗಳನ್ನು ದಡದಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿತು. ದಿನೇ ದಿನೇ ಕಾಡು ದಟ್ಟವಾಯಿತು.

ನೋಡು ಇದು ಮಸೆ ಮರ. ಇದರ ಸೊಪ್ಪಿನ ವಾಸನೆ ನೋಡು. ಇದನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆಸಿ, ಹಿಂಡಿ ಕುದಿದರೆ ಉಷ್ಣವೆಲ್ಲಾ ಮಾಯ. ಇದು ಸಳೆಮರ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಹಸಿರಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಣಗಲು ಮರ. ಇದರ ಬೇರನ್ನು ಕಡಿದು ಬುಡಕ್ಕೆ ಮಡಕೆ ಕಟ್ಟಿದರಾಯಿತು. ದಿನಕ್ಕೆ ೩-೪ ಲೀಟರ್ ನೀರು ಬರೆದೆ. ಸಿಹಿ ಇರೆದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತೊಡೆದವ್ವು ಮಾಡಲು ಮೊದಲು ಇದರ ನೀರನ್ನೇ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಎತ್ಯಾಗ, ಇದು ಬಿಲ್ಕಂಬಿ. ಇವೆರಡೂ ನಾಟಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗ. ಇದು ಬಿಲ್ವಾರ. ವಾಸ್ತು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ತುಂಬಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಇದು ಕುಂಠಿಕರಕಲು. ಇದರ ಚಕ್ಕೆ (ತೊಗಟೆ)ಯನ್ನು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಎಂತಹ ಗಾಯವಾದರೂ ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಂದಿ ಮರ ವಿಪರೀತ ಬೀಜ ಬಿದ್ದದೆ. ಗಿಡ ಮಾಡೋದು ಮಾತ್ರ ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟ. ಬಿದಿರು ತುಂಬಾ ಇತ್ತು. ಎಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟಿರೋಗ ಬಂದು ಸತ್ತೋಯ್ತು. ಈಗ ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಇದೆ. ಮುಳ್ಳುಹಣ್ಣು, ಮುರುಗಲು, ತುಮುರು, ಚಳ್ಳೆ ಹೀಗೆ ವರ್ಷಾವಧಿ ಅನೇಕ ಹಣ್ಣುಗಳು ಸಿಗ್ತಲೇ ಇರ್ತವೆ. ಹೊಳೆಸಾಲು ಮಾವಿನಮರಗಳು ೪೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿವೆ. ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಮಾವಿನಮಿಡಿ ಸಿಗ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದು ಮಾವೂ ಒಂದೊಂದು ಪರಿಮಳ. ಈ ದೊಡ್ಡ ಮರದ ಮಾವಿನಕಾಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಉಪ್ಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟರೆ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಕೆಡದೆ ಹಂಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಜಿಂಕೆ ಸೊಪ್ಪು ತಿಂದರೆ ಹುಳಿ ಹುಳಿ. ಇದರ ತಂಬುಳಿ ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನ. ಕಾಡು ನೆಲ್ಲಿಗಿಡ ಲಂಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿದು, ಕರೇ ಕೋಮಾರಿ ಮರ ೧೦೦ ಅಡಿಗಳವರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಅಂಕುಡೊಂಕಿಲ್ಲದೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮಲ್ಲ, ನೇರಳೆ, ರಂಜಾಲು, ಮತ್ತಿ, ಅತ್ತಿ, ಅರಳಿ, ತಾರಿ, ನಿಸಣಿ, ಸಂಪಿಗೆ, ಪರಿಗೆ, ಕೌಲು, ಚುಂಗೋಳಿ, ಬುಕ್ಕಿ, ಚಾಪಲು, ಮುಂಗಲು, ಹಲಸು, ಬಿಟೆ, ಸಂಮಣೆ, ಹನ್ನೆ, ಹುಣಾಲು, ಬೆಳಾಲು, ಜಂಬೆ, ಜಾಲದ ಗರಿಗೆ, ಗಂಧಗರಿಗೆ, ಕಕ್ಕೆ, ಗೌರಿ, ಮದ್ದಾಲು, ಕಡಾಲು, ಬೆಂಡು, ಅಚಿಡಿ, ಬೂರಲು, ಮುತ್ತುಗ, ದೇವದಾರಿ, ಬಸವನಪಾದ... ಮಹಾಬಲಯ್ಯನವರು ಮರಗಳನ್ನು

ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ೨೦,೦೦೦ ಮರಗಳಿರುವ ಇಡೀ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಪಕ್ಷಿವೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲು ಒಂದು ದಿನವೇ ಬೇಕು. ನೂರಾರು ಮರ, ಗಿಡ, ಬಳ್ಳಿ, ಕುರುಚಲು ವೊದಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಅನೇಕ ಗಿಡಮರಗಳೂ ಇವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾಡಿನಿಂದ ಸಿಗುವ ಉಪ ಫಸಲಿನಿಂದ ಇಂದು ಯಾವುದೇ ಶ್ರಮವಿಲ್ಲದೆ ನಿರಂತರ ಆದಾಯವಿದೆ. ವಾಟೆಕಾಯಿ, ಅಂಟುವಾಳ, ಸೀಗೆ, ಸುರಳಿಕಾಯಿ, ಅಣಲೆ, ತೋರಂಗಲು, ಮಾವಿನಮಿಡಿ ಮುಂತಾದ ಕಾಯಿಗಳಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೪೦ ಸಾವಿರದಷ್ಟು ಆದಾಯ. ಔಷಧೀಯ ಮರಗಳು ಮನೆಮದ್ದಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತ. ತರಗೆಲೆಗಳನ್ನು ಕಾಲುಭಾಗದಷ್ಟು ಶೇಖರಿಸಿದರೂ ೫ ಎಕರೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕಪ್ಪು ಗೋಡುಮಣ್ಣು, ಅದರೊಳಗಿನ ಎರೆಹುಳು, ಸಾವಿರಾರು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಿಗಳು ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಮಳೆನೀರಿನ ಹನಿ ಹನಿಯೂ ಹೊರಹೋಗದಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ಅಂತರ್ಜಲ ಭೂಮಿಯೊಳಗಿನಿಂದ ಉಕ್ಕಿ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಜುಳು ಜುಳು ಹೊಳೆ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಸಾವಿರಾರು ರೀತಿಯ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳು, ಅವುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲು ೫೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಜಾತಿಯ ಹಕ್ಕಿಗಳು, ಕವ್ವೆಗಳು, ಓತಿಕ್ಕಾತ, ಹಾವುರಾಣಿ, ಹಾವು, ಮೊಲ, ಜಿಂಕೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಜೀವವೈವಿಧ್ಯಗಳ ಸಂತೆ. ಇವರು ನೆಟ್ಟಿದ್ದು ಕೆಲವು ಸಾವಿರ ಮರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ಇಂದು ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಲಾಗದಷ್ಟು ಆಸ್ತಿ ಇವರದಾಗಿದೆ. ಉಳಿದ ಕೃಷಿಯಂತೆ ಕಾಡು ಕೃಷಿ ಸಹಾ ಒಂದು ಜೀವನ ವಿಧಾನ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದವರು ಮಹಾಬಲಯ್ಯ ಮತ್ತು ಮಂಜುನಾಥಪ್ಪ ಸಹೋದರರು.

ವಗ್ಗರಣೆ : ಕಾಡು ಬೆಳೆಸುವವರಿಗೆ ಮಹಾಬಲಯ್ಯನವರು ನೀಡುವ ಸಲಹೆಗಳು; ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಬದುಕಲು ಬಿಡಿರಿ. ಅಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಬೀಜ ಸಸಿಗಳನ್ನೇ ತಂದು ನೆಡಿರಿ. ದನ, ಎಮ್ಮೆ, ಕುರಿಗಳನ್ನು ನೀವು ಬೆಳೆಸುತ್ತಿರುವ ಕಾಡಿಗೆ ಮೇಯಲು ಬಿಡಬೇಡಿರಿ. ಮೃಗಶಿರಾ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಗಿಡ ನೆಡಿ. ನೆಟ್ಟ ಗಿಡದ ಪಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಹೊಂಡ ಮಾಡಿ ನೀರಿಂಗಿಸಿ. ನೆಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಗೊಬ್ಬರ, ನೀರು ಮುಂತಾದ ರಕ್ಷಣೆಯೂ ನಿಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಗಿಡ ನೆಡುವಾಗ ೧೫ ಅಡಿ ಅಂತರವಿರಲಿ. ಗಿಡ ಬಲಿತ ಮೇಲೆ ಸೊಪ್ಪು, ರೆಂಬೆ, ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಯಬೇಡಿ. ಕಳೆಗಿಡಗಳು, ಬಳ್ಳಿಗಳು, ನೆಟ್ಟ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಆವರಿಸದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಉರುವಲಿಗೋಸ್ಕರವೇ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬೆಳೆಯುವ ಗಿಡ ನೆಡಿರಿ. ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಯಾವುದೇ ಜಾತಿಯ ಗಿಡವಾದರೂ ಅದು ನಿಮ್ಮ ಕಾಡಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ದಿನಾಲು ಕನಿಷ್ಠ ನಾಲ್ಕು ತಾಸು ನಿಮ್ಮ ಕಾಡಿನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಸಮಯವನ್ನು ಮೀಸಲಿಡಿ.

***

ಹಲಸಿನ ಸರದಾರ

ದಣಪೆ ದಾಟಿ ಒಳಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ನಮಗೆ ಹಲಸಿನ ಮರಗಳು ತುಂಬು ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ ಕೋರಿದವು. ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಇವರು ಯಾರಪ್ಪ? ಕಿಚೆ ಕಿಚೆ ಕೀಚಾ ಕೀಚಾ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಮಂಗಳಗಳು ಮತ್ತೊಂದು ಹಲಸಿನಮರಕ್ಕೆ ಹಾರಿದವು. ಬೀಸಿದ ಗಾಳಿ ಸಹ ಯಾವುದೋ ಹಣ್ಣಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಹಲಸಿನ ವಾಸನೆಯನ್ನೇ ಹೊತ್ತು ತಂದಿತ್ತು. ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಏಳೆಂಟು ಹಲಸಿನ ಕಾಯಿಗಳು, ಹಂದಿಮರಿಗಳು ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದವು. ಜಗಲಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಭಾಗ ಮಾಡಿದ ಹಲಸಿನ ಕಡಿಗಳು, ಬಾಯಿಲ್ಲೊಂದು- ಕೈಯಿಲ್ಲೊಂದು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಸ್ವಾಗತ ಕೋರುವ ಕುಟುಂಬದವರು. ಅರೆ...ವರ್ಷವೂ ತುಂಬದ ಪುಟ್ಟನ ಕೈಯಲ್ಲೂ ಹಲಸಿನಹಣ್ಣಿನ ಸೊಳೆ (ತೊಳೆ), ಯಾರೋ ನೆಂಟರು ಬಂದರೆಂದು ಕರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಲಸಿನ ಚಿಪ್ಪನ್ನೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಬಂದ ಸೊಸೆ... ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹಲಸೋ ಹಲಸು.

ಸಾಗರದಿಂದ ಸುಮಾರು ೧೦ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದ ಕುಂದಗೋಡಿನ ಶೇಷಭಟ್ಟರು ಸುಮಾರು ೨೫ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹಲಸಿನಮರಗಳನ್ನು ನೆಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಹಲಸಿನಹಣ್ಣು ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಿಂದ ಎಷ್ಟು

ತರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಹೀಗಾಗಿ ಕಂಡ ಕಂಡ (ತಿಂದ-ತಿಂದ) ಒಳ್ಳೆಯ ಹಲಸನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಂದು ಬೀಜ ಉಗಿ. ಗಿಡ ನೆಟ್ಟೆ, ಒಂದಿಷ್ಟು ಕಸಿ ಮಾಡಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಮಾವು, ಚಿಕ್ಕು, ಪೇರಲ ಹೀಗೆ ಹಣ್ಣಿನ ಗಿಡವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೆಡುತ್ತಾ ಬಂದೆ ಎನ್ನುವ ಪೀಠಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಗಿಡಗಳನ್ನು ತೋರಿಸತೊಡಗಿದರು.

ಇದು ಬೆಣ್ಣೆ ಬಕ್ಕೆ. ಬಿಳಿಯ ಬೆಣ್ಣೆಯಂತಹ ತೊಳೆ. ತುಂಬಾ ಸಿಹಿ. ಜಾಮ್ ಮಾಡಿದ್ರೆ ಹಿಟ್ಟಾಗಿ ಬೆಣ್ಣೆಮುದ್ದೆಯಂತೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ವರ್ಷ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕಾಯಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆ ದೊಡ್ಡ ಮರ ಇದೆಯಲ್ಲಾ...ಓ... ಅದು, ಅದೇ ಚಂದ್ರಬಕ್ಕೆ. ಬನ್ನಿ ಅಲ್ಲೇ ಹೋಗೋಣ. ಆಚೆಮನೆ ಶಿವಣ್ಣ ಚಕಚಕನೆ ಮರ ಹತ್ತಿ ಇಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಣ್ಣ ನೋಡಿ, ಎಷ್ಟೊಂದು ಕೇಸರಿ. ತೊಳೆ, ಸ್ವಾಡ (ಸೂಲೆ). ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಕೇಸರಿ. ಇಡೀ ಹಣ್ಣಿಗೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕೋಣ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆಯೇ? ನಿಮಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹತ್ತು ತೊಳೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕಾಗದು. ತೋಟದ ಧರೆಯ ಅಂಚಿಗೆ ಇದೆಯಲ್ಲಾ ಅದೇ ಜೇನುಬಕ್ಕೆ. ಇದರ ತೊಳೆಗಳ ಬಣ್ಣ, ರುಚಿ, ಸುವಾಸನೆ ಎಲ್ಲಾ ಥೇಟ್ ಜೇನುತುಪ್ಪದಂತೇ ಇದೆ. ಇದು ಹಣ್ಣಾಗಿ ಬಿರಿದರೆ ರಸ ಒಸರುತ್ತದೆ. ಅದಂತೂ ವಿಪರೀತ ಸಿಹಿ. ಜೇನುತುಪ್ಪದ್ದೇ ಸವಿ. ಹೀಗಾಗಿ ಮರದಲ್ಲೇ ಹಣ್ಣಾಗುವವರೆಗೆ ಕಾಯುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಈ ವರ್ಷ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕಾಯಿಗಳು ಹಣ್ಣಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಕೊಳೆತುಬೀಳುತ್ತಿದೆ. ಯಾವ ರೋಗ ಬಂದಿದೆಯೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ೭೦ ವರ್ಷದ ಶೇಷಭಟ್ಟರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಗ ಭಾಸ್ಕರ ತಮ್ಮ ಇಪ್ಪತ್ತು ಎಕರೆ ಜಮೀನನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ೩೦೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಹಲಸಿನ ಮರಗಳು. ೭೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿಧದ ಜಾತಿ. ಕಾಯಿ ಬಿಡುತ್ತಿರುವ ಮರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೮೦. ಅದರಲ್ಲಿ ೬೦ ಮರ/ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಹೆಸರೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ತಿರುಗಿ-ತಿರುಗಿ, ವಿವರ ಬರೆದು ಬರೆದು ಕೈಕಾಲು ಎರಡೂ ನೋವು ಬಂದಿತ್ತು. ಗೆಳೆಯ ಮಾರುತಿ-ಸಿದ್ದಪ್ಪನವರಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆನೋವು ಬಂದಿತ್ತು.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಿತ್ತಳೆ, ಗುಲಾಬಿ, ಅರಿಶಿನ, ಬಿಳಿ ತಿಳಿ ಅರಿಶಿನ ಮುಂತಾದ ಬಣ್ಣದ ತೊಳೆಗಳು ತಯಾರಾಗಿದ್ದವು. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣಿನಂತೆ ಆಗಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಇನ್ನೇನೂ ಹಿಡಿಸದಂತಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಅವುಗಳ ಬಣ್ಣವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಖುಷಿಪಟ್ಟೆವು.

ಶೇಷಭಟ್ಟರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಅಂಬಲಿಯ ಜಾತಿಯ ಹಲಸುಗಳು ಹೇರಳ. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ೫೦೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಯಿಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಐದು ರೂಪಾಯಿಗೆ ಒಂದು ಕಾಯಿಯಂತೆ ಕೇಳಿದರು. ಸುಮಾರು ೩೦೦ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ಯಿಟ್ಟೆ. ಮರುದಿನ ಆ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ಸೂಕ್ತ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ. ಕೊಳ್ಳುವವರಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಭಾಸ್ಕರಣ್ಣ. ಹಲಸಿನ ಮರ ಇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಪಯೋಗಿ.

ಎಲೆಗಳು, ಹಣ್ಣು, ಸ್ವಾಡಗಳು ಪಶು ಆಹಾರವಾಗಿವೆ. ಸೊಪ್ಪು (ಒಣಗಿದ ಎಲೆ) ದರಕುಗಳು ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ಆಗುತ್ತವೆ. ರೆಂಬೆ-ಕೊಂಬೆಗಳು ಉರುವಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಲಸಿನ ಗುಜ್ಜೆ, ಕಾಯಿಗಳು ಪಲ್ಯ ಸಾಂಬಾರಾಗುತ್ತವೆ. ಹಣ್ಣಿನ ಜಾಮ್, ಒಣಸುಕೇಳಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಕಾಯಿಯ ಚಿಪ್ಸ್, ಹಪ್ಪಳಗಳು ಮನೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯ. ಮರವು ಪೀಠೋಪಕರಣಗಳಿಗೆ, ತೊಲೆ, ಬಾಗಿಲುಗಳಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಉಳಿಯುವ ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಉಳಿದಿದ್ದು ಹಕ್ಕಿಗಳು, ನಾಯಿ, ಮಂಗ, ಅಳಿಲು... ಕೊನೆಗೆ ಗೊಬ್ಬರ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಜಾತಿಗಳ ಹಲಸು ಬೆಳೆದ ಶೇಷಭಟ್ಟರು, ಕೃಷಿ ಪ್ರಯೋಗ ಪರಿವಾರದವರು ನಡೆಸಿದ ಹಲಸಿನ ಮೇಳ ೨೦೦೨ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ತೋರಿಸಿ ವಿವರಿಸಿದ ಶೇಷಭಟ್ಟರ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ವಿದಾಯ ಹೇಳಿ ಹಲಸಿನಿಂದಲೇ ೩೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಬಗೆಯ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಗೋಳಗೋಡಿನ ನರಸಿಂಹಭಟ್ಟರು-ಗೀತಕ್ಕರ ಮನೆಗೆ ಉಟಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆವು.

ಶೇಷಭಟ್ಟರು ಬೆಳೆಸಿದ ವಿಶೇಷ ತಳಿಗಳು

೧.ಖಂಡಿಕಾದ ಬಕ್ಕೆ : ದೊಡ್ಡ ವಯಸ್ಸಾದ ಮರ. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೩೦೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಯಿಗಳು ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಅರಿಶಿನ ಬಣ್ಣದ ತೊಳೆಗಳು. ದಪ್ಪ, ಉದ್ದ, ತುಂಬಾ ಸಿಹಿ ಇದೆ, ನಾರಿಲ್ಲ.

೨.ಗುಲಾಬಿ ಬಕ್ಕೆ : ದೊಡ್ಡಗಾತ್ರದ ಕಾಯಿಗಳು, ಅರೆಹಣ್ಣು ತಿನ್ನಲು ಚೆನ್ನ. ಉದ್ದವಾದ ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣದ ತೊಳೆಗಳು, ಸಾಧಾರಣ ಸಿಹಿ.

೩.ಮುಳ್ಳುಚಂದ್ರ ಬಕ್ಕೆ : ಬಿಂದಿಗೆ ಆಕಾರದ ಕಾಯಿಗಳು. ಕಲಾತ್ಮಕವಾದ ಮುಳ್ಳುಗಳು, ದೊಡ್ಡ ಉದ್ದ ಕಿತ್ತಳೆಬಣ್ಣದ ತೊಳೆಗಳು, ಸಿಹಿ ಸಾಧಾರಣ.

೪.ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಬಕ್ಕೆ : ಗುಜ್ಜೆಯಾಗಿ ಬಿಡುವ ಚಿಕ್ಕ ಗಾತ್ರದ ಹಲಸು, ತುಂಬಾ ಸಿಹಿ.

೫.ಸಂಕಣ್ಣನ ಬಕ್ಕೆ : ತುಂಬಾ ಫಸಲು ಬರುವ ಜಾತಿ. ತಿಳಿ ಅರಿಶಿನ ಬಣ್ಣದ ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ತೊಳೆಗಳು. ಸಿಹಿ ಸಾಧಾರಣ.

೬.ಗಮ್‌ಲೆಸ್ ಬಕ್ಕೆ : ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ಕಾಯಿಗಳು, ಉದ್ದ, ದಪ್ಪ, ಅರಿಶಿನಬಣ್ಣದ ತೊಳೆಗಳು. ಸಾಧಾರಣ ಸಿಹಿ. ಹಾಲು ಅಥವಾ ಮೇಣ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲ.

೭.ಅಂಬಲಿ ಅರಿಶಿನ : ದೊಡ್ಡಗಾತ್ರದ ಕಾಯಿಗಳು. ಅರಿಶಿನ ಬಣ್ಣ, ಕೊಬ್ಬರಿಯ ರುಚಿ. ಮೇ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಕಾಯಿಗಳು ಪ್ರಾರಂಭ. ಮಹಾಲಯದವರೆಗೂ ಕಾಯಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಎಂತಹ ಮಳೆಯಲ್ಲೂ ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

೮.ಹೊಳ್ಳು ಬಕ್ಕೆ : ಮರದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಕಾಯಿಗಳಿವೆ. ಕಾಯಿಯೊಳಗೆ ತೊಳೆಗಳು ಮಾತ್ರ ೩-೪ ಇರಬಹುದು. ಉಳಿದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಡ (ಸೂಲೆ).

***

ಕೋಟಿ ಸಿಕ್ಕರೂ ಹೊಟ್ಟಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಬಿಡಲಾರೆ?!

ಹೊಟ್ಟು, ಅಕ್ಕಿ ಗಿರಣಿಗಳಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಜ್ಯವಸ್ತು. ಗಿರಣಿಯೊಂದು ಹತ್ತು ತಾಸು ನಡೆದರೆ ಸಂಗ್ರಹವಾಗುವ ಹೊಟ್ಟಿನ ಪ್ರಮಾಣ ೨೦೦ ಚೀಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು. ಈಗ ಹೊಟ್ಟಿಗೂ ಬೆಲೆಯಿದೆ. ಗಿರಣಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹೊಟ್ಟನ್ನು ಪೈಪೋಟಿಯ ಮೇಲೆ ಕೊಳ್ಳುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಣ್ಣ, ಬಿಡಿವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ಹೊಟ್ಟು ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಹಳೆಯ ವಿಶ್ವಾಸ, ಗಿರಣಿ ಮಾಲಿಕರು ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯಾಪಾರ-ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ನಿರಂತರ.

ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯ ಗಾಳಿ ಧೂಳನ್ನು ಆಳೆತ್ತರ ಹಾರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅಕ್ಕಿ ಗಿರಣಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಲ್ಲ ಮುಖಕ್ಕೆ ರಾಚುತ್ತಿತ್ತು. ಸುತ್ತೆಲ್ಲಾ ಹೊಟ್ಟಿನ ಪರದೆ. ಮುಖಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸುವ ಹೊಟ್ಟು, ತೌಡನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅವರು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಚೀಲ ಹೊಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಖ, ಮೈಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಮಣ್ಣುಬಣ್ಣದ ಹೊಟ್ಟಿನ ಪದರ. ಹೊಟ್ಟಿನ ರಾಶಿಯನ್ನು ಚೀಲಕ್ಕೆ ತುಂಬುವುದು, ದಬ್ಬಣಕ್ಕೆ ದಾರ ಪೋಣಿಸಿ ಹೊಲಿಯುವುದು, ಅವರ ಏಕಾಂತ, ಏಕಾಗ್ರತೆ ಕೆಲಸದ ಮೇಲಿನ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊಟ್ಟು ಅವರ ಬದುಕನ್ನು ತನ್ನೊಳಗಿನ ಗಟ್ಟಿ ಅಕ್ಕಿಯಂತೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿತ್ತು.

ಈಶ್ವರ್ ಸಂದೇಶ್‌ಕರ್‌ಗೆ ಈಗ ೫೦ ವರ್ಷ. ಬದುಕನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಹೊಟ್ಟು ತುಂಬಿದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತೆಲ್ಲಾ ಮಬ್ಬಾಗಿರದೆ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿತ್ತು.

೧೯೬೯ರಲ್ಲಿ ೧೦ವರ್ಷದ ಬಾಲಕ ಈಶ್ವರ ಸಿರಿವಂತರ ಮನೆಯ ಜೀತದಾಳು. ತಂದೆಯ ಬಡತನ ಮಗನ ಶಾಲೆಯ ಕನಸನ್ನು ಎರಡನೇ ತರಗತಿಗೆ ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸಿತ್ತು. ಹಬ್ಬ, ಆಟ, ಪಾಠಗಳ ಖುಷಿಯನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡು ನುಂಗಿಹಾಕಿತ್ತು. ಹಸಿವು, ಭೂತ ದೆವ್ವಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಕೆಟ್ಟದು. ಅಪ್ಪನ ಹಿಂದೆ ಜಾರುತ್ತಿದ್ದ ಚಡ್ಡಿಯನ್ನು ಎರಿಸುತ್ತಾ, ಧಣಿ ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ದಿನಗಳು ಜಾರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಜೀತ ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ರಸ್ತೆ ಕೆಲಸ, ಟಾರ್ ಕೆಲಸ, ಹೋಟೆಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಕ್ಲೀನರ್ ಕೆಲಸ. ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಈಶ್ವರರು ಮಾಡಿದರೂ ಅದೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳ ಹಂಗಾಮಿ ಬದುಕು. ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಸಾದ್ ಅವಲಕ್ಕಿ ಗಿರಣಿಗೆ ಕೆಲಸಗಾರನಾಗಿ ಸೇರಿದಾಗ ಈಶ್ವರ ಸಂದೇಶ್‌ಕರರಿಗಿನ್ನೂ ೧೨ ವರ್ಷ ಮಾತ್ರ. ತಿಂಗಳಿಗೆ ೧೫ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಂಬಳ. ಬೆಳಗ್ಗಿನಿಂದ ರಾತ್ರಿ ಗಿರಣಿ ಮುಚ್ಚುವವರೆಗೂ ದುಡಿತ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಇಡ್ಲಿ ತಿನ್ನಲು ನಾಲ್ಕುಣಿ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕುಣಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಇಡ್ಲಿ, ಒಂದು ಕಾಫಿ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ೧೫ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಂದ ತಿಂಗಳ ಬದುಕು ಸಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅಕ್ಕಿ ಗಿರಣಿಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ಹೊಟ್ಟಿನ ರಾಶಿ ಇವರನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ಹೈಜಂಪ್ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಟ್ಟಿನ ರಾಶಿ, ಜಾರುಬಂದಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಟ್ಟಿನ ರಾಶಿ, ಈ ಬಾಲಕನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಹಸಿವಿನ ಬೆಂಕಿಗೆ ಆಹಾರವಾಗಲು ಕಾದಿತ್ತು.

ಇಸವಿ ೧೯೭೪ರ ಸಮಯ. ಸಾಗರದ ವರದಾನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಸಾಲು ಸಾಲು ಅಕ್ಕಿಗಿರಣಿಗಳು. ಅಕ್ಕಿ ಮಾಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಹೊಟ್ಟು ಯಾಕೆ ಬೇಕು? ಕೆಲವು ರೈತರು ಹೊಟ್ಟಿನ ಬೂದಿ ಮಾಡಿ ಪಾತ್ರೆ ಉಜ್ಜಲು, ಹಲ್ಲುಜ್ಜುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಸುಡುಮಣ್ಣು ಮಾಡುವಾಗ ಮಣ್ಣಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಸಿ ಬೆಂಕಿ ಬೇಗ ಉರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದೆಲ್ಲಾ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಚೀಲಗಳು ಮಾತ್ರ. ಆದರೂ ಗಿರಣಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಶಿ ರಾಶಿ ಹೊಟ್ಟು ಉಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಾ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ವರದೆಯ ಪಾಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲೂ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಅಭಾವ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ನೆನೆಯದಂತೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಕೆಲಸ ಸುಲಭದ್ದಲ್ಲ. ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳಲ್ಲಂತೂ ಒಲೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಉರಿಸುವುದೇ ಸಮಸ್ಯೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳಲ್ಲೂ ಹೊಟ್ಟನ್ನು ಉರುವಲಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದಾದ ಒಲೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ವಿಧಾನ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂತು. ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಹಣಕೊಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹೊಟ್ಟಾದರೆ ಉಚಿತ. ಅಕ್ಕಿ ಗಿರಣಿಗಳಿಂದ ತರುವ ಖರ್ಚು ಅಂದರೆ ಹಮಾಲಿ ಕೊಟ್ಟರಾಯಿತು. ಒಂದು ಚೀಲಕ್ಕೆ ೧೫ ಪೈಸೆ ಹಮಾಲಿ ಕಾಲಿ.

ಈಶ್ವರ ಸಂದೇಶ್‌ಕರರು ತಮ್ಮ ತಂದೆ, ತಂಗಿಯ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಹೊಟ್ಟು ವ್ಯಾಪಾರ ಅಂದರೆ ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳಿಗೆ ಹೊಟ್ಟು ಪೂರೈಕೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರು. ಗಿರಣಿಗಳಿಂದ ಹೋಟೆಲ್‌ವರೆಗೆ ಒಮ್ಮೆಗೆ ಎರಡು ಚೀಲ ಹೊಟ್ಟನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಹೊತ್ತೊಯ್ಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ದುಡಿದರೆ ಅಂದು ಖುಷಿಯೇ ಖುಷಿ. ಮೂವರೂ ದುಡಿಯುವ ಕಾರಣ ಮನೆಯ ಖರ್ಚು ನಿಭಾಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರ್ ಬಾರ್‌ನವರ ಬಳಿ ಕೈಗಾಡಿಯಿತ್ತು. ಕೈಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ೧೦-೧೨ ಚೀಲಗಳಷ್ಟು ಹೊಟ್ಟನ್ನು ಸಾಗಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳಿಗೆ, ಗಿರಣಿಗಳಿಗೆ ಹೊಟ್ಟು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು. ತಲೆ ಹೊರೆಯಾಗಿ ದಿನವಿಡೀ ಕೇವಲ ಎರಡೆರಡೇ ಚೀಲ ಹೊರುವ ಬದಲು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಗಿಸುವ ಸುಲಭ ವಿಧಾನ. ಕೆಲಸ ಬೇಗ ಬೇಗ ಮುಗಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆ. ಮೂರು ಜನರ ಕೆಲಸ ಒಬ್ಬನೇ ಮಾಡಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಆಲೋಚನೆ. ಹೀಗೆ ಬದಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿದರು.

ಕೆಲವು ಹೊಟ್ಟು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಬಳಿ ಸೈಕಲ್ ಇತ್ತು. ಅದರಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಅಸಾಧ್ಯ. ೧೫ರ ಯುವಕ ಈಶ್ವರರು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಬಳಿ ಕೈಗಾಡಿಯ ಲಾಭ ತಿಳಿಸಿದರು. ಮೈಸೂರ್ ಬಾರ್ ಮಾಲಿಕರ ಬಳಿ ಕೈಗಾಡಿ ಕೇಳಿದರು.

ಲಲಲಲಲಲಲದಿನಕ್ಕೆ ೫೦ ಪೈಸೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಒಪ್ಪಂದವಾಯಿತು. ಹೊಟ್ಟಿನ ಚೀಲಗಳೆಲ್ಲಾ ಕೈಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೊರಟವು. ದಿನದ ಗಳಿಕೆ ಮೂರುಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಹೊಟ್ಟು ಮಾರುತ್ತಿದ್ದ ಇತರ ಕೆಲವು ಗಿರಾಕಿಗಳಿಗೆ ಅಸೂಯೆಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಅವರೆಲ್ಲಾ ಈಶ್ವರರೊಂದಿಗೆ ಜಗಳಕ್ಕೆ ಕಾಲು ಕೆರೆಯತೊಡಗಿದರು.

ಒಂದು ದಿನ ಈಶ್ವರರು ತಂದೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಟ್ಟಿನ ರಾಶಿಯನ್ನು ಚೀಲಕ್ಕೆ ತುಂಬಿದರು. ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳಿಗೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಸಾಗಿಸೋಣವೆಂದು ಗಿರಣಿಯ ಹಿತ್ತಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪೇರಿಸಿದ್ದರು. ಕಾವಲಿಗೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿದ್ದರು.

ಬೆಳಗಿನ ಝಾವ. ಸವಿನಿದ್ದೆ. ಏನೋ ಗುಜುಗುಜು ಸದ್ದು. ಎದ್ದು ನೋಡಿದರೆ ತುಂಬಿಟ್ಟ ಹೊಟ್ಟಿನ ಚೀಲವೆಲ್ಲಾ ಮಾಯ. ಯಾರೋ ಒಂದಿಬ್ಬರು ಓಡುವ ಸದ್ದು. ಇವರೂ ಅವರ ಹಿಂದೆ ಓಡಿದರು. ಹೊಟ್ಟು ಹಾರಿಸಿದವರ ಬೆನ್ನುಬಿದ್ದು ಹಿಡಿದೇಬಿಟ್ಟರು. ಭಾರೀ ಹೊಡೆದಾಟವೂ ಆಯಿತು.

ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಈಶ್ವರರು ಸಾಗರದ ಗಿರಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟು ತುಂಬುವುದನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟರು. ಹೆಗ್ಗೋಡಿನ ಗುರುಪ್ರಸಾದ ಅಕ್ಕಿ ಗಿರಣಿಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟರು. ಆಗಲೇ ಸಾಗರದ ಅಕ್ಕಿಗಿರಣಿಗಳು ಒಂದು ಚೀಲ ಹೊಟ್ಟಿಗೆ ೧೫ ಪೈಸೆ ಬೆಲೆ ನಿಗದಿ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಹೆಗ್ಗೋಡಿನ ಗುರುಪ್ರಸಾದ ಅಕ್ಕಿ ಗಿರಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟು ಉಚಿತವಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಸಾಗರದಿಂದ ಹೆಗ್ಗೋಡು ೧೨ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಕೈಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟಿನ ಚೀಲ ಹೇರಿಕೊಂಡು ಎಳೆದು ತರುವ ಕೆಲಸ ಸುಲಭದ್ದಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಗುರುಪ್ರಸಾದ ಅಕ್ಕಿ ಗಿರಣಿ ಮಾಲೀಕರು ಬೆಳಗ್ಗೆ ತಿನ್ನಲು ಅವಲಕ್ಕಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದೇ ಸಂಜೆಯವರೆಗಿನ ಶಕ್ತಿ. ೧೦-೧೨ ಚೀಲ ಕೈಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇರಿಕೊಂಡು ದಿನಾಲು ನಾಲ್ಕಾರು ಸುತ್ತು ತಿರುಗಾಟ.

ಕೈಗಾಡಿ ಎಳೆದೂ ಎಳೆದೂ ಸುಸ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ದಿನೇ ದಿನೇ ಎದೆಗೂಡೆಲ್ಲಾ ಬಿಡತೊಡಗಿತು. ಒಮ್ಮೆಯಂತೂ ಬಿಸಿಲು, ಉಷ್ಣದಿಂದ ಬಾಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತವೇ ಕಿತ್ತು ಬಂತು. ಆಗ ಈಶ್ವರರು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದರು. ಎತ್ತು ತರಲೇಬೇಕು.

ಗಾಡಿಯೂ ಸ್ವಂತದ್ದಾದರೆ ಇನ್ನೂ ಅನುಕೂಲ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರವೂ ಸೇರಿತು. ಮೈಸೂರು ಕೆಫೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಗಾಡಿ ಎತ್ತು ಬಂದಿತು. ಗಾಡಿಯ ಖರ್ಚು ೫೫ ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಮರದ ಚಕ್ರದ ಒಂಟೆತ್ತಿನ ಗಾಡಿ. ಕೈಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ವಹಿವಾಟು ಎತ್ತಿನಗಾಡಿ ಬಂದಮೇಲೆ ಆಗತೊಡಗಿತು. ಕೈಗಾಡಿಯಿದ್ದಾಗ ದಿನಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೫೦ ಚೀಲಗಳಷ್ಟು ಸಾಗಣೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ೧೦೦ ಚೀಲ ಹೊಟ್ಟನ್ನು ಸಾಗಿಸುವಷ್ಟು ವ್ಯವಹಾರ ಕುದುರಿತ್ತು.

ಕಾರಣ ಸಾಗರ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತ್ತು. ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದವು. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಖರ್ಚುಗಳೂ ಹೆಚ್ಚಿದವು. ಮನೆ ಖರ್ಚು, ತಂಗಿಯ ಮದುವೆ ಖರ್ಚು ಹೀಗೆ ಖರ್ಚಿನ ಪಟ್ಟಿ ಉದ್ದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಿರುವಾಗಲೇ ಒಂದು ಕೆಟ್ಟ ರಾತ್ರಿ ಈಶ್ವರರ ಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿತ್ತು.

ಮನೆಯ ತುಂಬಾ ಜನ. ಎಲ್ಲರೂ ಮಲಗಿದ್ದ ಸಮಯ. ಬೆಂಕಿ ಹೇಗೆ ಹೊತ್ತಿತೋ? ಒಂದು ತಾಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲಿನ ಮನೆ ಬೂದಿಗುಡ್ಡೆಯಾಗಿತ್ತು. ಪಾತ್ರೆಗಳು, ಬಟ್ಟೆಗಳು, ಹಾಸಿಗೆ ವಸ್ತುಗಳು, ದಿನಸಿ, ದುಡ್ಡು ಎಲ್ಲವೂ ಸುಟ್ಟು ಕರಕಲಾಗಿದ್ದವು. ಇಡೀ ಕುಟುಂಬವೇ ಬೀದಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು.

ಬಡ ದಲಿತರೇ ತುಂಬಿರುವ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಕಣ್ಣೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಉಳಿದವರ ಕಣ್ಣೀರೇ ಜೊತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹೊತ್ತಿದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಆರಿಸಲು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ನೀರೆಲ್ಲಿ ಸಿಗಬೇಕು. ನೀರು ತರಲು ಮೈಲು ದೂರದ ವರದೆಯ ಬಳಿಯೇ ಹೋಗಬೇಕು.

ಆದರೆ ಅದೃಷ್ಟ ಕೈಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಶ್ವರರ ಮನೆಯ ಕೂಗಲತೆಯ ದೂರದಲ್ಲಿ ಎಸ್‌ಆರ್‌ಎಸ್ ಅಕ್ಕಿ ಗಿರಿಣಿಯ ಗುರುಬಸವಯ್ಯನವರ ಮನೆಯಿತ್ತು. ಇವರ ಮನೆಯ ಬೆಂಕಿ ಧಗೆ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಚಾಚಿದ ಕೆನ್ನಾಲಿಗೆಯ ಝಳ, ಕರುಣಾಭರಿತ ಆಕ್ರಂದನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸಿತು. ಗುರುಬಸವಯ್ಯನವರ ಸಹಿತ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗಂಡಸರು, ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲಾ ಓಡಿಬಂದರು. ಮನೆಯ ಬಾವಿಯಿಂದಲೇ ನೀರು ತಂದು ಬೆಂಕಿ ಆರಿಸಿದರು.

ಮನೆಯವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂತೈಸಿದರು. ಮರುದಿನ ತಿಂಡಿ, ಗಂಜಿ, ಅಕ್ಕಿ ನೀಡಿದರು. ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಮನೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುವವರೆಗೂ ತಮ್ಮ ಜಾಗದಲ್ಲೇ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದರು. ಇಂದಿಗೂ ದೇವರೊಂದಿಗೆ ಗುರುಬಸವಯ್ಯನವರನ್ನೂ ನೆನೆಯುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವಾಗ ಈಶ್ವರ ಸಂದೇಶಕರರ ಕಣ್ಣಂಚಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು.

ಬೆಂಕಿ ಇವರ ಮನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸುಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಬದುಕನ್ನಲ್ಲ, ಶ್ರಮದ ಜೀವನ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗಳು ಬದುಕನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

೧೯೮೫ರಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರರು ಪ್ರೇಮಾರನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರು. ಕುಮಾರಿ, ಪವಿತ್ರ, ನಾಗರಾಜ, ವಿನಾಯಕ ನಾಲ್ವರು ಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸಿದರು. ಕುಟುಂಬ ದೊಡ್ಡದಾಯಿತು. ವ್ಯಾಪಾರವೂ ದೊಡ್ಡದಾಗಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಒಂದು ಹೊಟ್ಟಿನ ಚೀಲಕ್ಕೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಕ್ಕಿ ಗಿರಣಿ ಮಾಲಿಕರು ಹೊಟ್ಟಿನ ಬೆಲೆ ಏರಿಸಿದ್ದರು. ಐದು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೊಂದು ಹೊಟ್ಟಿನ ಚೀಲ. ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಸುಮಾರು ೨೦ ದಾಟಿತ್ತು. ಹೊಟ್ಟು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳೂ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರು.

ಈಶ್ವರರು ಸಾಗರದ ಅರಮನೆ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದದ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಮಕ್ಕಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಿದರು. ಕೇರಿಯ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದರು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ದಲಿತ ಸಂಘರ್ಷ ಸಮಿತಿಯ ಸಂಚಾಲಕ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಅನೇಕ ಹೋರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು. ಕೇರಿಯ ಮುಂದಾಳತ್ವ ವಹಿಸಿದರು.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೌಕರ್ಯ ವೃದ್ಧಿಸತೊಡಗಿತು. ಮಿಕ್ಸರ್, ಸೋಫಾ, ದೂರದರ್ಶನ ಹೀಗೆ... ಆಧುನಿಕತೆಯೂ ಬಂತು. ಮಕ್ಕಳು ಕಾಲೇಜು ಮೆಟ್ಟಿಲು ಏರಿದರು. ಈಶ್ವರರವರು ಸಾಗರದ ಪುರಸಭೆಯ ಆಶ್ರಯ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರೂ ಆದರು.

ಉಚಿತವಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಟ್ಟು ಇಂದು ಚೀಲವೊಂದಕ್ಕೆ ೧೫ ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಚೀಲಕ್ಕೆ ೧೫ ಪೈಸೆ ಸಿಗುವ ಕಾಲ ಹೋಗಿ, ನಾಲ್ಕು-ಐದು ರೂಪಾಯಿಗಳು ಸಿಗುತ್ತಿದೆ. ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಬೆಲೆಯೂ ಏರುವುದು ಸಹಜ.

ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಇಟ್ಟಿಗೆ ಉದ್ದಿಮೆಗೆ ಹೊಟ್ಟು ಬೇಕು. ಕುಚ್ಚಿಗೆ ಅಕ್ಕಿ ತಯಾರಿಸಲು, ಗ್ಯಾಸಿಫೈಯರ್‌ಗಳಿಗೆ ಹೊಟ್ಟು ಲೋಡ್‌ಗಳ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬೇಕು. ಹೊಟ್ಟಿನ ವ್ಯಾಪಾರವೇ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಉದ್ದಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕಿ ಗಿರಣಿಗಳೂ ಸಹ ಸಣ್ಣ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೇ ಹೆಚ್ಚು ಹೊಟ್ಟಿನ ಚೀಲಗಳನ್ನು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡತೊಡಗಿದವು.

ಹೆಚ್ಚಾದ ಸಣ್ಣ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿನ ಪೈಪೋಟಿ ಹೀಗೆ ನಾನಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ವ್ಯವಹಾರ ಕುಂಠಿತವಾಗತೊಡಗಿತು. ಲಾಭವೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅನೇಕರು ಹೊಟ್ಟಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಬಿಟ್ಟು ಹಮಾಲಿಗಳಾಗತೊಡಗಿದರು. ಬೇರೆ ಕೆಲಸ ಹುಡುಕತೊಡಗಿದರು. ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟು, ಸಂಘಟನೆಗಳು ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೋಟೆಲ್ ಮಾಲೀಕರ ಸಂಘದವರು ಹೊಟ್ಟಿನ ಬೆಲೆ ಏರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಸಂಘದ ವತಿಯಿಂದಲೇ ನೇರವಾಗಿ ಹೊಟ್ಟು ಖರೀದಿ, ಬೆಲೆ ನಿಗದಿ, ಕೂಲಿ ನಿಗದಿ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಗುತ್ತಿಗೆ ನೀಡತೊಡಗಿದರು. ಹೊಟ್ಟಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡರು. ಹೀಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಸಣ್ಣ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಹೊಟ್ಟಿನ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದಲೇ ದೂರ ಸರಿಯಬೇಕಾಯಿತು.

ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಕ್ಕಿ ಗಿರಣಿಗಳು ಹೊಟ್ಟಿನ ಬೆಲೆಯನ್ನು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಏರಿಸುವುದನ್ನು ಈಶ್ವರರವರು ಖಂಡಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಬೆಲೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸುವಂತೆ ಆಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಗಿರಣಿ ಮಾಲಿಕರು ಇವರ ಕೂಗನ್ನು ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಈಶ್ವರರವರು ಸಾಗರದ ಎಸಿಯವರೆಗೆ ದೂರು ಒಯ್ದರು. ಅದೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹೊಟ್ಟು ಯಾವುದೇ ಕಾನೂನಿಗೂ ಸಿಗದೆ ಹಾರಿಹೋಗುವ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಈಶ್ವರರವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಾಗಿ ೨೫ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ದುಡಿದಿದ್ದರು. ಆಶ್ರಯ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಸುಮಾರು ೪೦ ದಲಿತ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ವಸತಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಗರದಲ್ಲಿನ ನವಜೀವನ ಯುವಕ ಸಂಘದ ಜೊತೆ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ರೈತ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ, ಪ್ರಜ್ಞಾ ರಂಗತಂಡದೊಂದಿಗೆ ದಲಿತ ಲೋಕ ಮುಂತಾದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಆಗಿಯೂ ಹೊಟ್ಟು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಕಷ್ಟ ಬಗೆಹರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಾದಾಗ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಬಿಟ್ಟು ಭಾರತೀಯ ಜನತಾಪಕ್ಷ ಸೇರಿದರು.

ಕೋಟಿ ಸಿಕ್ಕರೂ... ಹೊಟ್ಟಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಬಿಡಲಾರೆ ಎನ್ನುವ ದೃಢ ನಿಲುವು ಇವರದು. ಇಲ್ಲಿ ಭಾವುಕತೆಯಿದೆ, ಬದುಕಿದೆ, ಆರ್ಥಿಕತೆಯಿದೆ. ಏನೆಲ್ಲಾ ಇದೆ. ಹೊಟ್ಟಿನೊಂದಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ನುಚ್ಚನ್ನು ಆರಿಸಿ ಗಂಜಿ ಕುಡಿದಿದ್ದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೊಟ್ಟು ನನ್ನ ಎರಡನೇ ತಾಯಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಹಿರಿಯ ಮಗಳು ಕುಮಾರಿ ಪದವಿ ಮುಗಿದಿದೆ. ಪವಿತ್ರ, ನಾಗರಾಜ,ವಿನಾಯಕ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕೊಡಿಸುವ ಕನಸು ಇವರದು. ಹಣ, ಆಸ್ತಿ, ಜಮೀನು ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಕೂಡಿಡುವ ಬದಲು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೇ ಮುಖ್ಯ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ ಇವರದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಓದಿಸುವುದೇ ಮೊದಲ ಗುರಿ.

ಹೊಟ್ಟಿನ ಧೂಳು ಅಲರ್ಜಿ, ಅಸ್ತಮಾಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಧೂಳನ್ನು ನಿರಂತರ ಸೇವಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಶ್ವಾಸಕೋಶದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಈಶ್ವರರಿಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಒಮ್ಮೆ ಮೂಗಿನ ಆಪರೇಷನ್ ಆಗಿದೆ. ಸದ್ಯ ಯಾವುದೇ ಸಮಸ್ಯೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಆರೋಗ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಮುಂದೆ ಹೊಟ್ಟಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಸುಲಭವಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೊಟ್ಟಿನ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈಗ ಹಿರಿಯ ಮಗ ನಾಗರಾಜ ಕಾಲೇಜು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಇವರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕಾರಣ ಕೂಲಿಗಳ ಅಭಾವ. ಜೊತೆಗೆ ಕಾಲೇಜಿನ ಕೆಲವು ಖರ್ಚುಗಳ ಪೂರೈಕೆಯೂ ಆದೀತು ಎಂಬ ಯೋಚನೆ. ಆದರೆ

ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪೂರೈಸಿದ ಮೇಲೆ ಹೊಟ್ಟು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಯಾವುದಾದರೂ ನೌಕರಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವ ನಿಲುವು ನಾಗರಾಜನದು.

ಹಾಗಂತ ನಾಗರಾಜನಿಗೆ ಹೊಟ್ಟಿನ ವ್ಯಾಪಾರದ ಗುಟ್ಟೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತು. ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಬರುವ ಕಾರಣ ವ್ಯವಹಾರವೂ ಚೊಕ್ಕ ಹಾಗೂ ನೇರ. ಹೀಗಾಗಿ ಈಶ್ವರರಿಗೆ ಮಗನ ಸಹಾಯದಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರ ಬಲು ಸುಲಭವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಇದೊಂದು ಅನಿಶ್ಚಿತ ಬದುಕು. ಇದು ಮಗನಿಗೆ ಬೇಡ ಎಂಬುದು ಈಶ್ವರರ ಕಳಕಳಿ.

ಹೊಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದುಡಿದದ್ದು-ಶುಂಠಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಯ್ತು

ಈಶ್ವರರಿಗೆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಮೀನಿದೆ. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಶುಂಠಿಗೆ ವಿಪರೀತ ಬೆಲೆ. ತಮ್ಮ ಜಮೀನಿನಲ್ಲೂ ಶುಂಠಿ ಹಾಕಿದರು. ಸಾಗರದಲ್ಲಿರುವ ಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಸಾಲ ತೆಗೆದು ಕೃಷಿ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಶುಂಠಿ ಕೈಗೆ ಉರಿ, ಬಾಯಿಗೆ ಖಾರವಾಯಿತು. ಬೆಲೆಯೂ ಕುಸಿಯಿತು. ಶುಂಠಿ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲೇ ಹಾಳಾಯಿತು. ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ನಷ್ಟ. ಈಗ ಸಾಲದ ಬಾಬು ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ದಾಟಿ. ಮನೆ ಹರಾಜಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಹೀಗೆ ಹೊಟ್ಟಿನ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಗಳಿಸಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಮಣ್ಣುಪಾಲಾಗಿದೆ.

ಹಾಗಂತ ಇವರು ಧೈರ್ಯ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ರಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಲವಿರುವವರೆಗೂ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ನಿಲುವು. ಹಿಂದಿನಂತೆ ವ್ಯಾಪಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೇನು? ಶ್ರಮ ವಹಿಸಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ದುಡಿದರೆ ಸಾಲ ತೀರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಪರಿಹಾರವೂ ಅವರಲ್ಲಿದೆ.

ಈಶ್ವರರೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗೌಸ್ ಮೊಯುದ್ದೀನ್ ಈಗ ಹೊಟ್ಟಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಬಿಟ್ಟು ಹಮಾಲಿ ಕೆಲಸ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಗೌಸ್ ಸೈಕಲ್ ಮೇಲೆ ಹೊಟ್ಟು ಹೇರಿಕೊಂಡು ನಡೆದರೆ, ಈಶ್ವರ ಕೈಗಾಡಿ ಎಳೆಯುತ್ತಾ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟ-ಸುಖ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ದುಡಿದವರು. ಹೊಟ್ಟಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಕುಸಿದ ಮೇಲೆ ಗೌಸ್ ಕೆಲಸ ಬದಲಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಬಳಿ ಈಗಿರುವ ಎತ್ತು ಗಾಡಿಗಳನ್ನು ಹಮಾಲಿ, ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಈಶ್ವರರ ಬಳಿಯೂ ಎತ್ತು-ಗಾಡಿ ಇದೆ. ಆತ ಏಕೋ ಹಮಾಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಒಪ್ಪುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೊಟ್ಟು ವ್ಯಾಪಾರ ಬಿಡಲು ಸಿದ್ಧವಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೇ ದುಡಿಮೆ ಮಾಡಿದರೂ ಗಳಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಹೇಗೋ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವ ಪ್ರೀತಿಯ ಆಕ್ಷೇಪ ಗೆಳೆಯನ ಮೇಲೆ.

ಸುತ್ತಲಿನ ಅಕ್ಕಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ಮಿಲ್ ಮಾಲೀಕರೂ ಸಹ ಈಶ್ವರರ ದುಡಿಮೆ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಸಹಕಾರಿಗಳಾಗಿರಲೇಬೇಕು. ಇದೊಂದು ಉದ್ದಿಮೆ. ಲಾಭ-ನಷ್ಟಗಳು ಸಹಜವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಹೊಟ್ಟು ಕನಿಷ್ಠವಲ್ಲ, ವೃಥಾ ತ್ಯಾಜ್ಯವಲ್ಲ. ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಮೂಲ. ಈಶ್ವರ ಸಂದೇಶ್‌ಕರರಂತೆ ಹೊಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಬದುಕುವವರು ಸಾಕಷ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಹೊಟ್ಟಿನ ವಿವಿಧ ಬಳಕೆಗಳು

-ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಬದಲು ಹೊಟ್ಟನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಬಂದು ನಲವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲಾಗಿದೆ. ಈ ಒಲೆಗಳೂ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಲೆಯಂತೆ ನೇರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕೊಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮಾದರಿಯಲ್ಲ. ಮೇಲ್ಭಾಗದಿಂದ ತಳದವರೆಗೆ ಇಳಿಜಾರು ಮಾಡಿ ಹೊಟ್ಟು

ಮೇಲಿನಿಂದ ಹಾಕುವ ರೀತಿ ಒಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಲೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಇಳಿಜಾರಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಹೊಟ್ಟು ಸುಟ್ಟಂತೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಜಾರುತ್ತ ಕೆಳಗಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ಅಸ್ತು ಒಲೆಯ ಮಾದರಿಯಲ್ಲೂ ಹೊಟ್ಟಿನ ಒಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

-ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಇಟ್ಟಿಗೆ ಸುಡಲು ಸಹ ಹೊಟ್ಟನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೊಟ್ಟು ಇಟ್ಟಿಗೆ ಉದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಮೀಸಲು. ಇಟ್ಟಿಗೆ ತಯಾರಿಸುವಾಗ ಮಣ್ಣಿನೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟನ್ನು ಬೆರೆಸುವುದರಿಂದ ಇಟ್ಟಿಗೆ ಹಗುರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಟ್ಟಿಗೆ ಸುಡಲು ಹೊಟ್ಟನ್ನು ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಖರ್ಚು ಅಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

-ಆಧುನಿಕ ಅಕ್ಕಿ ಗಿರಣಿಗಳಲ್ಲಿ, ವಿದ್ಯುತ್‌ಗೋಸ್ಕರ ತ್ಯಾಜ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಇಂಧನವಾಗಿಸಿ ವಿದ್ಯುತ್ ತಯಾರಿಕೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವಾದ ಗ್ಯಾಸಿಫೈಯರ್‌ಗಳು ಇಂದು ಪ್ರಚಲಿತ. ಈ ಗ್ಯಾಸಿಫೈಯರ್‌ಗಳಿಗೆ ಉರುವಲು, ಹೊಟ್ಟು. ಹೀಗಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಹೊಟ್ಟಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ.

-ಕಬ್ಬಿನ ಗದ್ದೆಗೆ ಮಣ್ಣು ಕೊಡಲು ಗದ್ದೆಯ ಮಣ್ಣನ್ನು ಸುಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮಣ್ಣು ಸುಡಲು ಹೊಟ್ಟಿನ ಬಳಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

-ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರೆ ತೊಳೆಯಲು, ಹಲ್ಲುಜ್ಜಲು ಸುಟ್ಟ ಹೊಟ್ಟನ್ನು ಬಳಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಬಹಳ ಹಳೆಯದು. ಕಂಚು, ತಾಮ್ರ, ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಜಿಡ್ಡು ಮುಕ್ತವಾಗಿಸಲು ಉಮಿಕರಿ ಬಾದಿ (ಹೊಟ್ಟಿನ ಬಾದಿ) ಬಳಸುವಿಕೆ ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲೂ ಇತ್ತು.

-ಕೃಷಿಯಲ್ಲೂ ಹೊಟ್ಟು, ಹೊಟ್ಟಿನ ಬಾದಿಯ ಬಳಕೆ ಇದೆ. ಟೊಮೆಟೋ ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಬೆಳೆಯಲು, ತೆಂಗಿನ ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿಯೂ ಹೊಟ್ಟಿನ ಬಾದಿಯ ಬಳಕೆ ಇದೆ. ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಬಾದಿಯೂ ಸಹ ಒಳ್ಳೆಯ ಬೆಲೆಗೆ ಮಾರಾಟವಾಗುತ್ತದೆ.

-ಹೆಬ್ಬಿ ಬಳಿಯ ಚಾರಗ್ರಾಮದ ರಾಜೀವಶೆಟ್ಟಿಯವರು ತಮ್ಮ ಹಸುಗಳಿಗೆ ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಹೊಟ್ಟನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಕುಡಿಯಲು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಜೀರ್ಣಕ್ರಿಯೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆನ್ನುವ ಅನುಭವ ಅವರದು. ಹೊಟ್ಟನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಜಾನುವಾರುಗಳು, ಹೊಟ್ಟಿನಿಂದ ಅನಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದ ದಾಖಲೆಗಳೇನೂ ಇಲ್ಲ.

-ಗಾಜು, ಸಿಮೆಂಟ್, ಮಣ್ಣು ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ತಯಾರಾಗುವ ಅಮೂಲ್ಯ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು, ವಸ್ತುಗಳನ್ನು, ಆಕೃತಿ-ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಒಡೆಯದಂತೆ ಒಂದೆಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಸಾಗಿಸಲು ಹೊಟ್ಟು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

-ಭತ್ತದ ಕಣಜಗಳಲ್ಲಿ ಹಗೆವುಗಳಲ್ಲಿ ಭತ್ತವನ್ನು ತುಂಬುವ ಮೊದಲು ಹೊಟ್ಟನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಾರೆ. ದಪ್ಪಗೆ ಅರ್ಧ ಅಡಿ ಹೊಟ್ಟು ತುಂಬಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ಇಲಿಗಳ ಕಾಟ ತಪ್ಪಿಸುವಿಕೆ.

-ಹೊಟ್ಟನ್ನು ಸಗಣೆ, ಗೊಬ್ಬರದೊಂದಿಗೆ ಹಾಗೂ ತೋಟಕ್ಕೆ ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಿಯೂ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂದಿನ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೊಟ್ಟಿನ ಬಳಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ.

***

ಜಮಖಂಡಿಯ ದನಗಳ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲೊಂದು ಸುತ್ತ

ದನಗಳ ಜಾತ್ರೆ ಬಯಲುಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಸರಕಾರದ ಮಾನ್ಯತೆ, ಸಹಾಯ ಎರಡೂ ಇದೆ. ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ಮಾರಾಟ ಎರಡು ಉದ್ದೇಶಗಳು. ಎತ್ತಿನ ಬೆಲೆ ಲಕ್ಷಗಳನ್ನು ದಾಟಿದೆ. ಉತ್ತರದ ಈ ಜನ ಹಣಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡುವವರಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾತೀರದ ರೈತರು ಅತಿ ಶ್ರೀಮಂತರು. ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದು ಇವರ ಹವ್ಯಾಸ. ಅದೊಂದು ಕಲೆಯೂ ಹೌದು. ಇವರ ಹೆಮ್ಮೆಗೊಂದು ಗರಿ. ನೀರಿನ ಬರ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಬಿಸಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಜಾತ್ರೆಗಳ ಸೊಗಸು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸೋಗಿನಲ್ಲಿ ಬಾಡಿದೆ. ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೊರತೆ, ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯದ ಅರಿವು ಇಲ್ಲದ ಜಾತ್ರೆಗಳಿಂದ ಅಪಾಯ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಸಂವಹನದ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ರೈತರಿಗೆ ನಷ್ಟ ನಿಂತಿಲ್ಲ. ಲಾಭವೆಲ್ಲಾ ಅದೇ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ಪಾಲು, ಜಾತ್ರೆಗಳು ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಬೇಕಿದೆ, ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಬಯಲುಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ದನಗಳ ಜಾತ್ರೆಗಳು ಭರದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೊಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ದನಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ. ದನಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದು, ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದು, ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು ಇವೆಲ್ಲಾ ಅವರ ಖಯಾಲಿಗಳು. ಬಿಜಾಪುರ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ಜಮಖಂಡಿ, ಶಹಾಪುರ, ಬೀದರ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ದನಗಳ ಜಾತ್ರೆ ಖಾಯಂ. ಪ್ರತಿ ಉರಿನದೂ ವಿಭಿನ್ನ, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ದನಗಳಿಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳು, ರೈತರಿಗೆ ಸವಾಲುಗಳು.

ಜಮಖಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಯುಗಾದಿಯ ಮರುದಿನದಿಂದ ಐದು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ದನಗಳ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮುಧೋಳ-ಜಮಖಂಡಿಯ ರಸ್ತೆಯ ಇಕ್ಕೆಲಗಳ ಬೋಳುಗುಡ್ಡಗಳ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ದನಗಳ ಸಮಾವೇಶ. ಎಪಿಎಂಸಿ, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಪ್ರಾಯೋಜಕತ್ವದೊಂದಿಗೆ ಜಮಖಂಡಿಯ ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರ ದನಗಳ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ರೈತರು ಯುಗಾದಿಯ ಮರುದಿನದಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದನಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ದನಗಳ ಮೇವು, ಕಟಗಿ ರೊಟ್ಟಿ, ಕೆಂಪು ಚಟ್ಟಿ, ಎಳ್ಳಿನ ಚಟ್ಟಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ವಸತಿ ಉಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನೂ ತರುತ್ತಾರೆ. ಎಪಿಎಂಸಿ ಇವರಿಗೆ ಜಾಗ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ದೀಪಗಳನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಔಪಚಾರಿಕ ಶುಲ್ಕಗಳಿವೆ.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ರೈತರು ದನಗಳೊಂದಿಗೆ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಸುಮಾರು ಎರಡು ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸುವಷ್ಟು ದೂರ ದನಗಳ ಜಮಾವಣೆ. ಇಡೀ ಜಾತ್ರೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲು ಸರಕಾರ ಹಾಗೂ ರೈತರು ಸೇರಿದ ಸಮಿತಿಯಿದೆ. ಪ್ರತಿ ವಿಚಾರಗಳೂ ಈ ಮುಖಂಡರ ತೀರ್ಮಾನದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಜಗಳ, ತಕರಾರುಗಳ ಪರಿಹಾರ-ತೀರ್ಮಾನಗಳೂ ಈ ಪಂಚರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು.

ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಿಲಾರಿ ಹಾಗೂ ಜವಾರಿ ತಳಿಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು. ವೈಪೋಷಿಯೂ ಇವುಗಳಲ್ಲೇ. ಹೋರಿಗಳಿಗೂ, ಹಸುಗಳಿಗೂ ಅಂತಹ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಾಣಿಸದು. ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳು ಎರಡನ್ನೂ ಸೇರಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ತೆರಬಂಡಿ ಸ್ಪರ್ಧೆ, ಉಸುಕು ಜಗ್ಗುವ ಸ್ಪರ್ಧೆ, ಎತ್ತಿನಬಂಡಿ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಇವು ಮುಖ್ಯ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳು. ಪ್ರತಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಗೂ ಪ್ರಥಮ ಬಹುಮಾನ ಹತ್ತು ಗ್ರಾಂ ಚಿನ್ನದ ಪದಕ. ಎರಡನೇ ಬಹುಮಾನ ಐದು ಗ್ರಾಂ ಚಿನ್ನದ ಪದಕ. ಮೂರನೇ ಬಹುಮಾನ ಬೆಳ್ಳಿ ಕಡಗ. ಇದೇ ರೀತಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಹಾಲು ಹಲ್ಲು ಹೋರಿ, ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಹಲ್ಲು ಬಂದಿರುವ ಹೋರಿ, ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಎತ್ತಿನ ಜೋಡಿ, ಕರು ಹಾಕದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಿಲಾರಿ ಹಸು, ಕರು ಹಾಕಿದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಿಲಾರಿ ಹಸು ಎನ್ನುವ ವಿಶೇಷ ಬಹುಮಾನಗಳಿವೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಭಾಗಕ್ಕೂ ಹತ್ತು ಗ್ರಾಂ ಚಿನ್ನದ ಪದಕಗಳು. ಇಸವಿ ೨೦೦೫ರ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಐದು ಸಾವಿರ ಜೊತೆ ಎತ್ತುಗಳು ಸೇರಿದ್ದು. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಬರೋಕ್ಕಿಂತ ಭಾಳ ಕಮ್ಮಿರಿ. ಚಾರಣೆ ಎತ್ತುಗೋಳ ಬಂದಾವ್ರಿ ಎಂದರು ನ್ಯಾವಲಿಗೆಯ ರಮೇಶ್. ಇವರು ತಮ್ಮ ಜೋಡಿಎತ್ತುಗಳನ್ನು ೩೪ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ನಾಲ್ಕು ಹಲ್ಲಿನ ಎತ್ತುಗಳ ವಯಸ್ಸು ಐದು ವರ್ಷ. ಅಂದಾಜು ನಾಲ್ಕೂವರೆ ಅಡಿ ಎತ್ತರಕ್ಕಿದ್ದು ಚಂದಾಗಿದ್ದವು. ಬಹುಮಾನ ಬಂದಿದೆಯೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ದೂರದ ಕೆಂಪು ಪೆಂಡಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಎತ್ತನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಎಂದರು. ರಾಜ ದೂರದಿಂದಲೇ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ.

ರಾಜ ಪೆಂಡಾಲಿನ ಎತ್ತರಕ್ಕೂ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದ್ದ. ವಯಸ್ಸಿನ್ನೂ ಮೂರು ವರ್ಷ. ಎರಡೇ ಹಲ್ಲುಗಳು. ಐದರ ಬಾಲಕ ವೀರೇಂದ್ರ ಇವನ ಗೆಳೆಯ. ವೀರೇಂದ್ರನ ಅಜ್ಜ ಚಂದಪ್ಪ ಹನುಮಂತಪ್ಪ ಬಂಗಿ ರಾಜನ ಮಾಲಿಕ. ವಾಸ ಜಮಖಂಡಿ ಬಳಿಯ ಹಳ್ಳಿ ಅಲಗೂರು. ಕಿಲಾರಿ ತಳಿಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನ.

ಚಂದಪ್ಪ ಹನುಮಂತಪ್ಪ ಬಂಗಿಯವರು ೨೦೦೨ರಲ್ಲಿ ಫಂಡರಾಪುರ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ರಾಜನೂ ಇವರನ್ನು ನೋಡಿ ಸೆಗಣೆ ಹಾಕಿ, ಉಚ್ಚೆ ಹೊಯ್ದು ಶುಭ ಶಕುನ ನೀಡಿದನಂತೆ. ವ್ಯಾಪಾರ ಕುದುರಿಸಿದರು. ಒಂದು ವರ್ಷ ಕೂಡ ತುಂಬಿರದ ಪುಟ್ಟ ಕಂದನಿಗೆ ೩೦ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳು! ಹಾಲು ಹಲ್ಲಿನ ಪೋರ. ಕಿಲಾರಿ ತಳಿಯ ಗುಣಲಕ್ಷಣ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೋರಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಮುತುವರ್ಜಿ. ಹತ್ತಿಹಿಂಡಿ, ಶೇಂಗಾ ಹಿಂಡಿ, ಗೋಂಜೋಳ, ಸಿತೆನೆ, ತತ್ತಿ, ಹಾಲು, ಮನೆಯ ಮಗನಿಗೆ ಔತಣದೂಟ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ತಟ್ಟೆಯಿಂದಲೂ ಪಾಲೊಂದು ರಾಜನಿಗೆ ಮೀಸಲು. ದಿನದ ಖರ್ಚಿನ ವೆಚ್ಚ ೨೫೦ ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಆದರೆ ಜೋಳ, ಹತ್ತಿ, ಶೇಂಗಾ, ಕಬ್ಬು ನಾವೇ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಯುವುದರಿಂದ ಕೊಂಡು ತರುವ ಬಾಬು ಕಡಿಮೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರಾಜ ನಮಗೆ ಹೊರೆ ಆಗಲೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಚಂದಪ್ಪ ಬಂಗಿಯವರು. ರಾಜನ ಸಕಲ ಚಾಕರಿಗಳೂ ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲನ ಹಕ್ಕು. ಆಮೇಲೆ ಮನೆಯವರದು. ಎಂತಹ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದರೂ ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ ಮಾತ್ರ ಹೊರತು. ಅವನೇನೂ ಮಾಡಿದರೂ ಮಾನ್ಯ.

ರಾಜ ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಬೆಳೆದು ಆರು ಅಡಿ ಎತ್ತರ ಮೀರಿದ. ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಕಿರಿದಾಯಿತು. ಸೌಂದರ್ಯ ಲಕ್ಷಣ ಇಮ್ಮಡಿಯಾಯಿತು. ಬಿಜಾಪುರದ ಚಂದ್ರಗಿರಿದೇವಿ ಮರದ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಪದಕ. ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಜಾನುವಾರು ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಪದಕ. ಈಗ ಜಮಖಂಡಿ. ಪದಕಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ರೈತರೊಬ್ಬರಿಗೆ ರಾಜ ಖಾಯಿಷ್ ಆದ. ೯೦ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಕೇಳಿದರೂ ವೀರೇಂದ್ರ ಒಪ್ಪದ ಕಾರಣ ಬಂಗಿಯವರು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

ಅದೇ ಅಲಗೂರಿನ ನಾಗಪ್ಪ ಬಸಪ್ಪ ಲಿಗಾಡೆಯವರ ಹಾಲು ಹಲ್ಲಿನ ಭೀಮ ಸಹ ಚಿನ್ನದ ಪದಕ ವಿಜೇತ. ಒಂದೂವರೆ ವರ್ಷದ ಭೀಮ ಮುದ್ದು ಮುದ್ದು. ಹಟ ಜಾಸ್ತಿ. ನಾಗಪ್ಪ ಲಿಗಾಡೆಯವರ ಮಗ ಅಯ್ಯಪ್ಪ ನಾಗಪ್ಪ ಲಿಗಾಡೆಯದೇ ಭೀಮನ ಉಸ್ತುವಾರಿ. ಚಡಚಣದಿಂದ ೨೦ ಸಾವಿರ ಕೊಟ್ಟು ತಂದಿದ್ದು. ಕಳೆದ ಬಿಜಾಪುರ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಂಡೆ ಬಹುಮಾನ ಪಡೆದಿದ್ದ. ಈ ಸಾರಿ ಚಿನ್ನದ ಪದಕ ಎನ್ನುವಾಗ ಅಯ್ಯಪ್ಪ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದ. ಐಣಿಬ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗುವ ಈತ ಕಾಲೇಜು ಬಿಟ್ಟಮೇಲೆ ಉಳಿದ ಸಮಯ ಪೂರ್ತಿ ಭೀಮನೊಂದಿಗೆ ಇರುವುದಂತೆ. ಇವರಿಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೊಲವಿರುವ ಕಾರಣ ಭೀಮನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗದು. ಆದರೂ ಭೀಮನ ಒಟ್ಟಾರೆ ಖರ್ಚು ದಿನಕ್ಕೆ ೩೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳು ದಾಟುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ನಾಗಪ್ಪ ಲಿಗಾಡೆ.

ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆ ಆಜೂಬಾಜು ಅಂಗಡಿಗಳ ಸಾಲು ಸಾಲು. ಹಗ್ಗದಂಡೆ, ಗಗ್ಗರ, ಗಂಟೆ, ಮೂಗುದಾಣ, ಚಾಟಿ, ಬಾರುಕೋಲು, ಕವಡೆಸರ, ಕಪ್ಪು-ಕೆಂಪು ದಾರ, ರಿಬ್ಬನ್, ಮೇಲುಹೊದಿಕೆ, ಕೋಡುಗುಣಸು, ಚರ್ಮದ ಚಾಟಿ, ಹಗ್ಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಮುಖ್ಯಂಡ. ಗೆಜ್ಜೆ ಸರ, ಗಂಟೆ ಸರ, ಕಂಬಳಿಕಟ್ಟು,

ದೃಷ್ಟಿದಾರ, ಪದಕದ ಹಾರ, ಕೊಳ್ಳಪಟ್ಟಿ, ಕೋಡುಪಟ್ಟಿ, ಬೆತ್ತದ ಕೋಲು, ಕುಣಿಕೆ ಕೋಲು-ಪ್ರತಿ ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲೂ ಹೋರಿಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಊಂಕ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ವಸ್ತುಗಳಿದ್ದವು. ರೈತರ ದಿನನಿತ್ಯ ಪರಿಕರಗಳಾದ ಕತ್ತಿ, ಕುಡುಗೋಲು, ಹಾರೆ, ಗುದ್ದಲಿ, ಸನಿಕೆ, ತಟ್ಟೆ, ಬುಟ್ಟಿ, ನೇಗಿಲು, ನೊಗ, ಈಳಿಗೆಮಣೆ, ರೊಟ್ಟಿ ತಟ್ಟೋ ಮಣೆ, ಕಾವಲಿ ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಗಿರಿಕ್ಕಿ ಚಪ್ಪಲಿ, ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ಚಪ್ಪಲಿಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಹೆಂಗಸರೇ ವ್ಯಾಪಾರಗಾರ್ತಿಯರು. ಬಯಲುಸೀಮೆಯ ಒರಟರೊಂದಿಗೆ ಸರಿಜೋಡಿ ಮಾತು. ಬೆಲೆ ಕೂಗುತ್ತಾ, ಗಿರಾಕಿಗಳನ್ನೂ ಕರೆಯುತ್ತಾ, ಚೌಕಾಶಿ ಹೊಂದಿಸುತ್ತಾ ಮಾಡುವ ಚಾಲಾಕು, ಗಡಸುತನ, ಗಂಡಸರ ಆಟಕ್ಕೆ ಕಡಿವಾಣ ಹಾಕಿದಂತಿತ್ತು. ನೀರಿನ ಬರದಿಂದಾಗಿ ನಮಗೀಸಾರಿ ಅಂತಾ ವ್ಯಾಪಾರಿಲಿ ಸರ್ರ, ಉರೂರು ತಿರುಗಿದ್ರೂ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಹಿಂಗೆ ಆಗಿದೆ ಎನ್ನುವ ಅಳಲು ಪಕೀರವ್ವ ಬಸವ್ವ ಯರನಾಳರದು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂಗಡಿಗಳು ಮುಸ್ಲಿಮರದು. ಹದಿನೈದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಮಹಿಳೆಯರೇ ವ್ಯಾಪಾರಗಾರ್ತಿಯರು! ಜಾತ್ರೆ ಮುಗಿಯುತ್ತಾ ಬಂದಂತೆ ವ್ಯಾಪಾರದ ಬಿರುಸೂ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತು. ಎತ್ತಿನ ಬಂಡಿಗಳ ಬೆಲೆ ೧೦ ಸಾವಿರದಿಂದ ಇಳಿಯುತ್ತಾ ಆರು ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಹೊಸ ನಮಾನೆಯ ಬಂಡಿಗೋಳಿ ಸರ್ರ, ಮರದ ಕೆಲಸಾನೂ ಕಮ್ಮಿ, ಬೆಲೇನೂ ಕಮ್ಮಿ; ಎಂದು ಯಮುನಪ್ಪ ಸಂಗಪ್ಪ ಇಂಡಿಯವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ೨೫ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಬಂಡಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಿದ್ದರಂತೆ. ಅದಿನ್ನೂ ಹೊಚ್ಚಹೊಸದರಂತೆ ಇದೆ. ಗಟ್ಟಿಮರದ ಬಂಡಿ ೫೦ ವರ್ಷ ಬಾಳಿಕೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆ ಅವರದು. ಆಗಲೇ ಪಟಾಕಿಗಳು ಸಿದ್ಧಿಯತೊಡಗಿದವು. ಗದ್ದಲ, ಕೇಕೆ ಹೆಚ್ಚಿತು. ತೆರಬಂಡಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದ ಹೋರಿಗಳು ಅಖಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಅದಕ್ಕೆ ಆರತಿ, ಹಾನ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಡಿ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ ಎರಚಿದರು. ರೈತಪಡೆ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿದ್ದರು.

ಎಪಿಎಂಸಿಯವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ದಾಖಲೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಸಾರಿ ೨,೭೮೩ ಜೊತೆ ಎತ್ತುಗಳು ಮಾರಾಟವಾಗಿವೆ. ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು ೬೦ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ವಹಿವಾಟು! ಕೃಷ್ಣಾತೀರದ ರೈತರಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯವೇ ಅಲ್ಲ.

***

ಹಸುವಿನ ಕೊಂಬಿನ ಗೊಬ್ಬರ: ಜೀವಚೈತನ್ಯ-೫೦೦ರ ತಯಾರಿ-ಸಿಂಪಡಣೆ

ತಲವಾಟದ ಮೋಹನ್‌ಮೂರ್ತಿ, ಮೊಟ್ಟೆಪುಡಿ, ಪೇಟೆ ಜಲ್ಲಿ ಪುಡಿ (ಕ್ರಷರ್) ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಗಣೆ ಜೊತೆ ಸೇರಿಸಿ ಅದೇನೋ ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಸ್ತಾರಂತೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಅವರ ತೋಟ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇದೆಯಂತೆ ಎನ್ನುವುದು ಸಾಗರದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸುದ್ದಿಯಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಎಕರೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮುಷ್ಟಿ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು, ಅಂದರೆ ಆ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಒಂದು ಬಕೆಟ್ ನೀರಿಗೆ ಹಾಕಿ ಕಲಕಿ ತೋಟಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಎರಚಿದರೆ ಸಾಕಂತೆ, ತೋಟದ ಮಣ್ಣು, ಗಾಳಿ, ಗಿಡಗಳೆಲ್ಲಾ ಜೀವ ಚೈತನ್ಯಗೊಳ್ಳುವುದಂತೆ ಎಂದು ತೋಟ ನೋಡಲು ಹೋದ ಒಂದಿಬ್ಬರು ಹೇಳಿದರು. ಸಾಗರದಿಂದ ೨೫ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರ ಬಿ.ಎಚ್. ರಸ್ತೆಯ ಪಕ್ಕವೇ ಇರುವ ದಟ್ಟ ಮಲೆನಾಡಿನ ಊರು ತಲವಾಟ. ಅಲ್ಲಿನ ಕೃಷಿಕ ಮೋಹನ್‌ಮೂರ್ತಿಯವರು ಪ್ರಗತಿಪರ ಕೃಷಿಕರು.

ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಒಂದು ಒಣಬಿಸಿಲಿನ ದಿನ ನಮ್ಮ ಆಯೋಗ ಅವರ ತೋಟವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ಹೋಯಿತು. ಕಳೆದ ಏಳು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅವರು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ತೋಟ ಇಂದು ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮೀರಿದ ಅಥವಾ ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ಅಡಿಕೆ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಕಾಫಿ, ಬಾಳೆ, ಭತ್ತ ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಗಳಿರುವ ಅವರ ತೋಟವನ್ನು ನೋಡಿದವರಿಗೆ, ತೋಟದ ಸಾವಯವ, ಹಸಿರು, ತಂಪು, ವೈವಿಧ್ಯ, ಶಿಸ್ತು, ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ ರತ್ನಗಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ ನಡೆದಂತಾಗುವ ನೆಲ... ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಅಚ್ಚರಿ ಆಗಿತ್ತು.

ತೋಟಕ್ಕೆ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳನ್ನು ಬಳಸದೇ ಹತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿರುವುದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವ ಸಂಶಯ ಆಯೋಗದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ಮೋಹನ್‌ಮೂರ್ತಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದವೂ ನಡೆಯಿತು,

ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ನೀರು, ಯಥೇಚ್ಛ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರ, ಸದಾ ತೋಟದಲ್ಲಿದ್ದು ಗಿಡಗಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕೃಷಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿರುವ ಮೋಹನ್‌ರವರ ನಿರ್ವಹಣೆಯೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎನ್ನುವ ತೀರ್ಮಾನ ನಮ್ಮ ಆಯೋಗದ್ದು.

ಈ ಅಚ್ಚರಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣ ಜೀವ ಚೈತನ್ಯ ಕೃಷಿ ಎಂದೂ, ಇದೇ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಮೊದಲ ವಾರ ಜೀವ ಚೈತನ್ಯ-೫೦೦ರ ತಯಾರಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಬನ್ನಿ ಎಂದು ಮೋಹನ್‌ಮೂರ್ತಿಯವರು ಆಹ್ವಾನ ನೀಡಿದರು.

ಪೀಟರ್ ಪ್ರಾಕ್ಟರ್ ಬರೆದ ರುಡಾಲ್ಫ್ ಸ್ಟೀನರ್ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಜೀವ ಚೈತನ್ಯ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಧಾನಗಳಿವೆ. ಜೀವ ಚೈತನ್ಯ ೫೦೦-೫೦೦ಲರವರೆಗಿನ ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿ. ಮಿಶ್ರಗೊಬ್ಬರ, ದ್ರವಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿ ವಿಧಾನಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾದವು. ಜೀವ ಚೈತನ್ಯ ೫೦೦-೫೦೦ಲವರೆಗಿನ ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಸಗಣೆ, ಹೂವುಗಳು, ಎಲೆಗಳು, ದನ, ಕಡವೆ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಾಸ, ಕರುಳು ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ವಿಧದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಜೀವ ಚೈತನ್ಯ-೫೦೦, ಜೀವ ಚೈತನ್ಯ-೫೦೦ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಇಕ್ರಾದಿಂದ ಪಡೆದ ಅನೇಕ ಕೃಷಿಕರು ತಮ್ಮ ತೋಟದಲ್ಲೇ ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಗೊಬ್ಬರಗಳು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿರುವ ಎರೆಹುಳು ಚಟುವಟಿಕೆ, ಮೃದುತ್ವ, ಕೊಳೆಯುವಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆ, ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಣಗಳ ರಚನೆ, ಬೇರುಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಟು, ಬೇರುಗಳ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಲು, ಮಣ್ಣಿನ ಕ್ಷಾರತೆ ಸಮತೋಲನಗೊಳ್ಳಲು, ಎಲೆಗಳಲ್ಲಿ ದ್ಯುತಿ ಸಂಶ್ಲೇಷಣೆ ಕ್ರಿಯೆ ಹೆಚ್ಚಲು ಸಹಾಯಕ ಎಂದು ಪೀಟರ್ ಪ್ರಾಕ್ಟರ್ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಮತ್ತೆ ನಾವು ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಮೊದಲ ವಾರ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ವೇಳೆಗೆ ತೋಟದ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸಗಾರ ವೆಂಕಟೇಶ್ ಒಂದು ಅಡಿ ಆಳ, ನಾಲ್ಕು ಅಡಿ ಉದ್ದ, ಎರಡು ಅಡಿ ಅಗಲದ ಗುಂಡಿ ತಯಾರಿಸಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಮೋಹನ್‌ಮೂರ್ತಿಯವರು ಈಗಾಗಲೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಹಸುವಿನ ಸಗಣೆ ಮತ್ತು ಮೂವತ್ತು ಹಸುವಿನ ಕೊಂಬುಗಳನ್ನು ತಂದರು. ಎಲ್ಲರೂ ತೋಟದಲ್ಲೇ ಸುತ್ತಲೂ ಕುಳಿತು, ಒಂದೊಂದೇ ಹಸುವಿನ ಕೊಂಬಿಗೆ ತೇವಾಂಶಭರಿತ ಗಟ್ಟಿ ಸಗಣೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ ತುಂಬತೊಡಗಿದರು.

ಸಗಣೆ ಹಾಗೂ ಕೊಂಬುಗಳು ಹಸುವಿನದೇ ಆಗಿರಬೇಕು. (ಹೋರಿಯದು/ಎತ್ತು ಆಗಿರಬಾರದು) ಕಾಡುಮೇಡು ಅಲೆದು ಶುದ್ಧ ಹುಲ್ಲು, ಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಹಳ್ಳಿ ಹಸುವಿನ ಸಗಣೆ ಮತ್ತು ಕೊಂಬು ತರುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದರು ಮೋಹನ್‌ಮೂರ್ತಿ.

ಸಗಣೆ ತುಂಬಿದ ಹಸುವಿನ ಕೊಂಬನ್ನೆಲ್ಲಾ ಫಲವತ್ತಾದ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹುಗಿಯಬೇಕು. ಜಾಗ ಒದ್ದೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ನೀರು ನಿಲ್ಲಿಸಬಾರದು. ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಜಾಗದಲ್ಲೂ ಹುಗಿಯಬಾರದು ಎಂದು ವೆಂಕಟೇಶ್ ಜೊತೆ ಸೇರಿಸಿದರು.

ಸಗಣೆ ತುಂಬಿದ ಕೊಂಬುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಚೂಪು ತುದಿ ಆಕಾಶ ನೋಡುವಂತೆ ಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮೇಲಿನಿಂದ ಫಲವತ್ತಾದ ಕಪ್ಪು ಗೋಡುಮಣ್ಣನ್ನು ತುಂಬಿದರು. ತೇವಾಂಶ ಉಳಿಯಲು ಮೇಲಿನಿಂದ ಗೋಣಿಚೀಲ ಮುಚ್ಚಿದರು. ಅಂದಿಗೆ ಮೊದಲ ಹಂತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಚಳಿಗಾಲದ ೬೦ ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಹಸುವಿನ ಕೊಂಬಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಹಸುವಿನ ಸಗಣೆ ಫಲವತ್ತಾದ ಭೂಮಿಯೊಳಗಿರಬೇಕು. ಎರೆಹುಳುಗಳು ಆ ಸಗಣೆಗೆ ಸೇರಬಾರದು. ಸುತ್ತಲಿನ ಮಣ್ಣು ಒಣಗಬಾರದು. ಹಬ್ಬದಂತಹ ವಿಶೇಷ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಿತರೊಡನೆ ಈ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಬಹುದು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬಳಸಿದ ವಸ್ತುಗಳ ಹಾಳಾಗಿರಬಹುದು. ವಿಧಾನ ತಪ್ಪಿರಬಹುದು. ಹೀಗಾದರೆ ತಯಾರಾದ ಗೊಬ್ಬರ ಚೈತನ್ಯರಹಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕೊಂಬು ಹಾಳಾಗಿದ್ದರೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಾದ ಗೊಬ್ಬರ ಹಸಿರುಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ವಿಧಾನ ತಪ್ಪಿದ್ದರೆ ಸಗಣೆ ಕೆಟ್ಟ ವಾಸನೆ ಬರುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ತೀರಾ ತೇವವಾಗಿದ್ದು ಹಾಳಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಸಗಣೆ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹುಡಿಯಾಗಿ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ನೀವು ತಯಾರಿಸಿದ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ತಜ್ಞರಿಗೆ ತೋರಿಸಿ, ವಿಫಲವಾದರೆ

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಪೀಟರ್ ಪ್ರಾಕ್ಟರ್. ಜನವರಿ ತಿಂಗಳ ಎರಡನೆಯ ವಾರ ಒಂದು ಸಂಜೆ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಸಮಾರೋಪಕ್ಕಾಗಿ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದವು.

ಒಂದು ದ್ರವನಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ೩೩ ಲೀಟರ್ ನೀರು ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ೬೫ ಗ್ರಾಂನಷ್ಟು ಹಸುವಿನ ಕೊಂಬಿನ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಮೋಹನ್ ಸೇರಿಸಿದರು. ವೆಂಕಟೇಶ್ ಮತ್ತು ಸಹಾಯಕರು ಕಲಕತೊಡಗಿದರು.

ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ಸಿಂಪಡಿಸಲು ೧೪ ಲೀಟರ್ ನೀರು ಹಾಗೂ ೨೫ ಗ್ರಾಂ ಗೊಬ್ಬರ ಸಾಕು. ಒಂದು ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಆದರೆ ೩೩ ಲೀಟರ್ ನೀರು ೬೫ ಗ್ರಾಂ ಹಸುವಿನ ಕೊಂಬಿನ ಗೊಬ್ಬರ ಬೇಕು. ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಮಳೆಯ ನೀರನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಬಳಸಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಮಲಿನ ನೀರನ್ನು ಕ್ಲೋರಿನ್, ಫ್ಲೋರಿನ್, ಕೀಟನಾಶಕಗಳು ಸೇರಿದ ನೀರನ್ನು ಬಳಸಲೇಬಾರದು. ಮೊದಲು ಹಸುವಿನ ಕೊಂಬಿನ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗಿಸಿ, ಮರದ ಕೋಲಿನಿಂದ ನಿಧಾನ ಕಲಕಬೇಕು. ಅನಂತರ ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿ ಬಂದಾಗ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕಲಕಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಗಂಟೆಯ ಕಾಲ ಕಲಕುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವಸ್ಪಂದನವಾಗುವುದು. ಆಮ್ಲಜನಕ ಸೇರುವುದು. ವಿಕಿರಣ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದುವುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಪೀಟರ್ ಪ್ರಾಕ್ಟರ್.

ಸೂರ್ಯ ಚಳಿಯಿಂದ ಮನೆ ಸೇರಿದ್ದ. ಹೊಂಬೆಳಕು ಹರಡಿತು. ಒಣಹವೆ, ಗಾಳಿ ಇಡಿ ಪರಿಸರವನ್ನೇ ಶುಷ್ಕವಾಗಿಸಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಕಲಕಿದ ದ್ರಾವಣ ಅಂಟುಅಂಟಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಬಕೆಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿದರು. ಇಡೀ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಎಡಬಲ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಸೊಪ್ಪಿನ ಕೋಲಿನಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ದ್ರಾವಣವನ್ನು ಎರಚತೊಡಗಿದರು. ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯೊಳಗೆ ಇಡೀ ತೋಟಕ್ಕೆ ಎರಚಿ ಎರಚಿ ದ್ರಾವಣ ಖಾಲಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಚಳಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದರೊಳಗೆ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತು. ಉಳಿದ ಹಸುವಿನ ಕೊಂಬಿನ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಒಣಗಾಳಿ ಹಾಗೂ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ತಾಗದಂತೆ ಮಣ್ಣಿನ ಗಡಿಗಿಗೆ ತುಂಬಿ ತಂಪಾಗಿರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟರು. ಇದನ್ನು ಆಗಾಗ ಪರಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ತೇವಾಂಶ ಆರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದು ಸುವಾಸನೆ ಇರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ಸುಮಾರು ೩ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಬಳಸಬಹುದು ಎಂದರು ಮೋಹನ್.

ವಗ್ಗರಣೆ : ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೋಹನ್‌ರವರು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಇಕ್ರಾದವರು ನೀಡಿದ ತರಬೇತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತರು. ಆಚರಣೆಗೆ ತಂದರು. ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ, ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ತೋಟವೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಇವರಿಗೆ ಜೀವ ಚೈತನ್ಯ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ, ತೋಟವು ತುಂಬಾ ಚನ್ನಾಗಿದೆ. ಹೋಮ್ ಸೈ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ.

***

ಹಲಸಿಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ

ಹಲಸನ್ನು, ಹಲಸಿನ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಲು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಹಲಸಿನ ಮೇಳಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಹೆಚ್ಚು ಬಗೆಯ ಹಲಸಿನ ಅಡುಗೆ ವಿಧಾನಗಳು, ಹೆಚ್ಚು ಮರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು, ಉತ್ತಮ ತಳಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ದಾಖಲೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಾ ಕಾಯಿ, ಹಣ್ಣುಗಳ ರಕ್ಷಿಸಿಡುವ ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅಡಿಕೆ ಒಣಗಿಸುವ ಡೈಯರ್‌ನೊಳಗೆ ಹಲಸಿನ ತೊಳೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಒಣಗಿಸಿದ್ದರು. ಬಾಳೆಹಣ್ಣಿನ ಸುರುಳಿಯಷ್ಟೇ ರುಚಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮಲೆನಾಡಿನ ತೇವಾಂಶಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ಕಾದಿಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸುಗ್ಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಲಸನ್ನು ಬಳಸುವಿಕೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ ನಿಂತಿತು.

ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಖಂಡಿಕಾದ ಶೇಷಭಟ್ಟರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಾರಿಯೂ ಸಾವಿರಾರು ಹಲಸಿನ ಕಾಯಿಗಳು ಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಫಲಗುತ್ತಿಗೆ ಹಿಡಿದವರು ಹಲಸನ್ನು ಕೊಯ್ಯಲು ಹೇಳಿದರು. ಲಾರಿಗೆ ತುಂಬಿದ್ದೂ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ಗುತ್ತಿಗೆ ಹಿಡಿದವರು ಪತ್ತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಲಾರಿಯೇ ಕೊಳೆತು ವಾಸನೆ ಬಂದಂತೆ ಸುತ್ತಲೂ ವಾಸನೆ ತುಂಬಿತು. ಎರಡು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಹಲಸೆಲ್ಲಾ ಗೊಬ್ಬರ ಗುಂಡಿ ಸೇರಿತು.

ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಮಡಿಕೇರಿಯ ಪ್ಲಾಂಟೇಶನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೇಳುವವರೇ ಇಲ್ಲದೆ ವೃಥಾವಾಗಿ ಕೊಳೆಯುತ್ತಿವೆ. ಈ ಅಪ್ಪಟ ದೇಸೀ ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನುವವರಿಲ್ಲವೇ? ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಬಡಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ತಳ್ಳುಗಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಲಸಿನ ತೊಳೆಗಳು ಬಿಕರಿಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಒಂದು ತೊಳೆಗೆ ಎರಡು ರೂಪಾಯಿಗಳು!! ಹತ್ತು ತೊಳೆಗಳನ್ನು ಕೊಂಡರೆ ೧೫ ರೂಪಾಯಿಗಳು. ನಮ್ಮೂರಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಹಣ್ಣಿಗೆ ೧೫ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡುವವರಿಲ್ಲ. ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸೇಡನನ ಲಾಯರ್ ಬಸವರಾಜ್‌ಗೆ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣೆಂದರೆ ಪಂಚಪ್ರಾಣ. ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣು ಮಾರ್ಕೆಟ್‌ಗೆ ಬಂದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ, ನಾವು ಹೋಗುವುದರೊಳಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಖಾಲಿ. ನಿಮ್ಮೂರಲ್ಲಿ ವೃಥಾವಾಗುತ್ತಿದೆ ಅಂದರೆ ನಮಗೊಂದು ಲೋಡ್ ಕಳೂಹಿಸುವಿರಾ? ಎಂಬ ಹಕ್ಕೊತ್ತಾಯ ಅವರದು.

ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣಿಗೆ ಬೆಲೆಯಿದೆ, ಕೊಳ್ಳುವವರಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲ, ಪ್ರಪಂಚದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡಹಣ್ಣಿನ ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿ.

ಮೂಡಬಿದ್ರೆಯ ಎಲ್.ಸಿ. ಸೋನ್ಸ್ ಅವರು ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ್ಗೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ಡೋರಿಯನ್ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಒಯ್ಯಲು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ವರ್ತಕರು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರಂತೆ! ಅವರಿಗೆ ದೇಸಿ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದರು. ಅವರು ಮುಂದೆ ಖಾಯಂ ಗಿರಾಕಿಗಳಾದರು. ಬೆಳೆದವರಿಗೆ ಮಾರುವ ರೀತಿಯೂ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಸಲಹೆ ಅವರದು. ನಾವು ಬೆಳೆವ ಬೆಳೆಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ರೂಪಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯವರ್ಧನೆ ಮಾಡುವುದು ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯ ಭಾಗವೇ ಆಗಿದೆ ಎನ್ನುವ ಎ.ಪಿ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರು ಅದನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಲೂ ಇದ್ದಾರೆ.

ಹಲಸು ಸರ್ವಋತು ಹಣ್ಣಲ್ಲ. ಹಣ್ಣಾದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ಕಾಪಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣಾಗುವ ಕಾರಣ ಕೊಳ್ಳುವವರಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ತಿಂದರೆ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ಏನೆಲ್ಲಾ ಸಬೂಬು ಕೃಷಿಕರದು.

ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಗೋಳಗೋಡು ಗೀತಾಭಟ್, ಹಲಸಿನಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಡುಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಮಗೆ ಗುಜ್ಜೆಯಿಂದ (ಎಳೆಯ ಕಾಯಿ) ಹಣ್ಣಿನವರೆಗೆ ಎಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಬೇಕು. ದಿನಾಲೂ ಅದನ್ನೇ ತಿನ್ನುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಗರ, ಶಿರಸಿ, ಯಲ್ಲಾಪುರಗಳಲ್ಲಿ ಹಲಸಿನ ಸುಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಪದಾರ್ಥ. ದಿನಕ್ಕೊಂದು ರುಚಿ. ಹಲಸಿನ ಕಾಯಿ ತೊಳೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಉಪ್ಪಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಸಿ ಗಾಳಿಯಾಡದಂತೆ ಭರಣಿ ಅಥವಾ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕ್ಯಾನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ವರ್ಷವಿಡೀ ಬೇಕಾದಾಗಲೆಲ್ಲ

ಅಡುಗೆಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಹಣ್ಣಿನ ತೊಳೆಗಳನ್ನು ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ, ಕಾವಲಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿ ಗಾಳಿಯಾಡದಂತೆ ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗಾಗ ಕುರುಕಲು ತಿಂಡಿಯಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಹಲಸಿನ ಮರಗಳಿದ್ದರೆ ಕಾಯಿ, ಹಣ್ಣೆಲ್ಲಾ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಮರವಿದ್ದು ಕಾಯಿ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ.

ಹಲಸನ್ನು, ಹಲಸಿನ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಲು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಹಲಸಿನ ಮೇಳಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಹೆಚ್ಚು ಬಗೆಯ ಹಲಸಿನ ಅಡುಗೆ ವಿಧಾನಗಳು. ಹೆಚ್ಚು ಮರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು, ಉತ್ತಮ ತಳಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ದಾಖಲೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಎಲ್ಲಾ ಕಾಯಿ, ಹಣ್ಣುಗಳ ರಕ್ಷಿಸಿಡುವ ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅಡಿಕೆ ಒಣಗಿಸುವ ಡೈಯರ್‌ನೊಳಗೆ ಹಲಸಿನ ತೊಳೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಒಣಗಿಸಿದ್ದರು. ಬಾಳೆಹಣ್ಣಿನ ಸುರುಳಿಯಷ್ಟೇ ರುಚಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮಲೆನಾಡಿನ ತೇವಾಂಶಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ಕಾದಿಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸುಗ್ಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಲಸನ್ನು ಬಳಸುವಿಕೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ ನಿಂತಿತು.

ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಭಾರತೀಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಸ್ಥೆಯ, ಸುಸ್ಥಿರ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರದವರು ಇದಕ್ಕೊಂದು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಬಯೋಮಾಸ್ ಡೈಯರನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹಲಸಿನ ತೊಳೆಗಳನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ, ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಸೆಲ್ಲೋಪೆನ್ ಕವರ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟರೆ ವರ್ಷವಾದರೂ ಹಾಳಾಗದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಪ್ರೊ|| ಲೋಪ್ರಸ್. ಹಲಸಿನ ತೊಳೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತೇವಾಂಶದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಿಶ್ಚಿತ ತಾಪಮಾನದಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ತೊಳೆಗಳನ್ನು ಪುಡಿ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಅದನ್ನು ಹಾಗೇ ಅಥವಾ ಪುಡಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶ ಹಾಳಾಗದು. ವಾಸನೆ ಮತ್ತು ರುಚಿಯೂ ಹಾಳಾಗದು. ಪುಡಿಯನ್ನು ಹಾಲಿಗೆ ಅಥವಾ ನೀರಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಜ್ಯೂಸ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹಲಸಿನ ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮಾಡುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಈ ಪುಡಿಯಿಂದಲೂ ಮಾಡಬಹುದು.

ಈ ಡೈಯರ್‌ಗಳು ಕೇವಲ ಹಲಸಿನ ತೊಳೆಗಳೊಂದೇ ಅಲ್ಲದೇ ಇತರ ಹಣ್ಣು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಒಣಗಿಸಲು ಉಪಯುಕ್ತ. ೧೫ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂಗಳಷ್ಟು ಹಿಡಿಸುವ ಡೈಯರ್‌ಗೆ ೧೫ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳು. ೨೦೦ ಕಿಲೋ ಗ್ರಾಂ ಇದ್ದರೆ ೮೨ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಈ ಡೈಯರ್‌ಗಳಿಗೆ ಖಾದಿ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಸಾಲ ಸೌಲಭ್ಯವಿದೆ. ಟೈಡ್ (ಟೆಕ್ನಾಲಜಿ ಇನ್ನೋವೇಶನ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಎಂಡೋವರ್ಸ್) ಸಂಸ್ಥೆಯು ಸಣ್ಣರೈತರನ್ನು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಗಳನ್ನಾಗಿಸಲು ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಸಾಲ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದೆ. ಆಸಕ್ತ ರೈತರು ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಬಹುದು.

ಸಿಎಸ್‌ಟಿಯೂ ಸಹ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ರೈತರಿಗೋಸ್ಕರ ಬಯೋಮಾಸ್ ಡೈಯರ್ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಕುರಿತು ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದೆ. ಉಪಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಅಣಿಗೊಳಿಸುವ ಸಲಹೆ ಹಾಗೂ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ನೀಡುವ ಉದ್ದೇಶ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಸಿಎಸ್‌ಟಿಯ ಹಿರಿಯ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಎಚ್.ಐ. ಸೋಮಶೇಖರ್.

ಹಲಸಿನ ಕೃಷಿ ಹೇಗೆ?

ಹಲಸು ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟದ ಪ್ರಜೆ. ಕೆಂಪುಮಣ್ಣು, ಮರಳು ಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಪುಮಣ್ಣು, ಗೋಡುಮಣ್ಣು ಇಷ್ಟ. ಯಾವುದೇ ಮಣ್ಣು ಆದೀತು. ಸಸಿಯ ಬುಡದಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲಬಾರದು ಅಷ್ಟೆ.

ಬೀಜದಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಸಿ ಮಾಡಬಹುದು. ನೀರು ನಿಲ್ಲುವ, ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಪ್ರದೇಶವದರೆ ಉಬ್ಬು ಪಾತಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನ್ಯಥಾ ತಗ್ಗು ಪಾತಿ ಆಗಬಹುದು. ನೆಲವನ್ನು ಅರ್ಧಮೀಟರ್‌ನಷ್ಟು ಅಗೆದು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿರುವ ಬೇರು, ಕಳೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಪಾತಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ, ಮರಳು, ಕೆಂಪುಮಣ್ಣನ್ನು ೧:೧:೧ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರ ಮಾಡಿ ಹಾಕಬೇಕು.

ಬೀಜಗಳನ್ನು ೨೦ ಸೆಂಟಿಮೀಟರ್ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ನೆಡಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾ ಬೀಜಗಳು ೧೫ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಸಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಮಳೆಗಾಲವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದಿನಾಲೂ ನೀರು ಹಾಕಬೇಕು. ಪಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ನಾಲ್ಕು ಎಲೆಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಿತ್ತು ನೆಡಬೇಕು. ತಾಯಿಬೇರು ರೀತಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಸಸಿ ಕೀಳುವಾಗ ಬೇರಿಗೆ ಪೆಟ್ಟಾದರೆ ಸಸಿ ಬದುಕುವುದಿಲ್ಲ. ನೆಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಕೊಡಬೇಕು.

ಪಾಲಿಥೀನ್ ಚೀಲಗಳಲ್ಲೂ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಬಹುದು. ಬೇರು ನೆಲಕ್ಕಿಳಿಯದ ಹಾಗೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪಡಿ ಕಲ್ಲು ಹಾಕಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಅಥವಾ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಜಾಗ ಬದಲಿಸುತ್ತಾ ಇರಬೇಕು.

ಸಸಿಗಳನ್ನು ಮಣ್ಣುಸಹಿತ ಕಿತ್ತು ಗುಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದರಳತೆಯ ರಂಧ್ರ ಮಾಡಿ, ಸಸಿ ನೆಟ್ಟು ಮಣ್ಣು ತುಂಬಿ ಬಿಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಳೆಗಾಲ ಮುಗಿದಾಗ ಸುತ್ತಲೂ ಮಣ್ಣು ಅಗೆದು ಹದ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ಬೇಸಿಗೆಯವರೆಗೆ ನೀರು ಕೊಡುವುದು ಬೇಡ. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಸಿಗಳ ಎಲೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನದ ಹಾಗೆ ಸುತ್ತಲೂ ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಸಸಿಗಳ ಅಂತರ ನಾಲ್ಕು ಮೀಟರ್ ಇರಲಿ.

ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಗೊಬ್ಬರ, ನೀರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೀಡಿದರೆ ಗಿಡ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಫಸಲು ಪ್ರಾರಂಭ. ಸಸಿಗಳ ತ್ರಿಕೋನಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಮುಖ್ಯ ಕಾಂಡಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ಟೊಂಗೆ ಒಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕು ಬೇಳೂರಿನ ದೇವರು ಭಟ್ಟರು ಸುಮಾರು ೨೫ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಸಿ ಮಾಡಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಳದಿ ಬಕ್ಕೆ ಎಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಾದರಿಯ ಹಲಸನ್ನು ಕಸಿ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬೇಳೂರಿನ ಪ್ರಗತಿಪರ ಕೃಷಿಕ ಹೆಗಡೆ ಸುಬ್ರಾವ್ ಪ್ರಕಾರ ಬೇರೆಲ್ಲಾ ಕಸಿವಿಧಾನಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹಲಸಿಗೆ ಲೇಯರ್ ಕಸಿ ವಿಧಾನ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ. ಆದರೆ ಸೇರುವಿಕೆ ನಿಧಾನ. ಕಾಂಡದ ಲೇಯರ್ ತೆಗೆದು ಒಸರುವ ಹಾಲು ಮತ್ತು ಮೇಣವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒರೆಸಿ ತೆಗೆದು ಲೇಯರಿಂಗ್ ಕಸಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಒರೆಸುವಾಗ ಕಾಂಡದ ಭಾಗ ಹಾನಿಗೀಡಾದರೆ ಕಸಿ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಕಿವಿಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಕಸಿಗಿಡಗಳು ಬೇಗ ಫಸಲನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಕಸಿ ಸಫಲತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡಾ ೨೦ನೂ ದಾಟುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಫಿನೋಲಿಕ್ ಅಂಶವು ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಹಲಸಿನ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಪಿಎಚ್‌ಡಿ ಪದವಿ ಪಡೆದಿರುವ ಡಾ. ರುಕ್ಮಿಣಿ ಅರವಿಂದ್.

ಹಲಸು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಆಹಾರ. ವಿಟಮಿನ್ ಎ, ಸ್ಪಾರ್ಟ್ ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣ ಹೊಂದಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಮುದುಕರವರೆಗೆ ತಿನ್ನಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಹಣ್ಣು. ತೊಳೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದ ಮೇಲೆ ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣನೆ ಚೂರು ಮಾಡಿ ಹಸು, ಎಮ್ಮೆಗಳಿಗೆ ನೀಡಬಹುದು. ಹಾಲು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಹಲಸಿನ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಅರೆಬೇಯಿಸಿ ಕೊಡಬಹುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಹಲಸನ್ನು ಆಯುಷ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ, ಆಹಾರ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತಾಯುವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಬಕ್ಕೆ ಹಲಸು, ಅಂಬಲಿ ಹಲಸು, ಬೇರು ಹಲಸು, ನೀರು ಹಲಸು, ಹೆಬ್ಬಲಸು ಹೀಗೆ ಐದು ಬಗೆಗಳಿವೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಆಫ್ರಿಕಾ, ಬ್ರೆಜಿಲ್, ಸುರಿನಾಮ್ ಇತ್ಯಾದಿ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಲಸಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ. ಡೋರಿಯನ್, ಸಿಂಗಾಪುರ ಹಲಸು, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಹಲಸು ಇವೆಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚು ರುಚಿ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಗ ಬಿಕರಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಸಕ್ಕರೆಪಟ್ಟಣ ಹಾಗೂ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣದ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣುಗಳು ರುಚಿ ಜಾಸ್ತಿ (ಹಲಸು ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದೆ).

ಮನೆಯ ಸುತ್ತ, ಸಾಲಮರವಾಗಿ, ರಸ್ತೆಯ ಅಂಚುಗಳಲ್ಲಿ, ತೋಟ ಗದ್ದೆಗಳ ಬದುಗಳಲ್ಲಿ, ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ, ಉದ್ಯಾನವನಗಳಲ್ಲಿ, ತೋಪು, ಸಾಮೂಹಿಕ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ ಸಲ್ಲುವ ನಿತ್ಯಹಸುರಿನ ಚಂದದ ಮರವಿದು.

ವಗ್ಗರಣೆ : ಹಲಸಿನ ಬಣ್ಣ ಹಳದಿ. ಹಿಂದೆ ಬೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬಟ್ಟೆ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಹೊಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಹಲಸಿನ ಕಾಂಡಗಳ ಪುಡಿಯನ್ನೇ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಈಗಲೂ ಬಟ್ಟೆಗೆ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಬಣ್ಣ ಹಾಕುವವರು ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

***

ಜಾನುವಾರು ಸಂತೆ

ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಎತ್ತು-ಎಮ್ಮೆ ಆಯ್ಕೆ ಪದ್ಧತಿ

ಭಾನುವಾರ ಹೊತ್ತು ಮೂಡುವ ಮೊದಲೇ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದಲೂ ಎಮ್ಮೆ, ಎತ್ತು, ದನಗಳು ಶಿರಾಳಕೊಪ್ಪದ ಕಡೆ ಮುಖ ಮಾಡಿದ್ದವು. ಬಿಸಿಲೇರುವ ಮೊದಲೇ ಸಂತೆ ಜಾಗ ಸೇರಿ, ನೆರಳು ಇರುವ ಜಾಗ ಹುಡುಕಿ ಬೇಗ ಬೇಗ ವ್ಯಾಪಾರ ಮುಗಿಸಿ, ಒಂದಿಷ್ಟು ತರಕಾರಿ, ದಿನಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಎನ್ನುವ ಯೋಚನೆ ರೈತರದು. ಸಂತೆ ಸೇರುವ ಮೊದಲೇ ಬೊಂಡಾ ಅಂಗಡಿ, ಮಂಡಕ್ಕಿ ಅಂಗಡಿ, ಚಾ-ಕಾಫಿ ದುಕಾನ್, ಹಗ್ಗ ಕಣ್ಣಿ, ಗಗ್ಗರ ಗಂಟೆ, ಚಾಟಿ ಬೆತ್ತ ಮುಂತಾದ ಅಂಗಡಿಗಳು ರಸ್ತೆ ಪಕ್ಕ ಜಮಾಯಿಸಿದ್ದವು.

ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿರಾಳಕೊಪ್ಪ, ಆಯನೂರು ಹಾಗೂ ಸಾಗರದ ಬಳಿಯ ಮಾಸೂರಿನಲ್ಲಿ ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಜಾನುವಾರು ಸಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಭಾನುವಾರ, ಸೋಮವಾರ ಶಿರಾಳಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ, ಮಂಗಳವಾರ ಆಯನೂರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಶುಕ್ರವಾರ ಮಾಸೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಶಿರಾಳಕೊಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಆಯನೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಜಾನುವಾರುಗಳು ಸೇರಿದರೆ ಮಾಸೂರಿನದು ಚಿಕ್ಕ ಸಂತೆ, ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು.

ಸುಣ್ಣದಕೊಪ್ಪ ಬಸವನಗೌಡ್ರ ಶಿರಾಳಕೊಪ್ಪದ ಸಂತೆಗೆ ೪೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಆಂಧ್ರದಿಂದ ಜಾನುವಾರುಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಈಗಲ್ಲಾ ಬಡಕಲು ಬರ್ತಾವಿ, ನಮ್ಮದು ಕಟುಕರ ಸಂತೆ ಬಿಡಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಊರುಗಳು ಮಲೆನಾಡು, ಬಯಲುಸೀಮೆಯ ಗಡಿ ಊರುಗಳು. ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಬರುವವರು ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಬಯಲು ಸೀಮೆಯವರು. ಮಲೆನಾಡಿನ ಮಾಲನ್ನು ಅಗ್ಗಕ್ಕೆ ಖರೀದಿಸಿ ಬಯಲುಸೀಮೆಯ ಮಾಲನ್ನು ದುಬಾರಿಗೆ ಮಾರುವ ಚಾಣಾಕ್ಷರು. ಬಯಲುಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ವಾತಾವರಣ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ದಷ್ಟಪುಷ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಆರೋಗ್ಯವಂತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು, ಸೊಪ್ಪು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕರೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಮಳೆಗಾಲ ಹಾಗೂ ಶೀತಲ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರವು. ಇದರಿಂದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೂ ಕುಂಠಿತ. ಇಲ್ಲಿಯ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡ ಪರಿಸರ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಮಲೆನಾಡು ಗಿಡ್ಡ ತಳಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಹಿಸಬಲ್ಲವು. ಉಳಿದ ತಳಿಗಳು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ತಲೆಮಾರುಗಳು ಬೇಕು. ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಲೀಟರ್ ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಎಚ್.ಎಫ್ ತಳಿಯ ದನ ಬಯಲುಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಲೀಟರ್ ಹಾಲು ಕೊಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ದಲ್ಲಾಳಿ ಮುಸ್ತಫ್. ಅದೇ ರೀತಿ ಆರು ಲೀಟರ್ ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಮುರ್ರಾ ಎಮ್ಮೆ ಮಲೆನಾಡಿಗೆ ಬಂದ ಮಲೆ ನಾಲ್ಕು ಲೀಟರ್ ಹಾಲು ಮಾತ್ರ ನೀಡುವುದು. ಖಾಯಿಲೆ ಬರುವುದು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಯಲುಸೀಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಲಗಳ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಜಾನುವಾರುಗಳು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಜಾನುವಾರು ಸಾಕುವುದು ಅವರ ಹವ್ಯಾಸ, ಹುಚ್ಚು, ಕಲೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ತೋಟಗಳು ಜಾಸ್ತಿ. ಹಾಲು ಹಾಗೂ ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮಾತ್ರ ಸಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಜಾನುವಾರು ಸಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಆಯನೂರು ಸಂತೆಗೆ ಬಂದ ಸೂಗೂರಿನ ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪನಿಗೆ ಯಾವ ಎಮ್ಮೆಯೂ ಸರಿಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಲಿದ್ದರೆ ಲಕ್ಷಣವಿಲ್ಲ, ಮೂರನೇ ಕರು ಹಾಕಿದ್ದು ನೋಡಲು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕೆಚ್ಚಲು ಕಮ್ಮಿ ಎಂದು ಗೊಣಗಿದರು. ಚೊಚ್ಚಲು ಕರು ಹಾಕಿದ ಕಪ್ಪು ಮುರ್ರಾ ಎಮ್ಮೆಯನ್ನು ಹನ್ನೆರಡು ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿದರು. ಎತ್ತಾಗಲಿ, ಎಮ್ಮೆಯಾಗಲಿ ತರುವಾಗ ಲಕ್ಷಣ ನೋಡುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಎಮ್ಮೆ ತರುವಾಗ ತೊಡೆ, ಮಾಳ (ಯೋನಿ), ಕೆಚ್ಚಲು, ಮೊಲೆ, ಬಲ ಸೊಂಟದ ಎಲುಬು, ಗಂಗದೊಗಲು, ಮೈನುಣುಪು, ಕಣ್ಣು, ಉಸಿರಾಟ ಹಾಗೂ ನಡಿಗೆ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿನವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೈಮೇಲಿರುವ ಸುಳಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಸರಿಯಾಗಿ ಶಕುನ ಸರಿಹೋಗದಿದ್ದರೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮುರಿಯುತ್ತದೆ.

ಎಮ್ಮೆಯ ಆಯ್ಕೆಯ ರೀತಿ

ಹಿಂದಿನ ತೊಡೆಗಳು ದಷ್ಟಪುಷ್ಟವಾಗಿರಬೇಕು. ಮುಂಗಾಲಿಗಿಂತಲೂ ಹಿಂಗಾಲು ಎತ್ತರವಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಗೊರಸುಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿದ್ದು ನಡೆಯುವಾಗ ಚಪ್ಪಟೆಯಾಗಿ ಹರಡಬಾರದು. ಕಾಲನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಎತ್ತಿಡಬೇಕು. ಬೀಸಿ ಬೀಸಿ ಹಾಕುತ್ತಾ ನಡೆಯಬಾರದು.

ಮಾಳ (ಯೋನಿ) ಜೋತರಬಾರದು. ಹೊಲಿಗೆ ಹಾಕಿದ ಗುರುತು ಅಥವಾ ಗಾಯವಾದ ಗುರುತು ಇದ್ದರೆ ಗರ್ಭಕೋಶ ಜಾರಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ತಜ್ಞರು ಮಾಳ ನೋಡಿಯೇ ಕರು ಹಾಕಿ ಎಷ್ಟು ದಿನವಾಯಿತೆಂದು ಅಥವಾ ಕರು ಹಾಕಲು ಎಷ್ಟು ದಿನ, ಎಷ್ಟು ತಿಂಗಳು ಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳಬಲ್ಲರು. ಮಾಳದಿಂದ ಕೆಟ್ಟವಾಸನೆ ಬರಬಾರದು.

ಬಾಲ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದು ಮಾಂಸಲವಾಗಿರಬೇಕು. ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕೂದಲು ದಟ್ಟವಾಗಿರಬೇಕು. ಬಾಲ ತಿರುಚಿದಂತಿದ್ದು, ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕೂದಲುಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಓತಿಬಾಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಲಕ್ಷಣ.

ಕೆಚ್ಚಲಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆಚ್ಚಲು ಒಳಗೆಚ್ಚಲು ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧ. ಹಾಲಿನ ನರಗಳು ಕಾಣುವಂತಿರಬೇಕು. ಮೊಲೆಗಳು ನೇರವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಲಿನ ಕಂಡಿ ಸೊಟ್ಟವಿದ್ದರೆ ಹಾಲಿನ ಧಾರೆ ಅಡ್ಡದಿಡ್ಡಿ ಹಾರುತ್ತದೆ. ಮೊಲೆಗಳು ಮೃದುವಾಗಿರಬೇಕು.

ಸೊಂಟದ ಪಕ್ಕೆಬುಲುಗಳು ಬಾಲಕ್ಕೆ ತ್ರಿಕೋನದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಮೇಲೆದ್ದಿರಬಾರದು. ಹೊಟ್ಟೆಯ ಎಲುಬುಗಳು ಕಾಣಬಾರದು.

ಮೈಮೇಲೆ ರೋಮ ತೆಳುವಾಗಿದ್ದು ವಿರಳವಾಗಿದ್ದರೆ ಹಾಲು ತೆಳು, ರೋಮ ದಪ್ಪವಾಗಿದ್ದು ಒತ್ತಗಿದ್ದರೆ ಹಾಲು ದಪ್ಪ, ದೇಹ ಉದ್ದವಾಗಿದ್ದು ನೀಳವಾಗಿರಬೇಕು. ಚರ್ಮ ಹೊಳಪಿರಬೇಕು. ಕೆಂಗಣ್ಣು, ಹೊರಕೋಡು ಇರಬಾರದು. ಕೋಡು ಚಿಕ್ಕದಿದ್ದರೆ ವಯಸ್ಸು ಕಮ್ಮಿ. ಆದರೆ ಸುರುಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಡು ತೆಳುವಾಗಿದ್ದು ಉದ್ದವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕತ್ತಿನ ಸುತ್ತ ಗಂಗದೊಗಲು ಚೆನ್ನಾಗಿರಬೇಕು. ಹೊಳಪಿನಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು. ಕರು ಹಾಕಿದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಎಮ್ಮೆಯ ವಯಸ್ಸಿನ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲ ಕರು ಚೊಚ್ಚಲು ಸುಮಾರು ಎರಡೂವರೆ ವರ್ಷ. ಅನಂತರ ಮುರುಚಲು ಮೂರನೇ ಕರು ಹಾಕಿದ ಎಮ್ಮೆ ಅಧಿಕ ಹಾಲು ನೀಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಎಮ್ಮೆ ತಜ್ಞರ ಅನುಭವ.

ಆದರೂ ಎಮ್ಮೆಯನ್ನು ಹಾಲು ಕರೆದು ನೋಡದೆ ತರಬಾರದು. ಒದೆಯುವ ತಿವಿಯುವ ಚಾಳಿ ಇದ್ದರೆ ತಕ್ಷಣ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಅರ್ಧ ಚಂದ್ರಾಕೃತಿ, ಬಾಲದ ಹೂಗುಚ್ಚ ಬಿಳಿಯಾಗಿದ್ದು ಕಾಲಿನ ಗೊರಸಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಗಡಗದಂತಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಎಮ್ಮೆಗೆ ಅಪಾರ ಬೆಲೆ.

ಶಿರಾಳಕೊಪ್ಪ, ಆಯನೂರು ಸಂತೆಗೆ ಮುರ್ರಾ, ಸುರುಟಿ ಎಮ್ಮೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹುಲ್ಲೆಮ್ಮೆ ಜವಾರಿ ತಳಿಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಬರುತ್ತವೆ. ಎಚ್.ಎಫ್. ಜರ್ನಿ ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡಿನ ಗಿಡ್ಡಮಿಶ್ರ ಹಸುಗಳೂ ಬರುತ್ತವೆ. ಹಿಂದೆಲ್ಲಾ ಹಾಸನದ ಬೆಟ್ಟಸಾಲು ತಳಿಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಈಗ ಅವು ಕಾಣಿಸುತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಚೋರಡಿಯ ಗೋವಿಂದಪ್ಪನವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಎತ್ತುಗಳ ಆಯ್ಕೆಯ ರೀತಿ

ಸ್ಥಳೀಯ ಮಲೆನಾಡು ಗಿಡ್ಡ ತಳಿ ಗದ್ದೆ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಬಳಸಿದರೂ ಇವು ಕೆಲಸಗಳ್ಳು. ಪುಂಡುತನ ಹೆಚ್ಚು. ಗಟ್ಟಿ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಹಿಂದೇಟು ಹೊಡೆಯುತ್ತವೆ. ಗಾಡಿಗೆ ಗಿಡ್ಡ ಆದರೆ ಹಳ್ಳಿಕಾರ್, ಕಿಲಾರಿ ಜವಾರಿಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲಾರವು. ಹೀಗಾಗಿ ಮಲೆನಾಡಿನ ರೈತರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆಯ್ಕೆಯ ರೀತಿ ಎಮ್ಮೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನ, ಸವೂರ ಕಾಲು, ನೀಳವಾಗಿದ್ದು ಮಾಟವಾಗಿರಬೇಕು. ಗೊರಸುಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದು ಹರಿತವಾಗಿರಬೇಕು (ಮುಂದೆ ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ). ಮಿಲ್ತ್ರಿ ಸೈನಿಕರಂತೆ ಕಾಲನ್ನು ಎತ್ತಿ ಇಡಬೇಕು. ಸೊಂಟದ ಎಲುಬುಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಅಗಲವಿರಬಾರದು, ಮೇಲೆದ್ದಿರಬಾರದು. ಭುಜ ಉಬ್ಬಿದಷ್ಟೂ ಬಲ ಹೆಚ್ಚು.

ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಗೆದೊಗಲು ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಮೈ ನುಣುಪಾಗಿದ್ದು, ಚಿಕ್ಕ ರೋಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು. ಹೊರಪಲುಗಳು ಇರಬಾರದು. ಸೌಮ್ಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದು ಹತ್ತಿರ ಹೋದರೆ ಬುಸುಗುಡಬಾರದು, ಕೆಂಪು ಕಣ್ಣಿದ್ದರೆ ಕೆಂಡಗಣ್ಣು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇವು ಮಹಾ ಕೆಲಸಗಾರರು, ಆದರೆ ಸಿಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಸೊಕ್ಕಿನವರಿಗೆ ಇದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಎರಡೂ ಕೋಡುಗಳು ನೀಳ, ಸವೂರ ಹಾಗೂ ಹೊಳಪಿನಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು. ಸಿಪ್ಪೆ ಸುಲಿದಂತಿರಬಾರದು.

ಎತ್ತುಗಳ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಹಲ್ಲು ನೋಡಿ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಲ್ಲುಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆ ಎಂದು, ಎರಡುಹಲ್ಲು ಬಂದರೆ ಎರಡು ವರ್ಷ ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಬಳಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕು ಹಲ್ಲು ಮೂಡಿದ ಮೇಲೆ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ರೂಢಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆರು ಎಂಟು ಹಲ್ಲುಗಳು ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಗಾರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಂಟು ಹಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ಬಾಯಿಗೂಡಿದ ಎತ್ತುಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇವು ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ, ಹಲ್ಲು ಉದುರಿಹೋಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಮುದಿ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಎತ್ತಿನ ಸುಳಿ ನೋಡಿ ಗುಣ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮೊಂದಿಗಿನ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹಿಂದಿನವರು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೊಂದು ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆ. ಗ್ರಂಥಗಳ ಆಧಾರ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸುಳಿ ಎಂದರೆ ಎತ್ತುಗಳ ಮೈಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಚಕ್ರಾಕಾರವಾಗಿ ಸುತ್ತಿದಂತಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಯಾವ ಜಾಗದಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸುಳಿ ಅಥವಾ ಹೀನಸುಳಿ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ರೀತಿ; ನೇರ ವ್ಯಾಪಾರ, ಮುಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಾರ ಹಾಗೂ ಸಾಟಿ ವ್ಯಾಪಾರ.

ನೇರ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ನೇರ, ಸ್ಪಷ್ಟ. ಬೆಲೆಯನ್ನು ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟು ಮಾತನಾಡಿ ಚೌಕಾಶಿ ಮಾಡಿ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾತ್ರ ಬಲು ಚಾಲೂಕಿನದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನುರಿತ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಇದ್ದಾರೆ. ತಿಳಿಯದ ಮನೆನಾಡಿಗರು ಪೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಮಾರಾಟಗಾರ, ಗ್ರಾಹಕ ಇಬ್ಬರು ಒಂದು ಹೆಗಲು ವಸ್ತ್ರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ (ಟವೆಲ್, ಶಾಲು) ಕೈ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬೆಲೆ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಷ್ಟಿಗೆ ಸಾವಿರದ ಲೆಕ್ಕ. ಬೆರಳಿಗೆ ನೂರರ ಲೆಕ್ಕ. ಅರ್ಧಮಡಿಚಿದ ಬೆರಳಿಗೆ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ. ಕೈಸನ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ನಡೆಯುವ ವ್ಯಾಪಾರ ಹೊರಗಿನವರಿಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆದ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಎರಡೂ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕುಶಲತೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಈ ವ್ಯವಹಾರ ಸುಮಾರು ೧೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರಬಹುದು. ಹಿಂದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಎತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತು ಎನ್ನುವ ಸಮಸಾಟಿ, ಎತ್ತುಕೊಟ್ಟು ಮೇಲೊಂದಿಷ್ಟು ಹಣ ತೆರುವ ಮೇಲ್‌ಸಾಟಿ ಪದ್ಧತಿಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲೂ ತಜ್ಞರಿದ್ದಾರೆ. ಯಾರಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಮತ್ತು ಬೇಕು, ಸರಿಜೋಡಿ ಎತ್ತುಗಳು ಯಾವುದು ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಸರಿದೂಗಿಸುತ್ತಾ ಸಾಟಿಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಎತ್ತನ್ನು ಮುಂದೆ ನೋಡು, ಎಮ್ಮೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ನೋಡು ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ ಸಂತೆಯ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ನಿಖರವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಎತ್ತು ಎಮ್ಮೆಯ ಮಾರಾಟವಾದ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊಂಡವರು ಹೊಸಕಣ್ಣಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಒಯ್ಯಬೇಕು. ಮಾರಾಟವಾದ ಎತ್ತು ಎಮ್ಮೆಗಳನ್ನು ಮನೆಯವರೆಗೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ತಂದುಕೊಡುವ ಕಾಲಾಳುಗಳೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಲಾರಿ, ಟೆಂಪೊ, ಆಟೋಗಳಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ.

ಶಿರಾಳಕೊಪ್ಪದ ಸಂತೆಗೆ ಕುರಿಗಳೂ ಬರುತ್ತವೆ. ಹಬ್ಬದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕುರಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಅಧಿಕ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಲು.

ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಈ ಎರಡೂ ಸಂತೆಗಳು ಕಟುಕರ ಸಂತೆಗಳಾಗಿವೆ. ಮನೆನಾಡಿನ ಹಸುಗಳು ಸಂತೆಗೆ ಹೋದವು ಎಂದರೆ ಮುದಿಯಾಗಿವೆ ಅಥವಾ ಆರೋಗ್ಯ ಸರಿಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಅರ್ಥ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಈ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಕಸಾಯಿಖಾನೆಗಳೂ ಹೆಚ್ಚು. ಇಲ್ಲಿ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ಅನೇಕರು ಕಸಾಯಿಖಾನೆ ಮಾಲೀಕರು. ದಲ್ಲಾಳಿಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ತೂಕವನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗಾಗಿ ಇದು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಲ್ಲ (ಕುಖ್ಯಾತ). ಆದರೂ ನಾಲ್ಕು ಐದು ಲಕ್ಷಗಳ ವ್ಯಾಪಾರ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

***

ಹಲ್ಲೆ ರಂಗಪ್ಪ ಕೆಲ್ಲ ಬಿಡ್ತಾನಂತೆ...!

ಹಲ್ಲೆ ರಂಗಪ್ಪ ಕೆಲ್ಲ ಬಿಡೊ ಸುದ್ದಿ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಸುನಾಮಿ ಹಾಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಕಳೆದ ೫೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಕೆಲಸ.ಇಡೀ ಸಾಗರದ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಯ ರೈತರಿಗೆ ರಂಗಪ್ಪ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೂರು ಬಾರಿ ಬೇಕೇ ಬೇಕು.ಗಾಡಿ ಎತ್ತೇ ಆಗ್ಲಿ, ಹೂಡೋ ಎತ್ತೇ ಆಗ್ಲಿ ಪಾದಕ್ಕೆ ಶೂ ಹಾಕದಿದ್ದರೆ ಅವು ನಡೆಯೋದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಿ?

ಮೊನ್ನೆ ಮನೆಘಟ್ಟದ ಮಾಬ್ಲನ ಎತ್ತು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲು ಕುಂಟಾಕುತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ರೆ ಗಾಡಿ ಕಟ್ಟಿದ್ರಂತೆ.ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಬರೋ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ರಕ್ತದ ಹೊಳೆ. ಟಾರ್ ರಸ್ತೆ, ಕೊರಕಲು,ಹಲ್ಲೆ ಇಲ್ಲದ ಕಾಲು, ಚಳಿಗಾಲದ ಒಡತ ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡಲಾರದೆ ಬಂದ ಎತ್ತು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕುಸಿದು ಬಿತ್ತು. ವಾಸುದೇವ ರೈಸ್ ಮಿಲ್ ಎದುರಿಗೆ ಅತ್ತಿಮರದ ಪಕ್ಕ ಒಂಟಿತ್ತಿನ ಗಾಡಿಗಳು ನಿಂತಿದ್ದವು. ಹಮಾಲಿ ಜಾಕಿರ್ ಜೊತೆ ಬೀಡಿ ಸೇದುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದ ರಂಗಪ್ಪ. ಬೀಡಿಯ ಕೊನೇ ದಮ್ ಸೇದಿ ಎಸೆದು ಗಾಡಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದ. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಜನ ಸೇರಿದ್ದರು. ಯಾರೋ ಗಾಡಿಯ ನೊಗ ಬಿಚ್ಚಿ ಎತ್ತಿನ ನೆತ್ತಿಗೆ ನೀರು ತಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೇರಿದ ಜನ ತಲೆಗೊಂದರಂತೆ ಮಾತಾಡ್ತಾ ಇದ್ದು. ಅಲ್ಲಾ ಹಲ್ಲೆ ಈ ಪಾಟಿ ಸವೆಯುವವರೆಗೆ ಏನು ಮಾಡಿದ್ರಿ? ಈಗ ನೋಡಿ ಎತ್ತಿನ ಪಾದ ಕಿತ್ತೋಗಿದೆ ಎನ್ನುವ ಕನಿಕರ. ರಂಗಪ್ಪ ಮಾತ್ರ ಎತ್ತಿನ ಕಿತ್ತೋದ ಕಾಲನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರು.

ಮನೆಘಟ್ಟದ ಮಾಬ್ಲ ಬೈಕ್ ತಂದು ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿ ಹತ್ತಿರ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ರಂಗಪ್ಪ ಅಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಗಾಬರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು.ಎತ್ತು ಬಿದ್ದುಂಬುಟ್ಟ್ಯತೆ, ತ್ರಾಣವೇ ಇರಾಂಗಿಲ್ಲ, ನಾಳೆ ಬೆಳಗಾಮುಂಚೆ ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟೇನೆ, ಇವತ್ತು ಇಲ್ಲೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ ಎನ್ನುತ್ತಾ ರಂಗಪ್ಪ ಕಾಮತ್‌ರ ಹೋಟೆಲ್ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಬೈಟು ಕಾಫಿಗೆ ಹೇಳಿದ.

ಟಾರ್ ರಸ್ತೆ ಅಂದ್ರೆ ಬೆಂಕಿ ಇದ್ದಂಗ,ಹಲ್ಲೆ ಬೇಗ ಸವೆದು ಹೋಗ್ತದೆ, ಈ ಜನಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿನ ಕಾಲಿಗಿಂತ ಹೋಲದ ಕೆಲಸ ಮುಖ್ಯಾನ? ಮೂಕಪ್ರಾಣಿಗೆ ಹಲ್ಲೆ ಸವೆದಿದೆ ಅಂತಾ ಹೇಳಕ್ಕೆ ಬರ್ತದಾ.. ಎಂದು ಗೊಣಗುತ್ತಾ ರಂಗಪ್ಪ ಕಾಫಿ ಮುಗಿಸಿದ.

ಮುಂಜಾವಿನ ಬಿಸಿಲು ಸಾಗರ ಸೇರುವುದರೊಳಗೆ ರಂಗಪ್ಪ ಅತ್ತಿ ಮರದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದ್ದ. ಮಾಬ್ಲನ ಎತ್ತು ಮೆಲಕು ಹಾಕುತ್ತಾ ಮಲಗಿತ್ತು. ಮಡಚಿಕೊಂಡ ಕಾಲನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸಿ ನೋಡಿದ ರಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಎತ್ತಿನ ಪಾದದ ಅಟ್ಟೆಯು ಬೆಳೆದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಹಲ್ಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಆಗಿತ್ತೋ ಏನೋ. ಅಟ್ಟೆ ಸಿಗಿದು ರಕ್ತ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದ್ರೆ ಈಗ ರಕ್ತ ಬರೋದು ನಿಂತಿತ್ತು. ಕಾಲಿನ ಅಟ್ಟಿನ ಕ್ಲೀನಾಗಿ ಕೆತ್ತಿದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಸರಿಹೋಗತ್ತೆ ಎಂದು ರಂಗಪ್ಪ ಎಣಿಸಿದ. ಬೆಳಗಿನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಗಾಡಿ ಆಳು ಬರುವುದನ್ನೆ ಕಾಯತೊಡಗಿದ.

ಬೀಡಿ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹತಾರದ ಚೀಲದಿಂದ ಒಂದೊಂದೇ ಹತಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯ ತೊಡಗಿದ.ಮೊದಲಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಉಳಿ ಹೊರಗೆ ಬಂತು. ದೊಡ್ಡ ಸುತ್ತಿಗೆ ಹೋರಗೆ ಬಂತು. ಆಮೇಲೆ ಸಣ್ಣ ಸುತ್ತಿಗೆ, ಚಾಣಗಳು, ಇಕ್ಕಳ, ಪಂಚು, ಇವೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಗೋಣಿ ಚೀಲದ ಮೇಲೆ ಹರಡಿಕೊಂಡ. ಕಾಗದದ ಪೊಟ್ಟಣದಿಂದ ತೆಳುವಾದ ಚೂಪು ಮೊಳೆಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದ. ಪುಟ್ಟ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಹಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದ. ಒಂದು ಉದ್ದನೆಯ ಮರದ ಕೊರಡು, ಬತ್ತದ ಹೊಟ್ಟಿನ ಚೀಲ, ಮತ್ತು ಬಾವಿಗೆ ಬಳಸೋ ಉದ್ದನೆಯ ಹಗ್ಗ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ.ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಎತ್ತಿಗೆ ಏನೋ ಅನುಮಾನ ಬಂದು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಧಡಕ್ಕನೆ ಎದ್ದು ನಿಂತಿತು. ಬುಸುಗುಡುತ್ತಾ ನೋಡತೊಡಗಿತು.

ಅತ್ತಿಮರದ ಬಳಿ ಜನ ಸೇರೋ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸೋ ತರಾತುರಿ ರಂಗಪ್ಪನದು. ಇಂತಹ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಜನ ಸುತ್ತಾಕಿ ನಿಂತರೆ, ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದರೆ ತಪ್ಪು ಹೊಡತ ಬೀಳಬಹುದು ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸುತ್ತ ಸೇರಿದ ಜನರನ್ನು ಬೈದು ಓಡಿಸೋದೂ ಇದೆ. ಪಾದದ ಅಟ್ಟೆ ಕೆತ್ತಿ, ಹಲ್ಲೆ ಇಟ್ಟು, ಮೊಳೆ ಹೊಡೆಯೋದು ಅಂದ್ರೆ ಸುಲಭದ ಕೆಲಸಾನ ಸ್ವಾಮಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಎತ್ತು

ಸತ್ಯೋಗ್ಯತಿ ಎಂದು ಹೇಳೋದು ಕೇಳಿದ್ರೆ ಹಲ್ಲೆ ಹೊಡೆಯೋಕೆ ಭಾರಿ ಎಕ್ಸ್‌ಪರ್ಟ್ ಆಗಿರೋಬೇಕು. ಇಂತಹ ರಂಗವ್ವನ ಹತ್ರ ಈ ಖಂ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಖಂ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಿವೆ.

೧೦ ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಅದರಂತೆ ನಾರಾಯಣವ್ವ ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟಿಸಲು ಉರಿಗೆ ಬರಲು ಹೇಳಿದ್ದ. ರಂಗವ್ವ ಅದರಂತೆ ಉರಿಗೆ ಹೋಗೋ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೧೧ ಗಂಟೆ ಆಗಿತ್ತು. ನಾರಾಯಣವ್ವ ಎತ್ತು ತೋರಿಸಿದ. ೨೦ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟ ಎತ್ತು ಇದು. ಹೆಂಗೈತಿ ರಂಗವ್ವ ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ನಾರಾಯಣವ್ವ ಮುಖ ಅಗಲಿಸಿ ಕೇಳಿದ. ಎತ್ತಿಗೆ ಎಷ್ಟು ರೇಟಾದ್ರೆ ಏನ್ ಸ್ವಾಮಿ? ನಂಗೆ ಅದರ ಕಾಲು ಮುಖ್ಯ. ದೊಡ್ಡ ಹೊಟ್ಟೆ, ಗಿಡ್ಡ ಕಾಲು ಇದ್ದರೆ ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟೋದು ಭಾರಿ ಕಷ್ಟ ಅಂದ ರಂಗವ್ವ. ಯಾವುದೇ ಎತ್ತು ಸಪೂರವಾಗಿ, ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿ, ಚುರುಕಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟುವ ಮೊದಲು ಕಾಲಿಗೆ ನೀರು ಮುಟ್ಟಿರಬಾರದು. ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹುಲ್ಲು, ಹಿಂಡಿ, ನೀರು ಕೊಟ್ಟಿರಬಾರದು. ಇಂತಹ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ರಂಗವ್ವ ಮೊದಲೇ ರೈತರಿಗೆ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಇಲ್ಲೂ ನಾರಾಯಣವ್ವನ ಬಳಿ ಅದನ್ನೇ ಕೇಳಿದ. ಆದರೆ ನಾರಾಯಣವ್ವ ಸರಿಯುತ್ತರ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಹುಲ್ಲು, ಹಿಂಡಿ, ನೀರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ರಂಗವ್ವನಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಇವನು ಖಂಡಿತಾ ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ನಾರಾಯಣವ್ವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ರಂಗವ್ವನನ್ನು ಕರೆಸೋದು ದುಬಾರಿ ಅನ್ನೋ ಜುಗ್ಗತನ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಮುಂದಿನ ಅನಾಹುತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಭಾರಿ ಎತ್ತರದ ದೊಡ್ಡ ಎತ್ತನ್ನು ಹಗ್ಗ ಹಾಕಿ ಕೆಳಗೆ ಕೆಡವಲು ನಾಲ್ಕು ಆಳುಗಳು ಬೇಕಾದವು. ರಂಗವ್ವ ತಂದಿರೋ ಒಂದು ಹಗ್ಗ ಸಾಲದೆ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಹಗ್ಗ ಬೇಕಾಯಿತು. ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ಎತ್ತಿನ ಮುಖ ವಾರೆ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದ ರಂಗವ್ವ. ನಾಲ್ಕು ಕಾಲನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಕಟ್ಟಿದ. ಎತ್ತಿನ ಮುಖದ ಪಕ್ಕ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಕೂರಲು ಹೇಳಿದ. ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟಾ ಇರೋದು ಎತ್ತಿಗೆ ಕಾಣಿಸೋದು ಬೇಡ ಅನ್ನೋ ಉದ್ದೇಶ. ಜೊತೆಗೆ ಎತ್ತಿಗೆ ಸುಸ್ತಾದರೆ, ಅಪಾಯವಾದರೆ ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡೆ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ತಕ್ಷಣ ಎತ್ತಿನ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವನಿಗೆ ಅಪಾಯದ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣ. ಮುಖದ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತವನು ಎತ್ತನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗಮನಿಸುತ್ತಾ ಇರಬೇಕು. ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ರಂಗವ್ವ ಆಗಾಗ ಎತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ನೀಡಬೇಕು. ಸ್ವಲ್ಪ ತಪ್ಪು ಹೇಳಿದರೂ ರಂಗವ್ವ ಮುಲಾಜಿಲ್ಲದೇ ಬುರುಡೆಗೆ ತಟ್ಟಿ ಬಿಡುವ ಆಸಾಮಿ. ಎತ್ತಿನ ಜೀವದ ಬಗ್ಗೆ ಕಳಕಳಿ. ಕೆಲಸದ ಮೇಲಿನ ಕಾಳಜಿ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಯಜಮಾನರೇ ರಂಗವ್ವನಿಂದ ತಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ರಂಗವ್ವನಿಗೆ ಯಾರೂ ಎದುರು ಉತ್ತರ ಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯ ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಜನರಿಗೆ ರಂಗವ್ವನ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟು ವಿಶ್ವಾಸ. ಕೆಲಸ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ರಂಗವ್ವ ಮತ್ತೆ ಮಾಮೂಲಿ ಮನುಷ್ಯ.

ಹಗ್ಗದಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಕಾಲಿನ ಕೆಳಗೆ ಭತ್ತದ ಹೊಟ್ಟಿನ ಚೀಲ ಇರಿಸಿದ. ಪಾದಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಹಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಇಕ್ಕಳದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ತೆಗೆದ. ಹಲ್ಲೆಯ ಹಿಂಭಾಗ ಸವೆದು ತುಂಡಾಗಿತ್ತು. ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಪಾದದ ಅಟ್ಟೆ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಅಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಳಿಯಿಂದ ಕೆತ್ತತೊಡಗಿದ. ಉಳಿಯ ಪೆಟ್ಟು ಬೇರೆ ಕಡೆ ತಾಗದಿರಲು ಮರದ ಕೊರಡನ್ನು ಅಡ್ಡ ಇಡುತ್ತಿದ್ದ. ಪಾದವನ್ನು ನೇರಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸರಿ ಅಳತೆಯ ಹಲ್ಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ. ಹಲ್ಲೆಯ ಹಿಂಭಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾದದ ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದ. ಚೂಪಾದ ಸಪೂರ ಮೊಳೆಗಳನ್ನು ಹಲ್ಲೆಯ ಕಂಡಿಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸುತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ಬಡಿಯತೊಡಗಿದ. ಒಂದು ಇಂಚಿನ ಮೊಳೆ ಅಟ್ಟೆಯ ಒಳಗೆ ಓರೆಯಾಗಿ ಹೊಕ್ಕು ಪಕ್ಕದಿಂದ ಹೊರಬಂತು. ಪಂಚ್‌ನಿಂದ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಇಕ್ಕಳ ಬಳಸಿ ಹೊರಬಂದ ಮೊಳೆಯನ್ನು ಚಕಚಕನೇ ಸುತ್ತಿದ. ಸುತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ಚಪ್ಪಟೆ ಮಾಡಿದ. ಒಂದೇ ಒಂದು ಪೆಟ್ಟು ಅತ್ತಿತ್ತಾಗದಂತೆ, ನೇರವಾಗಿ, ಸರಿಯಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರತಿ ಹಲ್ಲೆಗೂ ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ಮೊಳೆಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದು ಸುತ್ತಿದ. ಒಂದು ಕಾಲಿಗೆ ಎರಡು ಹಲ್ಲೆಗಳು. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಎತ್ತನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ಹೀಗಿರುವಾಗಲೇ ಎತ್ತು ಪೊತಪೊತನೆ ಸಗಣೆಯನ್ನು ಉಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತು. ಎರಡನೆಯ ಪಾದಕ್ಕೆ ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಎತ್ತು ಎದುಸಿರು ಬಿಡತೊಡಗಿತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಮುಕಳಿಯಲ್ಲಿ [ಕುಂಡೆಯಲ್ಲಿ] ಚಂಡು ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂತು. ಆಗಷ್ಟೇ ಮೂರನೇ ಕಾಲನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ

ರಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಬೆವರು ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂತು. ಇಡೀ ಮೈಯೇ ಬೆವರಿನಿಂದ ತೊಯ್ಯುಹೋಯಿತು. ಎತ್ತು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಏದುಸಿರು ನಿಂತಿತ್ತು.

ಉಳಿ, ಸುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ದೂರ ಎಸೆದು ನಿಂತ ರಂಗಪ್ಪ ತಕ್ಷಣ ಒಂದು ಕೊಡ ನೀರು ತರಲು ಹೇಳಿದ. ಕಾಲಿನ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ, ಆಧಾರಕ್ಕಿಟ್ಟು ಹೊಟ್ಟಿನ ಚೀಲವನ್ನು ದೂರ ತಳ್ಳಿದ. ಕಾಲನ್ನು ಗಸಗಸನೆ ತಿಕ್ಕಿ, ಬೆನ್ನನ್ನು ತಿಕ್ಕುತ್ತಾ, ನೀರನ್ನು ಪಟ್ ಪಟ್ ಎಂದು ಮುಖಕ್ಕೆ ಹೊಡೆಯತೊಡಗಿದ. ಕುಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಚಂಡನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಒತ್ತಿ ಒಳ ತುರುಕಿದ. ಮುಂಭಾಗದ ಕುತ್ತಿಗೆ ಹಿಡಿದೆತ್ತಲು ಹೇಳಿ ತಾನೇ ಬಾಲಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿದ. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ನಾಲ್ಕಾರು ಜನ ಎತ್ತನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಆದರೂ ಎತ್ತು ನಿಲ್ಲಲಾಗದೆ ತೂರಾಡಿತ್ತು. ಕಣ್ಣನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ರಂಗಪ್ಪ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಬೆನ್ನು, ಹೊಟ್ಟೆ, ಕಾಲಗಳನ್ನು ಉಜ್ಜುವುದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ. ರಕ್ತ ಚಲನೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಎತ್ತಿನ ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಶಕ್ತಿ ಬಂತು. ಮೈ ಬಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿತು. ನಿಧಾನ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಬಾಲ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿತು.

ರಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಏದುಸಿರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಪಕ್ಕದ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ದೊಪ್ಪೆಂದು ಕುಳಿತ. ಯಾರೋ ಚೊಂಬಲ್ಲಿ ನೀರು ಕೊಟ್ಟರು. ಗಟಗಟನೆ ಕುಡಿದು ದೊಡ್ಡ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟ. ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪೇರತೊಡಗಿತು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅವಿತ್ತಿದ್ದ ಸಿಟ್ಟು ಭಗ್ಗನೆ ಹೊತ್ತಿ ಉರಿಯಿತು. ನಗಾರಿ ಕಂಠದಿಂದ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದವರ ಜನ್ಮ ಜಾಲಾಡತೊಡಗಿದ.

ಇದೆಲ್ಲಾ ಕೇವಲ ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದುಹೋಯಿತು. ನೂರಾರು ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟಿ ರೈತರ ಮನೆ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದ ರಂಗಪ್ಪನ ಮರ್ಯಾದೆ ಆ ದಿನ ನುಚ್ಚುನೂರಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೇವಲ ೪೫ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಕಾಲುಗಳಿಗೆ [ಒಂದು ಎತ್ತಿಗೆ] ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟಬಲ್ಲ ಸಮರ್ಥ! ದಿನವೊಂದಕ್ಕೆ ೧೪ ಜೊತೆ ಅಂದರೆ ೨೮ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟಿ ದಾಖಲೆ ಮಾಡಿದ ಹಲ್ಲೆವೀರ! ಎತ್ತಿನ ನಡಿಗೆಯಿಂದಲೇ ಹಲ್ಲೆಯ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿ ಹೇಳಬಲ್ಲ ಹಲ್ಲೆತಜ್ಞ! ಕಣ್ಣು ನೋಟ, ಕೈಯ ಚುರುಕಿನಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಶೈಲಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡವ. ಲನೇ ವರ್ಷದಿಂದಲೇ ಕಸುಬಿಗೆ ಇಳಿದವ. ಹಣಕ್ಕಾಗಿ, ಹೆಸರಿಗಾಗಿ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಹಂಬಲಿಸದೆ ಕೆಲಸವನ್ನೇ ಕೈಲಾಸ ಎಂದವ. ಎತ್ತನ್ನೇ ದೇವರೆಂದು ತಿಳಿದವ. ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮನೆಮಾತಾದ ಹಲ್ಲೆ ರಂಗಪ್ಪ ಕೆಂಡಾಮಂಡಲವಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಫಿಟ್‌ಲೊಟ್ ಅನ್ನದೇ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಕಟ್ಟೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವ ಧೈರ್ಯ ಸಹ ಯಾರಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡ ಎತ್ತು ಬಿಳಿಹುಲ್ಲನ್ನು ಮೆಲುಕತೊಡಗಿತು.

ಮನೆಘಟ್ಟದ ಮಾಬ್ಲನ ಎತ್ತಿಗೆ ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟೋಕೆ ಒಂದು ತಾಸು ಆಯ್ತು, ಗಾಯವಾದ ಕಾಲಿಗೆ ನಾಜೂಕಾಗಿ ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟೋದಕ್ಕೆ ರಂಗಪ್ಪನಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಯಾರಿಂದ ಸಾಧ್ಯ ಹೇಳಿ? ರಂಗಪ್ಪ ಒಂದು ಜೊತೆ ಎತ್ತಿಗೆ ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟೋಕೆ ೧೫೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ತಗೋತಾನೆ. ಆದರೆ ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳೋವರೆಗೆ ತಗ್ಗಿರೋ ರೈತರು ಕೆಲಸವಾದ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ತಿ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟ ದಾಖಲೆನೇ ಇಲ್ಲ. ಇದೇ ಮನೆಘಟ್ಟದ ಮಾಬ್ಲ ಈಗಾಗ್ಗೆ ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿ ಬಾಕಿ ಇಟ್ಟೊಂಡು ರಂಗಪ್ಪನ್ನೇ ಸತಾಯಿಸೋನು, ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಆದ್ರೂ ಈ ಸಾರಿ ಕೊಟ್ಟೇಬಿಡ್ತಾನೆ ಅಂತಲ್ಲ. ಮಾಬ್ಲಗೆ ದುಡ್ಡಿಗೇನೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಕೊಡೋ ಬುದ್ಧಿಯ ಕೊರತೆ ಅಷ್ಟೆ. ಹಿಂಗೆ ರಂಗಪ್ಪಗೆ ಬರೋ ದುಡ್ಡನ್ನೆಲ್ಲಾ ಲೆಕ್ಕಾ ಹಾಕಿದ್ರೆ ೫೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ದುಡ್ಡು ಬರೋದಿದೆ. ಆದರೆ ದುಡ್ಡು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ಅವರ ಎತ್ತಿಗೆ ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟೋದು ನಿಲ್ಲಿಸಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆಯೂ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮೋಸ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋಸಾರಿ ದುಡ್ಡು ಕೇಳೋದೇ ಮರೆತಿದ್ದೂ ಇದೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿದ್ರೆ ಅದೇನ್ ಬಿಡಿ ಸೋಮಿ. ಮಡಸೂರು ಹೆಗಡೇರ ಮನೆ ಎತ್ತು ಒದ್ದೆಗೆ ಒದೆಯೋಕೆ ಆಗುತ್ತಾ ಅನ್ನೋದೆ. ಅದೊಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯದ ಘಟನೆ.

ಸಾಗರದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ದೊಡ್ಡ ಹೆಗಡೇರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ರಂಗಪ್ಪ ಒಕ್ಕಲು. ಬರೀ ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟೋದೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಹುಷಾರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಔಷಧಿ ಮಾಡಕ್ಕೆ ರಂಗಪ್ಪನೇ ಬೇಕು. ಹೀಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಉರುಗಳಿಗೆ ರಂಗಪ್ಪ ಆಗಾಗ ಭೇಟಿ ನೀಡ್ತಾನೇ ಇರ್ತಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಡಸೂರು ಹೆಗಡೇರ ಮನೆಯೂ ಸೇರಿದೆ. ಮಡಸೂರು ಹೆಗಡೇರು ಇಡೀ ಸೀಮೆಗೆ ದುಬಾರಿಯಾದ ಎತ್ತು

ತಂದಿದ್ದು. ಭಾರಿ ಎತ್ತು. ಎತ್ತು ಹೇಗೇ ಇದ್ದೂ ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟೋನು ಒಬ್ಬ-ರಂಗಪ್ಪ. ೧೦ ಜನ ಸೇರಿ ಎತ್ತು ಕೆಡವಿದ್ದು. ರಂಗಪ್ಪನೂ ಸರ ಸರ ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟಿದ. ಎತ್ತು ಯಾವುದೇ ತಂಟೆ ಮಾಡದೇ ಸುಮ್ಮನೆ ಇತ್ತು. ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಕಾಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಹಗ್ಗ ಬಿಚ್ಚಬೇಕಲ್ಲ. ಎತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದೆಯಲ್ಲಾ ಅಂತ ಎಲ್ಲಾ ಸರಿದು ನಿಂತಿದ್ದು. ರಂಗಪ್ಪ ಕಾಲಿನ ಹಗ್ಗ ಬಿಚ್ಚಿದ್ದೇ ತಡ, ಎತ್ತಿಗೆ ಅದೆಲ್ಲಿತ್ತೋ ಶಕ್ತಿ. ರಂಗಪ್ಪನ ತೊಡೆಗೆ ಝಾಡಿಸಿ ರಪ್ಪನೆ ಒದ್ದಬಿಟ್ಟಿತು. ರಂಗಪ್ಪ ಹತ್ತು ಮಾರು ದೂರ ಗಾಳಿಲಿ ಹಾರಿ ಧಡ್ ಅಂತ ಬಿದ್ದ. ಬಿದ್ದವನಿಗೆ ಏಳಲಿಕ್ಕೇ ಆಗದು. ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಿಂಗೆ ಆಗಿದ್ದು ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಾಲು ದೇಹದಿಂದ ಕಿತ್ತು ಹಾರಿಹೋಗಿದೆಯೇನೋ ಅಂತ ಮುಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿಕೊಂಡ. ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಓಡಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರದೆ ಹಾಸಿಗೆ ಮೇಲೇ ಇರೋ ಹಂಗಾಯ್ತು. ಅದರ ನೋವು ಇವತ್ತಿಗೂ ರಂಗಪ್ಪನ್ನ ಕಾಡ್ತಾನೇ ಇಲ್ಲ.

ರಂಗಪ್ಪನ ಅಣ್ಣ ಹನುಮಂತಪ್ಪ ಸಹ ಒಳ್ಳೇ ಕಸುಬುದಾರ. ಬಾಬಣ್ಣ-ಹನುಮಂತಪ್ಪ ಸೇರಿ ರಂಗಪ್ಪಂಗೆ ಕೆಲಸ ಕಲಿಸಿದ್ದಂತೆ. ಆದ್ರೆ ರಂಗಪ್ಪ ತನ್ನ ಮೂರು ಜನ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಕೆಲಸ ಕಲಿಸಿಲ್ಲ. ಮಗಳನ್ನು ಡಿಗ್ರಿ ಓದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮನೇಲಿ ರಂಗಪ್ಪನ ಕಸುಬಿಗೆ ಅಂತಹ ಮನ್ನಣೆ ಇಲ್ಲ. ಹೊರಗೂ ಸಹ ರಂಗಪ್ಪ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬೇಕೇ ಹೊರತು ಆಮೇಲೆ ಕ್ಯಾರೆ ಅನ್ನೋರಿಲ್ಲ. ೭೮ ವರ್ಷದ ರಂಗಪ್ಪ ಒಳ್ಳೆ ಕರಿ ಕಲ್ಲುಗುಂಡಿನಂಗೆ ಇದ್ದಾನೆ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕನ್ನಡಕ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಕೈಕಾಲಿನ ಚುರುಕು ಒಂದು ಚೂರೂ ಕಂದಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸದ ಮೇಲಿನ ಗೌರವ ಕಮ್ಮಿ ಆಗಿಲ್ಲ. ಭಾರಿ ದುಡ್ಡು ಮಾಡೋಕ್ಕಾಗಿಲ್ಲ ಅನ್ನೋ ಕೊರಗೇನಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿವರೆಗೆ ಬಾಳಿದ ಬದುಕಿನ ರೀತಿ ಬಗ್ಗೆ, ನಿಯತ್ತಿನ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂತೃಪ್ತಿಯಿದೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಕೆಲಸ ಬಿಡೋ ಸುದ್ದಿ ಹಬ್ಬಿದ್ದು ಹೇಗೆ ಅಂತಾನಾ?

ರಂಗಪ್ಪಂಗೆ ವರ್ಷದಾಗೆ ೫ ತಿಂಗಳು ಮಾತ್ರ ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟೋ ಕೆಲಸ. ಉಳಿದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅದೂ-ಇದೂ ಕೆಲಸದ ಹುಡುಕಾಟ. ಆರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅದೇನಾತೋ ಏನೋ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂಗೆ ಜಾಂಡೀಸ್ ಬಂದುಬಿಟ್ಟು. ಮೊದಲು ಗೊತ್ತಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ವರ್ಷ ಯಾವ ಕಾಯಿಲೆಯೂ ಇಲ್ಲೆ ಈಗ ಇದು ಅಟಕಾಯಿಸಿದ್ದು, ನಿಶಕ್ತಿ, ಸುಸ್ತು ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಆಗೋಯ್ತು. ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟಾಯಿದ್ದಂಗೆ ತಲೆ ತಿರುಗೋದು, ಕಣ್ಣು ಮಂಜಾಗೋದು ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ತೊಂದರೆಗಳು. ಹಳ್ಳಿ ಔಷಧ ತಗೊಂಡು ಜಾಂಡೀಸ್ ಪೂರ್ಣ ಹೋಯ್ತು. ೨೫ ದಿನ ಆರಾಮು ಮಾಡಾಯ್ತು. ಆದ್ರೆ ಏಕೋ ಹಿಂದಿನಷ್ಟು ಚುರುಕಿಲ್ಲೇನೋ ಅನ್ನೋ ಅನುಮಾನ. ತನ್ನ ಬಲಹೀನತೆಯಿಂದ ಒಂದು ಎತ್ತಿಗೆ ಅಪಾಯ ಆದ್ರೂ ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಅಪರಾಧ ಅನ್ನೋ ನಂಬಿಕೆ. ಇಷ್ಟು ವರ್ಷದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲೇ ಇರೋ ಅಪವಾದ ಬಂದ್ರೆ ಅನ್ನೋ ಚಿಂತೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿ ದಿನ, ಪ್ರತಿ ಸಾರಿ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಯೋಚನೆ ಬಂದೂ ಬಂದೂ ಕೆಲಸ ಬಿಡೋ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೆರಡು ಸಾರಿ ಹೇಳಿದ. ಊರು ತುಂಬಾ ಅದೇ ಸುದ್ದಿ ಹಬ್ಬಿತು.

ಮೊನ್ನೆ ಸೋಮವಾರ ಅಕ್ಕಿಮಿಲ್ಲಿನ ಎದುರು ಬಹಳ ಗಾಡಿಗಳು ನಿಂತಿದ್ದವು. ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟೋ ಶಬ್ದ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಸುತ್ತಲೂ ನಿಂತಿದ್ದ ಜನಗಳನ್ನು ಸರಿಸಿ ಹಣಕಿ ಹಾಕಿದ್ರೆ ಮೊದಲು ಖಾಕಿ ಚೆಡ್ಡಿ ಕಾಣಿಸ್ತು. ಕಾಲಿನ ಸಂದಿಯೊಳಗಿಂದ ಕರೇ ಗುಂಡುಕಲ್ಲಿನಂತಹ ಮಂಡೆ ಕಾಣಿಸ್ತು. ಬಗ್ಗಿನಂತೆ ದೇಹ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯೋ ತನಕ ಹಂಗೇ ಇತ್ತು.

ರಂಗಪ್ಪ ಕಸುಬನ್ನು ಬಿಟ್ಟೂ, ಕಸುಬು ಮಾತ್ರ ರಂಗಪ್ಪನ್ನ ಬಿಡೋ ಥರ ಕಾಣ್ಲಿಲ್ಲ.

***

ಬೇಲಿಯ ಬಗೆ

ಕೆಲವು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಮೊದಲೇ ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಕೆಲವು ಬೆಳೆಗಳು ಸಸಿಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಬೇಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದರೂ ಸಾಕು. ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಬೇಲಿ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಸಜೀವ ಬೇಲಿ ಬೇಡ. ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಬೇಲಿಯೇ ಬೇಡ.

ಬೇಲಿಯು ತೋಟದ ಸಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನುಂಗುವಂತಿರಬಾರದು. ಬೇಲಿಯಿಂದ ತೋಟದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಉಳಿತಾಯ, ಗಾಳಿಯ ತಡೆ, ಹಸುರು ಸೊಪ್ಪು, ದನಕರುಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ, ಹಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಕೂರಲು, ಗೂಡುಕಟ್ಟಲು ಸಹಾಯ, ಸೊಳ್ಳೆ ನೋಣಗಳ ಶತ್ರು, ಔಷಧೀಯ ಸಹಾಯ, ರೋಗ, ಕೀಟಗಳಿಗೆ ಮಾರಕ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯವೋ ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಲಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.

ಒತ್ತಾದ ಬೇಲಿ, ಅಗಲವಾದ ಬೇಲಿ, ಬಳ್ಳಿಗಳ ಬೇಲಿ, ಮುಳ್ಳು ಬೇಲಿ, ಕೆಟ್ಟವಾಸನೆಯ ಬೇಲಿ, ಸುವಾಸನೆಯ ಬೇಲಿ, ಕಹಿರುಚಿಯ ಬೇಲಿ, ತರಕಾರಿ ಬೇಲಿ, ಔಷಧಿ ಸೊಪ್ಪಿನ ಬೇಲಿ, ಕಲ್ಲಿನ ಬೇಲಿ, ಬೈನೆಮರದ ಬೇಲಿ, ಅಡಿಕೆ ದಬ್ಬೆ ಬೇಲಿ, ಸಾಲುಮರದ ಬೇಲಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಬೇಲಿಗಳಿವೆ.

ಬೇಲಿಯಿಂದರೆ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯಗಳ ಆಗರವೂ ಹೌದು. ಒಂದೇ ಜಾತಿಯ ಸಸ್ಯಗಳಿಂದ ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟಲೇಬಾರದು. ಕೇವಲ ಕೆಲ ಸಸ್ಯಗಳಿಂದ, ಕರಿಕೆ ಜಡ್ಡಿನಿಂದ ಕೂಡಿರಬಾರದು. ಮುಳ್ಳುಕಂಟಿಗಳೊಂದೇ ಇರಬಾರದು. ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಮೇವು ಇರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ಮೇವಾಗಬಲ್ಲ ಸಸ್ಯಗಳೂ ಇರಬಾರದು. ಮಂಗಗಳಿಗೆ ಕುಳಿತು ದಾಟಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ಮರಗಿಡಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರಬಾರದು. ಹಂದಿಗಳು, ಕುರಿಗಳು ಜಾಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನುಗ್ಗುವಂತಿರಬಾರದು.

ಒಡ್ಡು ಕಟ್ಟಿದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳಿ ಜಾತಿಯ ಯಾವುದೇ ಗಿಡಗಳನ್ನೂ ನೆಡಬಹುದು. ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಳ್ಳುಗಳಿರುವ ಸಸ್ಯಜಾತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಬೋರೆಮುಳ್ಳು, ಸೀಗೆಮುಳ್ಳು, ಜಾಲಿಮುಳ್ಳು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರೂ ಆದೀತು. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಹುಚ್ಚು ಕೇದಗೆಯ ಗಿಡಗಳು ಇರಲಿ.

ಹೀಗೆ ಬೇಲಿಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಒಳದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬಿದಿರು ಜಾತಿಯ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಕಬಹುದು. ಹೆಬ್ಬೇವನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ಬಲುಬೇಗ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಸದಾ ಹಸುರಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ತೋಟಕ್ಕೆ ನೆರಳು, ಹಸುರೆಲೆ, ಗೊಬ್ಬರ, ಗಾಳಿಗೆ, ಬಿಸಿಲಿಗೆ ತಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕಟ್ಟಿಗೆ, ನಾಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇವನ್ನು ಸಹ ಬೆಳೆಸಬಹುದು. ಬೇವಿನ ಬೀಜ ಗೊಬ್ಬರವೂ ಹೌದು, ಔಷಧ ಕೀಟನಾಶಕವೂ ಹೌದು.

ಒಳಮೈಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನೀರು ಕೊಟ್ಟು ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಆಗಾಗ ಗೊಬ್ಬರ ಕೊಟ್ಟರೂ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಇವು ಬೆಳೆದಂತೆಲ್ಲಾ ಬಲವಾದ ಕೋಟೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಹೀರಿಕೊಂಡು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತೇವಾಂಶ ಆರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಪುಟ್ಟ ಆದಾಯವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಕಳ್ಳಿ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಕತ್ತಾಳೆ ಬೇಲಿ ಬಲು ಗಟ್ಟಿ. ಕತ್ತಾಳೆ ಚಿರಂಜೀವಿ ಸಸ್ಯ. ಕತ್ತಾಳೆಯ ಪುಟ್ಟ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಗಡಿ ಬದುಗಳ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಅಡಿಗಳಿಗೆ ಒಂದರಂತೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಮೊದಲು ನೆಟ್ಟರೆ ಸಾಕು. ಆಮೇಲೆ ಎಂದೂ ಅದಕ್ಕೆ ನೀರು ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಗಿಡ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡಾದಂತೆಲ್ಲ ಎಲೆಗಳೂ ಅಗಲವಾಗುತ್ತವೆ. ಎಲೆ ತುದಿಯು ಗರಗಸದಂತಿರುತ್ತದೆ. ಒತ್ತಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಗಿಡದಿಂದ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಜಾಗವೇ ಇರದಂತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಜಾನುವಾರುಗಳೂ ಒಳನುಗ್ಗಲು ಅಸಾಧ್ಯ.

ಜಮೀನಿನ ಮಧ್ಯೆ ಎಷ್ಟೇ ನೀರು ಬಿದ್ದರೂ ಹೊರಹೋಗಲು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇರುಗಳಂತೂ ಒಂದು ಕಣ ಮಣ್ಣನ್ನೂ ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗಲು ಬಿಡದೆ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ರಾಕ್ಷಸ ಜಾತಿ. ಗಿಡಗಳಿಂದಲೇ ಗಿಡಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾ ಸುತ್ತಲೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ನಾರು ತೆಗೆಯಬಹುದು. ಹಗ್ಗ ಬಲು ಗಟ್ಟಿ. ಉಳಿದದ್ದು ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಗೂ ಕೀಟನಾಶಕವಾಗಿಯೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಲಾಂಟಾನ ಹಾಗೂ ಚದುರಂಗಿಯ ಬೇಲಿಗಳು ಒತ್ತೊತ್ತಾಗಿ, ಮುಳ್ಳುಕಂಟಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇದರ ಮಧ್ಯೆ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಗೂಡು ಕಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಕೂತು ಹಾರಲು ಉಪಯುಕ್ತ. ಹಕ್ಕಿಗಳು ಬಂದರೆ ಅಪಕಾರಿ/ಉಪಕಾರಿ ಕೀಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿನ್ನುತ್ತವೆ.

ಲಾಂಟಾನ ಹಾಗೂ ಚದುರಂಗಿ ಸೊಪ್ಪು ಬಲುಬೇಗ ಕೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಉತ್ತಮ ಸಾರಜನಕ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳ ಗೊಬ್ಬರ, ಕಷಾಯಗಳು ಕೆಲವು ಜಾತಿಯ ನೋಣ ಮತ್ತು ಸೊಳ್ಳೆಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಹೂವಾಗಲು ಮಾತ್ರ ಬಿಡಬಾರದು. ಬೀಜಗಳು ತೋಟದ ತುಂಬಾ ಹರಡಿ ಗಿಡಗಳೆದ್ದು ಮುಖ್ಯಬೆಳೆಯನ್ನೇ ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ ಅಗತ್ಯ.

ಜತ್ತೋಪಾ, ವಿಷಮಧಾರಿ ಸಸ್ಯಗಳು ಕಹಿ, ವಿಷ. ಇವುಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ಜಾನುವಾರುಗಳು, ಕುರಿಗಳು ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಇವು ಸಸ್ಯ ಔಷಧಿಗಳು. ಕೆಲವು ಬಗೆಯ ಕೀಟನಾಶಕಗಳಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತ. ಇವುಗಳನ್ನು ಬೀಜದಿಂದ ಅಥವಾ ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು, ಮರಿಕಂದುಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಬದುಕಿಸಬಹುದು. ನೀರು, ಗೊಬ್ಬರ ನೀಡುವುದಾಗಲೀ, ಆರೈಕೆಯಾಗಲೀ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಚಾಚಿ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಜತ್ತೋಪಾವು ನೀರು ಇಂಗಿಸುತ್ತದೆ. ಎಂತಹ ಬರದಲ್ಲೂ ಬದುಕಿರುತ್ತದೆ.

ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಚಿಗುರು ಗೂಟದ ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಬೇಲಿ ದಾಸವಾಳ, ಗ್ಲಿರಿಸೀಡಿಯಾ ಸರ್ವೆ, ಬಕುಳ ಮುಂತಾದ ಗಿಡಗಳ ದಪ್ಪ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಬೇಲಿಯ ಗೂಟಗಳಾಗಿ ನೆಡುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತೆಂಗಿನಸಿಪ್ಪೆಯಿಂದ ನಾರು ತೆಗೆದು ಹಗ್ಗ ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಅಡಿಕೆ ದಬ್ಬೆ ಕಟ್ಟಿದರೆ ಕೆಲವರು ಕವಳಿ, ಪರಿಗೆ, ಬಿದಿರು ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ತೋಟಕ್ಕೆ ಜಾನುವಾರು, ಮನುಷ್ಯರು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹಾರದಂತೆ ರಕ್ಷಣೆಯಿದು. ಮಳೆಗಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನೆಟ್ಟ ಗೂಟಗಳೆಲ್ಲಾ ಚಿಗುರಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೇರಿಳಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಇವು ಬಲುಬೇಗ ಬೆಳೆದು ಗಿಡಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಈ ರೀತಿಯ ಗೂಟಗಳನ್ನು ನೆಡುವಾಗ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ಅರ್ಧ ಅಡಿ ಎರಿಸಿ ನೆಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲೂ ಬುಡಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣು ಕೊಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಬಕುಳ, ಸರ್ವೆ ಗೂಟಗಳು ಬೆಳೆದು ಮರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಮುಂದೆ ಈ ಮರಗಳೇ ಗಾಳಿ, ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ [ನೈರುತ್ಯದ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ] ತೋಟವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಹಸುರು ಸೊಪ್ಪು, ತರಗಲೆಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇವು ತಾವಾಗಿಯೇ ಸಾಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಉರುವಲಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತ.

ಗ್ಲಿರಿಸೀಡಿಯಾವು ಗೊಬ್ಬರದ ಗಿಡವೆಂದೇ ಜನಪ್ರಿಯ. ಇದರ ಹಸುರೆಲೆ ಗೊಬ್ಬರ, ಹೂವಿನ ಗೊಬ್ಬರ, ಕಡ್ಡಿ ಗೊಬ್ಬರ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಬೆಳೆಗೂ ಉಪಯುಕ್ತ. ಇವು ಬಲು ಬೇಗ ಕೊಳೆತು, ಕಳಿತು ಗೊಬ್ಬರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಹಾಕಿದ ಯಾವುದೇ ತ್ಯಾಜ್ಯವಸ್ತುವೂ ಸಹ ಬಲುಬೇಗ ಕಳಿತುಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಬೇಲಿಯಿರುವಲ್ಲಿ ಇಲಿಗಳು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರ ವಾಸನೆ ಹಾವುಗಳಿಗೂ ಹಿಡಿಸದು. ಕೆಲವೇ ಜಾತಿಯ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಇದರ ಮೇಲೆ ಕೂರುತ್ತವೆ.

ಬೇಲಿ ದಾಸವಾಳದ ಗಿಡಗಳು ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ಸಪೂರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಎಷ್ಟೇ ಕಡಿದರೂ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಚಿಗುರುತ್ತವೆ. ಇದರ ಸೊಪ್ಪು ದನಕರುಗಳಿಗೆ ಸಮೃದ್ಧ ಮೇವು. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಒತ್ತೊತ್ತಾಗಿ ಬೆಳೆದರೆ ದನಕರುಗಳು ಒಳನುಗ್ಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಬೇಲಿ ದಾಸವಾಳವು ಸಪೂರವಾಗಿ ಬಳಕುವ ಕೊಂಬೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಪೂರವಾದ ಎತ್ತರದ ಕಂಬಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅಡಿ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಕತ್ತದ ಹಗ್ಗ ಅಥವಾ ತಂತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಬುಡಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣು ಏರಿಸಿ ಬೇಲಿ ದಾಸವಾಳದ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ನೆಡಬೇಕು. ಇವು ಮಳೆಗಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮೇಲೆದ್ದುಬಿಡುತ್ತವೆ. ಚಿಗುರಿ ಬರುವ ಹೊಸ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ತಂತಿಗಳಿಗೆ ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು. ಒಳಗೆ-ಹೊರಗೆ ಜೋಡಿಸಲೂ ಬಹುದು. ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು. ಅನಂತರ ಕೊಂಬೆಗಳಿಂದ ಒಡವೆ ಟಿಸಿಲುಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆಲ್ಲಾದರೂ ಹಗ್ಗ ಹರಿದುಹೋದರೂ ಕೊಂಬೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಬಳಕುತ್ತಾ ನಿಂತೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಕುರಿಗಳು, ದನ, ಎಮ್ಮೆಗಳು ಎಲೆಗಳಿಗೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿ ತಿಂದರೂ ಅಚೆ ಏನಿದೆಯೆಂದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಣೆಗೆಯನ್ನು ಛೇದಿಸಿ ಒಳನುಗ್ಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಂಗಗಳಿಗೆ ಇದನ್ನೇರಿ ಕೂರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಮಂಗಗಳ ಭಾರಕ್ಕೆ ಬಳಕಿ ಬಗ್ಗುತ್ತವೆ. ಮಂಗಗಳು ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಒತ್ತಾಗಿ ಹೆಣೆದಿರುವ ಕಾರಣ ಆಚೆಯ ಬಾಳೆಗೊನೆಗಳು ಕಾಣದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆಂಪನೆಯ ದಾಸವಾಳದ ಹೂ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವರು ಇದೇ ರೀತಿ ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ಹೆಚ್ಚುವ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಕಳ್ಳಿಗಿಡವನ್ನೂ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಬೋಗನ್‌ವಿಲ್ಲಾ, ಕಾಗದದ ಹೂವಿನ ಗಿಡವೂ ಸಹ ಕೊಂಬೆಯಿಂದಲೇ ನೆಟ್ಟು ಬೆಳೆಸಬಹುದು. ಇದೂ ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ಬೇಲಿಯ ತುಂಬಾ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ವರ್ಷದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲವೂ ಹೂವುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಗಿಡದ ತುಂಬಾ ಮುಳ್ಳುಗಳಿರುವ ಕಾರಣ ಬೇಲಿ ನುಗ್ಗಲು ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ, ಮಂಗಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು.

ಲಕ್ಕಿ [ನೆಕ್ಕಿ] ಗಿಡ ಕಹಿ. ಸೊಳ್ಳೆಗಳಿಗೆ ಇದರ ವಾಸನೆ ಆಗದು. ಶಂಖಪುಷ್ಪ, ಕರವೀರ ಹೀಗೆ ಕಹಿ ಎಲೆಯ, ಕೀಟನಾಶಕಗಳಾಗುವ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಗಿಡಗಳು ಬೇಲಿಸಾಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

ಮುಳ್ಳಿಲ್ಲದ ಬೇಲಿಗಿಡಗಳ ಪಕ್ಕ ನಿಂಬೆ, ಗಜನಿಂಬೆ, ಮಾದಲ, ಇಳಿ, ಕಂಚಿ, ಚಕ್ಕೋತ, ದೊಡ್ಡಿ ಹೀಗೆ ಮುಳ್ಳಿನ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಬಿದಿರನ್ನು, ಬೆತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ.

ಮುಳ್ಳಿನ ಗಿಡಗಳ ಬೇಲಿಯೂ ಇದೆ. ಕವಳಿ ಮುಳ್ಳು, ಪರಿಗೆ ಮುಳ್ಳು, ಜಾಲಿ ಮುಳ್ಳು, ಕುಡ್ಡೆ ಮುಳ್ಳು, ಹಲಗೆ ಮುಳ್ಳು ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಮುಳ್ಳಿನ ಪೊದೆಗಳು ಬೇಲಿಗೆ ಉತ್ತಮ. ಆಳೆತ್ತರ ಬೆಳೆಯುವ ಇದನ್ನು ಆಗಾಗ ಸವರುತ್ತಾ ಬೇಕಾದಷ್ಟೇ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬೋರೆಯನ್ನೂ ಬೆಳೆಸಬಹುದು. ಮುಳ್ಳುಬೇಲಿಯ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಲಸು, ತೇಗ, ಬಕುಳ, ದೇವಧಾರಿ, ಅಮಟೆ, ಬಿಂಬುಳಿ, ಕರಿಮಾದಲ, ಸಾಲುಧೂಪ, ನುಗ್ಗೆ, ಮಾವು, ತೆಂಗು, ಪೇರಲ, ದೊಡ್ಡಗೌರಿ ಮುಂತಾದ ನೇರವಾಗಿ ಮೇಲೇಳುವ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಬಹುದು. ಇವುಗಳನ್ನು ಬೇಲಿಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲೂ ನೆಡಬಹುದು. ಬೇಲಿಯಿಂದ ಒಂದು ಅಡಿ ಅಂತರ ಬಿಟ್ಟು ನೆಡಬಹುದು. ಗಿಡಗಳು ಮೇಲೇರುವವರೆಗೆ ಆರೈಕೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮುಂದೆ ದೊಡ್ಡ ಆದ ಮೇಲೆ ಮಲೆನಾಡಿನ ವಿಪರೀತ ಗಾಳಿ ಮಳೆಯನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತವೆ. ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪ ಕಡಿಮೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಅಡಿಕೆ ಮರದ ಗೂಟ, ದಬ್ಬೆಗಳಿಂದಲೂ ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಗೂಟ ಹುಗಿದು, ಗೂಟಗಳಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ದಬ್ಬೆ ಇಟ್ಟು ಕುಮುಸನ ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳು ಬಾಳುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಬೈನೆಮರವನ್ನೂ ಸಿಗಿದು ದಬ್ಬೆ ಮಾಡಿ ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಬಿದಿರಿನ ಉದ್ದ ಗಳಗಳನ್ನು ಸಿಗಿದು ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

ಈ ದಬ್ಬೆ, ಗಳಗಳನ್ನು ಕೋನ ಕೋನವಾಗಿಟ್ಟು, ವಾರಕೋರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಒತ್ತೊತ್ತಾಗಿ ದಬ್ಬೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಕಟ್ಟುವುದು, ಚೌಕ ಚೌಕ ಕಿಂಡಿಗಳು ಬರುವಂತೆ ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟುವುದು, ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವಾಗ ಹೂ ಕುಚ್ಚು ಬರುವಂತೆ

ಗಂಟು ಹಾಕುವುದು, ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಲಂಟಾನ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಕಟ್ಟುವುದು, ಗೂಟಗಳ ಬದಲು ದೊಡ್ಡ ಕುಂಟೆಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟುವುದು ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ವಿಧಗಳು.

ಬಯಲುಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಲ್ಲುಗಳೇ ಒಡ್ಡುಗಳಾಗಿಯೂ, ಬೇಲಿ ತಡೆಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಜಮೀನನ್ನು ಹದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಮೊದಲು ಉಳುಮೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುಗಳೆಲ್ಲಾ ಮೇಲೇಳುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೇರಿಸುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಶಹಾಪುರ, ತಾಳಿಕೋಟೆ ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ಚಪ್ಪಟೆಯಾದ ಕಲ್ಲುಗಳೇ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಜಿಗ್‌ಜಾಗ್ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಪೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪೇರಿಸಿದ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕಳ್ಳಿಜಾತಿಯ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಬಹುದು.

ಕರಾವಳಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಮಣ್ಣಿನ ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಮರಳುಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಗೋಡುಮಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಬೇಲಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ. ಇದನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ತಜ್ಞತೆ ಬೇಕು. ಸರಿಯಾದ ಆಕಾರ, ಗಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಒಂದೇ ಮಳೆಗೆ ಕುಸಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಟ್ಟಿಬೇಲಿಯ ಮೇಲೆ ಮುಳ್ಳಿನಕೊನೆ(ಕಡ್ಡಿ)ಗಳನ್ನು ಉರುತ್ತಾರೆ.

ಆಡುಸೋಗೆ, ಉಮ್ಮತ್ತಿನ ಗಿಡ, ಸರ್ಪಗಂಧಿ, ನೆಗ್ಗಿನಮುಳ್ಳು ಮುಂತಾದ ಔಷಧೀಯ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೇಲಿಸಾಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆಯಲೂಬಹುದು. ಬೇಲಿಯಾಗಿಯೂ ಉಪಯುಕ್ತ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ದನಕರುಗಳು ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಪೊದೆಗಳಂತೆ ಬೆಳೆಯುವ ಕಾರಣ ನುಗ್ಗಲೂ ಆಗದು. ಬೇಕಾದಾಗ ಕೆಲವು ರೋಗಗಳಿಗೆ, ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ, ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಔಷಧಿಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಬೇಲಿಯು ಕೇವಲ ತೋಟದೊಳಗಿನ ಆದಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಆದಾಯದ ಮೂಲವೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಹಸುರೆಲೆ ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ, ಸೀಗೆ, ಕೌವಳಿ, ಕುಡ್ಡೆ, ಪರಿಗೆ ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ, ಉರುವಲಾಗಿ, ಮರಮಟ್ಟುಗಳಿಂದ ನಾಟ, ಗೂಟಗಳಾಗಿ, ಔಷಧಿಗಳಾಗಿ ಕಿರು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಿಂದ ಉಪಯೋಗ ಪಡೆಯುವ ಮೂಲಕ ಆದಾಯವಾಗಿಯೂ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ನೆನಪಿಡಲೇಬೇಕಾದದ್ದೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಸೊಪ್ಪುಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ. ಕೆಲವು ವಿಷದ ಸೊಪ್ಪುಗಳು ಬೇಲಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಯೋಗ್ಯ, ತೋಟಕ್ಕಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಔಷಧಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಯೋಗ್ಯ, ನೆಲಕ್ಕಲ್ಲ.

***

ಅಡಿಕೆ ಕೊಯ್ಲಿನ ವೈವಿಧ್ಯ

ಅಡಿಕೆ ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಕರಾವಳಿಯ ಹೊನ್ನಾವರದ ಕೊನೆಗೌಡರು ಘಟ್ಟ ಹತ್ತಿ ಮೇಲೆ ಬಂದೇಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮಂಡೆ ತುರಿಸಲೂ ಪುರುಸೊತ್ತಿಲ್ಲ ಮಾರಾಯ್ತೆ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಅಡಿಕೆ ಬೆಳೆಗಾರರು ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕೈದು ತಿಂಗಳು ಕೊಯ್ಲಿನ ಕೆಲಸದಲ್ಲೇ ಮುಳುಗುತ್ತಾರೆ. ಕೊಯ್ಲಿನ ತಯಾರಿ, ಕೊಯ್ಲು ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಹೀಗೆ ಮೂರು ಹಂತದ ಕೆಲಸಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಕೊಯ್ಲಿನ ತಯಾರಿ-ಕೊಯ್ಲು

ಅಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಿವೆ. ಹಸ, ಆಪಿ, ಚಿಕಣಿ, ಬೆಟ್ಟೆ, ರಾಶಿ ಇಡಿ, ಗೊರಬಲು ಸರಕು, ಗೋಟು, ಕರಿಗಾಯಿ, ಲಡ್ಡು ಇತ್ಯಾದಿ. ಇವು ಕೆಂಪು ಅಡಿಕೆಯ ಮಾದರಿಗಳು. ಬಿಳಿ ಅಡಿಕೆಯಲ್ಲೂ ರಾಶಿ ಇಡಿ, ಬೆಟ್ಟೆ, ಗೋಟು, ಕಲ್ಬಾರ್, ಲಡ್ಡು ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಧಗಳಿವೆ. ಕೊಯ್ಲಿನ ಮೊದಲೇ ಯಾವ ವಿಧದ ಅಡಿಕೆ ತಯಾರಿಕೆ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಕೃಷಿಕರು ಆ ವರ್ಷದ ಹಕ್ಕೊತ್ತಾಯವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಕೊಯ್ಲಿನ ರೀತಿಯನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ, ಹೊಸನಗರ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಸಾಗರ, ಸಿದ್ದಾಪುರ, ಶಿರಸಿ, ಯಲ್ಲಾಪುರಗಳಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸುವ ಅಡಿಕೆಗಳು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ವಿಭಿನ್ನ; ಕೊಯ್ಲಿನ ರೀತಿಯೂ ವಿಭಿನ್ನ

ಸರಕು, ಹಸ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಚಿಗುರು ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಯ್ಯಿಸಬೇಕು. ಆಪಿ, ಚಿಕಣಿ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಎಳೆಯ ಅಡಿಕೆಗಳನ್ನು, ರಾಶಿ ಇಡಿ ಮಾಡಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಳೆದ ಅಡಿಕೆಗಳನ್ನು, ಕರಿಗಾಯಿ, ಬೆಟ್ಟೆಗಳಿಗಾಗಿ ಪೂರ್ತಿ ಬೆಳೆದ ಅಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬಿಳಿ ಅಡಿಕೆ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಅಡಿಕೆ ಮೇಲಿನ ಸಿಪ್ಪೆ ಕೆಂಪಾಗುವವರೆಗೆ ಅಡಿಕೆ ಗೊನೆಯನ್ನು ಮರದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲೂ ಸಹ ವಿವಿಧ ಬಗೆ ತಯಾರಿಸಲು, ಅಡಿಕೆಯ ಮೇಲಿನ ಹಸಿರಿನಿಂದ ಕೆಂಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವ ಹಂತ, ಕೆಂಪಾದ ಮೇಲೆ ಕೆಂಪಾಗಿ ಅಡಿಕೆ ಗೊನೆಯಿಂದ ಉದುರುವ ವಿಭಿನ್ನ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಅನುಭವ, ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇದೆ. ಆದರೂ ಅಡಿಕೆ ತಳಿಗುಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಏರುಪೇರಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬಿ.ಟಿ. ನರೇಂದ್ರರವರು ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೃಷಿಕರು ಅಡಿಕೆ ಗೊನೆ ಕೊಯ್ಯುವವರ, ಕೂಲಿಯವರ, ಸಂಸ್ಕರಿಸುವವರ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಕೊಯ್ಲು ನಡೆಸುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದಿಷ್ಟು ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ ಸಿಪ್ಪೆ ಕೆಂಪಾಯಿತು ಎನ್ನುವಾಗ ತೋಟದ ಒಂದು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಕೊಯ್ಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಚಿಗುರು, ಎಳೆತು, ಬೆಳೆದದ್ದು, ಸಿಪ್ಪೆ ಕೆಂಪಾದ ಹಾಗೂ ಹಣ್ಣಡಿಕೆ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಸಿಪ್ಪೆ ಕೆಂಪಾದ ಮತ್ತು ಹಣ್ಣಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಒಣಗಲು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದ ಹಸಿರು ಅಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಿಪ್ಪೆ ಬಿಡಿಸಿ ಕೆಂಪು ಅಡಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಚನ್ನಗಿರಿ, ಕುಂದೂರು, ಹೊನ್ನಾಳಿ, ಭೀಮಸಮುದ್ರ, ಭದ್ರಾವತಿ, ತರೀಕೆರೆ ಮೊದಲಾದ ಅರೆಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಸ್ಟ್‌ನಿಂದ ನವೆಂಬರ್‌ವರೆಗೆ ಕೊಯ್ಲು ಸುಗ್ಗಿ. ಇದನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು, ಸಂಸ್ಕರಿಸುವವರು ಇಬ್ಬರೂ ಮಲೆನಾಡಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಐದು ತಿಂಗಳು ಅವರಿಗೆ ಅಡಿಕೆ ಕೊಯ್ಲು ಒಂದು ಉಪಕಸುಬು.

ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಫಲಗುತ್ತಿಗೆ, ಚೇಣಿ, ಹಸಿರು ಅಡಿಕೆ ಗುತ್ತಿಗೆ, ತೂಕದ ಲೆಕ್ಕ, ಅಡಿಕೆಲೆಕ್ಕ, ಗೊನೆ ಲೆಕ್ಕ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಒಪ್ಪಂದ-ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.

ಫಲಗುತ್ತಿಗೆ

ತೋಟದ ವೀಕ್ಷಣೆ, ಆ ವರ್ಷದ ಫಸಲಿನ ಅಂದಾಜು. ನಂತರ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಬೆಲೆ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷಿಕನೇ ಅಡಿಕೆ ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಅಂದಾಜಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿರಲಿ, ಕಮ್ಮಿಯಿರಲಿ, ಕೊಯ್ಲಿನ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ, ಮಧ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಅಂತಿಮ ಕೊಯ್ಲಿನ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಹಣ ಸಂದಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಣವನ್ನು ಮೂರು ಕಂತಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೂ ಒಪ್ಪಂದ ಮೊದಲೇ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಚೇಣಿ

ಫಲಗುತ್ತಿಗೆ ಮಾದರಿಯಲ್ಲೇ ಆದರೂ ಕೊಯ್ಲು ಮಾತ್ರ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರನೇ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಯದೊಳಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕೊಯ್ಲಾಗಬೇಕು, ಹಣಸಂದಾಯ ಮಾಡಬೇಕು. ವ್ಯವಹಾರ ಚುಕ್ಕಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಕಡ್ಡಾಯ.

ಹಸಿರು ಅಡಿಕೆ ಗುತ್ತಿಗೆ

ಮಲೆನಾಡಿನ ಕೆಂಪು ಅಡಿಕೆಗೆ ಬೆಲೆ ಜಾಸ್ತಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಡಿಕೆ ಸಿಪ್ಪೆ ಹಸಿರು ಇರುವಾಗಲೇ ಕೊಯ್ಯಿಸಿ, ಸಿಪ್ಪೆ ಬಿಡಿಸಿ, ಕೆಂಪು ಚೊಗರಿನಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿ, ಒಣಗಿಸಿ ಕೆಂಪು ಅಡಿಕೆ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕೆಂಪು ಸಿಪ್ಪೆಯ, ಹಣ್ಣಾದ ಅಡಿಕೆಗೆ ಬೆಲೆ ಜಾಸ್ತಿ, ಬಿಳಿ ಅಡಿಕೆಗೆ ಬೆಲೆ ಕಡಿಮೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಕೇವಲ ಹಸಿರು ಸಿಪ್ಪೆಯ ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷಿಕನು ಅಡಿಕೆ ಗೊನೆಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ಯಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಹಸಿರುಸಿಪ್ಪೆ, ಕೆಂಪುಸಿಪ್ಪೆ ಅಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ತೂಕದ ಲೆಕ್ಕ

ಕೃಷಿಕನು ಅಡಿಕೆ ಗೊನೆಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ಯಿಸಿ ಎಲ್ಲಾ ಅಡಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಗೊನೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಬೇಕು. ಅದನ್ನು ತೂಕದ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಸುಗ್ಗಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ತೂಕದ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವವರು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅಡಿಕೆಗೊನೆಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ಯಿಸದೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೊಯ್ಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚಿಗುರು ಹಾಗೂ ಹಣ್ಣಿಡಿಕೆಗಳ ತೂಕ ಕಡಿಮೆ. ಹದವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಅಡಿಕೆಗಳ ತೂಕ ಹೆಚ್ಚು. ಹೀಗಾಗಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ನೀಡದೆ ಅಂತರವಿಟ್ಟು ಕೊಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಅಡಿಕೆಗೊನೆ ಲೆಕ್ಕ

ಉತ್ತಮ ಫಸಲಿನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ ಗೊನೆಗಳ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ೨೦ ಅಡಿಕೆಯಿರಲಿ, ೮೦೦ ಅಡಿಕೆಯಿರಲಿ, ಎಲ್ಲಾ ಗೊನೆಗಳಿಗೂ ಒಂದೇ ಲೆಕ್ಕ. ಇದು ಕೃಷಿಕ-ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರ ಗಾಢ ಅನುಭವ ಆಧರಿಸಿದೆ.

ಕೊಯ್ಲಿನ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚ

ಅಡಿಕೆ ಗೊನೆಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ಯಲು ಹಗ್ಗ, ದೋಟಿ, ಕತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊನೆಗೌಡನೇ ತರುತ್ತಾನೆ. ಬುಟ್ಟಿ-ಕಲ್ಲಿಗಳನ್ನು ಕೃಷಿಕ ಒದಗಿಸಿದರಾಯಿತು. ಕೊಯ್ಲು ಗುತ್ತಿಗೆ ಅಥವಾ ದಿನಗೂಲಿ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಗುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಕರೆವಾರು ಲೆಕ್ಕ ಅಥವಾ ಗೊನೆ ಲೆಕ್ಕ ಆಧರಿಸಿ ಒಪ್ಪಂದವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಡಿಕೆಗೊನೆ ಕೊಯ್ಲು, ತೋಟದಿಂದ ಮನೆಗೆ ತರುವುದು, ಸಂಸ್ಕರಣೆಯವರೆಗೂ ಏನೆಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳು ಸೇರಿರುತ್ತವೆ.

ದಿನಗೂಲಿಯಾದರೆ ಕೊನೆಗೌಡ, ಹಗ್ಗದಿಂದ ಜಾರಿ ಬರುವ ಗೊನೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವವ, ಅಡಿಕೆ ಹೊರುವವರು, ಆರಿಸುವವರು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೂಲಿ ತೆರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೆಚ್ಚು ಕೂಲಿಗಳು ಸಿಗುವ ಕಡೆ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ. ಕೂಲಿಗಳು ಸಿಗದೆ, ದುಬಾರಿ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚಗಳಾದರೂ ಕೂಡ ಗುತ್ತಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದವಾಗುತ್ತದೆ. ಖರ್ಚು ಎರಡು ರೀತಿಯ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲೂ ಸರಾಸರಿ ಸಮಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಎಕರೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೮೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಕೇವಲ ಕೊಯ್ಲಿನ ಖರ್ಚು ಆಗುತ್ತದೆ.

ಕೊಯ್ಯುವಿಕೆ

ಕೊನೆಗೌಡ ಎದೆ, ಸೊಂಟಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ದಟ್ಟ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡು ಮರವೇರಲು ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಉದ್ದನೆಯ ಬಿದಿರಿನ ದೋಟಿ ಹಾಗೂ ದಪ್ಪದಾದ ಬಾವಿ ಹಗ್ಗಗಳನ್ನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮರವೇರುತ್ತಾನೆ. ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಹಗ್ಗಕ್ಕೆ ಉದ್ದನೆಯ ಬಾವಿಹಗ್ಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಇಳಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಕಾಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡ ಕಾಲೆಳೆಯ ಮೂಲಕ ಮೇಲೇರಿದಂತೆ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಾವಿಹಗ್ಗ ಮೇಲಿನಿಂದ ನೆಲದವರೆಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತದೆ.

ದೋಟಿಯಿಂದ ಮರ ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು, ತಾನು ಹತ್ತಿದ ಮರಕ್ಕೆ, ಬಗ್ಗಿಸಿದಮರ ಸೇರಿಸಿ ದೋಟಿಯೊಂದಿಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಮರದ ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಡಿಕೆ ಗೊನೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಹರಿತ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸೊಂಟದಿಂದ ನೆಲದವರೆಗೆ ಇಳಿದ ಬಾವಿಹಗ್ಗಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಅಡಿಕೆಗೊನೆಯು ರೋಯ್... ಎನ್ನುತ್ತಾ ಕೆಳಗೆ ಹಗ್ಗದ ಮತ್ತೊಂದು ತುದಿ ಹಿಡಿದು ನಿಂತ ಕೆಲಸಗಾರನ ಕೈಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ವೇಗದಿಂದ ಬಂದು ಅಪ್ಪಳಿಸುವ ಅಡಿಕೆಗೊನೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ತಾಗದಂತೆ, ಹಗ್ಗ ಎಳೆಯದಂತೆ ಮೇಲಿದ್ದ ಕೊನೆಗೌಡನಿಗೆ ಅಪಾಯವಾಗದಂತೆ ಹಾಗೂ ಹಿಡಿಯುವ ಆತುರದಲ್ಲಿ ಸಮತೋಲನ ತಪ್ಪಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳದಂತೆ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೂ ಅನುಭವ ಹಾಗೂ ಶ್ರಮ ಎರಡೂ ಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ಚುರುಕುತನ, ಸಮಯದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ತಿಳಿದ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗಿರಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಅಡಿಕೆ ಗೊನೆಯೊಂದು ಮರದ ತುದಿಯಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಗೋಣಿ ಹಾರಿಸಿ ಕೊಯ್ಯುವಿಕೆ

ಕೊನೆಗೌಡನು ಅಡಿಕೆ ಮರದ ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ಹತ್ತುತ್ತಾನೆ. ಗೊನೆಯು ದೋಟಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವಂತಾದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಮರಕ್ಕೆ ಕಡಿಕೆಮಣೆ ಬಿಗಿದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಅಡಿಕೆ ಗೊನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಉದುವ ಅಡಿಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಗೊನೆಯು ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಕೆಳಗೆ ಒಬ್ಬರು ದೊಡ್ಡ ಗೋಣಿಚೀಲವನ್ನು ಮಡಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ. ಗೊನೆಯು ಸುಮಾರು ಎಂಟು ಅಡಿ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಗೋಣಿಚೀಲದ ಬುಡವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಲೆ ಬೀಸಿದಂತೆ ಬೀಸುತ್ತಾರೆ. ಗೊನೆ ಹಾಗೂ ಗೊನೆಯೊಂದಿಗೆ ಉದುರಿದ ಅಡಿಕೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಗೋಣಿಚೀಲದೊಳಗೆ ಬಂಧಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಅದನ್ನು ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸುರುವುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೌಶಲ್ಯ ಹಾಗೂ ಅನುಭವ, ಚುರುಕುತನ, ತರ್ಕ ಇವೆಲ್ಲಾ ಬೇಕು.

ಗಮನಿಸುವ ಕೆಲಸಗಳು

- * ಅಡಿಕೆಗೊನೆ ಕೊಯ್ಯುವಾಗ ಮುಂದಿನ ಫಸಲಿನ ಅಡಿಕೆ ಹಿಂಗಾರ ಹಾಳಾಗದ ರೀತಿ ಕೊಯ್ಯಬೇಕು.
- * ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಅಡಿಕೆಗೊನೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಯ್ಯಬೇಕು.
- * ರೋಗ ಬಂದ, ಹಾಳಾದ, ಫಸಲು ಕಡಿಮೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಹಳೆಯಮರಗಳನ್ನು ತಲೆಚಂಡೆ ಕಡಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಬದಲಿ ಸಸಿ ನೆಡಬೇಕು.
- * ಹೆಚ್ಚು ಫಸಲು, ಕಡಿಮೆ ಫಸಲು ಬಂದ ಮರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಸೂಕ್ತ ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಗೂ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ನೀರು ಪೂರೈಸಬೇಕು.
- * ಮರ ಹತ್ತಿ ಕೊಯ್ಯುವ ಕೊನೆಗೌಡನ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆತ ಮರದಿಂದ ಬೀಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ.

***

ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕಿನ ಕೊಯ್ಲು, ಏನಿದು?

ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು ಜೀವಜಗತ್ತಿನ ಚೇತನ. ಬೆಳಗಿನ ಬೆಳಕು ಮೂಡಣದಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಲಿವ ಸಸ್ಯಸಂಕುಲ, ಪಕ್ಷಿಸಂಕುಲ, ಪ್ರಾಣಿಸಂಕುಲಗಳೇ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂತಸದ ಸ್ವರ ಮೌನದೊಳಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿನಂತೆ ಅಮೂಲ್ಯ. ಇಡೀ ಜೀವಜಗತ್ತಿನ ಬದುಕೇ ಬೆಳಕಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ.

ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು ಹಾಗೂ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿರುವ (ಇಂಗಾಲ) ಕಾರ್ಬನ್ ಡೈ ಆಕ್ಸೈಡ್ ಹೀರಿಕೊಂಡು ಸಸ್ಯಗಳು ದ್ಯುತಿ ಸಂಶ್ಲೇಷಣೆಯೆಂಬ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಸುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದ ಗ್ಲೂಕೋಸ್, ಫ್ರಕ್ಟೋಸ್, ಸುಕ್ರೋಸ್ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಸಕ್ಕರೆಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಇವು ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ, ಆಹಾರವಾಗಿ, ಪೋಷಕಾಂಶವಾಗಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ಆಗಿ ನಾನಾ ವಿಧದ ರೂಪ ತಳೆಯುತ್ತವೆ. ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಕಾಂಡ, ನಾರು, ಹೂವು, ಸಿಹಿ-ಕಹಿ, ಔಷಧ, ರಾಸಾಯನಿಕ ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಮೂಲವಾಗುತ್ತವೆ.

ಇಂತಹ ಸಂಪತ್ತಿನ ಉಪಯೋಗ ನಾವೆಷ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ? ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕೆಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಎಷ್ಟು? ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳಕು ಸಿಗುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಕೃಷಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದೇವೋ? ನಾಟಿ ಮಾಡಿದ್ದೇವೋ? ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳಕನ್ನು ಕೃಷಿಗೆ ಬಳಸುವುದು ತಿಳಿದಿದೆಯೋ? ಅದರ ಉಪಯೋಗ, ಪರಿಣಾಮ, ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ನಮಗೆ ಇನ್ನೂ ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕಿದೆ. ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲೊಂದು ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆದಿದೆ.

ಇಂದು ಕೃಷಿ ಕೇವಲ ನೀರು ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ನೀರು ಕೊಟ್ಟು ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಬೆಳೆಯಬಹುದು ಎಂಬುದು ರೈತಜನಿತ. ಆದರೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಗಡಿಪ್ರದೇಶದ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕೋಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬೇಡಕಿಹಾಳದ ಪ್ರಗತಿಪರ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಕ ಸುರೇಶ್ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಿಗೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸ್ಥಾನ!!! ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕಿಗೆ. ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಯಾವುದೇ ಕೃಷಿಯಿಲ್ಲ ಅತ್ಯಧಿಕ ಫಸಲು, ಅತ್ಯಧಿಕ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕಿನ ಕೊಯ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ವತಃ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸುರೇಶ ದೇಸಾಯಿಯವರಿಗೆ ಬೇಡಕಿಹಾಳದಲ್ಲಿ ಐದು ಎಕರೆ ಹೊಲವಿದೆ ಹಾಗೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ರಂಗೋಲಿಯಲ್ಲಿ ಆರು ಎಕರೆ ಹೊಲವಿದೆ. ಮುಖ್ಯಬೆಳೆ ಕಬ್ಬು. ಅಂತರ ಬೆಳೆಯಾಗಿ, ಮಿಶ್ರಬೆಳೆಯಾಗಿ ಶೇಂಗಾ, ತೊಗರಿ, ಗೋಧಿ, ಹಸಿರುಗೊಬ್ಬರದ ಎಲೆಗಳು ಹೀಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಒಮ್ಮೆ ಏಕದಳ ಧಾನ್ಯ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದು ಇವರ ಕ್ರಮ.

ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆಯಲು ನೀರೇ ಮುಖ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ರೈತರ ನಂಬಿಕೆ. ಆದರೆ ಕಡಿಮೆ ನೀರು ಬಳಸಿ, ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕಿನ ಕೊಯ್ಲಿನಿಂದಲೂ ಅದೇ ಪ್ರಮಾಣದ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಸುರೇಶ್ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಸಸ್ಯಗಳು ದ್ಯುತಿಸಂಶ್ಲೇಷಣಾ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಸುವುದೇ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕನ್ನು ಆಧರಿಸಿ. ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ರೋಗನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಗಿಡಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಧಿಕ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕನ್ನು ಒದಗಿಸಿದರೆ ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ರೋಗನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆರೋಗ್ಯಯುತವಾಗಿದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮರಿಸಸಿಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಬೇರುಗಳು ಅತ್ಯಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹರಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ನಾಟಿ ಮಾಡಿದ ಕಬ್ಬಿನ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಿಣ್ಣು ಅಥವಾ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ೧೨ರಿಂದ ೧೫ ಮರಿಸಸಿಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕು ಎಲ್ಲಾ ಸಸಿಗಳಿಗೂ ಸಿಗುವಂತೆ ವಿರಳವಾಗಿ ನಾಟಿ ಮಾಡಿದಾಗ ೨೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮರಿಸಸಿಗಳು ಮೂಡುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಿಗುವ ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕಿನಿಂದಾಗಿ ಸಸಿಗಳು ಸದೃಢವಾಗಿ, ಅಧಿಕ ತೂಕದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ.

ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿನ ಸಸಿಗಳು ವಿರಳವಾಗಿ ಇದ್ದಾಗ ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕು ಸಸಿಗಳ ಬುಡದವರೆಗೂ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸಸಿಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯಾಡಿ ಬೇರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಾಳಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಬಲಿತ ಎಲೆಗಳಿಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ದ್ಯುತಿ ಸಂಶ್ಲೇಷಣಾ ಕ್ರಿಯೆ ಅಧಿಕವಾಗಿ ನಡೆಯಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸುರೇಶ್ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಇದಕ್ಕೊಂದು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಕಬ್ಬು ವಾರ್ಷಿಕ ಬೆಳೆ. ಮೊದಲ ೬೫ ದಿನಗಳು ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಅನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಬೆಳಕು, ಗಾಳಿ ಸಿಕ್ಕರೆ ದಿನಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಾಂ ಸಕ್ಕರೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಗ್ರಾಂ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಹೋದರೆ ಮೂರು ಗ್ರಾಂ ಶೇಖರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ೩೦೦ ದಿನಗಳಿಗೆ ೯೦೦ ಗ್ರಾಂ ಸಕ್ಕರೆ ಶೇಖರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಮೂರುಪಟ್ಟು ನೀರು ಸೇರಿ ಒಂದು ಕಬ್ಬು ೩.೬ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ತೂಕ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಎಲೆ, ಬೇರು, ರವಡಿ, ಸಿಪ್ಪೆ ಇವುಗಳ ತೂಕ ಕಳೆದು ೨.೫ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ತೂಕ ಉಳಿದರೂ, ಎಕರೆಗೆ ೪೦ ಸಾವಿರ ಕಬ್ಬು ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂದುಕೊಂಡರೆ ೧೦೦ ಟನ್ ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ನೂರು ಟನ್!!

ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಮೊದಲು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ್ದು ನಾಟಿ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ. ಕಬ್ಬಿಗೆ ನೀಡಬೇಕಾದ ಗೊಬ್ಬರ, ಹದವಾದ ಮಣ್ಣು, ಅತ್ಯಧಿಕ ಬೆಳಕು, ಗಾಳಿ ಸಿಗುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ನೀರು.

ಸೂರ್ಯೋದಯ ಪೂರ್ವದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಚಲನೆ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕಿರುವಂತೆ ಗಾಳಿಯ ಚಲನೆಯೂ ಸೂರ್ಯನನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಬೆಳಗಿನ ಹಾಗೂ ಸಂಜೆಯ ಬೆಳಕು ಸಿಕ್ಕರೆ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ-ಉತ್ತರವಾಗಿ ನಾಟಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸಲಹೆ ಸುರೇಶ್ ದೇಸಾಯಿಯವರು. ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು ಎಲ್ಲಾ ಗಿಡಗಳಿಗೂ ಸಿಗುವಂತಾಗಲು ಜೋಡುಸಾಲು ಪಟ್ಟಾ ಪದ್ಧತಿ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅಂದರೆ ರೈತರು ಇಳುಕಲಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಸಾಲು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೂರು ಅಡಿ ಅಂತರ ಬಿಟ್ಟು ಸಾಲುಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಎರಡು ಸಾಲು ಕಬ್ಬು ನಾಟಿ ಮಾಡುವುದು, ಎರಡು ಸಾಲು ಅಂತರಬೆಳೆ ನಾಟಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕಬ್ಬಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಾಳಿ,

ಬೆಳಕು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಂತರಬೆಳಕು ಯಾವಾಗಲೂ ಎರಡು ಅಡಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಎತ್ತರವಾಗುವ ಬೆಳೆಯಾಗಿರಬಾರದು. ಹೀಗೆ ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕು ಜಿಗ್‌ಜಾಗ್ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಗಿಡಗಳಿಗೂ ಬುಡದವರೆಗೂ ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕು ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಇಳುಕಲು ದಕ್ಷಿಣ ಅಥವಾ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗಿದ್ದಾಗ ಸಾಲುಗಳು ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆಗ ನಾಟಿ ಮಾಡುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಬದಲಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿಸಾಲಿನಲ್ಲೂ ಎರಡು ಕಬ್ಬಿನ ಸಸಿಗಳು ನಾಲ್ಕು ಅಂತರಬೆಳೆ ಸಸಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಬ್ಬು ಮತ್ತು ಅಂತರಬೆಳೆ ಹೀಗೆ.

ಯಾವುದೇ ಸಸ್ಯವನ್ನು ಸುಟ್ಟರೂ ಉಳಿಯುವುದು ಹಿಡಿಯಷ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾತ್ರ. ಒಂದು ಕಬ್ಬು ಒಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ತೂಕವಿದೆ ಎಂದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಮ್ಲಜನಕ ೪೪೦ ಗ್ರಾಂ, ಕಾರ್ಬನ್ ಡೈ ಆಕ್ಸೈಡ್ ೪೪೦ಗ್ರಾಂ, ಜಲಜನಕ ೬೦ಗ್ರಾಂ, ಸಾರಜನಕ ೩೫ಗ್ರಾಂ ಇದ್ದರೆ ೨೫ಗ್ರಾಂನಷ್ಟು ಖನಿಜಪದಾರ್ಥಗಳಿವೆ. ಅಂದರೆ ೬೭೫ಗ್ರಾಂ ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕಿನಿಂದ ದೊರೆತ ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಕೇವಲ ೨೫ಗ್ರಾಂ ಮಾತ್ರ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ದೊರೆತಿದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಸ್ಯಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಆರೋಗ್ಯಯುತವಾಗಿ ಜೀವನಚಕ್ರ ಪೂರೈಸಲು ಫಲವತ್ತಾದ ಮಣ್ಣು ಬೇಕೇಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸುರೇಶ್ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಅಂತರಬೆಳೆಯಾಗಿ ಹಸಿರೇಲೆ ಗೊಬ್ಬರದ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದರು. ಉಳಿದ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಫಸಲನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಸೊಪ್ಪು ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಳೆಯಲು ಬಿಡತೊಡಗಿದರು. ಪರಂಪರಾಗತ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ, ಒಮ್ಮೆ ಏಕದಳ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದರಿಂದ ಮಣ್ಣು ಫಲವತ್ತಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಇಡೀ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಏಕದಳ ಹಾಗೂ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಅದರ ಗಿಡಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೊಲದ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಬೆರೆಸುವುದರಿಂದ ಹೊಲ ಇನ್ನಷ್ಟು ಫಲವತ್ತಾಗಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಆಲೋಚನೆಗೆ ಕೆಲವು ಚರ್ಚಾಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಟಿಯೂ ದೊರಕಿತು. ಅದರಂತೆ ಅನೇಕ ಏಕದಳ, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬಿತ್ತತೊಡಗಿದರು. ಪಾಂಡಿಚೆರಿಯಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಓದಿದ ಆರೋಗ್ರೀನ್ ಬೀಜಗಳನ್ನು ತಂದು ಹೊಲವನ್ನು ಹಸಿರೇಲೆ ಗೊಬ್ಬರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಸಿ ಫಲವತ್ತಾಗಿಸತೊಡಗಿದರು.

ಕಬ್ಬಿನ ಎಲೆಗಳು, ಕಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೊಲದಲ್ಲೇ ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಿ ಬಳಸತೊಡಗಿದರು. ಹೀಗೆ ಮಣ್ಣು ನೇರವಾಗಿ ಸೂರ್ಯನ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಸಿಗದೆ ಜೀವಾಣುಗಳು ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗಲೂ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸುರೇಶ್ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಆರೋಗ್ರೀನ್ ಹಸಿರೇಲೆ ಗೊಬ್ಬರದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಬದಲು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಕಳೆಗಳನ್ನೇ ಕಬ್ಬಿಗೆ ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಿವೆ. ಒಂದೊಂದು ಕಳೆಯೂ ಒಂದೊಂದು ಖನಿಜಾಂಶ ಹೊಂದಿದೆ. ಅವು ಕಬ್ಬಿಗೆ ಪೋಷಣೆ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವ ಅನುಭವವ ಅವರದು.

ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ, ಎರೆಗೊಬ್ಬರ, ಕೋಳಿ, ಕುರಿ ಹೀಗೆ ಯಾವ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನೂ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಚ್ಚಿಗೆ ಹಾಗೂ ಹಸಿರೇಲೆಗಳೇ ಏನೆಲ್ಲಾ ಪೋಷಣೆ ನೀಡುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಒಂದು ಎಮ್ಮೆ ಹಾಗೂ ಕರು. ಅದರ ಹಾಲು ಮನೆಯ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಎಲೆ, ಸೊಪ್ಪುಗಳೇ ಅವಕ್ಕೆ ಮೇವು. ಅದರಿಂದ ಸಿಗುವ ಸಗಣಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ಗಿಡದ ಸುತ್ತಲೂ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಗೊಬ್ಬರ ಮಾಡಿ ಹಾಕುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕಾರಣ ಕಾಡು ಕಲಿಸಿದ ಪಾಠ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಸುರೇಶ್ ದೇಸಾಯಿ. ಕಾಡು ಜೀವವೈವಿಧ್ಯಗಳ ಆಗರ. ಅಲ್ಲಿ ಗಿಡಮರಗಳಿಗೆ ಯಾರೂ ಗೊಬ್ಬರ, ನೀರು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ, ಸಗಣಿಯನ್ನೂ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಯಾವ ರೋಗಗಳಿಲ್ಲದೇ ಗಿಡಮರಗಳು ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಅದೇ ರೀತಿ ನಮ್ಮ ಹೊಲದಲ್ಲೂ

ಜೀವವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರೆ ಯಾವ ಗೊಬ್ಬರವೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರ್ ಎಂದರೆ ಮಣ್ಣು, ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕು, ನೀರು ಹಾಗೂ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಗ್ರಿಮೆಂಟ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎನ್ನುವ ಪದಚಿಂತನೆ ದೇಸಾಯಿಯವರದು.

ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಸಗಣೆಯನ್ನು ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಮಾಡುವಾಗಲೇ ಸಗಣೆ ಹಾಗೂ ಹಸಿರೇಲೆ, ದರಕು ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಬದಲು ಗಿಡದ ಬುಡದಲ್ಲೇ ಗೊಬ್ಬರವಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುವುದೇ ಮುಖ್ಯ. ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ೧೦ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಸಗಣೆ ಸಾಕು. ಬದುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಿಡುವಾಗ ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀಡಿದರೂ ಆದೀತು. ಸಗಣೆ ಎನ್ನುವುದು ಹಾಲಿಗೆ ಹೆಪ್ಪು ಹಾಕಿದಂತೆ. ಸೂಕ್ತ ವಾತಾವರಣ, ಹವಾಮಾನ, ಉಷ್ಣತೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದರೆ ಮೊಸರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಗೊಬ್ಬರವಾಗಲೂ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸೂಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು. ಸಗಣೆಯು ಗೊಬ್ಬರದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವೇಗವರ್ಧಕ ಮಾತ್ರ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಮ್ಮ ನಿರಂತರ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದಲೇ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಸುರೇಶ್ ದೇಸಾಯಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆ ಪ್ರತಿ ಎಕರೆಗೆ ಹತ್ತು ಬಂಡಿಗಳಷ್ಟು ಸಗಣೆ ಗೊಬ್ಬರ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ನಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಈಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಯೋಗ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇವರ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಗೊಬ್ಬರದ ಖರ್ಚು ಇಲ್ಲ. ಕಳೆದ ೧೨ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವ ಈ ಪ್ರಯೋಗ ಇನ್ನೂ ಬದಲಾಗಲೂಬಹುದಂತೆ.

ಕಬ್ಬು ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ನೀರು ಬಯಸುವ ಬೆಳೆ. ಆದರೆ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ನೀರಿಗೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸ್ಥಾನ ಅಥವಾ ಕೊನೆಯ ಸ್ಥಾನ. ಕಬ್ಬು ಬಯಸುವುದು ನೀರನ್ನಲ್ಲ, ತೇವಾಂಶವನ್ನು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ದೇಸಾಯಿಯವರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀರನ್ನು ೧೦ ಅಥವಾ ೧೫ ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನೀಡಿದರೂ ಸಾಕು. ಆದರೆ ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕು ಹಾಗೂ ಹಸಿರೇಲೆ ಮುಚ್ಚಿಗೆ ಅಂದರೆ ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸಿರಬೇಕು. ಗಾಳಿಯ ನಿಯಂತ್ರಣದಿಂದ ಇಡೀ ಹೊಲದೊಳಗೆ ಹಸಿರುಮನೆ ಪರಿಣಾಮವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನೀರು ಕೊಟ್ಟಾಗ ಅದು ತೇವಾಂಶವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅಧಿಕ ಸಮಯ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ತೇವಾಂಶ ಇರುವುದರಿಂದ ಕಬ್ಬಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಲದಲ್ಲಿನ ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಿಂದಾಗಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ನೀರು ಆಳಕ್ಕಿಳಿಯದೇ ಬೇರುಗಳ ಬುಡದಲ್ಲೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕ ಬೆಳಕು ಸಿಕ್ಕುವುದರಿಂದ ವೇಗವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ದ್ಯುತಿಸಂಶ್ಲೇಷಣಾ ಕ್ರಿಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಈ ತೇವಾಂಶವೂ ಸೇರಿ ಕಬ್ಬು ಹೆಚ್ಚು ತೂಕಯುತವಾಗುತ್ತದೆ. ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕು, ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ಹೆಚ್ಚಿಸದೇ ಕೇವಲ ನೀರು ಮಾತ್ರ ನೀಡುವುದರಿಂದ ಆಗುವ ಉಪಯೋಗ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸುರೇಶ್ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಹೊಲದಲ್ಲಿ, ಹನಿ ನೀರಾವರಿ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಲೀ, ತುಂತುರು ನೀರಾವರಿ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. ಒಣಭೂಮಿಯಲ್ಲೂ ಸಿಕ್ಕಷ್ಟೇ ನೀರಿನಿಂದ ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆಯಬಹುದೆನ್ನುವುದನ್ನು ಹೀಗೆ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಿ ಒಣಭೂಮಿ ರೈತರಿಗೆ ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆಯುವ ರೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೇವಲ ಸಾಲುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನೀರು ಹಾಯಿಸುವಿಕೆ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಕಬ್ಬಿಗೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ನೀರು ನೀಡಬಹುದೆನ್ನುವುದೂ ಇವರ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ನೀರಾವರಿಗೋಸ್ಕರ ಯಾವ ಖರ್ಚುಗಳೂ ಇಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಕಳೆ ತೆಗೆಸುವ ಖರ್ಚು ಇಲ್ಲ, ಗೊಬ್ಬರದ ಖರ್ಚು ಎಲ್ಲ, ನೀರಾವರಿ ಖರ್ಚು ಇಲ್ಲ ಹಾಗೂ ನೀರುಳಿತಾಯವೂ ಇದೆ. ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಕೀಟನಾಶಕಗಳ ಖರ್ಚಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಬರುವ ಆದಾಯವೆಲ್ಲಾ ನಿವ್ವಳ ಲಾಭವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಂತರಬೆಳೆಗಳು, ಮಿಶ್ರಬೆಳೆಗಳು ಪರೋಕ್ಷ ಲಾಭ ನೀಡುವುದು ಕಾಣಿಸದಿದ್ದರೂ ಮುಖ್ಯಬೆಳೆಯ ಇಳುವರಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿವೆ.

ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಸುರೇಶ್ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ಈಗಲೂ ಸುಮಾರು ೪೦ರಿಂದ ೪೫ ಟನ್ ಕಬ್ಬಿನ ಇಳುವರಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಿಶ್ರಬೆಳೆ ಹಾಗೂ ವಿರಳವಾಗಿ ನಾಟಿ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಎಕರೆವಾರು ಇಳುವರಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಉಳಿದವರ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವಷ್ಟೇ ಇಳುವರಿ ಇವರ ಹೊಲದಲ್ಲೂ ಬರುತ್ತದೆ.

ಜೈವಿಕ ರೋಗ ನಿವಾರಣಾಪಾಯಗಳು

ಸಾಕಷ್ಟು ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು ಸಿಗುವುದರಿಂದ ರೋಗನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಿಡಗಳು ತಾನಾಗೇ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ಕೆಲವು ಟಾನಿಕ್‌ಗಳು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಬಹುದು. ಅತಿಯಾದ ನೀರಿನ ಬಳಕೆಯಿಂದಲೇ ಬಿಳಿ ಉಣ್ಣೆಯಂತಹ ಕೀಟಬಾಧೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ದೇಸಾಯಿಯವರದು. ಅದಕ್ಕೆ ಜೈವಿಕ ಉಪಾಯವೆಂದರೆ ಐದು ಲೀಟರ್ ಆಕಳ ಮೂತ್ರ, ಐದು ಲೀಟರ್ ಮಜ್ಜಿಗೆ ಹಾಗೂ ಎರಡು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಈರುಳ್ಳಿಯನ್ನು ಜಜ್ಜಿ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದನ್ನು ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಟು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಇಡಬೇಕು. ದ್ರಾವಣವನ್ನು ಸೋಸಿ ೧೦೦ ಲೀಟರ್ ನೀರಿಗೆ ಬೆರೆಸಿ ಕಬ್ಬಿಗೆ ಸಿಂಪಡಿಸಿದರೆ ಬಿಳಿ ಉಣ್ಣೆ ನಿಯಂತ್ರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ರೋಗ ಬಾರದಂತೆ ಮಾಡುವ ಉಪಾಯವೇ ಹೆಚ್ಚು ಸುಲಭವಾಗಿದೆ. ಕಬ್ಬಿನ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಈರುಳ್ಳಿ, ಕಡಲೆ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಮೆಂತೆ ಮುಂತಾದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇವು ಅಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಎರಡು ತಿಂಗಳುಗಳ ನಂತರ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಟಾವು ಮಾಡಿ ಭೂಮಿಗೆ ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಈರುಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಗಂಧಕಾಂಶವು ಬಿಳಿ ಉಣ್ಣೆಗೆ ಮಾರಕವಾಗಿದೆ. ಮೆಂತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅಂಶ, ಕಡಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಮೈನೊ ಆಸಿಡ್ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಬಿಳಿ ಉಣ್ಣೆಗೆ ಶತ್ರುಗಳೇ ಆಗಿರುವ ಕಾರಣ ಕೀಟಬಾಧೆ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಕಬ್ಬಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆಳೆಯುವ ಈ ಬೆಳೆಗಳು ಗೊಬ್ಬರವೂ ಹೌದು, ಕೀಟನಾಶಕವೂ ಆಗಿದೆ.

ಇದೇ ರೀತಿ ಕಬ್ಬಿನೊಂದಿಗೆ ಆರೋಗ್ರಿನ್, ಹಸಿರೆಲೆ ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕಾಗಿ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ಕಡಲೆ ಮೂರು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ, ಬಿಳಿ ಎಳ್ಳು ೧೦೦ ಗ್ರಾಂ, ರಾಜಗಿರಿ ೧೦೦ ಗ್ರಾಂ, ಮೆಂತೆ, ಸಜ್ಜೆ, ಹೆಸರು, ಉದ್ದು, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಒಂದೊಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ, ಕರಿ ಎಳ್ಳು ೨೦೦ ಗ್ರಾಂ, ಪುಂಡಿಬೀಜ ೨೦೦ ಗ್ರಾಂ, ಮೆಣಸಿನ ಬೀಜ ೫೦೦ ಗ್ರಾಂ, ಅಲಸಂದಿ ೫೦೦ ಗ್ರಾಂ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಿ ಬಿತ್ತಬೇಕು. ಎರಡು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಹುಟ್ಟಿದ ಗಿಡಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಭೂಮಿಗೆ ಸೇರಿಸಬೇಕು.

ಕಾಯಿಸಿ ಆರಿಸಿದ ಒಂದು ಲೀಟರ್ ಹಾಲಿಗೆ ೧೫ ಲೀಟರ್ ನೀರು ಸೇರಿಸಿ ಸಿಂಪಡಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅದೇ ರೀತಿ ಐದು ದಿನ ಹುಳಿ ಬಂದಿರುವ ಒಂದು ಲೀಟರ್ ಮಜ್ಜಿಗೆಗೆ ೧೫ ಲೀಟರ್ ನೀರು ಸೇರಿಸಿ ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು.

ಅದೇ ರೀತಿ ಪಂಚಗವ್ಯ, ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಐದು ದಿನ ಇಟ್ಟ ಗೋಮೂತ್ರ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಿಂಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ರೋಗಬಾಧೆ, ಕೀಟಬಾಧೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ದೇಸಾಯಿಯವರ ಸಲಹೆಗಳು

ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ, ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು, ಗಾಳಿ, ಮಳೆ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪತ್ತು ವಿಪುಲವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಇರುವಷ್ಟೇ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ರೋಗರಹಿತ, ರಾಸಾಯನಿಕರಹಿತ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದು ಜಾಗತೀಕರಣವನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಎದುರಿಸಬಹುದು.

ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದವರು ರಾಸಾಯನಿಕ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಹೊಲಕ್ಕೂ ಅಪಾಯವಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆಳವಾದ ಟ್ರಿಂಚ್‌ಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಹೊಲದ ಸುತ್ತಲೂ ತೆಗೆಸಬೇಕು. ಜೀವಂತ ಬೇಲಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಬದುಗಳ ಮೇಲೆ ಗ್ಲಿರಿಸೀಡಿಯಾ ಮುಂತಾದ ಮರವಾಗಿ ಬೆಳೆವ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು.

ಕಳೆಗಳನ್ನು ಸಹ ಮುಚ್ಚಿಗಿಯಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದೆನ್ನುವ ಪ್ರಯೋಗ ಸುರೇಶ್ ದೇಸಾಯಿಯವರದು. ಕಳೆಗಳನ್ನು ಹುಲುಸಾಗಿ ಏಳಲು ಬಿಡಬಾರದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ವೈವಿಧ್ಯಗಳಿವೆ. ಒಂದೊಂದು ಕಳೆಯೂ ಒಂದೊಂದು ಪೋಷಕಾಂಶ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವು ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಯೊಂದಿಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕಿಗಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಮಾಡದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದು ಮುಖ್ಯ. ಕಳೆಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಮುಚ್ಚಿಗಿಯಾಗಿ ಮುಖ್ಯಬೆಳೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಹಾಕಬೇಕು.

ನಾವು ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ, ಕಾರ್ಬೋಹೈಡ್ರೇಟ್ ಹೀಗೆ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತೇವೋ ಅಥವಾ ಆಹಾರವನ್ನೋ, ಹಾಗೇ ಸಸ್ಯಪೋಷಣೆಗೂ ಸಹ ಆಹಾರವನ್ನೇ ನೀಡಬೇಕು. ಅವು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಯವಗಳನ್ನು ಕಾಳು, ಹೂವು, ಹಣ್ಣು ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಾವಯವ ಬೆಲ್ಲ ತಯಾರಿಸುವಾಗ ಒಂದು ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಗೆ ಮೊದಲು ಬೆಂಡೆಗಿಡಗಳನ್ನು ಜಜ್ಜಿ ಲೋಳೆ ಬರಿಸಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಕಾಕಂಬಿಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ತೆಗೆಯಬಹುದು. ಅನಂತರ ಒಳ್ಳೆಯ ಪಾಕಕ್ಕಾಗಿ ೧೦೦ಮಿಲಿಲೀಟರ್ ಶೇಂಗಾ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಗೂ ಅರ್ಧ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಸುಣ್ಣು ಬೆರೆಸುತ್ತಾರೆ.

***

ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅಮೃತ ಮಹಲ್ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲೂ ಮಾನ್ಯ

ಸರ್ಕಾರಿ ಸವಾಲ್ ೨೫ ಸಾವಿರ. ಯಾರಾದ್ರೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕೂಗೋರಿದ್ರೆ ಕೂಗಬಹುದು. ತಿಪಟೂರಿನ ಬಿದರಮ್ಮನ ಗುಡಿಯ ಚಾವಡಿ ಮುಂದೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದೇ ತಡ, ರೈತರಲ್ಲಿ ಗುಜುಗುಜು ಗದ್ದಲ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಮೂಲೆಯಿಂದ ೩೦ ಸಾವಿರ ಎನ್ನುವ ಸ್ವರ ಬಂತು. ಮೂರು ವರ್ಷದ ಕರುಗಳು ಕೆಂಗಣ್ಣು ಬಿಡುತ್ತಾ ಬುಸುಗುಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಎರಡು ಹಗ್ಗ ಹಾಕಿ ಹಿಡಿದ ಆಳುಗಳು ಸವಾಲುದಾರನನ್ನು ಕೆಣಕುವಂತೆ ನೋಡಿದರು. ಹೊತ್ತು ಏರಿದಂತೆ ಬೆಲೆಯೂ ಏರತೊಡಗಿತು. ೪೮ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಸವಾಲು ಹಾಕಿದ ರೈತ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಜೋಡಿ ಹೋರಿಗಳ ಜೊತೆ ಬಂದು ನಿಂತ. ಇದು ನಡೆದದ್ದು ಇಸವಿ ೨೦೦೬ರಲ್ಲಿ.

ಇದೇ ಬಿದರಮ್ಮನ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಸವಿ ೨೦೦೪ರಲ್ಲಿ ೪೬ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಯೊಂದು ಹರಾಜಾಗಿತ್ತು. ಇಸವಿ ೨೦೦೩ರಲ್ಲಿ ೪೫ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಜೋಡಿ ಹರಾಜಾಗಿ ದಾಖಲೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ವರ್ಷ ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಬೆಲೆ ಏರುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು ಈ ಹೋರಿಗಳ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯ ಕುರುಹಾಗಿದೆ. ಇವೇ ಅಮೃತ ಮಹಲ್ ಎನ್ನುವ ದೇಸೀ ಗೋವಿನ ತಳಿ.

೪೪೦ ವರ್ಷಗಳ ಲಿಖಿತ ಇತಿಹಾಸ ಇರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗೋವಿನ ತಳಿ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ತರೀಕೆರೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಅಜ್ಜಂಪುರದಲ್ಲಿ ಈ ತಳಿಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಹಾಗೂ ಸಂವರ್ಧನಾ ಕೇಂದ್ರವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಶುದ್ಧ ತಳಿಯ ಹೋರಿಗಳಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ಬೆಲೆ, ಜನಪ್ರಿಯತೆ. ಇದು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು? ಏನಿದರ ಗಟ್ಟಿತನ? ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯಲು ಅಜ್ಜಂಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ ಬನ್ನಿ.

ಅಜ್ಜಂಪುರದಿಂದ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿ ಅಮೃತ ಮಹಲ್ ತಳಿ ಸಂವರ್ಧನಾ ಕೇಂದ್ರವಿದೆ. ೧೯೨೦ರಲ್ಲಿ ಈ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯವಸಾಯ ಇಲಾಖೆಯ ವತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಇಂದಿಗೂ ಲಖ ವರ್ಷಗಳ ಅದೇ ಪುರಾತನ ಸುಭದ್ರ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಈ ಇಲಾಖೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ೨೫೦ ಎಕರೆಗಳ ಕಾವಲು ಈ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕಿದೆ. ಈಗಿರುವ ೨೪೦ ಅಮೃತ ಮಹಲ್ ಹಸುಗಳಿಗೆ ಈ ಕಾವಲು ಮೀಸಲು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೇವು, ಓಡಾಟ, ವಾಸ ಹಾಗೂ ವಂಶಾಭಿವೃದ್ಧಿ, ಬೆಳಗ್ಗೆ ಏಳು ಗಂಟೆಗೆ ಮೇವಿಗೆ ಹೊರಟರೆ, ಸಂಜೆ ಐದಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತವೆ. ದೊಡ್ಡ ಹಿಂದು ಮೇಯಲು ಹೊರಟರೆ ಸೈನ್ಯವೊಂದು ಕವಾಯಿತಿಗೆ ಹೊರಟಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಸದ್ಯದವಾದ, ಬಿಳಿಯ ಗೋವುಗಳು ಎಡಗಾಲ ಮಂದಿಟ್ಟು ಶಿಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಟಕ್ ಟಕ್ ಎಂದು ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಧೂಳೆಬಿಡುತ್ತಾ ನಡೆಯತೊಡಗಿದರೆ ಯಾವುದೇ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡದಂತಹ ಗತ್ತು-ಗೈರತ್ತು.

ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇವುಗಳನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಯಿತು. ಮೈಸೂರಿನ ಹುಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನ ಬಳಿ ೨೦ ಸಾವಿರ ಅಮೃತಮಹಲ್ ತಳಿಯ ಗೋವುಗಳಿದ್ದವಂತೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವಾಗ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಕಾಲಾಳು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತೆಂದು ಈ ಗೋವುಗಳ ನೆಟ್ಟನೆಯ ಕೊಂಬುಗಳಿಗೆ ದೊಂದಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಗೆ ಒಯ್ದನಂತೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಮದ್ದು ಗುಂಡಿಗೂ ಹೆದರದೇ, ಮುಂದಡಿಯಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಈ ದಂಡಿಗೆ ಕೆಂಪುಮೂತಿಯವರು ತಿರುಗಿಯೂ ನೋಡದೆ ಓಡಿದರಂತೆ. ಆಮೇಲೆ ಗುಪ್ತಚಾರರಿಂದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದಾಗ ಆ ಗೋವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹಾಗೂ ಹಂಬಲ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಡ್ಯೂಕ್ ಆಫ್ ವೆಲ್ಲಿಂಗ್ಟನ್ ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಯುದ್ಧದಲ್ಲೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಘಟನೆಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದು ಈ ತಳಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಲು. ಅಮೃತಮಹಲ್ ತಳಿಗಳ ಮುಖ, ಬಾಲ, ಕಾಲು ಹಿಂಭಾಗಗಳು ಮಾಸಲು ಕಪ್ಪಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೊಟ್ಟೆ ಭಾಗ ಬೂದು ಬಣ್ಣ. ತಲೆಯ ಭಾಗ ಅಗಲವಿದ್ದು ಹಣೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಹಳ್ಳವಿದೆ. ಮುಖ ಚೂಪಾಗಿದೆ. ಹಣೆಯ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದ ಕೋಡುಗಳು ನೇರವಾಗಿ, ದಪ್ಪವಾಗಿದ್ದು ಚೂಪಾದ ತುದಿ ಹೊಂದಿವೆ. ಕೆಂಪನೆಯ ಚುರುಕಿನ ಸಣ್ಣ ಕಣ್ಣುಗಳು ಟಾರ್ಚ್ ಬೆಳಕಿನಷ್ಟು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿವೆ. ಉದ್ದವಾದ ಕುತ್ತಿಗೆ, ತೆಳುವಾದ ಗಂಗೆದೊಗಲು, ಮಡಿಕೆ ಮಡಿಕೆಯಾಗಿ ಇಡೀ ಮುಖಕ್ಕೊಂದು ಅಂದ ಕೊಟ್ಟಿವೆ.

ಕಾಲುಗಳು ಸಪೂರ. ಉದ್ದ ಕಡಿಮೆ. ಗೊರಸುಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದು ಬೇರೆ ಗೋವುಗಳಿಗಿರುವಂತೆ ಬೆರಳುಗಳು ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ನಡೆಯುವಾಗ ನೆಲಕ್ಕೂತ್ತಿದರೂ ಚಪ್ಪಟೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹೊರಳುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಪಟ್ಟೆಂದು ಮೊಳೆ ಹೊಡೆದಂತೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದು ದೃಢವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ಇವುಗಳಿಗೆ ಲಾಳ ಹೊಡೆಸುವುದು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಭುಜ ಉಬ್ಬಾಗಿದ್ದು ದಷ್ಟಪುಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಬೆನ್ನು ನೇರವಾಗಿದ್ದು ಪಕ್ಕೆಲುಬುಗಳು ಕಮಾನಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಚರ್ಮವು ದೇಹಕ್ಕೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷಣಗಳಿರುವ ಅಮೃತ ಮಹಲ್ ತಳಿಗಳು ರೈತರಿಗೆ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಉಪಯುಕ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಿರೇಕೆರೂರಿನ ಮಾನ್ವಿ ಪುರುಷಪ್ಪನವರಿಗೆ ಅಮೃತ ಮಹಲ್ ತಳಿಗಳೆಂದರೆ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚು. ಹಗಲು ಏಳಕ್ಕೆ ನೇಗಿಲು ಕಟ್ಟಿದ್ರೆ ಸಂಜೆ ಆರಾದ್ರೂ ಕಮಕ್ ಕಿಮಕ್ ಅನ್ನ ಕೆಲ್ಲಾ ಮಾಡ್ತಾಲೇ ಇರೈತ್ತಿ ಸರ್ರ, ನಾವೇ ಸರದಿ ಹಂಗೆ ಬದ್ಲಾಗೀವಿ ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಎತ್ತುಗಳ ಮೈ ಸವರುತ್ತಾರೆ.

ಕಳೆದ ಹರಾಜಿನಲ್ಲಿ ೨೦ ಸಾವಿರ ಕೊಟ್ಟು ತಂದ ಜೋಡಿಗಳಿಂದ ತಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನವೂ ಕೆಲಸ ತಪ್ಪಿಸಿಲ್ಲ. ನೇಗಿಲು ಕಟ್ಟಿದ್ದಿರಲಿ, ಗಾಡಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದಿರಲಿ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರೂ ಸುಸ್ತಾಗಿದ್ದನ್ನೇ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆಯೂ ಯಾವುದೇ ಕಾಯಿಲೆಗಳಿರಲಿ, ಜ್ವರ ಸಹ ಬಂದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಗರಿಮೆಯ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆಯೇ ಸಾಕುವ ರೀತಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಸಂವರ್ಧನಾ ಕೇಂದ್ರದ ಉಪನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಡಾ|| ಟಿ.ವಿ. ಕಾಂತರಾಜು.

ಈ ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಾವ ಹಗ್ಗದ ಬಂಧನವಿಲ್ಲ. ಯಜಮಾನ ನೀಡಿದ್ದನ್ನೇ ತಿನ್ನಬೇಕೆಂಬ ಒತ್ತಾಯವಿಲ್ಲ. ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ, ಕೃತಕ ಪಾಲನೆ ಪೋಷಣೆಗಳೆಂಬ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿರುವುದಕ್ಕೂ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಿಗೊಂದು ತಂಗುಮನೆಯಿದೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅಲೆದರೂ ಸಂಜೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತವೆ.

ಹುಟ್ಟಿದ ಕರುವಿನಿಂದಲೂ ಕಟ್ಟದೇ ಬೆಳೆದ ಇವುಗಳು ಮಳೆ, ಗಾಳಿ, ಬಿಸಿಲು, ಚಳಿ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ರೋಗನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಮೇವಿಗೆಂದು ಕಾವಲಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಾಗ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಹಳ್ಳಿಗರು ಸಾಕಿದ ಪಶುಗಳಿಂದ, ಬಿಸಾಕಿದ ರೋಗಪೀಡಿತ ಸತ್ತ ಜಾನುವಾರಿನಿಂದ ಕೆಲವು ರೋಗಗಳು ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಕೊಡುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡುವಾಗ, ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ಕೊಡುವಾಗ ಒಂದೊಂದೇ ಗೋವು ಬಾಗಿಲು ದಾಟಿ ಬರುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಮೂವರು ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ. ಬಾಗಿಲ ಪಕ್ಕದ ಕಟಕಟೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಬಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಕೆಲವು ಗೋವುಗಳು ಕಟಕಟೆ ಹಾರಿ, ತಂಗುಮನೆಯ ಸುತ್ತಲಿರುವ ಎಂಟು ಅಡಿಯ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಹಾರಿಹೋದದ್ದನ್ನು ವೈದ್ಯರಾದ ಡಾ|| ರಂಗನಾಥರವರು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ದೊಡ್ಡ ಹಸುಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ಚಿಕ್ಕ ಕರುಗಳನ್ನು ಹೊಲದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ, ಭಾರ ಎಳೆಯಲು ಪಳಗಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇವರದು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಯಾವುದೇ ರೈತರು ಇವುಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸಲಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದಾಗಲಿ, ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತವೆಯೆಂಬ ದೂರಾಗಲೀ ನೀಡಿಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಪಳಗಿಸದ ಕಾರಣ ಇವುಗಳಿಗೆ ಮೂಗುದಾರವಿಲ್ಲ. ರೈತರು ಮನೆಗೆ ತಂದು ಪಳಗಿಸುವಾಗ ಮೂಗುದಾರ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ನೀಡುವಾಗ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವ ಇವುಗಳು ಸಂತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಾಗ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಜನರನ್ನ ಹಾಯಲಿಲ್ಲ, ತಿವಿದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಹೂಂಕರಿಸಿ ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ತಿಪ್ಪೇಸ್ವಾಮಿಯವರು ಬಾಯೊಂದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದಂತೆ ಬಲು ಬುದ್ಧಿ ಇರೋವು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ತಿಪ್ಪೇಸ್ವಾಮಿಗೆ ಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಮೈಲಾರಿ ಬಲು ಇಷ್ಟ. ಈತನ ಗತ್ತು, ಗಂಭೀರತೆಗಳು, ಹಿಂಡನ್ನು ನಡೆಸುವ ತಾಕತ್ತು ಏನೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಈತ ಹಿಂಡಿಗೆ ಹೀರೋ. ಅಪ್ಪಟ ಅಮೃತಮಹಲ್ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಲ್ಲಾ ಈತನಲ್ಲಿವೆ. ಇವನೊಂದಿಗಿರುವ ಗಂಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಪ್ಪು. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಐದು ವರ್ಷಗಳಾಗಿವೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಅಗಾಧವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅಪರಿಚಿತರನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಮೇದೇಕೇರಿ ಬೆದಗೆ ಬಂದಾಗ ಇಬ್ಬರೂ ಕಾದಾಟ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೇದೇಕೇರಿಯೂ ಇವರನ್ನು ಸರಿ ಆಟವಾಡಿಸಿ ಆಮೇಲೆ ಮೈಲಾರಿಗೆ ಶರಣಾದಳು. ಚಿತ್ರಿಯನ್ನು ಗಂಗೆಯೇ ಪಡಕೊಂಡ. ಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿರುವಾಗ ಇವುಗಳ ಕಾದಾಟವನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪೆಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ನಂತರ ಅದಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಸೊಪ್ಪು-ಸದೆ ತಿಂದು ವಾಸಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕಾವಲು ಮಾಡುವ ಬೀರಯ್ಯ. ಇವರೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಾ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ವಂಶನಾಮದಿಂದಲೇ ಕರೆಯುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಅಮೃತಮಹಲ್ ಗೋವುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೧೩೦ ವಂಶಗಳಿವೆ. (ಹಿಂದೆ ೨೦೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಇತ್ತಂತೆ). ನಾರಾಯಣಿ, ನಾಮಧಾರಿ, ಕಾವೇರಿ, ಕೆಂಪುಲಕ್ಕಿ, ಚುಂಚನಗಿರಿ, ಗುಲಗಂಜಿ, ಭದ್ರಿ, ಬ್ಯಾಟರಾಯ, ಕಾಳಿಂಗರಾಯ, ಮೈಲಾರಿ, ದೇವಗಿರಿ, ಪತ್ರೈ, ಕುಕ್ಕೋಡಿ, ಮದನಸರ, ಮಣಿಮೈ, ಹವಳಕ, ಬೋರಿ, ರಂಗನಾಥ, ನಂಜಿ, ಎಮ್ಮೆದೊಡ್ಡಿ ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಹಿಂಡಿನ ಕಾವಲುಗಾರರು ಎಲ್ಲಾ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಹೆಸರು ಹಿಡಿದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಒಮ್ಮೆಯೂ ತಪ್ಪು ಗುರುತು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವಂಶಾವಳಿಗಳ ಹೆಸರು ಬಂದಿದ್ದು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ.

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವೈಭವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ಗೋವುಗಳ ಪಾಲೂ ಇದೆ. ಒಂದು ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ತಳಿಯ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಇಸವಿ ೧೫೭೨ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೈಸೂರಿಗೆ ತರಲು ಯೋಚಿಸಲಾಯಿತು. ಆ ಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಂಶವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಅವುಗಳ ಹೆಸರೇ ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದ ನಾರಾಯಣಿ, ನಾಮಧಾರಿ... ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಮೈಸೂರಿನ

ಸ್ಥಳೀಯ ತಳಿಯಾದ ಬಹುಶಃ ಹಳ್ಳಿಕಾರ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಸಲಾಯಿತು. ಈ ಎರಡು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ತಳಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಕರಗೊಂಡು ಹುಟ್ಟಿದ ಕರುಗಳೇ ಅಮೃತಮಹಲ್ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಮೈಸೂರಿನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪುಟಗಳು.

ಅಂದಿನಿಂದ ತಾಯಿಯ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ವಂಶ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಕರು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ದ ಎನ್ನುವ ಗುರುತು ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ. ಮುಂದೆ ತಲೆಮಾರು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಗುರುತು ಬದಲಾಯಿತು. ಈಗ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲೂ ಹುಟ್ಟಿದ ಕರುಗಳ ಎಡಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರವಿರುವ ಊರಿನ ಹೆಸರಿನ ಮೊದಲಕ್ಷರ, ಅಂದರೆ ಅಜ್ಜಂಪುರವಾದರೆ ಎ ಎಂದು, ಲಿಂಗದಹಳ್ಳಿಯಾದರೆ ಎಲ್ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಕರು ಹುಟ್ಟಿದ ವರ್ಷ ಹಾಗೂ ಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿ ಆ ವರ್ಷ ಅದು ಎಷ್ಟನೇ ಕರು ಎಂಬ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಗುರುತು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಿ-೨೦೦೪-೦೪ ಎಂದಿದ್ದರೆ ಕರುವು ಚಿಕ್ಕ ಎಮ್ಮಿಗನೂರಿನಲ್ಲಿ ೨೦೦೪ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ೦೪ನೇ ಕರು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಅದರ ತಾಯಿಯ ಹೆಸರೇ ಕರುವಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಈ ಸಂಖ್ಯೆ ಗುರುತಿನ ಮೇಲೆ ಹೆಸರು ಗುರುತಿಸಿದರೆ ಕಾವಲಿನವರು ಅಭ್ಯಾಸ ಬಲದಿಂದ ಹೆಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಹಸುಗಳು ಸುಮಾರು ಮೂರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಬೆದೆಗೆ ಬರುವ ಕಾರಣ ಬೀಜದ ಹೋರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಬದಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉಪಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬೇರೆ ವಂಶದ ಬೀಜದ ಹೋರಿಗಳನ್ನು ತರಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ವಂಶದ ತಳಿಗಳು ಸಂಕರವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಸುವು ಗರ್ಭ ಕಟ್ಟಿದಾಗಲೂ ನಿತ್ಯದ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾವಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮೇವು. ಅಷ್ಟೇ ಓಡಾಟ, ಅದೇ ಚಳಿ, ಗಾಳಿ, ಮಳೆ, ಬಿಸಿಲು. ಗರ್ಭಸ್ಥ ಹಸುವಿನ ಮೇವು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾವಲುಗಾರರಾದ ರಾಮಲಿಂಗಯ್ಯ, ತಿಪ್ಪೇಸ್ವಾಮಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕಾವಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಜಾತಿಯ ಸೊಪ್ಪುಗಳು, ಉತ್ತರಣಿ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಮೇಯುವುದು, ಪರ್ವತರಾಯನ ಕೆರೆಗೆ ಆಗಾಗ ಹೋಗಿ ಯಥೇಚ್ಛ ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಕರು ಹಾಕಿದ್ದನ್ನು ಕಸ (ಪ್ಲಾಸೆಂಟಾ) ಬಿದ್ದಿದ್ದನ್ನು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ೪೦ ವರ್ಷಗಳ ಕಾವಲಿನಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯೂ ನೋಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ರಾಮಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಹೇಳಿದಾಗ ವಿಚಿತ್ರ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕರು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ನಡೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಉಳಿದ ಹಸುಗಳಂತೆ ಓಡಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಆಗಾಗ ತಾಯಿಯ ಮೊಲೆಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ, ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಹೊಸ ಕರುಗಳು ತಂಗುಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ತಕ್ಷಣ ಗುರುತು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೋರಿಕರುಗಳು ದೊಡ್ಡದಾದಂತೆ ಹಿಂಡಿನಿಂದ ಬೇರೆ ಮಾಡಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳು ಅಮೃತಮಹಲ್ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೂರು ವರ್ಷವಾದಂತೆ ಹರಾಜು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹರಾಜು ಕೇವಲ ಅಮೃತಮಹಲ್ ತಳಿಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಗಾಗಿ ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಈ ತಳಿಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ನಾನಾ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಮೈಸೂರಿನ ಗೆಝೆಟಿಯರ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಸವಿ ೧೮೬೦ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೈಸೂರಿನ ಅರಸರ ದರ್ಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಅಮೃತ ಮಹಲ್‌ಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಆದರವಿತ್ತು. ಸುಮಾರು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಗೋವುಗಳಿಗಾಗಿ ೪.೧೨ ಲಕ್ಷ ಎಕರೆಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಭೂಮಿ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ೨೪೦ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸೇರ್ಟೆಗಾರರು, ಕಾವಲು ರೇಂಜರ್ ಹಾಗೂ ಕಾವಲುಗಾರರನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವರ್ಷಾವಧಿ ಕಾವಲು ಮಾಡಿ ದಸರೆಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆಸುತ್ತಿದರು. ಅಮೃತಮಹಲ್

ಹೋರಿ, ಹಸು, ಎತ್ತುಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಸಾಹಸ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ಏರ್ಪಾಡಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ಸಾಕಿದವರಿಗೆ ಬಹುಮಾನವೂ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಮುಂದೆ ಹೈದರಾಲಿಯೂ ಈ ಪರಂಪರೆಯನ್ನ ಮುಂದುವರೆಸಿದನು. ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಹಸುಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ಹಾಗಲವಾಡಿಯ ಪಾಳೇಗಾರರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವೂ ನಡೆದಿದ್ದು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ.

ಮುಂದೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಖಲೈ ಎಂಬ ಕಮೀಷನರ್ ಹಿಂಡನ್ನು ಒಡೆದು, ವಿವಿಧ ಕಡೆಗಳಿಗೆ ಸೈನ್ಯದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಒಡೆದುಹೋದ ಹಿಂಡನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸೇರಿಸಲು ಮೈಸೂರಿನ ಮಹಾರಾಜರ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ನಂತರ ಇವೆಲ್ಲಾ ಪಶುಪಾಲನಾ ಇಲಾಖೆಗೆ ವರ್ಗವಾಯಿತು.

ದೇಶ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಮೇಲೆ ಕಾವಲುಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಕ್ಷೀಣಗೊಳ್ಳತೊಡಗಿತು. ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕಾಗಿ, ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಕಾವಲಿನ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ೨೨,೫೯೦ ಎಕರೆ ಮಾತ್ರ ಇಲಾಖೆಗೆ ಉಳಿಯಿತು. ೧೯೮೨ರಲ್ಲಿ ಆಗಿನ ಕೇಂದ್ರದ ಜನಪ್ರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಡಾ. ಟಿ.ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರು ಕಾವಲುಗಳ ಒತ್ತುವರಿ ವಿರೋಧಿಸಿ ಕಠಿಣ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಂಡರು. ಆದರೆ ಸ್ಥಳೀಯ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಇವರನ್ನು ಎತ್ತಂಗಡಿ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅವರ ಜನಪ್ರಿಯತೆ, ಮತ್ತೆ ಈ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದಿತು. ಕಾವಲುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಶ್ರಮ ವಹಿಸಿದರು.

ಕಾವಲುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಸೈಲೇಜುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಸೈಲೇಜುಗಳೆಂದರೆ ನೆಲದಲ್ಲಿ ತೋಡಿದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹೊಂಡಗಳು. ಇದರಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪು ಹಾಗೂ ಕಾಕಂಬಿಯನ್ನು ಬೆರೆಸಿದ ಹುಲ್ಲು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಗತ್ಯ ಬಿದ್ದಾಗ ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಮೇವು ತೆಗೆದುಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಮೇವಿನ ತಳಿಯ ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರು. ಆಗಷ್ಟೇ ಪರಿಚಯವಾಗಿದ್ದ ತುಂತುರು ನೀರಾವರಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಜನರ ಸಹಭಾಗಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಕಾವಲುಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಗುರು ಸಾಗು, ಕಡ್ಡಿ ಸಾಗು ಎಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅಮೃತಮಹಲ್‌ಗಳು ಚಿಗುರು ಸಾಗನ್ನು ತಿಂದಮೇಲೆ ರೈತರಿಗೆ ಉಳಿಯುವ ಕಡ್ಡಿ ಸಾಗಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಶುಗಳಿಗೆ ಮೇಯಿಸಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದರು.

ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ತಂದ ಡೀಸೆಲ್ ಪಂಪ್‌ಗಳನ್ನು, ತುಂತುರು ನೀರಾವರಿಯ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ರೈತರಿಗೆ ಬಾಡಿಗೆಗಾಗಿ ನೀಡಿದರು. ಜನರಿಗೆ ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ಪರಿಚಯ, ಕಾವಲುಗಳು, ಊರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವ ರೀತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು.

ಸಕ್ಕರೆಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವ ಅಯ್ಯನ ಕೆರೆಯು ಪಕ್ಕದ ಕಾವಲಿನಿಂದ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗಿಡಮರಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಉಳಿದ ಕಾಡು, ತಪ್ಪಿದ ಮಣ್ಣಿನ ಸವಕಳಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಹೇಳಿದರು. ಅದೇ ರೀತಿ ಅಂದಿನ ಸೂಳಕೆರೆಯ (ಶಾಂತಿಸಾಗರ) ಸಮೀಪದ ೨೦೦ ಎಕರೆ ಕಾವಲನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು.

ಸರ್ಕಾರದ ಅನುದಾನದಿಂದಾಗಿ ಮಿಶ್ರ ತಳಿಯ ಹಸುಗಳ ಸಾಕುವಿಕೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಮೊಲ ಸಾಕಾಣಿಕಾ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಈ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿನ ಹಾಲು ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದ್ದು ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯಿತು. ಕೆಲವು ವಂಶದ ಅಮೃತಮಹಲ್‌ಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪತ್ರ ವಂಶದ ಹಸುವು ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಕೊಡುವುದೊಂದೇ ಅಲ್ಲದೆ ವರ್ಷ ವರ್ಷವೂ ಕರು ಹಾಕಿದ್ದನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದರು.

ಮುಂದೆ ಸರ್ಕಾರದ ಅನುದಾನಗಳು ನಿಂತು, ಕೆಲಸಗಾರರು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಈ ಯೋಜನೆಯೆಲ್ಲಾ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಯಿತು. ಈಗ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಮೊಲ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಹಾಗೂ ಮಿಶ್ರತಳಿ ಹಸುಗಳ ಸಾಕುವಿಕೆ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ.

ಸರ್ಕಾರವು ಕೇವಲ ಅಮೃತಮಹಲ್‌ಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನುದಾನವನ್ನು ನೀಡಿರುವುದರಿಂದ ಕೇಂದ್ರವನ್ನೂ, ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗವನ್ನೂ ಈಗಿರುವಷ್ಟು ಅನುದಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ರೈತರಿಗೆ ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಪಶುಪಾಲನೆ ಕುರಿತಾದ ತರಬೇತಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ೪೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ರೀತಿಯ ಮೇವಿನ ತಳಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯನ್ ಸಿಂಕ್ಲರ್ಸ್, ರೋಡ್ಸ್, ಪ್ಯಾರ, ಜೆಟ್ಸ್, ಎಟಿಎಂ ಮೇಜ್, ಒಗರು ಜೋಳ, ಕುದುರೆ ಮಸಾಲೆ, ಸಜ್ಜೆ, ನವಣೆ, ಹುರುಳಿ, ಅಲಸಂದೆ, ಕೋ-೩, ಕೋ-೨, ನೇಪಿಯರ್, ಬಿಎಚ್-೯, ಪಂಚಾಬ್‌ಗಿನಿ, ಬಫೆಲ್‌ಗ್ರಾಸ್, ಹೆಡ್ಡ್, ಲೂಸರ್ನ್, ದೀನಬಂಧು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗೋಸ್ಕರವೇ ಮಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ತಳಿಗಳ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ರೈತರಿಗೆ ಹಂಚುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಹಿಂದೆ ಮೊಲ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಈಗ ಗಿರಿರಾಜ ತಳಿಯ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ ನಡೆದಿದೆ.

ಸುಮಾರು ೩೫೦ ಎಕರೆಗಳಷ್ಟು ಜಾಗವನ್ನು ಉಳುಮೆ ಮಾಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮೇವನ್ನು ಈಗ ಗೊಣಬೆ ಮಾಡಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸೈಲೇಜ್ ಗುಂಡಿಗಳು ಖಾಲಿ ಬಿದ್ದಿವೆ. ಹಿಂದೆ ಮೇವು ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೂಕದ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹರಾಜು ಹಾಕುವ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆದಿದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ಆದೇಶದಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಟೆಂಡರ್ ಮೂಲಕವೇ ಮಾಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ೧೯೯೫ರವರೆಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ೩೦೦ ಜನ ಕೆಲಸಗಾರರನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಈಗ ಖಾಯಂ ಇರುವವರು ೩೩ ಜನ ಮಾತ್ರ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ವ್ಯತ್ಯಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಡುವೆಯೂ ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದ ಜಾನುವಾರು ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಇಸವಿ ೨೦೦೫ರ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಜಾನುವಾರು ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಕೇಂದ್ರದ ನಾರಾಯಣಿ ಹಾಗೂ ಗಾಳಿಕೆರೆ ವಂಶದ ತಳಿಗಳು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ.

ಅಮೃತಮಹಲ್ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಆಹಾರದ, ನೀರಿನ ಮತ್ತು ವಾತಾವರಣದ ಇನ್ನಿತರ ಯಾವುದೇ ಸಮಸ್ಯೆಯೂ ಹೆದರಿಸಲಾರದು. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಬರಗಾಲವನ್ನು ಈ ಹಿಂದು ಸಹಿಸಿ ಬದುಕಿದೆ.

ಇಸವಿ ೨೦೦೨ರಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ಹಿಂಡನ್ನು ಮೇವಿಗೆಂದು ತಪ್ಪಲು ಕಾವಲಿಗೆ ಒಯ್ಯಲಾಯಿತು. ಮುಂಗಾರು ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ಹಿಂದೆಯೂ ತಣಿಗೆಬೈಲು, ಕೆಮ್ಮಣ್ಣುಗುಂಡಿ, ಗಂಗೂರು, ಬಂಡೀಗುಡ್ಡ ಕಾಡುಗಳಿಗೆ ತಪ್ಪಲು ತಿನ್ನಲು ಹಿಂಡನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಾರಿ ನಲ್ ಪಕ್ಕದ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಬಾಳೆಕಟ್ಟೆ, ಓತಘಟ್ಟ, ಲಕ್ಕಿನಘಟ್ಟ, ಮದಗದ ಕೆರೆ ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ಹಿಂಡನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದು ಮಳೆ ಬರುವವರೆಗೂ ಅಲ್ಲೇ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ತಿಪ್ಪೇಸ್ವಾಮಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ... ಹಡವೆ ಮೇವು, ಮಡುವಿನ ನೀರು ಇದ್ರೂ ಸಾಕು ಸಾರ್, ಚೆಂದಾಗಿ ಬಾಳುವೆ ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ಸಿಕ್ಕುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸೊಪ್ಪು, ತೊಗಟೆಗಳು, ಕುರುಚಲು ಗಿಡಗಳೇ ಆಹಾರ. ಹಾಗಂತ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಲೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು, ಗುಂಪು ತಪ್ಪಿಹೋಗುವುದು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗುಂಪಿನಿಂದ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕರು ಹಿಂದುಳಿದರೂ ಅಥವಾ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಸಾಕು, ಐದಾರು ಹಸುಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದವು. ಬರಗಾಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅನೇಕ ಹಸುಗಳು ಗರ್ಭ ಕಟ್ಟಲಿಲ್ಲ! ಬೆದೆಗೆ ಬಂದರೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವರ್ಷ ಕರುಗಳು ಹರಾಜಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ದಿನವಿಡೀ ನೀರು

ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಲೂ ದಾಹದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀರು ಸಿಕ್ಕಾಗ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನ ಅದೇ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಇವುಗಳದು ಸ್ವಚ್ಛತೆಯ ಸ್ವಭಾವ. ಮೈ ಹೊಲಸಾದರೆ, ಧೂಳಾದರೆ ತಾವಾಗಿಯೇ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಈಜಾಡುತ್ತವೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮರಳು, ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಆದರೆ ಬರಗಾಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಗಣಿಯನ್ನು ಮೈಗೆ ಅಂಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕರುಗಳೂ ಸಹ ತಾಯಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿ.

ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಅಪಾಯದ ಸುಳಿವನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವ ಇವುಗಳು ಒಮ್ಮೆ ದೂರದ ಪೊದೆಯಲ್ಲಿ ಚಿರತೆಯೊಂದು ಅಡಗಿದ್ದಾಗ, ಅದನ್ನು ಮಂಗ ಹಾಗೂ ಹಕ್ಕಿಗಳಿಂದ ಸೂಚನೆ ಪಡೆದು ಮುಂದೆ ಹೋಗದೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟವು. ಕಾವಲು ಪಡೆಯವರು ಬೊಬ್ಬೆಗರೆಯುತ್ತಾ ಅಟಕಾಯಿಸಿದಾಗ ಚಿರತೆ ಪೊದೆಯಿಂದ ಓಡಿಹೋದ ಮೇಲೆ ಹಿಂಡಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು.

ಕಾವಲಿನೊಂದಿಗಿರುವ ಈ ಜನರ ಸೂಕ್ತ ಅವಲೋಕನಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೊಸ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಇವುಗಳು ಯಾವುದೇ ಔಷಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಕರು ಹಾಕುವ, ಗಾಯಗಳನ್ನು ವಾಸಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ, ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ, ಒಟ್ಟಾರೆ ೨೫ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಯಾವುದೇ ಖಾಯಿಲೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಬದುಕುವ ರೀತಿ ಅವುಗಳ ಆಹಾರವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಇವುಗಳ ಆಹಾರಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ಡಾ|| ರಂಗನಾಥ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಪರಿಸರ ರಕ್ಷಣೆ, ಕೆರೆಗಳ ರಕ್ಷಣೆ, ಕಾವಲುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ, ಸಮುದಾಯದ ರಕ್ಷಣೆ, ಒಟ್ಟಾರೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಕೊಂಡಿಯಂತೆ ಜೋಡಿಸಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರವಾದರೂ ಅಮೃತಮಹಲ್ ತಳಿಗಳ ಉಳಿವು ಅಗತ್ಯ ಹಾಗೂ ಅನಿವಾರ್ಯ ಕೂಡ.

ಒಂದಿಷ್ಟು ಉಹಾಪೋಹ

ಮೈಸೂರು ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಣ್ಣೆಚಾವಡಿ ಎಂದು ಹೆಸರಿದ್ದ ಈ ತಳಿಗಳಿಗೆ ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಮೃತಮಹಲ್ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಅಜ್ಜಂಪುರದ ಸಮೀಪ ಇರುವ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅಮೃತಾಪುರ, ಅಮೃತೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು ಎಂಬುದು ಸ್ಥಳೀಯರ ಊಹೆ.

ಇದರ ಹಾಲನ್ನು ಕೆಂಪಗೆ ಕಾಸಿ ಕುಡಿದರೆ ಭಾರಿ ರುಚಿ. ಒಂಥರಾ ಮಬ್ಬು, ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅನುಭವ ತಿಪ್ಪೇಸ್ವಾಮಿಯವರದು. ಆದುದರಿಂದ ಅಮೃತದಂತಹ ಹಾಲಿನಿಂದಾಗಿ ಈ ತಳಿಗೆ ಅಮೃತಮಹಲ್ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿರಬಹುದೆಂಬ ಊಹೆ ಅವರದು.

ಇತಿಹಾಸ ತಜ್ಞರು ಆಫ್ಫಾನಿಸ್ತಾನದಲ್ಲೂ ಈ ತಳಿಯ ಕುರುಹನ್ನು ಪತ್ತೆ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ಸಿಂಧೂ ಕಣಿವೆಯ ನಾಗರೀಕತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಚಿಹ್ನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹಸುವಿನ ಚಿತ್ರ ಅಪ್ಪಟ ಅಮೃತಮಹಲ್‌ನಂತಿರುವುದು ಕಾಕತಾಳೀಯವೇ?!

ಇದೇ ರೀತಿ ಬನವಾಸಿಯ ಮಧುಕೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಬೃಹತ್ ನಂದಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು, ಕಣ್ಣು, ಗೌರಿದೇವಿಯ ಮೇಲಿಟ್ಟಿರುವ ತೀಕ್ಷ್ಣನೋಟ-ಈ ಎಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅಮೃತಮಹಲ್ ಹೋಲುವುದರಿಂದ ಈ ನಂದಿಯೂ ಅಮೃತಮಹಲ್ ಇರಬಹುದೇ ಎನಿಸಿದಿರದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡುವ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಸೊರಬ, ಶಿರಾಳಕೊಪ್ಪ, ಶಿಕಾರಿಪುರ, ಹಿರೇಕೆರೂರು, ಹಾವೇರಿ, ಬ್ಯಾಡಗಿ, ಹಾನಗಲ್ಲು, ಮಾಸೂರು ಮುಂತಾದ ಬನವಾಸಿಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ತಳಿಗಳಿಗೆ ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಬಹಳ ಬೇಡಿಕೆ ಇದೆ.

ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ

ಅಮೃತಮಹಲ್‌ಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಎಷ್ಟೆಂದರೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವಿಮಾನ ಹೋದರೆ ಅದರ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹೊಂಕರಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ದಿನ ಹಿಂದಿಗೆ ಹಿಂಡೇ ವ್ಯಾ ವ್ಯಾ ಎಂದು ಅರಚುವುದು, ಮೇವಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಾಗಲೂ ಹೋಗದೆ ನಿಲ್ಲುವುದು, ಕೇಂದ್ರದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಅಡ್ಡಾಡುವುದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಇವುಗಳ ಈ ರೀತಿಯ ವರ್ತನೆ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಏನೋ ಗೊಂದಲ, ಅನುಮಾನ. ಮರುದಿನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ಡಾ|| ವೇಣುಗೋಪಾಲ್ ನಿಧನ ಹೊಂದಿದರು. ಅಂದು ಸಂಜೆ ಬೇಗ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ಹಿಂಡು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಮೌನವಾಗಿದ್ದವು ಎನ್ನುವ ವಿವರಣೆ ತಿಪ್ಪೇಸ್ವಾಮಿಯವರದು.

ಹಠ

ಮೂರು ವರ್ಷದ ಹೋರಿಗಳನ್ನು ಹರಾಜು ಹಿಡಿದ ಮೇಲೆ ಕಾಲಿಗೆ ಹಗ್ಗ ಕಟ್ಟಿ, ಮೂಗುದಾರ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಗೆ ಒಯ್ದು ೪-೫ ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಉಪವಾಸ ಕೆಡವುತ್ತಾರೆ. ಆಗಲೂ ಹಠ, ಸಿಟ್ಟು ನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ದಿನ ಉಪವಾಸದ ನಂತರ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಪಳಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಒಮ್ಮೆ ಹೆಸರುಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದ ಹೊಕ್ಕಳುಗಂಟಿಯು ರಾತ್ರೋರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿನ ಬಂಧನಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹರಿದುಕೊಂಡು ಅಜ್ಜಂಪುರಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿತ್ತು.

ಲಂಕೇಶ್‌ರವರು ಇವುಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆಗ ಟ್ರಾಕ್ಟರ್‌ಗೆ ೧೫ ಟನ್ ಭಾರ ತುಂಬಿ ಅಮೃತಮಹಲ್‌ಗಳಿಂದ ಎಳೆಸಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಲಂಕೇಶ್ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ಮುಖಪುಟದಲ್ಲಿ ಈ ಸುದ್ದಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯಿತು.

ಮೌಲ್ಯ ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಇಸವಿ ೨೦೦೩ರಲ್ಲಿ ೧೧೫ ಕರುಗಳ ಮಾರಾಟದಿಂದ ೧೦.೩೬ ಲಕ್ಷ ಆದಾಯ ಬಂದರೆ, ೨೦೦೪ರಲ್ಲಿ ೧೦೦ ಕರುಗಳಿಂದ ಆದಾಯ ೧೨ ಲಕ್ಷ ದಾಟಿತು. ೨೦೦೫ರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ೪೦ ಕರುಗಳನ್ನು ಮಾರಿದ್ದರಿಂದ ೧೫ ಲಕ್ಷ ಆದಾಯ ದೊರೆತಿದೆ. ಆದರೆ ಕೇಂದ್ರದ ಖರ್ಚು ೪೦ ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು. ಅನುದಾನದ ಹಣ ೧೫ ಲಕ್ಷ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾವಲು, ಮೇವು, ಆಹಾರ, ಡೀಸೆಲ್, ಕೃಷಿ, ನೀರಾವರಿಗಳಿಗೆ ಖರ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಸ್ವಿಡ್ಜರ್‌ಲ್ಯಾಂಡಿನ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದು ಅನುದಾನ ನೀಡಲು ಮುಂದಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಮೃತಮಹಲ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಿತಿ ರಚನೆಯಾಯಿತು. ಸ್ವಿಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಕಾರ ಈ ತಳಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಎಂದರೆ ಗ್ರಾಮಗಳು, ಸಮುದಾಯ, ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು, ಕೆರೆ, ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಪರಂಪರೆಯ ರಕ್ಷಣೆ ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಮೇಲೆ ಏನಾಯಿತೋ ತಿಳಿಯದು. ಈ ಸಮಿತಿಯ ಒಂದು ಸಭೆಯೂ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಅನುದಾನ ಬಂದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಕಾವಲುಗಳ ಒತ್ತುವರಿಯಂತೂ ಕಾನೂನುಬದ್ಧವಾಗಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ತಳಿಯ ವಿಶೇಷತೆ, ಅಗತ್ಯ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಇವುಗಳ ಜೀವನವಿಧಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಿಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಈ ತಳಿಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಪ್ರಚಾರವಾಗಲಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸುವ, ರೈತರಿಗೆ ಸುಲಭ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡುವ, ಹೆಚ್ಚು ಜನರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸಗಳಾಗಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯ ಯಾವ ಯೋಜನೆಯೂ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಸಾವಯವ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ

ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಕರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಾವಯವ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನೇ ತಿಳಿಯದಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸಾವಯವ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಹೊರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಬೇಡಿಕೆಯಿದೆ ಎಂಬುದೂ ತಿಳಿಯದು. ಅಧಿಕ ಬೆಲೆಯಿದೆ, ಅದು ತಮಗೇ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದೂ ತಿಳಿಯದು. ಇದೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದರೆ ಸಾಲದು. ನಮ್ಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಬೇಕು. ಈ ಮಾರಾಟದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ದೃಢೀಕರಣದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಬರುತ್ತದೆ.

ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯಮಕನಮರಡಿಯ ಪ್ರಕಾಶ್ ಶ. ಉತ್ತೂರಿಯವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಜೈವಿಕ ಆಹಾರ ಕ್ಲಬ್‌ನ ಸದಸ್ಯರಾದ ಬಸವರಾಜ ಸಿ. ಕಾಪಸಿ, ಸುರೇಶ್ ಬಿ. ದೇಸಾಯಿ, ಶೈಲೇಶ್ ಸುಜೋಷಿ, ಬಂಡು ಜಿ. ತಾರದಾಳಿ ಸೇರಿದ್ದರು. ಕ್ಲಬ್‌ನ ಸಂಚಾಲಕ ಅಶೋಕ ಬ. ತುಬಚಿಯವರು ಸಾವಯವ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಪಡೆಯುವ ಕುರಿತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇಂದು ಸಾವಯವ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಬೇಡಿಕೆ ಇದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾವಯವ ಚಳುವಳಿ ಇದ್ದರೂ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸವೇ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ಇಕ್ರಾ, ಗ್ರಾಮಸಿರಿ, ನೇಸರ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ತಮ್ಮ ಸಾವಯವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಪದಾರ್ಥಗಳು ವಿಶಾಲ ಕರ್ನಾಟಕದ, ಭಾರತದ, ವಿಶ್ವದ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ತಲುಪಬೇಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಉತ್ಪನ್ನ ಸಾವಯವವೆಂದು ದೃಢಪಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ವಿಶ್ವಾಸ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇ ಯಾವುದೇ ಗ್ರಾಹಕರು ಅಪರಿಚಿತರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯಾದರೂ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯತೆ ಹೊಂದಿದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಸಾವಯವ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಪಡೆಯುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಆಗಲೇ ನಮ್ಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು, ಉತ್ಪಾದನೆಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಸಾವಯವವೆನ್ನುವ ತಲೆಬರಹ ನೀಡಿ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು.

ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಹೊಂದಿದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಇಂದು ವಿಶ್ವ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ ೨೦ರಿಂದ ಶೇಕಡಾ ೨೦೦ ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಯಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಾವಯವ ಜೋನಿಬೆಲ್ಲದ ಬೆಲೆ ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ೧೦ರಿಂದ ೧೫ ರೂಪಾಯಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾವಯವ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಹೊಂದಿ ವಿಶ್ವ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರೆ ೨೦ರಿಂದ ೫೦ ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಸಾವಯವ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಪಡೆಯುವುದು ಹೇಗೆ?

ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸುವಿಕೆ: ಸಾವಯವ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಕೃಷಿಕನು ತನ್ನ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕರು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಾವಯವ ಉತ್ಪನ್ನ ಹಾಗೂ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಯೋಜನೆಯ ವಿವರವಿರಬೇಕು. ಕೃಷಿಕನ ಹೆಸರು, ವಿಳಾಸ, ದಫ್ತರವಾಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಇರಬೇಕು. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಗುಂಪು ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಮಾಡಿಸುವುದಾದರೆ ಗುಂಪಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರ ಹೆಸರು, ವಿಳಾಸ, ದೂರವಾಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಗುಂಪನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಸರು ಇರಬೇಕು.

ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಅರ್ಜಿದಾರನು ಈ ಮೊದಲೇ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಅಥವಾ ಹೊಸ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಪಡೆಯಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಅದರ ವಿವರಗಳು ಇರಬೇಕು.

ಈಗಾಗಲೇ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಹೊಂದಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅರ್ಜಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನೂ ಬರೆಯಬೇಕು.

ಮೊದಲ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಹೊಂದಿದ ವರ್ಷ, ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರದ ನಕಲು, ಯಾವ ಬೆಳೆಗೆ, ಜಮೀನಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಬೇಕು.

೧. ಭಾರತದ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಂತ್ರಾಲಯದ ಅಪೆಡಾ [ಂPಇಆಂ]ದಿಂದ ಸಾವಯವ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯೋಜನೆಯಡಿ ಅಂಗೀಕೃತಗೊಂಡ ಐದು ವಿದೇಶಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿವೆ.

ಈ ಐದು ವಿದೇಶಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ತಮ್ಮ ದೇಶದ ಸಾವಯವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಸಾವಯವ ನೀತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿವೆ. ಅದನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಕೃಷಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ಆಂದೋಲನಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹಾಗೂ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗುಣಮಟ್ಟ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಂಸ್ಥೆಯ [ಈಔಂಒ] ಹಾಗೂ [ISಔಒಒ] ಮಾನ್ಯತೆ ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಪಾಸಣೆ ಮಾಡಿ, ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ನೀಡುತ್ತವೆ.

೧. ಯಾವುದೇ ಕೃಷಿಕನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಅಥವಾ ಕೃಷಿಕರು ಗುಂಪು ಸೇರಿ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಮಾಡಿಸಬಹುದು.

ಸಾವಯವ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಮಾಡಿಸಲು ಅಪಾರ ಖರ್ಚಿದೆ. ನೂರಾರು ಎಕರೆ ಕಾಫಿ ತೋಟ, ಕಬ್ಬಿನ ತೋಟ ದ್ರಾಕ್ಷಿ ತೋಟದ ಮಾಲೀಕರು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಮಾಡಿಸುವ ಖರ್ಚು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಸಣ್ಣ ಕೃಷಿಕರು ಗುಂಪು ಸೇರಿ ಮಾಡಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎನ್ನುವ ಸಲಹೆ ಮಂಡ್ಯದ ರಮೇಶ್‌ರಾಜುರವರದು. ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರದ ಅವಧಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ವರ್ಷದ್ದು. ಇದರಿಂದ ಸಾವಯವ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಮಾಡಿಸಲು ಮಾಡಿದ ಖರ್ಚು ಗಳಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಗುಂಪಿನಲ್ಲಾದರೆ ಖರ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡನೇ ಬಾರಿ ಮಾಡಿಸುವಾಗ ಇನ್ನೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ಗುಂಪಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಗುಂಪಿನ ಸದಸ್ಯರು ಆಂತರಿಕ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಕೃಷಿಪದ್ಧತಿ, ಆಡಳಿತ, ದಾಖಲೀಕರಣ ಇವೆಲ್ಲಾ ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಗುಂಪಿನ ಸದಸ್ಯರು ಸಮಾನಮನಸ್ಕರಾಗಿದ್ದು, ಯಾವಾಗಲೂ ಒಬ್ಬನೇ ಸಂಚಾಲಕನನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಆತ ಬಹಳ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿರಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದರೂ ಅವನನ್ನು ಹೊರಹಾಕುವ ಧೈರ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು.

ಅರ್ಜಿಯ ಪರಿಶೀಲನೆ

ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಮೊದಲು ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ, ವಿಳಾಸ, ಹಿಂದೆ ಅರ್ಜಿ ನೀಡಿದ್ದರೆ ಅದರ ದಾಖಲೆಗಳು ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ನೀಡಿದ ಕೃಷಿಪದ್ಧತಿ, ಬೆಳೆಗಳ ಕುರಿತ ಯೋಜನೆಗಳು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನೀತಿನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿದೆಯೇ ಎಂದು ಗಮನಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನೀತಿ-ನಿಯಮ?

-ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಗೆ ಜಮೀನನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಮುನ್ನ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅಥವಾ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಕೃಷಿಯಿಂದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಮಣ್ಣು, ನೀರು, ಪರಿಸರ ಹಾನಿಗೀಡಾಗಬಾರದು. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ವಿಭಿನ್ನ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದಾದರೆ ಅದರ ವಿವರಗಳೂ ಇರಬೇಕು.

-ಮಣ್ಣನ್ನು ಫಲವತ್ತಾಗಿಸಲು ಬಳಸುವ ಗೊಬ್ಬರ ರಾಸಾಯನಿಕರಹಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನೂ ಸಹ ಗೋವುಗಳಿಗೆ ರಾಸಾಯನಿಕರಹಿತ ಆಹಾರ ನೀಡಿಯೇ ತಯಾರಿಸಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ಮುಚ್ಚಿಗೆ ಬೆಳೆಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದು.

ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಶಿಲಾರಂಜಕ, ಸುಣ್ಣ, ಪೊಟ್ಯಾಶ್ ನೀಡಬಹುದು. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಬೂದಿ ಬಳಸುವುದಾದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಲೋಹ, ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಮುಂತಾದ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ ಬೂದಿ ಸೇರಿರಬಾರದು. ಮಣ್ಣುಕೊಚ್ಚಣೆ ತಡೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿರಬೇಕು.

- ರಾಸಾಯನಿಕರಹಿತ ಕೀಟನಾಶಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು. ಗಂಧಕ, ಮೈಲುತುತ್ತು ಬಳಸುವಾಗ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪರವಾನಗಿ ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜೀವಂತ ಬೇಲಿಗಳು, ಔಷಧಿವನಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬಹುದು.
- ಬಳಸುವ ಬೀಜಗಳೂ ಸಾವಯವ ಮೂಲದ್ದಾಗಿರಬೇಕು. ಕುಲಾಂತರಿಗಳ ಬಳಕೆ ಸಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಸಾಯನಿಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ತಳಿಗಳನ್ನು ತಂದರೆ ಸಾವಯವದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಅದರಿಂದ ಬೀಜ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಳಸಬಹುದು. ಅಶೋಕ ಬ. ತುಬಚಿಯವರು ಹೇಳುವಂತೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಿಂದ ತಂದ ಬೀಜಗಳಾದರೆ ಸಾವಯವದಲ್ಲಿ ಬೀಜೋಪಚಾರ ಮಾಡಿಯೂ ಬೆಳೆಯಬಹುದು.
- ಸಸಿಗಳನ್ನು, ಕಾಂಡಗಳನ್ನು ನೆಡುವುದಾದರೆ ಅವುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ರಾಸಾಯನಿಕರಹಿತವಾಗಿದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಅವುಗಳನ್ನು ರಾಸಾಯನಿಕ ಬಳಸಿ ಬೆಳೆಸಿದ್ದರೆ ಒಂದು ವರ್ಷಕಾಲ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾವಯವದಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆದು ಅವನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಫಸಲನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು.
- ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಯೊಂದಿಗೆ ಬೆಳೆಯುವ ಮಿಶ್ರಬೆಳೆ, ಅಂತರಬೆಳೆಗಳಿಗೂ ನಿಯಮಗಳು ಕಡ್ಡಾಯ. ಈ ರೀತಿ ವಿಭಿನ್ನ ಬೆಳೆಗಳಿಂದ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಪರಿಸರ ಹಾನಿ, ನೆಲ-ಜಲ ಹಾನಿಯಾಗಬಾರದು. ಇವು ಮುಖ್ಯಬೆಳೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿರಬೇಕು.
- ಕೀಟ, ಕಳೆ ಹಾಗೂ ರೋಗನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಟೈಕೊಡರ್ಮಾಡಂತಹ ಕೀಟನಾಶಕಗಳು, ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕ ಬೆಳೆಗಳು, ಸಹಜ ವೈರಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳ ಬಳಕೆ, ಬೆಂಕಿ, ವಿದ್ಯುತ್, ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಪಕ್ಷಿಗಳು ಇವೆಲ್ಲಾ ಮಾನ್ಯ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಿ ಬಳಸಿದರೆ ಬೆಳೆ ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಮುನ್ನವೇ ಕೃಷಿ ಪ್ರದೇಶದ ಹತ್ತಿರವೆಲ್ಲಾ ಇರದಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಬೇಕು. ಸಸ್ಯಜನ್ಯ, ಪ್ರಾಣಿಜನ್ಯ ಕೀಟನಾಶಕಗಳ ಬಳಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದು.
- ಪಶುಪಾಲನೆಯಿಂದ ಗೊಬ್ಬರ ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ಕಾರಣ ಪಶುಗಳಿಗೆ ತಿನ್ನಿಸುವ ಆಹಾರ ಸಾವಯವವಾಗಿರಬೇಕು. ಪಶು ಔಷಧಿಗಳ ಬಳಕೆ, ಹಾರ್ಮೋನುಗಳ ಬಳಕೆ, ಯೂರಿಯಾ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಳಕೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಸೂಕ್ತ ರೋಗನಿರೋಧಕ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ಕೊಡಿಸಬೇಕು.

ಈ ರೀತಿ ಮೂರು ವರ್ಷ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾವಯವದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಮೇಲೆ ಆ ಗೊಬ್ಬರ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೋರಿಗಳನ್ನು ಹೊರಗಿನಿಂದ ತಂದರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಕರುಗಳನ್ನು ಸಹ ಮೂರು ವರ್ಷ ಸಾವಯವದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿಯೇ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿಸಬೇಕು.

ಪಶುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ವಸತಿಗೃಹ, ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು, ತಾಪಮಾನ ನಿಗ್ರಹ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು.

ಪಶುಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಪಡೆಯಲು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ನಿಯಮ-ನಿಬಂಧನೆಗಳಿವೆ.

- ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ರೈತನು ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜಮೀನನ್ನು ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವುದು ಅಗತ್ಯ. ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ, ಜಮೀನು ದೂರವಿದ್ದು ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಗದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮಾನ್ಯತೆಯಿದೆ.
- ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಜಮೀನಿನವರು ರಾಸಾಯನಿಕ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದರ ಗಾಳಿ, ನೀರು ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಬೇಲಿ, ಬದುಗಳು, ಆಳವಾದ ಕಾಲುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಅತ್ಯಧಿಕ ರಾಸಾಯನಿಕ ಬಳಸುವ ಹೊಲ ಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದಾಗ ಸಾವಯವ ರೈತ ತನ್ನ ಹೊಲದ ಗಡಿಭಾಗದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೊಯ್ದು ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಳಪಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.
- ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಕೊಳಚೆ ನೀರನ್ನು, ಚರಂಡಿ ನೀರನ್ನು, ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ನೀರನ್ನು ಬಳಸಬಾರದು. ವೈಮಾನಿಕವಾಗಿ ರಾಸಾಯನಿಕ ಸಿಂಪಡಣೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರದೇಶದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲೂ ಇರಬಾರದು.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವ ದಾಖಲೆಗಳು ಅಗತ್ಯ. ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ಗೊಬ್ಬರ, ಖನಿಜಗಳು, ನೀರು, ಇಳುವರಿ ಹಾಗೂ ಮಾರಾಟ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ರಸೀದಿ, ದಿನಾಂಕ, ಸಮಯದ ಸಹಿತ ದಾಖಲೆ ಇಡಬೇಕು.

ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಜಿದಾರನು ಕನಿಷ್ಠ ಐದು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರಬೇಕು.

ಜಮೀನಿನ ಪರಿಶೀಲನೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ?

ಅರ್ಜಿದಾರನ ಜಮೀನನ್ನು ನೋಡಲು, ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ತಜ್ಞರ ತಂಡ ಬರಬಹುದು ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕ ಬರಬಹುದು. ಅನುಮಾನ ಬಂದ ಭಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ಇಡೀ ಜಮೀನನ್ನೇ ರಾಸಾಯನಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಬಹುದು.

ಇದೆಲ್ಲದರ ನಕಲು ಪ್ರತಿ, ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಜಿದಾರನಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಥೆಯು ಅನುಮಾನ ಬಂದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಮಜಾಯಿಷಿ ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಸರಿಪಡಿಸುವುದಿದ್ದರೆ ಸಮಯಮಿತಿಯನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅರ್ಜಿದಾರನು ಅದರಂತೆ ದಾಖಲೆಸಹಿತ ಪುರಾವೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ತಪಾಸಣೆಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಪರೀಕ್ಷಕರು ಕೇವಲ ಜಮೀನೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಸಂಗ್ರಹಾಗಾರ, ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳನ್ನೂ ತಪಾಸಿಸಬಹುದು. ರೈತನೊಂದಿಗೆ ಮೌಖಿಕ ಸಂದರ್ಶನ ನಡೆಸಬಹುದು.

ಇದೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ವರದಿ ತಯಾರಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಮಿತಿಯ ಎದುರು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಜಿ ತಿರಸ್ಕೃತವಾಗಬಹುದು. ಅದು ಆಯಾ ದೇಶಗಳ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ತೇರ್ಗಡೆಯಾದರೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ನೀಡಿದ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ, ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ರೈತನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಪರವಾನಗಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ದೇಶಗಳಿಂದ ಮಾನ್ಯತೆ ಹೊಂದಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದರೆ ರೈತನಿಗೆ ಅನುಕೂಲ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯತೆ ಹೊಂದಲು ಬೇರೊಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಅರ್ಜಿದಾರನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಿ, ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹೊಂದಿ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಅಗತ್ಯ. ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರವೇ ದುಬಾರಿಯಾಗಿರುವಾಗ ಇನ್ನೊಂದರ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಪಡೆಯುವಿಕೆ ಸುಲಭವಲ್ಲ.

ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರದ ಅವಧಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ವರ್ಷ ಮಾತ್ರ. ಮರು ಅವಧಿಗೋಸ್ಕರ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ದಾಖಲೆಗಳ ಸಹಿತ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಸೂಕ್ತ ಹಣ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಕಳೆ ವರ್ಷದ ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ, ಮಾಹಿತಿಗಳು ದಾಖಲೆಸಹಿತ ಇರಬೇಕು. ಬದಲಾವಣೆಗಳು, ತಿರುವುಗಳು, ಹೊಸತನ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಇರಬೇಕು.

ಪರೀಕ್ಷಕರು ತಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿ ಪರಿಶೀಲನೆ ನಡೆಸಿ ವರದಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಸಮಿತಿಯು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಅದಾಗಲೇ ನೀಡಿದ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತದೆ.

ಅರ್ಜಿ ಹಾಕುವ ಮೊದಲು ಅರ್ಜಿದಾರನು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟ, ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರದ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಜಮೀನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ನೀಡುತ್ತದೆ, ಉತ್ಪಾದನೆಗಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಮೋಸಗಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಇವೆ. ಇವು ಹಣ ದೋಚುತ್ತವೆ. ವರ್ಷವಿಡೀ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಕೊಡದೇ ಸತಾಯಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿವೆ. ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನೀಡಿದ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಾರದೇ ಸೋತ ರೈತರೂ ಇದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಪಡೆಯಲು ಆಗುವ ಖಚು-ವೆಚ್ಚ ಹೇಗೆ?

ಇದು ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ನೀತಿ-ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ತಪಾಸಣೆ, ವರದಿ, ಪರಿಶೀಲನೆ, ಪ್ರಯಾಣ, ಕಛೇರಿ ಖರ್ಚು, ಸಮಯ ಇವೆಲ್ಲಾ ಒಂದೆಡೆ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ವೈಯಕ್ತಿಕ, ಗುಂಪು, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ, ಎಸ್ಟೇಟ್, ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಘಟಕ ಹೀಗೆ ಅರ್ಹರನ್ನು ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ೧೦೦ ಜನ ಸದಸ್ಯರಿರುವ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಕ್ಕಾದರೆ ಸುಮಾರು ೫೦ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಖರ್ಚು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೇ ೨೦ ಜನರಿರುವ ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪಿಗೂ ೫೦ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಖರ್ಚು ಬರಬಹುದು. ಇದು ಪ್ರತಿವರ್ಷದ ಖರ್ಚು. ಮರು ಮನ್ನಣೆಗೆ ಖಚು-ವೆಚ್ಚ ಪ್ರತ್ಯೇಕ.

ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಮಾಡಿಸುವವರು ಬೆಳೆ, ಉತ್ಪನ್ನ, ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆದಾಯವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ದೇಶೀ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಾದರೆ ಖರ್ಚು ಕಡಿಮೆ. ನಿಖರವಾಗಿ ಮಾಹಿತಿ ಬೇಕೆನ್ನುವವರು ತಮ್ಮ ಜಮೀನಿನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ, ಬೆಳೆ, ಉತ್ಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ಇರುವ ಸ್ಥಳ ತಿಳಿಸಿದರೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚದ ವಿವರ ನೀಡುತ್ತವೆ.

ನೆನಪಿಡಿ, ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಯೂ ಸಹ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಮೂಲಸಂಸ್ಥೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ವಿದೇಶಿ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದರ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಾಗಿಯೂ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರಿವು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ.

ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಸಿಗುವುದು ಕೇವಲ ಜಮೀನುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ?

ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ, ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಘಟಕಗಳಿಗೆ, ತಯಾರಿಕಾ ಘಟಕಗಳಿಗೆ, ಕೇವಲ ಹುಲ್ಲಿನ ಬೆಳೆಗೆ, ಹೈನುಗಾರಿಕೆಗೆ, ಪಶುಪಾಲನೆಗೆ, ಕಾಡಿನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ, ಜೇನುಕೃಷಿಗೆ, ಸಾಂಬಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ, ರಫ್ತು ಉದ್ಯಮಕ್ಕೆ, ಅಣಬೆ ಕೃಷಿ, ಮರ ಬೆಳೆಸುವಿಕೆ, ವೈನ್ ತಯಾರಿಕೆ, ನಾರು, ಬೇರು ಮತ್ತು ಔಷಧೀಯ ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಸಂಗ್ರಹ, ಮೀನು, ಸೀಗಡಿ ಮುಂತಾದ ಜಲೋತ್ಪನ್ನಗಳ ಕೃಷಿ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳಿಗೂ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ನೀಡುವವರು ಯಾರು?

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ಮೂಲದ ಐದು ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಸಾವಯವ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ನೀಡುತ್ತಿವೆ. ಎಸ್.ಜಿ.ಎಸ್.-ಸ್ಟ್ರಿಟ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್, ಇಂಡೋಸೆರ್ಟ್, ಇಕೋಸೆರ್ಟ್-ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಸ್ಕಾಲ್-ನೆದರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್, ಐ.ಎಂ.ಓ.-ಸ್ಟ್ರಿಟ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್

ಇವು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಂತ್ರಾಲಯದ ಅಪೆಡಾ ಸಾವಯವ ಉತ್ಪದನೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಎಂಬ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳ ಅಂಗೀಕಾರ ಹೊಂದಿವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳು ಜಂಟಿಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕೊಳ್ಳುವ ದೇಶಗಳು ಬಯಸುವ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ನೀತಿಯೂ ಸೇರಿರುತ್ತದೆ. ಆಯಾ ದೇಶಗಳ ದೃಢೀಕರಣ ಪತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ದೃಢೀಕರಣ ಪತ್ರವನ್ನೂ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಅನುಕೂಲತೆಗಳು ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಪಡೆದ ರೈತನಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಐಎಂಓ-ಸ್ಟ್ರಿಟ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಅಮೇರಿಕಾ, ಯುರೋಪು, ಜಪಾನಿನ ದೃಢೀಕರಣ ಪತ್ರ ಪಡೆದಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ದೃಢೀಕರಣಪತ್ರ ಪಡೆದು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದೆ. ಜೈವಿಕ ಅಕ್ಕಿ ಬೆಳೆಯುವವರು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಪಡೆದರೆ ಅಮೇರಿಕಾ, ಜಪಾನು, ಯುರೋಪ್‌ಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜೈವಿಕ ಅಕ್ಕಿಯ ರಫ್ತು ಮಾಡಬಹುದು.

ನಮ್ಮ ದೇಶದೊಳಗೆ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸುವವರು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಜೈವಿಕ ಕೃಷಿ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಪಡೆದರೆ ಸಾಕು.

ವಿಳಾಸಗಳು :

ಐ.ಎಂ.ಓ. ಕಂಟ್ರೋಲ್,

೧೨೧೪, ಡಬಲ್‌ರೋಡ್

ಇಂದಿರಾನಗರ ೨ನೇ ಹಂತ, ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦೦೨೮

ದೂರವಾಣಿ : ೦೮೦-೨೫೨೮೫೮೮೨

ಸ್ಕಾಲ್ ಇಂಟರ್‌ನ್ಯಾಷನಲ್

೧೯೧, ಮೊದಲನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ. ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬಡಾವಣೆ

ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦೦೮೬

ದೂರವಾಣಿ : ೦೮೦-೨೨೪೯೯೧೯೨೮

ಬಯೋಟೆಕ್ನಾಲಜಿ ಸೆಂಟರ್

ತೋಟಗಾರಿಕಾ ವಿಭಾಗ

ಹುಳಿಮಾವು, ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦೦೭೬

ನ್ಯಾಷನಲ್ ಸೆಂಟರ್ ಫಾರ್ ಆಗ್ರ್ಯಾನಿಕ್ ಫಾರ್ಮಿಂಗ್

ಬಳ್ಳಾರಿ ರಸ್ತೆ, ಹೆಬ್ಬಾಳ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಅನಿವಾರ್ಯ ಪ್ರಸಂಗ

ತೀರಾ ತೀರಾ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದಾಗ ಹಾಗೂ ರೋಗನಿರೋಧಕಗಳಾಗಿ ನಿಷೇಧಿತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದರೆ, ಅಂತಹ ಕೃಷಿಕನು, ಪಶುಪಾಲಕನು, ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು, ಹೈನನ್ನು ಸಾವಯವವೆಂದು ನೀಡಬಾರದು. ಆ ವರ್ಷದ ಫಸಲನ್ನು, ಹೈನನ್ನು ಸಾವಯವದಡಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡದೇ, ಮುಂದಿನ ಬಾರಿ ಮತ್ತೆ ಸಾವಯವ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದು. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಹುಂಬತನದಿಂದ ನೀಡಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ಮುಂದೆಂದೂ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಪಡೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರದ ರದ್ದು

ಸಾವಯವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದಾಗ ನಿಷೇಧಿತ ವಸ್ತುಗಳ ಸಶೇಷ ಕಂಡುಬಂದರೆ ಮೊದಲು ಅವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ದಾಖಲಿಸಬೇಕು. ಶೇಕಡಾ ಐದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ನೀಡಿದ ಸಂಸ್ಥೆಯ ತಪಾಸಣೆ ಮಾಡುವವರು ನಿಜವಾದ ಕಾರಣ ಹುಡುಕಲು ಜಮೀನಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ವರದಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರದ ರದ್ದತಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಬಹುದಾದ ವಸ್ತುಗಳು

ಆಲ್ಕೋಹಾಲ್, ಇಥೆನಾಲ್, ಐಸೊಪ್ರೊಪೆನಾಲ್‌ಭರಿತ ವಸ್ತುಗಳು, ಶುದ್ಧ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಕಾಯ್ದೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಕ್ಲೋರಿನ್ ವಸ್ತುಗಳು, ಹೈಡ್ರೋಜನ್ ಥೆರಾಕ್ಸೈಡ್, ಸೋಡಿಯಂ ಹೈಪೋಕ್ಲೋರೈಡ್, ಕ್ಲೋರಿನ್ ಡೈ ಆಕ್ಸೈಡ್, ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಹೈಪೋಕ್ಲೋರೈಟ್, ಸೋಪು ದ್ರಾವಣಗಳು, ಸಸ್ಯಜನ್ಯ ಔಷಧಿಗಳು, ಕಳೆನಿವಾರಕ ಯಂತ್ರಗಳು, ಸಸ್ಯಜನ್ಯ ಕಳೆ, ಕೀಟ, ರೋಗನಿವಾರಕಗಳು ಯಾವುದೇ ಮುಚ್ಚಿಗೆಗಳು (ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್, ಪತ್ರಿಕೆಗಳು) ಇತ್ಯಾದಿ ಸೇರಿವೆ.

ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಳಸುವ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು

ಇಲಿ ಕೊಲ್ಲಲು, ಕೀಟ ಬಲೆಗಳು (ಅವುಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಅಮೋನಿಯಂ ಕಾರ್ಬೋನೇಟ್), ಬೋರಿಕ್ ಆಸಿಡ್ (ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸೋರದಂತೆ) ಸಲ್ಫರ್, ಎಣ್ಣೆಗಳು, ಫೆರೋಮೋನ್ಸ್, ವಿಟಮಿನ್ ಡಿ೩, ಕಾಪರ್, ಕಾಪರ್ ಸಲ್ಫೇಟ್, ಹೈಡ್ರೇಟೆಡ್ ಲೈಮ್, ಸುದ್ದಿ, ಟೆಟ್ರಾಸೈಕ್ಲಿನ್ (ಬೆಂಕಿ ರೋಗಕ್ಕೆ), ನೀರಿನ ಸಸ್ಯಗಳ ಕಷಾಯ, ಹ್ಯುಮಿಡ್ ಆಸಿಡ್, ಮ್ಯಾಂಗ್ನೀಷಿಯಂ ಸಲ್ಫೇಟ್, ಮೈಕ್ರೋನೂಟ್ರಿಯಾಟ್ಸ್ (ಮಬ್ಬು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ. ಆದರೂ ನೈಟ್ರೈಟ್ ಅಥವಾ ಕ್ಲೋರೈಡ್ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲ) ಕರಗಬಲ್ಲ ಬೋರಾನ್ ವಸ್ತುಗಳು, ಸಲ್ಫೇಟ್ಸ್, ಕಾರ್ಬೋನೇಟ್ಸ್, ಆಕ್ಸೈಡ್ಸ್, ಸಿಲಿಕೈಟ್ಸ್ ಆಫ್ ಜಿಂಕ್, ಕಬ್ಬಿಣ, ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್, ಮಾಲಿಬ್ಡಿನಮ್, ಸೆಲೆನಿಯಮ್ ಹಾಗೂ ಕೊಬಾಲ್ಟ್ ಪಿ.ಎಚ್. ೩.೫ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಬಹುದಾದ ಮೀನುಗೊಬ್ಬರ, ವಿಟಮಿನ್ ಆ, ಇ ಮತ್ತು ಉ. ಬೆಳೆ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ನಿಯಂತ್ರಕಗಳು (ಉದಾ: ಇಥಿಲೀನ್ ಪೈನಾಪಲ್‌ನ ಹೂವುಗಳು ಬೇಗ ಬರುವಂತೆ

ಮಾಡುತ್ತವೆ) ಕೊಯ್ಲು ನಂತರ ಹಾಳಾಗದಂತೆ ಬಳಸುವ ಲಿಗ್ನಿನಿನ್ ಸಲ್ಫೋನೇಟ್, ಸೋಡಿಯಂ ಸಿಲಿಕೇಟ್ (ಹಣ್ಣುಗಳಿಗೆ) ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ರಕ್ಷಣಾ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುಗಳೂ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಗೆ ಮಾನ್ಯ.

ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ನಿಷೇಧಿತ ವಸ್ತುಗಳು

ಸುಟ್ಟ ಗೊಬ್ಬರ, ಕಾರ್ಬಾನಿಯ ಬೂದಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಪಿ.ವಿ.ಸಿ. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಆರ್ನಿಕ್, ಲೆಡ್, ತಂಬಾಕುಪದಾರ್ಥಗಳು, ಪೊಟ್ಯಾಷಿಯಂ ಕ್ಲೋರೈಡ್, ಸೋಡಿಯಂ ನೈಟ್ರೇಟ್ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಷೇಧಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪಶುಪಾಲನೆಗೂ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಉಂಟು!

ಅಜ್ಜಂಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಅಮೃತಮಹಲ್ ತಳಿಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ ಅಪ್ಪಟ ಸಾವಯವ ಪಶುಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಬಿಟ್ಟರೆ ನಮ್ಮ ಯಾವ ದೈರಿಗಳೂ ಸಾವಯವವಲ್ಲ. ಕೋಳಿ ಫಾರಂಗಳು ಸಾವಯವವಲ್ಲ, ಆದರೆ ಕುರಿಹಿಂದುಗಳು ಸಾವಯವಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರ.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಕೃಷಿಗೆ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ತರುವುದು? ಹೀಗಾಗಿ ನಾವೇ ಗೊಬ್ಬರ, ಕೀಟನಾಶಕಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಅದು ಯಾವುದೇ ವಿಧಾನ ಆಗಿರಲಿ, ನಾವೇ ಕೃಷಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಭಾಗಿಯಾಗಿರುವುದೇ ಸಾವಯವವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಪಶುಪಾಲನೆಯೇ ಪ್ರಮುಖವಾದಾಗ, ಸಾವಯವ ಹರವಾದರೆ ಇದೂ ಸಾಧ್ಯ.

ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ನಾಟಿ ಹಸುಗಳನ್ನು ಉಳಿಸುವ, ಬೆಳೆಸುವ ಆಂದೋಲನ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸಾವಯವ ಪಶುಪಾಲನೆಗೂ ಮಹತ್ವ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ.

ಸಾವಯವ ಪಶುಪಾಲನೆಗೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಪಡೆಯಲು ಬಯಸುವವರು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

- ಇಲ್ಲಿ ದೇಸಿ ಹಸು ಹಾಗೂ ವಿದೇಶಿ ಹಸುಗಳೆಂಬ ಬೇಧವಿಲ್ಲ. ಹಸು-ಎಮ್ಮೆ-ಕುರಿ ಯಾವುದೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅವು ಪ್ರಾರಂಭದ ಮೂರು ಕರಾವಳಿ ಆದಮೇಲೆ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಆ ಹಸು, ಎಮ್ಮೆಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾವಯವದಲ್ಲೇ ಬೆಳೆಸಬೇಕು.
- ತಳಿವರ್ಧನೆಗೆ ತರುವ ಹೋರಿಗಳೂ ಸಹ ಸಾವಯವದಲ್ಲೇ ವರ್ಧನೆಯಾದ ಮೂರನೇ ತಲೆಮಾರಾಗಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸ್ವತಃ ಬೆಳೆಸಬೇಕು.
- ರಾಸಾಯನಿಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮೇವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲೇಬಾರದು. ಕೊಳಚೆ ನೀರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮೇವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ಪಶು ಆಹಾರ ಬಳಸುವವರು ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಸಾವಯವದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಧಾನ್ಯ ಹಾಗೂ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕಂಪೆನಿಗಳ ಪಶು ಆಹಾರ ಕೊಳ್ಳಲೇಬಾರದು.
- ಪಶು ಔಷಧಿಗಳು, ಹಾರ್ಮೋನುಗಳು ಹಾಗೂ ಬೆದೆ ಬರಲು ಬಳಸುವ ಔಷಧಿಗಳು ಹೀಗೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಬಳಸಬಾರದು.
- ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಳಕೆ ಇರಬಾರದು. ಯೂರಿಯಾ ಹಾಗೂ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳ ಬಳಕೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಮಾಂಸದ ಆಹಾರಬಳಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.
- ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ತಳಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವು ರೋಗನಿರೋಧಕ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ತಳಿಗಳಾಗಿರಬೇಕು.
- ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಜೀರ್ಣಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುವ ಅವಶ್ಯಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಆ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಸಾವಯವ ಪಶುಪಾಲನಾ ಸಮೂಹದಿಂದ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಿದ್ದಾಗಿರಬೇಕು.

- ಅವುಗಳ ವಸತಿ ಪ್ರದೇಶ ಹಿಂಸಾದಾಯಕವಾಗಿರದೆ ಸಹಜ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಓಡಾಡಲು, ಕಾಲಾಡಲು ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿರಬೇಕು.
- ಒಂದೊಮ್ಮೆ ವಸತಿಗೃಹ ನಿರ್ಮಿಸಿದರೆ ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಬರುವಂತಿರಬೇಕು. ನೆರಳು, ತಂಪು ಇರಬೇಕು. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಾತಾವರಣವೂ ಅಗತ್ಯ. ಹೊರಾಂಗಣ, ಕಾಲಾಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇವೂ ಅವಶ್ಯಕ. ಮಲಗುವ ಪ್ರದೇಶ ಸದಾ ಒಣಗಿರಬೇಕು. ಉಷ್ಣಾಂಶ ನಿಯಂತ್ರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಗಾಳಿಯಾಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಕಡ್ಡಾಯ.
- ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ವ್ಯಾಕ್ಸಿನ್‌ಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಔಷಧಿ ನೀಡುವುದೂ ಮುಖ್ಯ.
- ಫೆಡರಲ್ ಪುಡ್, ಡ್ರಗ್ ಹಾಗೂ ಕಾಸ್ಮೆಟಿಕ್ ಆಕ್ಟ್ ರೂಪಿಸಿದ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪಶು ಔಷಧಿ, ಆಹಾರಗಳನ್ನು ಬಳಸಬಹುದು.
- ಪಶುಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಸಾಯನಿಕ ಅಥವಾ ನಿಷೇಧಿಸಿದ ಆಹಾರಪದಾರ್ಥ, ಔಷಧಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದರೆ ತಕ್ಷಣ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.
- ಉಳಿದಂತೆ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ನೀಡುವಾಗ ಅನುಸರಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತವೆ.
- ಪಶುಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಪಶುಗಳಿಗೂ (ಹಸು, ಎಮ್ಮೆ, ಕುರಿ ಇತ್ಯಾದಿ) ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದಾಖಲಾತಿ ಇರಬೇಕು. ಒಟ್ಟು ಖರ್ಚು, ವೆಚ್ಚ, ಉತ್ಪಾದನೆ ದಾಖಲಾತಿಗಳೂ ಇರಬೇಕು. ಯಾವ ಸಣ್ಣ ವಿವರವನ್ನೂ ಬಿಡಬಾರದು.
- ಹಸುಗಳನ್ನು ಮೇಯಲು ಹೊರಗೆ ಬಿಟ್ಟಾಗ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸೇವನೆ, ರಾಸಾಯನಿಕ ಮೇವುಗಳ ಸೇವನೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯ.
- ಪಶುಪಾಲನೆಯೊಂದಿಗೆ ಪಶು ಉತ್ಪನ್ನಗಳೂ ಸಾವಯವವಾಗಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಾಲು ಮತ್ತು ಹಾಲಿನುತ್ಪನ್ನಗಳು, ಗೊಬ್ಬರ ಇವುಗಳು ಸಾವಯವವೆಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಸುಟ್ಟ ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಮಾನ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ. ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಾಗ ಮಾನ್ಯತೆ ಹೊಂದಿದ ಬಣ್ಣ, ಸಾವಯವ ಸಕ್ಕರೆ, ಬೆಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಇತರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಬೇಕು.
- ಪಶು ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಮಾರುವುದಿದ್ದರೆ, ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡಿದ ಸಮಯ, ಹಾಳಾಗದೇ ಇರುವ ಸಮಯ, ಅದರಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ವಸ್ತುಗಳು, ಪ್ರಮಾಣ ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ನಮೂದಿಸಿರಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ಆ ಇತರೆ ವಸ್ತುಗಳು ಸಾವಯವವೆನ್ನುವ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರವೂ ಇರಬೇಕು.
- ಸಾವಯವ ಪಶುಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಆಸ್ಪಿರಿನ್, ಕ್ಲೋರಿನ್‌ಭರಿತ ವಸ್ತುಗಳು (ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಪ್ರಮಾಣದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ) ಗ್ಲೂಕೋಸ್, ಆಲ್ಕೋಹಾಲ್‌ಗಳು, ಗ್ಲಿಸರಿನ್, ಅಯೋಡಿನ್, ಕೆಲವೇ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಕ್ಸಿಟೋಸಿನ್ ಹಾಗೂ ಪಾರಸೈಟಿಸೈಡ್, ವ್ಯಾಕ್ಸಿನ್‌ಗಳು, ಕಾಪರ್ ಸಲ್ಫೇಟ್, ವಿಟಾಮಿನ್ಸ್ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಳಸಬಹುದು.

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸಾವಯವ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ದೃಢೀಕರಣ

ಇಸವಿ ೨೦೦೪ರಲ್ಲಿಯೇ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ನೀತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಯಿತು. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೂ ನೂರಾರು ಎಕರೆ ಜಮೀನನ್ನು ಸಾವಯವವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಮಗ್ರ ಪೀಡೆ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಸಮಗ್ರ ಪೋಷಕಾಂಶ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ರೈತ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಹೇಳಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಾವಯವ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೂ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಒದಗಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಸಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ರೈತರ ಸಹಕಾರ, ವಿಶ್ವಾಸ ಅತ್ಯಗತ್ಯ.

ಈ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರವನ್ನೂ ಸಹ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಗುಂಪು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೀಗೆ ಎರಡು ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ವೈಯಕ್ತಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಕರು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ಬೇಸಾಯ ಕ್ರಮಗಳು, ಬೆಳೆ, ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ವರ್ಷ, ನಾಟಿ/ಬಿತ್ತನೆ ದಿನಾಂಕ, ಬೀಜ ಖರೀದಿ ಮಾಹಿತಿ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ದಾಖಲೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯ ದಾಖಲಾತಿ ಪುಸ್ತಕ ಜೈವಿಕ ಕೃಷಿ ಸೊಸೈಟಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನೋಂದಾಯಿತ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಕರ ಸಂಘಗಳು, ಬಳಗಗಳು, ಕ್ಲಬ್‌ಗಳಿಗೆ ದಾಖಲಾತಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ೨೫೦ರಿಂದ ೫೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗುಣಮಟ್ಟ ಪರಿಶೀಲನೆ, ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ಜೈವಿಕ ಕೃಷಿ ಸೊಸೈಟಿ ಮುಖಾಂತರ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಗುವುದು. ಇವರು ನೇಮಿಸಿದ ಪರಿವೀಕ್ಷಕರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೂರು ಸಾರಿ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿ, ದಾಖಲಾತಿ ಹಾಗೂ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ನಿಯಮಪಾಲನೆ ಮಾಡಿರುವ ಕೃಷಿಕರ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಸಾವಯವ ಗುರುತು ಹಾಗೂ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಜೈವಿಕ ಕೃಷಿ ಸೊಸೈಟಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಾರಾಟ ಮಳಿಗೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗುವುದು.

ಗುಂಪು ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಗುಂಪು ದೃಢೀಕರಣ ಮಾಡಿಸುವವರು, ಕನಿಷ್ಠ ೫೦ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ೫೦ ರೈತರನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸಂಘ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳಿತು. ಇವರ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ದೃಢೀಕರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ರೈತರಿಗೆ ತಲಾ ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಜ್ಯ ಸೊಸೈಟಿ ನೀಡುವ ದಾಖಲಾತಿ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿವರಗಳಿಗೂ ಸೂಕ್ತ ವರದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರಬೇಕು.

ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಅಂಗೀಕೃತಗೊಂಡ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇದರ ಉಸ್ತುವಾರಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಗುಂಪಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿರುವ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಗುಂಪಿನ ಮೂಲಕವೇ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಬೇಕು. ಜೈವಿಕ ಕೃಷಿ ಸೊಸೈಟಿಯ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಘ ಹಾಗೂ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಘಗಳ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾವಯವ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ, ಕೊಯ್ಲೋತ್ತರ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯವರ್ಧನೆಗಾಗಿ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಯತ್ನೋಪಕರಣಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಧನವಿದೆ. ಸುಮಾರು ೧೦ ಲಕ್ಷದವರೆಗೂ ಸಹಾಯಧನ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾವಯವ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಹಾಗೂ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಒದಗಿಸುವವರೆಗೂ ರಾಜ್ಯದ ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ಸತತ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಅಥವಾ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಧನ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಹಾಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ರೈತರು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಗೋಸ್ಕರ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ (ಎರೆಗೊಬ್ಬರ, ಡೈಜೆಸ್ಟರ್ ಇತ್ಯಾದಿ) ರೈತರಿಗೆ ಸಹಾಯಧನ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಜ್ಯ ಸಾವಯವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

ರಾಜ್ಯದ ಪರಿಸರ ರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯ್ದೆ ಅನ್ವಯ ರಾಜ್ಯದ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಆಹಾರೋತ್ಪಾದನೆಗಳು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಂದಾಯಿತ ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಬಳಗಗಳು, ಕ್ಲಬ್‌ಗಳು ನಡೆಸಬಹುದು. ಪ್ರತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೂ ಸೂಕ್ತ ಸಹಾಯಧನ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ತರಬೇತಿ, ಪ್ರಚಾರ ಹಾಗೂ ಕ್ಷೇತ್ರ ವೀಕ್ಷಣೆ

ಸಾವಯವದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಖರ ಮಾಹಿತಿ, ರಾಸಾಯನಿಕ ವಿಷದ ತಿಳುವಳಿಕೆ, ತಳಿಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಆಹಾರ, ಆರೋಗ್ಯ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತ ಒಂದು ದಿನದ ತರಬೇತಿ, ಕಾರ್ಯಾಗಾರ, ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ, ಕ್ಷೇತ್ರ ಭೇಟಿ ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಡೆಸಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆ, ತಾಲ್ಲೂಕು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಬೇಕು. ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಕರ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಸಬಹುದು. ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ೧೦೦ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು, ತಾಲ್ಲೂಕು/ಗ್ರಾಮಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ೫೦ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕು.

ಸ್ಥಳೀಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಕಟಣೆ ನೀಡಬೇಕು. ತಜ್ಞರಿಂದ ವಿಷಯ ಮಂಡನೆ, ಸಂವಾದ ಇರಬೇಕು. ತರಬೇತುದಾರರಿಗೆ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ, ಪರಿಕರಗಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀಡಲಾಗುವುದು.

ಹೀಗೆ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಸಬಯಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (ಸರ್ಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರೇತರ) ಜಿಲ್ಲಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಮಿಷನ್‌ರವರ ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆದು ರಾಜ್ಯ ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಮಿಷನ್ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಸಬೇಕು ಹಾಗೂ ಒಂದು ವಾರದೊಳಗೆ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು.

***

ವಿಷದ ಗರ್ಕಿನ್ ವಶವಾದ (ಶವವಾದ) ಕುಮುದ್ವತಿ ತೀರ

ಹಿನ್ನೋಟ

ಬಟಾಣಿ ಜಡ್ಡಿನ ಡಾಕಪ್ಪ, ರಿಪ್ಪನ್‌ಪೇಟೆಯ ವೆಂಕೋಜಿರಾವ್, ಅರಸಾಳಿನ ಸುರೇಶ್, ಕೊಳವಂಕದ ಸುಧಾಕರ ಇವರೆಲ್ಲಾ ರೊಕ್ಕ ತರಲು ಶಿಕಾರಿಪುರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೂ ೧೦ ಸಾವಿರ ಬರಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೂ ಇವತ್ತು ಎಷ್ಟು ದುಡ್ಡು ಕೊಡಬಹುದು? ನಾವು ಮಾಡಿದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಖರ್ಚು-ವೆಚ್ಚ ಎಲ್ಲವೂ ಈ ಕಂತಿನಲ್ಲಿ ತೀರಬಹುದೇ? ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅವರವರೊಳಗೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಏನೆಲ್ಲಾ ಚರ್ಚೆಗಳು, ವಿಚಾರಗಳು ಆಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಶಿಕಾರಿಪುರ ಬಂದೇಬಿಟ್ಟಿತು. ಇಂಡೋ ಅಮೆರಿಕನ್ ಸೀಡ್ಸ್‌ನವರ ಗ್ರೀನ್ ಆಗ್ರೋಪ್ಯಾಕ್ ಅಂಗಡಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೊರಟರು.

ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಕುಮುದ್ವತಿ ತೀರದ ಈ ಎಲ್ಲಾ ರೈತರ ಬಳಿಗೆ ಗರ್ಕಿನ್ ಬೀಜ ಹೊತ್ತ ಎಜೆಂಟರು ಬಂದರು. ಬೀಜ ನಾವೇ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಗೊಬ್ಬರ ನಾವೇ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಔಷಧಿಗಳನ್ನೂ ನಾವೇ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ನೀವು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದರಾಯಿತು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾವೇ ಮನೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತೇವೆ. ನಿಮಗೆ ಯಾವ ರಿಸ್ಕೂ ಇಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಮೂರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕಂತೆ ಕಂತೆ ಹಣ ಎಣಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಏನೆಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಆಮಿಷಗಳ ಮಳೆ ಸುರಿಸಿದರು.

ಕುಮುದ್ವತಿ ತೀರದ ರೈತರೆಲ್ಲಾ ಒಪ್ಪಿದ್ದು ಆಯಿತು. ಕಂಪೆನಿಯ ಒಪ್ಪಂದಪತ್ರಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದ್ದೂ ಆಯಿತು. ಬೀಜ, ಗೊಬ್ಬರ, ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕಂಪೆನಿಯೇ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅದರ ಬೆಲೆ ನಿಗದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕಂಪೆನಿಯೇ ಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆಗ ಬೀಜ, ಗೊಬ್ಬರ, ಔಷಧಿಗಳ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಮಠುರಿದುಕೊಂಡು ಉಳಿದ ಹಣ ರೈತರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಬೀಜ ಹುಟ್ಟದಿದ್ದರೆ, ಫಸಲು ಬರದಿದ್ದರೆ, ಫಸಲು ನಾಶವಾದರೆ ಆಗ ಕಂಪೆನಿ ನೀಡಿದ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ರೈತನೇ ಕೈಯಿಂದ ಹಣ ಕೊಡಬೇಕು. ಗರ್ಕಿನ್ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕಂಪೆನಿ ಬೆಲೆ ನಿಗದಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆಯಿಲ್ಲ. ಇದು ಒಪ್ಪಂದಪತ್ರ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು.

ರೈತರೆಲ್ಲಾ ೧೦೦ ಗ್ರಾಂಗೆ ೪೦೦ ರೂಪಯಿಗಳ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಎಕರೆಗೆ ೯೦೦ ಗ್ರಾಂ ಬೀಜಗಳನ್ನು ತಂದರು.

ಒಳನೋಟ

ಗರ್ಕಿನ್ ಬೀಜದೊಂದಿಗೆ ಕಂಪೆನಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಯ ವಿವರವನ್ನು ನೀಡತೊಡಗಿದರು.

ಹದಗೊಳಿಸಿದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಅಡಿಗಳಿಗೊಂದು ಸಾಲನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ೨೦ ಸೆಂಟಿಮೀಟರ್ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಬೀಜ ನೆಡಬೇಕು. ಅರ್ಧ ಎಕರೆ ಪ್ಲಾಟ್‌ಗೆ ೨೫ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಬೇವಿನ ಹಿಂಡಿಯೊಂದಿಗೆ ೧ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಪುಡಾನ್, ೨೫ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಪೊಟ್ಯಾಷ್, ೨೫ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಸೂಪರ್ ಕೊಡಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ೫ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಮ್ಯಾಗ್ನೀಷಿಯಂ ಸಲ್ಫೇಟ್, ೫ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಮಲ್ಟಿಫ್ಲಕ್ಸ್ ನೀಡಬೇಕು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ದಿನಾಲೂ ಎರಡು ತಾಸು ನೀರು ಕೊಡಬೇಕು. ಗಿಡಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ನಾಲ್ಕೈಂಟು ಎಲೆಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಲನೇ ದಿನ ರ್ಯಾಡೋಮಿಲ್ ಹಾಗೂ ಬೇವಿನ ಎಣ್ಣೆ ಮಿಶ್ರಣ ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು. ೧೨ನೇ ದಿನ ನೋವೋಕ್ರಾನ್ ಮತ್ತು ಬ್ಲೈಟೆಕ್ಸ್ ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು. ೧೫ನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ೧ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಪ್ಯಾರಂಥಾಸ್ (೧೬-೨೦) ಗೊಬ್ಬರ ನೀಡಬೇಕು. ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಟೆಂಟಕಲ್ಸ್‌ಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಆಗ ಎಂಟು ಅಡಿಗೊಂದರಂತೆ ಆರು ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಗೂಟ ಹುಗಿಯಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ದಪ್ಪ ಗೇಜಿನ ತಂತಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಎರಡು ಹೊತ್ತು ನೀರು ಕೊಡಬೇಕು. ಹಾಗೇ ಒಂದು ಕ್ವಿಂಟಲ್ ಡಿ.ಎ.ಪಿ. ಕೊಡಬೇಕು. ಆಗಾಗ ಕಳೆ ತೆಗೆದು ಗಿಡದ ಬುಡ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿಡಬೇಕು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಪ್ರತಿ ಐದು ದಿವಸಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನೀಮ್‌ಗೊಬ್ಬರ+ಬ್ಲೈಟೆಕ್ಸ್+ಎಕಲೆಕ್ಸ್ ಕೊಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಬ್ಲೈಟೆಕ್ಸ್+ಪೊಟ್ಯಾಷಿಯಂ ನೈಟ್ರೇಟ್ ಕೊಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಬ್ಲೈಟೆಕ್ಸ್+ಮ್ಯಾಗ್ನೀಷಿಯಂ ಸಲ್ಫೇಟ್... ಮತ್ತು... ಮತ್ತು... ಮತ್ತು...

ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಕಾಯಿ ಸೊಟ್ಟ ಪಟ್ಟವಾದರೆ ಯೂರಿಯಾ+ಸಿಎಎನ್ ಕೊಡಬೇಕು. ಗಿಡ ಸುರುಟಿ ಹೋದರೆ ಮತ್ತೊಂದು, ಗರ್ಕಿನ್ ತುದಿ ಕೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು... ಹೂವಿಗೆ ಹುಳಗಳು ಬಂದರೆ ಮತ್ತೊಂದು... ಇವೆಲ್ಲದರ ಮಧ್ಯೆ ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಕಿನ್ ಬಿಡತೊಡಗಿತು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಗಿಡಗಳ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು, ಗಟ್ಟಿತನ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಇನ್ನಷ್ಟು ಗೊಬ್ಬರ ಇನ್ನಷ್ಟು ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಯಿತು.

ಮಾತುಕತೆ

ವೆಂಕೋಜಿರಾವ್‌ರವರ ಗರ್ಕಿನ್ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಆರು ಜನ ಕೊಯ್ಲು ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಎರಡು ಇಂಚಿನ ಗರ್ಕಿನ್ ಮೊದಲ ದರ್ಜೆಯದು. ೯ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಒಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ, ಎರಡನೆಯ ದರ್ಜೆ ೫ ರೂಪಾಯಿಗೆ ೧ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ, ಮೂರನೆಯ ದರ್ಜೆ ೨ ರೂಪಾಯಿಗೆ ೧ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ. ಇವರಿಗೆ ಮೊದಲ ದಿನ ಸಿಕ್ಕ ೬೦ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಗರ್ಕಿನ್‌ನಲ್ಲಿ ೩೫ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಮೊದಲ ದರ್ಜೆಯ ಗರ್ಕಿನ್ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅನಂತರ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಗರ್ಕಿನ್ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮೊದಲ ದರ್ಜೆಯದು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಅಭ್ಯಾಸ ಆಗುವವರೆಗೆ

ಎರಡು ಇಂಚಿನ ಗರ್ಕಿನನ್ನು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸದೋರು ಕೊಯ್ಯೋದೆ ಇಲ್ಲ. ಹಂಗಾಗೆ ಮೊದಲು ಮೊದಲು ದಿನಕ್ಕೆ ೪೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಸಿಕ್ತದೆ... ಆಮ್ಯಾಲೆ ದಿನಕ್ಕೆ ೧೫೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೂ ಸಿಗ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ವೆಂಕೋಚಿರಾವ್.

ಡಾಕಪ್ಪ ಮತ್ತು ಸುಧಾಕರ್‌ರವರ ತೋಟ ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಸದಾ ತೋಟದಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇತರ ಕೆಲಸದವರೊಂದಿಗೆ ತಾವೂ ಸೇರಿ ಹುರುಪು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಅರ್ಧ ಎಕರೆ ಗರ್ಕಿನ್ ತೋಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ೨೦೦ ಗೂಟಗಳನ್ನು ಕಾಡಿನಿಂದ ಕಡಿದು ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದವರಿಗೆ ಒಂದು ಗೂಟಕ್ಕೆ ೨ ರೂಪಾಯಿಯಂತೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನಮಗೆ ಇದೊಂದು ರೀತಿ ಹೊಸಾ ಕೆಲಸ. ಏನೇನೋ ಹೆಸರಿನ ಗೊಬ್ಬ, ಏನೇನೋ ಔಷಧಿಗಳು, ಅವರು ತಂದಿದ್ದು, ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು. ನಾವು ಹಾಕಿದ್ದೇ ಹಾಕಿದ್ದು. ನಮಗಂತೂ ಈಟೀ ಉದ್ದನ್ನ ಸೌತೆಕಾಯಿ ಬೆಳೆಯೋದು, ತಿನ್ನೋದು ಗೊತ್ತೇ ಇರ್ಲಿಲ್ಲ. ಅದೆಲ್ಲೋ ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನ ಕೊಟ್ಟೆ ಜೊತೆ ನಂಜಿಕೋತ ತಿನ್ನಾರಂತೆ. ಉಪ್ಪು, ಹುಳಿ ಹಾಕಿದ ಒಂದು ಗರ್ಕಿನ್‌ಗೆ ಇಪ್ಪತ್ ರೂಪಾಯಿಯಂತೆ! ಕೊಯ್ತಾ ಕೊಯ್ತಾ ಒಂದು ತಿಂದ್ರೂ ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿ! ತಿಂದಂಗ್ಲಾಕ್ಕೆತಿ ಅಲ್ಲಾ ಸಾರ್ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಡಾಕಪ್ಪ ಮತ್ತು ಸುಧಾಕರ್.

ಅರಸಾಳಿನ ಸುರೇಶ್ ಹೇಳುವುದೇ ಬೇರೆ. ಅವರ ಗರ್ಕಿನ್ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬೀಜ ತಂದ ದಿನದಿಂದ ೮ ಜನ ಕಾಯಂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿದ್ದು, ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿದ್ದು, ಗೂಟ ನೆಟ್ಟಿದ್ದು, ತಂತಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದು, ಬಳ್ಳಿಯ ನಡುವನ್ನು ಮೆತ್ತಗೆ ಹಿಡಿದು ದಾರ ಕಟ್ಟಿದ್ದು, ನೀರು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು, ಔಷಧಿ ಹೊಡೆದಿದ್ದು, ಗರ್ಕಿನ್ ಕೊಯ್ತಿದ್ದು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ತೂಕ ಹಾಕಿದ್ದು. ಹೀಗೆ ಕೆಲಸ... ಕೆಲಸ... ಕೆಲಸ... ಮಾಡಿ ಬಂದು ಈಗ ರೊಕ್ಕ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅದೂ ೨೦ ದಿನಗಳ ಕಂತಿನಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ೪೦೦ ಆಳುಗೆಲಸ ಆಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಎಷ್ಟು ಕೆಲಸವಿದೆಯೋ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಾಕಿರೋ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಔಷಧಿ ಅಂತ ಹೊಡೆದಿರೋ ವಿಷ ನೋಡಿದ್ರೆ ನಾವಂತೂ ತಿನ್ನೋ ಹಾಗೇ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ನೆಲಕ್ಕೆ ನಾವೀಗ ಎಷ್ಟೊಂದು ವಿಷ ಬೆರೆಸಿದೆವು ಎಂದು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದರೆ ನನಗೇ ಭಯವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಸುರೇಶ್.

ಗರ್ಕಿನ್ ಹಾಕಿದ ದಿನದಿಂದ ಕುಮುದ್ಧತಿ ನೀರಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಪೈಪೋಟಿ ನಡೆದಿತ್ತು. ನದಿ ಬತ್ತಿಹೋದಾಗ ಅದರೊಳಗಿನ ಅಂತರ್ಜಲಕ್ಕೆ ಕನ್ನ ಹಾಕಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ನದಿಯ ಹರಿವು, ಒಳಹರಿವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಬತ್ತಿದವು. ಅರ್ಧ ಎಕರೆ ಗರ್ಕಿನ್ ತೋಟಕ್ಕೆ ೫ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಸೇರಿತು. ರ್ಯಾಡೋಮಿಲ್ ಮತ್ತು ಎಕಲೆಕ್ಸ್‌ನಂತಹ ಘೋರ ವಿಷ (ಲೀಟರ್‌ಗಟ್ಟಲೆ) ನೆಲದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳನ್ನು ನುಂಗಿ ಹಾಕಿತು. ದುಂಬಿಗಳು, ಕೀಟಗಳು ಬಾರದಂತೆ ಇಟ್ಟ ಟ್ರಾಪ್‌ನಲ್ಲಿ ವಿಷವಾಯುವಿನಿಂದ ಅನೇಕ ಹಕ್ಕಿಪಿಕ್ಕಿಗಳು ಅತ್ತ ಸುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿನ ವಿಷ, ನೆಲದ ವಿಷ ಕೆಲವು ಅಲರ್ಜಿಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಈ ವಿಷವೆಲ್ಲಾ ಮಳೆನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಕುಮುದ್ಧತಿ ಸೇರಿ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಈಕೆ ವಿಷದ್ಧತಿ ಆಗುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಗಾಳಿ, ಮಣ್ಣು, ನೀರು ಕಣ್ಣಾರೆ ವಿಷವಾಗುವುದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ.

ಛೇ, ನನಗೆ ಬಂದ ಸಾವಿರ ಲಾಭದಲ್ಲಿ ಈ ನೆಲ, ಜಲ, ಗಾಳಿಯನ್ನು ಖಂಡಿತಾ ಸರಿ ಮಾಡಲಾರೆ ಎಂದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡುತ್ತಾರೆ ಅರಸಾಳಿನ ಸುರೇಶ್. ಆದರೆ ಬಟಾಣಿಜಡ್ಡಿನ ಡಾಕಪ್ಪನವರಿಗೆ, ಕೊಳವಂಕದ ಸುಧಾಕರ್ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ಈ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಬೆಳೆಯಿಂದ ೨೫ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಲಾಭವಾಗಿದ್ದು ಅರಸಾಳಿನ ಸಾರಾಯಿ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಗುಲ್ಲಾಯಿತು... ರಿಪ್ಪನ್‌ಪೇಟೆಯ ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಹರಾಜಾಯಿತು... ಆಯನೂರಿನ ಎತ್ತಿನ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ (ವಿನಿಮಯ) ಸಾಟಿ ಆಯಿತು. ಈಗ ಕುಮುದ್ಧತಿ ತೀರದ ರೈತರು ಗರ್ಕಿನ್ ಬೀಜ ಹುಡುಕಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ... ಮುಂಗಾರಿನಲ್ಲೂ ಇದನ್ನು ಬೆಳೆಯಬಹುದೇ ಎಂದು ಏಜೆಂಟರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶಿಕಾರಿಪುರದ ಬಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಸಮಾರೋಪ

ಹೀಗಿರುವಾಗಲೇ ಒಂದು ಸಂಜೆ ಜೋರಾಗಿ ಮಿಂಚು ಗುಡುಗು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಸಿಡಿಲುಗಳು ಅಪ್ಪಳಿಸಿದವು. ಕುಮುದ್ವತಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವೇ ಮಗುಚಿಬಿದ್ದಂತೆ ಆಲಿಕ್ಕುಗಳು ಬಿದ್ದವು. ಭಾರಿ ಮಳೆ ಸುರಿಯಿತು. ಹೀಗೆ ಗರ್ಕಿನ್ ಬಳ್ಳಿಗಳೂ ಸಮಾಧಿಯಾದವು. ಕೊಯ್ಲು ಅಂತಿಮ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ರೈತರಿಗೆ ನಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಗರ್ಕಿನ್‌ನ ಮೊದಲ ದಂಡಯಾತ್ರೆ ಮುಗಿದಿದೆ. ಉಹುಂ... ವಿಷಯಾತ್ರೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ.

***

ಬೆಳೆಗಳೇ ಕಲಿಸುವ ಪಾಠ

ಏನಿದು ರೈತಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆ?

ರೈತಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆ, ಇದೊಂದು ಶೋಧನೆ ಮಾಡಿ ಕಲಿಯುವ ವಿಧಾನವಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರೈತನ ಹಾಗೂ ಗುಂಪಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿ, ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಬರತಕ್ಕಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಚರ್ಚಿಸಿ, ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವತಃ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವ ತರಬೇತಿ. ಪ್ರಯೋಗ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಪರಿಕ್ಷೆ ಮೂಲಕ ರೈತರ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಚತುರತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.

ಪ್ರಾರಂಭ ಹೇಗೆ?

- ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ರೈತರ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುವುದು.
- ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಬೆಳೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಹಾಗೂ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮೂಲಕ, ಪರ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ರೈತಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ನೀಡುವುದು.
- ಅವಶ್ಯಕತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ, ರೈತಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆ, ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಲು ಸಹಭಾಗಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು.
- ಬೇಕಾಗುವ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು.
- ಬಿತ್ತನೆ ಮುಂಚೆ ಪೂರ್ವತರಬೇತಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು.
- ಸಂಪನ್ಮೂಲ ತರಬೇತುದಾರ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು.
- ರೈತಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ಹಾಗೂ ದಾಖಲಾತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸುವುದು.

ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಯಾವುವು?

- ರೈತಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆ ಬೆಳೆ ಪೂರ್ಣಾವಧಿಯವರೆಗೆ ನಡೆಸಲಾಗುವುದು.
- ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ವ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು.
- ಇಲ್ಲಿ ರೈತರು ಬೆಳೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಅಥವಾ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವುದು.
- ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರೈತಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆಯು ಕನಿಷ್ಠ ಮೂರು ಹಂತಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

- ಕೃಷಿ ಪರಿಸರ ಪದ್ಧತಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ
- ಕಿರುಪ್ರಯೋಗಗಳು ಅಥವಾ ವಿಶೇಷ ವಿಷಯದ ಚರ್ಚೆ
- ಗುಂಪು ಚೈತನ್ಯಗೊಳಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

ಶತ್ರು ಹಾಗೂ ಮಿತ್ರಕೀಟಗಳ ದಾಖಲಾತಿ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರೈತಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆ ಮುಂಜಾನೆ ಏಳು ಗಂಟೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ತರಬೇತುದಾರರು ರೈತರಿಗೆ ಕೃಷಿ ಪರಿಸರ ಪದ್ಧತಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಾಗಿ ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದವರು ಬೆಳೆಪದ್ಧತಿ ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡಂತಹ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕೀಟ, ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಎಲೆ, ಮಣ್ಣು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಚೀಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಚರ್ಚಿಸಲು ತರುವುದು.

ರೈತರು ಚಿಕ್ಕಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ, ದೊಡ್ಡ ಹಾಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ರೈತಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇತರ ರೈತರಿಗೂ ಕೂಡ ವಿವರಿಸುವುದು. ಎಲ್ಲರ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದು, ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ, ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ವಾರದ ಪಾಠಶಾಲೆಯ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ವೀಕ್ಷಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ಸೂಕ್ತ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

- ರೈತಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ರೈತರಿಗೆ ಲಘು ಉಪಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು.
- ರೈತರ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಲು, ಬಲಪಡಿಸಲು ಮತ್ತು ಸಂಘಟನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಗುಂಪು ಚೈತನ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ?

ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಶೇಷ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಉಪನ್ಯಾಸವಲ್ಲದೇ, ರೈತರಿಗೆ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಅವುಗಳ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಕೊರಕ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಶೇಂಗಾದಲ್ಲಿ ಜಿಪ್ಸಂ ಬಳಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಕೊನೆಗೆ ರೈತಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ, ಮುಂದಿನ ಪಠ್ಯದಿನದ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ರೈತಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳ ನಡುವೆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಗಾ ಇಡುವುದು. ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆದಂತಹ ಬದಲಾವಣೆ ಬರೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮುಂದಿನ ರೈತಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವುದು.

ಬೆಳೆ ಕಟಾವು ನಂತರದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೇನು?

- ರೈತಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮದ ಇನ್ನುಳಿದ ರೈತರಿಗೆ ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಲು ಕ್ಷೇತ್ರೋತ್ಸವ ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು. ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹಾಗೂ ವಿಧಾನವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು

ಹೋಗುವುದು. ಈ ರೀತಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದರಿಂದ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ರೈತರಿಗೆ ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು, ನಿಪುಣ ರೈತರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಈ ವಿಧಾನ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

- ರೈತಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆಯ ಮುಂಚೆ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ರೈತರಿಗೆ ಬ್ಯಾಲೆಟ್ ಬಾಕ್ಸ್ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ, ಕಲಿತ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವುದು.
- ರೈತಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆಯ ಕೊನೆಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಜನೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ರೈತಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಸಲುವಾಗಿ ಗುಂಪುಸಭೆ ಹಾಗೂ ಪುನಶ್ಚೇತನ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಫಲಿತಾಂಶಗಳಾವುವು?

- ರೈತಕ್ಷೇತ್ರ ಪಾಠಶಾಲೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ, ರೈತರು ಕೃಷಿ ಪರಿಸರ ಪದ್ಧತಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಹಾಗೂ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಬಾಹ್ಯ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿ, ಬಳಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ಪ್ರಯೋಗ ಹಾಗೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ಶೋಧನೆ ಮೂಲಕ ರೈತರನ್ನು ಎಂತಹ ಕಠಿಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಬೆಳೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.
- ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಜ್ಞಾನ-ಕೌಶಲ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದವರು ಎಎಮ್‌ಇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ರಾಯಚೂರು.

***

ಹಸಿರು ಮತ್ತು ಬೆಳಕು – ಕಬ್ಬಿಗಿರೆಯ ಬದಲಾದ ಬದುಕು

ಅಂದು ಮುಂಜಾನೆಯೇ ತುಂತುರು ಮಳೆಹನಿ ಕಬ್ಬಿಗಿರೆಯನ್ನು ತೊಯ್ಯಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಊರಿನ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಸರಸರನೆ ಬೆಳಗಿನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಹಸಿರುಹಬ್ಬದ ತೋರಣಗಳು ಸ್ವಾಗತ ಕೋರುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೊತ್ತೇರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣನಹಳ್ಳಿ, ಅಜ್ಜೇನಹಳ್ಳಿ, ಚಿಕ್ಕರಸನಹಳ್ಳಿಯ ಜನಗಳು ಕಬ್ಬಿಗಿರೆಗೆ ಕಳಶ ಹೊತ್ತು ವಾದ್ಯಮೇಳಗಳೊಂದಿಗೆ ಬರತೊಡಗಿದರು.

ಊರಿನ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಳ ಕಬ್ಬಿಗಿರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹಸಿರು ಶಕ್ತಿಭವನ, ಎಲ್ಲಾ ಊರಿನ ಜನರು ಸೇರುವ ಸ್ಥಳ ಅದು. ಹಸಿರುಹಬ್ಬಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲೇ ಸೇರಿದರು. ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮೆರವಣಿಗೆ. ಹಸಿರುಕಂಕಣ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಕಟ್ಟಿದರು. ಸಾವಿರಾರು ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟರು.

ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಹಸಿರಿನಿಂದಲೇ ಬೆಳಕು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಊರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೪೩೬ ಎಕರೆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ೩.೪ ಲಕ್ಷ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಎಂದರು ಬೈಫ್‌ನ ಹಿರಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಸಂಯೋಜಕರಾದ ವಿ.ಬಿ. ದ್ಯಾಸ.

ಇಂಧನಗಳ ಅಭಾವ, ನೀರಿನ ಅಭಾವ, ಕಲ್ಲಿದ್ದಲಿನ ಅಭಾವ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಬದಲೀ ಇಂಧನಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಳಸಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕಬ್ಬಿಗೇರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರವೇ ಹಸಿರುಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆಯುವಂತಹದ್ದು.

ಅಂದರೆ ಕಬ್ಬಿಗೇರೆಯಂತಹ ಬರಡು, ಬರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ಹಸಿರುಗೊಳಿಸುವುದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಲಕ್ಷಪಲಕ್ಷ ಗಿಡಗಳನ್ನು ನೆಡುವುದು, ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವುದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಹನಿ ನೀರಾವರಿ ಪದ್ಧತಿ ಅಳವಡಿಕೆ, ಸಮುದಾಯ ಆಧಾರಿತ ಗೋಬರ್‌ಗ್ಯಾಸ್ ಸ್ಥಾವರಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಹಾಗೂ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಬಳಸುವ ವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದವು.

ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳ ರಚನೆ

ಯಾವುದೇ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಬೈಫ್ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳ ರಚನೆಯೂ ಒಂದು.

ಎಲ್ಲಾ ಯೋಜನೆಗಳೂ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಅದರ ಸಮರ್ಥ ನಿರ್ವಹಣೆಯೇ ಸವಾಲಿನ ಕೆಲಸ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಬೇಕು. ಅದರ ಸಾಧ್ಯತೆ ಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಕೆಲಸಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ.

ಕಬ್ಬಿಗೇರೆಯಲ್ಲಿ ೨೩ ಮಹಿಳಾ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳು ರಚನೆಯಾದವು. ಕಟ್ಟಿಗೆ ಬಳಸುವ ವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಇಂಧನ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ತ್ಯಾಜ್ಯ ವಸ್ತುಗಳು. ಆದರೆ ಬರಡ ಉರಲ್ಲಿ ಹಸಿರಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು? ಕಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಸಿಗಬೇಕು?

ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಸಸಿ ಬೆಳೆಸುವ, ನರ್ಸರಿ ಮಾಡುವ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧರಬೆಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಕಿಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಆದರೂ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಏನೋ ಹಿಂಜರಿತ. ಗ್ರಾಮ ಅರಣ್ಯ ಸಮಿತಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿತು. ಸಸಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಆಗುವ ಏನೆಲ್ಲಾ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚಗಳ ಬಾಬಿನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಅರಣ್ಯ ಸಮಿತಿ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಮರಳು, ಮಣ್ಣು, ಗೊಬ್ಬರದ ಸರಬರಾಜನ್ನು ಮಾಡಿತು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಅನುಕೂಲತೆಗಳು ಸಿಕ್ಕಾಗ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಧೈರ್ಯ ಬಂತು. ಎಲ್ಲಾ ಮಹಿಳೆಯರೂ ಭಾಗವಹಿಸತೊಡಗಿದರು. ತಾವೇ ಮರಳು, ಮಣ್ಣು, ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಕೆಲಸ, ಸಂಜೆ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಕೆಲಸ. ಆರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಸರಾಸರಿ ಆದಾಯ ಮೂರು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಸಿಕ್ಕಿತು.

ಮರುವರ್ಷ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿಟ್ಟರು. ತಮ್ಮ ಸಂಘದ ಅತಿ ಬಡವ ಹಾಗೂ ಭೂರಹಿತ ಸದಸ್ಯರಿಬ್ಬರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ವಹಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಓರ್ವ ಮಹಿಳೆಯಂತೂ ೨೦ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಸಸಿ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ್ದು ದಾಖಲೆಯಾಯಿತು.

ನರ್ಸರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಎರಡು ರೂಪಾಯಿಯಂತೆ ಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಿತಿ, ರೈತರಿಗೆ ೪೦ ಪೈಸೆಯಂತೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ರೈತರು ಒಂದು ಎಕರೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಗಳ ಮೇಲೆ ೫೦೦ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟರೆ, ಟ್ರಂಚ್‌ಗಳ ಮೇಲೆ ೩೦೦ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಹೊಲಗಳನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಅರಣ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಹಾಗಂತ ಇದೂ ಸಹ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಆದದ್ದಲ್ಲ. ಮೊದ ಮೊದಲು ರೈತರು ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಡ ನೆಡಲು ಒಪ್ಪಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಸೀಮೆತಂಗಡಿ, ನೀಲಗಿರಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ವೇಗವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಗಿಡಗಳು. ಅದರಿಂದ ಸಿಗುವ ಸೊಪ್ಪು, ಗೊಬ್ಬರ, ಉರುವಲು ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಅರಿತು ಗಿಡ ಹಚ್ಚುವ ವೈಪೋಟಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅದೀಗ ಎಷ್ಟೆಂದರೆ ಎಕರೆಗೆ ಎಂಟುನೂರು ಗಿಡಗಳವರೆಗೂ ಹಚ್ಚಿದರು.

ಸಸಿಗಳನ್ನು ಅವರ ನೆಲದಲ್ಲೇ ಬೆಳೆಸಿದ್ದರಿಂದ ಕೊಂಡು ತರುವ ಖರ್ಚು ಉಳಿಯಿತು. ಇನ್ಯಾರಿಗೋ ಸಂದಾಯವಾಗಬೇಕಾದ ಹಣ ಉರಿನವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಇದೊಂದು ಉಪಕಸುಬಾಗಿ ಪರೋಕ್ಷ ಸಹಾಯವಾಯಿತು.

ನೆದರ್‌ಲ್ಯಾಂಡಿನ ಪತ್ರಕರ್ತ ಜಾನ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಬರೀ ಹಣದೊಂದಿಗೆ ಅಳೆಯಬಾರದು. ಅಲ್ಲಿನ ಸಮೃದ್ಧ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಹಣದಿಂದ ಹೊರತಾದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯು ಸಹ ಒಟ್ಟಾರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಕಬ್ಬಿಗೇರೆಯಲ್ಲೂ ಹಸಿರು, ಬಿಸಿಲನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ ನೆಲ ಸುಟ್ಟು ಬರಡಾಗದಂತೆ ಹೊದಿಕೆಯಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ, ಒಗ್ಗೂಡಿ ಮಾಡುವ ಶ್ರಮ, ಹೊಸ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ, ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿಯಮಬದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದು ಇವೆಲ್ಲಾ ಹಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರತಿಫಲ ನೀಡಿದೆ.

ಸಮುದಾಯದ ಸಹಭಾಗಿತ್ವವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಐದು ವಿವಿಧ ಸಮುದಾಯ ಸಂಘಗಳು ರಚನೆಗೊಂಡಿವೆ.

ಗ್ರಾಮ ಅರಣ್ಯ ಸಮಿತಿ, ನೀರು ಬಳಕೆದಾರರ ಸಂಘ, ಗೋಬರ್ ಗ್ಯಾಸ್ ಬಳಕೆದಾರರ ಸಂಘ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯುತ್ ಬಳಕೆದಾರ ಸಂಘ ಉಳಿದವುಗಳು.

ಗ್ರಾಮ ಅರಣ್ಯ ಸಮಿತಿ

ಜಂಟಿ ಅರಣ್ಯ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಈ ಸಮಿತಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಮರಗಳು ನಾಪತ್ತೆಯಾಗಿದ್ದವು. ರಕ್ಷಣೆ ಕೆಲಸ ಬಿಡಿ, ಈ ಅರಣ್ಯ ನಮಗೆ ಸೇರಿದ್ದು, ಇವುಗಳಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಬದುಕು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಎಂಬ ಯಾವುದೇ ಕಾಳಜಿ ಸಹ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಕ್ಷೇತ್ರಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿದಂತೆ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಹೊಂಡ ನಿರ್ಮಾಣ, ಉದಿಬದು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚುವುದು, ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದಂತೆ, ಉರಿನ ಅರಣ್ಯ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರವೂ ಮನಸ್ಸಿನಾಳಕ್ಕಿಳಿಯಿತು.

ಅರಣ್ಯ ಸಮಿತಿ ರಚನೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಕಾಡು ಕಡಿಯುವವರ ತಡೆಯೊಡ್ಡಿದ್ದು. ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದವರಿಗೆ ದಂಡ ವಿಧಿಸಿದ್ದು ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿದ್ದು.

ಗುಟ್ಟಿನ ವಿಚಾರ ಏನೆಂದರೆ; ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ್ದು ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳ ಮಹಿಳೆಯರು ಕಣ್ಣೀ, ಆಮೇಲೆ ಗಂಡಸರಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯ್ತು. ಈಗ ಇಡೀ ಉರೇ ಕಾಡಿಗೆ ಬೇಲಿಯಂತೆ ಎದೆಯುಬ್ಬಿಸಿ ಅಡ್ಡನಿಂತಿದೆ.

ಅರಣ್ಯ ಸಮಿತಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸ ಬೇರೆಯೇ ಇತ್ತು. ಅದು ವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಪೂರೈಕೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸಮರೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸಸಿ ಹಾಕಿದ್ದು, ಬೆಳೆಸಿದ್ದು, ಹಸಿರುಹಬ್ಬ ಮಾಡಿದ್ದು, ನೆಟ್ಟಿದ್ದು, ನೀರು ಹಾಕಿದ್ದು ಏನೆಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಡೆದವು.

ರೈತರು ತಮ್ಮದೇ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ನೆಡುವಾಗ ಮರ ಆಧಾರಿತ ಕೃಷಿ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ, ತೋಟಗಾರಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಅರಣ್ಯ ಬೇಸಾಯ, ಬೇಸಾಯದೊಂದಿಗೆ ಅರಣ್ಯ ಬೇಸಾಯ ಹಾಗೂ ಅರಣ್ಯ ಬೇಸಾಯ ಈ ಮೂರು ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಈಗ ೧೮ ಜಾತಿಯ ಕಾಡುಸಸಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಜಮೀನುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಸಸಿಗಳು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಸೊಪ್ಪು, ಉರುವಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ನೀಡುತ್ತಿವೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ಸಹಜ. ಅದು ನಿಯಮ ಸಹ.

ವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರ

ಕಬ್ಬಿಗರೆ, ಚಿಕ್ಕಣ್ಣನಹಳ್ಳಿ, ಚಿಕ್ಕರನನಹಳ್ಳಿ, ಅಜ್ಜೇನಹಳ್ಳಿ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿ ಹಸಿರು ಶಕ್ತಿ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತಿದೆ. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ, ಯುಎನ್‌ಡಿಪಿ ಹಾಗೂ ಐಸಿಐಎಫ್ ಇದಕ್ಕೆ ಅನುದಾನ ನೀಡಿದೆ. ೨೦೦೨ರಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆ ಪ್ರಾರಂಭ. ಆಗ ಇದ್ದ ಅಧಿಕಾರಿ ಸುಭಾಷ್ ಖುಂಟಿ ಆ ಇಡೀ ಯೋಜನೆಯ ಯಶಸ್ಸು ಗ್ರಾಮ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಕಬ್ಬಿಗರೆಯ ವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಗಂಟೆಗೆ ೫೦೦ ಕಿಲೋವ್ಯಾಟ್ ಉತ್ಪಾದನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ೧೦೦ ಕಿಲೋವ್ಯಾಟ್ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮೂರು ಸ್ಥಾವರಗಳು ಹಾಗೂ ೨೦೦ ಕಿಲೋವ್ಯಾಟ್ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಒಂದು ಸ್ಥಾವರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆ ಇದರ ಗುರಿ. ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೆ ನಾಲ್ಕು ಸ್ಥಾವರಗಳಿಗೂ ಕೆಲಸ. ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಸ್ಥಾವರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಕೆಲಸ.

೧೦೦ ವ್ಯಾಟ್‌ನ ಒಂದು ಬಲ್ಬ್ ಹತ್ತು ಗಂಟೆ ಉರಿಯಲು ಒಂದೂವರೆ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಬೇಕು. ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಬಲ್ಬ್, ಒಂದು ಟೆಲಿವಿಷನ್ ಉರಿಯಲು ಆರೂವರೆ ಕಿಲೋ ಕಟ್ಟಿಗೆ ದಿನವೊಂದಕ್ಕೆ ಸಾಕು.

೧೦೦ ಟನ್ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಸ್ಥಾವರಕ್ಕೆ ದಿನವಿಡೀ ಕೆಲಸ. ರೈತರಿಗೆ ಬೇಕೆಂಬಷ್ಟು ವಿದ್ಯುತ್, ಕೇವಲ ಮನೆಬಳಕೆಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನೀರಾವರಿ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್‌ಗಳಿಗೆ, ಸಣ್ಣ ಉದ್ದಿಮೆಗಳಿಗೆ, ಹಿಟ್ಟಿನ ಗಿರಣಿಗಳಿಗೆ, ಬೀದಿ ದೀಪ ಹೀಗೆ ಉರಿನ ೪೫ ಮನೆಗಳ ಜೊತೆ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದರೂ ಆದೀತು. ಹಾಗಂತ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಉರಿನದು, ಉರಿನ ಕಾಡಿನದು. ಕೃಷಿ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳಾದ ತೆಂಗಿನಗರಿ, ಅಡಿಕೆ ಸೋಗೆ ಹೀಗೆ ಒಣತ್ಯಾಜ್ಯಗಳಾದರೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರದ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕೊಳ್ಳುವ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ, ವಿದ್ಯುತ್ ನೀಡುವ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಹೀಗೆ ಸ್ಥಾವರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ೬೦ ಜನರ ತಂಡವಿದೆ.

ಈ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸದಸ್ಯ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತು ಸದಸ್ಯ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯಿದೆ. ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಸಭೆ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಚರ್ಚೆ, ೧೫ ಜನರ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳಿ ರಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೂ ಆದ್ಯತೆ. ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳಿಯ ಅವಧಿ ಎರಡು ವರ್ಷ.

ಇಡೀ ವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರದ ಆಡಳಿತ ಇರುವುದು ರೈತರ ಕೈಯಲ್ಲಿ. ಶೇಕಡಾ ೬೦ರಿಂದ ೮೦ರಷ್ಟು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಗೂ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಬರುವುದು ರೈತರ ಸ್ವಂತ ಜಮೀನಿಂದ ಹಾಗೂ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುವ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಮಾಲೀಕರೂ ಸಹ ಸಮುದಾಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಇಡೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಯಾರದೋ ಒಬ್ಬರ ಕೈಯಲ್ಲಿರದೇ ಉರಿಗೇ ಹಂಚಲಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರದಿಂದ ಬರುವ ಇಂಗಾಲದ ಡೈ ಆಕ್ಸೈಡ್, ಇಂಗಾಲದ ಮಾನಾಕ್ಸೈಡ್‌ಗಳನ್ನು ಹೊಗೆ ಕೊಳವೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿದ ನಿಯಂತ್ರಕ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಅರಣ್ಯ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ, ಬೂದಿಯನ್ನು ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಅಥವಾ ಇಟ್ಟಿಗೆಯಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಮುಂದಿನ ಯೋಜನೆ.

ಹೀಗೆ ಇಡೀ ಸ್ಥಾವರವೇ ಸಮುದಾಯ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಹನಿ ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಬ್ಬಿಗಿರೆಯ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡಿದರೆ ಹೊಲದ ಮಧ್ಯೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಟ್ಯಾಂಕ್ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಂತ ಪ್ರತಿ ಟ್ಯಾಂಕಿನ ಪಕ್ಕ ಬೋರ್‌ವೆಲ್ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬೋರ್‌ವೆಲ್ ಇನ್ಯಾರದೋ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಯಾರದೋ ನೀರು ಯಾರಿಗೋ ಪಾಲು. ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಕಬ್ಬಿಗಿರೆಯ ರೈತರೆಲ್ಲಾ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು. ಇರುವ ಅರ್ಧ ಎಕರೆ, ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ಜಮೀನಿಗೆ ಬೋರ್ ತಗಸಲು ಯಾರು ಹಣ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ? ಹಾಗಂತ ಎಲ್ಲಾ ಜಮೀನಿನಲ್ಲೂ ನೀರು ಸಿಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಗಿ, ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ ಹೀಗೆ ಒಣಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನೀರು ಒದಗಿಸುವ ಯೋಜನೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು.

ನೀರು ಬಳಕೆದಾರರ ಸಂಘ

ಮೊದಲು ನೀರು ಸಿಗುವ ಜಾಗ ಹುಡುಕುವುದು. ಖಾಸಗಿ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ಮಾಲೀಕನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆಯುವುದು. ಬೋರ್‌ವೆಲ್ ತೆಗೆಸುವುದು. ನೀರು ಎಷ್ಟು ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಆಧಾರದಿಂದ ೩೦೦ ಮೀಟರ್ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ರೈತರ ಗುಂಪು ರಚನೆ.

ಗ್ರಾಮ ವಿದ್ಯುತ್ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಮಿತಿಯ ಜೊತೆ ಕರಾರು. ಏನೆಂದರೆ ಹನಿ ನೀರಾವರಿ ಕಡ್ಡಾಯ. ಅರ್ಧ ಎಕರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೌಲಭ್ಯ. ಭತ್ತ, ಕಬ್ಬಿನಂತಹ ಹೆಚ್ಚು ನೀರು ಬಯಸುವ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯಬಾರದು. ವಿದ್ಯುತ್ ಬಿಲ್ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಪಾವತಿಸಬೇಕು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಕೃಷಿಹೊಂಡ, ಉದಿಬದು ಮುಂತಾದ ಜಲ ಮರುಪೂರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೩೬ ಜನರ ರೈತರು ಇದಕ್ಕೊಪ್ಪಿದರು. ೫ರಿಂದ ೧೨ ಜನರಿರುವ ನೀರು ಬಳಕೆದಾರರ ಸಂಘ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರೈತನು ತನ್ನ ಹೊಲದಲ್ಲಿಯೇ ಬೋರ್‌ವೆಲ್‌ನಿಂದ ಕಾಲುವೆ ತೋಡಿ ಪೈಪ್‌ಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಲೀಟರ್ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ತೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಹಸಿರು ಶಕ್ತಿ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಅರ್ಧಪಾಲು ಹಣ ಮಾತ್ರ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ರೈತರು ತಮ್ಮದೇ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಹನಿ ನೀರಾವರಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಗೋವಿಂದರಾಜುರವರಿಗೆ ಮುಕ್ಕಾಲು ಎಕರೆ ಮಳೆ ಆಶ್ರಿತ ಜಮೀನಿದೆ. ಕಾವೇರಿ ನೀರು ಬಳಕೆದಾರರ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯ. ಹನಿ ನೀರಾವರಿ ಅಳವಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಹಾಗಲಕಾಯಿ ಬೆಳೆದರು. ಮಾರಿದ ಲಾಭಕ್ಕಿಂತ ಬೆಳೆದ ಖರ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಟೊಮ್ಯಾಟೊ ಬೆಳೆದರು. ಕೊಳ್ಳುವವರೇ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಬೈಫ್ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವಿವರ ಪಡೆದರು. ಆಮೇಲೆ ಮಿಡಿಸೌತೆ, ನೆಲಗಡಲೆ ಬೆಳೆದು ಲಾಭ ಪಡೆದರು. ೧೦೦ ಕಾಕಡಹೂವಿನ ಗಿಡ ಬೆಳೆದರು. ಅಂತರ ಬೇಸಾಯದಲ್ಲಿ ಹುರುಳಿ, ಸಿಹಿಗಿಣಸು, ಮರಗೆಣಸು, ನುಗ್ಗೆ, ಪಪ್ಪಾಯಿ, ತೊಗರಿ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಆದಾಯ ಏರಲೇಬೇಕಲ್ಲ.

ವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರ ನಿರ್ಮಿಸಿದಾಗ ವಿದ್ಯುತ್ ಕೊಳ್ಳುವವರು ಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಲಾ ಆದಾಯ ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು. ಆದಾಯ ಹೆಚ್ಚಲು ಕೃಷಿ ಇಳುವರಿ ಹೆಚ್ಚಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವರ್ಷವಿಡೀ ನೀರು ಪೂರೈಸಬೇಕು. ನೀರಿಗಾಗಿ ಬೋರ್‌ವೆಲ್ ತೆಗೆಸಬೇಕು. ನೀರೆತ್ತಲು ವಿದ್ಯುತ್ ಬೇಕು. ವಿದ್ಯುತ್‌ಗೆ ಸ್ಥಾವರ ಬೇಕು. ಇದೊಂದು ರೀತಿಯ ಸರಪಳಿ ಕ್ರಿಯೆ.

ಸದ್ಯ ನೀರನ್ನು ಬಳಸುವವರು ವಿದ್ಯುತ್ ಖರ್ಚನ್ನೂ ಸಮನಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತರಕಾರಿಗಳು, ಹೂವು, ನುಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಗಳೂ ಉರಿನವರಿಗೆ ಹೊಸತು. ಅವಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಎಷ್ಟು ನೀರು ಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಮಪಾಲು.

ಉರಿನಲ್ಲಿ ಹನಿ ನೀರಾವರಿಯ ಮೇಲೆ ಯಾರಿಗೂ ನಂಬಿಕೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಚೂರೇ ನೀರಿಗೆ ಗಿಡ ಬೆಳೆತದಾ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿತ್ತು. ಈಗ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಶಕ್ತಿಗಾಗಿ ಗ್ಲೂಕೋಸ್ ಕೊಟ್ಟು ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಹನಿ ಹನಿಯಾಗಿ ನೀರು ಕೊಟ್ಟೆ ಸಾಕು ಎಂದು ಉರಿನ ಹಿರಿಯ ಜವರೇಗೌಡ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಕಬ್ಬಿಗೇರೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮೇಳ ನಡೆಯಿತು. ಕೃಷಿಮೇಳಕ್ಕೆ ಬಂದ ರೈತರಿಗೆಲ್ಲಾ ಹನಿ ನೀರಾವರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಆತುರ. ಚಿಕ್ಕಣ್ಣನ ಹಳ್ಳಿಯ ಕೆರೆರಂಗಪ್ಪ, ಕಾಮಣ್ಣ ಇವರುಗಳು ಸಮುದಾಯ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆದ ಸಾಹಸದ ಕತೆ ಹೇಳಿದ್ದೇ ಹೇಳಿದ್ದು. ಮೂರೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹನಿ ನೀರಾವರಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಸಾಲವೆಲ್ಲಾ ವಾಪಸ್ ಮಾಡಿದೆ ಕಣ್ಣಾ. ಸ್ವಲ್ಪ ಜಮೀನಿರೋ ನಮ್ಮಂತೋರಿಗೆ ಬೋರು, ನೀರು ಎಲ್ಲಾ ಕನಸಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಇದೆಲ್ಲಾ ದಕ್ಕಿರೋದು ಸಹಾ ಒಂಥರಾ ಕನಸಿನಂಗಿದೆ ಎಂದು ಕೃಷಿಮೇಳದಲ್ಲಿ ಬಂದ ರೈತರೊಂದಿಗೆ ಅನುಭವ ಹಂಚಿಕೊಂಡರು.

ಇದೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿರೋ ಮತ್ತೊಂದು ಕೆಲಸ ಸಹ ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೀತಾ ಇದೆ.

ಅಜ್ಜೇನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ದಿನಾ ಜಗಳ, ಜಾತಿ ವೈಮನಸ್ಯ. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರೋ ಬುದ್ಧೀನೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಉರಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೇ ಯೋಜನೆ ಜಾರಿಯಾದಂತೆ ಗೋಬರ್‌ಗ್ಯಾಸ್ ಯೋಜನೆಯೂ ಚರ್ಚೆಗೆ ಬಂತು. ಸಗಣೆ ಇದ್ದೆ ಜಾಗ ಇಲ್ಲ, ಜಾಗ ಇದ್ದೆ ಸಗಣೆ ಎಲ್ಲ ಅನ್ನೋ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ಹಾಗಂತ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೋಬರ್‌ಗ್ಯಾಸ್ ಬೇಕು. ಕಟ್ಟಿಗೆ ತರೋದು, ಒಲೆ ಉರಿಸೋದು, ಹೊಗೆ ತಿನ್ನೋದು ಸಾಕಾಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಗೋಬರ್‌ಗ್ಯಾಸ್ ಬಳಕೆದಾರರ ಸಂಘ ಹುಟ್ಟಿತು. ಕುಟುಂಬದ ಜನರು, ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಲಾಯಿತು. ಮೂರರಿಂದ ಐದು ಜನರ ಗುಂಪುಗಳ ರಚನೆ, ಜಾಗ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ, ಗುಂಪಿನ ಗಾತ್ರ, ಜಾನುವಾರುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಆರು ಘನಮೀಟರ್ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಘಟಕದಿಂದ ೨೦ ಘನಮೀಟರ್ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದವರೆಗೆ ಗೋಬರ್‌ಗ್ಯಾಸ್ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಯಿತು. ದೀನಬಂಧು, ಕೆವಿಬಿಸಿ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ರೈತರೇ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಅಜ್ಜೇನಹಳ್ಳಿಯ ಕೃಷ್ಣಾ ಗೋಬರ್‌ಗ್ಯಾಸ್ ತಂಡದವರು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಏಳರಿಂದ ಒಂಭತ್ತು ಹಾಗೂ ಸಂಜೆ ಏಳರಿಂದ ಎಂಟು ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಗ್ಯಾಸ್ ಉರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಡುಗೆಯಾದ ಕೂಡಲೇ ಘಟಕಕ್ಕೆ ಬೀಗ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬೀಗದ ಕೀ ಇರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿದಿನ ೨೦ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಸಗಣೆ ಪ್ರತಿಮನೆಯವರೂ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ೧೫ ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಸ್ಥರಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಐದು ಬಕೆಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥರಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಒಬ್ಬರದೇ ತಿವ್ವೆಯ ಮೇಲೆ ಸುರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿ ಮನೆಯ ಸರತಿ ಬಂದಾಗಲೂ ಐವರೂ ಸೇರಿ ಸ್ಥರಿಯನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.

ಸೂರ್ಯ ಗುಂಪಿನವರದು ದೊಡ್ಡ ಘಟಕ. ಐದು ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬರು ೫೦ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಸಗಣೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಬಳಕೆಯ ಅವಧಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು. ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಂದ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಬಳಸದೇ ಹೆಚ್ಚು ಗ್ಯಾಸ್ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮರುದಿನ ಹಬ್ಬದ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಒಂದೇ ಹಸು ಇದ್ದವರಿಗೂ ಗ್ಯಾಸ್ ಸಿಗ್ತಾಯಿದೆ. ಕಟ್ಟಿಗೆ ಬೇಡ, ಅಡುಗೆ ಮಾಡೋದು ಸುಲಭ ಹೀಗೆಲ್ಲ ಒಳಗಿನ ಅನುಕೂಲತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ರಸ್ತೆ ಜಗಳ ನಿಂತೇಹೋಗಿದೆ.

ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಘಟಕ ರಿಪೇರಿಗೆ ಬಂದರೆ ಹಣದ ಪರದಾಟ ಆಗಬಾರದು ಎಂದು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ತಲಾ ೨೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಠೇವಣಿ ಇಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇದರೊಂದಿಗೆ ಎರೆಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕೆ, ಜೇನುಸಾಕಣೆ, ಹೈನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ತರಬೇತಿ ಹೀಗೆ ಕೃಷಿಗೆ ಪೂರಕ ಉಪಕರಣಗಳ ತರಬೇತಿಯೂ ನಡೆದಿದೆ. ಹಸಿರು ಶಕ್ತಿ ಯೋಜನೆಯ ಕಟ್ಟಿಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರ ನಿರ್ಮಾಣದಿಂದ ಊರಿಗೆ ಊರೇ ಹಸಿರಿನಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಹಸಿರೇ ಬೆಳಕಾಗಿದೆ, ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ, ಅನ್ನವಾಗಿದೆ. ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಹೊಸತು ಬರಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಕಬ್ಬಿಗರೆ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣನ ಹಳ್ಳಿ, ಚಿಕ್ಕರಸನಹಳ್ಳಿ, ಅಜ್ಜೇನಹಳ್ಳಿಗಳ ಬದುಕು ಬದಲಾಗಿದೆ.

ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಬೈಫ್ ಕಬ್ಬಿಗರೆಯಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಶಕ್ತಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಹಿಂದಿರುಗಿತು. ಸೂಕ್ತ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರು ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ವಿದ್ಯುತ್ ತಯಾರಿಕೆ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಸುರಿನ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲ. ನಾಯಕತ್ವದ ಕೊರತೆ ಕಾರಣ ಎನ್ನುವುದು ಊರವರ ಅನಿಸಿಕೆ.

***

ಯಾವ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಒಳ್ಳೆಯದು!

ಜೇನುತುಪ್ಪ ಅಜೀರ್ಣವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಲಿಪೋಪ್ರೋಟೀನ್ ಅಂದರೆ ಕೊಲೆಸ್ಟರಾಲ್ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೆಮ್ಮು, ಗಂಟಲು ಕಿಚ್ ಕಿಚ್, ಬಾಯಿಯೊಳಗಿನ ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾ ಉಪಟಳ, ಕೆಟ್ಟ ವಾಸನೆ, ಅಲ್ಸರ್ ಇವುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಏಕೌಷಧ. ಸುಟ್ಟ ಗಾಯಗಳಿಗೆ, ಗಾಯಗಳು ಕೀವಾಗದಂತಿರಲು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಔಷಧೀಯ ಗುಣ ಹೊಂದಿರುವ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಜೇನುಹುಳುಗಳ ಕಷ್ಟದ ಫಲ. ನಿಸರ್ಗದ ಹೂವುಗಳೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಬೆಸೆಯುತ್ತಾ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಮಕರಂದವನ್ನು ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ರಚನೆಯ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಹಾಳಾಗದಂತೆ ಶೇಖರಿಸುವ ರೀತಿಯೇ ಅನನ್ಯ. ಇದು ಜೇನುಹುಳುಗಳ ಆಹಾರವೂ ಆಗಿದೆ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಬಳಿಸುವ ಮೊದಲ ಶತ್ರುವೇ ಮನುಷ್ಯ.

ಆಹಾರ ಹಾಗೂ ಔಷಧಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಜೇನುತುಪ್ಪಕ್ಕೆ ರಾಜಮುಕುಟ. ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಔಷಧಿಗಳಿಗೆ ಜೇನುತುಪ್ಪವೇ ಮೂಲವಸ್ತು. ಆದರೆ ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಸಾಚಾತನವೇ ಇಂದಿನ ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆ. ಪಾಪದ ಜೇನುಹುಳುಗಳ ಮೇಲೆ ಅಪವಾದ.

ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಅದರ ರಾಸಾಯನಿಕ ಸಂಯುಕ್ತಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿದರು. ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭ ಸಂಯುಕ್ತಗಳಾಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯರೇ ಉತ್ಪಾದನೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಜನರ ಹಕ್ಕೊತ್ತಾಯ ಕಲಬೆರಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಕೃತಕ ಜೇನುತುಪ್ಪ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನೇ ಮಸುಕು ಮಾಡಿತು. ಹಳ್ಳಿಯವರು ಕಾಡಿನಿಂದ ಹೆಜ್ಜೇನಿನ ಜೇನುತುಪ್ಪ

ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತಂದರೆ ಅದರ ವಾಸನೆ, ರುಚಿ ನೋಡಿ ದೂರ ಸರಿಯುವವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೇ ಹಳ್ಳಿಯವರ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ಜೇನುತುಪ್ಪ (ಸಕ್ಕರೆಪಾಕ) ತಯಾರಿಸಿ ಮಾರುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಎರಡು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕೇಂದ್ರ ಜೇನು ಸಂಶೋಧನೆ ಹಾಗೂ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

೧.(ಎಪಿಯೇರಿ) ಸಾಕಿದ ಜೇನುಹುಳುಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಜೇನುತುಪ್ಪ.

೨.(ಫಾರೆಸ್ಟ್) ಕಾಡಿನ ಜೇನುಹುಳುಗಳು ತಯಾರಿಸಿದ ಜೇನುತುಪ್ಪ.

ಸಾಕಿದ ಜೇನುಹುಳುಗಳು ತಯಾರಿಸಿದ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಜೇನುತತ್ತಿ ಹಾಳಾಗದಂತೆ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಶುದ್ಧ ಹಾಗೂ ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿದ್ದು, ವಾಸನೆ, ಬಣ್ಣ ಹಾಗೂ ರುಚಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾಡಿನಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಅಥವಾ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಪದ್ಧತಿ ಬಳಸದೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಜೇನುತುಪ್ಪಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಬಣ್ಣ, ವಾಸನೆ, ರುಚಿ ಇಲ್ಲ. ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿರದೆ ಹೂಗಳ ಪರಾಗರೇಣು, ಮೇಣದ ಅಂಶ, ಜೇನುಹುಳುಗಳ ಸಶೇಷ, ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಸಶೇಷ ಏನೆಲ್ಲಾ ಸಸ್ಯವಸ್ತುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ವಸ್ತುಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಬಣ್ಣ, ವಾಸನೆ, ರುಚಿ ಎಲ್ಲವೂ ಏರುಪೇರಾಗುತ್ತದೆ.

ಎರಡು ರೀತಿಯ ಜೇನುತುಪ್ಪಗಳು ಜೇನುಹುಳುಗಳಿಂದಲೇ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲಿ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿವೆ. ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ೩೦ ಟ್ರಸ್ಟ್(ಸಂಸ್ಥೆ)ಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸರ್ಕಾರಿ ಕೃಪಾಪೋಷಿತ. ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸಂಗ್ರಾಹಕರು, ಮಾರಾಟಗಾರರು ಆಹಾರ ಕಲಬೆರಕೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಂಡಳಿಯ [Pಈಂ ಂಫಿಣ] ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಹೊಂದಿಲ್ಲ!!!

ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಭಾರತದ ಯಾವುದೇ ಕಂಪನಿಯ ಜೇನುತುಪ್ಪವೂ ವಿಶ್ವದರ್ಜೆಗೆ ಅಂದರೆ ಓಡೆಕ್ಸ್ ಅಲಿಮೆಂಟರಿಯಾಸ್ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಏರುವ ಕನಿಷ್ಠ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿಲ್ಲದಿರುವುದು ವಿಷಾದನೀಯ.

ಈಗೇರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಹಮದಾಬಾದಿನ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಲ್ಲಿ ೧೭ ಬ್ರಾಂಡಿನ ಜೇನುತುಪ್ಪಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ವಿವರಗಳನ್ನು ಇನ್‌ಸೈಟ್ ಪತ್ರಿಕೆ ವರದಿ ಮಾಡಿದೆ.

೧೭ ಕಂಪನಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೀಗಿವೆ: ಅಮೃತ್, ಬೈದ್ಯನಾಥ್, ಬ್ರಿಜ್, ಡಾಬರ್, ಧನ್ಯಂತರಿ, ಹಿಮಾಲಯನ್, ಹೈನೆಸ್, ಇಂಡಿಯನ್, ಕೆವಿಐಸಿ ಕೊಚ್ಚಿನ್, ಕೆವಿಐಸಿ ಮುಂಬೈ, ಮಧುಸಾಗರ್, ಮಧುರ, ಮೆಹಸನ್, ಪುಷ್ಪ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಧು, ಶ್ರೀಜೀ [Wಃಃಂ] ಪಶ್ಚಿಮಬಂಗಾಳ. ಈ ಕಂಪನಿಗಳ ಜೇನುತುಪ್ಪಗಳನ್ನು ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ರೀತಿಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ಒಡ್ಡಲಾಯಿತು.

ಸುಕ್ರೋಸ್ ಪ್ರಮಾಣ, ಇತರೆ ಸಕ್ಕರೆ ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಮಾಣ, ಆಮ್ಲೀಯತೆ, ಹೈಡ್ರಾಕ್ಸಿ ಮೀಥೈಲ್ ಫರ್‌ಫುರಲ್ [ಉಒಈ], ಹರಳುಗಟ್ಟುವಿಕೆ, ಶಕ್ತಿ, ಬಣ್ಣ, ವಾಸನೆ, ರುಚಿ, ಪಾರದರ್ಶಕತೆ, ಗುಣಮಟ್ಟ, ಸಾಂದ್ರತೆ, ತೇವಾಂಶ, ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ, ಸಕ್ಕರೆಪಾಕದ ಅಂಶ, ಪರಾಗರೇಣು, ಸಸ್ಯಭಾಗಗಳು, ಧೂಳು, ಮರಳು, ಬೂದಿ, ತೂಕದ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯ, ಜಾಹೀರಾತು ಹಾಗೂ ಲೇಬಲ್ ಮೇಲಿರುವ ವಿಷಯಗಳ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸಮಯ, ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ನಡೆಸಲಾಯಿತು.

ಸಕ್ಕರೆ ಅಂಶ

ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸುಕ್ರೋಸ್, ಸಕ್ಕರೆ ಪ್ರಮುಖ ಮೂಲವನ್ನು. ಗ್ಲೂಕೋಸ್, ಫ್ರುಕ್ಟೋಸ್ ಸಹಾ ಇದೆ. ಸುಕ್ರೋಸ್ ಪ್ರಮಾಣ ಒಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ ಐದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿರಬಾರದು. ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೆ ಜೇನುಹುಳುಗಳ ಎದುರು ಸಕ್ಕರೆ ಪಾಕ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಅಥವಾ ಸಕ್ಕರೆಪಾಕವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪಕ್ಕೆ ಬೆರೆಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಶ್ರೀಜೀಯವರ ಬ್ರಾಂಡಿನ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸುಕ್ರೋಸ್ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡಾ ೯.೧ರಷ್ಟು, ಇಂಡಿಯನ್ ಶೇಕಡಾ ೧೧.೪ರಷ್ಟು, ಮಧುರದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ ೧೩.೧ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಡಾಬರ್ ಕಂಪೆನಿಯ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸುಕ್ರೋಸ್ ಪ್ರಮಾಣ ಕೇವಲ ಶೇಕಡಾ ೧.೧ ಮಾತ್ರ.

ಹರಳುಗಟ್ಟುವಿಕೆ

ಫ್ರುಕ್ಟೋಸ್ ಹಾಗೂ ಗ್ಲೂಕೋಸ್ ಅನುಪಾತದಲ್ಲಿ ಏರುಪೇರಾದರೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಹರಳುಗಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡರ ಅನುಪಾತ ಒಂದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿರಬೇಕು. ಮೆಹಸನ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ೧.೮, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ ೧.೬ ಹಾಗೂ ಡಾಬರ್ ೧.೫ ಅನುಪಾತ ಹೊಂದಿದ್ದು ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಿದೆ.

ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಇಡುವ ರೂಢಿ ಇದೆ. ಹರಳುಗಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ೩೦ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಲ್ಸಿಯಸ್ ಉಷ್ಣಾಂಶಕ್ಕೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಹರಳಾಗಲು ತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಆಮ್ಲೀಯತೆ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೆ ಹರಳುಗಟ್ಟುವಿಕೆ ನಿಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಹರಳುಗಟ್ಟಿದ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ಔಷಧಿಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪರಿಶೋಧಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಹರಳಾದ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ಬಿಸಿಬಿಸಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಾಟಲಿಸಹಿತ ಇಟ್ಟರೆ ಕರಗುತ್ತದೆ.

ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ಫ್ರಿಜ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಡಬಾರದು. ೧೮ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಲ್ಸಿಯಸ್ ಉಷ್ಣಾಂಶಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಉಷ್ಣಾಂಶದಲ್ಲಿ (ಫ್ರಿಡಿಯಲ್ಲಿ) ಜೇನುತುಪ್ಪವು ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಾ ಕಲ್ಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕಲ್ಲುಗಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಟಲಿ ಒಡೆಯಬಹುದು. ಹರಳುಗಟ್ಟುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಲುಗಟ್ಟುವಿಕೆ ಎರಡೂ ವಿರುದ್ಧ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳು.

ಗುಣಮಟ್ಟ

ಹೆಡ್ರಾಕ್ಸಿ ಮಿಥೈಲ್ ಫರ್‌ಫುರಲ್ [ಉಒಈ] ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಗುಣಮಟ್ಟ ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಂಡಿಯನ್ ಸ್ಟ್ಯಾಂಡರ್ಡ್, ಆಹಾರ ಕಲಬೆರಕೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ನಿಯಮ [Pಈಂ ಂಫಿಣ] ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವದರ್ಜೆಯ ಪ್ರಮಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹೆಡ್ರಾಕ್ಸಿ ಮಿಥೈಲ್ ಫರ್‌ಫುರಲ್ [ಉಒಈ] ಪ್ರಮಾಣ ೮೦ ಮಿಲಿಗ್ರಾಂ ಮಾತ್ರ ಇರಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರಲ್ ವೈಡ್ಯೂಸ್, ಗ್ರೇಡಿಂಗ್ ಎಂಡ್ ಮೇಕಿಂಗ್ ಆಕ್ಟ್-ಆರ್‌ಗಮಾರ್‌ವರ ಪ್ರಕಾರ ಉಷ್ಣವಲಯದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ೧೦೦೦ ಮಿಲಿಗ್ರಾಂಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಇರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅತಿ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಹೀಗಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ನಿಖರಪಡಿಸಿದೆ.

ಅಮೃತ್ ೮೨ ಮಿಲಿಗ್ರಾಂ, ಬೈದ್ಯನಾಥ್ ೯೧ ಮಿಲಿಗ್ರಾಂ, ಬ್ರಿಜ್ ೧೪೫ ಮಿಲಿಗ್ರಾಂ, ಕೆವಿಐಸಿ ಕೊಚ್ಚಿನ್ ೨೪೦ ಮಿಲಿಗ್ರಾಂ, ಮಧುಸಾಗರ್ ೧೩೮ ಮಿಲಿಗ್ರಾಂ, ಪುಷ್ಪ ೧೪೮ ಮಿಲಿಗ್ರಾಂ, ಶ್ರೀಜೀ ೯೩ ಮಿಲಿಗ್ರಾಂ, ಹಿಮಾಲಯನ್ ೩೯೬ ಮಿಲಿಗ್ರಾಂ, ಕೆವಿಐಸಿ ಮುಂಬೈ ೩೧೬ ಮಿಲಿಗ್ರಾಂ, ಮಧುರ ೩೧೬ ಮಿಲಿಗ್ರಾಂ ಉಒಈ ಹೊಂದಿದೆ.

ಡಾಬರ್ ೪೮ ಮಿಲಿಗ್ರಾಂ, ಮೆಹಸನ್ಸ್ ೪೦ ಮಿಲಿಗ್ರಾಂ ಹಾಗೂ ಹೈನೇಸ್ ೨೯ ಮಿಲಿಗ್ರಾಂ ಉಬಕು ಹೊಂದಿದ್ದು ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ.

ಆಮ್ಲೀಯತೆ

ಹುಳಿ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ಯಾರೂ ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಇಟ್ಟಾಗ ಕಲಬೆರಕೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಹುಳಿ ಬರಬಹುದು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಮ್ಲೀಯ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡಾ ೦.೨ ಮೀರಬಾರದು ಎಂದಿದೆ. ಕಾರಣ ಉಷ್ಣತೆ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಹುಳಿ ಅಂಶ ತಾನೇ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವಿಶ್ವದರ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ ೦.೫ರವರೆಗೆ ಆಮ್ಲೀಯತೆಗೆ ಮಾನ್ಯತೆಯಿದೆ. ಜೇನುತುಪ್ಪ ಹುಳಿ ಬಂದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಫಾರ್ಮಿಕ್ ಆಸಿಡ್ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಹುಳಿ ಬಂದ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ತಿಂದರೂ ಯಾವುದೇ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಆಮ್ಲೀಯ ಪ್ರಮಾಣ ನಗಣ್ಯ.

ಶಕ್ತಿ

ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕಾರ್ಬೋಹೈಡ್ರೇಟ್ ಇರುವ ಕಾರಣ ಅತಿ ಶಕ್ತಿದಾಯಕವೆನಿಸಿದೆ. ೧೦೦ ಗ್ರಾಂ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ೩೧೫ ಕಿಲೋ ಕ್ಯಾಲೊರಿ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಅಂದರೆ ಇಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಲು ನೀವು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಐದು ಮಾವಿನಹಣ್ಣು ತಿನ್ನಬೇಕು ಅಥವಾ ಅರ್ಧ ಲೀಟರ್ ಶುದ್ಧ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ಸಿಹಿ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಕೊಬ್ಬನ್ನು ಹೊಂದಿ ದೇಹದ ಕೊಲೆಸ್ವರಾಲ್ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕಾರಣ ಸಿಹಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಬೋಹೈಡ್ರೇಟ್ ಇದ್ದರೂ ಅಪಾಯ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೊಬ್ಬಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲ. ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ ಆಕ್ಸಿಡೇಶನ್ ಎನ್ನುವ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ದೇಹದೊಳಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದು ರಕ್ತನಾಳದ ಕಲ್ಮಶ ಹೊರಹಾಕುವಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ.

ಬ್ರಾಂಡೆಡ್ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಕೊಳ್ಳುವವರಾದರೆ ಅದು ಆರ್ಗಮಾರ್ಕ್ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ, ಆಕ್ಟ್ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ ಹೊಂದಿದೆಯೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ. ವಿಶೇಷ ದರ್ಜೆಯದೋ, ಎ ದರ್ಜೆಯದೋ, ಸಾಧಾರಣ ದರ್ಜೆಯದೋ ಗಮನಿಸಿ. ಜೇನುತುಪ್ಪ ತಯಾರಿಸಿದ ಅಥವಾ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ದಿನಾಂಕ, ಬಾಟಲಿಗೆ ತುಂಬಿದ ದಿನಾಂಕ ಹಾಗೂ ಎಷ್ಟು ಸಮಯದೊಳಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ.

ಗಾಳಿಯಾಡದಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿರುವ ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಬಾಟಲಿಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಾಟಲಿ, ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಡಬ್ಬಿ, ಕ್ಯಾನ್‌ಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ತಾಮ್ರ, ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ, ಜಿಂಕ್ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲೂ ಇಡಬಾರದು.

೧೮-೨೪ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಲ್ಸಿಯಸ್ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಜೇನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅತಿ ಉಷ್ಣಾಂಶ, ಅತಿ ಶೀತ, ಗಾಳಿ, ತೇವಾಂಶ, ಕತ್ತಲು ಇವೆಲ್ಲಾ ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಶತ್ರುಗಳು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಪರಿಕ್ಷೇಗೊಳಗಾದ ೧೭ ಬ್ರಾಂಡಿನಲ್ಲಿ ಡಾಬರ್ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ. ಮೆಹಸನ್ಸ್, ಹೈನೇಸ್, ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಧು, [W:ಃಃಃಃ] ಪಶ್ಚಿಮಬಂಗಾಳ, ಧನ್ವಂತರಿ ಜೇನುತುಪ್ಪಗಳು ಉತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆ ಹೊಂದಿವೆ. ಉಳಿದವು ಸ್ಥಳೀಯ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಪಡೆದಿವೆಯೇ ಹೊರತು ಇಂಡಿಯನ್ ಸ್ಟ್ಯಾಂಡರ್ಡ್ ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಕಲಬೆರಕೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಸಹ ಮಿತಿ ಮೀರಿಲ್ಲ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಿದ್ದಾಪುರದ ಮಧುರ ಬ್ರಾಂಡಿನ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಕೊನೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಆಗುಂಬೆಯ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಜೇನುತುಪ್ಪ ರುಚಿ, ಸುವಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನ ಹೊಂದಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಡಾಬರ್ ಕಂಪನಿಯವರು ತಮ್ಮ ಸಾಕಿದ ಜೇನುಹುಳುಗಳ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಆಗುಂಬೆಯ ಕಾಡಿನ ಪಕ್ಕ ಇಡುವ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಜೇನುಕೃಷಿ ಎಂಬ ಉಪಕಸುಬು

ಜೇನುನೋಣ ಅಥವಾ ಜೇನುಹುಳುಗಳನ್ನು ತೋಟ, ಹಿತ್ತಿಲು, ಟೆರಾಸ್ ಮುಂತಾದ ಹೊರಾಂಗಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಕುವಿಕೆಯೇ ಜೇನುಕೃಷಿ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚೇನು, ಕೋಲುಜೇನು, ತುಡುವೆ ಜೇನು, ಯುರೋಪಿಯನ್ ಜೇನು, ನಸರಿ ಜೇನು ಎಂಬ ಐದು ಜಾತಿಗಳಿವೆ.

ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಜೇನುಮರಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದೊಡ್ಡ ಜೇನುಗೂಡುಗಳು ಕಾಣಿಸುವುದನ್ನೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೋಡಿರುತ್ತೀರಿ. ಅವೇ ಹೆಚ್ಚೇನಿನ ಗೂಡುಗಳು. ಇವುಗಳು ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿ ಗುಣ ಹೊಂದಿವೆ. ವಲಸೆ ಹೋಗುವುದು ಅಭ್ಯಾಸ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಕಷ್ಟ.

ಕೋಲುಜೇನುಗಳು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿವೆ. ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸಿಗುವ ಪ್ರಮಾಣ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ. ಅಲೆಮಾರಿ ಸ್ವಭಾವವಾದ ಕಾರಣ ಸಾಕಲು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿ ನಸರಿ ಜೇನು ಸಹ ಹೀಗೆ.

ತುಡುವೆ ಜೇನು ಸಾಕುವುದು ಸುಲಭ. ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಲು ಬಯಸುವ ಇವುಗಳು ಹುತ್ತ, ಮರದ ಪೊಟರೆಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಅನೇಕ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಹುಟ್ಟು ಅಥವಾ ಎರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತವೆ. ರಾಣಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಂದರೆ ಸಾಕು ಇಡೀ ಸಂಸಾರವೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಮರದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಸಾಕಬಹುದು. ಯುರೋಪಿಯನ್ ಜೇನುಗಳು ತುಡುವೆ ಜೇನಿನಂತೆ ಇವೆ. ಆದರೆ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣ. ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು ೫೦ ವರ್ಷಗಳಾದವು. ಈ ಜೇನನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ವೃದ್ಧರವರೆಗೆ ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಸಾಕಬಹುದು. ಕಚ್ಚುವ ಪ್ರಮಾಣ ಅತೀ ಕಡಿಮೆ.

ಜೇನು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಅಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಬೇಕಿಲ್ಲ. ಜಮೀನು, ಮನೆ, ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿ ಹೊಂದಿರಬೇಕಿಲ್ಲ. ನೀರು ಬೇಡ, ಕರೆಂಟ್ ಬೇಡ, ಈಗಂತೂ ಬಂಡವಾಳವೂ ಬೇಡ. ಜೇನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಹೂವಿನೊಳಗಿನ ಮಕರಂದ. ಯಥೇಚ್ಛ ಹೂಳು ಸಿಗುವಲ್ಲಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಜೇನುತುಪ್ಪ ತಯಾರಿಸುತ್ತವೆ. ಎರಿಯಿಂದ ತುಪ್ಪ ತೆಗೆದಂತೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ತಯಾರಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ ಹೊಲ. ನುಗ್ಗೆ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಜೇನು ಸಾಕಿದರೆ ಹೂ ಬಿಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಋತುಮಾನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹೂ ಬಿಡುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜೇನು ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿ ಇಳುವರಿ ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಜೇನಿನಿಂದ ಕೇವಲ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಜೇನುಮೇಣ, ಜೇನು ಅಂಟು, ಜೇನುವಿಷ, ಜೇನುರಸ ಏನೆಲ್ಲಾ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಎಣ್ಣೆಕಾಳು, ಬೇಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆಯ ಅಂಶ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಹಣ್ಣಿನ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಾರ ಮತ್ತು ರುಚಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ಜೇನಿಗೆ ಇರುವೆಗಳು, ಕಡಿಜೀರಹುಳು, ಮೇಣದ ಹುಳುಗಳು, ಕರಡಿ, ಕೋತಿಯಂತಹ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ವೀವರ್, ಜೇನುಬಾಕದಂತಹ ಹಕ್ಕಿಗಳು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಶತ್ರುಗಳು, ಥೈಯ್‌ಸಾಕ್‌ಬ್ರೂಡ್ ಎಂಬ ವೈರಸ್ ಭೀಕರ ಶತ್ರುವಾಗಿದೆ.

ಜೇನುಕೃಷಿ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲು ತರಬೇತಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಜೇನು ಕೃಷಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸದಾ ನೀಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಕೊಡಗಿನ ಭಾಗಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಇಲಾಖೆಯು ಜೇನುಕೃಷಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಇಲಾಖೆ ಆಗಾಗ ತರಬೇತಿಯನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಉಜಿರೆ, ಧಾರವಾಡ, ಉಡುಪಿ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಬಿಜಾಪುರ, ಮೈಸೂರು, ಅರಸೀಕೆರೆ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಬ್ರಹ್ಮಾವರ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ಇರುವ ರೂಡ್‌ಸೆಟ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಉಚಿತ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಮಾಹಿತಿ ಕೃಪೆ; ಕನ್ನೂಮರ್ ವಾಯ್ಸ್

ವ್ಯಾಪಾರ ವೈವಿಧ್ಯ

ಸಣ್ಣಗಿನ ಬೆತ್ತದ ಸಿಬಿಕೆಯಿಂದ ನೇಯ್ದ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಬುಟ್ಟಿ. ಮೇಲ್ಗಡೆ ಕೆಸವಿನ ಸೊಪ್ಪು. ಇದು ಅಂತಿಂಥಾ ಕೆಸ ಅಲ್ಲ. ಮರದ ಪೊಟರೆಯೊಳಗೆ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯೋ ಹಸುರು ಪಾಚಿ ಇರ್ದದಲ್ಲ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆದ ಕೆಸವಿನ ಹಂಡಾಪಟ್ಟಿ ಎಲೆಗಳು, ಅದರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಳಲೆ ಕೋಲು ! ಕಂದು ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಪದರ ಬಿಡಿಸಿದ್ರೆ ಬಿಳಿ ಮೃದುವಾದ ತಿರುಳು. ಇದು ಬಿದಿರಿನ ಪುಟ್ಟ ಮರಿ. ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ಗಾರ್ಡ್‌ಗೆ ಕಂಡ್ರೆ ಅಡ್ಡ ಹಾಕಿ ದುಡ್ಡ ಕಸೀತಾನೆ ಸೋಮಿ ಅಂತಾಳೆ ಲಿಂಗಮ್ಮ. ಅದಕ್ಕೇ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದು. ರೇಂಜರ ಹೆಂಡ್ತಿಗೆ, ಫಾರೆಸ್ಟ್ ಸಾಹೇಬ್ ಹೆಂಡ್ತಿಗೆ ಹಿತ್ತಲ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿ ಬರೀನಿ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸಿ ಬಾಯಿಗೆ ಸೆರಗು ಹಿಡಿದು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಗಹಗಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅದರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಚೂರು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಗೆಣಸಿನ ಗೆಡ್ಡೆ. ಹಾಗೇ ಸಂದೀಲಿ ಹೊನಗೊನೆ ಸೊಪ್ಪು, ಒಂದೆಲಗದ ಸೊಪ್ಪು, ಸ್ವಾರಲೇ ಸೊಪ್ಪು, ಕೊಡಸಿನ ಕಡ್ಡಿ ಏನೇನೋ.. ಇವೆಲ್ಲಾ ಮಳೆಗಾಲ ಬಂತಂದ್ರೆ ಮಾತ್ರ ಸಿಗೋ ಕಾಡಿನ ವಸ್ತುಗಳು. ಹಾಗಂತ ಲಿಂಗಮ್ಮ ವರ್ಷಾವಧಿ ಒಂದಲ್ಲಾ ಒಂದು ಕಾಯಿ, ಹಣ್ಣು, ದಂಟು, ಸೊಪ್ಪು, ಗೆಡ್ಡೆ ಅಂತಾ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಪೇಟೆಗೆ ತರ್ತಾನೆ ಇರತ್ತಾಳೆ. ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ, ನೇರಳೆಹಣ್ಣು, ಕವಳಿಹಣ್ಣು, ಸುವರ್ಣಗೆಡ್ಡೆ, ತುಂಬ್ರಿಹಣ್ಣು, ನಂಜಲು ಹಣ್ಣು, ಸಂಪಿಗೆ ಹಣ್ಣು, ಕೊಡ್ಡಬಾಳೆಕಾಯಿ, ದೊಡ್ಡಿಹಣ್ಣು, ಕಂಚಿಹಣ್ಣು, ಪೇರಲೆಹಣ್ಣು, ಬಸಳೆ ದಂಟು, ಹರಿವೆ ದಂಟು, ಹಕ್ಕು ಶೇಂಗಾ, ಕೆಸವಿನ ಗೆಡ್ಡೆ, ಚಗಟೆಸೊಪ್ಪು, ಎಲವರಿಗೆ ಸೊಪ್ಪು, ಗಂಧದ ಕುಡಿ ಹೀಗೆ ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ಕಾಡಿನದಾದರೆ ಕಾಲು ಪಾಲು ಹಿತ್ತಲಿನದು. ಹಂದಿಗೋಡು ಸಣ್ಣಮ್ಮ ಚುಮು ಚುಮು ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಪೇಟೆಯ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿರತ್ತಾಳೆ. ಹೊಗೆ ಹಿಡಿದು ಕಪ್ಪಾದ ಬಿದಿರಿನ ಬುಟ್ಟಿಯ ತುಂಬಾ ಪಾವು, ಸೇರು, ತಟಾಕು ಪಾತ್ರೆಗಳು. ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹಾಲಿನ ಉಗ್ಗ. ಮತ್ತೊಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಸರಿನ ಗಡಿಗಿ. ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಇಳಿಸಿ ಮಾಡುವಾಗ ಬೀಳದಂತೆ, ತಾಗದಂತೆ ಕೆಳಗೆ ಹಿಟ್ಟುಂಡೆ ಹುಲ್ಲಿನ ಇರಿಕೆ. ಮೊಸರನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಪಾತ್ರೆಗಳೇ ಬೇರೆ. ಹಾಲನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಪಾತ್ರೆಗಳೇ ಬೇರೆ. ಅವೆಂದೂ ಕಣ್ಣುಪ್ಪಿಯೂ ಅದಲು ಬದಲಾಗದು.

ವರ್ತನೆ ಮನೆಗಳ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿ, ಕೂಗಿ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಸಣ್ಣಮ್ಮ ಕವಳದ ಸಂಚಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಅಡಿಕೆ ಬಾಯಿಗೆಸೆದುಕೊಂಡು ಎಲೆಗೆ ಸುಣ್ಣ ಹಚ್ಚುವ ವೇಳೆಗೆ ಪಾತ್ರೆ ಹಿಡಿದ ಯಜಮಾನಿ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧ. ಹಾಲು ನಿನ್ನೆ ನೀರಾಗಿತ್ತು ಎಂಬ ತಕರಾರಿನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಮಾತುಕತೆ ಮಗಳು ಬಿಮ್ಮನಸಿ. ಅತ್ತೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಳ ಕೆಲಸ. ಬೇಗ ತವರಿಗೆ ಕರ್ಮೊಂಬರಬೇಕು. ಎಮ್ಮೆಗೆ ಕಾಳುಕಡಿ ಹಾಕಲು ಹಣ ಸಾಕಾಗ್ತಾ ಇಲ್ಲ... ಹೀಗೆ ಕರುಳುಬಳ್ಳಿಯ ಕತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಂಚುತ್ತಾ ಸೂರ್ಯ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಬುಟ್ಟಿಯೆಲ್ಲಾ ಖಾಲಿ ಖಾಲಿ. ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ಮಜ್ಜಿಗೆ ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಬೆಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪ ಇವೆಲ್ಲಾ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಾದರೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕನಕಾಂಬರ, ಕಾಕಡ, ಡೇರೆ, ಗ್ವಾಟಳೆ, ರುದ್ರಗ್ವಾಟಳೆ, ಸಂಪಿಗೆ, ರಂಜಳ, ಸುರಗಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಕೈಬಿಚ್ಚಿ ದಕ್ಕುವ ಕಾಸಿನ ವ್ಯಾಪಾರ. ಸಣ್ಣಮ್ಮ ಕಾಸಿನಸರವನ್ನು ಸಹ ಇದೇ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡಿಸಿದ್ದು. ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಡಾಬು, ಕೈಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಡಗ, ಕಾಲಿಗೆ ಅಂದುಗೆ, ಮೂಗಿಗೆ ಬೇಸರಿ, ಕೆನ್ನೆ ಸರಪಳಿ, ಮುಂದಲೆಬಟ್ಟು, ನಾಗರಗೊಂಡೆ, ಹೂವು ಹೀಗೆ ತನಗೆ, ಮಗಳಿಗೆ ಅಂತೆಲ್ಲಾ ಬೆಳ್ಳಿ ಬಂಗಾರ ಮಾಡಿಸಿದ್ದೇ ಬೀದಿ ಸುತ್ತಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿದ ದುಡ್ಡಿನಿಂದ. ಅಳಿಯನಿಗೆ ನಲವತ್ತು ಸಾವಿರ ವರದಕ್ಷಿಣೆ, ಚೈನು, ಉಂಗುರ, ವಾಚು ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಣ್ಣಮ್ಮನ ಸಂಚಿಯದೇ ಉಡುಗೊರೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಮೊಸರಿನ ಮಂಗಮ್ಮ ನೆನಪಾದಳೆ?

ಸುರುಗಿ ದಂಡೆಗೆ ಒಂದು ಮೊಳಕ್ಕೆ ಈಗ ಐದು ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಕನಕಾಂಬರ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ. ಡೇರೆ ಹೂವಿಗೆ ಕುಚ್ಚಿಗೆ ಎಂಟಾಣೆ, ಪೂನಾಕ್ಕೆ ಎರಡು ರೂಪಾಯಿ, ಕಡ್ಡಿಗೆ ಎರಡು ರೂಪಾಯಿ. ಬೆಳಗಿನ ಅಂಗಡಿ ಪೂಜೆಗೆ ಹೂವಿನ ಅಂಗಡಿಯ ಹೂವುಗಳು ಹಳಸಲು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಲಂಗಜಂಪರ್ ತೊಟ್ಟು ವಿವಿಧ ನಮೋನೆಯ ಹೂಗಳನ್ನು, ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ತರುವ ಹುಡುಗಿಯರ ಚಿಗುರು ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಅರಳಿದೆಯೇನೋ ಎನ್ನುವ ಹೊಸ ಹೂಗಳ ಸೊಗಸೇ ಬೇರೆ. ಅಂಗಡಿಯೊಳಗಿನ ದೇವರಪಟಕ್ಕೆ, ಫೋಟೋಗೆ, ವಿಗ್ರಹಗಳಿಗೆ, ಯಂತ್ರಗಳಿಗೆ, ಲಾರಿಯವರಿಗೆ, ಬಸ್ಸು, ಕಾರು, ಬೈಕು, ಟೆಂಪೋ, ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಪೂಜೆ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪೂಜೆ, ಶಾರದಾ ಪೂಜೆ ಹೀಗೆ ಶುರುವಾದ ವ್ಯಾಪಾರ, ಉದ್ದ ಜಡೆಗೆ ಒಂಟಿ

ಹೂ, ತುರುಬಿನ ಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ಒತ್ತಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕನಕಾಂಬರ, ಸಂಪಿಗೆ, ಕಣಗಲ ಮೊಗ್ಗು, ದೂರ ದೂರ ಕಟ್ಟಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹರಡಿದ ಮುಡಿಗಿ, ಎರಡು ಜಡೆಗೆ ಉದ್ದಮಾಲೆ, ಯಾರ್ಯಾರಿಗೆ ಯಾವುದು ಬೇಕೆಂಬುದು ಈ ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು. ಚೌಕಾಸಿಯೂ ಗೊತ್ತು. ಭಕ್ತರನ್ನೂ ಬಲ್ಲರು, ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಸುವವರನ್ನೂ ಸಹ. ಇದೆಲ್ಲಾ ತಾಸೊಪ್ಪತ್ತಿನ ವ್ಯವಹಾರ. ಆಮೇಲೆ ಚಿಲ್ಲರೆ ಕಾಸು ಎಣಿಸಿ ಗೆಜ್ಜೆಗೆ, ಬಳಿಗೆ, ಪಲುಕಕ್ಕೆ, ಲಾಲಗಂಧಕ್ಕೆ, ಸ್ನೋ, ಪೌಡರು ಅರೆರೆ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಬೇಕು. ಶನಿವಾರ ಭಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮಣಿಸರದವಳಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಪಟ್ಟಿ ಉದ್ದವಾದಂತಿದೆಯಲ್ಲ!!

ಕಿರಣ್ ಸ್ನೋ ಹಚ್ಚಿದರಂತೂ ಖಂಡಿತಾ ಬೆಳ್ಳಗಾಗುತ್ತಾರೆಂಬ ನಂಬುಗೆ. ಹೇನು, ದಪ್ಪಗುಳಿ ತೆಗೆಯಲು ಜಸ್ಸೂರು ಹಣಿಗೆಯೇ ಬೇಕು. ಬಟ್ಟೆಗಳು ಘಮಘಮ ಎನ್ನಲು, ಹುಳ ಹಿಡಿದು ಲಡ್ಡಾಗದಿರಲು ದಾಮ್ರ ಗುಳಿಗೆ. ಎರಡು ಜಡೆಯ ತುದಿಗೆ ಬಣ್ಣದ ರಿಬ್ಬನ್, ಕ್ರಾಪು ಹಣಿಗೆ, ಜಡಕು ಹಣಿಗೆ, ಹೇರ್‌ಪಿನ್, ಪಿನ್, ಗುಲಾಬಿ ಹೂವು, ಪೌಡರು, ದಿನಾಲೂ ಊರಿ ಊರಿ ಬಾಚಲು ಕೊಬ್ಬರಿ ಎಣ್ಣೆಯಾದರೆ ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಮಿಂದ ದಿನ ಘಮಘಮ ಹೇರ್ ಆಯಿಲ್. ಮೈಗೆ ಪೂಸಲು ಗಂಧದಣ್ಣೆ, ಕರಿಮಣಿ, ಕೈಬಳೆ, ಹಸುರು ಬಳೆ, ಕನ್ನಡಿ, ಓಹೋ... ಮಣಿಸರದವಳ ಪುಟ್ಟ ಬಗಲು ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಳೆಯರ ಶೃಂಗಾರದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ.

ಬಳೆ ವ್ಯಾಪಾರದವರು ಬಂದರೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕಳಿಸುವ ಜಾಯಮಾನವೇ ಇವರದಲ್ಲ. ಒಂದು ಲೋಟ ಮಜ್ಜಿಗೆಯೋ, ಕವಳದ ಸಂಚಿಯಿಂದ ಒಂದಡಿಕೆಯನ್ನೋ ಕೇಳುತ್ತಾ ಜಗುಲಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿ ಜೋಗಿ ಕುಳಿತನೆಂದರೆ ಸುತ್ತಲ ಕೇರಿಯ ಸುಮಂಗಲಿಯರೆಲ್ಲಾ ಜಮಾವಣೆ. ಹಸುರು ಬಳೆ, ಕೆಂಪು ಬಳೆ, ಕಚ್ಚಿನ ಬಳೆ, ವರ್ಕಿನ ಬಳೆ, ಬೊಟ್ಟಿನ ಬಳೆ, ಚುಕ್ಕಿಬಳೆ, ಪಿಳಿಪಿಳಿ ಬಳೆ, ರೇಖಿಬಳೆ, ಸಾದಾ ಬಳೆ, ಬಣ್ಣದ ಬಳೆ, ರೇಷ್ಮೆ ಬಳೆ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಗಾಜಿನ ಬಳೆಗಳು. ಹಚ್ಚೆ ಕುಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ಕೈಗಳ ತುಂಬಾ ಜಲ್‌ಜಲ್ ಎನ್ನುವ ಬಳೆಗಳು ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿದ ಮೇಲೆ ಶಿವಾಜಿಯ ಬಳೆಯ ಚೀಲ ಹಗುರಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜರಕಿನ ಚಪ್ಪಲಿಯ ಸದ್ದು ಗದ್ದೆಯಿಂದ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆನ್ನುವ ಸುದ್ದಿ ತಂದು ಚಿಗರೆಯರ ಗದ್ದಲವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಸೊಪ್ಪು ಕಡಿದು ಕಡಿದು ಬಾಯಿಮೊಂಡಾದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಮನೆಯುತ್ತಾ ಗದ್ದೆ ಕೆಲಸ, ತೋಟದ ಕೆಲಸಗಳ ಹೊಣೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಯಂಕಪ್ಪಶೆಟ್ಟಿ ಹಾಜರು. ಅದೆಂತಾ ಹಳೇ ಕತ್ತಿ ಮಸೀತಾ ಇದ್ರಿ ಮಾರಾಯರೇ. ಇದು ನೋಡಿ. ಒಳ್ಳೆ ಬ್ಲೇಡಿನ ಕತ್ತಿ. ಮರ ಕಡಿದರೂ ಮೊಂಡಾಗದು ಕಾಣೆ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಸರಂಜಾಮ ಬಿಚ್ಚಿತೊಡಗಿದನೆಂದರೆ ಆಳುಗಳೆಲ್ಲಾ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ಹಾಜರ್. ಯಂಕಪ್ಪಶೆಟ್ಟಿಯದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇರುವ ವ್ಯಾಪಾರ. ಅಂದು ಚೂರಿ, ಕತ್ತಿ, ಚಾಕು, ಹಾರೆ, ಸುತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಮಾರಿದ್ದೂ ಉಂಟಂತೆ. ಈಗ ಮಾತ್ರ ಕುಡುಗೋಲು, ಕತ್ತಿ, ಸೊಪ್ಪುಗತ್ತಿ, ಕಬ್ಬುಕತ್ತಿ, ಮೆಟಗತ್ತಿ, ಬಾಚಿ, ಪಿಕಾಸಿ, ಗುದ್ದಲಿ, ಕೊಡಲಿ ಹೀಗೆ ಬೇಕು ಅಂದಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮನೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ತಂದಿಳಿಸುವ ಕುಂದಾಪುರದ ಜನ. ಹನ್ನೆರಡು ಹತ್ತು ಕೊಡೀನಿ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಹರಿತವಾದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಝಳಪಿಸುತ್ತಾ ದೊಡ್ಡದನಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದನೆಂದರೆ ತುದಿಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಹಳೆಯ ತಲೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ. ಹನ್ನೆರಡಾಣೆಗೆ ಇದನ್ನು ಇಲ್ಲೇ ಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಈಗ ಹಿಂಗ್ ಹೇಳಿದ್ರೆ ಕೊಡೋರು ಯಾರು? ನೀವು ೩೦ ವರ್ಷದ ಹಳೇ ರೇಲು ಕಂಬದ ರೇಟ್ ಹೇಳ್ತೀ ಗೊತ್ತಿತ್ತಾ ಮಾರಾಯ್. ನೂರೆಪತ್ತು ಕೆಜಿಗೆ ಕಾಣಿ. ನೀವು ಬ್ಯಾಡಾಂದ್ರೆ ತಕ್ಕೊಂದೋಪ್ಪೆ. ಕಮ್ಮಿ ಕೊಡಕ್ಕಾಗಿಲ್ಲೆ. ಸರಿ ತೂಕ ಹಚ್ಚನಾ? ನಂದು ಚೌಕಾಸಿಲ್ಲೆ. ನೀವು ಎಷ್ಟು ಕೊಡ್ತೀ ಹೇಳೀನಿ. ಒಂದ್ ರೇಟ್ ಮಾಡ್ತು. ಎಷ್ಟು ಕತ್ತಿ ಬೇಕು? ಇದೇ ಜಾಗದಾಗಿ ಒಮ್ಮಿಗೆ ೧೫-೨೦ ಕತ್ತಿ ಮಾರಿದ್ದಿತ್ತು. ಈಗ ಮೂರು ಕತ್ತಿ ಹಿಡ್ಕಂಡು ಎಂಟು ಹತ್ತು ಕೊಡೀನಿ ಅಂತ್ರಿ. ನ್ಯಾಯಾನ ನೀವೇ ಹೇಳೀನಿ ಯಂಕಪ್ಪಶೆಟ್ಟಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಮನೆಯ ನೆಂಟನೇ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಕೆಂಪಡಿಕೆ ಕೇಳಲು ಒಳಬಂದ ಶೆಟ್ಟಿಗೆ ಅಡುಗೆಮನೆಯಿಂದಲೇ ಯಜಮಾನಿ ಮುಂದಿನ ಸಾರಿ ಕಾವಲಿ, ಪಡ್ಡು ಕಾವಲಿ ತಗೊಂಬಾ ಮಾರಾಯ ಎಂದು ಕೂಗು ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಕೊಡದಂತೆ ಕೂರುವ ಪಾತ್ರೆ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಚಂದ್ರಪ್ಪನದು ಸಮಯದ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದ ವ್ಯಾಪಾರ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಒಂಬತ್ತಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ. ಹಿಂಡಾಲಿಯಂ ದಬರಿ, ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ ತಪ್ಪಲೆ, ಸ್ಟೀಲ್ ಉಗ್ಗ, ಗೋದಾವರಿ ಪಾತ್ರೆ, ಚೊಂಬು, ನೀರು ಕಾಸೋ

ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರ, ತಾಮ್ರದ ಗಳಿವಾರ, ಹಿತ್ತಾಳೆ ಚೊಂಬು, ಕವಳಿಗೆ, ಗಿಂಡಿ, ಕೊಂಬಿನ ಗಿಂಡಿ, ಜರ್ಮನ್ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕೊಡಪಾನ, ತಾಮ್ರದ ಕೊಡಪಾನ, ತಂಬಿಗೆ, ಡಬ್ಬಿ, ಚಪಾತಿ ಬಾಕ್ಸ್, ಟಿಫಿನ್‌ಕ್ಯಾರಿ, ಹಾಲಿನ ಕೌಳಿಗೆ ಒಂದೇ ಎರಡೇ. ಪುಟ್ಟ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆ ಮುಚ್ಚಿ ತಂದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹರಡಿದನೆಂದರೆ ಒಂದು ಅಂಕಣ ತುಂಬಾ ಪಾತ್ರಗಳ ಹರಗಾಣ. ಬೇಕಾದ್ದು ಬೇಡದ್ದು ಅರಮನಸಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆ ಏರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆಮೇಲೆ ಅವನ ಹೊಗಳಿಕೆ, ಯಜಮಾನಿಯ ದೂಷಣೆ. ಹೆಂಗಸರ ಪಾತ್ರೆಯ ವ್ಯಾಮೋಹ ತಿಳಿದಾತ. ಹಾಗೇ ಹಿಂದಿರುಗಿದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಹಳೇ ರೇಷ್ಮೆ ಸೀರೆ ಜರಿ, ಹಳಕಂಚು, ತಾವ್ರದ ಪಾತ್ರಗಳು. ಹಳೇ ಗಂಟೆ, ಮುರುಕು, ತೂತಾದ ಪಾತ್ರಗಳ ಖರೀದಿಯೂ ಉಂಟು. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಹೊಸ ಲಕಲಕಾ ಎನ್ನುವ ಸ್ವೀಲ್ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದಾಗ ಹೊಳವ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಮಿಕ್ಕ ಬಲೆಗೆ ಬಿತ್ತೆಂದು ಇನ್ನಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವ ಛಾತಿಯನ್ನು ಚಂದ್ರಪ್ಪ ಬಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಪಾತ್ರ ಬೇಕೆನ್ನುವ ಹೆಂಡತಿ, ದುಬಾರಿ ಎನ್ನುವ ಗಂಡ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಜಗಳ ಹಚ್ಚಿ ಆಕೆಯೇ ಗೆಲ್ಲುವುದನ್ನು ಹಂಬಲಿಸುವ, ಬೆಂಬಲಿಸುವ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟರ.

ಇವನಿಗೆ ಜೊತೆಗಾರ ಬೆಡ್‌ಶೀಟ್, ಸೀರೆ, ಕಂಬಳಿಗಳನ್ನು ಮಾರುವವ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿ ಮುಗಿದು ಗದ್ದೆ ಕೆಲಸ, ತೋಟದ ಕೆಲಸಗಳು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಇವರದೆಲ್ಲಾ ಒಬ್ಬರ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬರ ದಾಳಿ. ಶ್ರಾವಣದಿಂದ ಶುರುವಾಗುವ ಹಬ್ಬಗಳಿಗೆ, ಮಳೆಗಾಲಕ್ಕೆ, ಚಳಿಗಾಲಕ್ಕೆ ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಳ್ಳಿಗರು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆನ್ನುವುದೂ ಗೊತ್ತು. ಜಡಿಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಹಲಸಿನ ಬೀಜವನ್ನೋ, ಹಪ್ಪಳವನ್ನೋ ಮೆಲ್ಲುತ್ತಾ ಕುಳಿತ ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೆ ಈ ಮನೆಬಾಗಿಲ ವ್ಯಾಪಾರ ಒಂದಿಷ್ಟು ಟೈಂಪಾಸ್.

ದೀಪಾವಳಿ ಬಂತೆಂದರೆ ಬರುವ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳೇ ಬೇರೆ. ಕುಂಬಾರರಿಗೆ ವರ್ಷದ ಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮಾಡುವ ಹವಣಿಕೆ. ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೆ, ಕುಡಿಕೆ, ಹಣತೆ, ಗಡಿಗಿ, ಪೆಣತೆ, ಬಾನಿ, ಹಂಡೆ, ಹರವಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ನಸುಕಿನಲ್ಲೇ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಉರೂರು ಸುತ್ತುತ್ತಾ ವ್ಯಾಪಾರ ಕುದುರಿಸುವ ಇವರು ಬಡವರ ಬಂಧುಗಳು. ಕಪ್ಪುಮಣ್ಣಿನ ಈ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಲು ಗಟ್ಟಿ. ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ನೀರು, ಅಕ್ಕಚ್ಚು ಕುಡಿಸಲು ಇಟ್ಟ ದೊಡ್ಡಬಾನಿಗಳು-ಹತ್ತಾರು ವರ್ಷ ಉಳಿಯುವ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಮಾಲು. ಬಯಲುಸೀಮೆಯಿಂದ ಬಂದ ಕಲ್ಲುಗಡಿಗಳನ್ನು ಹೊಗ್ಗಂಡಿ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಜೋಪಾನವಾಗಿಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಅನೇಕ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ವಿಶೇಷವಾದ ಹುಡಿಪಲ್ಯ, ಸಾಸಿಮೆ, ಕಾಳುಮೆಣಸಿನ ಹಣ್ಣಿನ ತಂಬಳಿ, ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ, ಕೂಟು ಮುಂತಾದ ಅಡುಗೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಳಕೆ. ರುಚಿ ಮಾತ್ರ ಅದ್ವಿತೀಯ. ಅದೇ ರೀತಿ ತೊಡೆದವು ಎನ್ನುವ ಸಿಹಿತಿಂಡಿ ಮಾಡಲು ಸಹ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಗಡಿಗಿಯೇ ಬೇಕು. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಮಾತ್ರ ಬಳಕೆ. ಆಮೇಲೆ ಉಪ್ಪರಿಗೆ ಸೇರುವ ಇವು ಮೂರ್ಖಾಲ್ಪು ತಲೆಮಾರು ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ದೀಪಾವಳಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಸಡಗರ ಎತ್ತು, ಹೋರಿ, ದನಕರುಗಳ ಸಿಂಗಾರ. ಕೌಲುಬೇರು ಕಿತ್ತು ಜಜ್ಜಿ ನಾರು ತೆಗೆದು ಮಾಡುವ ದಂಡೆ, ಕಣ್ಣಿ, ಕುಚ್ಚುಗಳು, ಪುಂಡಿಗಿಡಗಳನ್ನು ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೆನೆಸಿ ನಾರು ತೆಗೆದು ಹಗ್ಗ, ಬಾರುಕೋಲು, ಮೂಗುದಾರ, ಕಣ್ಣಿ, ಕೊಳ್ಳಂಗಡ, ಮುಖ್ಂಡ, ದಂಡೆ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ದನ ಕಾಯುವವರು ಮಾಡಿ ಮಾರಲು ತರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಬಳ್ಳಿಗಳ ಹಗ್ಗ, ದಂಡೆಗಳನ್ನೂ ತರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಕೋಡುಗುಣಿಸೆ, ಬಾಸಿಂಗ, ಕಾಲಿನ ಗೆಜ್ಜೆ, ಗಂಟೆ, ಗಗ್ಗರ, ಮಂಟಿ, ಬಾಲದಂಡೆ, ಮಣಿಸರ, ಕವಡೆಸರ, ದೃಷ್ಟಿದಾರ, ಕಂಬಳಿಪಟ್ಟಿ, ಬಣ್ಣ, ಸರಪಳಿ, ರಿಬ್ಬನ್ನು, ಬೆನ್ನಾಸು ಏನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಾರ. ಅಲಂಕರಿಸುವಲ್ಲಿ ಪೈಪೋಟಿ, ತರಬೇತಿ ನೀಡಿ ಉರೂಳಗೆಲ್ಲಾ ಸಿಂಗರಿಸಿ ತಿರುಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸವಾಲು. ತಮ್ಮದು ಹಳೇ ಅಂಗಿ ಪಂಚೆಯಾದರೂ ಎತ್ತಿಗೆಲ್ಲಾ ಚಂದಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಅಂತಃಕರಣ. ಕುಮಾರಿಯರೆಲ್ಲಾ ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ನೋಡಿ ಹುಬ್ಬು ಹಾರಿಸಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆತರ್ಯ.

ಭೂಮಣ್ಣಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಭೂಮಣ್ಣಿ ಬುಟ್ಟಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳದ್ದೇ ಕಾರುಬಾರು. ಭೂಮಣ್ಣಿ ಬುಟ್ಟಿ ತಂದು ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಸಗಣೆಯ ಸಾರಣೆ. ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟಿನ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದ ಚಿತ್ತಾರ. ಅದರೊಳಗೆ ಹಬ್ಬದ ಅಡುಗೆ ತುಂಬಿ ಹೊತ್ತೊಯ್ಯುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ.

ಕೊಯ್ಲಿನ ಪ್ರಾರಂಭವೂ ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಡಿಕೆ ಒಣಗಿಸುವ ತಟ್ಟೆ, ಬುಟ್ಟಿ, ಹೆಡಿಗೆ, ಚಟ್ಟೆ, ಪುಟ್ಟಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ಸೈಕಲ್ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೂವಿನ ಬಿಬ್ಬಲ, ಮೊರ, ಹೆಗಲುಬುಟ್ಟಿ, ಕಾಶಿಬುಟ್ಟಿ, ಮರಸಣಿಗೆ, ಯಶೋಮುಚ್ಚಲು, ಬೀಸಣಿಗೆಯವರೆಗೂ ಇವರ ತಯಾರಿಕೆಗಳು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಈಗಲೂ ಅಗ್ಗ. ಈಗಲೂ ಅವಶ್ಯಕ.

ಒನಕೆ, ಹಾರೇಕೋಲು, ಮರದ ಮರಿಗೆ, ಮರದ ಹುಟ್ಟುಗಳು, ರಂಗೋಲಿಹಿಟ್ಟು, ಕಡ್ಡಿ ಹಿಡಿ, ಈಚಲು ಹಿಡಿ, ಈಚಲು ಚಾಪೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಬಂದರೆ, ಕತ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಹೇರಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಬೀಸೋಕಲ್ಲು. ಒರಳುಕಲ್ಲು, ಅರೆಯೋ ಕಲ್ಲು, ಕಲ್ಲುಗುಂಡು, ನಾಲ್ಕಾರು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ. ಹಾಗಂತ ಇವು ಇಂಥದೇ ನಿಶ್ಚಿತ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ವ್ಯಾಪಾರವಲ್ಲ.

ಅಡಿಕೆ ಕೊಯ್ಲು ಮುಗಿದು ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಘಟ್ಟದ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಸಂಭಾವನೆ ಭಟ್ಟರು ಬಂದರೆ ಬಯಲುಸೀಮೆಯಿಂದ ಜಂಗಮರು. ಇವರು ಅಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಜೋಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಮಾರುವ ಗಂಟೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಜನಿವಾರ, ಶಿವದಾರ, ವಿಭೂತಿ, ಗೋಪೀಚಂದನ, ತಾಮ್ರದ ಉಂಗುರ, ಹರಳು, ಸ್ಥಟಿಕ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯ ಜಪಮಾಲೆಗಳು. ಮುದ್ರೆ, ಉಡುದಾರ, ದೃಷ್ಟಿದಾರ ಹೀಗೆ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲು.

ಆಮೇಲೆ ಬೇಸಿಗೆಗೆ ಹುರುಳಿಗಾಡಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಕಾಳು ಬೇಳೆಯವರು. ಉದ್ದು, ಹೆಸರು, ಎಳ್ಳು, ಮೆಂತೆ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ತೊಗರಿ, ಕಡಲೆ ಆಮೇಲೆ ಕೆಂಪುಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಹುಣಸೇಹಣ್ಣು ಸಹ ತರತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಬಯಲುಸೀಮೆಯ ಅರೆ ಮಲೆನಾಡಿನ ಈ ಜನರಿಗೆ ಬರೀ ಭತ್ತ, ಅಡಿಕೆ, ಸಾಂಬಾರ ಬೆಳೆಯುವ ಮಲೆನಾಡು, ಗ್ರಾಹಕರ ಬೀಡು. ಇವರೊಂದಿಗೆ ಕಡ್ಲೆಕಾಯಿ ಎಣ್ಣೆ (ಒಳ್ಳೆಣ್ಣೆ), ಗಾಡಿಯ ಗಾಲಿಗೆ ಬಿಡಲು ಹರಳೆಣ್ಣೆ, ಕುಡುಬಿ ಎಣ್ಣೆ, ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಕಜ್ಜಾಯ ಕರಿಯಲು, ಕೊಬ್ಬರಿ ಎಣ್ಣೆ ಹೀಗೆ ಗಾಣಿಗರೊಂದಿಗೆ ಗುದ್ದಾಟ. ಬಹುಶಃ ತಳ್ಳುಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೀಮೆಎಣ್ಣೆ ಮನೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರುವುದು ನಿಂತು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳೇ ಆಯ್ತೇನೋ?

ಐಸಕ್ಕಾಂಡಿ ಚೇಪಿದ್ದು, ಬೊಂಬಾಯಿ ಮಿಠಾಯಿ ಚಪ್ಪರಿಸಿದ್ದು, ಆಲೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಕ್ಕಿ ಕಂಬಳ ಜೇಬಿಗೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ರೆ ಬಟಾಣಿಕಾಳು, ಹುರಿಗಾಳು, ಖಾರದ ಶೇಂಗಾ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಕಟುಂ ಕಟುಂ ತಿಂದಿದ್ದು ಇವೆಲ್ಲಾ ಸೈಕಲ್ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ತರಿದ್ದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳೇ ಅಲ್ಲಾ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು. ಗಾಜಿನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗೆ ತುಂಬಿ ತರಿದ್ದ ಬೊಂಬಾಯಿ ಮಿಠಾಯಿಯವನ ಗಾಡಿಯ ಗಣಗಣ ಗಂಟೆ ಸದ್ದು ಈಗೂ ಕಿವಿಯೊಳಗೆ ಇದೆ ಅಂದ್ಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಹೊಸಾ ರೀತಿಯ ಸದ್ದುಗಳು ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮರಸತೊಡಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಮನೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರಿದೊಡವೆಲ್ಲಾ ಅಂಗ್ಲೀಲಿ ಗಾಜಿನ ಹಿಂದೆ ಕುಳಿತಿವೆ. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಂದು ಒಂದಿಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ನುಂಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಯಂತ್ರಗಳು ಬಂದು ಗಲಬರಿಸಿಟ್ಟಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಅದೂ ಅಲ್ಲ. ನಾವೇ ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಳಸೋದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಆಧುನಿಕವಾಗೋದು ನಮಗಿಷ್ಟ. ಜಗತ್ತೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರೋದಕ್ಕಿಂತ ನಾವೇ ಜಗತ್ತಾಗೋದು ನಮ್ಮ ಈಗಿನ ಧ್ಯೇಯ. ಆದ್ರೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ಸುಲಭವಲ್ಲ ಬಿಡಿ. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನಾವೇ ಒಡೆದು ಹೊಸ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟೋದು... ಇಂತಹ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ವಿಷಯಗಳೇ, ವೈವಿಧ್ಯಗಳೇ ನಮ್ಮ ದೇಶಾನ ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಯತ್ನಿಕ್ ವ್ಯಾಪಾರ

೧. ಹಾಲಿನ ವ್ಯಾಪಾರ : ಬೆಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪ, ಮೊಸರು, ಮಜ್ಜಿಗೆ

೨. ಹೂವಿನ ವ್ಯಾಪಾರ : ಕನಕಾಂಬರ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಡೇರಾ, ಸೇವಂತಿಗೆ, ಇರುವಂತಿಗೆ, ರುದ್ರ ಗ್ಯಾಟಳೆ, ಗ್ಯಾಟಳೆ, ಸಂಪಿಗೆ, ಸುರಗಿ, ರಂಜಲ ಹೂ

೩. ಮಣಿಸರ, ಬಳೆ : ಕರಿಮಣಿ, ಸೂಜಿ, ಪಿನ್, ಸರ, ಸ್ನೋ, ಪೌಡರ್, ಹೇರ್ ಆಯಿಲ್, ಗಂಧದಣ್ಣೆ, ದಾಮ್ರಗುಳಿಗೆ (ನ್ಯಾಪ್ತಾಲಿನ್), ಹೇರ್‌ಪಿನ್, ಹೂವು, ರಿಬ್ಬನ್, ಬಳೆ, ಹಣಿಗೆ, ಹೇನುಹಣಿಗೆ, ಜಡಕುಹಣಿಗೆ.
೪. ಕತ್ತಿ ವ್ಯಾಪಾರ: ಕುಡುಗೋಲು, ಕತ್ತಿ, ಮೆಟಗತ್ತಿ, ಕಬ್ಬುಕತ್ತಿ, ಚಾಕು, ಸೊಪ್ಪತ್ತಿ, ಮೂರುಹಲ್ಲು, ಬಾಚೆ, ಪಿಕಾಸಿ, ಗುದ್ದಲಿ, ಕೊಡಲಿ, ಸುತ್ತಿಗೆ, ಮೊಳೆ, ಕಾವಲಿ, ಪಡ್ಡು ಕಾವಲಿ, ಹಾರೆ
೫. ದಂಡೆ, ಕಣ್ಣಿ ವ್ಯಾಪಾರ: ದಂಡೆ, ಕಣ್ಣಿ, ಮೂಗುದಾರ, ಹಗ್ಗ, ಬಾರುಕೋಲು, ಕೋಡುಗುಣಿಸೆ, ಕುಚ್ಚು, ಬಾಸಿಂಗ, ರಿಬ್ಬನ್, ಬೆನ್ನಾಸು, ಕಾಲಿನಪಟ್ಟಿ, ಗೆಜ್ಜೆ, ಗಗ್ಗರ, ಮಂಟೆ, ಗಂಟೆ, ಬಾಲದಂಡೆ, ಮಣಿಸರ, ಕಂಬಳಿಪಟ್ಟಿ, ದೃಷ್ಟಿದಾರ, ಹಣೆಕುಚ್ಚು, ಮೈಬಣ್ಣ, ಮುಖಂಡ, ಸರಪಳಿ
೬. ಬೀಸೋಕಲ್ಲು: ಒರಳುಕಲ್ಲು, ಬೀಸೋಕಲ್ಲು, ಅರೆಯೋ ಕಲ್ಲು, ಒನಕೆ, ಕಲ್ಲುಗುಂಡು, ಗಂಧದ ಕಲ್ಲು, ಹಾರಕೋಲು
೭. ರಂಗೋಲಿ : ಬಣ್ಣದ ರಂಗೋಲಿ
೮. ಮಂಡಕ್ಕಿ : ಮಂಡಕ್ಕಿ, ಹುರಿಗಾಳು, ಬಟಾಣಿಕಾಳು, ಚುರುಮುರಿ, ಹುರಿಹಿಟ್ಟು
೯. ಮಡಿಕೆ : ಕುಡಿಕೆ, ಪೆಣತೆ, ದೀಪದ ಹಣತೆ, ಮಡಿಕೆ, ಹೂವಿನಕುಂಡ, ಬಾನಿ, ಕಲ್ಲುಗಡಿಗೆ
೧೦. ಬುಟ್ಟಿ ತಟ್ಟಿ : ಅಡಿಕೆ ತಟ್ಟಿ, ಬುಟ್ಟಿ, ಹೆಡಿಗಿ, ಚಿಬ್ಬಲು, ಚಬ್ಬೆ, ಪುಟ್ಟಿ, ಮೊರ, ಕಾಶಿಬುಟ್ಟಿ, ಹೆಗಲುಬುಟ್ಟಿ, ಮರಸಣಿಗೆ, ಹಾಳೆಪೊಪ್ಪಿ, ಮರಿಗೆ, ಹುಟ್ಟು (ಮರದ್ದು), ಹಿಡಿ, ಭೂಮಣ್ಣೆ
೧೧. ಬಟ್ಟೆ ವ್ಯಾಪಾರ: ಕಂಬಳಿ, ಬೆಡ್‌ಶೀಟ್, ಸೀರೆ
೧೨. ಐಸ್‌ಕ್ರಾಂಡಿ: ಬೊಂಬಾಯಿ ಮಿಠಾಯಿ, ಕಡ್ಲೆಮಿಠಾಯಿ, ಕಾಯಿ ಮಿಠಾಯಿ
೧೩. ಪಾತ್ರೆ ವ್ಯಾಪಾರ: ಸ್ಪೀಲ್, ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ, ಹಿಂಡಾಲಿಯಂ, ತಾಮ್ರ, ಹಿತ್ತಾಳೆ, ಕಂಚು, ಜರ್ಮನ್ ಬೆಳ್ಳಿ
೧೪. ಎಣ್ಣೆ ವ್ಯಾಪಾರ: ಕಡ್ಲೆಕಾಯಿ ಎಣ್ಣೆ (ಒಳ್ಳೆಣ್ಣೆ), ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ, ಕೊಬ್ಬರಿ ಎಣ್ಣೆ, ಕುಸುಬಿ ಎಣ್ಣೆ, ಹರಳೆಣ್ಣೆ, ಸೀಮೆಎಣ್ಣೆ.
೧೫. ಕಾಳು-ಬೇಳೆ: ತೊಗರಿ, ಉದ್ದು, ಹೆಸರು, ಹುರುಳಿ, ಸಾಸಿವೆ, ಎಳ್ಳು, ಮೆಂತೆ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಇಂಗು
೧೬. ಜನಿವಾರ: ಜನಿವಾರ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಹರಳು, ತಾಮ್ರದ ಉಂಗುರು, ಸ್ಪಟಿಕದ ಸರ, ವಿಭೂತಿ, ಶಿವದಾರ, ಮುದ್ರೆ, ಗೋಪೀಚಂದನ, ಶ್ರೀಗಂಧದ/ಚಂದನದ ಕೊರಡು
೧೭. ಕೆಸ, ಕಳಲೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ, ಹೊನ್ನಗೊನೆ ಸೊಪ್ಪು, ತುಂಬ್ರಹಣ್ಣು, ನೇರಳೆಹಣ್ಣು, ಕೊಡಸಿನ ಕಡ್ಡಿ, ಮುರುಗಲು, ಸ್ವಾರಲೇಸೊಪ್ಪು, ಒಂದೆಲಗ
೧೮. ತರಕಾರಿ: ಬಾಳೆದಿಂಡು, ಕೊಡ್ಡಬಾಳೆಕಾಯಿ, ತೊಂಡೆಕಾಯಿ, ಬದನೆ, ದಂಟು ಹರಿವೆ, ಬಸಳೆ, ಸೋರೆ, ಕುಂಬಳ, ಚೀನಿ, ತುಪ್ಪದ ಹೀರೆ, ಹಸಿ ಅರಿಸಿನ, ಹಸಿ ಶುಂಠಿ, ಸುವರ್ಣಗೆಡ್ಡೆ, ಗೆಣಸಿನಗೆಡ್ಡೆ, ಕೂಪಿಗೆಡ್ಡೆ, ಅರಾರೋಟು ಹಿಟ್ಟು
೧೯. ಮೀನು, ಏಡಿ, ತಾರ್ಲೆ, ಜಬ್ಬು, ಕೂವೆ

***

ನೀರಿನ ಸಮತೋಲನಕ್ಕೆ ನಿತ್ಯಟ್ಟು ಪದ್ಧತಿ

ಮಲೆನಾಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಅಡಿಕೆ ಕೃಷಿ ವಿಭಿನ್ನ. ಅತಿಯಾದ ನೀರು ಬಸಿದುಹೋಗಲು ಇದ್ದರೂ ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣದಿಂದಾಗಿ ತೋಟವೇ ಜವುಳಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತೇವಾಂಶವೆಲ್ಲಾ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ತೋಟಕ್ಕೆ ನೀರು ಕೊಡಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ.

ಈ ಎರಡೂ ವಿಪರೀತಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಒಳ್ಳೆಯ ಇಳುವರಿ ನೀಡಲು ಯಾವ ಅಡಿಕೆ ಮರಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಹೇಳಿ.

ಮಳೆಗಾಲ-ಚಳಿಗಾಲ-ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ತೋಟದ ನೀರಿನ ಸಮತೋಲನ ಕಾಪಾಡಲು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದ ವಿಧಾನ ಉದಿಮಣ್ಣು ಹಾಕಿಸುವುದು. ಅಡಿಕೆ ಮರಗಳ ಸಾಲಿನ ಮಧ್ಯೆ ಮಣ್ಣು ಹಾಕಿಸುವ ಈ ಪದ್ಧತಿಗೆ ನಿತ್ಯಟ್ಟು ಹಾಕಿಸುವುದು ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ತೋಟದ ಅಡಿಕೆ ಮರಗಳ ಪ್ರತಿ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳ ನಂತರ ಒಂದು ಕಾಲುವೆ ಇರುತ್ತದೆ. ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಕಾಲುವೆಯಿಂದ ಕಾಲುವೆಗಿರುವ ಅಂತರ ೧೪ ಅಡಿ ಅಥವಾ ೧೬ ಅಡಿ. ಈ ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ಕಾದಿಗೆ ಎಂತಲೂ, ಬಸಿಗಾಲುವೆ ಎಂತಲೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಎರಡು ಕಾಲುವೆಗಳ ಮಧ್ಯದ ಭೂಮಿ. ಸುಮಾರು ೧೪ ಅಡಿ ಅಗಲದ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಬಣ್ಣ (ಭರಣ) ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ನಾವಿಲ್ಲಿ ೧೪ ಅಡಿ ಅಗಲದ ಒಂದು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಉದಿ ಹಾಕಿಸುವುದಾದರೆ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಅಡಿಕೆ ಮರಗಳ ಸಾಲಿನ ನಡುವೆಯ ಖಾಲಿ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ೪ ಅಡಿ ಅಗಲ ಹಾಗೂ ೩ ಅಡಿ ಎತ್ತರ ಇರುವಂತೆ ಮಣ್ಣಿನ ರಾಶಿ ಹಾಕುತ್ತಾ ಹೋಗಬೇಕು. ನಿಮ್ಮದು ತೀರಾ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಅಂದರೆ ಕೇವಲ ೧೨ ಅಡಿ ಅಗಲದ ಬಣ್ಣವಾದರೆ ಉದಿಮಣ್ಣಿನ ರಾಶಿಯ ಅಗಲವೂ ಕೇವಲ ೨ ಅಡಿ ಇರಬೇಕು. ಅದರ ಎತ್ತರ ಮೂರು ಅಡಿಗಳಿರಬೇಕು. ಹೊಸ ಮಣ್ಣಿನ ಈ ಉದ್ದನೆಯ ಸಾಲೇ ನಿತ್ಯಟ್ಟು.

ಹೆಚ್ಚಿನವರು ತೋಟದಂಚಿನ ಧರೆಯ (ಬೆಟ್ಟದಂಚಿನ ಕಡಿದಾದ ಪ್ರಪಾತದ) ಮಣ್ಣನ್ನೇ ಹಾಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೊರಗಿನಿಂದ ತಂದು ಹಾಕಿಸುವುದಿದ್ದರೆ ಕೆಂಪು ಗೋಡುಮಣ್ಣನ್ನು ತಂದು ಹಾಕಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಯಾವ ಮಣ್ಣೇ ಆಗಲಿ ಅದನ್ನು ಹಾಕಿಸಿದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಫಲವತ್ತಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಿಮಣ್ಣು ಹಾಕಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಗಾಳಿ ಮಳೆಗೆ ಸಿಕ್ಕು, ಕಸಕಡ್ಡಿ, ಸೋಗೆ ತರಗೆಲೆಗಳು ಬೆರೆತು ಜೀವಸಂಚಾರ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರದ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಮರಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಉದಿಮಣ್ಣನ್ನೇ ಗೊಬ್ಬರದ ಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಉದಿಮಣ್ಣನ್ನು ಮರದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ನೀರಿನಿಂದ ಸವಕಳಿಯಾದ ಮರಗಳ ಬುಡಕ್ಕೆ ಫಲವತ್ತಾದ ಮಣ್ಣು ಸಿಕ್ಕಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ೩-೪ ಗುದ್ದಲಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಾಲುರಾಶಿಯಿಂದ ತೆಗೆದು ಮರಗಳ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಉದಿಮಣ್ಣು ಖರ್ಚಾಗಲು ಸುಮಾರು ೧೦ ವರ್ಷ ಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಸಾಗರ ಬಳಿಯ ಶೆಡ್ಡಿಕೆರೆಯ ಪ್ರಗತಿಪರ ಕೃಷಿಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥರ.

ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯಟ್ಟು ಹಾಕಿದರೆ ಕೆಲವು ಲಾಭಗಳೂ ಇವೆ.

ಅಡಿಕೆ ಮರಗಳ ಮಧ್ಯೆಯ ಈ ಉದಿಮಣ್ಣು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಂದ್ರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದರಿಂದ ಅತಿ ಮಳೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ನೀರು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಳಿಯದೇ ಬಸಿಗಾಲುವೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಸಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಚಳಿಗಾಲ ಹಾಗೂ ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಉದಿಮಣ್ಣು ಅಡಿಕೆಮರದ ಬುಡಕ್ಕಿಂತ ೨-೩ ಅಡಿ ಮೇಲಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿನ ತೇವಾಂಶ ಹೀರಿಕೊಂಡು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಪಸೆ ಇರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಕಾದಾಳಿ ಅಥವಾ ಬಿಳಿಕೊಟ್ಟಿ ಮಣ್ಣಿರುವ ಬೈರುಂಭೆ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಉದಿಮಣ್ಣು ಬೇಕೇ ಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಜವುಳು: ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಕೊಟ್ಟಷ್ಟೂ ಸಾಲದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಗೋಳಿಕೊಪ್ಪದ ಕೃಷಿಕ ಎಂ.ಎಲ್.ಹೆಗಡೆ.

ಸಾಗರದ ಕೆಳದಿ ಸೀಮೆಯ ಹೊಸಮನೆ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರು ಇಸವಿ ೨೦೦೦ದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ೮ ಗುಂಟೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಉದಿಮಣ್ಣು (ನಿತ್ಯಟ್ಟು) ಹಾಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. [೧ ಎಕರೆ=೪೦ ಗುಂಟೆ] ತೋಟದ ಅಂಚಿನ ಬೆಟ್ಟದ ಮಣ್ಣು ಅಗೆದು ತೋಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಲು ೪೫ ಆಳು ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಆಳಿಗೆ ೪೦ರೂ.ನಂತೆ ೮ ಗುಂಟೆಗೆ ಉದಿಮಣ್ಣು ಹಾಕಿಸಲು ಆದ ಖರ್ಚು ೨೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಅಂದರೆ ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ಸುಮಾರು ೧೦,೦೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ.

ಹೊರಗಿನಿಂದ ಕೆಂಪು ಗೊಚ್ಚುಮಣ್ಣು ಹಾಕಿಸುವುದಾದರೆ ಎಕರೆಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ೮೦ ಟ್ರ್ಯಾಕ್ಟರ್ ಮಣ್ಣು ಬೇಕು. ಒಂದು ಟ್ರ್ಯಾಕ್ಟರ್ ಕೆಂಪು ಗೊಚ್ಚುಮಣ್ಣಿಗೆ ೩೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ೮೦ ಟ್ರ್ಯಾಕ್ಟರ್‌ಗೆ ೨೪,೦೦೦ ರೂಪಾಯಿ. ಮಣ್ಣನ್ನು ತೋಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಸಲು ರೂ. ೧೦,೦೦೦. ಒಟ್ಟು ೩೪,೦೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದು ಭಾರಿ ದುಬಾರಿಯಲ್ಲವೆ ಎಂದ ಕೇಳುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ನೆನಪಿಡಿ. ಪ್ರತಿ ಹತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಹಾಕಬೇಕಾದ ಬಂಡವಾಳ ಇದು. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸರಾಸರಿ ೧,೦೦೦ರಿಂದ ೩,೪೦೦ ರೂಗಳವರೆಗೆ ವೆಚ್ಚ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ತೋಟದಿಂದ ಪ್ರತಿವರ್ಷದ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟನ್ನೂ ಭೂಮಿಗೆ ಮರಳಿ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ?

ಕೆಳದಿ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ [ಶಿವಮೊಗ್ಗ] ಮತ್ತು ಬೈರುಂಭೆ ಸೀಮೆ [ಉತ್ತರಕನ್ನಡ]ಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಪ್ ಹಾಕಿ ನೀರು ಹಾಯಿಸಿದರೂ ವಿಶೇಷ ಕೃಷಿ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಫಸಲು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಉದಿಮಣ್ಣು [ನಿತ್ಕಟ್ಟು] ಮಾಡುವ ನೀರಿನ ನಿರ್ವಹಣೆಯಾಗಿದೆ. ಹೊಳೆಯ ಅಥವಾ ಕೆರೆಯ ತಗ್ಗಿನಲ್ಲಿ ತೋಟ ಇದ್ದವರಿಗೆ ಜವುಳಿನ ತೊಂದರೆ ತುಸು ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ. ಅಂಥವರ ಪಾಲಿಗೆ ಉದಿಮಣ್ಣು ಅಥವಾ ನಿತ್ಕಟ್ಟು ತಂತ್ರ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನೀರು ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಲು ಉಪಯುಕ್ತ.

[ಉದಿಮಣ್ಣು ಹಾಕುವ ಸಮಯ ಜನವರಿಯಿಂದ ಮೇ ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಅಥವಾ ಮಳೆಗಾಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಾದರೂ ಹಾಕಬಹುದು]

***

ಕೀಟಗಳ ಕಾಟಕ್ಕೆ ರೋಗಗಳ ಬಾಧೆಗೆ ರಾಮಬಾಣ

ಅಡಿಕೆ

ಬೇರುಹುಳ : ಇದು ಬಿಳಿಯ ರೇಷ್ಮೆ ಹುಳುಗಳಂತೆ ಇದ್ದು ಅಡಿಕೆ ಮರದ ಬೇರನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನಂಬಿಕೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇವಿನಹಿಂಡಿಯು ಮೊದಲ ಪರಿಹಾರ. ಜೂನ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲದಿಂದೇಳುವ ದುಂಬಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಲ್ಲುವುದು ಎರಡನೇ ಪರಿಹಾರ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತೋಟದೊಳಗೊಂದು ಹೊಡಚಲು ಹಾಕಿದರೆ (ಬೆಂಕಿ) ಹುಳುಗಳೆಲ್ಲಾ (ದುಂಬಿಗಳು) ಹಾರಿಬಂದು ಬೆಂಕಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದು ಮೂರನೇ ಪರಿಹಾರ. ಅವುಗಳಿಗಾಗಿ ಏನೂ ಮಾಡದೇ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮ ಪರಿಹಾರ. ಪರಿಸರದಲ್ಲೇ ಅದರ ನಿಯಂತ್ರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ.

ಕೊಳೆರೋಗ/ಮಹಾಳಿ : ಮಳೆಗಾಲದ ಮಳೆ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ರೋಗವೂ ಹೆಚ್ಚು. ಮಿಡಿ ಅಡಿಕೆಗಳು ಕೊಳೆತು ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಬಿಸಿಲು ಮಳೆಯಾದರಂತೂ ಇದು ತೋಟವೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಗರದ ಖಂಡಿಕಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿ, ಜರ್ಮನಿಯ ಕೋಲ್ಮನ್ ಎನ್ನುವ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಕಂಡುಹಿಡಿದ ನಿವಾರಣೆ ಶೇಕಡಾ ಒಂದರ ಬೋರ್ಡೋ ದ್ರಾವಣ ಸಿಂಪಡಣೆ. ಸುಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಮೈಲುತುತ್ತು ಎರಡನ್ನೂ ಶೇಕಡಾ ಒಂದರ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವಿಕೆಯೇ ಬೋರ್ಡೋ ತಯಾರಿ. ನೂರು ಲೀಟರ್ ಹಿಡಿಯುವ ಹಂಡೆ/ ಬಾನಿ/ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕೊಳಾಯಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಒಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಮೈಲುತುತ್ತುವನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೆನಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮೈಲುತುತ್ತುವು ಹರಳಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿಬಿಡಬೇಕು. ಅದೇ ರೀತಿ ಒಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಸುಣ್ಣವನ್ನೂ ನೆನಸಬೇಕು. ಎರಡನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹಂಡೆಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಹಂಡೆ ತುಂಬಾ ನೀರು ಹಾಕಿ ನೂರು ಲೀಟರ್ ಭರ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕು. ದ್ರಾವಣ ನ್ಯೂಟ್ರಲ್ ಆಗಬೇಕಾದ್ದು ಬಹಳಾ ಮುಖ್ಯ. ಅದಕ್ಕೆ PH ಪೇಪರ್ ಪ್ರಮಾಣ ನೋಡಬೇಕು.

ಕತ್ತಿ ಅದ್ಧಿ ಪ್ರಮಾಣ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಅದ್ಧಿದಾಗ ಕತ್ತಿಯ ಬಣ್ಣ ಬದಲಾದರೆ ಪ್ರಮಾಣ ಸರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹರಿತ ಕತ್ತಿಯ ಬಣ್ಣ ಹಾಗೇ ಇದ್ದರೆ ಸುಣ್ಣ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೆಚ್ಚು ಕಪ್ಪಾದರೆ ಮೈಲುತುತ್ತ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅರಿಸಿನಪುಡಿ ಪರೀಕ್ಷೆ; ಅರಿಸಿನ ಪುಡಿಯ ಮೇಲೆ ದ್ರಾವಣದ ಹನಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಾಗ ಅರಿಸಿನಪುಡಿಯ ಬಣ್ಣ ಬದಲಾಗದಿದ್ದರೆ ಸುಣ್ಣ ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಅರಿಸಿನಪುಡಿಯ ಬಣ್ಣ ಕೆಂಪಾದರೆ ಮೈಲುತುತ್ತ ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಅರಿಸಿನಪುಡಿಯ ಬಣ್ಣ ಕಿತ್ತಳೆಯಾದರೆ ದ್ರಾವಣ ನ್ಯೂಟ್ರಲ್ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಬೋರ್ಡೋವನ್ನು ಗೊನೆಗಳಿಗೆ ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು. ಕೊನೆಗೌಡ ಮರವನ್ನು ಅರ್ಧ ಹತ್ತಿ ಪಿಚಕಾರಿಯಿಂದ ಸಿಂಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಮಳೆಗಾಲ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೂ ಮೊದಲು, ಮಧ್ಯದಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ಹಾಗೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿ ೪೦ ದಿನಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು. ಸಿಂಪಡಿಸುವಾಗ ಮಳೆಯಿರಬಾರದು. ಕನಿಷ್ಠ ಸಿಂಪಡಿಸಿದ ಒಂದು ತಾಸು ಮಳೆ ಬರಬಾರದು. ದ್ರಾವಣವು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲ.

ಸುಳಿಕೊಳೆ ರೋಗ: ಇದಕ್ಕೂ ಬೋರ್ಡೋ ಔಷಧಿ. ಸುಳಿಯನ್ನು ದ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ ತೊಳೆಯಬೇಕು. ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ಸಾರಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಬಹುದು.

ಅಣಬೆ ರೋಗ: ಮರವು ಟೊಳ್ಳಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮುರಿದು ಬಿದ್ದಾಗ ಒಳಗೆ ಅಣಬೆ ಬೆಳೆದಿರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಜಾಗ ಮರವನ್ನು ಸುಡಬೇಕು. ಅದೇ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಗಿಡ ನೆಡಬಾರದು. ಹೆಚ್ಚು ನೀರು ಇರುವ ಕಡೆ ಈ ರೋಗ ಹೆಚ್ಚು. ಬಸಿಗಾಲು ವೆ ಸರಿಪಡಿಸಿ, ನೀರು ನಿಲ್ಲದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಹಿಡಿಮುಂಡಿಗೆ ರೋಗ: ಇದೊಂದು ಶಾರೀರಿಕ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಎಲೆಗಳು ಸಣ್ಣಗೆ ನೆರಿಗೆ ನೆರಿಗೆಯಾಗಿ ಬಿರುಸಾಗುತ್ತವೆ. ಕಾಂಡ ಚೂಪಾಗುತ್ತದೆ. ಗಣ್ಣು ಕಿರಿದಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಳಿ ಒತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಕೃತವಾಗಿ ಫಲ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಹಳದಿಮುಂಡಿಗೆ ರೋಗ: ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹಳದಿ ಪಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮರ ಸಣ್ಣಗಾಗಿ ಗೊನೆಯೂ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಮಡ್ಲೊಡಕ, ಹಣ್ಣುಡಿಕೆ ಕೊಳೆಯುವುದು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಮಣ್ಣು ಫಲವತ್ತತೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಕಾರಣ.

ಸುಳಿ ಕೊಳೆಗೆ ಕೆಂಡ ಸಂಪಿಗೆ ಗಿಡವನ್ನು ತೋಟದಲ್ಲಿ ನೆಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ.

ತೆಂಗು : ಕೊಬ್ಬರಿ ಕೌಟು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಹಲ್ಲಿವರ್ಕ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಪರಿಹಾರವಿಲ್ಲ.

ರಸ ಸೋರುವಿಕೆ : ಮೊದಲು ತೆಂಗಿನಗರಿ, ಆಮೇಲೆ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ರಸ ಸೋರುತ್ತದೆ. ತೇವಾಂಶ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅತಿ ಶೀತದಿಂದ ಬರುವ ರೋಗವಿದು. ನಾಲ್ಕು ಅಡಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ದಪ್ಪ ಮೊಳೆಯಿಂದ ಎರಡೂ ಕಡೆ ಕಂಡಿ ಮಾಡಬೇಕು. ರಸ ಸೋರಿಹೋದ ಮೇಲೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದ ದೊಂದಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸರಿಯಾಗಿ ಶಾಖ ಕೊಡಬೇಕು. ಕಾಂಡಕ್ಕೆ ಸುಣ್ಣ ಬಳಿಯಬೇಕು. ಮಣ್ಣು, ಗೊಬ್ಬರ, ನೀರು ಸರಿಪಡಿಸಿ ಗುಣಪಡಿಸಬಹುದು.

ಕೆಲವರು ಡಾಂಬರು ಬಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಮರ ಸತ್ತಿದ್ದು ದಾಖಲೆಯಿಲ್ಲ. ಉಳಿಯಿಂದ ರಸ ಸೋರುವ ಜಾಗವನ್ನು ಚೌಕಾಕಾರವಾಗಿ ಕೆತ್ತಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಎಕ್ಕದ ಸೊಪ್ಪು, ತುಂಬೆ ಸೊಪ್ಪು, ಅಂಬಳಿ ಸೊಪ್ಪು, ತಂಗಡೆ ಸೊಪ್ಪು ಸೇರಿಸಿ ಅರೆದು ರಸವನ್ನು ಹಚ್ಚುವುದು. ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಸಾರಿ ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಕ್ರಮೇಣ ರೋಗ ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತದೆ.

ಕೊಂಬಿನ ದುಂಬಿ: ಸುಳಿಯೊಳಗೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪು, ಮರಳಿನ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಸುಳಿಯ ಒಳಗೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಸುಳಿ ಮೆಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಮರ ಅಲ್ಲಾಡಿದಂತೆ ಸುಳಿಯೊಳಗೆ ಮರಳು ಇಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹುಳುಗಳಿದ್ದರೆ ಹೊರಬರಲು ಆಗದು. ಆಹಾರ ತಿನ್ನಲಾಗದೇ ಸತ್ತುಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಕೆಂಪು ಮೂತಿ ಹುಳುಗಳಿಗೂ ಇದೇ ಮದ್ದು. ಜೊತೆಗೆ ಕಬ್ಬಿನ ತುಂಡು, ಅನಾನಸು ತುಂಡನ್ನು ಕಾಕಂಬಿಯನ್ನು ಅದ್ಧಿ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿಟ್ಟರೆ ಹುಳುಗಳು ಅದನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಬರುತ್ತವೆ. ಆಗ ಹಿಡಿದು ಕೊಲ್ಲಬೇಕು. ತೆಂಗಿನ ಎಳೆಯ ಕಾಂಡ ಸೇರಿಸಬೇಕು.

ತೊಗಟೆ ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಸಿಮೆಂಟ್ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಣ್ಣು ಮೆತ್ತುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ತೇವವಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡರೆ ಮಣ್ಣು ಉದುರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬೇರು ಬಂದು ಮರ ಸಾಯುವುದು ತಪ್ಪುತ್ತದೆ.

ಸುಳಿಯ ಬಳಿ ಅರಿಸಿನ, ಇಂಗು, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಶುಂಠಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದರಿಂದಲೂ ಹುಳು, ನುಸಿಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧ್ಯ.

ವೀಳ್ಯದೆಲೆ

ಕರ್ಜಾಲ ರೋಗ: ಬಳ್ಳಿಯ ಮಧ್ಯೆ ಎರಡು ಇಂಚಿನಷ್ಟು ಕಪ್ಪಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಕರ್ಜಾಲ ರೋಗ. ಇದಕ್ಕೆ ಟೇಪ್ ಸುತ್ತುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಪಾಲಿಥಿನ್ ರಿಬ್ಬನ್ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತುತ್ತಾರೆ.

ಬೂದಿರೋಗ, ಎಲೆಸುರಟೋ ರೋಗ, ದದ್ದು ರೋಗ, ನರವಲಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ಹೊಂಗೆ ಕಷಾಯ, ಬೇವಿನ ಕಷಾಯಗಳನ್ನು ನೀರಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು.

ವೀಳ್ಯದೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರೋಗ ಬಾರದಂತೆ ತಡೆಯುವ ಕೆಲಸಗಳು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಬಳ್ಳಿಯ ಬುಡಭಾಗದ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ನೆಡಲು ಬಳಸಬಾರದು. ಮಣ್ಣನ್ನು ರೋಗರಹಿತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಖ್ಯ. ನೀರು ನಿಲ್ಲಬಾರದು, ಬಸಿಗಾಲುವೆಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರಬೇಕು. ತೋಟದಲ್ಲಿ ಉದುರಿದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಸುಡಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸೊಪ್ಪು, ಸತ್ತೆಗಳಿಲ್ಲದಂತೆ ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿರಬೇಕು. ಕಳೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಬಸವನಹುಳುಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಕೋಳಿ, ಬಾತುಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಬೇಕು. ಆಂಧ್ರದಿಂದ ಬಾತುಕೋಳಿಗಳ ಹಿಂಡು (ಕುರಿ ಹಿಂಡಿನಂತೆ) ಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ತೋಟದೊಳಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಕೀಟಗಳು, ಹುಳುಗಳು [ಬಸವನಹುಳು, ಗೊಣ್ಣೆಹುಳು] ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ತಿಂದು ತೇಗುತ್ತವೆ.

ಜಂತುಹುಳುಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಎಕ್ಕದ ಕಷಾಯದ ಸಿಂಪಡಣೆ ಅಥವಾ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಹೊಯ್ದುರೂ ಸಾಕು. ಆದರೆ ನೀರನ್ನು ಸದಾ ಕೊಡುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಬೇರುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹುಳುಗಳ ನಾಶಕ್ಕೆ ಬೇವಿನಹಿಂಡಿ, ಹರಳು ಹಿಂಡಿ, ಶೇಂಗಾ ಹಿಂಡಿ, ಹತ್ತಿ ಹಿಂಡಿ, ಹುಚ್ಚೆಳ್ಳು ಹಿಂಡಿ, ಹೊಂಗೆ ಹಿಂಡಿ, ಮರದ ಹೊಟ್ಟಿನ ಪುಡಿ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಪರಿಹರಿಸಬಹುದು. ಅಗಸೆ, ನುಗ್ಗೆ, ಬೂರಗಗಳೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾರಣ ರೋಗಬಾಧೆ ಕಡಿಮೆಯಿರುತ್ತದೆ.

ಹಲಸು: ಮಳೆಗಾಲ ಬಂದಾಗ ಹಣ್ಣು ಬಿರಿದು ಕೊಳೆಯತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳ ಕೊರತೆ ಹಾಗೂ ಅತಿಯಾದ ನೀರು. ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಹೈರಾಣಾದ ಹಲಸಿನ ಕಾಯಿಗೆ ತಕ್ಷಣದ ಮಳೆ ಹಾಗೂ ನೀರು ಈ ಅಪಾಯವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ನೀರು ಬಸಿದುಹೋಗುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಲಸು ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಸಿಗದಂತೆ ಹಾಳೆ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಮರಕ್ಕೆ ಬೇವಿನ ಹಿಂಡಿ, ಶೇಂಗಾ ಹಿಂಡಿ ಹಾಕಿ ಗೊಬ್ಬರ ನೀಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಶೀತ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿ ಫಸಲು ಸರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಶೀತ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.

ಮಾವು: ಮಾವಿಗೆ ಬಂದಳಿಕೆ ಕಾಟ. ಮಾವಿನಮರಕ್ಕೂ ಕಾಗೆಗಳಿಗೂ ನಂಟು. ಕಾಗೆಗಳ ಮೂಲಕ ಬರುವ ಈ ಗಿಡದ ಬೀಜಗಳು ಮಾವಿನಕಾಂಡಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಇದನ್ನು ಕೀಳಿಸಬೇಕು.

ಗೆಲ್ಲು ಉದುರುವ ರೋಗ ಅಥವಾ ಕೊಂಬೆ ಒಣಗುವಿಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ತೊಂದರೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಬಿಸಿಲು ತಾಗದ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು, ಫಲ ಬಿಡದ ಕೊಂಬೆ, ಗೆಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿ ಕಡಿಯಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಬೋರ್ಡೋ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಶೇಕಡಾ ಒಂದರ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಪೇಸ್ಟ್ ರೀತಿ ತಯಾರಿಸಿ ಕಡಿದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಜ್ಜಲನ್ನು ಹಚ್ಚಿದರೂ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಕೆಲವರು ಸಗಣೆ ತೊಪ್ಪೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ.

ಸವೋಟಾ: ಹಣ್ಣು ಕರಲು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಹುಳಿ ಬಂದು ಒಳಗೆ ಕೆಂಪಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನುಸಿ, ತಿಗಣೆಗಳಿಂದ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಪರಿಸರವೇ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಪೇರಳೆ: ಕಾಯಿಯಿರುವಾಗಲೇ ಕಜ್ಜಿ ಕಜ್ಜಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಕಂಬಳಿಹುಳುಗಳು ಎಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಂದು ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಚಿಕ್ಕಹುಳುಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ಇದೆಲ್ಲಾನೋಣ, ಸೊಳ್ಳೆಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು. ಮರಕ್ಕೆ ಇಂಗು, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಮೊದಲೇ ಸಿಂಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ಪರಿಹಾರ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಬೇವಿನಸೊಪ್ಪನ್ನು ಗೊಂಚಲು ಗೊಂಚಲಾಗಿ ಮರದ ಕೊಂಬೆಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು.

ದ್ರಾಕ್ಷೆ: ಕಂಬಳಿಹುಳುಗಳು ಎಲೆ ತಿನ್ನಲು ಬರುತ್ತವೆ. ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಅಲುಗಿಸದರೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಕೆಳಗೆ ಪಂಚೆ ಹಿಡಿದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಪಂಚೆಯೊಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಹೊಸಕಿ ಹಾಕಿದರಾಯಿತು.

ಬೂಜುರೋಗಕ್ಕೆ ಶೇಕಡಾ (೧) ಒಂದರ ಪ್ರಮಾಣದ ಬೋರ್ಡೋ ಸಿಂಪಡಣೆ. ಒಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಮೈಲುತುತ್ತ+೫೦ ಲೀಟರ್ ನೀರು ಒಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಸುಟ್ಟ ಸುಣ್ಣ+೫೦ ಲೀಟರ್ ನೀರು (ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ೮೦೦ ಗ್ರಾಂ ಸಾಕು)

ಬಿಸಿನೀರಲ್ಲಿ ಸುಣ್ಣವನ್ನು ಬೆಣ್ಣೆ ತರಹ ಬೇಯಿಸಿ ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಮಣ್ಣಿನ ಗುಡಾಣವನ್ನು ದ್ರಾವಣ ತಯಾರಿಸಲು ಬಳಸಬೇಕು. ಮೊದಲು ಮೈಲುತುತ್ತದ ದ್ರಾವಣವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸುಣ್ಣ ಸೇರಿಸುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು. ಕತ್ತಿ ಅದ್ಧಿ ತಾಮ್ರದ ಬಣ್ಣ ಹೋದ ಕೂಡಲೇ ದ್ರಾವಣ

ಸಿದ್ದವಾದಂತೆ. ಐದು, ಎಂಟು, ಒಂಬತ್ತನೇ ಎಲೆಗಳಿಗೆ ಸಿಂಪಡಣೆ. ಚಾಟ್ನಿಯಾದ ೧೮ ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಬಳ್ಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ರಕ್ಷಣೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ದ್ರಾಕ್ಷಿ ಬಚಾವ್ ಆದಂತೆ. ಕಪ್ಪು ಕಣ್ಣಿನ ರೋಗಕ್ಕೂ ಇದೇ ಮದ್ದು. ಬೇಲಿ ಬೇಡ. ತೋಟದಲ್ಲಿ ಕಳೆ, ಕಸಕಡ್ಡಿಗಳಿರದಂತೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿರುವುದು ರೋಗಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ.

ಇರುವೆಗಳು ಬಾರದಂತೆ ನೀರು ಹರಿಯೋ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಇಂಗನ್ನು ಬಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ಇಟ್ಟರಾಯಿತು. ಸೀಮೆಯೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿದ ಗೋಣಿಚೀಲ ಇಟ್ಟರೂ ಇರುವೆಗಳು ನಾವತ್ತೆ.

ಎಲೆಗಳಿಗೆ ಬೂದಿರೋಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ಅತಿಯಾದ ಚಳಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಮಡಕೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿ ಬೆರಣಿ ಹಾಕಿ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಹೊಗೆ ತೋಟವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆವರಿಸಿ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಸೊಳ್ಳೆಗಳು ನೋಣಗಳೂ ಸಹ ಸಾಯುತ್ತವೆ.

ದಾಳಿಂಬೆ: ಮಧುಗಿರಿ ಹಾಗೂ ಜರದನಹಳ್ಳಿ ದಾಳಿಂಬೆಗಳಿಗೆ ಅಂತಹ ರೋಗವಿಲ್ಲ. ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಹಣ್ಣು ಒಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಗದದ ಟೋಪಿ ಹಾಕಿದರಾಯಿತು. ಗೆರಟೆ ಕಟ್ಟಿದರೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಗೆರಟೆ ಒದಗಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣುಗಳು ಒಳಗೊಳಗೇ ಕೊಳೆತುಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಅತಿಯಾದ ಮಳೆಯೇ ಕಾರಣ. ಬುಡಕ್ಕೆ ಹೊಂಗೆ, ಎಕ್ಕ ಹಾಗೂ ಬೇವಿನ ಗೊಬ್ಬರ ನೀಡುವುದರಿಂದ ಇದರ ನಿವಾರಣೆ ಸಾಧ್ಯ.

ಪೋಷಕಾಂಶಗಳ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಮಣ್ಣಿನ ದುರ್ಬಲತೆಯಿಂದ [ಫಲವತ್ತಾಗಿರದ ಕಾರಣ] ಎಲೆಚುಕ್ಕೆ, ಹಣ್ಣು ಚುಕ್ಕೆ ರೋಗ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ತೋಟವನ್ನೇ ನಾಶ ಮಾಡುವ ಡೈಬ್ಯಾಕ್ ರೋಗಕ್ಕೆ ಮದ್ದು ಇಲ್ಲ.

ಕಿತ್ತಳೆ: ಕೊಳೆರೋಗಕ್ಕೆ ಬೋರ್ಡೋ ಮಿಶ್ರಣ ಶೇಕಡಾ ಒಂದರ ಪ್ರಮಾಣ. ಕಾಂಡಕ್ಕೆ ಪೇಸ್ಟ್ ಮಾಡಿ ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಪಿಂಕ್‌ರೋಗಕ್ಕೂ ಇದೇ ಮದ್ದು. ಕಿತ್ತಳೆಗೆ ಹಿಂದೆ ರೋಗವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ೨೫ ವರ್ಷಗಳಿಂದೀಚೆಗೆ ರೋಗಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹರಡುತ್ತಾ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತಳೆಯ ವಂಶವನ್ನೇ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಕಾಫಿಯ ಲಾಭದ ಎದುರು ಕಿತ್ತಳೆಯದು ರಗಳೆ ಕೆಲಸ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಈ ರೋಗಕ್ಕೆ ಯಾವ ಮದ್ದೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ನಿಂಬೆ: ನಿಂಬೆಗೆ ರೋಗ ಕೀಟಗಳು ಬಾಧೆ ಕೊಡುವುದು ಕಡಿಮೆ. ಆದರೂ ಕಪ್ಪುಚುಕ್ಕೆ ರೋಗ, ಸುರಳಿ ಪೂಚಿ ಮುಖ್ಯವಾದವು. ಸುರಳಿಪೂಚಿಗೆ ಬೇವಿನ ಕಷಾಯ, ಕಾಯಿ ಚುಕ್ಕಿಗೆ ಎಕ್ಕದ ಕಷಾಯ ಎರಡು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಎಕ್ಕದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ದಿವಸ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆಸಿ ಕುದಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಹತ್ತುಪಟ್ಟು ನೀರು ಸೇರಿಸಿ ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು.

ನೊಣ, ಸೊಳ್ಳೆಗಳಿಗೆ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಗು ಕಟ್ಟಿ ನೇತು ಹಾಕುವುದು. ತುಳಸಿಯನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿ ಗೆರಟೆಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿ ನೇತುಹಾಕುವುದು. ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಬೆರಣಿಯನ್ನು ಮಡಕೆಯೊಳಗಿಟ್ಟು ಬೆಂಕಿ ಕೊಟ್ಟು ಹೊಗೆಯನ್ನು ತೋಟದ ಗಿಡಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಹರಡುವುದು ಮುಖ್ಯವಾದ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳು.

ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೀರನ್ನು ಉಗ್ಗುವುದರಿಂದ ಕಂಬಳಿಹುಳ, ಹಸಿರುಹುಳಗಳು ಬಿದ್ದುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಾಯಿಸಬೇಕು.

ಕಾಫಿ: ಕಾಫಿಗೆ ದೊಡ್ಡದಾದ ಯಾವ ರೋಗವೂ ಇಲ್ಲ. ಕಂಬಳಿಹುಳಗಳನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಹಿಡಿಯುವ ಮಾರ್ಗವೇ ಉತ್ತಮ. ಕಾಂಡಕೊರಕವನ್ನು ತಂತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಾಂಡಕೊರಕವಿರುವ ಕಂಡಿಗೆ ಚುಚ್ಚಿ ಹುಳ ತೆಗೆಯಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿಸಿ

ಸುಡಬೇಕು. ನಾಲ್ಕಾರು ಹುಳುಗಲು ಉಳಿದರೂ ಸಾಕು ಮತ್ತೆ ಇಡೀ ತೋಟವನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತವೆ. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಅಂತಹ ರೆಂಬೆ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಸುಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಹುಣಸೆ: ಕಾಯಿ ಕರಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮರ ಗಂಟುಗಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಹಣ್ಣಿನೊಳಗೆ, ಬೀಜದೊಳಗೆ ಹುಳುಗಲು ಆಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರನಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಆತನಿಗೆ ಯಾವ ಮರದಹಣ್ಣು ಹೀಗಾಯ್ತು ಎಂದು ಹಲವು ಸಾರಿ ಗೊತ್ತಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಗೊತ್ತಾದರೂ, ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಹೇಳಿದರೂ ಇಬ್ಬರೂ ಮರಕ್ಕೆ ಔಷಧಿ ಮಾಡುವ ಕುರಿತಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಪಪ್ಪಾಯಿ: ಬೂದಿರೋಗ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಹಿಂಡಿ ಗೊಬ್ಬರವೇ ಉತ್ತಮ ಪರಿಹಾರ. ಜೊತೆಗೆ ಎಕ್ಕದ ಎಲೆಗಳು.

ಕಾಂಡಕೊಳ ರೋಗಕ್ಕೆ ಬೋರ್ಡೋ ಸಿಂಪಡಣೆ ಹಾಗೂ ನೀರು ನಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಬಸಿಯುವಿಕೆಗೆ ಕಾಲುವೆ ನಿರ್ಮಾಣ.

ಮೊಸಾಯಿ ರೋಗ ಬಂದಾಗ ಎಲೆಗಳು ವಿಕೃತವಾಗುತ್ತವೆ. ಕಾಂಡವು ನೀರಾಗಿ ಕೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಕಾಯಿಗಳು ಚಿಕ್ಕದಾಗುತ್ತವೆ. ಇದು ತೋಟಪೂರ್ತಿ ಹಬ್ಬುವುದರೊಳಗೆ ಕಿತ್ತು ಸುಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು.

ಬಾಳೆ: ಕಟ್ಟಿರೋಗ ಬಂದರೆ ಇಡೀ ತೋಟವೇ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು ೧೦ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಮಣ್ಣಿನೊಳಗೆ ಈ ರೋಗದ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಆಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಬಾಳೆ ನೆಡಬಹುದೆನ್ನುವುದು ನಂಬಿಕೆ.

ಗೆಡ್ಡೆಹುಳುಗಳು, ಕೀಟಗಳು ರೋಗಗಳೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದರೂ ಬಹಳ ಕಮ್ಮಿ. ಸೂಕ್ತ ಬಸಿಗಾಲುವೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರಬೇಕು. ಬೇವಿನಹಿಂಡಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ.

***

ಕೊಳೆರೋಗಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟೆ ಮುಚ್ಚಳ

ಸಮಸ್ಯೆ ಇದ್ದಲ್ಲೇ ಉಪಾಯವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಸೋಗಿ ಹಾಳಸಹಿತ ಕಳಚಿ ಬಿತ್ತೆಂದರೆ ಹೊಂಬಾಳೆ ಹೊರಬಂದಿತು ಎಂದರ್ಥ. ಹೊಂಬಾಳೆ ಬಿರಿದು ಹೂವುಗಳು ಫಲಿತು ಕಾಯಿ ಕಚ್ಚಿದಾಗ ಬಿದ್ದ ಹಾಳೆಯನ್ನೇ ತಿರುಗಿ ಗೊನೆಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಮುಚ್ಚಿದರೆ ಮಲೆನಾಡಿನ ಬಿರುಸು ಮಳೆಗೆ ರಕ್ಷಣೆ. ಕೊಳೆಯಿಂದ ದೂರ. ಇದೇ ಕೊಟ್ಟೆ ಮುಚ್ಚಳ.

ಸೋಗೆಯ ಹಿಂಬದಿಯ ಹಾಳೆಯನ್ನು ಬುಡದಿಂದ ಒಂದು ಮೊಳ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಹಾಳೆಗಳು ಹಸಿ ಇರುವಾಗಲೇ ಕಣ್ಣು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಲ್ಲುಗುಂಡು ಹೇರಿ ಇಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಣಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಹಾಳೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜೋಡಿಸಲ ಬಿದಿರಿನ ಸಪೂರ ಕಡ್ಡಿ ಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಮರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಲು ಒಂದು ಮಾರು ಉದ್ದ ಬಾಳೆಪಟ್ಟಿ ಬೇಕು.

ಮೇ ಅಂತ್ಯದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಹಾಳೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಣಗಿರುತ್ತವೆ. ಅದನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆಸಿ ಮೆದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ದೊಡ್ಡ ಹಾಳೆಯಾದರೆ ಎರಡು, ಚಿಕ್ಕದಾದರೆ ಮೂರು ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಬಿದಿರಿನ ಕಡ್ಡಿಯಿಂದ ಪೋಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಜೋಡಿ ಹಾಳೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಬೆಸುಗೆ. ಇದೇ ಕೊಟ್ಟೆ. ಇದು ಆರುವಂತೆ ಹೊಗೆ ಅಟ್ಟು ಮಾಡಿ ಹರಡಿ ಒಣಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಕೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಗೊನೆಯ ಬುಡದವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೊನೆಗೌಡನು ಹೂಡುಮರ [ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಮರ] ಆರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಹತ್ತಿದರೆ ಎಷ್ಟು ಮರಗಳಿಗೆ ಹಾರಬಹುದು ಎಂದು ಊಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೆ ಒಂದು ನದರು [ಹನ್ನೊಂದು] ಕೊಟ್ಟೆ ಕೊಕ್ಕಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇಲೇರುತ್ತಾನೆ. ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದರೆ ಅರ್ಧನದರು [ಆರು] ಕೊಟ್ಟೆ ಕೊಕ್ಕಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಅಡಿಕೆ ಗೊನೆಯ ಬುಡಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣು ಕತ್ತರಿಸಿ [ಅರ್ಧಚಂದ್ರಾಕಾರವಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ] ಬುಡವನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ಗೊನೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಹಾಳೆಯನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಾಳೆಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಸುತ್ತಕಟ್ಟಿ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಕೊಟ್ಟೆಯು ಗಾಳಿಗೆ, ಮಳೆಯ ರಭಸಕ್ಕೆ ಬೀಳದಂತೆ ರಕ್ಷಣೆ. ಈಗ ಕೊಳೆರೋಗ ಕಾಲಿಡಲೂ ಆಗದಂತೆ ಮುಚ್ಚಳ ಹಾಕಿದಂತಾಯಿತು. ಮಳೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಮೊದಲು ಒಮ್ಮೆ ಕಟ್ಟಿದರಾಯಿತು. ಪದೇ ಪದೇ ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ. ಒಳಗಿದ್ದ ಗೊನೆ ಬೆಳೆದಂತೆ ಹಾಳೆಯು ಉಬ್ಬಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ನುಡು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅಡಿಕೆ ಮಣಿಗಳು ಬಿಸಿಲಿನ ಝಳಕ್ಕೆ ಉದುರುವುದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಹುದು. ಕಾರಣ ಹಾಳೆಯ ಒಳಗೆ ಅಡಿಕೆ ತಂಪಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಚ್ಚಗಿರುತ್ತದೆ.

ಗೋಟಾದರೂ ಅಡಿಕೆಗಳು ನೆಲಕ್ಕುದುರದೇ ದಿನಾಲೂ ಆರಿಸುವ ಶ್ರಮ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಮಳೆಗಾಲ ಮುಗಿದಾಗ ಕೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ತಕ್ಷಣ ಬಿಚ್ಚಬೇಕಿಲ್ಲ. ಗೊನೆ ಕೊಯ್ಯುವಾಗ ಬಿಚ್ಚಿದರಾಯಿತು. ಇದು ದೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಳೆದು ಹರಿಯಲು ಆಗದು. ಕತ್ತಿ ಬಳಸಿಯೇ ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು.

ಕೊಟ್ಟೆ ತಯಾರಿಸಿ, ಕಟ್ಟಲು ಎಕರೆಗೆ ಸುಮಾರು ಐದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಖರ್ಚು. ಆದರೆ ಅಡಿಕೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟ, ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ, ರೋಗಭಯದಿಂದ ದೂರಾಗುವ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಇದು ಲಾಭವೂ ಹೌದು.

ಅಡಿಕೆ ಹಾಳೆಯೇ ಏಕೆ?

ಅಡಿಕೆ ಹಾಳೆಯ ಮೇಲೆ ನೀರು ಬಿದ್ದಾಗ ಜಾರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೆತ್ತೆಯಂತಹ ನುಣುಪಾದ ಪದರವಿದ್ದು ನೀರು ಹೀರುವಿಕೆಯನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತದೆ. ತೋಟದಲ್ಲಿಯೇ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಗುವ ವಸ್ತು. ಪ್ರತಿ ಗೊನೆಗೆ ೪೫ ಡಿಗ್ರಿ ಕೋನದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದಾಗ ಯಾವುದೇ ಬಿರುಸಿನ ಮಳೆಯೂ ಗೊನೆಗೆ ಮುಟ್ಟದೆ ಜಾರಿ ನೆಲ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಕಣ್ಣು ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಂದ ಚಂದ್ರಾಕೃತಿ ಅಥವಾ ತ್ರಿಕೋನಾಕೃತಿಯ ಹಾಳೆಗೆ ಕಣಿಗೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಕೊನೆಗೌಡರು ಮರ ಹತ್ತುವಾಗ ಎದೆಗೆ ಪೆಟ್ಟಾಗದಂತೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

***

ಕೊಳೆರೋಗಕ್ಕೆ ನುಣಿಕರಡದ ಗೊರಬು

ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಿಲಾರದ ಹಿತ್ತಲಗದ್ದೆಯ ಶ್ರೀರಾಮಭಟ್ಟರ ಅಡಿಕೆ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಕೊಳೆರೋಗ. ತೋಟಪೂರ್ತಿ ಹಾಸಿದಂತೆ ಉದುರಿದ ಅಡಿಕೆ. ಬೋರ್ಡೋಗೆ ಅಂಜದ ಎದೆಗಾರಿಕೆ ರೋಗಕ್ಕೆ. ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಭಟ್ಟರು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನ ನೆನಪಿಸಿದರು. ಅದೇ ನುಣಿಕರಡದ ಗೊರಬು.

ಏನಿದು ನುಣಿಕರಡ?

ಮಲೆನಾಡಿನ ಬ್ಯಾಣಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆಕೂದಲಿನಂತೆ ಸಪೂರದ ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣದ ನುಣುಪಾದ ಹುಲ್ಲಿನ ಜಾತಿಯೊಂದು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮೇಲೆ ನೀರು ಸುರಿದರೂ, ಇದನ್ನೇ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿದರೂ ಒದ್ದೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಸಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಹನಿಯೂ ಒಳಸೇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಎರಡು ಸಾವಿರ ಮರಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಲು ಕನಿಷ್ಠ ಎರಡು ಎಕರೆಯ ನುಣಿಕರಡ ಬೇಕು. ಕಟ್ಟು ತಯಾರಿ ಸುಲಭ. ಒಂದು ಮಾರು ಉದ್ದದ ಬಾಳೆಪಟ್ಟಿ (ಬಾಳೆಹಗ್ಗ)ಯನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಎರಡೂವರೆ ಅಡಿ ಅಗಲಕ್ಕೆ ನುಣಿಕರಡವನ್ನು ಹರಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಬೈನೆ ಎಲೆ ಹಾಕುವುದು [ಈಗ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಶೀಟ್] ಮತ್ತೊಂದು ನುಣಿಕರಡದ ಪದರ. ಕೆಳಗೆ ಹಾಸಿದ ಬಾಳೆ ಹಗ್ಗದ ಎರಡೂ ತುದಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಚಿಟಗು [ಗಂಟು] ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೊಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ ನುಣಿಕರಡದ ತುದಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿಸಿ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಮುಡಿ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಗಂಟು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಕುಳಿತು ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿದರು. ಮರ ಹತ್ತುವ ತಿಮ್ಮ, ಮಂಜ, ಗಣಪತಿ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಕೊಳೆರೋಗದ ವಿರುದ್ಧ ಸಮರ ಸಾರಲು ನಿಂತರು. ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಹಿಂಬದಿಯ ಅಡಿಕೆ ಕೊಕ್ಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡರು. ಮರ ಏರಿದರು. ಒಂದೊಂದೇ ಗೊನೆಗೆ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುಡಿಗಂಟು ಸಿಕ್ಕಿಸಿದರು. ಹರಡಿದಂತಿರುವ ಕೆಳಭಾಗವನ್ನು ಗೊನೆಯ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಡಿಚಿ ಸೇರಿಸಿದರು. ಮತ್ತೊಂದು ಬಾಳೆಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಮಧ್ಯಭಾಗಕ್ಕೆ ಗೊನೆ ಮರ ಸೇರಿಸಿ ಕಟ್ಟಿದರು. ಒಂದು ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನುಣಿಕರಡದ ಕಟ್ಟು ಗಪ್ಪಾಗಿ ಅಂಟಿ ಕೂತಿತು.

ಗೊನೆ ತೆಗೆಯುವಾಗ ಇದನ್ನೂ ಎಳೆದು ತೆಗೆಯಬೇಕು. ಬಿರುಸಾಗಿ ಗಾಳಿ ಮಳೆ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬಂದರೂ ಇದು ಜಾರಬಾರದು. ಹರಿದು ಬೀಳಬಾರದು. ಅಷ್ಟುಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರಬೇಕು-ಭಟ್ಟರ ಸಲಹೆ.

ಒಬ್ಬರು ಮುನ್ನೂರು ಗೊನೆಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಬಲ್ಲರು. ಈಗ ಇಸವಿ ೨೦೦೪ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ಏಳು ಸಾವಿರ ಖರ್ಚು. ಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಮೂವತ್ತು ಪೈಸೆ ಕೂಲಿ. ಅಡಿಕೆ ನೆಲಕ್ಕುದುರದು. ಕಟ್ಟಿನೊಳಗಿನ ಅಡಿಕೆ ತಣ್ಣಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೊಯ್ಲಿನ ಸಮಯಕ್ಕೆ ದೋಟಿಯಿಂದ ಎಳೆದರೆ ಹರಿದು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಇದು ತೋಟಕ್ಕೆ ಮುಚ್ಚಿಗೈಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ನುಣಿಕರಡದ ಗೊರಬು ಕಟ್ಟಲು ಕೌಶಲ್ಯವೂ ಬೇಕು. ಶ್ರಮವೂ ಬೇಕು. ಮಳೆಯ ನೀರು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಾಗದ ಪರಿಣಾಮ ಅಡಿಕೆ ಗೊನೆಗಳಿಗೆ, ಅಡಿಕೆಗೆ ಕೊಳೆರೋಗ ತಗುಲಲಿಲ್ಲ. ತಂಪಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಅಡಿಕೆಗಳ ಸಿಪ್ಪೆಯು ಬಹು ಮೃದುವಾಯಿತು. ಬಿಡಿಸಲೂ ಸುಲಭವಾಯಿತು.

ಕೆಂಪು ಅಡಿಕೆ (ಗೋಟು) ಕಡಿಮೆ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಒಣಗಿತು. ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದಾಗ ಬಿಳಿಯ ಒಳ್ಳೆಯ ಚಾಲಿಯೂ ಸಿಕ್ಕಿತು.

ಈಗ ಸಾಗರ, ಸಿದ್ದಾಪುರ, ಶಿರಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಳೆರೋಗಕ್ಕೆ ನುಣಿಕರಡದ ಗೊರಬು ಕಟ್ಟಿಸುವವರು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

***

ಕೊಳೆರೋಗಕ್ಕೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕವಚ

ನನಗೆ ಕೊಳೆರೋಗದ ತಲೆಬಿಸಿಯೇ ಇಲ್ಲ-ಕುಳಿಬೀಡಿನ ಸುಬ್ರಾಯಭಟ್ಟರ ಖಡಕ್ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಹುಬ್ಬೇರುವುದು ಸಹಜ. ಕಳೆದ ೧೫ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ತೋಟಕ್ಕೆ ಕೊಳೆರೋಗ ಕಾಲಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಟ್ಟರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಇಡೀ ದೇಹವೇ ಆಶ್ಚರ್ಯಸೂಚಕ ಚಿಹ್ನೆಯೇ, ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆಯೇ ಆಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಕಾಪರ್ ಸಲ್ಫೇಟ್, ಸುಣ್ಣ, ನೀರು. ಅದು ಹೆಚ್ಚು, ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಎನ್ನುವ ಯಾವ ಜಂಜಾಟವೂ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಮೂರನೇ ಮಾತು ಮುಗಿಯುವ ಮೊದಲೇ ಅವರ ತೋಟಕ್ಕೆ ಓಡುವ ಆತುರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು.

ತೋಟದ ತುಂಬಾ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ರೇನ್‌ಕೋಟ್ ತೊಡಿಸಿದ ಅಡಿಕೆಗೊನೆಗಳು. ಇದು ಒಮ್ಮೆಯೂ ಕೊಳೆರೋಗವನ್ನು ಅಡಿಕೆಗೆ ಸೇರಲು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ದನಿ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂತು. ಎಷ್ಟೇ ಮಳೆ ಬಂದರೂ ಅಡಿಕೆಗೆ ತೊಟ್ಟು ನೀರೂ ಸೇರದಂತೆ ಅಡಿಕೆ ಗೊನೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹೊದಿಕೆ. ಡಿಸೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲೂ ಹರಿಯದೇ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿತ್ತು. ಭಟ್ಟರ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಡಿಕೆಯೂ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಚ್ಚಗಿನ ಹೊದಿಕೆಯೊಳಗೆ ಅಡಿಕೆಗಳು ಆರೋಗ್ಯಯುತ ನಗು ಬೀರುತ್ತಿದ್ದವು. ಭಟ್ಟರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅದರ ಪ್ರತಿಫಲನ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಸಿದ್ದಾಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕಿಲಾರ-ಕುಳಿಬೀಡು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ೩೦೦೦ ಮಿಲಿಮೀಟರ್ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೊಳೆರೋಗ ತೀರಾ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಾರಿ ಕೊಳೆ ಬೆಡದಿ ಹೊಡೆಸಿದರೂ ಕೊಳೆರೋಗ ಬರುವುದು ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಕೃಷಿಕರ ಅಳಲು. ಸುಬ್ರಾಯಭಟ್ಟರು ಇದಕ್ಕೊಂದು ಪರ್ಯಾಯ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದರು.

ಹಿಂದೆ ನುಣೆಕರಡವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಅಡಿಕೆಗೊನೆಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಪದ್ಧತಿಯಿತ್ತು. ಅಂದರೆ ಮಳೆಯ ನೀರು ಅಡಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳದಂತೆ ನುಣೆಕರಡದ ಮೇಲಿಂದ ಜಾರಿಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ನುಣೆಕರಡದ ಬದಲು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹೊದಿಕೆ ಕಟ್ಟಿದರೂ ಆಗಬಹುದಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಯೋಚನೆ ಬಂದಿದ್ದೇ ತಡ ಸುಬ್ರಾಯಭಟ್ಟರು ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಗೊನೆಯ ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸರಿದೂಗಬಲ್ಲ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹೊದಿಕೆ ತಂದೇಬಿಟ್ಟರು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಗೊನೆಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಸುತ್ತಿದ್ದಾಯಿತು. ಒಂದೆರಡು ಗಾಳಿ ಮಳೆಗೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹೊದಿಕೆಯೆಲ್ಲಾ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದವು. ಅದಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆಯೂ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಂತು.

ಎರಡನೇ ವರ್ಷ ಮಾತ್ರ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಅಡಿಕೆ ಗೊನೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಕೊಪ್ಪೆಯಂತೆ ಮುಚ್ಚಿ, ಸುತ್ತುವರೆದು ಅಡಿಕೆಮರಕ್ಕೆ ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿದರು. ಒಂದು ಅಡಿಕೆಗೂ ಕೊಳೆರೋಗ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಎರಡು ಎಕರೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದ್ದು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಭಟ್ಟರು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿ ಮುಂದೆ ಖಾಯಂ ಆಯಿತು. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ಹೊದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಗಳು, ಕಟ್ಟುವ ಕಾಲದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು, ಕಟ್ಟುವಾಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಿದ್ಧತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಭದ ಮಾರ್ಗಗಳೆಲ್ಲಾ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಾದವು.

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹೊದಿಕೆ ಮೂರು ಗಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ೧೧-೧೪, ೧೪-೧೬ ಹಾಗೂ ೧೬-೧೮. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟರು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು ೧೪-೧೬ರ ಗಾತ್ರ. ಒಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂಗೆ ೮೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಂದ ೧೨೫ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬೆಲೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮೈಯಿರುವ ೪೦ರಿಂದ ೫೦ ಹೊದಿಕೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಭಟ್ಟರಿಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೩,೫೦೦ ಹೊದಿಕೆಗಳು ಬೇಕು. ಒಮ್ಮೆ ಬಳಸಿದ್ದು ಮರುಬಳಕೆಗೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಳೆ ಬೀಳುವುದರೊಳಗೆ ಗೊನೆಗಳಿಗೆ ಹೊದಿಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಪೂರೈಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಮೇ ಮೂರನೇ ವಾರದ ನಂತರ ಹೊದಿಕೆ ಕಟ್ಟಿಸುವ ದಿನದ ಆಯ್ಕೆ. ಮರ ಏರುವ ಹೊದಿಕೆ ಕಟ್ಟುವ ತಜ್ಞರಾದ ತಿಮ್ಮ, ಮಂಜ ಮತ್ತು ಗಣಪತಿಯವರ ಸಮಯ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ದಿನಕ್ಕೆ ೧೦೦ರಿಂದ ೩೫೦ ಗೊನೆಗಳಿಗೆ ಹೊದಿಕೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

[ಇದನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಕಟ್ಟುವುದು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ] ಒಂದು ಹೊದಿಕೆ ಕಟ್ಟಲು ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಎಪ್ಪತ್ತೈದು ಪೈಸೆ ಕೂಲಿ.

ಹೊದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೆರೆದಿರುವ ಭಾಗ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಬರೀ ಗೊನೆಗೆ ಸುತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿದರೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ಗೊನೆಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೊದಿಕೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಭಟ್ಟರು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಒಮ್ಮೆಲೆ ೫೦ ಹೊದಿಕೆಗಳನ್ನು ಸೊಂಟದ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೇಲೇರಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಭಟ್ಟರ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹೊದಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಗಂಟುಹಾಕಿ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಮೂರೂ ಜನರೂ ಮೂರ್ಮಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಡೀ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೊದಿಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಪೂರೈಸುತ್ತಾರೆ. ಹೊದಿಕೆ ಕಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಹದಿನೈದು ದಿನ ಮಳೆಯಾಗದಿದ್ದರೂ ಅಡಿಕೆ ಗೊನೆಗೆ ಯಾವ ಅಪಾಯವೂ ಇಲ್ಲ.

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೊಳೆ ನಿವಾರಕ ಔಷಧಿ ಸಿಂಪಡಿಸಿ ಹೊದಿಕೆ ಕಟ್ಟುವ ಪದ್ಧತಿ ಇತ್ತು. ಈಗ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಕೊಳೆ ನಿವಾರಕ ಔಷಧಿ ಸಿಂಪಡಿಸಿ ಮಾಡಿ ಹೊದಿಕೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಹೊದಿಕೆ ಹರಿದು ಕೊಳೆರೋಗ ಬಂದರೆ ಬೇರೆ ಗೊನೆಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಬಾರದೆನ್ನುವ ಮುಂದಾಲೋಚನೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಂಜ, ತಿಮ್ಮ ಮತ್ತು ಗಣಪತಿಯವರು ಕಟ್ಟಿದ ಹೊದಿಕೆ ಹರಿದಿದ್ದಾಗಲೀ, ಜಾರಿದ್ದಾಗಲೀ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದು. ಹಾಗೊಮ್ಮೆ ಹರಿದರೆ ಎಂತಹ ಮಳೆಯಿದ್ದರೂ ಅಂಜದೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಟ್ಟುವ ಛಾತಿಯೂ ಇವರಿಗಿದೆ.

[ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹೊದಿಕೆ, ಕಟ್ಟುವಿಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಖರ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ವಿಂಟಾಲ್‌ಗಟ್ಟಳೆ ಉದುರಿ ಹೋಗುವ ಅಡಿಕೆ ಎದುರು ದುಬಾರಿ ಏನಲ್ಲ.]

ನವರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಳೆಯ ಸೂಚನೆ ಇದ್ದರೆ ತಡಮಾಡಿ ಬಿಚ್ಚುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಕಳೆದವರ್ಷ ನವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊದಿಕೆ ಬಿಚ್ಚಿದ ಮೇಲೆ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಗೊನೆಗಳಿಗೆ ಕೊಳೆರೋಗ ಬಂದಿದ್ದೂ ಭಟ್ಟರದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದೀಪಾವಳಿಯ ಸಮಯ ಬಿಚ್ಚಿಸಲು ಯೋಗ್ಯ. ಹೊದಿಕೆ ಬಿಚ್ಚಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಮಳೆ ಬಂದರೆ ಅಡಿಕೆ ಸುಲಿಯಲು ಸಪೂರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ದೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಳೆದರೆ ಅಡಿಕೆ ಉದುರಬಹುದು. ಮರ ಬಗ್ಗಿಸಿಯೇ ಬಿಚ್ಚುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಪಕ್ಕದೂರು ಹಿತ್ತಗದ್ದೆಯ ಶ್ರೀರಾಮಭಟ್ಟರ ತೋಟಕ್ಕೆ ೨೦೦೫ರಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಕೊಳೆರೋಗ ಬಂತು. ಇಡೀ ತೋಟಕ್ಕೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಕೊಳೆ ಅಡಿಕೆ ಆರಿಸಿದರೂ ಮುಗಿಯದಷ್ಟು ಅಡಿಕೆಗಳು ಉದುರಿದ್ದವು. ಫಸಲು ಸುಮಾರು ೧೨ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್‌ನಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಬಂತು. ಕೊಳೆರೋಗ ಬೋರ್ಡೋ ದ್ರಾವಣಕ್ಕೆ ಅಂಜುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಶ್ರೀರಾಮಭಟ್ಟರು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಹಿಂದೆ ನುಣಿಕರಡದ ಕಟ್ಟು ಮಾಡಿ ಗೊನೆಗಳಿಗೆ ನೀರು ತಾಗದಂತೆ ಕಟ್ಟುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಅತಿಯಾಗಿ ಮಳೆಯಾಗುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನುಣಿಕರಡದ ಮಧ್ಯೆ ಬೈನೆ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಇತ್ತು. ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ವಿಪುಲ ಮಳೆಯಾದರೂ ನುಣಿಕರಡದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ನೀರು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಒಳಗಿಳಿಯದೆ ಜಾರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಗೊನೆಗಳಿಗೆ ನೀರು ತಾಗದು. ಗೊನೆಗಳನ್ನು ತಂಪಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಳೆಗಾಲ ಕಳೆದು ಗೊನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆಗಳು ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತಾ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕರಡದ ಕಟ್ಟು ಉದುರಿ ನೆಲ ಸೇರಿ ಮಣ್ಣಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಕಟ್ಟು ಸರಿಯಾಗದಿದ್ದರೆ ಇರಲಿ ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ಬೋರ್ಡೋ ಸಿಂಪಡಿಸಿದರು.

ಇಸವಿ ೨೦೦೬ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಭಟ್ಟರು ತಮ್ಮ ಬ್ಯಾಣದಲ್ಲಿರುವ ನುಣಿಕರಡ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬಿಡದಂತೆ ಕಡಿಸಿದರು. ಕರಡವನ್ನು ಅಡಿಕೆ ಗೊನೆಗೆ ಸುತ್ತಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಕಟ್ಟು ತಯಾರಿಸುವ ಕೆಲಸ ನಾಜೂಕಿನದ್ದು. ಶ್ರೀರಾಮಭಟ್ಟರ ತಂದೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಭಟ್ಟರು ೧೯೭೦ರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಕಲಿತು ಎರಡು ಸಾವಿರ ಕಟ್ಟು ತಯಾರಿಸಿದರು. ಅತಿಯಾದ ಮಳೆಯ ಕಾರಣ ಕಟ್ಟಿನ ಮಧ್ಯೆ ಬೈನೆ ಎಲೆಯ ಬದಲು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಶೀಟನ್ನು ಇಟ್ಟರು. ಎರಡು ಸಾವಿರ ಮರಗಳಿಗೆ ನುಣಿಕರಡದ ಕಟ್ಟು ತಯಾರಿಸಲು ಕನಿಷ್ಠ ಎರಡು ಎಕರೆ ಬ್ಯಾಣ ಇರಬೇಕು. ವ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ದಪ್ಪ ಕರಡವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದು ಕಟ್ಟು ತಯಾರಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕರಡದ ಕೊಯ್ಲಾದ ಮೇಲೆ ನುಣಿಕರಡವನ್ನೇ ಬೇರೆ ತೆಗೆದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಅಡಿಕೆ ಕೊನೆಗೆ ಕಟ್ಟನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಲು ತಿಮ್ಮ, ಮಂಜ ಹಾಗೂ ಗಣಪತಿ ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಇದರ ಕೆಲಸ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಿನ್ನ. ಕಟ್ಟಿನ ಮುಡಿಗಂಟನ್ನು ಗೊನೆಯ ಮೇಲ್ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹರಡಿಕೊಂಡು ಬಾಳಪಟ್ಟಿಯಿರುವ ಕೆಳಭಾಗವನ್ನು ಗೊನೆಯ ಕೆಳಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯೆ ಗೊನೆ ಹಾಗೂ ಅಡಿಕೆ ಮರ ಸೇರಿಸಿ ಬಾಳಪಟ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಗಂಟು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಕೂಲಿ, ಒಂದು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಮೂವತ್ತು ಪೈಸೆ.

ಕೊಳರೋಗದ ಕುರುಹೂ ಸಹ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮಳೆಗಾಲ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟನ್ನು ಸರಿಸುತ್ತಾ ಅಡಿಕೆ ದೊಡ್ಡದಾಗತೊಡಗಿತು. ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ಆದ ಒಟ್ಟು ಖರ್ಚು ೭,೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಮಾತ್ರ. ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಫಸಲು ಖರ್ಚಿನ ನಾಲ್ಕು ಪಟ್ಟು ಆದಾಯ ತಂದಿತ್ತು.

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹೊದಿಕೆ ಹಾಗೂ ನುಣಿಕರಡದ ಕಟ್ಟಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹೊದಿಕೆ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ತಣ್ಣಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಗಾಳಿಯಾಡದಂತೆ ಕಟ್ಟಿದರೆ ಬಿಸಿಲು ಬಿದ್ದಂತೆ ಬಿಸಿಯಾಗಿ ಒಳಗಿರುವ ಅಡಿಕೆಯೂ ಬಿಸಿಯಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ನುಣಿಕರಡದ ಕಟ್ಟಿನ ಒಳಗೆ ಅಡಿಕೆ ಸದಾ ತಂಪಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹೊದಿಕೆ ಗಾಳಿಯ ರಭಸಕ್ಕೆ ಹರಿದುಹೋಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಕಟ್ಟು ತಯಾರಿಸುವಿಕೆ ಸರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಎಂತಹ ಗಾಳಿಗೂ ನುಣಿಕರಡದ ಕಟ್ಟು ಅತ್ತಿತ್ತ ಸರಿಯಲಾರದು.

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹೊದಿಕೆ ಮರುಬಳಕೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಟ್ಟಿದ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿಯೇ ಬಿಚ್ಚಬೇಕು. ಆದರೆ ನುಣಿಕರಡದ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಬಳಸಿದ ಬಾಳಪಟ್ಟಿ, ಮಳೆಗಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಲಡ್ಡಾಗಿ ಹರಿದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಇದ್ದ ಕಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಗೊಬ್ಬರವಾಗುತ್ತದೆ [ಮುಚ್ಚಿಗಿಯಾಗುತ್ತದೆ]

ನುಣಿಕರಡದ ಕಟ್ಟು ತಯಾರಿಸಲು ತಜ್ಞತೆ ಬೇಕು. ಕೆಲಸವೂ ಹೆಚ್ಚು. ನುಣಿಕರಡ ಬೆಳೆದಿರಬೇಕು.

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹೊದಿಕೆ ಸಿದ್ಧರೂಪದಲ್ಲೇ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ನುಣಿಕರಡ

ಮಲೆನಾಡಿನ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲೇ ಬ್ಯಾಣ. ಈ ಬ್ಯಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಡೆಕೂದಲಿನಂತಹ ತೆಳುವಾದ ನುಣುಪಾದ ಹುಲ್ಲುಜಾತಿಯೊಂದು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಒಣಗಿದಾಗ ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣದ ಕಡ್ಡಿಯಂತೆ ಫಳಫಳ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಹುಲ್ಲನ್ನೇ

ನುಣಿಕರಡವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ದನ, ಎಮ್ಮೆಗಳು ಆಸೆಪಟ್ಟು ಗಬಗಬ ಎಂದು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಇದರ ಮೇಲೆ ನೀರು ಸುರಿದರೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ಮೇಲೆತ್ತಿದ್ದರೂ ನೀರೆಲ್ಲಾ ಬಸಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ನೀರೂ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ, ಒಳಸೇರುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಕಟ್ಟು ತಯಾರಿಸುವ ಕ್ರಮ

ಒಂದು ಮಾರು ಉದ್ದದ ಬಾಳೆಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಎರಡೂವರೆ ಅಡಿ ಅಗಲ ನುಣಿಕರಡವನ್ನು ಹರಡುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಶೀಟ್ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಹಾಸು ನುಣಿಕರಡ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಆಚೆ-ಈಚೆ ಉಳಿದಿರುವ ಬಾಳೆಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕರಡದ ಮೇಲೆ ಬರುವಂತೆ ಮಡಚುತ್ತಾರೆ. ಅಡಿಯ ಹಾಗೂ ಮೇಲಿನ ಬಾಳೆಪಟ್ಟಿ ಸೇರಿಸಿ ಚಿಟಗು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಿರುವ ನುಣಿಕರಡದ ತುದಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಹೆಂಗಸರು ಮುಡಿ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಗಂಟು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಕಟ್ಟು ಸಿದ್ಧ.

***

ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳು ಕೃಷಿಗೆ ಪೂರಕವೇ? ಮಾರಕವೇ?

ಪ್ರತಿ ಸಾರಿ ಬೆಳೆ ವಿಫಲವಾದಾಗ, ರೈತನ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯಾದಾಗ ಅಥವಾ ಒಟ್ಟಾರೆ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮಗಳಾದಾಗ ಆರೋಪ ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಅವನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಿದ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಪ್ಪಟ ದೇಸಿ ತಳಿಗಳೆಂದು ಹೆಸರಾದ ಚಿನ್ನಪೊನ್ನಿ, ಮೈಸೂರುಮಲ್ಲಿಗೆ ಇವುಗಳೂ ಸಹ ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳು.

ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಭತ್ತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ, ಆರೋಗ್ಯವಂತ, ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ, ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಹುಲ್ಲಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ, ಕಾಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಗುರಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗಿಡಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಆಯ್ದು ಬೀಜಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಕೇವಲ ಉತ್ತಮ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳ ಗಿಡಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತವೆ.

ಹೀಗೆ ಪದೇ ಪದೇ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಒಂದೇ ಗುಣಲಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ನಿಶ್ಚಿತ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ರೈತ ಶಂಕರ್‌ಗುರುರವರು ಮಾಡಿದ್ದು, ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು. ಇದೇ ತಳಿಗುಣಗಳನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಲು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕ್ರಮ.

ಈ ರೀತಿಯ ಸುಧಾರಣಾಕ್ರಮ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ದಾಖಲಾದದ್ದು ೨೦ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ. ಪರಿಣಾಮ ಭತ್ತ, ರಾಗಿ, ಜೋಳ, ಕಬ್ಬು, ಶೇಂಗಾ ಮುಂತಾದ ಬೆಳೆಗಳ ಅನೇಕ ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳು ಮೂಡಿಬಂದವು. ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನ ಇದೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ವಿದೇಶಗಳಿಂದಲೂ ಆಮದಾಗತೊಡಗಿತು.

ಮುಂದೆ ಇದು ರೈತರ ಮಟ್ಟದಿಂದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿತು. ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳಿಗೆ ಎಕ್ಸ್‌ರೇ ಚಿಕ್ಕಿತ್ಸೆ, ರಾಸಾಯನಿಕ ಚಿಕ್ಕಿತ್ಸೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿದು ಈಗ ಜೀನ್‌ಗಳನ್ನೆ ಬೆರೆಸುವ ಚಿಕ್ಕಿತ್ಸೆಯವರೆಗೆ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಸೆಳೆದದ್ದು ೨೦ನೇ ಶತಮಾನದ ಅರ್ಧಭಾಗ ಪೂರೈಸಿದ ನಂತರ. ಸರ್ಕಾರದ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳು, ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಗಳು, ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟವು.

ದೇಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಾದಾಗ ಅತಿಯಾದ ಆಹಾರದ ಅಭಾವ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಅನಾಹುತಗಳನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ಆಗ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕೃಷಿಪದ್ಧತಿಗಳು, ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಮ್ಮ ದೇಶ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿತು. ಆಗಲೇ ಜಪಾನ್ ಮಾದರಿಯ ಕೃಷಿ ಕ್ರಮ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂತು.

ಇಸವಿ ೧೯೫೦ರಿಂದ ಎಕರೆವಾರು ಇಳುವರಿಯ ಹೆಚ್ಚಳ ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚು ಇದು ಕೃಷಿ ಮಂತ್ರವಾಯಿತು. ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸತೊಡಗಿದರು. ೧೯೬೫ರಲ್ಲಿ ೧೮ ಲಕ್ಷ ಟನ್ ಗೋಧಿ, ೫೦ ಲಕ್ಷ ಟನ್ ಭತ್ತ ಮೆಕ್ಕಿಕೋದಿಂದ ಆಮದಾಗಿ ಹೊಸ ಕ್ರಾಂತಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ತಳಿಶಾಸ್ತ್ರದ ನಿಯಮ ಹಾದಿ ತಪ್ಪಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳಿದಂತೆ ಬೆಳೆವ ಗಿಡಗಳೂ ಬಂದವು. ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ, ಒಂದೇ ಎತ್ತರ, ಬಣ್ಣ, ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವ ತಳಿಗಳು ಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿತು. ಪೆಡುಸಾದ ದಪ್ಪ ಎಲೆ, ಗಿಡ್ಡ ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆ ಗಿಣ್ಣುಗಳಿರುವ ಈ ತಳಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ನೀಡುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ?

ಕಾರಣ ಸೂರ್ಯನ ಶಕ್ತಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಡಾ. ರಮೇಶ್ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ. ಒಂದು ಗಿಡದ ನೆರಳು ಮತ್ತೊಂದು ಗಿಡದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದರಿಂದ, ಮೇಲಿನ ಎಲೆಗಳ ನೆರಳೂ ಕೆಳಗಿನ ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದರಿಂದ ಒಟ್ಟಾರೆ ನೆರಳಿನಿಂದ ಸಸ್ಯಗಳ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸ ದ್ಯುತಿ ಸಂಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯನ ಪೂರ್ಣ ಬೆಳಕು ಸಿಗದೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಎತ್ತರದ ಗಿಡ, ಉದ್ದದ ಎಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕಿನ ಅಭಾವ ಕೇವಲ ಇಳುವರಿ ಕಡಿಮೆ ಆಗುವುದೊಂದೇ ಅಲ್ಲದೆ ರೋಗರುಜಿನಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಗಿಡ್ಡತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು ಹೆಚ್ಚು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಕಡಿಮೆ ಗಿಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಶರ್ಕರಪಿಷ್ಟಗಳ ಬಳಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪೈರು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ತೆಂಡೆಯೊಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಗುಣಗಳೊಂದಿಗೆ ರೈತರ ಮನೆ ಮನೆ ಸೇರಿದವು. ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳಿಗಿಂತ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳು ಬಿಡುಗಡೆಯಾದವು.

ಅತಿಹೆಚ್ಚು ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳು ಹಿಂದಿನ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುರಿಯಿತು. ಬೆಳೆ ಮೂರುಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿತು. ೧೯೬೬-೬೭ರಿಂದ ಕೃಷಿ ಪೂರಾ ಅತಿಹೆಚ್ಚು ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿತು. ದೇಶೀ ತಳಿಗಳು ಕೇವಲ ಕಡಿಮೆ ಇಳುವರಿ ಕಾಡುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಹಿಂದುಳಿದವು.

ಹಾಗಂತ ಈ ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗೆ, ಎಲ್ಲಾ ಹವಾಮಾನಕ್ಕೆ ಮಾನ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅತಿ ನೀರು, ನೆರೆ, ಅತಿ ಬರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ದೇಶಿ ತಳಿಗಳೇ ಉಳಿದಿವೆ. ನದಿಗಳು ಸಮುದ್ರ ಸೇರುವ ಮುಖಜ ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲ ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ಒದ್ದೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಲಿಟ್ಟಲ್ಲಿ ನುಂಗಿಯೇ ಬಿಡುವ ಭೂಮಿ, ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಕಡೆ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಇಳುವರಿ ಕೊಡುವ ತಳಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಹೀಗೆ ವಿಶೇಷ ಪರಿಸರಗಳಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ತಳಿಗಳು ಬೇಕೇ ಬೇಕು. ಆದರೂ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳೇ ಜನಪ್ರಿಯವಾದವು. ಸಾವಿರಾರು ತಳಿ ವೈವಿಧ್ಯಗಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾದವು.

ಕಡಿಮೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ಎನ್ನುವ ಸೂತ್ರ ಮಾತ್ರ ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ೪೦ ಲಕ್ಷ ಟನ್ ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ೭೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ೭೦ ಲಕ್ಷ ಟನ್‌ಗಳಿಗೆ ಏರಿತು.

ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ನವನಿರ್ಮಾಣ ಶಿಲ್ಪಿ ನೆಹರೂರವರ ಕನಸಾದ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆ, ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಾಕಾರಗೊಂಡಿತು.

ಹೊಸ ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳು ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಫಸಲು ನೀಡತೊಡಗಿದವು. ೭೦ರಿಂದ ೯೦ ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ತಳಿಗಳ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೂರು ಸಾರಿ ಭತ್ತವನ್ನೇ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದರು. ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾದ ಇಳುವರಿ ಯಥೇಚ್ಛ ನೀರಿನಿಂದಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೂರು ಸಾರಿ ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯುವುದರಿಂದ ವಾರ್ಷಿಕ ಇಳುವರಿ ಅತ್ಯಧಿಕವಾಯಿತು.

ಬರಗಾಲ ಬಂದಾಗಲೂ ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ಪಡೆದ ರೈತರು ಎರಡನೇ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯದಿದ್ದರೂ ಸೋಲುಣ್ಣಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮಳೆ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗ, ಮಳೆ ಬರುವುದು ತಡವಾದಾಗಲೂ ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಫಸಲು ನೀಡುವ ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳೇ ಸಂಕಟ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಿದವು.

ಹೀಗೆ ದೇಶ ಬಯಸಿದ್ದ ಹಸಿರುಕ್ರಾಂತಿಯ ಅಂದರೆ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ, ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯ ಉದ್ದೇಶ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಈಡೇರಿತ್ತು. ಇಸವಿ ೧೯೭೦ರಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾವು ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಏರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ೨೦೦೦ನೇ ಇಸವಿಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಜನ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿತು. (ಪಾಪ್ಯುಲೇಶನ್ ಬಾಂಬ್) ಆದರೆ ಭಾರತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಿಂತ ಆರುಪಟ್ಟು ಅಧಿಕ ಧಾನ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿತು.

ಈ ರೀತಿಯ ಸುಧಾರಣಾ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ನಡೆಯಿತೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಅಧಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆ ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದಾದಾಗ ಏರಿಬಂದ ದಾರಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿ ನೋಡಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಆಗ ಕಾಣಿಸಿದ ವಿಲಕ್ಷಣಗಳು ಸರಿಪಡಿಸಲಾಗದಷ್ಟು ಬೆಳೆದಿದ್ದವು.

ಕಡಿಮೆ ಇಳುವರಿ ನೀಡುವ ಆದರೆ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಗುಣವಿದ್ದ ಸ್ಥಳೀಯ ಹವಾಮಾನ, ಮಣ್ಣು, ಬರ, ಅತಿವೃಷ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಅತ್ಯಂತ ಪೌಷ್ಟಿಕವೆನಿಸಿದ್ದ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಗುಣಗಳಿದ್ದ ಸ್ಥಳೀಯ ತಳಿಗಳೆಲ್ಲಾ ನಾಪತ್ತೆಯಾಗಿದ್ದವು.

ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳ ಜೀನ್ ಬದಲಾವಣೆ ಅಥವಾ ರೋಗನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಜೋಡಿಸುವ ಹೊಸ ಕೆಲಸ ರೈತರಲ್ಲಿ ಆಕ್ರೋಶ ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ಒಂದು ರೋಗವನ್ನು ಓಡಿಸಲು ಹೋಗಿ ಇಡೀ ತಳಿಯೇ ಆಹಾರವಾಗದೇ ವಿಷವೆನಿಸಿದ್ದು ಹಾಗೂ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹಾನಿಕಾರಕ ಎಂಬ ವಿರುದ್ಧ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳು ಅತ್ಯಧಿಕ ಇಳುವರಿ ನೀಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಬಳಸಿದ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಕೀಟನಾಶಕಗಳು ನೆಲಜಲಮಾಲಿನ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಇಡಿ ಪರಿಸರವನ್ನೇ ವಿಷಮಯ ಮಾಡಿತ್ತು.

ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳಿಗೆ ಕೃಷಿಪದ್ಧತಿಯೂ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಗದ ರೈತರು ವಿಫಲಗೊಂಡಾಗ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಕಿರುಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು, ಅಪರೂಪದ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿತಗೊಳಿಸಿದ ಕಾರಣ ಕೆಲವೇ ಬೆಳೆಗಳು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಪಡೆದವು. ಏಕಬೆಳೆ ಪದ್ಧತಿ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿತು. ಅಧಿಕ ನೀರು, ರಾಸಾಯನಿಕಗಳಿಂದ ನೆಲ ಬರಡಾಯಿತು. ಕಾಡುನಾಶ, ನದಿಗಳ ಸಾವು, ಜೀವವೈವಿಧ್ಯಗಳ ಅಳಿವು ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಒಣಭೂಮಿ ಬೇಸಾಯ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ, ಬೆಳೆವೈವಿಧ್ಯ ಇವೆಲ್ಲಾ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಯಿತು.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಮಗ್ರ ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಸಮಗ್ರ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಆಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇದೂ ಒಂದು ಕಾರಣವೆಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗದು.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳಿಂದ ಆದ ಅನಾಹುತವೇ ಹೆಚ್ಚು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆಹಾರ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಗೋಸ್ಕರ ನಾವು ಅನುಸರಿಸಿದ ಬೇಸಾಯ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅನಾಹುತಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದ್ದು ನಿಜವಾದ ಕಾರಣ. ಜಯ, ಗೌರಿ, ಅಭಿಲಾಷ ಮುಂತಾದ ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳು ರಾಸಾಯನಿಕ ವಿಷ ಬಳಸದೆಯೇ ಉತ್ತಮ ಇಳುವರಿ ನೀಡಿದ್ದು ನಮ್ಮ ಎದುರಿನಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಗೇ ಸಾವಯವದಲ್ಲೂ ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಬಹುದು ಎಂದು ಅನೇಕ ರೈತರು ಈಗಾಗಲೇ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹಾಗಿದ್ದಾಗ ಬೆಳೆ ವಿಫಲತೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ಏಕೆ ಹೊರಿಸುತ್ತಾರೆ? ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತಪ್ಪುವುದೆಲ್ಲ? ಎಂದು ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಯನ್ನು ಇಲಾಖೆಗಳು, ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ರೈತ ಸಮುದಾಯಗಳು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕೃಷಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ, ಜಲಸಾಕ್ಷರತೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಇಂದಿನ ಅಗತ್ಯಗಳು. ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳನ್ನು ಆವಿಷ್ಕರಿಸುವಾಗ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಆ ತಳಿಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ದಾಖಲಾತಿ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಅದರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ, ವಿಭಿನ್ನ ಹವಾಮಾನಕ್ಕೆ ವಿಭಿನ್ನ ವರ್ತನೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಹ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ದಾಖಲು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು, ಇಲಾಖೆಗಳು, ಸಮಗ್ರ ಕೃಷಿಪದ್ಧತಿ, ಸಮಗ್ರ ಪೀಡೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ಹೇಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ಕೃಷಿಗೆ ಬಳಸುವ ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳ ಗುಣಲಕ್ಷಣ, ಕೃಷಿಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನೂ ವಿವರಿಸಬೇಕು. ರೈತರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಕೈಜೋಡಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೇವಲ ಮಾರಾಟವೊಂದೇ ಗುರಿಯಾಗಬಾರದು. ಸಹಭಾಗಿತ್ವದಿಂದ ರೈತರಿಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಹಾಗೂ ಧೈರ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ.

ಧಾರವಾಡ ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಬೀಜ ಮಾರಾಟ ಕೇಂದ್ರವಿದೆ. ರೈತರು ಪೈಪೋಟಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಜ ಖರೀದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಬೇರಾವ ಮಾಹಿತಿಗಳೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮಾಹಿತಿ ಕೇಂದ್ರವಂತೂ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಆಗರ. ಅದೇ ರೀತಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಕುಳಿತು ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯಲು ಗಂಜಿಗ ಎನ್ನುವ ಫೋನ್ ಸಂಖ್ಯೆ ನೀಡಿದೆ. ಇದರ ಪ್ರಚಾರ ಅತಿ ಎನ್ನಿಸುವಷ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಗಂಜಿಗರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ನೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಕೊಡಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಿತ ಬತ್ತದ ತಳಿಗಳು ಎಷ್ಟಿವೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಗೊತ್ತಿರುವುದಾದರೂ ಏನು ಎಂತೀರಾ? ಮಾನೋ ಕ್ರೋಮೋಫಾಸ್ ಸಿಂಪಡಣೆ, ಎನ್‌ಪಿಕೆ ಬಳಸುವ ರೀತಿ ಇವೇ ಹಳೆಯ ವಿಧಾನಗಳು.

ಕೃಷಿಗೆ ತಳಿ ಸುಧಾರಣೆಯಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಕೇ? ಪದ್ಧತಿಗಳು ಸುಧಾರಣೆ ಆಗಬೇಡವೇ? ಬೀಜದಿಂದ ಫಸಲು ಮಾರಾಟದವರೆಗೆ ರೈತರಿಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇರಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ತುರ್ತಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಬೀಜದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ನಮ್ಮ ಮಣ್ಣಿಗೆ, ನಮ್ಮ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ, ಹವಾಮಾನಕ್ಕೆ ಯಾವ ತಳಿಗಳು ಸೂಕ್ತ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸೊರಬ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕಾನ್‌ಬೈಲು ಪುಟ್ಟ ಹಳ್ಳಿ. ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಭತ್ತದ ತಳಿ ಗೊಲ್ವಿಗ. ದಪ್ಪ ಭತ್ತವಾದರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಇಳುವರಿ ಹಾಗೂ ರೋಗನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ರೈತರು ಗ್ರೀನ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ಉರಿನಲ್ಲಿ ಬೀಜ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಗೊಲ್ವಿಗದ ತಳಿ ಸುಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಭತ್ತವನ್ನು ಮತ್ತೆಲ್ಲೋ ಇರುವ ಬೀಜ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ತಳಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ನೀಡುವ ತಳಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದರು. ಆ ತಳಿಗಳ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿದರು. ಉರಿನೊಳಗೆ ಹತ್ತಾರು ತಳಿಗಳಿದ್ದಾಗ ಬೆರಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಆದರೆ ಮೂಲತಳಿಯ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು ತಿಳಿದರೆ ಅದನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. ಇಂದು ಕೊಯಮತ್ತೂರು ಸಣ್ಣ, ರತ್ನಚೂಡಿ ಮುಂತಾದ ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳ ಉತ್ತಮ ಬೀಜಗಳು

ಕಾನ್‌ಬೈಲಿನ ಬೀಜಬ್ಯಾಂಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ರೈತರಿಗೆ ಈ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಯಾರಿಗೋ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಲಾಭ ಗಳಿಸುವ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲ. ಪದೇ ಪದೇ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಗೋ, ಬೀಜ ಕಂಪೆನಿಗಳಿಗೋ ಹೋಗಿ ಬೀಜ ತರುವ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಸಾರಿ ತಳಿ ಬದಲಿಸಬೇಕಾದ ಕಾರಣ ಬೀಜಗಳನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೇ ಊರಿನ ವಿಶೇಷ ತಳಿ ಗೊಲ್ವಿಗವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿ ಅತ್ಯಧಿಕ ಇಳುವರಿಯನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ಉಳಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಬೆಳೆದೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಮಾರಾಟದ ಸಮಸ್ಯೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಇವರ ಕೃಷಿ ಸಾವಯವ. ಬೆಳೆಯುವುದು ಸ್ವತಃ ಉಣ್ಣೆ, ಉಳಿದದ್ದು ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ವಿನಿಯೋಗ. ಕೃಷಿಗಾಗಿ ಸಾಲ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಉಳಿದ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಏರಿದಾಗ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಐಷಾರಾಮಿ ಬದುಕಲ್ಲವಾದ ಕಾರಣ ಖರ್ಚು ಕಡಿಮೆ. ಬೆಳೆದಿದ್ದರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿ ಇದೆ.

ಯುವ ರೈತರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಸಂಘಟನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಜಮಸೂದೆ, ಜಾಗತೀಕರಣ, ಸಾವಯವ, ರಾಸಾಯನಿಕ, ಶೂನ್ಯಕೃಷಿ, ಮಾರಾಟತಂತ್ರ, ಮೌಲ್ಯವರ್ಧನೆ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳ ವಿನಿಮಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಗರದ ಕೃಷಿ ಪ್ರಯೋಗ ಪರಿವಾರ ಇವರಿಗೆ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಕೃಷಿ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಂಚುತ್ತಿದೆ.

ಮದುವೆ ಸಮಾರಂಭಗಳಿರಲಿ, ನಾಟಿ ಕೊಯ್ಯಾಗಿರಲಿ, ಮನೆ ಕಟ್ಟುವುದಿರಲಿ, ಗೊಬ್ಬರ ಹೊರುವುದಾಗಿರಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಇವರು ಮೈಯ್ಯಾಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಕೂಲಿ ಹಣ ಉಳಿತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸರಿಯಾದ ರಸ್ತೆ ಇಲ್ಲದ, ವಿದ್ಯುತ್ ಇಲ್ಲದ, ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ಕಾನ್‌ಬೈಲಿನ ರೈತರು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಗಳು. ಜಾಗತಿಕಮಟ್ಟದ ಕೃಷಿ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ತಡವಾಗಿಯಾದರೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವವರು. ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯೆಡೆಗೆ ಸಾಗದ ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಸರ್ಕಾರದ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಇಲಾಖೆಗಳ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೈಚಾಚದವರು.

ಹಸಿರುಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಲಿ, ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳಾಗಲಿ, ಸರ್ಕಾರದ ಕೃಷಿನೀತಿಗಳಾಗಲಿ, ಜಾಗತೀಕರಣದ ಕೃಷಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಾಗಲಿ ಇವರ ಬದುಕನ್ನು ಹಾನಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇವರೊಂದಿಗೆ ಸಹಬಾಳ್ವೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

***

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ರಹಿತ ಕೃಷಿ ಸಾಧ್ಯವೇ?

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಇಲ್ಲದ ಜಾಗವೇ ಇಲ್ಲ. ಹೃದಯದ ಕವಾಟದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಚಂದ್ರವನರೆಗೂ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ಮಯ. ದಿನೇ ದಿನೇ ಇದರ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದೇ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆ.

ರಸ್ತೆಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ನಂತೂ ಬಗೆಬಗೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಬಹುದು. ಇವು ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗುವುದೇ ಹೀಗೆ. ನಮಗೆ ಬಳಕೆಯೊಂದಿಗೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ಹಾಗೂ ಲಯಮಾರ್ಗವೂ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಅದರ ಜೀವನಚಕ್ರ ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಕೇವಲ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮಾತ್ರ. ಉಳಿದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ನಮಗಿರುವ ಈ ಮಿತಿಯಲ್ಲೇ ನಾವೇನು ಮಾಡಬಹುದು ಯೋಚಿಸಿ, ತಿಳಿಸಿ.

ಸಾವಯವ, ರಾಸಾಯನಿಕ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಕೃಷಿಯ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೇ ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ನ್ನು ಮರೆತೇಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಳಕೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಮಿತಿಯಿರುತ್ತಿರುವುದು ಅರಿವಿಗೇ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮೊದ ಮೊದಲು ಸಸಿಗಳನ್ನು

ನೆಡಲು ಮಾತ್ರ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕ್ರಮೇಣ ನೀರು ಬಿಡಲು ಪೈಪುಗಳು, ಬಿಂದಿಗೆಗಳು, ಚೊಂಬುಗಳು, ನೀರು ಹಾಯಿಸುವ ಡ್ರಿಪ್, ಸ್ಪಿಂಕ್ಲರ್, ಜೆಟ್ ಹೀಗೆ ನಾನಾ ವಿಧಗಳು ಬಂದವು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ಮಯ. ಶೇಡ್ ನೆಟ್‌ಗಳು, ಮುಚ್ಚಿಗೆ ಟಾರ್‌ಪಲ್‌ಗಳು, ಹಸಿರುಮನೆ, ಕೊಡಗಳು, ಹವಾನಿಯಂತ್ರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ತೊಟ್ಟಿಗಳು, ನೆಲತೊಟ್ಟಿಗಳಿಗೆ, ಮೀನು ಸಾಕಲು, ಅಜೋಲಾ ಬೆಳೆಯಲು ಟಾರ್‌ಪಲ್‌ಗಳು, ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಕೀಟನಾಶಕಗಳನ್ನು ತುಂಬಿರುವ ಚೀಲ, ಕ್ಯಾನ್‌ಗಳು, ಬೀಜ ತುಂಬಿರುವ, ತುಂಬುವ ಚೀಲ, ಪ್ಯಾಕೆಟ್‌ಗಳು, ಅವನ್ನು ತುಂಬಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಮೊರ, ತಟ್ಟೆಗಳು, ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡುವ ಉಪಕರಣಗಳು, ನೆಡುವ, ಬಿತ್ತುವ ಯಂತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಕೂರಿಗೆ, ಎತ್ತಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಹಗ್ಗ, ಮುಖಂಡ, ದಂಡೆ ಹೀಗೆ ಇಂಚಿಂಚೂ ಬಿಡದೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಹಾಗಂತ ಇವೆಲ್ಲಾ ಕೃಷಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. ಸುಲಭ, ಅಗ್ಗ ಹಾಗೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾದವುಗಳೂ ಹೌದು. ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಸುಲಭದ, ಅಗ್ಗದ ಪರ್ಯಾಯಗಳೂ ಇದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಇದ್ದರೂ ಅದರ ಅಳವಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳು, ಬಗೆಹರಿಸಲಾಗದಷ್ಟು ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಇವೆ. ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಕೃಷಿಕರಲ್ಲಿ ಸಮಯವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ಗಳೂ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದೊಳಗೆ ಬರುತ್ತಿವೆ. ಬರಲಿ ಬಿಡಿ, ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ನಮಗೇನೂ ಹಾನಿ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಿರಾ?

ಇದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಾಗ ಯಾರಿಗೂ ಇಂದಿನ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಊಹಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ಊಹಿಸಿರಲೂ ಇಲ್ಲ. ಮುಂದಾಗುವುದನ್ನು ಈಗಲೂ ಊಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಹಾಗೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಜಮೀನಿನ, ಮನೆಯ, ವಾತಾವರಣದ ಶೇಕಡಾ ೨೦ರಷ್ಟು ಪಾಲು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ಗೆ ಇರುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಅವಗುಣ, ಇದು ಜೈವಿಕವಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕರಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಮಾತ್ರ.

ಉಳಿದಂತೆ ಇದು ರಾಸಾಯನಿಕ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಬನ್ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾನಿಕರ. ಭೂಮಿಗೆ ಹಾನಿಕರ. ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ, ಪ್ರಾಣಿ, ಪಕ್ಷಿ, ಕೀಟ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳವರೆಗೂ ಹಾನಿಕರ. ಇಡೀ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾನಿಕರ ಎನ್ನುವ ಘೋಷಣೆಯೂ ನಮ್ಮದುರಿನಲ್ಲಿದೆ. ಇದನ್ನು ಬಳಸದಿರುವುದೇ ತಯಾರಿಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಾಧ್ಯವೆ? ವಾಸ್ತವವೇ? ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮಗಿರುವ ಬೇರೆ ದಾರಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

೧. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕಡಿಮೆ ಬಳಕೆ

೨. ನಿರ್ವಹಣೆ

೩. ಮರುಬಳಕೆ

೪. ನಾಶ ಮಾಡಬಹುದಾದ ರೀತಿಗಳು

೫. ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳು

೬. ನಾಶಮಾಡಬಲ್ಲ ಅಥವಾ ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡಬಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಯಾರಿಸುವಿಕೆ

೭. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆ

೮. ಹೇಗಿದ್ದರೆ ಉಪಯುಕ್ತ ಹಾಗೂ ಸ್ನೇಹಿ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ. (ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳು ಬೇರುಮೂಲದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಯಾಗಬೇಕಿದೆ) ಮೊದಲಿಗೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹೇಗೆ ಉಪಯುಕ್ತ ಹಾಗೂ ಸ್ನೇಹಿ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡೋಣ.

ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪ್ರತಿ ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದರೆ, ನೋಡಿದರೆ, ಬಳಸಿದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದುಗೆ ಮಾಡಲು ಬಳಸುವ ಮಡಿಕೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್, ಮನೆಕಟ್ಟಲು ಬಳಸುವ ಸುಟ್ಟ ಇಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್, ಪಾಲಿಸ್ಟರ್ ಪ್ಯಾಂಟ್, ಶರ್ಟ್‌ಗಳು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಭಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಬಿಟ್ಟರೂ ಅದು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸುತ್ತಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ನೀರಾವರಿ, ನೀರುಳಿತಾಯದ ವಿಧಗಳು, ಪರಿಸರ ರಕ್ಷಣೆ, ಪ್ಯಾಕೇಜಿಂಗ್, ಮನೆಕಟ್ಟಲು ಹಾಗೂ ಇತರ ನಿರ್ಮಾಣಗಳು, ಸಂವಹನ, ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಗ್ರಾಹಕ ವಸ್ತುಗಳು, ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು, ಸೈನ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಾರಿಗೆ ಹಾಗೂ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಹೀಗೆ ಯಾವುದೇ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದು ಬರಬೇಕಿತ್ತು, ಬಳಸಬಹುದಿತ್ತು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದಾಗ ಇದನ್ನು ಮನುಷ್ಯಸ್ನೇಹಿ ಎಂದು ಹೇಳಲೇಬೇಕಲ್ಲ.

ಇದು ಮನುಕುಲಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದು ಕಳೆದ ೫೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕ್ಯಾರಿಬ್ಯಾನ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಪೌಚ್‌ಗಳು ಹಾಗೂ ಚಾಕೋಲೇಟ್ ಪ್ಯಾಕ್‌ಗಳು, ಬೃಹದಾಕಾರದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪೌಚ್‌ಗಳು ಅಂದರೆ ಗುಟ್ಟಾ ಪ್ಯಾಕೆಟ್, ಶ್ಯಾಂಪೂ ಪ್ಯಾಕೆಟ್ ಈ ರೀತಿಯವು ಹಾಗೂ ಚಾಕೋಲೇಟ್ ಪ್ಯಾಕ್‌ಗಳು ಮರುಬಳಕೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತಹ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳಿಂದ ತಯಾರಾಗಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಇತರ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು, ಭಾರ ಲೋಹಗಳು ಇರುವ ಕಾರಣ ಇದನ್ನು ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡುವ ಯಂತ್ರಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡಲು ಬಾರದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ನ್ನು ಏಕೆ ತಯಾರಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸಂಘ(ರಿ)ದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಚಂದ್ರಮೋಹನ್ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಕ್ಯಾರಿಬ್ಯಾನ್‌ಗಳು ಅಪಾಯಕಾರಿ ಎನಿಸಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಎಸೆಯುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಆಗಿದೆ. ಅನ್ಯಥಾ ಕ್ಯಾರಿಬ್ಯಾನ್‌ಗಳು ಯಾವುದೇ ಇರಲಿ, ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಸರ್ಕಾರ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ೨೦ ಮೈಕ್ರಾನ್‌ಗೂ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಕ್ಯಾರಿಬ್ಯಾನ್‌ಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದೆಯೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಕ್ಯಾರಿಬ್ಯಾನ್‌ಗಳು, ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕವರ್‌ಗಳು ಮರುಬಳಕೆಗೆ ಯೋಗ್ಯ.

ಆದರೆ ಕ್ಯಾರಿಬ್ಯಾನ್‌ಗಳನ್ನು, ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕವರ್‌ಗಳನ್ನು ಖಂಡಿತಾ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಎಸೆಯಬಾರದು. ಇವು ಮಣ್ಣಿಗೂ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ, ನೀರಿಗೂ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳಿಗೆ, ನೀರಿನ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಮರುಬಳಕೆಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಬಾರಿ ಪುನರ್‌ಬಳಕೆ ಮಾಡಿ ಅಮೇಲೆ ಮರುಬಳಕೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೂ ಆದೀತು.

ಆದರೆ ಆಗುತ್ತಿರುವುದೇನು? ಪೇಟೆ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕ್ಯಾರಿಬ್ಯಾನ್‌ಗಳಲ್ಲೇ ಮನೆಯ ಹೊಲಸು, ಉಳಿದ ಆಹಾರಪದಾರ್ಥಗಳು ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲವನ್ನು ತುಂಬಿ ಎಸೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹರಿದ ಕವರ್‌ಗಳನ್ನು ಬೀದಿಯಲ್ಲೋ, ಕೊಳಚೆ ಜಾಗದಲ್ಲೋ, ನೀರಿಗೋ ಎಸೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸರ್ವತಾ ಮಾನ್ಯವಲ್ಲ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಆಯುವವರು ಬಂದಾಗ, ಕೊಳ್ಳುವವರು ಬಂದಾಗ ಅವರಿಗೆ ನೀಡಬೇಕು. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ನಗರಪಾಲಿಕೆ ಈ ರೀತಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ವಿಂಗಡಣೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಹೊಲಸು ತುಂಬಿಟ್ಟಿರುವ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕವರ್‌ಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮರುಬಳಕೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮರುಬಳಕೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ಗಳನ್ನು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೇವಲ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರಪಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಉಳಿದ ನಗರಪಾಲಿಕೆಗಳು, ಪುರಸಭೆಗಳು ಇನ್ನೂ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ವಿಂಗಡಣೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭವೇ ಮಾಡಿಲ್ಲ.

ಕಳೆದ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರತಿ ಪುರಸಭೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆಯಾಗುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ತಿಳುವಳಿಕೆ, ಚರ್ಚೆಗಳು, ಜಾಗೃತಿ ಆಂದೋಲನ, ಮಾಹಿತಿ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಆದರೆ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದಿರುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

ಪುರಸಭೆಗಳಿಗೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ನಿರ್ವಹಣೆಗೋಸ್ಕರವೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಾಗ ಮಂಜೂರಾಗಿದೆ. ಇನ್‌ಸಿನರೇಟರ್ ಬಳಕೆಗೆ, ಆಯುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ, ಅನುದಾನವಿದೆ. ಆದರೆ ಆಸಕ್ತರಿಲ್ಲ, ಮಾಡುವವರಿಲ್ಲ.

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಮರುಬಳಕೆ ಕುರಿತಾಗಿ ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳು, ಯುವಕ ಸಂಘಗಳು ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದು. ಈಗ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಸಾಗರದ ಬಳಿಯ ಭೀಮನಕೋಣೆಯ ಯುವ ರೈತ ಮಿತ್ರವೃಂದದವರು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಜಾಗೃತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮಾಡಿದರು.

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಗ್ಗೆ ತಜ್ಞರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದರು. ಪ್ರತಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಎಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದಿರಲಿ, ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತಿರಲಿ, ಎಲ್ಲವೂ ಬಂದು ಶಾಲೆಯ ಕಸದ ತೊಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಕೆಲವೇ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ೨೫ ಶಾಲೆಗಳಿಂದ ಒಂದು ಲಾರಿ ತುಂಬುವಷ್ಟು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಚ್ಚರಿ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ನ್ನು ಏನು ಮಾಡುವುದು, ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ಚಿಂತೆ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದರೆ ಕರಗುವುದು ಎಂದು. ಅಬ್ಬಾ ಮರುಬಳಕೆ ಆಗುತ್ತದಲ್ಲ, ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು ಎನ್ನುವ ನಿಶ್ಚಿಂತೆ. ಆದರೆ ನಿಶ್ಚಿಂತೆ ಬಹು ಕಾಲ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಯುವ ರೈತಮಿತ್ರರು ಏನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೂ ಅದನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವವರೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಚಾಕೋಲೇಟ್, ಗುಟ್ಟಾ, ಬಿಸ್ಕಿತ್ ಮುಂತಾದ ವಸ್ತುಗಳ ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಪ್ಯಾಕೆಟ್‌ಗಳು ಮಾತ್ರ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕೊಳ್ಳುವವರಿಲ್ಲ, ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲದೆ ಸಂಘ ಸೋತುಹೋಯಿತು. ಮಾತು ಕೊಟ್ಟ ತಪ್ಪಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದವರಿಗೆ ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಆದರೆ ಸಂಗ್ರಹಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅಂತ್ಯವಾಯಿತು.

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ (ರಿ.)ನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಚಂದ್ರಮೋಹನ್ ಇದಕ್ಕೊಂದು ಪರಿಹಾರ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಅದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಯಂತ್ರಗಳು ಬೇಕು. ಸದ್ಯ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವುದು ಕ್ಯಾರಿಬ್ಯಾಗ್, ಕವರ್‌ಗಳು, ಹಾಲಿನ ಪ್ಯಾಕೆಟ್, ಹರಿದ ಚಾಪೆ, ಮುಚ್ಚಳಗಳು, ಬಾಕ್ಸ್‌ಗಳು, ಪೈಪ್‌ಗಳು, ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಚಪ್ಪಲಿಗಳು, ಟೂತ್‌ಬ್ರಷ್, ಕ್ಲೀನಿಂಗ್ ಬ್ರಷ್, ಬಾಚಣಿಗೆ ಹೀಗೆ ಕೆಲವೇ ವಿಧಗಳನ್ನು ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಯಂತ್ರಗಳು ಮಾತ್ರ. ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ಕೊಳ್ಳುವವರು ಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು-ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ದಾಸ್ತಾನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬರುವ ಲಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು. ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಈ ಕೆಲಸ ವಹಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಈ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಲಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಚಿತವಾಗಿ ಸಾಗಣೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಆದೇಶ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮಾಲಿನ್ಯ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಂಡಳಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಈ ಆದೇಶವನ್ನು ನೀಡಲೇಬೇಕೆಂಬ ಕಾನೂನು ಇದೆ. ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ೫ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಂದ ೨೨ ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಬೆಲೆಯಿದೆ. ಈ ಕುರಿತು ಏನೆಲ್ಲಾ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಚಂದ್ರಮೋಹನ್‌ರವರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

***

ಅಸ್ತೃ ಒಲೆಯ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಸಾವಿರದ ಸಾಧನೆ

ಮಲೆನಾಡಿನ ಒಲೆಗಳು ಬಕಾಸುರನಂತೆ. ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಬೆಳಗಿನಿಂದ ರಾತ್ರಿಯವರೆಗೂ ತಿನ್ನುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹೊಗೆ. ಹೊಗೆಯಿಂದಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯ ಹಾಳು. ಕ್ಯಾನ್ಸರ್, ಟಿಬಿ, ಅಸ್ತಮಾ ಹೀಗೆ ನೂರಾರು ರೋಗಗಳಿಗೆ ಒಲೆಗಳೇ ತೌರುಮನೆ.

ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಬಳಸುವ ಯಾವುದೇ ಕೃಷಿತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಇಂಧನವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದಾಗ ಒಲೆಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಇವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಉಳಿಸುತ್ತವೆ. ಮರಗಿಡಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದರ ಹಿಂದೊಂದು ಸರಪಳಿ ಉಪಯೋಗಗಳಿವೆ.

ಅಸ್ತೃ ಒಲೆಗಳು ಅಥವಾ ಸುಧಾರಿತ ಒಲೆಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಕಟ್ಟಿಗೆಗಾಗಿ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಇಡೀ ದಿನದ ಸಮಯದ ಉಳಿತಾಯದಿಂದ ಆರೋಗ್ಯದವರೆಗೂ ಉಪಯುಕ್ತ. ಇದು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಹಾಯಕ. ಪ್ರತಿಮನೆಯ ಮಹಿಳೆಯು ಸುಧಾರಿತ ಅಥವಾ ಅಸ್ತೃ ಒಲೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಲೇಬೇಕು. ಇದು ಆಕೆಯ ಮೊದಲ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಲಿ. ಒಲೆಯೊಂದು ಬದುಕನ್ನು ಹೇಗೆ ಬದಲಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ವಿಳಾಸ: ಜಿ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ, ದೂ.೦೮೧೮೩-೨೨೧೨೧೫, ೯೮೮೩೩೪೧೬೭೦

ಮಲೆನಾಡಿನ ಮನೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ಬಚ್ಚಲು ಹಂಡೆಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಷದ ಎಲ್ಲಾ ದಿನವೂ ೨೪ ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಬಿಸಿನೀರು ಇರಲೇಬೇಕು. ಬರೀ ಸ್ನಾನಕ್ಕೊಂದೇ ಬಿಸಿನೀರಿದ್ದರೆ ಸಾಲದು. ಆಗಾಗ ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆಯಲು, ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಕಲಗಚ್ಚು ಕುಡಿಸಲು, ಬಟ್ಟೆ ತೊಳೆಯಲು ಹೀಗೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಖರ್ಚು ಕನಿಷ್ಠ ೧೨ ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಗಳು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದಕೂಡಲೇ ಒಲೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಒಡ್ಡಿದರೆ, ರಾತ್ರಿ ಮಲಗುವವರೆಗೂ ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಧಗಧಗ ಬೆಂಕಿ ಇರಲೇಬೇಕು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಹಂಡೆ ಭರ್ತಿ ನೀರನ್ನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಅಥವಾ ಮೈಗೆ ಹೊಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಧತಿ.

ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಅಭಾವ ಈ ಪದ್ಧತಿಗೊಂದು ಮಿತಿ ತಂದಿತು. ೧೨ ಗಾಡಿಯಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಗಾಡಿಗಳಿಗೆ ಇಳಿಯಿತು. ಆದರೆ ದಿನವಿಡೀ ಬಿಸಿನೀರು ಬೇಕೆಂದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಲೇ ಭಾರತೀಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದ ಅಸ್ತೃ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಲಾದ ಒಲೆಗಳು ಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿತು. ಅನೇಕ ಪ್ರಗತಿಪರ ಚಿಂತಕರು, ಪರಿಸರಪ್ರಿಯರು ಈ ರೀತಿಯ ಒಲೆಗಳನ್ನು ಬಚ್ಚಲಿನ ನೀರು ಕಾಯಿಸಲು, ಅಡುಗೆಗೋಸುರ ಹಾಗೂ ಅಡಿಕೆ ಬೇಯಿಸಲು ನಿರ್ಮಿಸತೊಡಗಿದರು. ಶಿರಸಿ ಸಮೀಪದ ಎಡೆಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದ ಘಟಕವೊಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡತೊಡಗಿತು. ನುರಾರು ಯುವಕರನ್ನು ತರಬೇತುಗೊಳಿಸತೊಡಗಿತು. ಒಲೆಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಫಲಬಳಿ. ಬಳಸುವ ವಸ್ತುಗಳು ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳು, ಮಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಉದ್ದನೆಯ ಹೊಗೆಕೊಳವೆ ಮತ್ತು ಮರಳು.

ಹೊಗೆರಹಿತ ಬೆಂಕಿಯಿಂದಾಗಿ ಇದು ದಿನೇ ದಿನೇ ಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿತು. ಮಲೆನಾಡಿನ ಅಡುಗೆಮನೆ, ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತೃ ಒಲೆ ಅಥವಾ ಸುಧಾರಿತ ಅಸ್ತೃ ಒಲೆಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಆಗ ಯಡೆಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದು, ಅನೇಕ ಅಸ್ತೃ ಒಲೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಜಿ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಸಾಗರ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಸೊರಬ, ಸಾಗರ, ಹೊಸನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಅಸ್ತೃ ಒಲೆಗಳ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ರೂವಾರಿಯಾದರು.

ಸೊರಬ ಅರೆ ಮಲೆನಾಡು. ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಬವಣೆ ಹೆಚ್ಚು. ಅಸ್ತೃ ಒಲೆಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ತ್ಯಾಜ್ಯವಾದರೂ ಆದೀತು. ಸೊರಬದ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮನೆಗಳಿಗೆ ಅಸ್ತೃ ಒಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಅವರು ಕಾಗದದ ರಟ್ಟುಗಳು, ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳು, ವ್ಯರ್ಥ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಿ ನೀರು ಕಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾವುದೇ ತ್ಯಾಜ್ಯದಿಂದಲಾದರೂ ಆದೀತು ಎಂದುಕೊಂಡಾಗ ಸಾಲು ಸಾಲು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತೃ ಒಲೆಗಳು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡವು. ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲೂ ಬೆಂಕಿಯ ಉಳಿತಾಯ, ಕಟ್ಟಿಗೆ ಉಳಿತಾಯ. ತಲಕಾಲುಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಂತೂ ಸಾಲಾಗಿ

೧೫ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಲು, ಅಡುಗೆ, ಡೈಯರ್ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಅಸ್ತು ಒಲೆ ಎದ್ದಿತು. ಕಟ್ಟಿಗೆ ಖರ್ಚು ಉಳಿದದ್ದೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ತೆಂಗಿನಗರಿ, ಮಡಲು, ಇತರ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು, ಅಡಿಕೆಸೋಗೆ ಮತ್ತು ಇತರ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಅಸ್ತು ಒಲೆಗೆ ಆಹಾರ. ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲ ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೇ ಅಡಿಕೆ ಸಿಪ್ಪೆಯೊಂದೇ ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಒಲೆ ಉರಿಸಲು ಸಾಕು.

ದಿನೇ ದಿನೇ ಜಿ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಗೋಪಾಲಣ್ಣನಾದರು. ಅಸ್ತು ಒಲೆ ಸಾಗರ ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನೇ ತುಂಬತೊಡಗಿತು. ಇಸವಿ ೧೯೮೫ರಿಂದ ಕಟ್ಟಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಹೆಗಡೆಯವರು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ೧೦೦೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಒಲೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದು ಅಡುಗೆ ಒಲೆ ಕಟ್ಟಲು ೫೦ ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಬಚ್ಚಲು ಒಲೆ ಕಟ್ಟಲು ೧೫೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಿತ್ತು. ಇಂದು ೩೦೦ ಹಾಗೂ ೭೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗಿದೆ. ಒಲೆ ಕಟ್ಟಲು ಬಳಸುವ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ೧೨೦೦ ಹಾಗೂ ೨೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ೧೫೦೦ರಿಂದ ೩೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳೊಳಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ಒಲೆಯಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೧೦ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಉಳಿತಾಯ, ಹೊಗೆರಹಿತ ಆರೋಗ್ಯಯುತ ಉಸಿರಾಟ ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆ ಶ್ರಮ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಉಪಯೋಗಗಳಾಗಿವೆ.

ಮನೆಗಳಿಗೆ ಅಸ್ತು ಒಲೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಕೆಲಸ ಸುಲಭ. ಆದರೂ ಕೆಲವರು ವಿಭಿನ್ನ ಯೋಚನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ ಸವಾಲುಗಳು ಎದುರಾಗುತ್ತವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಹೆಗಡೆಯವರು.

ಸೊರಬದ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಕಾಕಡೆಯವರದು ತೀರಾ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಮನೆ. ಮನೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಲು. ಬಚ್ಚಲು ಒಲೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿದರೆ ಮನೆ ತುಂಬಾ ಹೊಗೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಹೊಗೆಯಲ್ಲೇ ಅರ್ಧ ಶತಮಾನ ಕಳೆದಿದ್ದರು. ಬೇರೆ ದಾರಿ ಹೊಳೆದಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಇದೊಂದು ಸವಾಲಾಯಿತು. ಮನೆಯ ಗೋಡೆ ಒಡೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಬಚ್ಚಲು ದೊಡ್ಡ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಮಹಡಿಯಿಂದ ದಾರಿ ಮಾಡುವುದೂ ಕಷ್ಟ. ಆದರೂ ಹೊಗೆ ವೈಪು ಹಾದುಹೋಗಲು ದಾರಿ ಮಾಡಿಯೇಬಿಟ್ಟರು. ಒಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಈಗ ಹೊಗೆ ಮನೆ ತುಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ದಿನಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಬಳಸಿದರಾಯಿತು. ಮನೆಮಂದಿಯೆಲ್ಲಾ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಬಿಸಿನೀರು ಸಿಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಆರು ಜನರ ಕುಟುಂಬದ ಕಾಕಡೆಯವರು.

ಇದಕ್ಕಿಂತ ವಿಭಿನ್ನ ಅನುಭವ ತಾಗರ್ತಿಯ ವೀರಾಪುರದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಗೌಡರ ಮನೆಯ ಒಲೆಯದು. ದೊಡ್ಡ ಕುಟುಂಬ. ಆಳುಕಾಳುಗಳಿಗೂ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಊಟ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸದಾ ಉರಿಯುತ್ತಲೇ ಇರುವ ಅಡುಗೆ ಒಲೆ. ಜನ ಬಂದಂತೆಲ್ಲಾ ರೊಟ್ಟಿ ಸುಡುವುದೇ ಕೆಲಸ. ಅಡುಗೆ ಒಲೆಯ ಸುಳಿ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಲೆ ಹೂಡಲು ಹೋದ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಉಪಾಯ ಹೊಳೆಯಿತು. ಅಡುಗೆ ಒಲೆಯ ಹಿಂದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಬಚ್ಚಲು ಒಲೆಯನ್ನೂ ಹೂಡಿದರು. ಅಡುಗೆ ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ಬೆಂಕಿ ಸೀದಾ ಬಚ್ಚಲು ಒಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದರು. ಗೌಡರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಿನಪೂರ್ತಿ ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ನೀರು. ಅಡುಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನೀರು ಬಿಸಿಯಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಕಲ್ಯಾಣಪುರದ ರಾಜಶೇಖರಗೌಡರು ಹಾಗೇ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬರಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಹರಡಿ ಅನೇಕ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಳವಡಿಸತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ.

ಹೆಗಡೆಯವರು ಒಲೆಯ ಆಯಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಮಣ್ಣು, ಮರಳಿನೊಂದಿಗೆ ಶೇಕಡಾ ಒಂದರಷ್ಟು ಸಿಮೆಂಟ್ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಕೇವಲ ಮಣ್ಣು, ಮರಳು ಬಳಸಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಒಲೆಗಳು ೨೦ ವರ್ಷಗಳ ಬಾಳಿಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಹಂಡೆ ಹಾಳಾಗಿ, ಅತಿಯಾದ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಒಲೆಗಳನ್ನು ಕೀಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬಚ್ಚಲು ಒಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಗೆ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಡುಗೆ ಒಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ ೫ರಿಂದ ೧೦ರಷ್ಟು ಹೊಗೆ ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಸ್ತು ಒಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಗೆ ಕೊಳವೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಾರ್ಬನ್ ಕಿಟ್ಟ ತೆಗೆಯುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಬನ್ ಕಿಟ್ಟವನ್ನು ಆಗಾಗ ತೆಗೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬೆಂಕಿಯ ಸುಳಿ ಹಂಡೆಯ ಸುತ್ತ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿರುಗದೆ ನೀರು ಬಿಸಿಯಾಗುವಿಕೆ ನಿಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಚಾರ ಗೊತ್ತಿರದೇ ಅನೇಕರು ಒಲೆ ಹಾಕಾಗಿದೆ ಎಂದೂ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಖರ್ಚಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಆರೋಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಾಸ್ತವವೇನೆಂದರೆ ಸಾಧಾ ಒಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯ ತುದಿಮಾತ್ರ ಹಂಡೆಗೆ ತಾಗಿ ನೀರು ಬಿಸಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಸ್ತು ಒಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಂಡೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ನೀರು ಬಿಸಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಬೆಂಕಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗದು. ಆದರೆ ಈ ರೀತಿ ಸುತ್ತಲೂ ಕೇವಲ ಜಾಗವೊಂದಿದ್ದರೆ ಸಾಲದು. ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಉರಿಯಲು ಆಮ್ಲಜನಕ ಮತ್ತು ಗಾಳಿಯು ಹೊರಹೋಗಲು ಸೂಕ್ತ ದಾರಿಯೂ ಇರಬೇಕು. ಒಲೆಯ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಈ ತಂತ್ರವೇ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಹೊರದಾರಿಗೆ ಕಾರ್ಬನ್‌ಕಿಟ್ಟ ಅಡ್ಡ ತಡೆಯಾದಾಗ ಉರಿಯ ಪ್ರಮಾಣ ತಗ್ಗುತ್ತದೆ.

ಅಸ್ತು ಒಲೆಗಳು ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ. ಚನ್ನಗಿರಿ, ಭದ್ರಾವತಿ, ಕೊಪ್ಪ, ಶೃಂಗೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಡೈಯರ್‌ಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚು. ಮಲೆಗಾಲದಲ್ಲೇ ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಅಡಿಕೆ ಒಣಗಿಸಲು ಅಲ್ಲಿನ ರೈತರಿಗೆ ಡೈಯರ್ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕ.

ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅಡಿಕೆ ಒಣಗಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಎಲಕ್ಟ್ರಿಕ್, ಕಾಫಿ, ಕೊಬ್ಬರಿ, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಒಣಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಟ್ಟೆ ಒಣಗಿಸಲೂ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿದರೆ ಸುಮಾರು ಐದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಕಟ್ಟಿಗೆಗೆ ೧೪ ತಾಸುಗಳ ಕಾಲ ಇಡೀ ಕೋಣೆ ಬಿಸಿಯಾಗಿ ಬೆಚ್ಚಗೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಅನುಭವ ಉಮಾಪತಿಗೌಡರದು. ಅಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಬೇಕು. ಅದೇ ಬಿಸಿಗೆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ರಬ್ಬರ್, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಣಗಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಅಡಿಕೆ ಬೇಯಿಸುವ ಒಲೆಗೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯೇ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಸೋಗೆ, ಹಾಳೆ, ದಬ್ಬೆಗಳೇ ಸಾಕು ಎನ್ನುವ ಅನುಭವ ಸಾಂಬಶಿವ ಸಾಗರ ಇವರದು. ಹೀಗೆ ಅಸ್ತು ಒಲೆಗಳು ಮನೆ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಿವೆ.

ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಖುಷಿಯಾಗಿದ್ದು ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಒಲೆಗಳ ಇಂಧನ ಉಳಿತಾಯ. ಸಾಗರದ ಮಾರಿಗುಡಿಯ ಹಿಂಭಾಗದ ಕೃಷ್ಣಶೆಟ್ಟಿಯವರ ಹೋಟೆಲ್ಲಿಗೆ ಕೇವಲ ಅಡಿಕೆ ಸಿಪ್ಪೆ ಬಳಸಿ ಉರಿಯುವ ಒಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಚೀಲ ಸಿಪ್ಪೆಗೆ ಬೆಲೆ ೨೦ ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗಿದೆ. ಅವರ ಹೋಟೆಲ್‌ನಲ್ಲಿ ದಿನಕ್ಕೆ ೨ರಿಂದ ೫ ಚೀಲ ಸಿಪ್ಪೆಯ ಉಪಯೋಗ. ಹಿಂದೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಾಗಿದ್ದಾಗ ದಿನಕ್ಕೆ ೫೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಖರ್ಚು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಖರ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಲಾಭವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಶೆಟ್ಟರು. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹೊಗೆ ಇಲ್ಲ. ಪದಾರ್ಥಗಳು ರುಚಿಯಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಸಾಗರದ ಮಧುರ ಹೋಟೆಲ್‌ನವರಿಗೆ ಮೊದಲ ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಡ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಂಕಿಯ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಒಮ್ಮೆ ಹೆಚ್ಚು, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಡಿಮೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಲೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಹೆಚ್ಚು ಇಟ್ಟು ಎರಡನೇ ಒಲೆಗೆ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಈಗ ಎಲ್ಲಾ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೂ ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ರುಚಿ ರುಚಿ ಇಡ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಹೆಗಡೆಯವರ ಪ್ರಕಾರ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ಹೋಟೆಲ್‌ನವರೂ ಅಸ್ತು ಒಲೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಬೆಂಕಿ ಹೊತ್ತುವ ಯಾವುದೇ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನಾದರೂ ಬಳಸಿ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಉಳಿತಾಯ. ಬೆಂಕಿ ಉರಿಸುವ ಶ್ರಮ ಉಳಿತಾಯ. ಹೊಗೆ ಇಲ್ಲ, ಸಮಯದ ಉಳಿತಾಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಬೀದಿ ಬದಿಯ ಅನೇಕ ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ, ಇರುವಷ್ಟೇ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಒಲೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಕೈಗಾಡಿ ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳವರಿಗೂ ಒಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಆದರೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿಸಿಯಿಂದಾಗಿ ಗಾಡಿಯ ಹಲಗೆಗಳು ಸುಟ್ಟುಹೋಗಿ ವಿಫಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಂತ ಬೇರೆ ಉಪಾಯಗಳಿವೆಯೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಹೆಗಡೆಯವರು ೧೯೯೫ರಿಂದ ತಮ್ಮ ಒಲೆಗಳ ದಾಖಲೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆಗಾಗ ಒಲೆ ಓನರ್‌ಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಒಲೆಗಳ ಆರೋಗ್ಯ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳಿದ್ದರೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಒಲೆಗಳೇ ಇವರ ಬದುಕು. ಈ ಉದ್ಯೋಗ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಜನರೊಂದಿಗಿನ ಸಂಪರ್ಕ, ವಿಶ್ವಾಸಗಳು ಇವರ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಲೂ ಇವೆ. ಕೇರಳ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಆಂಧ್ರ, ಗೋವಾಗಳಿಗೂ ಹೋಗಿ ಒಲೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಇಂಡೋನೇಷಿಯಾಕ್ಕೂ ಕರೆ ಬಂದಿದೆ. ಸ್ವಉದ್ಯೋಗವಾಗಿ ಒಲೆ ನಿರ್ಮಾಣ ನಿರುದ್ಯೋಗಿ ಯುವಕರಿಗೆ ಬಹಳ ಉಪಯುಕ್ತ. ಜೊತೆಗೆ ಎರಡು ಜನರಿಗೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೀಡಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೆಗಡೆಯವರು. ಆದರೆ ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಒಲೆ ನಿರ್ಮಾಣವೊಂದನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಯುವಕರು ಸುತ್ತಲ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ಹೆಗಡೆಯವರು ಯಾರೇ ಯುವಕರು, ಆಸಕ್ತರು ಬಂದರೂ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವುದಾದರೂ ಸಂಸ್ಥೆ, ಯುವ ಸಂಘಗಳು, ಮಹಿಳಾ ಸಂಘಗಳು, ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳು ತರಬೇತಿ ಯೋಜನೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದರೆ, ಕೆಲವರ ಬದುಕಿಗೊಂದು ಉದ್ಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಉಳಿತಾಯವಾಗಬೇಕೆಂದರೆ ಅಸ್ತ ಒಲೆಗಳು, ಸುಧಾರಿತ ಒಲೆಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಖಂಡಿತಾ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅವರನ್ನು ಮನ ಒಲಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟ. ಜೊತೆಗೆ ಒಲೆ ಕಟ್ಟುವವರೂ ಕಡಿಮೆ. ಕಟ್ಟುವವರು ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಒಲೆಗಳೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಬಹುದು ಅಥವಾ ಇಂಧನ ಉಳಿತಾಯದ ಚಿಂತನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಮಾಡಿಸಬಹುದು. ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಇದನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಒಲೆಗಳಿಂದ ಕೇವಲ ಉಳಿತಾಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆರೋಗ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

***

ಭಯವೆಂಬ ಬೆಂಕಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಕೋಳಿಗಳು

ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಹೀಗೆ ಆಗಿದೆ. ವೆನಿಲ್ಲಾಕ್ಕೆ ಕೊಲ್ಕೆಟೋ ಟ್ರೈಕಂ ಎಂಬ ವೈರಸ್ ಬಂತು. ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ವೆನಿಲ್ಲಾ ಗಿಡಗಳು ಸತ್ತುಹೋದವು. ನೂರಾರು ಎಕರೆ ವೆನಿಲ್ಲಾ ಕೃಷಿ ನಾಶವಾಯಿತು. ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ರೋಗ ಬಂದ ವೆನಿಲ್ಲಾವನ್ನು ಸುಡಲು ಹೇಳಿದರು. ಅನೇಕ ರೈತರು ಸುಟ್ಟರು. ಒಬ್ಬರ ವೆನಿಲ್ಲಾ ತೋಟದಲ್ಲಿ ರೋಗ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಸಾಕು. ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹರಡಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೇ ರೀತಿ ಕಾಲುಬಾಯಿ ಜ್ವರ. ಹಸುಗಳಿಗೆ ಖಾಯಂ ವರ್ಷ ವರ್ಷ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕುವ ಆಂದೋಲನ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಊರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಸುವಿಗೆ ಬಂದರೆ ಉಳಿದವಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬುವುದು ಗ್ಯಾರಂಟಿ. ಹಾಗಂತ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಹಸುವನ್ನು ಸುಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಕೊಂದಿಲ್ಲ, ಹೂಳಿಲ್ಲ.

ಈಗ್ಗೆ ೫೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಫ್ಲೇಗ್ ಎಂಬ ಮಹಾಮಾರಿ ನುರಾರು ಜನರನ್ನು ನುಂಗಿಹಾಕಿತಂತೆ. ಆಮೇಲೆ ಸಿಡುಬು ಬಂದು ಸಾವಿರಾರು ಜನ ನಿರ್ನಾಮವಾದರು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದು ಸಾವಿನ ಘಂಟೆಯ ನಾದದಿಂದ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಏಡ್ಸ್ ಇದೇ ರೀತಿ ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದೆ.

ನೆಗಡಿ ಸಹ ವೈರಸ್‌ನಿಂದ ಬರುವ ರೋಗ. ಅದರಲ್ಲಿನ ಇನ್ನೂರು ರೀತಿಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಸಾವು ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಒಮ್ಮೆ ಫ್ಲೂ ಬಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದರಿಂದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಫ್ಲೂವೈರಸ್‌ನ ಪ್ರತಿವಿಷಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿ ದೇಹದ ರೋಗನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ವೈದ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಹಿಂದೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ, ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಬರುವ ರೋಗಗಳೆಲ್ಲಾ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ (ಈತ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಅಲ್ಲ-ಪಕ್ಷಿಯೂ ಅಲ್ಲ) ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ರೋಗಗಳು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಸಾಬೀತಾದ ಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯನ ಭಯ,

ಅನುಮಾನಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದವು. ಈ ಭಯಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗುವುದು ಪ್ರಾಣಿ-ಪಕ್ಷಿಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಅನುಮಾನ ಬಂದರೂ ಲಕ್ಷ ಲಕ್ಷ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಹೇಳಿ ಕೋಳಿಜ್ವರದ ಭಯ ಯಾರಿಗೆ?

ಕೋಳಿಜ್ವರದ ನೆರಳು ಮಾತ್ರ ಭಾರತದ ಮೇಲಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಕೋಳಿಜ್ವರ ಇರುವುದು ಇಂಡೋನೇಶ್ಯಾದಲ್ಲಿ, ವಿಯೆಟ್ನಾಂನಲ್ಲಿ, ಜಪಾನ್, ಕೊರಿಯಾ, ಚೀನಾ, ತೈವಾನ್ಗಳಲ್ಲಿ. ಇತ್ತ ಜರ್ಮನಿ, ಪೋಲ್ಯಾಂಡ್, ಬ್ರಿಟನ್ಗಳಲ್ಲಿ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಕೋಳಿಜ್ವರದ ವದಂತಿ ಹಬ್ಬಿತು. ಶಿವಮೊಗ್ಗದ ಜಾವಳಿಯ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ಫಾರಂನಲ್ಲಿ ೧೮,೦೦೦ ಕೋಳಿಗಳು ಸತ್ತರೂ ಹಾಹಾಕಾರವೇಕೆ ಎದ್ದಿಲ್ಲ? ಹಿಂದೆ ಗಣೇಶ ಹಾಲು ಕುಡಿದು ಹಬ್ಬಿದ ಗಲಾಟೆಯಂತೆ ಇದೊಂದು ಸಾಮೂಹಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮಾತ್ರವೇ?

ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಬಳಿಯ ಜಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ಫಾರಂನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ೧೨ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ೧೮,೦೦೦ ಕೋಳಿಗಳು ಸತ್ತವು. ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದೂವರೆ ಸಾವಿರ ಕೋಳಿಗಳೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವೇ? ಕಾರಣ ಗುಂಬರೋ ಕಾಯಿಲೆ ಐಬಿಡಿ ಅಥವಾ ಇನ್ಫೆಕ್ಷಿಯಸ್ ಬರ್ಸಲ್ ಡಿಸೀಸ್ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥವಾಗದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಾಯಿಲೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವೈರಸ್‌ಗಳು ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವುದೇ ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳಿಗೆ. ಕೋಳಿಗಳ ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳು ಬರೀ ಈ ರೋಗಕ್ಕೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೋಗಗಳಿಗೂ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ.

ಏನೆಲ್ಲಾ ರೋಗ ಬಂದು ಗುರುತಿಸುವ ವೇಳೆಗೆ ಅಥವಾ ಸೂಕ್ತ ಲಸಿಕೆ ಮೊದಲೇ ಹಾಕಿಸಿದರೂ ಅದರ ಶಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆ ಆದಕೂಡಲೇ ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಹೊರತಾದ ಮತ್ತೊಂದು ರಹಸ್ಯವೊಂದಿದೆ. ಕೋಳಿಫಾರಂನಲ್ಲಿ ಮಾಂಸಕ್ಕಾಗಿಯಾಗಲೀ, ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿಗಾಗಿಯಾಗಲೀ ಸಾಕುವ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಮರಿ ಇದ್ದಾಗಿನಿಂದ ಅವುಗಳ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ ಕೇವಲ ರಾಸಾಯನಿಕ ಆಹಾರ, ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದನ್ನು ನೀಡುತ್ತಲೇ ಬೆಳೆಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಳುವರಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಸುವ ಇಂತಹ ಕೋಳಿಗಳು ರೋಗನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಹುಬೇಗ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಕೋಳಿ ಹಾಗೂ ಮೊಟ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಮೂರನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲೇ ೨೫೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಫಾರಂಗಳಿವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಳಿಜ್ವರದ ಭೀತಿ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವೆಂಬಂತೆ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲೇ ಎರಡು ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಪಕ್ಷಿಧಾಮಗಳಿವೆ. ಮಂಡಗದ್ದೆ ಹಾಗೂ ಗುಡವಿಗಳಿಗೆ ಬರುವ ನೂರಾರು ಜಾತಿಯ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಈಗ ಸಂತಸ ನೀಡುವ ಬದಲು ಭಯದ ರಾಕೆಟ್‌ಗಳಾಗಿವೆ.

ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಭಯಪಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆಯೇ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ತಜ್ಞರ ಉತ್ತರಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

ಗುಲ್ಬರ್ಗಾದ ಡಾ||ಪಿ.ಎಸ್. ಶಂಕರ್‌ರವರು, ಕೋಳಿಜ್ವರದಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಹೆದರುವ ಅಗತ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಕೋಳಿ ಜ್ವರದ ವೈರಸ್ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬಂದರೆ ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಜ್ವರದ ವೈರಸ್‌ನೊಂದಿಗೆ ತಳಿ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆಗ ಹೊಸ ಹೈಬ್ರಿಡ್ ವೈರಸ್ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಲಸಿಕೆ ತಯಾರಿಸುವವರೆಗೂ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೈಬ್ರಿಡ್ ವೈರಸ್ ಆಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅಪಾಯವು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಲಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೊದಲೇ ಕೊಡಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಪಶುವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆಯ ಡಾ|| ಪ್ರಸಾದ್‌ರವರು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಕೋಳಿಫಾರಂಗಳು ಬಹಳ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನೂ ಫಾರ್ಮಾಲಿನ್, ಅಯೋಡಿನ್‌ಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ನಂಜುರಹಿತ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಕೋಳಿಫಾರಂಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವಿರದಂತೆ ದೂರವಿರಬೇಕು. ಕೋಳಿಗಳ ಮತ್ತು ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ವಿನಿಮಯ ನಡೆಯಬಾರದು. ಕೆಲಸಗಾರರು ಶುದ್ಧರಾಗಿರಬೇಕು. ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ ನೀಡುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವವರೆಗೆ ಕೈಗವಸು, ಬಾಯಿಗವಸು ಹಾಗೂ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಉಡುಪು ಧರಿಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೋಳಿಫಾರಂ ಎಂದರೆ ಮೈಲುದೂರದಿಂದಲೇ ವಾಸನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಿಕ್ಕೆಗಳಂತೂ ಕಟುವಾಸನೆಯಿಂದಲೇ ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯ ಪಾಠ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಾದರೆ ಅರ್ಥರೋಗ ವಾಸಿಯಾದಂತೆ ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇವರದು.

ಪೂನಾದ ವೈರಾಣು ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮಾಜಿ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಕಲ್ಯಾಣ್‌ರವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೀಗಿದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಣಿಖೇತ್ ಎನ್ನುವ ರೋಗ ಕೋಳಿಜ್ವರವೆಂಬ ವದಂತಿಯನ್ನು ಬೇಕೆಂದಲೇ ಹಬ್ಬಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕುರಿತು ಸಮಗ್ರ ತನಿಖೆಯಾಗಬೇಕು. ನಂದೂರ್‌ಬಾರ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಜ್ವರ ಬಂದ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಾಪಕ ಸುದ್ದಿ ಹರಡಿದ ರೀತಿ ನೋಡಿದರೆ, ಇದರ ಹಿಂದೆ ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಔಷಧಿ ಕಂಪೆನಿಗಳ ಹುನ್ನಾರ ಇದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ರಾಜ್ಯದ ೧೦ ಲಕ್ಷ ಕೋಳಿಗಳ ನಾಶ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ೫ ಲಕ್ಷ ಪರಿಹಾರ, ೪೨ ಲಕ್ಷ ಲಸಿಕೆಗಳ ಆಮದು. ಈಗಾಗಲೇ ಡಚ್ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ೨೦ ಲಕ್ಷ ಲಸಿಕೆಗಳ ಖರೀದಿ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಯಾವುದೋ ಸಂಚಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಂತೆಯೇ ಇದೆ ಎನ್ನುವ ಆರೋಪ ಅವರದು.

ಈಗಾಗಲೇ ೨೬ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಜ್ವರವಿದೆ. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಲಸಿಕೆಗಳು ಅವಶ್ಯವಿದೆ ಹಾಗೂ ಹಕ್ಕಿಜ್ವರದ ಲಸಿಕೆ ತಯಾರಿಸುವ ಅನೇಕ ಕಂಪೆನಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೈಪೋಟಿ ಇದೆ. ನಂದೂರ್‌ಬಾರ್‌ನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ವಿದೇಶೀ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕವಾಗಲೀ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗಡಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಮಾಂಸದ ವಿದೇಶಿ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರದೇಶವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಹರಡಿದ ವದಂತಿಯು ನಂಬಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಹ್ಯಾಚರೀಸ್‌ನಿಂದ ೯೪೫ ಕೋಳಿಗಳ ರಕ್ತವನ್ನು ತಪಾಸಣೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದೇವೆ. ೭೪೫ರಲ್ಲಿ ನೆಗೆಟಿವ್ ಫಲಿತಾಂಶ ಬಂದಿದೆ. ಇನ್ನುಳಿದಿದ್ದನ್ನು ಮರುಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಖಂಡಿತಾ ಕೋಳಿಜ್ವರವಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಖಂಡನೆ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಹ್ಯಾಚರೀಸ್‌ನ ಅನುರಾಧ ದೇಸಾಯಿಯವರದು.

ಮೈಸೂರಿನ ಹವ್ಯಾಸಿ ಹಕ್ಕಿತಜ್ಞರಾದ ಮನುರವರು ವದಂತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕನಿಕರ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹಕ್ಕಿಜ್ವರ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಜ್ವರವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಹಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಜ್ವರವಿದ್ದರೆ ವಿದೇಶಗಳಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಮೈಲು ಹಾರಿಬರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಹಕ್ಕಿಗಳು ರೋಗಪೀಡಿತವಾದರೆ ತಮ್ಮ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇವಲ ಮೊಟ್ಟೆ ಇಡಲು, ಮರಿ ಮಾಡಲು ಬರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳೂ ಸಹ ಜ್ವರ ಬಿಟ್ಟು ಯಾವುದೇ ರೋಗ ಬಂದರೂ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಕೊಕ್ಕರೆ ಬೆಳ್ಳೂರು, ರಂಗನತಿಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳು ವಿದೇಶೀಯವಲ್ಲ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ವದಂತಿಯಿಂದ ಕಿವುಡಾಗಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ಹಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳುವವರಾರು? ಅಜ್ಞಾನ-ಭಯಗಳೇ ಹಕ್ಕಿಜ್ವರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಪಾಯಕಾರಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೨೯ ಸಾವಿರ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ದೇಶೀಯ ವಹಿವಾಟು ಹಾಗೂ ಎರಡು ಸಾವಿರ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ರಾಜ್ಯದ ವಹಿವಾಟು ವಿದೇಶೀಯರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಧೂಳಾಗಿದೆ. ಅಮೇರಿಕಾದಂತಹ ದೇಶ ತನ್ನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಎಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆ ಉಂಟಾಗುವುದೋ ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಉದ್ಯಮಕ್ಕೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಪೆಟ್ಟಿದು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು, ಕಂಪೆನಿಗಳೂ ಶಾಮೀಲಾಗಿರುವುದು ವಿಷಾದನೀಯ. ಇನ್ನು ಇದರಿಂದ ವಿದೇಶೀಯರಿಗಾಗುವ ಮತ್ತೊಂದು ಲಾಭವೆಂದರೆ ಲಸಿಕೆಗಳ ಮಾರಾಟ. ಹಿಂದೆ ಜಪಾನ್‌ನಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿ ಲಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾರಿದರು. ಅವುಗಳನ್ನು ಚುಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ರೋಗಗಳು ಬರತೊಡಗಿದವು. ಅದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯ ಲಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಂಪೆನಿ ಸಂಶೋಧಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಒಂದರ ಹಿಂದೊಂದು ಬಾಲದಂತೆ ರೋಗಗಳು, ಲಸಿಕೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಈಗ ಬಂದಿರುವ ಟಾಮಿಫ್ಫು ಲಸಿಕೆಯೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮದ್ದಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ತಜ್ಞರೇ ತಿಳಿಸಿರುವಾಗ ಅದನ್ನು ತರಿಸಲು ಹೊರಟ ನಮ್ಮ ಜನರ ನಿಜವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಏನೆಂಬುದು ತನಿಖೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಸ್ವದೇಶಿ ಆಂದೋಲನಕಾರರು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಕೋಳಿಜ್ವರ ಅಥವಾ ಅದರ ರೋಗಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹರಡುವುದು ಕೋಳಿಯನ್ನು ತಿನ್ನುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲ, ಕಾರಣ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ವೈರಾಣು ಉಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ ಹೇಳಿ. ಕಾಲು ಬಾಯಿಜ್ವರ ಅಥವಾ ಏನೆಲ್ಲಾ ಖಾಯಿಲೆಗಳಿಂದ ನರಳುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೋಗುವುದು ಕಸಾಯಿಖಾನೆಗೆ ತಾನೇ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಾಂಸ ತಂದು ತಿನ್ನುವವರೆಲ್ಲಾ ಎಂದಾದರೂ ಸತ್ತಿರುವ ಸುದ್ದಿ ಇದೆಯೇ?

ಏನೇ ಆಗಲಿ, ಈ ವದಂತಿಯಿಂದ ಕೋಳಿ ಉದ್ಯಮವೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಯಾವುದೇ ಉದ್ಯಮಗಳೂ ಶಿಸ್ತು, ಸ್ವಚ್ಛತೆ, ಕಾನೂನುಪಾಲನೆ, ಆರೋಗ್ಯದ ಎಚ್ಚರಿಕೆ, ವಿಮೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತರಾಗಬಹುದು ಎಂಬುದೇ ಆಶಾದಾಯಕ ವಿಚಾರ.

- ಈ ಲೇಖನ ವಿವಿಧ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ವರದಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ತಜ್ಞ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಸಹ ಸಂಪರ್ಕಿಸಲಾಗಿದೆ.

***

ವೈದ್ಯಕೀಯ ಭಾಷೆಯ ಅರಿವು

ನಿಮ್ಮ ಕಡೆಯ ರೋಗಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದ್ದಾಗ ಏನೇನೋ ಔಷಧ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಯಾವ ಔಷಧ ಎಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ, ವೈದ್ಯರು ಸೂಚಿಸಿದ ಪದಗಳೂ ಬಹುಪಾಲು ಕೋಡ್‌ವರ್ಡ್ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಏನೋ ಒಂದು ಎಂದಷ್ಟೇ ಅರ್ಥವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಬದಲು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಭಾಷೆಯ ಕನಿಷ್ಠ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇದ್ದಿದ್ದಾದರೆ...

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನ ತಾಯಿಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಆಪರೇಷನ್ ಆಯಿತು. ಆದರೂ ರೋಗಿ ಯಾವುದೆಂದೇ ತಿಳಿಯದೆ ಕೊನೆಗೆ ವೈದ್ಯರು ಮನೆಗೊಯ್ಯಲು ಹೇಳಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ತಾಯಿ ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಗೆಳೆಯ ದುಃಖದಿಂದ ಆಕ್ರೋಶಗೊಂಡಿದ್ದ. ಕಾರಣ ವೈದ್ಯರ ನಡವಳಿಕೆ. ಅಲ್ಲಿ ರೋಗಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದ ವೈದ್ಯರುಗಳು ರೋಗಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗೆ ನಿಂತ ಅವನ ಬಳಿ ಏನೊಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಬಗೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸಿದರೂ ಅದು ಯಾವ ಟೆಸ್ಟ್, ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ ಚೀಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಭಾಷೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕೊನೆಗೆ ನರ್ಸ್‌ಗಳ ಮನವೊಲಿಸಿ ಕೇಸ್‌ಶೀಟ್ ತೆಗೆದು ನೋಡಿದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೋಡ್‌ವರ್ಡ್‌ಗಳಿರುವ ಕಾರಣ ತಾಯಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯು ಯಾವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಈತನೇ ವೈದ್ಯ ಮಹಾಶಯರಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಲು ನಾವು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನೀವು ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ ಎನ್ನುವ ಬಿಗುಮೊಗದ ಉತ್ತರ ಅವರಿಂದ. ಅವರವರೇ ಆಡುವ ರೋಗಿಯ ಬಗೆಗಿನ ಮಾತುಗಳೂ ಈತನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದೇ ಮುಖ ಮುಖ ನೋಡುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಆಗಿದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ಮಾಡಿದ ಆಪರೇಷನ್ ಹಾಗೂ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು, ನೀಡಿದ ಔಷಧಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋಗವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದು ಆತನಿಗೆ ಇಡೀ ವೈದ್ಯರ ಸಮೂಹಗಳ ಮೇಲೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆ, ಆಕ್ರೋಶ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು.

ವೈದ್ಯರ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಹಾಗೂ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳ ಕುರಿತು, ಬಳಕೆದಾರ ವೇದಿಕೆ, ಲೋಕಾಯುಕ್ತ ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯಾಯಲಗಳಲ್ಲಿ ದೂರು ನೀಡಬಹುದು ಅಥವಾ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ವಾಚಕರ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಅವರ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆಯಬಹುದು. ಇದೆಲ್ಲಾ ಆದೀತೆಂದು ತಿಳಿದೇ ವೈದ್ಯರು ರೋಗಿಯ ಬಗೆಗಿನ ವಿವರ ಹಾಗೂ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಔಷಧಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡದೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಈಗೀಗ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಸ್‌ಶೀಟ್, ರೋಗಿಯ ವಿವಿಧ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ರೋಗಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರಿಗೆ ಸಿಗದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ರೋಗಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲೇ ತೀರಿಹೋದರೆ (ವೈದ್ಯರ ಅನಾಹುತದಿಂದಾಗಿ) ರೋಗಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಾವ

ಮಾಹಿತಿಗಳೂ ಸಿಗದಂತೆ ಇಡೀ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ತಂಡದವರು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೆಲ್ಲದರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಲು ಅಥವಾ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಲೋಕದ ಒಂದಿಷ್ಟು ವಿವರಗಳನ್ನು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವುದು ಮುಖ್ಯ.

ವೈದ್ಯಕೀಯ ಭಾಷೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಡಲೆಯಲ್ಲ. ವೈದ್ಯರುಗಳು ಆಯಾ ರೋಗಕ್ಕೋ, ಔಷಧಿಗೋ, ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೋ ಅಥವಾ ಇನ್ಯಾವುದಕ್ಕೋ ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಗ್ರೀಕ್ ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಉದ್ದುಪದಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಗೊಳಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ, ಬರೆದುಕೊಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಂತ ಆ ವೈದ್ಯರು ಅದರ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಹೋದರೆ ಒಂದು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಲೈಬ್ರರಿಯ ಪುಸ್ತಕವೆಲ್ಲಾ ಬೇಕಾದೀತು. ಎಷ್ಟೋ ವೈದ್ಯರಿಗೆ ಅದರ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯುಂಟು ಅಥವಾ ಅರ್ಥ ವಿವರಿಸಲು ಬರದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ರಹಸ್ಯವಾಗಿರುವ ಯೋಚನೆಯಂತೂ ಇವರದಲ್ಲ. ರೋಗಿಗಳು, ಆಸಕ್ತರು ಈ ಕುರಿತು ವೈದ್ಯರುಗಳ ಬಿಡುವಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದರೆ ತಿಳಿದವರು ಖಂಡಿತಾ ನಿರ್ವಂಚನೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವೈದ್ಯರ, ನರ್ಸ್‌ಗಳ ವಿನಃ ಉಳಿದವರಿಗೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಈ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಹೊರತು ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಮರೆತುಹೋಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು. ವೈದ್ಯಕೀಯ ಪದಕೋಶ, ಮೆಡಿಕಲ್ ಎನ್‌ಸೈಕ್ಲೋಪೀಡಿಯಾಗಳೂ ವೈದ್ಯಲೋಕದ ಅರ್ಥ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಈಗ ಕನ್ನಡದಲ್ಲೂ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಭಾಷೆಯ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆ ಇರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಬರುತ್ತಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೀವು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದಿರುವ ಪದದ ಪ್ರತಿ ಅಕ್ಷರಗಳೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲದೇ ತಿಳಿದಿರುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಹಾಗೇ ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದೂ ಮುಖ್ಯ. ಅಂತಹ ಕೆಲವು ಪದಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇನ್ನಷ್ಟು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಆಸಕ್ತರು ಪದಕೋಶಗಳ ಮೂಲಕ ಅರಿತುಕೊಂಡರೆ ಒಳಿತು.

ಕಲಿಯಿರಿ ಮತ್ತು ಕಲಿಸಿರಿ

Rx	ನೀವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ
Div	ಭಾಗ ಮಾಡಿ
a.c.	ಊಟಕ್ಕೆ ಮೊದಲು
F.m.	ಬೆರೆಸಿಕೊಡಿ
p.c.	ಊಟದ ನಂತರ
Cyath	ಲೋಟದ ತುಂಬಾ
i.c.	ಎರಡು ಊಟಗಳ ಮಧ್ಯೆ
tsf	ಟೀ ಚಮಚದ ತುಂಬಾ
cap	ಕೊಳವೆ ಮಾತ್ರ
stat	ತತ್ಕ್ಷಣ
tab	ಗುಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ

suppos	ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು
agit	ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಕಿ
Syr	ಸಿರಪ್ ಕುಡಿಸಿ
dil	ಕರಗಿಸಿ
Cont	ಮುಂದುವರೆಸಿ
gtt	ಹನಿ ಹನಿಯಾಗಿ
Cap	ಅವನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ
o.d.	ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಸಲ
Cm	ನಾಳೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ
b.i.d.	ದಿನಕ್ಕೆರಡು ಸಾರಿ
Cm	ನಾಳೆ ರಾತ್ರಿ
p.i.d.	ದಿನಕ್ಕೆ ಮೂರು ಸಲ
Omn bih	ಪ್ರತಿ ಎರಡು ಗಂಟೆಗೊಮ್ಮೆ
q.i.d.	ದಿನಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಬಾರಿ
q.h.	ಪ್ರತಿ ಒಂದು ಗಂಟೆಗೊಮ್ಮೆ
Ind	ದಿನಾಲೂ
0-0-0	ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬೇಡ-ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಒಂದು ಮಾತ್ರ-ರಾತ್ರಿಬೇಡ
Bis	ದಿನದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಾರಿ
Pharm	ಔಷಧಿ ಅಂಗಡಿ
o.m.	ದಿನಾ ಬೆಳಗ್ಗೆ
a.d.	ದಿನ ಬಿಟ್ಟು ದಿನ

O.T.	ಆಪರೇಶನ್ ನಡೆಯುವ ಸ್ಥಳ
I.C.U.	ತೀವ್ರ ನಿಗಾ ಘಟಕ
I.C.C.U	ಹೃದಯ ರೋಗಿಗಳನ್ನು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಭಾಗ
ICG	ಹೃದಯಬಡಿತ ವಿವರಿಸುವ ನಕ್ಷೆ
CTG	ಭ್ರೂಣದ ಸ್ಥಿತಿ ವಿವರಿಸುವ ನಕ್ಷೆ
U.S.S.	ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತರಂಗಗಳ ಮೂಲಕ ತಪಾಸಣೆ ನಡೆಸುವಿಕೆ
Dose	ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿತವಾದ ಔಷಧಿಗಳು
*	ಹುಟ್ಟು
+	ಸಾವು
ing	ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು
s.o.s.	ಅಗತ್ಯ ಬಿದ್ದಾಗ
q.i.	ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟೇ ಕೊಡಿ
D	ಒಂದು ಡೋಸ್
d	ಕೊಡಿ

ವಿವಿಧ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ನೀಡುವಿಕೆ

I.M.	ಸ್ನಾಯುಗಳಿಗೆ
I.V.	ರಕ್ತನಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಧಮನಿಗೆ
S.C.	ಚರ್ಮದ ಕೆಳಗೆ
I.Ac.	ಕೀಲುಗಳಿಗೆ
I.T.	ಬೆನ್ನುಹುರಿಗೆ

I.A.	ರಕ್ತನಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಧಮನಿಗೆ
Aq	ನೀರು
Aqbull	ಕಾದಾರಿದ ನೀರು
Aq dist	(ನೋಸಿದ) ಭಟ್ಟಿ ಇಳಿಸಿದ ನೀರು
Orally	ಬಾಯಿಯ ಮುಖಾಂತರ
P	ಮುಂದುವರೆಸಿ
Rec	ಚೇಪಲು ಕೊಡಿ
Rep	ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅದನ್ನೇ ಮರುಕಳಿಸಿ ಕೊಡಿ
Die balt	ಒಂದು ದಿನ ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ
H.S.	ರಾತ್ರಿ ಮಲಗುವ ವೇಳೆ
೧-೧-೧	ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ರಾತ್ರಿ ಒಂದೊಂದು ಮಾತ್ರೆ

- ಈ ಲೇಖನ ವಿವಿಧ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ವರದಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ತಜ್ಞ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಸಹ ಸಂಪರ್ಕಿಸಲಾಗಿದೆ.

***

ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಔಷಧಿ ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರುವುದೆಂದು?

ಭಾರತ ಮತ್ತು ಚೀನಾಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಬಳಸಿ ಔಷಧಿ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಕ್ರಿ.ಪೂ.೧೦೦೦ರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆನ್ನಬಹುದು. ಕ್ರಿ.ಪೂ.೬೦೦ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಯುರ್ವೇದ ಪದ್ಧತಿ ಉಚ್ಛ್ರಾಯಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು ಎನ್ನುವ ದಾಖಲೆಗಳಿವೆ.

ಇಂದು ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಔಷಧಿಗಳ ಜ್ವರ ಹಬ್ಬಿದೆ. ಸಹಜ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬದಲಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳ ಬಳಕೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ೧೯೯೨ರಲ್ಲಿ ೧.೮ ಬಿಲಿಯನ್ ಡಾಲರ್ ಮೌಲ್ಯದ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅಮೆರಿಕಾ, ೨೦೦೨ರಲ್ಲಿ ೬ ಬಿಲಿಯನ್ ಡಾಲರ್‌ಗಳ ವಹಿವಾಟು ನಡೆಸಿದೆ. ಈಗ ಅದು ೧೪ ಬಿಲಿಯನ್‌ಗಳಿಗೆ ಏರಿದೆ.

ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳು ಬದಲಿ ಆಹಾರಪದ್ಧತಿ ಎನ್ನುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಫ್ತಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಭಾರತದಲ್ಲೂ ಅದೇ ರೀತಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದರಿಂದ ಅವು ಔಷಧಿ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೊಳಪಡಬೇಕು ಅಥವಾ ಫಾರ್ಮ್ಯಾಸ್ಯೂಟಿಕಲ್ಸ್‌ಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಗುಣಮಟ್ಟ ಗಳಿಸಬೇಕು. ಇವು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಔಷಧ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಂಡಳಿ ಅಥವಾ ಬೇರಾವುದೇ ಸ್ಥಿರ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲನೆಗೊಳಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ೧೯೯೭ರಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಔಷಧ ಮತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯವರ್ಧಕ ಕಾನೂನಿನ ಗೊತ್ತುವಳಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಿತು. ಸೂಕ್ತ ಕಟ್ಟಳೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಜಿ.ಎಂ.ಪಿ. (ಉತ್ತಮ ತಯಾರಿಕಾ ನಡವಳಿ) ಸರ್ಟಿಫಿಕೇಟ್ ಹೊಂದಿರಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿತು. ಆದರೆ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ

ಔಷಧಿ ತಯಾರಕರು ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಆಯುರ್ವೇದ ಔಷಧಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹೊಂದಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಕಾರಣ ಮುಂದಿಟ್ಟರು. ಹೀಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಬಲ್ಲ ಕಾನೂನೊಂದನ್ನು ತಡೆಯಲಾಯಿತು. ಈಗ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಔಷಧ ತಯಾರಕರು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ರಾಸಾಯನಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಳಪಡಿಸದೆ ತಮ್ಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಔಷಧ ತಯಾರಿಸುವ ರೀತಿ ನೋಡಿದರೆ ಜನರಿಗೆ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಔಷಧಿ ಮೇಲೆ ಅನುಭವ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಗಮನಿಸಿದ ಅಮೆರಿಕಾ ಭಾರತದಿಂದ ರಫ್ತಾಗುತ್ತಿರುವ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಲು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕೊನೇಪಕ್ಷ ಎಚ್‌ಎಸಿಸಿಪಿ (Hazard Analysis and Critical Control Point)ಯಿಂದ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆದಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

೧೯೯೮ರಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಆರೋಗ್ಯ ಮಂತ್ರಾಲಯ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಗುಣಮಟ್ಟ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟ ನಿರ್ಧಾರ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ರಚಿಸಲು ಯೋಚಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅನಂತರ ಈ ಕುರಿತು ಯಾವ ಮಾತುಕತೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳಿಂದ ಔಷಧಿ ತಯಾರಿಸುವ ಉದ್ಯಮಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಉತ್ತಮ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಬಹುಪಾಲು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಿಖರ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ, ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟ ನೀಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗಿಲ್ಲ.

ಕಷಾಯಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಜಡಗಟ್ಟಿದ ಹಳೆಯ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ವಚ್ಛತೆ, ಗುಣಮಟ್ಟಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಡಲಾಗಿದೆ. ಮಾಡಿದ ಕಷಾಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡುವ ಪದ್ಧತಿಗಳೂ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ. ಅಹಾರ, ಔಷಧ ಮತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯವರ್ಧಕಗಳ ನಿಯಮವಿದ್ದರೂ ತಯಾರಿಕೆ ಹಂತದಲ್ಲೇ ಅವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ಉಲ್ಲಂಘನೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಹಾಳಾದ, ಒಣಗಿಹೋದ ಮತ್ತು ತನ್ನೆಲ್ಲ ಗುಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳಿಂದ ಕಷಾಯ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾದಲ್ಲಿ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳಿಂದ ತಯಾರಾದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಗುಣಮಟ್ಟ ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಕಾನೂನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಸಂಗ್ರಹ-ತಯಾರಿಕೆಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಕಾನೂನಿಲ್ಲದಿರುವುದು ವಿಷಾದಕರ. ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳಿಂದ ತಯಾರಾದ ಔಷಧಿಗಳಲ್ಲೂ ಗಣನೀಯ ವಿಷಾಂಶ, ಅತಿಯಾದ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳಿರಬಹುದು. ಸೇವನೆಯಿಂದ ಅಲರ್ಜಿ ಮತ್ತು ದದ್ದುಗಳಾಗಬಹುದು. ತಪ್ಪು ಮಿಶ್ರಣ, ಮಲಿನತೆ, ಗುಣನಷ್ಟ, ಕಲಬೆರಕೆ, ತಪ್ಪು ಪಟ್ಟಿ ಹಚ್ಚುವಿಕೆ, ಸುಳ್ಳು ಪ್ರಚಾರ, ಗುಣಮಟ್ಟ ಕೊರತೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ.

ಔಷಧ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಣ ಕಾಷ್ಠ ಬಳಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳು ಒಣಗಿದಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಒಂದೇ ಮೂಲಿಕೆಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರಿದ್ದು ಗೊಂದಲವಾಗಬಹುದು. ಇದೆಲ್ಲಾ ಗಮನಾರ್ಹ ತಪ್ಪುಗಳೇ. ೧೯೯೧-೯೫ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಷ ಮಾಹಿತಿ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆ ನಡೆಸಿದ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಂದ ತೀವ್ರ ವಿಷಗ್ರಸ್ತ ಸ್ಥಿತಿಗೊಳಪಟ್ಟ ೭೮೫ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಈಗಿರುವ ಮಾಹಿತಿ, ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳಿಂದ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಲಾಭವಿದೆಯೇ ಅಥವಾ ಅವು ದೇಹವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಷಮಯವಾಗಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಲ್ಲ.

ಹೀಗಾಗಿ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಔಷಧಿ ತಯಾರಿಕೆಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆರೋಗ್ಯ ಕಾಪಾಡಬಲ್ಲ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಕಾಯಬೇಕಾಗಬಹುದು, ಸಾವಿರಾರು ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಆದರೂ, ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಳಪಟ್ಟ, ನಿರ್ಧರಿತ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಔಷಧಿಗಳು ಹೊರಬರಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಬದಲಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಂತೂ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಸರ್ವಸ್ವವಲ್ಲ. ಅನೇಕ ನಾಟಿ ವೈದ್ಯರು, ಗಿಡಮೂಲಿಕಾ ತಜ್ಞರು ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥ, ಗಮನೀಯ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವುದು, ಅನೇಕ ಅಮೂಲ್ಯ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಭಾರತದ ಹೆಮ್ಮೆಯೇ ಸರಿ. ಆದರೂ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕಾನೂನಿನ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ, ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಅಳವಡಿಸಬೇಕು. ಉತ್ತಮ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿನ್ಯಾಸ, ಸಂಶೋಧನಾ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ಖಾತ್ರಿ ಗುಣಮಟ್ಟ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಭಾರತದ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಔಷಧಿಗಳು ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಗಳಿಸುವುದು ಶತಃಸಿದ್ಧ.

- ಈ ಲೇಖನ ವಿವಿಧ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ವರದಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ತಜ್ಞ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಸಹ ಸಂಪರ್ಕಿಸಲಾಗಿದೆ.

***

ಹರ್ಬಲ್ ತಯಾರಿಕೆ ಎಷ್ಟು ಸುರಕ್ಷಿತ?

ಕೇರಳದ ನಾಟಿ ವೈದ್ಯರೊಬ್ಬರು ಏಡ್ಸ್‌ಗೆ ಔಷಧಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಜನಪ್ರಿಯ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಜಾಹೀರಾತು ನೀಡಿದ್ದರು. ತಾವು ೧೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ರೋಗಿಗಳನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸಿರುವುದಾಗಿಯೂ, ಅವರೆಲ್ಲ ಈಗ ಆರೋಗ್ಯಯುತ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂಬ ಪೂರಕ ಹೇಳಿಕೆಗಳೂ ಆ ಜಾಹೀರಾತಿನಲ್ಲಿತ್ತು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೋಗಿಗಳಿಗೂ ಈ ರೀತಿಯ ಜಾಹೀರಾತು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ದಿನನಿತ್ಯ ಕಾಣಬಹುದು.

ಗ್ರಾಹಕರು ಯಾವುದೇ ಜಾಹೀರಾತು ನಿಜವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ಗ್ರಾಹಕರ ವೇದಿಕೆಗೆ ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಸಾಕ್ಷಿಸಹಿತ ದೂರು ನೀಡಬಹುದು ಅಥವಾ ಪೊಲೀಸರಿಗೆ ದೂರು ನೀಡಬಹುದು. ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಆದದ್ದೂ ಅದೇ. ನಾಟಿವೈದ್ಯರಿಂದ ಏಡ್ಸ್ ವಾಸಿಯಾಯಿತೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಪಡೆದ ರೋಗಿಯೊಬ್ಬ ರಾಜಾರೋಷವಾಗಿ ರೋಗವನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ಹಂಚುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ರೋಗಿಯ ಪತ್ನಿಯೇ ಪೊಲೀಸರಿಗೆ ದೂರು ನೀಡಿದಳು. ಈಗ ರೋಗಿ ಹಾಗೂ ನಾಟಿವೈದ್ಯ ಇಬ್ಬರೂ ಪೊಲೀಸರ ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಅನೇಕ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಇಂದಿಗೂ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳಿಂದ ತಯಾರಾದ ಔಷಧಿಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ರೋಗಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಜಾತಿಯ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಾಟಿವೈದ್ಯರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವ ವಿಷಯ. ಆದರೆ ಬಹಳಷ್ಟು ನಾಟಿವೈದ್ಯರಿಗೆ ತಾವು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಔಷಧಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಂಶಗಳಾವುವು? ಪ್ರಮಾಣವೆಷ್ಟು? ಅವು ಅಡ್ಡ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿದರೆ ಪರಿಹಾರವೇನು ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಇದುವರೆಗೆ ನಾಟಿವೈದ್ಯರು ಔಷಧಿಗಳ ಅಡ್ಡಪರಿಣಾಮಗಳು-ವೈಫಲ್ಯಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಹ ಮಾಡಿಲ್ಲದಿರುವುದು ವಿಷಾದನೀಯ. ಹೀಗೆ ದಾಖಲಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಗಿಡಮೂಲಿಕಾ ಔಷಧಿಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಎನ್ನುವ ತೀರ್ಮಾನ ಸರಿಯಲ್ಲ.

ಇಸವಿ ೧೯೯೦ರ ನಂತರ ಭಾರತೀಯ ವೈದ್ಯಪದ್ಧತಿಯ ಪುನರುತ್ಥಾನ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬದಲಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಅಥವಾ ಗಿಡಮೂಲಿಕಾ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗತೊಡಗಿತು. ಈಗ ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳನ್ನು ೧೪ ಬಿಲಿಯನ್ ಡಾಲರ್ ವ್ಯವಹಾರ. ಆಧುನಿಕ ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಡ್ಡಪರಿಣಾಮಗಳು ಹಾಗೂ ಅಪನಂಬಿಕೆಗಳು ಬದಲಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಲು ಕಾರಣವೆಂದು ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಬದಲಿ ವೈದ್ಯಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಆಯುರ್ವೇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನ. ಆಯುರ್ವೇದ ಸಾರದ ಪ್ರಕಾರ ಯಾವುದೇ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಆಧುನಿಕ ವೈದ್ಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜೀವನಕ್ರಮ ಆಧುನಿಕವಾಗಿರುವಾಗ ಆಯುರ್ವೇದವೇ ಅಂತಿಮ ಎನ್ನುವ ನಿರ್ಧಾರ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಔಷಧಿಗಳು ಆಧುನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಾಗಿರದೆ, ಕಾಲಾಂತರದಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಪೂರಕ ಮಾಹಿತಿಗಳು,

ಕೇಸ್ ಸ್ಟಡಿಗಳು ಸಿಗದಿರುವುದು ಅದರ ಹಿನ್ನೆಡೆ. ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರೋಗಿಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟ ವೈದ್ಯರಿದ್ದಾರೆ. ಬದಲಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ರೋಗಿಯ ಕೊನೆಯ ಕ್ಷಣದವರೆಗೂ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವ ವೈದ್ಯರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇವರು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪು ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಪುರಾವೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಶಿಕ್ಷೆಯ ಮಾತು ದೂರ ಉಳಿಯಿತು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಗಿಡಮೂಲಿಕಾ ಔಷಧಿಗಳು ಭಾರೀ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿವೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಆರೋಗ್ಯವರ್ಧಕ-ಸೌಂದರ್ಯವರ್ಧಕಗಳೆಲ್ಲ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ್ದು ಎಂಬ ದೊಡ್ಡಕ್ಷರದ ಹಣೆಪಟ್ಟಿ ಹೊತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇವಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಳಹದಿ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ.

ಆಯುರ್ವೇದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ೪೦ ವರ್ಷ ಅನುಭವ ಇರುವ ಡಾ. ಭಟ್ನಾಗರ್ ಹೇಳುವುದು;

ಆರೋಗ್ಯವರ್ಧಕ-ಸೌಂದರ್ಯವರ್ಧಕ ಗಿಡಮೂಲಿಕಾ ಔಷಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವ ಯಾವುದೇ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಅಂಶಗಳೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಇತರ ಔಷಧಿಗಳಂತೆ ಇವುಗಳಲ್ಲೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ರಾಸಾಯನಿಕಗಳೇ.

ಆರೋಗ್ಯ-ಸೌಂದರ್ಯವರ್ಧಕಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳು ಯಾವ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ, ಎಷ್ಟು ಅಂಶ ಇವೆ ಎಂಬ ಮಾಹಿತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಅನೇಕ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತೀಕ್ಷ್ಣ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ. ಬೆರೆಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಏರುಪೇರಾದರೂ ಔಷಧವಾಗಬೇಕೆಂದ ರಾಸಾಯನಿಕ ನಿಷ್ಪ್ರಿಯವಾಗುವ ಇಲ್ಲವೇ ಅಡ್ಡ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ.

ಒಮ್ಮೆಲೇ ತಯಾರಾದ ಗಿಡಮೂಲಿಕಾ ಔಷಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಾಟಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಮಾಣದ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ.

ಭಟ್ನಾಗರ್ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ವೈದ್ಯಕೀಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳಿಂದ ತಯಾರಾಗಿದೆ ಎಂದಕೂಡಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಸುರಕ್ಷಿತ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮತ್ತು ಬೆಲೆ ಕಡಿಮೆ ಎನ್ನುವ ತಪ್ಪು ನಂಬಿಕೆ ಜನರಲ್ಲಿದೆ. ಸಹಜವಾಗಿ ಬಂದದ್ದೆಲ್ಲ ಸುರಕ್ಷಿತ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರವೇ ತಪ್ಪು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ರೋಗ ಗುಣಪಡಿಸಲು ಅಸಹಜ ಔಷಧಿಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಂದು ೧,೫೦೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಗಿಡಮೂಲಿಕಾ ಔಷಧಿಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೫೦ ಔಷಧಿಗಳು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಸಂಶೋಧಿತ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಅಡ್ಡ ಪರಿಣಾಮಗಳು, ಉಪಯೋಗಗಳು ಸಾಬೀತಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಉಳಿದ ಔಷಧಿಗಳು ಯಾವುದೇ ಸಂಶೋಧನೆಗೊಳಪಡದೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಕ್ಕಿರಿಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇದರಿಂದ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಜಗತ್ತು ಉತ್ತರಿಸಲಾಗದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಈ ಔಷಧಿಗಳು ಔಷಧ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾನೂನಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಔಷಧ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಂಡಳಿ ಕೇವಲ ಅಲೋಪತಿ ಔಷಧಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವೇ?

ಔಷಧ ಯಾವ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದರೂ ಔಷಧವೇ. ಅದು ಸೂಕ್ತ ಸಂಶೋಧನೆಗೊಳಪಟ್ಟು, ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಅಂಶಗಳು, ಅದರ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಸಾಬೀತಾದ ನಂತರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ, ಜನರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ಈ ಬದಲಿ ಔಷಧಿಗಳ ಮೇಲೆ, ತಯಾರಕರ ಮೇಲೆ ಔಷಧ

ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾಯಿದೆ ಅನ್ವಯವಾಗದಿರಲು ಕಾರಣವೇನು? ಇನ್ನು ಮುಂದಾದರೂ ಇದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರಾ ಎಂದು ಕಾದು ನೋಡಬೇಕು.

- ಈ ಲೇಖನ ವಿವಿಧ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ವರದಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ತಜ್ಞ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಸಹ ಸಂಪರ್ಕಿಸಲಾಗಿದೆ.

***

ಬೇಡದ ಗರ್ಭವನ್ನು ಹೊರೆಯಿಲ್ಲ!

ಮೈಫ್‌ಪ್ರಿಸ್ಟೋನ್ (Mifepristone), ಮೈಫ್‌ಜೆಸ್ಟ್ (Mifegest), ಮೈಫ್‌ಪ್ರಿನ್ (Mifepurin) ಮಾತ್ರಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಇವು ಗರ್ಭಪಾತಕ್ಕೆಂದೇ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಹೊಸ ಗುಳಿಗೆಗಳು. ಅಮೆರಿಕಾದ ಫೆಡರಲ್ ಔಷಧಿ ನಿರ್ವಾಹಕರು ೨೦೦೦ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ತಂದರು. ಇಸವಿ ೨೦೦೨ರಿಂದ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಇಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಿದೆ. ಭಾರತದ ಜನಪ್ರಿಯ ಔಷಧಿ ಕಂಪೆನಿಗಳಾದ ಸಿಪ್ಲಾ, ಕಡೀಲಾ ಹಾಗೂ ಸನ್‌ಫಾರ್ಮಾ ಈ ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾರುವ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತಿವೆ. ೨೦೦ ಮಿ.ಗ್ರಾಂನ ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಗೆ ೨೦೦ ರೂ. ಮಾತ್ರ. ಆಸ್ಪತ್ರೆ ವಾಸ, ಅನಸ್ತೇಸಿಯಾ, ಡಿ ಎಂಡ್ ಸಿ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ವ್ಯವಹಾರ ಸುಸೂತ್ರ.

ಔಷಧಿ ತಯಾರಕರ ಪ್ರಕಾರ, ಮೊದಲು ಮೈಫ್‌ಪ್ರಿಸ್ಟೋನ್‌ನ ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ವೈದ್ಯರ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಇದು ಪ್ರೊಜೆಸ್ಟೆರೋನ್ ಹಾರ್ಮೋನ್‌ನ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಗರ್ಭಾಶಯ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಭ್ರೂಣವನ್ನು ಹೊರದೂಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕೆಲಸ ಮುಟ್ಟು ನಿಂತ ೪೯ ದಿನಗಳೊಳಗೆ ನಡೆಯಬೇಕು. ಭ್ರೂಣ ಜಾರಿದ ಮೇಲೆ ಅಂದರೆ ಮೈಫ್‌ಪ್ರಿಸ್ಟೋನ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಎರಡು ದಿನದ ನಂತರ ಎರಡು ಮೀಸೋಪ್ರೋಸ್ಟೋಲ್ ಮಾತ್ರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಹಾರ್ಮೋನ್ ಗರ್ಭದ್ವಾರದ ಕುಗ್ಗುವಿಕೆಯನ್ನು ಸರಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮೈಫ್‌ಪ್ರಿಸ್ಟೋನ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ೧೪ ದಿನದ ನಂತರ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಗರ್ಭವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಗಲೂ ಭ್ರೂಣ ಉಳಿದಿದ್ದರೆ ಡಿ ಎಂಡ್ ಸಿ ಮಾಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮೈಫ್‌ಪ್ರಿಸ್ಟೋನ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಂತರ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ೯-೧೨ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ರಕ್ತಸ್ರಾವ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಸೂಕ್ತ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಸಾವೂ ಸಂಭವಿಸಬಹುದು. ಸೊರಬದ ವೈದ್ಯ ಡಾ. ಎಂ.ಕೆ. ಭಟ್ ಈ ಮಾತ್ರೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗತೊಡಗಿದರೆ ಸ್ವವೈದ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅನಾಹುತಗಳ ಸರಮಾಲೆ ಆರಂಭವಾಗಬಹುದು. ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಗರ್ಭ ಜಾರಿಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಮಿನಲ್‌ಗಳೂ ತಯಾರಾಗಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವೈದ್ಯರ ಸಲಹೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇದನ್ನು ಕೊಡಬಾರದೆನ್ನುವ ಕಾನೂನನ್ನೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಗುಳಿಗೆ ಲೆವೊನಾರ್ ಜೆಸ್ಟ್ರಲ್. ಸರ್ಕಾರ ಇದರ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೂ ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡಿದೆ. ತತ್ಕ್ಷಣ ಗರ್ಭ ಧರಿಸುವಿಕೆ ತಡೆಯುವ ಮಾತ್ರೆ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಚಾರವೂ ಇದಕ್ಕಿದೆ. ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಗೆ ಕೇವಲ ೨೫ ರೂ. ಮಾತ್ರ. ಆರ್ಮನ್ ರೆಮಿಡೀಸ್ ಇದರ ತಯಾರಕರು. ಅತ್ಯಾಚಾರಕ್ಕೊಳಗಾದವರು ಮತ್ತು ಮೋಸಹೋದವರಿಗೆ ಇದು ವರದಾನ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಲೆವೊನಾರ್‌ಜೆಸ್ಟ್ರಲ್ ಒಂದು ಹಾರ್ಮೋನ್. ಕೇವಲ ಎರಡೇ ಮಾತ್ರೆ ಫಲಿತಗೊಂಡ ಅಂದಾಣವನ್ನು ಗರ್ಭಾಶಯದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದಂತೆ ತಡೆಯುತ್ತದೆ. ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯು ೨೨ ಗಂಟೆಯೊಳಗೆ (೨ ದಿನದೊಳಗೆ) ಮೊದಲ ಮಾತ್ರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ೧೨ ತಾಸಿನ ನಂತರ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದರ ಅಡ್ಡಪರಿಣಾಮಗಳು ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವೈದ್ಯರ ಅನುಮತಿ ವಿನಃ ಈ ಮಾತ್ರೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗಾಗಲೇ ಕಂಪೆನಿಗಳು ಈ ಮಾತ್ರೆಗಳ ಮೇಲೆ ೧ ಕೋಟಿ ಡಾಲರ್ ಹೂಡಿವೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ೬೭,೦೦೦ ಗರ್ಭಪಾತಗಳು {ಇಸವಿ ೨೦೦೩ರ ವರದಿ} ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಅನಧಿಕೃತವೂ ಸೇರಿದರೆ ಇದು ೨,೦೦,೦೦೦ ಆಗಬಹುದು. ೫೦,೦೦೦ ಮಹಿಳೆಯರು ಗರ್ಭಪಾತ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಕಹಿಯನ್ನು ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಾದರೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಗರ್ಭಪಾತದ ಔಷಧಿ ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ.

ಮೇಲಿನ ಎರಡೂ ರೀತಿಯ ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮುಂಬೈನ ಮಹಿಳಾವಾದಿಗಳು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಹೊರೆಯನ್ನು ಇಳಿಸಲು ಬಂದ ದೇವತೆ ಎಂದೂ ಕೆಲವರು ನುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಇದು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಹಕಾರಿ, ಸೌಂದರ್ಯ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮಕ್ಕಳು ಬೇಡವೆನ್ನುವವರಿಗೆ ಇದು ಸಹಾಯಕ ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಡಿದೆ.

ಮರೆಯಬೇಡಿ : ಸ್ವಯಂ ವೈದ್ಯ ಅಪಾಯಕಾರಿ. ವೈದ್ಯರ ಸೂಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೇ ಔಷಧ ಸೇವನೆ ಕೂಡದು.

- ಈ ಲೇಖನ ವಿವಿಧ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ವರದಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ತಜ್ಞ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಸಹ ಸಂಪರ್ಕಿಸಲಾಗಿದೆ.

***

ಎಷ್ಟು ಕೊಬ್ಬಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು?

ಎಣ್ಣೆ ಬಳಸದೆ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಊಹಿಸಲೂ ಅಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ವಿಶ್ವ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆ ಪ್ರಕಾರ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ದಿನಕ್ಕೆ ೩೦ ಗ್ರಾಂ ಕೊಬ್ಬು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿ ಇರಬಹುದು. ದಿನನಿತ್ಯ ನಾವು ಬಳಸುವ ಬೇಳೆಕಾಳು, ಹಣ್ಣು, ಸೊಪ್ಪು, ತರಕಾರಿ, ಅಕ್ಕಿ, ಗೋಧಿ, ಜೋಳ, ತೆಂಗು, ಶೇಂಗಾ, ಎಳ್ಳು, ಜೀರಿಗೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇ.೦.೧ರಿಂದ ಶೇ.೫೦ರವರೆಗೆ ಕೊಬ್ಬು ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ನಾವು ೧೫ ಗ್ರಾಂ.ನಿಂದ ೨೦ ಗ್ರಾಂ ಕೊಬ್ಬು ಸೇವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ ಮೇಲೆಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಕರಿದ ಪದಾರ್ಥ, ಸಿಹಿ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಆ ಪ್ರಮಾಣ ೩೦ಗ್ರಾಂ ದಾಟಿ ೨೦೦ ಗ್ರಾಂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ದೇಹದ ಹಿಗ್ಗುವಿಕೆ-ಕುಗ್ಗುವಿಕೆ, ಕರುಳಿನ ಚಲನೆ, ಎಲುಬು/ಕೀಲು/ಸಂದುಗಳ ಸರಾಗ ಚಲನೆ, ಜಠರಾಷ್ಣ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಮೂತ್ರಪಿಂಡ/ಶ್ವಾಸಕೋಶ ಕ್ರಿಯೆ, ಸಂತಾನ ಶಕ್ತಿ ಹೀಗೆ ದೇಹದ ಅನೇಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಕೊಬ್ಬಿನಿಂದ ತಯಾರಾಗುವ ಪ್ರೊಸ್ಟೆಗ್ಲಾಂಡಿನ್ ಎನ್ನುವ ವಸ್ತು ಬೇಕು. ಆರೋಗ್ಯಯುತ ತ್ಯಚೆ, ಚಳಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ, ಮಲಬದ್ಧತೆ ನಿವಾರಣೆ, ಜೀವಕೋಶಗಳ ಆಕಾರ-ಕಾರ್ಯಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಕೊಲೆಸ್ಟರಾಲ್ ಪ್ರಮಾಣದ ಏರಿಳಿತಕ್ಕೆ ಕೊಬ್ಬು ಕಾರಣ. ೧೦ ಗ್ರಾಂ. ಶರ್ಕರಪಿಷ್ಟ ನೀಡುವ ಶಕ್ತಿಗಿಂತ ೫೦ ಕಿಲೋ ಕ್ಯಾಲರಿ ಅಧಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ೧೦ ಗ್ರಾಂ ಕೊಬ್ಬು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಕೊಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ ಆಮ್ಲ ಹಾಗೂ ಜಿಡ್ಡು ಎರಡೂ ಇವೆ. ದೇಹದ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಹೃದಯ/ರಕ್ತನಾಳ/ಚರ್ಮದ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಬ್ಬಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೊಬ್ಬಿನ ಆಮ್ಲಗಳೇ ಕಾರಣ. ಮೇದಸ್ಸು ಎ, ಡಿ, ಇ ಮತ್ತು ಕೆ ಜೀವಸತ್ಯಗಳು ಕೊಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕರುಗುತ್ತವೆ. ಕೊಬ್ಬಿನಲ್ಲಿರುವ ಲಿನೋಲಿಯಿಕ್ ಆಮ್ಲ ಮತ್ತು ಆರ್ಕಿಡೋನಿಕ್ ಆಮ್ಲ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ತೂಕವಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದೈನಂದಿನ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಶಕ್ತಿ ಕುಂದುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮ ಕಡಿಮೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಅಧಿಕ ಕೊಬ್ಬು ದೇಹದಲ್ಲೇ ಶೇಖರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ ಈ ಕೊಬ್ಬು ನಿತಂಬ ಹಾಗೂ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಪದರ ಪದರವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡರೆ, ಗಂಡಸರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೊಬ್ಬನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಯಾವುದೇ ನಿಶ್ಚಿತ ಸೂತ್ರಗಳಿಲ್ಲ. ಡಯೆಟ್ ಎಂದು ಮಾಡುವ ಅರೆಹೊಟ್ಟೆ ಊಟ ನಿಶ್ಚಿತ ಹಾಗೂ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರುತ್ಸಾಹ ಮೂಡಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಅಷ್ಟೇ

ಅಲ್ಲ, ಇದು ಬೇರೆ ರೋಗಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ಇದರಿಂದಲೂ ಪರಿಹಾರ ಕಾಣದವರು ತೆಳುವಾಗಿಸುವ ಔಷಧಗಳ ಮೊರೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಇನ್ನೂ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಹಂತ.

ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದರ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶೇ.೬೦ ಪುರುಷರು, ಶೇ.೭೬ ಮಹಿಳೆಯರು (ಮಧ್ಯಮ, ಮೇಲ್ಮಧ್ಯಮ, ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗ) ಅಧಿಕ ಕೊಬ್ಬು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳದು. ಬ್ಯಾಂಕ್ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳು, ಸರಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳು ಎರಡನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲೂ, ವೈದ್ಯರು, ವಕೀಲರು ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಮೂರನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. (ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಈ ವಿಂಗಡಣೆ ಇಲ್ಲ) ಕೊಬ್ಬನ್ನು ಮಿತಗೊಳಿಸುವುದು ಉತ್ತಮ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಡುಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಬಳಸುವಾಗ ಪಾಲಿ ಅನ್‌ಸ್ಯಾಚುರೇಟೆಡ್ ಫ್ಯಾಟಿ ಆಸಿಡ್ (ಪಿಯುಎಫ್‌ಎ) ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಎಣ್ಣೆ ಬಳಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಎಳ್ಳು ಶೇ.೭೫, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ ಶೇ.೬೫, ಸೋಯಾ ಶೇ.೬೨ರಷ್ಟು ಪೂಫಾ ಹೊಂದಿವೆ. ಬೆಣ್ಣೆ ಶೇ.೦.೩೪, ತುಪ್ಪ ಶೇ.೦.೨೭, ಕೊಬ್ಬರಿ ಎಣ್ಣೆ ಶೇ.೦.೨೮ ಪೂಫಾ ಹೊಂದಿದ್ದು ಅಧಿಕ ಜಿಡ್ಡಿ ನಿಂದ ಕೂಡಿವೆ.

ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರ ಸಹಕಾರವಿದ್ದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಆಹಾರಸೇವನೆ ವಿಧಾನವನ್ನು ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದವರು ಈಗ ಪ್ರಕೃತಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಕೇಂದ್ರ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಲ್ಲದ ಆಹಾರಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ತೆಳುವಾದ ನಂತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಹಳೆಯ ಕ್ರಮ ಮುಂದುವರಿಸಿದರೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಣಾಮದ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ.

ನಮ್ಮ ದೇಹಕ್ಕೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಕೊಬ್ಬನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೊಣೆ ನಮ್ಮದು.

೧. ಹೆಚ್ಚು ದ್ರವಾಹಾರ ಸೇವಿಸಿ, ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನೀರು ಕುಡಿಯಿರಿ.

೨. ವಿಶೇಷ ಊಟ ಮಾಡಿದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹೊತ್ತು ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ.

೩. ಸೊಂಟದ ಸುತ್ತಳತೆ ೭೫ ಸೆಂ.ಮೀ. ಮೀರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ.

೪. ದೇಹದ ತೂಕ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ತೂಕಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾದರೆ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಜಿಡ್ಡಿರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ.

೫. ನಿಂಬೆಹುಳಿ, ಮುರುಗನಹುಳಿ, ಹುಣಸೆಹಣ್ಣಿನ ಪಾನಕ, ಮಜ್ಜಿಗೆ, ನಾನಾ ರೀತಿಯ ತಂಬುಳಿಗಳು ದಿನನಿತ್ಯದ ಆಹಾರದೊಂದಿಗಿರಲಿ.

- ಈ ಲೇಖನ ವಿವಿಧ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ವರದಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ತಜ್ಞ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಸಹ ಸಂಪರ್ಕಿಸಲಾಗಿದೆ.

***

ಔಷಧ ಬೆಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ

ಮುಕ್ತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸೂತ್ರ ಎಷ್ಟು ಸರಿ?

ರೇಬಿನ್ ರೋಗ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೨೦,೦೦೦ ಜನರನ್ನು ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಲೂಯಿ ಪಾಶ್ಚರ್ ಸಂಶೋಧಿಸಿದ ಲಸಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಈ ರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಆದರೆ ಈ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ನಾಯಿ ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡವರು ಹೊಕ್ಕಳಿನ ಸುತ್ತ ೧೪ ಬಾರಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತು. ಈಗ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸೊಂಟ ಅಥವಾ ತೋಳಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸೆಲ್‌ಕಲ್ಟರ್‌ನ ಲಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಡಿತದ ಜಾಗವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಮತ್ತು ನಾಯಿಗೆ ರೇಬಿನ್ ನಿರೋಧಕ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕಿಸಿದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ, ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಆರು ಬಾರಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಫಲಿತಾಂಶ ಉತ್ತಮ ಎನ್ನುವುದು ವಿಷವೈದ್ಯ ಡಾ| ಎನ್.ಬಿ. ಶ್ರೀಧರ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಆದರೆ ಬೆಲೆ? ಮುಂಡಿಗೇಸರದ ವೆಂಕಟೇಶನಿಗೆ ಸಾಕಿದ ನಾಯಿ ಕಚ್ಚಿತು. ವೈದ್ಯರು ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ ಆತ ರೇಬಿಪರ್‌ನ ಒಂದು ಡೋಸ್ ಲಸಿಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಬೆಲೆ-ರೂ.೨೫೦, ರೂ.೨೦೦ ಹಾಗೂ ರೂ.೨೨೦.

ಇದರಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಬೆಲೆ ಯಾವುದು? ಚೌಕಾಸಿ ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತೆ? ಒಮ್ಮೆಲೇ ೬ ಡೋಸ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ಎಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ? ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಇದರ ಬೆಲೆ ಕಡಿಮೆಯೋ? ಹೆಚ್ಚೋ? ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಅತ್ಯವಶ್ಯ ಔಷಧಗಳಿಗೂ ಬೆಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣವಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಹೇಗೆ?

ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಔಷಧಿ ಉದ್ಯಮ ಕುರಿತಂತೆ ಸರ್ಕಾರ ಎರಡು ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿತು. ಅವು ಬೆಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಮಿತಿ ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಿತಿ.

ಇವೆರಡು ಸಮಿತಿಗಳು ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದವು. ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರು ಯುಎಸ್‌ಎ, ಮೆಕ್ಸಿಕೋ, ಕೆನಡಾ, ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಈಜಿಪ್ಟ್, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಇಟಲಿ, ಜರ್ಮನಿ, ಜಪಾನ್, ಸ್ಪೇನ್, ನೆದರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್, ಸ್ವಿಟ್ಜರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್, ಇಂಡೋನೇಷಿಯಾ, ಕೊಲಂಬಿಯಾಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿಯಿತ್ತರು. ಔಷಧಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮಾರಾಟವಾಗುತ್ತಿವೆ, ಅಲ್ಲಿನ ಬೆಲೆ ನೀತಿ ಹೇಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಪ್ರವಾಸದ ಉದ್ದೇಶ. ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಮುಕ್ತಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಇರುವ ಹಾಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ದರದಲ್ಲಿ ಔಷಧಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಸಹ ನಿಜಸ್ಥಿತಿ ಆ ರೀತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಾರಾಟ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟ ವಿಧೇಶಿ ಔಷಧ ಹಾಗೂ ಸ್ವಂತ ತಯಾರಿಸಿದ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ರಿಜಿಸ್ಟರ್ ಮಾಡಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಹಣ ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವ ಬೆಲೆಸೂಚಿ, ಅನ್ವಯಿಕ ಬೆಲೆಸೂಚಿ, ಪೇಟೆಂಟ್ ಬೆಲೆಸೂಚಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಔಷಧಿ ಕಂಪೆನಿಗಳು ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಕಾನೂನಿತ್ತು. ಕೆಲವು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಗಡಿಯವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಗಟು ಮಾರಾಟಗಾರರಿಗೆ ಸಿಗುವ ಲಾಭವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡಲಾಗಿತ್ತು. ಮಾರಾಟ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬೆಲೆ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದ್ದಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಮಾ ಸೌಲಭ್ಯದಡಿಯಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿ ಕಂಪೆನಿಗಳ ಅಥವಾ ಜನತೆಯ ಹಣಕಾಸಿನಿಂದ ಒಂದು ಹಂತರದವರೆಗಿನ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ನೆರವಿನ ಸೌಕರ್ಯ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು.

ನಮ್ಮ ತಜ್ಞರಿಗೆ ಈ ಪ್ರವಾಸದಿಂದ ವಿಶೇಷವಾದ ಅಥವಾ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಬಹುದಾದ ಸೂತ್ರಗಳಾವುವೂ ದಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ತಜ್ಞರು ನೀಡಿದ ಸಲಹೆಗಳೆಂದರೆ,

ಕೆಲವು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜನತೆಯ ಆದಾಯ ಹಾಗೂ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಔಷಧಿಗಳ ಬೆಲೆ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಿಮಾ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟಿರುವ ಹಣದಲ್ಲಿ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮತ್ತು ಔಷಧಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ವಿಮಾ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಪ್ರದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ.

ಇವೆಲ್ಲಾ ಬಹುಪಾಲು ಜನರ ಆಯವ್ಯಯ ಅನುಸರಿಸಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಔಷಧಿಗಳ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಸೇವೆಗಳ ವೆಚ್ಚದ ಬಿಸಿ ಜನರಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ತಟ್ಟುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಂತಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಬೇಕಾದ ಇನ್ಸೂರೆನ್ಸ್ ಪ್ರೀಮಿಯಂ ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದ ಜನರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ನೀತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುವವರೇ. ಇಲ್ಲಿ ಔಷಧ ಕೊಳ್ಳಲು ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಹಣ ಒಯ್ಯಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವ ಬೆಂಬಲ ಯೋಜನೆಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಮೆಡಿಕಲ್ ಇನ್ಸೂರೆನ್ಸ್-ಗ್ರಾಹಕ ಜಾಗೃತಿ ಮುಂತಾದ ಪದ ಗೊತ್ತಿರುವವರು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಣ ಮೀಸಲಿಡಲು ಸಮರ್ಥರಾಗುವರೋ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಔಷಧಿಗಳ ಬೆಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾಯ್ದೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ಬದಲಿ ನೀತಿಗಳನ್ನೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕು ಎಂದು ತಜ್ಞರ ಸಮಿತಿ ಹೇಳಿತು.

ಔಷಧ ಉದ್ಯಮ ಉನ್ನತ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಹೆಚ್ಚು ಬಂಡವಾಳ ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಕೈಗಾರಿಕೆ. ಇದು ಬೆಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಕೊರತೆ ಆಯವ್ಯಯದಿಂದಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಿಗಬೇಕಾದ ಹಣಕಾಸು ಸೌಲಭ್ಯ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಜನರ ಹಕ್ಕೊತ್ತಾಯಗಳೆಲ್ಲ ಈಡೇರದಂತಾಗಿದೆ.

ಈಗಿರುವ ಬೆಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಪದ್ಧತಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಭಾರತೀಯರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒದಗುವ ಔಷಧಿ ಬೆಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಪದ್ಧತಿ ರೂಪಿಸಬೇಕಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಬೆಲೆ ನಿಗದಿಗೆ ಒಳಪಡಬೇಕಾದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕು. ಗುರುತಿಸುವಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಅವು ವೈದ್ಯಕೀಯವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಉಪಯುಕ್ತ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಣಿಸಬೇಕು.

ನಿರ್ದರಿಸುವಾಗ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಔಷಧಿಗಳು, ಯುಕ್ತ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಅಥವಾ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ವೈಪೋಟಿ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಔಷಧಿಗಳು ಯಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದು ಮುಖ್ಯ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಔಷಧಿಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿರಬೇಕು. ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೆಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಡಲೇಬೇಕು ಎಂದು ಸಮಿತಿ ಸೂಚಿಸಿತು.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ, ಇಲ್ಲಿಂದ ಬೆಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹೊರಗಟ್ಟುವ ವಿಚಾರ ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಬೆಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣದಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಔಷಧಿಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಒದಗಿಸುವ ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿಯ ಹಿಂದಿರುವ ಉದ್ದೇಶವೇನು? ಭಾರತದ ಬಡ ಗ್ರಾಹಕ ಇನ್ನಷ್ಟು ಭಾರ ಹೊರಬಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಶಾಲ ಮನೋಭಾವವೇ?

- ಈ ಲೇಖನ ವಿವಿಧ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ವರದಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ತಜ್ಞ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಸಹ ಸಂಪರ್ಕಿಸಲಾಗಿದೆ.

***

ನೆಗೆಡಿ/ಕೆಮ್ಮು ನಿವಾರಣಾ ಔಷಧಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹಾನಿಕರ ರಾಸಾಯನಿಕ-ಪಿಪಿಎ

ಒಮ್ಮೆ ಹತ್ತು ತಲೆಯ ರಾವಣನಿಗೆ ನೆಗೆಡಿಯಾಯಿತಂತೆ. ಆತ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಮಂಡೋದರಿಯನ್ನು ಕರೆದು ವೈದ್ಯರನ್ನು ಕರೆಸಲು ಹೇಳಿದ. ನೆಗೆಡಿ ತಾನೇ, ತಾನಾಗೇ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಮಂಡೋದರಿ ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಎರಡು ಘಳಿಗೆ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನೆಗೆಡಿ ರಾವಣನ ಹತ್ತು ತಲೆಗಳಿಗೂ ಆವರಿಸಿತು. ನೆಗೆಡಿ ಎಂದರೆ ಕೇಳಬೇಕೆ? ಆತ ಇಡೀ ಅಂತಃಪುರ ಹಾರಿಹೋಗುವಂತೆ ಸೀನತೊಡಗಿದ. ಮಂಡೋದರಿಗೆ ಭಯವಾಯಿತು. ವೈದ್ಯರು ಈಗಲ್ಲಾದರೂ ಬಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಮರಣದಂಡನೆ ಖಚಿತ. ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಏನೇನು ಅನಾಹುತಗಳಾಗುವುದೋ ಎನ್ನುವ ಯೋಚನೆಯಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿದ ಅವಳಿಗೆ ಒಂದು ಉಪಾಯ ಹೊಳೆಯಿತು. ಅಡುಗೆಮನೆಯತ್ತ ಧಾವಿಸಿದಳು.

ಒಂದಿಷ್ಟು ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ ಚಕ್ಕೆ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕುದಿಸಿ, ಕಾಳುಮೆಣಸಿನ ಪುಡಿ ಬೆರೆಸಿದಳು. ಅದಕ್ಕೊಂದಿಷ್ಟು ಜೇನುತುಪ್ಪ ಬೆರೆಸಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊಟಾಯಿಸಿ ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ರಾವಣನ ಒಂದೊಂದೇ ಬಾಯಿಗೆ ಕುದಿಸಿದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ನೆಗೆಡಿ ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಯ. ಇದು ಅಂದು-ಇಂದು-ಮುಂದೂ ನೆಗೆಡಿ ತಡೆಯುವ ಸರಳ ಔಷಧಿ. ಆದರೆ ಶೇ.೮೦ರಷ್ಟು ಜನ ನೆಗೆಡಿಯಾದರೆ ಮಾತ್ರ, ಸಿರಪ್‌ಗಳ ಮೊರೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ನೆಗೆಡಿ ಕಡಿಮೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅದರ ಹಿಂದೆ ಕೆಮ್ಮು ಧಾವಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಮಾತ್ರ, ಸಿರಪ್. ಈ ಮಾತ್ರ-ಸಿರಪ್ ನೆಗೆಡಿ/ಕೆಮ್ಮು ವಾಸಿ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ತನ್ನ ಕರಾಳಹಸ್ತವನ್ನು ದೇಹದ ಇತರ ಅಂಗಗಳಿಗೂ ಚಾಚುತ್ತದೆ.

ಅಪಸ್ಮಾರ, ಮೂತ್ರಜನಕಾಂಗಗಳ ವಿಫಲತೆ, ಹೃದಯದ ತೊಂದರೆಗಳು, ಹೈಪರ್ ಟೆನ್‌ಶನ್ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಈ ಔಷಧಿಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತವೆ. ಮಧುಮೇಹಿಗಳಿಗೆ, ಅಧಿಕ ರಕ್ತದೊತ್ತಡ ಇದ್ದವರಿಗೆ, ಪ್ರಾಸ್ಟೇಟ್ ಗ್ರಂಥಿಯ ತೊಂದರೆ ಇದ್ದವರಿಗೆ ಈ ಔಷಧಿಗಳ ಸೇವನೆ ಕುರಿತು ವೈದ್ಯರು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಔಷಧಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪಿಪಿಎ-ಫೀನ್ಯೋಲ್ ಪ್ರೊಪೆನಾಲ್ ಅಮೈನ್ ಎನ್ನುವ ಸಿಹಿ ರಾಸಾಯನಿಕ ಈ ಎಲ್ಲ ಕುಕ್ಕುತ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಅಮೆರಿಕ ಇಸವಿ ೨೦೦೦ದ ಮೇನಲ್ಲಿ ನಿರ್ದರಿಸಿ ಪಿಪಿಎ ಇರುವ ಎಲ್ಲಾ ಔಷಧಗಳ ವ್ಯಾಪಾರ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದೆ.

ಅಮೆರಿಕಾದ ಯೂಲ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ೧೮ರಿಂದ ೪೯ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನವರ ಮೇಲೆ ಇದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ಪಿಪಿಎಯಿಂದ ಆಂತರಿಕ ರಕ್ತಸ್ರಾವ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದರು. ಇಂದು ಅಮೆರಿಕ ಪಿಪಿಎ ಬಳಸುವುದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ (ಸಿಇಆರ್‌ಸಿ) ವೈದ್ಯರ ಶಿಫಾರಸಿಲ್ಲದೆ ನೆಗೆಡಿ/ಕೆಮ್ಮು ನಿವಾರಣಾ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಭಾರತದ ಡ್ರಗ್ ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಜನರಲ್‌ರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ, ವೈದ್ಯರು ಪಿಪಿಎ ಹೊಂದಿದ ಔಷಧಿ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಹಾಗೂ ಮೆಡಿಕಲ್ ಸ್ಟೋರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಲು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ೫೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಮ್ಮು ನೆಗೆಡಿ ನಿವಾರಣಾ ಔಷಧಿಗಳ ತಯಾರಿಕರಿದ್ದಾರೆ. ೪೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತ್ರಗಳು, ೨೯ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಿರಪ್‌ಗಳು ಪಿಪಿಎ ಆಧರಿಸಿವೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ೩ ಔಷಧಿಗಳಲ್ಲಿ ೧೦ ಮಿಲಿಲೀಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ೨೫ ಮಿಲಿಗ್ರಾಮ್ ಪಿಪಿಎ ಇದೆ ! ಸಿಇಆರ್‌ಸಿ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಔಷಧಿ ವಿಭಾಗದ (ಗುಜರಾತ್) ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಂತೆ ಪಿಪಿಎ ಹೊಂದಿದ ಔಷಧಿ ಕುರಿತು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಔಷಧಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲೇ ಬರೆದಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಜನರು ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ವೈದ್ಯರ ಸಲಹೆ ಇಲ್ಲದೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಇತಿಮಿತಿಗಳಿಲ್ಲ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಬಿಕರಿಯಾಗುವ ಪಿಪಿಎ ಪ್ರಮಾಣ ೧೦೦ ಮಿಲಿಗ್ರಾಮ್‌ನಿಂದ ೧೫೦ ಮಿಲಿಗ್ರಾಮ್ ಹೊಂದಿದ ಔಷಧಿಗಳು ಎಂದು ಪ್ರಾಕ್ಟರ್ ಮತ್ತು ಗ್ಯಾಂಬಲ್ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಡಾ| ಸುಮನ್ ಮುಜುಂದಾರ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಿಪಿಎ ಆಧಾರಿತ ಔಷಧಿಗಳಿಗೆ

ಯಾವ ಧನಸಹಾಯವೂ ಇಲ್ಲವಂತೆ. ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ಪಿಪಿಎ ಇಲ್ಲದ ಔಷಧಿಗಳ ಬೆಲೆ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ಗಗನಕುಸುಮವಾಗಿದೆ. ಹಾಗಿದ್ದಾಗ ಭಾರತದ ಬಡ ಬೋರೇಗೌಡನ ಪಾಡು ಯಾರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸಿಇಆರ್‌ಸಿ ಸಲಹೆಗಳು

- ಕೆಮ್ಮು ನಿವಾರಣೆಗೆ ಪಿಪಿಎ ಇರುವ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಬೇಡಿ.
- ಔಷಧಿ ಮೇಲಿನ ಚೇಟಿಗಳನ್ನು ಓದಿ, ಅನುಮಾನ ಬಂದರೆ ವೈದ್ಯರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಬದಲಿ ಔಷಧಿ ಬರೆದುಕೊಡಲು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಿ.
- ನೆಗಡಿ/ಕೆಮ್ಮು ನಿವಾರಣಾ ಔಷಧಿ ಸೇರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಕಾಫಿ-ಚಹಾ ಸೇವನೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ.
- ಹೈ ಡೋಸ್, ಡಬಲ್‌ಡೋಸ್ ಸೇವಿಸಬೇಡಿ. ಅರ್ಧ ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿ.
- ಪಿಪಿಎ ಸೇವನೆಯಿಂದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನಪುಂಸಕತೆ ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಪಿಪಿಎ ಸೇವಿಸುವಾಗ ಇದನ್ನು ನೆನಪಿಡಿ.
- ಔಷಧಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲು ಹಾಗೂ ನಂತರ ಏನೇ ಅನುಮಾನ ಬಂದರೂ ನಿಮ್ಮ ಮನೆವೈದ್ಯರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ.
- ಪಿಪಿಎ ನಿಷೇಧಿಸುವಂತೆ ಡ್ರಗ್ಸ್ ಕಂಟ್ರೋಲರ್‌ಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಿರಿ.

- ಈ ಲೇಖನ ವಿವಿಧ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ವರದಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ತಜ್ಞ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಸಹ ಸಂಪರ್ಕಿಸಲಾಗಿದೆ.

***

ಸಿಪ್ರೊಫ್ಲೋಕ್ಸಾಸಿನ್ : ಎಚ್ಚರ ಅಗತ್ಯ

ಔಷಧಿಗಳ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಂಟಿಬಯೋಟಿಕ್‌ಗಳ ಪಾತ್ರ ತುಂಬಾ ದೊಡ್ಡದು. ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಆಂಟಿಬಯೋಟಿಕ್ ಸೇವಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಕಷ್ಟ. ಇವು ಮಾನವನ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಗಗಳ ಮೇಲೂ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಂಟಿಬಯೋಟಿಕ್‌ಗಳು ನಿರ್ಧರಿತ ರೋಗಕ್ಕೆಂದೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ಅಡ್ಡಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಉಳಿದ ಅಂಗಗಳು ಎದುರಿಸಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಿಪ್ರೊಫ್ಲೋಕ್ಸಾಸಿನ್, ಕ್ವಿನಿಲೋನ್ ಗುಂಪಿನ ಆಂಟಿಬಯೋಟಿಕ್. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಫ್ರಾನ್ (Cifran), ಸಿಫ್ಲಾಕ್ಸ್ (Ciplox) ಸಿಪ್ರೋಬಿಡ್ (Ciprobid), ಸಿಪ್ರೋಲೆಟ್ (Ciprolet), ಸಿಪ್ರೋಕ್ವಿನ್ (Ciproquin) ಮುಂತಾದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಲಭ್ಯ.

ಕೀಲುಗಳ ತೊಂದರೆಗೆ ೧೨ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇದನ್ನು ಕೊಡಬಾರದು. ಆದರೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ವೈದ್ಯರ ಹಾಗೂ ಔಷಧಿ ಕಂಪೆನಿಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಗಹನ ಚರ್ಚೆ ನಡೆದು ಔಷಧಿ ಕಂಪೆನಿಯವರೇ ಗೆದ್ದರು. ವೈದ್ಯರು ತುರ್ತು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡಬಹುದೆಂಬ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

ಯಕೃತ್ತು ಮತ್ತು ಮೂತ್ರಕೋಶಗಳ ತೊಂದರೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವವರು ಇದನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ. ಪಾರ್ಶ್ವವಾಯುವಿನಿಂದ ಮೂರ್ಛೆ ಬೀಳುವವರು ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸದಿರುವುದು ಲೇಸು. ಇದು ಎದೆಹಾಲಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಗರ್ಭಿಣಿಯರು ಇದನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಭ್ರೂಣದ ಮೇಲೆ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಸ್ತಮಾ ಹಾಗೂ ಹೃದಯಸಂಬಂಧಿ ಕಾಯಿಲೆಯಿದ್ದರೆ ಥಿಯೋಫಿಲಿನ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಈ ಔಷಧ ಸೇವಿಸಬಾರದು. ಲೈಸಿನ್ ಅಥವಾ ಪೆಪ್ಪೇನ್‌ನೊಂದಿಗಿನ ಸಿಪ್ರೊಹೆಪ್ಪಾಡಿನ್ ಮಾತ್ರ ನಿಷೇಧಿತ.

ಆಂಟಿಬಯೋಟಿಕ್‌ಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ರೋಗಗಳ ಕ್ಷಿಪ್ರ ನಿವಾರಣೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ಅಲೋಪತಿಯನ್ನು ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಆಂಟಿಬಯೋಟಿಕ್‌ಗಳೊಂದಿಗೆ ಡಜನ್‌ಗಟ್ಟಲೆ ಮಾತ್ರ ಸೇವಿಸಬಾರದು. ಎಲ್ಲ ರೋಗಗಳಿಗೂ ಆಂಟಿಬಯೋಟಿಕ್‌ಗಳೇ ಅಂತಿಮ ಪರಿಹಾರವಲ್ಲ.

ನೈಮೆಸುಲೈಡ್ ಬಳಕೆ ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ

ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಕನಿಷ್ಠ ೨೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿದೇಶೀ ಔಷಧಿಗಳು ಭಾರತ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿವೆ. ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲೂ ಅದರ ಬಳಕೆ ಸಮೃದ್ಧ ಎನ್ನುವುದು ಎಲ್ಲರ ನಂಬಿಕೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಳಪಡಿಸಿ, ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನರಿತು ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡಬೇಕೆಂಬ ಅರಿವು ಔಷಧಿ ನಿಯಂತ್ರಕರಿಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನಲು ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ನೈಮೆಸುಲೈಡ್.

ಬೆಲ್ಜಿಯಂನಲ್ಲಿ ಇಸವಿ ೧೯೭೪ರಲ್ಲಿ ಪೇಟೆಂಟ್ ಪಡೆದ ನೈಮೆಸುಲೈಡ್ ಯುರೋಪಿನ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೇಣ ಹರಡಿತು. ಆಕಸ್ಮಿಕ ಪಿತ್ತ ಜನಕಾಂಗದ ವಿಫಲತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಫೋರ್ಚುಗಲ್ ಹಾಗೂ ಇಸ್ರೇಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಡೈಕ್ಲೋಫೆನಾಕ್, ಆಸ್ಪಿರಿನ್, ಎಟೋಡೋಲಾಕ್‌ಗಳೊಂದಿಗೆ ಇದನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಸಣ್ಣ ಕರುಳಿನಲ್ಲಿ ವಾಯುವಿಕೋಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಇದು ಅಲ್ಸರ್‌ಗೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಅಂಶವೂ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂತು. ಈಗ ಇದನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ಔಷಧಗಳಲ್ಲೂ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೇವಲ ಐದು ವರ್ಷಗಳಾಗಿವೆ.

ಇತ್ತೀಚಿನ ವರದಿಯೊಂದು ವೈದ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ೨೮ ವಾರ ಕಳೆದ ಗರ್ಭಿಣಿಯೊಬ್ಬಳಿಗೆ ಬೆನ್ನುನೋವಿಗೆ ನೈಮೆಸುಲೈಡ್ ನೀಡಿದರು. ಔಷಧಿಯ ಅಂಶ ಭ್ರೂಣದ ಸುತ್ತಲಿನ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಯಿತು. ೩೦ ವಾರಗಳ ನಂತರ ಸ್ಕಾನ್ ಮಾಡಿದಾಗ ಭ್ರೂಣದ ಸುತ್ತಲಿನ ದ್ರವದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಇಳಿಕೆ ಕಂಡುಬಂದಿತ್ತು. ಭ್ರೂಣದ ಚಲನೆ ಮಂದವಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಅನಂತರ ಸೂಕ್ತ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಂದ ಸರಿಪಡಿಸಲಾಯಿತು.

ಇದರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಡ್ಡಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದಾಗಿ ಅಮೆರಿಕಾ, ಕೆನಡಾ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ, ನ್ಯೂಜಿಲೆಂಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕಳೆದ ಒಂದೂವರೆ ವರ್ಷದಿಂದ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಈ ಔಷಧಿ ತನ್ನ ಮಾರಾಟ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಇದೆ.

ಈ ಲೇಖನ ವಿವಿಧ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ವರದಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ತಜ್ಞ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಸಹ ಸಂಪರ್ಕಿಸಲಾಗಿದೆ.

***

ಉರುವಲು ಉಳಿತಾಯಕ್ಕೆ ಬೇನಾ ಒಲೆ, ಬೇಸು ಒಲೆಗಳು

ಇಂಧನ, ಉರುವಲು ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಇಂದು ಮಲೆನಾಡಿನ ಕೃಷಿಕರ ಸಮಸ್ಯೆ. ಅನಿವಾರ್ಯಗಳೇ ಆವಿಸ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ. ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳು ಸುಧಾರಣೆಯಾದಂತೆಲ್ಲಾ ಜನರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತವೆ. ಜನರು ಬಳಸಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಉಳಿತಾಯ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಆವಿಷ್ಕಾರವೊಂದರ ಯಶಸ್ಸು ಕೂಡ. ಇದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಬೆಂಬಲ, ಸಹಾಯಗಳು, ಸಹಕಾರ ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ, ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ದೊರೆತರೆ ಬಡವರಿಗೂ ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಬೇರುಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಸಾರ್ಥಕ.

ಮಲೆನಾಡಿನ ಮನೆಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ಬೇನಾ ಒಲೆಗಳಿವೆ.

ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಳೆಗಾಲದಿಂದಲೇ ಅಡಿಕೆ ಕೊಯ್ಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಕೆಂಪು ಅಡಿಕೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ಕೊಯ್ಲು ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಸಿಪ್ಪೆ ಬಿಡಿಸಿ ಬೇಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೇಯಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಅಡಿಕೆ ಬೇಯಿಸಲು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಬೇಕೇಬೇಕು.

ಹಿಂದೆಲ್ಲಾ ಕಾಡು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಇತ್ತು. ಕಟ್ಟಿಗೆಗಾಗಿ, ಕುಂಟೆಗಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಮರ ಕಡಿದರೂ ಯಾರೂ ಕೇಳುವವರಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಡಿಕೆ ಸುಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಎರಡು ಗಾಡಿಯಷ್ಟು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತೆರೆದ ಬಾಯಿಯ ಒಲೆ. ಎಷ್ಟು ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನಾದರೂ ಬಕಾಸುರನಂತೆ ತಿಂದುಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು. ಅಡಿಕೆ ಬೇಯುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಉರುವಲು ಎಷ್ಟು ಖರ್ಚಾದರೂ ಚಿಂತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಕಾಡು ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಅಭಾವ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಕಾಡು ಕಾವಲು, ಕಾಡು ರಕ್ಷಣೆ, ಕಾಡು ಸಂವರ್ಧನೆಯ ಕಾಲ ಬಂದಿತು. ಒಂದು ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಗುವುದೂ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅಡಿಕೆ ಕೃಷಿಕರು ಬೇಯಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಅಡಿಕೆ ಒಣಗಿಸುವುದೂ ಸಹ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟ. ಡೈಯರ್‌ಗೂ ಸಹ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಬೇಕು. ಕೃಷಿ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಯೂ ಡೈಯರ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ ಒಣಗಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬೇಯಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲೇಬೇಕಿತ್ತು. ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಗ್ಯಾಸ್ ಮೂಲಕ, ವಿದ್ಯುತ್ ಮೂಲಕ ಬೇಯಿಸುವಿಕೆ ಬಹಳ ದುಬಾರಿ. ಕೃಷಿ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳ ಉರಿಯ ಉಷ್ಣತೆ ಸಾಲದಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಒಲೆಯ ಮಾದರಿಗಳನ್ನೇ ಬದಲಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಈ ತರಹದಲ್ಲಿ ಬೇಳೂರಿನ ಕೃಷಿಕ ಹೆಗಡೆ ಸುಬ್ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಪರಿಷ್ಕರಣೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅಡಿಕೆ ಬೇಯಿಸುವ ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯಿರಿ, ಬೇಯಿಸುವ ಹಂಡೆಗೆ ತಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಆಚೆ ಈಚೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೋಗುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರು. ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಬೆಂಕಿಯ ಉರಿಯೆಲ್ಲಾ ಹಂಡೆಗೆ ಸುತ್ತಲೂ ತಾಗಿದರೆ ಹಂಡೆ ಬಲುಬೇಗ ಕಾಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನ. ಹಾಗೆ ಉರಿಯು ಹೊರಗೆ ಹೋಗದಂತೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವೇ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ.

ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೆಗಡೆ ಸುಬ್ರಾಯರು ಹಾಗೂ ಬೇಳೂರು ನಾಗಪ್ಪ ಇಬ್ಬರೂ ಪದೇ ಪದೇ ಚರ್ಚಿಸತೊಡಗಿದರು. ನಕ್ಷೆಯನ್ನೂ, ಯೋಜನೆಯನ್ನೂ ತಯಾರಿಸತೊಡಗಿದರು. ಬೇಳೂರು ನಾಗಪ್ಪನವರು ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಒಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಯೇಬಿಟ್ಟರು.

ಸಣ್ಣಬಾಯಿಯ ಒಲೆ, ಸುತ್ತಲೂ ಮಣ್ಣಿನ ಕಟ್ಟಡ. ಒಳಗಿರುವ ಹಂಡೆಗೆ ಬೆಂಕಿಯ ಉರಿ, ಸುತ್ತಲೂ ತಾಗುವಂತೆ ಗಾಳಿಯಾಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಹಂಡೆ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳದಂತಿರಲು ಹಂಡೆಯ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಬಳಿ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಮಣ್ಣು ಒತ್ತಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತಹ ನಿರ್ಮಾಣ. ಹೊಗೆ

ಹೊರಹೋಗಲು ವಾತಾಯನ (ವೆಂಟಿಲೇಟರ್) ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಇತ್ತು. ಮನೆಯಲ್ಲೇ ನಡೆದ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಬೇಗ ಅಡಿಕೆ ಬೇಯುವುದು ತಿಳಿಯಿತು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಕಾರಣ ಒಂದೇ ವಾತಾಯನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಹೊಗೆ ಬಾಯಿಯ ಮೂಲಕ ಹೊರಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಬೆಂಕಿ ಉರಿಯು ನಂದಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣ ಹಿಂದಿಗಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚು ಆಗಿದ್ದೇನೋ ಹೌದು. ಆದರೆ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಅರ್ಥ ಪ್ರಮಾಣವಲ್ಲ. ಮಣ್ಣಿನ ಒಲೆ ಬೆಂಕಿಯ ಉರಿಗೆ ಬೇಗ ಹಾಳಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾದರೂ ಸುಧಾರಣೆಯ ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು.

ಎರಡನೇ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಾಗಪ್ಪನವರು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಂಪುಮಣ್ಣು ತಂದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರಮಾಣದ ಮರಳು ಸೇರಿಸಿ ಹದಗೊಳಿಸಿದರು. ಒಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಎರಡು ವಾತಾಯನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಬಲದಿಂದ ಬಂದ ಬೆಂಕಿಯ ಸುಳಿ ಎಡ ವಾತಾಯನದಲ್ಲೂ, ಎಡದಿಂದ ಬಂದ ಬೆಂಕಿಯ ಸುಳಿ ಬಲ ವಾತಾಯನದಲ್ಲೂ ಹೊಮ್ಮುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಹೊಗೆ ಸಹ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಾತಾಯನದಲ್ಲೇ ಹೊರಹೋಗತೊಡಗಿತು. ಮಣ್ಣಿನ ಮಿಶ್ರಣ ಸರಿಯಾದ ಹದದಲ್ಲಿರುವ ಕಾರಣ ಹಂದೆಯ ಕಂಠಕ್ಕೆ ಒತ್ತಿ ಕೂರಿಸಿದ ಮಣ್ಣು ಬಿರಿಬಂದು ಹಾಳಾಗದೇ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿತು. ಹೀಗೆ ಸುಧಾರಣೆಯ ವಿಧಾನ ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತು. ಒಲೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಉರುವಲಿನ ಪ್ರತಿ ಚಿಕ್ಕ ಚೂರಿನ ಬೆಂಕಿಯ ಉಷ್ಣತೆ ಸಹಾ ಒಲೆಯಿಂದ ಹೊರಬರದೇ ಹಂದೆಗೆ ತಾಗತೊಡಗಿತು. ಹಿಂದೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಉರುವಲಿಗಿಂತಲೂ ಅರ್ಧ ಉರುವಲು ಸಾಕಾಗತೊಡಗಿತು. ಹೀಗೆ ಬೇಳೂರು ನಾಗಪ್ಪ ಮಣ್ಣಿನ ಒಲೆ ನಿರ್ಮಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದರು.

ಇದನ್ನು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಕೃಷಿಕರಿಗೂ ತಿಳಿಸಿದರು. ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಅನೇಕರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಒಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಉರುವಲು ಉಳಿತಾಯವಾಗುವ ರೀತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಕಟ್ಟಿಗೆ ಅಭಾವ ಇರುವ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಧಾನ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗತೊಡಗಿತು.

ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಲೆನಾಡು ಅಡಿಕೆ ಕೃಷಿಕರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ಮಾಮ್‌ಕೋಸ್ ಬಹಳ ಜನಪ್ರಿಯ. ರೈತರಿಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಬೇಳೂರು ನಾಗಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಉರುವಲು ಉಳಿತಾಯದ ಒಲೆಯ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಸದಸ್ಯರ ಎದುರು ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ನಡೆಸಿದರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇವರ ವಿಧಾನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಯಿತು. ಈ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಘದ ಯಾವುದೇ ಸದಸ್ಯರು ಒಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಸಿದರೂ ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯಧನವಾಗಿ ೫೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದಾಗಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ ಈ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಒಲೆ ನಿರ್ಮಿಸತೊಡಗಿದರು. ಸಂಘದ ಸಹಾಯಧನವನ್ನೂ ಪಡೆದರು. ಈ ಒಲೆ ಬೇನಾ ಒಲೆ ಎಂದು ಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿತು.

ಬೇನಾ ಒಲೆ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಇಬ್ಬರು ಕೂಲಿಗಳು ಸಾಕು. ಒಂದಿಷ್ಟು ಮಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಮರಳು. ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ. ನಾಗಪ್ಪನವರು ಅನೇಕ ತಂಡ ರಚಿಸಿ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಒಲೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಬಯಸಲಿಲ್ಲ. ಬಂದ ಹಣವೆಲ್ಲಾ ಒಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ತಂಡಕ್ಕೆ ಮೀಸಲು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಇವರೇ ಸ್ವತಃ ನಿಂತು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕ್ರಮೇಣ ಜನರಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಅವರೇ ಮೇಲ್‌ನಿಗಾ ವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಅನೇಕರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ತಂದರು. ಎರಡು ವಾತಾಯನದ ಬದಲು ನಾಲ್ಕು ವಾತಾಯನ. ಒಲೆಯ ಬಾಯಿಗೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಚೌಕಟ್ಟು ಹೀಗೆ ೫೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಸುಧಾರಣೆ ಸಾಧ್ಯವೋ ಅದೆಲ್ಲಾ ಆಯಿತು.

ಬಂದಗದ್ದೆಯ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣರವರು ಈ ಒಲೆಯ ವಿಶೇಷ ಅಧ್ಯಯನದ ದಾಖಲಾತಿ ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ಬೇನಾ ಒಲೆಗೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಬದಲು ಅಡಿಕೆಮರದ ದಬ್ಬೆ, ಸೋಗೆ, ಹಾಳೆ, ಅಡಿಕೆ ಸಿಪ್ಪೆ, ಸಲ್ಲು ಹೀಗೆ ಅಡಿಕೆ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಒಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವಾಗ ಹಂದೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಎಂಟು ಇಂಚು ಜಾಗ ಖಾಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಸುತ್ತಲೂ ಗೋಡೆಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದರು. ಗೋಡೆಯ ದಪ್ಪ ೧೦ ಇಂಚುಗಳು. ಒಲೆಯ ಗೋಡೆಯ ಹೊರಮೈಗೆ ಗದ್ದೆಮಣ್ಣು ಅಥವಾ ಅಂಟಿನ ಗುಣದ ಜೇಡಿಮಣ್ಣನ್ನು ನುಣುಪಾಗಿರುವಂತೆ ಸವರಿದರು. ಮೇಲಿನಿಂದ ಸಗಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರಿಸಿದರು. ಎರಡು ದಿನಕ್ಕೆ ಒಲೆಯ ಹೊರಮೈ ಒಣಗಿತು. ಒಳಮೈ ಒಣಗಲು ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿದರು.

೮೦ ಲೀಟರಿನ ಹಂದೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸಾರಿ ಅಡಿಕೆ ಬೇಯಿಸಲು ಆರು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಉರುವಲು ಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ. ಬೇಯುವ ಸಮಯ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳು. ಅನಂತರದ ಪ್ರತಿ ಹಂದೆ ಅಡಿಕೆ ಬೇಯಲು ಐದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಉರುವಲು ಸಾಕು. ೪೫ ನಿಮಿಷ ಸಮಯ ಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಂದಿನ ಒಲೆ ಇದ್ದಾಗ ಬೇಯಿಸಿದ ಅಡಿಕೆ ತೆಗೆಯುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಬೆಂಕಿಯ ಉರಿ, ಹೊಗೆಯೆಲ್ಲಾ ಮೈ ಕೈ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಈಗ ಅಡಿಕೆ ಬೆಂದ ಮೇಲೆ ಉರಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಾತಾಯನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಂದರೆ ಚಿಮಣಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡರಾಯಿತು. ಹೆಂಗಸರು ಬೇಕಾದರೂ ಬೆಂದ ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಾಕಬಹುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣರ ಪತ್ನಿ ಮಂಗಳ.

ಬೇನಾ ಒಲೆಯ ಹಿಂದಿನ ಬೇಳೂರ ಸುಬ್ರಾಯರು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸುಧಾರಣೆ ಹಾಗೂ ನವೀನತೆಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿದರು. ಬೇನಾ ಒಲೆ ಮಣ್ಣಿನದಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಸೂಕ್ತ ಮುಚ್ಚಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಳಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಉರಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದಾಗ ಹೆಚ್ಚು ಉಷ್ಣತೆ, ತಗ್ಗಿಸಿದಾಗ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಂದೆಯನ್ನು ಉರಿಯು ಒಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ಸುತ್ತುತ್ತದೆ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಸರಿಪಡಿಸಲು ಕೆಲವೊಂದು ಆಧುನಿಕತೆಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವುದನ್ನು ಮನಗಂಡರು. ಅವೇ ಇಟ್ಟಿಗೆ, ಸಿಮೆಂಟ್ ಮುಂತಾದವು.

ಹೀಗೆ ಬೇಸು (ಬೇಳೂರು ಸುಬ್ರಾಯ) ಒಲೆ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಒಲೆ ನಿರ್ಮಿಸುವ ವಿಧಾನವೆಲ್ಲಾ ಬೇನಾ ಒಲೆಯಂತೆಯೇ ಆದರೂ ಒಳಗೆ ವಾತಾಯನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸರಿಯಾಗಿರಲು ಅಷ್ಟಕೋನಾಕೃತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದರು. ನಾಲ್ಕು ಚಿಮಣಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟರು. ಸಿಮೆಂಟ್ ಗೋಡೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಒಲೆಯ ಬಾಯಿ ಹಾಳಾಗದಿರಲು ಕಬ್ಬಿಣದ ರಾಡ್ ಹಾಕಿದರು. ಒಲೆಗೆ ಮುಚ್ಚಳವನ್ನೂ ಮಾಡಿದರು. ಹಂದೆಯನ್ನು ಸುಮಾರು ೧೧ ಡಿಗ್ರಿ ಕೋನದಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಸಿ ಒಲೆಯೊಳಗೆ ಜೋಡಿಸಿದರು.

ಮೊದಲಬಾರಿ ೮೦ ಲೀಟರಿನ ಹಂದೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ ಬೇಯಲು ಅರ್ಧಗಂಟೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಕಾಯಿತು. ಉರುವಲು ಪ್ರಮಾಣ ಸುಮಾರು ಎಂಟು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ. ಆಮೇಲೆ ಕೇವಲ ೨೦ ನಿಮಿಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಅಡಿಕೆ ಬೇಯಲು ತೊಡಗಿತು. ಬೇನಾ ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಉರಿಯು ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಟ್ಟಿಗೆಯು ಬೇಗ ಬೇಗ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಿಮೆಂಟಿನ ಒಲೆಯಾದ ಕಾರಣ ಬಿಸಿಯ ಪ್ರಮಾಣ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಅಡಿಕೆ ಪೂರ್ತಿ ಬೇಯುವ ಮೊದಲೇ ಉರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದರೂ ಒಲೆಯ ಬಿಸಿಗೆ ಅಡಿಕೆ ಬೇಯುವಷ್ಟು ಬಿಸಿ ಇತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಬೆಂದ ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಹಂದೆಯಿಂದ ತೆಗೆಯುವಾಗ ಒಲೆಯು ಕೈಗೆ ತಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಅಡಿಕೆ ಬೇಯಿಸಲು ಒಬ್ಬ ಕೂಲಿಯಾಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕಿತ್ತು. ಹಂದೆಗೆ ಅಡಿಕೆ ಹಾಕುವುದು, ಉರಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು, ಅಡಿಕೆ ತಿರುವುವುದು ಹಾಗೂ ಉರಿ ಸರಿಪಡಿಸುವುದು. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಬೆಂದು ಬಿಡುವ ಅಡಿಕೆ ತೆಗೆಯುವುದು, ತೆಗೆದ ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಒಣಗಲು ಹಾಕುವುದು ಇವೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಆಗುವ ಕೆಲಸಗಳು.

ಬೇನಾ ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ ನಿಧಾನ ಬೇಯುವ ಕಾರಣ ಮನೆಯವರೇ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬೇರೆ ಕೆಲಸಗಳೊಂದಿಗೆ ಇದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರಿಂದ ಕೂಲಿ ಬೇಕೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಸುಮಾರು ೧೦೦ ಇಟ್ಟಿಗೆ, ಸಿಮೆಂಟ್, ಕಬ್ಬಿಣದ ಚೌಕಟ್ಟು ನಿರ್ಮಾಣ ಹೀಗೆ ಬೇಸು ಒಲೆಯ ನಿರ್ಮಾಣದ ಖರ್ಚು ೧೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ದಾಟದು. ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬಾಳಿಕೆ, ಮಳೆಗಾಳಿಗೆ ಹೆದರದು. ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳೂ ಇವೆ.

ಅಡಿಕೆಗೆ ಬೆಲೆ ಇದ್ದಾಗ ಬೇಸು ಒಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಭಾರವೆನಿಸದು. ಬಡವರಿಗೆ ಬೇನಾ ಒಲೆಯೇ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಬೇನಾ ಒಲೆಯ ಖರ್ಚನ್ನು ಮಾಮ್‌ಕೋಸ್ ಕೊಡುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ರೈತರಿಗೆ ಯಾವ ಖರ್ಚೂ ಆಗದು.

ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಉರುವಲು ಉಳಿತಾಯದ ಕ್ರಾಂತಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುವಾಗ ಬಯಲುಸೀಮೆಯಲ್ಲೂ ಅದು ಜಾರಿಯಾಗಲೇಬೇಕು. ಅಡಿಕೆ ಬೆಳೆಯೇಗ ಗುಡ್ಡಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅರೆ ಮಲೆನಾಡು, ಬಯಲುಸೀಮೆಗಳಲ್ಲೂ ಇದೆ. ಚಾಲಿ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಉರುವಲು ಬೇಡ. ಬೇಯಿಸಿ ಕೆಂಪಡಿಕೆ ಮಾಡುವವರೆಲ್ಲಾ ಈ ವಿಧಾನವನ್ನೇ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಉರುವಲಿನ ಚಿಂತೆ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ.

***

ಟನ್ ಟನ್ ಮಾವಿನಮರಗಳು

ರಾಮನಗರ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಎಂದರೆ ಬಂಡೆಗಳು, ಬೆಟ್ಟಗಳು, ದೇವೇಗೌಡ, ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತರ ಬರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅಚಲವಾಗಿ ನಿಂತು ಇನ್ನೂ ಫಸಲು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಮಾವಿನತೋಪುಗಳ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಕೇಳಿದರೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಾದಾಮಿ, ರಸಪೂರಿ, ನೀಲಂ, ತೋತಾಪುರಿ, ಮಿಡಿಮಾವು, ಗೊಲ್ವೆಮಾವು ಹೀಗೆ ಕಸಿ ಮಾಡಿದ್ದು, ಒಳ್ಳೆಯಿಂದ ಎಬ್ಬಿಸಿದ್ದು ಮುಂತಾದ ಹತ್ತಾರು ತೋಪುಗಳು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲ!

'ಶಾನುಭೋಗನ ಹಳ್ಳಿಯ ಮೂಡು ತಿಮ್ಮೇಗೌಡರ ತೋಪು, ಡಾ||ವೆಂಕಟೇಗೌಡ, ಡಾ|| ರಾಜು, ಗುಂಡಪ್ಪ ಮುಂತಾದವರ ತೋಪುಗಳಲ್ಲಿರುವ ತಾತಮಾವಿನಮರಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ಅಚ್ಚರಿ, ಖುಷಿಯ ವಿಷಯ.

ಅಂದು ಅವೆಲ್ಲಾ ರಾಗಿ ಹೊಲಗಳು. ಬೇರೇನೋ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಸಾಹಿ ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ನೀಡಿದ ಕಸಿ ಗಿಡಗಳವು. ೪೫ ಅಡಿಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟರು. ಬಾವಿಯಿಲ್ಲದ ತೋಪುಗಳು. ಆದರೆ ಕೆರೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಇವೆ.

ಅದೇ ಶಾನುಭೋಗನ ಹಳ್ಳಿಯ ಮರವೊಂದು ಒಂದು ಲಾರಿ ಅಂದರೆ ಎಂಟು ಟನ್ ಹಣ್ಣು ಬಿಡ್ಡಿತ್ತು. ಅದು ಫಸಲು ಹೊತ್ತಾಗ ನೋಡಲು ಗಾಡಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದವು ಎನ್ನುವ ರೋಚಕ ದೃಷ್ಟಾಂತ ವಿರಲೇನಳ್ಳಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಅವರಿಂದ.

ಕುರುಬರಹಳ್ಳಿ ಕಲಗಚ್ಚಿನ ಹಣ್ಣಿನ ಮರ ಸಹ ೨೫ ಅಡಿ ಸುತ್ತಳತೆಯಿತ್ತು. ಅಷ್ಟೇ ಹಣ್ಣು ಬಿಡ್ಡಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹೊಲದ ತುಂಬಾ ಅದೇ ನಿಂತಿದೆ ಎಂದು ತಿರುಮಲೇಗೌಡರು ಕಡಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಅನ್ನೋ ದುಃಖದ ಕತೆಯೂ ಅವರಲ್ಲುಂಟು.

ಕುರುಬರಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟ ಸಿದ್ದೇಗೌಡರ ತೋಟ ಸಹ ಅಷ್ಟೇ ಹಳೆಯದು. ತಾತ ಸಿದ್ದೇಗೌಡರು ನೆಟ್ಟ ಮರಗಳು. ಗುಡ್ಡ, ಬೆಟ್ಟ, ದಿಣ್ಣೆ, ಕಲ್ಲು ತುಂಬಿದ ೨೫ ಎಕರೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ತಾತಂದಿರಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದೊಂದೂ ಒಂದೊಂದು ಗುಂಟೆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನಾವರಿಸಿವೆ. ದೇವಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಎಕರೆ ಕೆರೆಯಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ಬಾಂದಾರಗಳಿವೆ. ಇಡೀ ಜಮೀನನ್ನು ಸಮಪಾತಳಿ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾವಿನಮರಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಜಮೀನಿನ ತಗ್ಗಿನಲ್ಲೂ ಒಂದು ಕೆರೆಯಿದೆ.

೨೫ ಬಾದಾಮಿ, ರಸಪೂರಿ ಮರಗಳು ಕನಿಷ್ಠ ಒಂದು ಟನ್ ಮಾವಿನಹಣ್ಣು ಪ್ರತಿ ಸಾರಿ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಉಳಿದವುಗಳೆಲ್ಲಾ ೫-೬ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್, ಕನಿಷ್ಠ ಒಂದು ಟನ್ ಮಾವಿನಹಣ್ಣು ಪ್ರತಿಸಾರಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕನಿಷ್ಠ ಇಳುವರಿ ನೂರು ಟನ್, ಗರಿಷ್ಠ ಇನ್ನೂರು ?!

ಎಂತಹ ಬರದಲ್ಲೂ ಫಸಲಿಗೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೊಯ್ಲಿ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ, ಎಸ್.ಎಂ. ಕೃಷ್ಣ ಹಾಗೂ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ವರ್ಷ ಮಾತ್ರ ಮಾವೆಲ್ಲಾ ಹಾಳಾಯ್ತು ಎನ್ನುವ ಡೈರಿ ಲೆಕ್ಕ ಇದೆ.

ಪುಟ್ಟಸಿದ್ದೇಗೌಡರೇ ಸ್ವತಃ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎರಡೂವರೆ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರವಿರುವ ಜಮೀನಿನಿಂದ ಉರದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ತೋಪಿಗೆ ನೀರು ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಗೊಬ್ಬರ, ಕೊಂಬೆ ಸವರುವುದು ಹೀಗೆ ತೋಪನ್ನು ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಡಲು ಸದಾ ಶ್ರಮ. ದಿನಾಲೂ ರಾಮನಗರದಿಂದ ಎರಡೂ ಹೊತ್ತು ಬಂದು ತೋಪಿನಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಏಳೆಂಟು ರೀತಿಯ ರೋಗಗಳು ಮರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿವೆ. ಕೆಲವು ಸತ್ತುಹೋದವು. ಆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ರತ್ನಗಿರಿ, ಸೇಂದೂರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟಿದ್ದೇವೆಂದು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೀರು ಹೊರಹೋಗದಂತೆ ಬದುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಹ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. “ಒಳ್ಳೆ ತೋಟ ನೋಡಲು ಸಿಕ್ಕರೆ ತಿರುಪತಿಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎನ್ನುವ ಕೃಷಿ ಉತ್ಸಾಹ ಗೌಡರದು.

ಸಾವಿರಾರು ಕಾಯಿ, ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ, ವಿದೇಶದಿಂದ ಬಂದ ಈ ಮರಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಹಣ್ಣುಗಳ ರುಚಿ, ಗಾತ್ರ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಮಾನದಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮುಂದಿರುವ ಈ ತೋಪು ಹೆಚ್ಚು ಗಳಿಕೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

***

ಪರಂಪರೆಯ ಕೊಂಡಿ ಮಾಳಂಜಿ

ಉತ್ತರಕನ್ನಡದ ಮಾಳಂಜಿಯ ಅಪ್ಪಮರದ ಕೆಳಗೆ ಅಂದು ಜನಜಾತ್ರೆ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಆರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕುಳಿತವರು ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಜನ. ಆಮೇಲಾಮೇಲೆ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲಾ ಯಾರದೋ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕುಡುಗೋಲು ಹಿಡಿದು ಲುಂಗಿ ಉಟ್ಟು ಬರುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರೆಲ್ಲಾ ಪಿಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ನಾಗಪ್ಪನಾಯ್ಕ ಬಂದ ನಾಗಪ್ಪನಾಯ್ಕ. ಅವನೊಂದಿಗೆ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮರಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಮೊದಲು. ಎಲ್ಲರೂ ಸರಸರನೆ ಮರ ಹತ್ತಿ ಚಕಚಕನೆ ಮಿಡಿಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಗೊಣಿಚೇಲ, ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಚೀಲಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತುಂಬಿ ಇಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾಲ್ಕಾರು ತಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಮರವೆಲ್ಲಾ ಖಾಲಿ. ಅದೋ ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಅಷ್ಟೆ. ಮತ್ತೆರೆಡು ತಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಯ್ತು ಮಿಡಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಖಾಲಿ. ಜನರೂ ಖಾಲಿ. ನಾಗಪ್ಪನಾಯ್ಕ ಹಣ ಎಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹತ್ತು ಸಾವಿರ, ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ, ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸಾವಿರ, ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಸಾವಿರದ ಆರುನೂರು. ಕೊಡುವವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಕೊಟ್ಟು ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ಜೇಬಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಹಿಂದೆ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಹೊಡೆದಾಟವಾಗಿದ್ದೂ ಇದೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ನಂಗೆ ನಂಗೆ ಅನ್ನೋ ಗದ್ದಲ, ಹಕ್ಕು ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಹೋರಾಟ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಉಂಟು. ಈಗ ಜನರೇ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ದಿನ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮಿಡಿ ಬೆಳೆದದ್ದು ನೋಡಿ ದಿನ ನಿರ್ಧಾರ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ನಾಗಪ್ಪನಾಯ್ಕ.

ಇದು ಮಾಳಂಜಿಗ್ರಾಮದ ಕೆಳಗಿನಮನೆಯ ನಾಗಪ್ಪನಾಯ್ಕರ ಹೊಲದ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ಜೀರಿಗೆ ಮಾವಿನಮರದ ಕತೆ.

ಇದೀಗ ಮೂರೂ ನಾಲ್ಕೂ ತಲೆಮಾರು ಕಂಡಿದೆ. ಅಡಿಕೆಗೋ, ಭತ್ತಕ್ಕೋ, ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ, ಕೈಸಾಲ, ಮನೆಸಾಲ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲವನ್ನೂ ಈ ಮರ ಕಂಡಿದೆ.

ಉರು ಕೇರಿ ದಾಟಿ, ಸುತ್ತಲ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ದಾಟಿ, ತಾಲ್ಲೂಕು ದಾಟಿ, ಜಿಲ್ಲೆ ದಾಟಿ, ರಾಜ್ಯ ದಾಟಿ ದೇಶವನ್ನೂ ದಾಟುವಷ್ಟು ಪರಿಮಳ ಹೊಂದಿದೆ. ತಾತಜ್ಜನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇದರೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಇರುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಗುಣ ಕೇಳಿ ಬಂದವರು, ವಾಸನೆ ಕೇಳಿ ಬಂದವರು, ರುಚಿ ನೋಡಿ ಬಂದವರು, ಕೊನೆಗೆ ಸುದ್ದಿ ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿ ಬಂದವರು ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲಾ ಖಾಯಂ ನೆಂಟರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಚ್ಚಿದ ಬೇಡಿಕೆ, ಮಾಡಲಾಗದ ಪೂರೈಕೆ ಜೀರಿಗೆಮಿಡಿಯ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ.

ಕೆಲವರದು ವರ್ಷದ್ದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಖಾಲಿ. ಕೆಲವರದು ಎರಡು ವರ್ಷ, ಕೆಲವರದು ಐದು ವರ್ಷ ಬಾಳಿಕೆ ಬಂದ ದಾಖಲೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಜೀರಿಗೆ ಕಂಪು ಹೋಗಿಲ್ಲ, ಕೊಬ್ಬರಿ ರುಚಿ ಕೆಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಹಳಸಿಲ್ಲ, ಕೊಳತಿಲ್ಲ ಗುಣಗಾನ.

ಒಂದು ಗುಂಟೆಯಷ್ಟು ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹರಡಿಕೊಂಡ ಮರ ಬಿರುಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆ. ಗಾಳಿ, ಸಿಡಿಲು, ಗುಡುಗುಗಳಿಗೆ ಎದೆಯೊಡ್ಡಿದೆ. ನೆಲದೊಳಗೆ ಅದ್ಯಾರು ಅಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೋ ಅವರೇ ರುಚಿಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರಬೇಕು. ಹೊಳೆದಂಡೆಯದು ಮಾತ್ರ ರುಚಿ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಅಪವಾದ ಕೂಡ.

ಮಾಳಂಜಿಗಿಂತಲೂ ರುಚಿಯಾದ, ದೀರ್ಘ ಬಾಳಿಕೆಯ, ಸುವಾಸನಾಯುಕ್ತ ತಳಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕವಿವೆ. ಆದರೆ ಅತಿ ಪ್ರಚಾರದ ಕಾರಣ ಮಾಳಂಜಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯ. ಹೆಚ್ಚು ಹಣಪ್ರಿಯ.

ಇದರ ಕಸಿಗಿಡಗಳೂ ಈಗ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿವೆ. ಅನೇಕರು ಮರ ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡರೆ ನೂರೇ ಮಿಡಿಗಳು ಗತಿ. ಅದರ ಬದಲು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಿಡ ನೆಡುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದೆನ್ನುವ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಇದೇ ಒಳ್ಳೆಯ ತೀರ್ಮಾನ. ತಳಿ ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮಾಳಂಜಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

***

ಗಮ್ಲೆಸ್ ಹಲಸು

ವಿಲಿಯಂ ಲುಸ್ರಾದೋ ಅವರದು ಒಂದೇ ಹರ. ಭಟ್ಟರೆ, ನಮ್ಮ ಮಾವನ ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಲಸಿನ ಮರವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೇಣವೇ ಇಲ್ಲ. ಅದರದೊಂದು ಕಸಿ ಮಾಡಿಕೊಡಿ ಮಾರಾಯ್ತೇ.

ಅಂತೂ ಒಂದು ದಿನ ಮಂಗಳೂರಿನ ಕುದುಪ್ಪಾಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಿಮೋತಿ, ಮೆನೆಂಜಿಸ್‌ರವರ ಮನೆಗೆ ಹೋದದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಹಲಸಿನಹಣ್ಣು ನೋಡಿದ್ದು, ತಿಂದದ್ದು, ಒಂದಿಷ್ಟು ಗೆಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತಂದದ್ದು ಎಲ್ಲಾ ಆಯಿತು.

ಮೆನೆಂಜಿಸ್ ಹೇಳುವಂತೆ, ಅವರ ನೆಂಟರಾರೋ ಮಲೇಸಿಯಾದಿಂದ ತಂದ ಹಣ್ಣಿನಲ್ಲಿರುವ ಬೀಜ ಹೀಗೆ ಆದದ್ದು. ಅಷ್ಟೆ, ಬೇರೆ ಮಾಹಿತಿ ಇಲ್ಲ. ಮರ ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಪಕ್ಕ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ವರ್ಷಂಪ್ರತಿ ಫಸಲು. ನೂರಕ್ಕೆ ಕಮ್ಮಿಯಿಲ್ಲ. ತಿನ್ನಲು ರುಚಿ, ಕೊಬ್ಬರಿ ತಿಂದಂತೆ. ಹಣ್ಣನ್ನು ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಕತ್ತರಿಸಬಹುದು. ಕೈಗೆ ಅಂಟಾಗಿರುವ ಮೇಣ ಹತ್ತದು.

ಸುಮಾರು ೫೦ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಕಸಿ ಮಾಡಿದೆ. ೨೫ ಗಿಡಗಳು ಯಶಸ್ವಿ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಲುಸ್ರಾದೋ ಒಯ್ದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಳೆಯಮರದ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ೧೩ ಗೆಲ್ಲು(ಕಡ್ಡಿ)ಗಳನ್ನು ಕಸಿ ಮಾಡಿದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಆಯಿತು. ಮೂರನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲೇ ಹಣ್ಣು ಬಂತು.

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನೂರು, ಆಮೇಲೆ ಇನ್ನೂರು. ಈಗಂತೂ ಮರದ ತುಂಬಾ ಹಲಸು. ಸಣ್ಣಗಾತ್ರ. ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ೨೫ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ. ಮೂಲತಳಿಯ ರುಚಿಯೇ ಬಂದಿದೆ. ನಾರಿನ ಅಂಶವಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ತಿಂದರೂ ಗ್ಯಾಸ್ ಆಗದು. ಅಜೀರ್ಣ ಆಗದು.

ಆಮೇಲೆ ಬೀಜ ಹಾಕಿ ಗಿಡವನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಕೆಲವು ತುಳವ, ಕೆಲವು ಅಂಟುಮೇಣ. ತಾಯಿಯ ಗುಣ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ. ಕಸಿಯೇ ಆಗಬೇಕು. ಆಗ ಹುರುಪಿತ್ತು. ಕಸಿಗಿಡಗಳ ತಯಾರಿಕೆ ಕೊಡಗು, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು, ತುಮಕೂರು, ಉತ್ತರಕನ್ನಡ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಮೈಸೂರು ಹೀಗೆ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಜಿಲ್ಲೆ, ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೂ ಹೋಯಿತು. ಸಾವಿರಾರು ಗಿಡಗಲೂ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಸೇರಿಕೊಂಡವು.

ಮೊದಲಿಗೇ ನಮ್ಮ ಪಕ್ಕದೂರಿನ ಮಿಂಚಿಕಲ್ಲು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಶೆಟ್ಟಿಯವರೂ ಕಸಿಗಿಡ ಒಯ್ದರು. ತಮ್ಮ ನರ್ಸರಿಯಲ್ಲೇ ಬೆಳೆಸಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಸಿ ಮಾಡಿದರು. ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಸುದ್ದಿಯಾಗಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲೂ ಬಂತು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅನುಶೋಧನಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದವರು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಶೆಟ್ಟಿಯವರಿಗೆ ಅನುಶೋಧಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಅವರೂ ಸಾವಿರಾರು ಗಿಡ ಮಾರಿರಬಹುದು. ಹಲಸಿನಹಣ್ಣನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದಾಗ ಮೇಣ ಅರ್ಥಾತ್ ಅಂಟು ಇಲ್ಲವೇ ಎಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ. ಆ ಒಳಗಿರುವ ದಿಂಡಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬೆವರಹನಿಯಂತಹ ಬಿಳಿದ್ರವ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರದು ಅಂಟಲ್ಲ. ಅಂಟಿನ ರೀತಿ ಅಷ್ಟೆ. ಬೇರೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಅಂಟುಮೇಣವಿಲ್ಲ.

ಇದರ ತೊಳೆಯೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಸಿಪ್ಪೆಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಡುಗೆಗೆ ಬಳಸಬಹುದು. ಅವೂ ರುಚಿಯಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಕತ್ತರಿಸಿದಾಗ ಅಂಟು ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದ ಕಾರಣ ಇನ್ನು ರೇಜಿಗೆ ಎನ್ನುವವರು ಬೆಳೆಯಬಹುದು, ತಿನ್ನಲೂಬಹುದು. ಅರಬಿಯವರ ಗಡ್ಡಕ್ಕಂತೂ ಈ ಹಲಸು ತಿಂದರೆ ಮೇಣ ಹತ್ತದು. ಗಡ್ಡ ಬೋಳಿಸುವ ಕಾಲವೂ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸುಳ್ಳಾದ ಬೆಳ್ಳಿಪ್ಪಾಡಿಯ ಅರವತ್ತೊಂಬತ್ತು ವರ್ಷದ ಮಹಾಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟರು ಹದಿನೇಳು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಕಥೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು.

***

ಮಂಗಳಿಗೆ 'ಸುಗಂಧಿ' ಮಾತ್ರ ಬೇಡಂತೆ

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಗಳ ಅಭಿಯಾನ ಶುರುವಾಗಿತ್ತು. ಯಾವ ಊರಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ೫೦-೬೦ ಮಂಗಳಗಳ ಹಿಂಡು. ಹಿತ್ತಲಿನ ತರಕಾರಿಗಳು, ದೀವಿಗುಜ್ಜೆ, ಪೇರಲ, ಸೀತಾಫಲ, ಮಾವು ಇನ್ನು ತೋಟಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿದರೆ ಬಾಳೆ, ಹಲಸು, ಕೊನೆಗೆ ಅಡಿಕೆ, ತೆಂಗುಗಳೂ ಹಿಂಡಿನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಮಾಣಿಕ್ಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ಹಿಡಿಯಲು ಹೋದರೆ ಗಡವಾ ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವರು ಪರಚಿಸಿಕೊಂಡದ್ದೂ ಆಯಿತು. ಕೊಲ್ಲಲು ಮುಜುಗರ. ಕೆಲವರು ದೊಡ್ಡಮರದ ಬೋನು ಮಾಡಿಸಿ ಹಿಡಿದು ಭಟ್ಟಳದ ಕಾಡು, ಕೊಲ್ಲೂರಿನ ಕಾಡಿಗೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದೂ ಆಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಮತ್ತೊಂದು ಹಿಂಡು ಬಂದಿದ್ದೂ ಆಯಿತು.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬಾಳೆ ಬೆಳೆದು, ಗೊನೆ ಉಳಿದು ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನುವ ಕಾಲ ಯಾವಾಗ?

ಅದಕ್ಕುಪಾಯ ಶಿಕಾರಿಪುರದ ಮಲ್ಲೇಶಪ್ಪನವರು ನೀಡಿದರು. ಅದೇ ಸುಗಂಧಿ ಬಾಳೆ ಬೆಳೆಯುವಿಕೆ. ಇದು ಪೂವನ್ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿನ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ತಳಿ? ಆಂಧ್ರ, ಕೇರಳದಲ್ಲೂ ಇದೆ. ಹಣ್ಣಿನೋ ಹುಳಿ ಸಿಹಿ. ಆದರೆ ತಿನ್ನುವಾಗ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಬೀಜಗಳು ಬಾಯಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಕಚ್ಚನೆ ತಿಂದರೆ ಕಟ್ ಎಂದು ಹಲ್ಲೆ ಮುರಿಯಬಹುದು. ಗುಳುಗುಳುಂ ನುಂಗಿದರೆ ಜೀರ್ಣವಾಗದೇ ಭೇದಿ ಗ್ಯಾರಂಟಿ.

ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಳಿತ ಹಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೀಜಗಳು ಕರಗಿಹೋಗಿರುತ್ತವೆ. ಕಾಯಿ, ದೊರೆಗಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಜಗಳು ಕಲ್ಲಿನಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿ.

ಈ ತಳಿಯನ್ನು ತೋಟದ ಸರಹದ್ದಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಒಳಭಾಗಕ್ಕೆ ಏಲಕ್ಕಿ, ಪಚ್ಚಬಾಳೆ, ಕೆಂಪುಬಾಳೆ ಇನ್ಯಾವುದನ್ನಾದರೂ ಹಾಕಬಹುದು ಎಂದರು ಮಲ್ಲೇಶಪ್ಪ. ಅಂದಹಾಗೆ ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕು ಬಾಳೆ ಬೆಳೆಗೆ ಪ್ರಖ್ಯಾತ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಕೋಟ್ಯಾಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬಾಳೆಹಣ್ಣಿನ ವಹಿವಾಟು ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಪೂವನ್ ಅರ್ಥಾತ್ ಸುಗಂಧಿ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟರ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಗೊನೆಗಳಲ್ಲಿ ೨೦೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಯಿಗಳು.

ಮಂಗನ ಹಿಂಡು ದಾಳಿ ಇಟ್ಟವು. ಕಾಯಿ ತಿನ್ನುವುದು, ಪುಚ್ಚೆಂದು ತುಪ್ಪುವುದು, ಕಿಚಿಕಿಚಿ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಮತ್ತೊಂದು ಮರಕ್ಕೆ ಹಾರುವುದು. ಕೇವಲ ಹತ್ತೇ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಗಗಳೆಲ್ಲಾ ಪರಾರಿ.

ಸುಗಂಧಿ ಯಾ ಪೂವನ್ ಗೊನೆಗಳ ತೂಕ ಸರಾಸರಿ ೨೫ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ. ಬೆಲೆ ಕಡಿಮೆ. ವೈನ್‌ಗೋ, ಔಷಧಿಗೋ ಹೋಗುತ್ತದೆಯಂತೆ. ಅಂತೂ ಇದಕ್ಕೆ ಗಿರಾಕಿಗಳಂತೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಗೊನೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ ಎಂದಾದರೆ ಏಕೆ ಬೆಳೆಯಬಾರದು?

ಮಂಗನ ಕಾಟವಿರುವ ಜಾಗದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಈಗ ಪೂವನ್ ಸುಗಂಧಿಯದೇ ದರ್ಬಾರು. ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರವೇಶ ನಿಷಿದ್ಧ. ಉಳಿದ ಹಣ್ಣುಗಳಲ್ಲೂ ಇದೇ ರೀತಿಯ ತಳಿಗಳಿವೆಯೇ? ತಿಳಿದವರು ಹೇಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಂಗಗಳೇ ಮೇಲಾದಾವು.

***

ಕೆಳದಿ-ಕ್ಯಾಸನೂರಿನ ದೇಸೀ ತಳಿ

ಕೆಳದಿ ಸೀಮೆ ಹಾಗೂ ಕ್ಯಾಸನೂರು ಸೀಮೆ ಅವಳಿ ಸೀಮೆಗಳು. ಸುಮಾರು ನೂರು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ನೂರಾರು ಎಕರೆ ಅಡಿಕೆ ತೋಟವೂ ಸಹ ಕೆಳದಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹಳೆಯದು.

ಇಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆಯ ಎಕರೆವಾರು ಇಳುವರಿ ಕನಿಷ್ಠ ೩೦ ಕ್ವಿಂಟಾಲು! ಗರಿಷ್ಠ ೪೦ ಕ್ವಿಂಟಾಲು!!!

ಈ ಸೀಮೆಗಳ ಪ್ರತಿ ಉರು ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿದೆ. ಎರಡು ಗುಡ್ಡಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಕಣಿವೆ. ಕಣಿವೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕೆರೆ. ಕೆರೆಯ ಕೆಳಗೆ ತೋಟ. ತೋಟದ ಎರಡೂ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಹರಿದುಹೋಗಲು ಹೆಗ್ಗಾಡಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯ ತೂಬಿನಿಂದ ಹರಿದುಹೋಗುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಈ ಕೆರೆಗಳು ಬತ್ತುವುದು ಬಹಳ ಅಪರೂಪ.

ಕಾಗದಾಳಿ ಮಣ್ಣು ಅಂದರೆ ಕೆಂಪುಮಿಶ್ರಿತ ಗೊಚ್ಚು. ನೀರು ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಬಸಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತೇವಾಂಶವಿರುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ತೋಟಗಳಿಗೆ ಕೃಷಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿಸುವುದು, ನೀರು ಕಟ್ಟುವುದು ಇವೆಲ್ಲಾ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ. ಎಲ್ಲೋ ಒಂದೋ, ಎರಡೋ ಮರಕ್ಕೆ ಕೊಳೆದೋಗ ಬರುತ್ತದೆಯೇನೋ? ಬಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಬೋರ್ಡೋ ಸಿಂಪಡಣೆ.

ಮರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೂರು ಗೊನೆಗಳು ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ಒಬ್ಬರಿಂದ ಹೊರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಗೊನೆಯನ್ನು ಇಬ್ಬಾಗ ಮಾಡಿ ಇಳಿಸುವುದೇ ಸೈ. ಬುಡಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದು ಕತ್ತರಿಸಲು ತಾಕತ್ತು ಜಾಸ್ತಿ ಬೇಕು.

ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸೊಪ್ಪಿನಬೆಟ್ಟದಿಂದ ಸೊಪ್ಪು. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ದರಕು. ಇವುಗಳು ಖಾಯಂ. ಹತ್ತು-ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಮೇಲ್ಮಣ್ಣು.

ಎಕರೆಗೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಮರಗಳು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು. ಗಣ್ಣುಗಳೂ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ಉದ್ದನೆಯ ಮರಗಳು.

ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹಸುರು ಹೆಡೆಗಳು ಜೋತುಬೀಳುವುದೂ ಇದೆ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಳದಿಯಾಗುವುದೂ ಇದೆ. ಆದರೂ ಫಸಲು ಏರುಪೇರಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಬರನಿರೋಧಕ ತಳಿ.

ಬಿತ್ತನೆಗೆ ೩೦ರ ಪ್ರಾಯದ ಮರ, ಕಣ್ಣು ದೊಡ್ಡದು. ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇಳುವರಿ, ಒತ್ತೊತ್ತಾಗಿರುವ ಅಡಿಕೆಗೊನೆ, ಗಿಡ್ಡ ಗಣ್ಣು, ಗಿಡ್ಡ ಸೋಗ. ಹೆಚ್ಚು ಕೊಬ್ಬರಿ. ಸಾಧಾರಣ ತೊಗರು [ಚೊಗರು]. ತೆಳುಸಿಪ್ಪೆ. ಹಣ್ಣಾದ ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ನೀರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರೆ ಮೇಲ್ಮುಖ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇದು ಚಿಕಣಿಗಾಲೀ, ರಾಶಿಗಾಲೀ, ಚಾಲಿಗಾಲೀ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಬಯಲುಸೀಮೆಯವರಿಗಂತೂ ಬಲು ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚು.

ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಗರದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ. ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ. ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಸುಪಾರಿಗೆ ಬಳಕೆ. ಬೆಲೆಯೂ ದುಬಾರಿ. ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ಲೋಕಲ್ ಚಿಕ್ಕದು. ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡದ್ದು ದೊಡ್ಡದು. ಆದರಿದು ಚಪ್ಪಟೆಯಾಗಿ ದುಂಡಗೆ ದೊಡ್ಡದಿದೆ.

***

ಬರಡು ನೆಲದಲ್ಲಿರುವ ಬಂಗಾರದ ಹಣ್ಣು ಬಾರೆ

ದೀಪಾವಳಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹಣ್ಣಿನಂಗಡಿಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅರಿಸಿನದ ಸಣ್ಣ ಹಣ್ಣುಗಳು ಕುಳಿತಿರುತ್ತವೆ. ದಾರಿಹೋಕರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಾರೆ ಬಾರೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಅರಿಸಿನ, ಹಸುರು, ಕಂದುಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ನೈಲಾನ್ ಜಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಈ ಹಣ್ಣು ಅಪ್ಪಟ ಮುರಕಲ್ಲು, ಗೊರಚು, ಬರಡುನೆಲದ ಬೆಳೆ. ಏನೂ ಸತ್ಯವೇ ಇರದ ಮಣ್ಣಿನಿಂದಲೂ ಸಿಹಿ ಎತ್ತುವ ಛಾತಿ. ಸುಡುವ ಬಿಸಿಲು, ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟುವ ಚಳಿ, ಸುಳಿದುಹೋಗುವ ಮಳೆಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅರಳುವ ಮುಗುಳು.

ಮೊಟ್ಟೆ ಆಕಾರ, ಗುಂಡಗೆ ಹಾಗೂ ಚಪ್ಪಟೆ ಮೂರು ರೀತಿಗಳಿವೆ. ಅನೇಕ ಜಾತಿಗಳಿವೆ. ನಾಟಿ ತಳಿಗಳೂ ಇವೆ. ಹೈಬ್ರಿಡ್‌ಗಳೂ ಇವೆ.

ನೀರು ಬಸಿದುಹೋಗುವ ಉಸುಕು ಮಿಶ್ರಿತ ಭೂಮಿ ಆದೀತು. ಮಡ್ಡಿ, ಕಲ್ಲುಬೆಟ್ಟು, ಯಾವುದೇ ಭೂಮಿ ಆದೀತು. ೧೮ ಅಡಿಗಳ ಅಂತರ ಮೂರು ಚದುರ ಅಡಿ ಆಳದಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿ.

ಎರೆಮಣ್ಣು, ಗೊಬ್ಬರ, ಉಸುಕು ಸಮಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿಗೆ ತುಂಬಿ ಅಣಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಹದಿನೈದು ದಿನ ಹಾಗೇ ಬಿಡಬೇಕು.

ಬೀಜದಿಂದಲೇ ಸಸಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಕಸಿ ಸಹ ಮಾಡಬಹುದು. ಕಣ್ಣುಕಸಿ, ಗೊಟಿ ಎರಡೂ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಕಣ್ಣುಕಸಿ ಮಾಡಲು ನಾಟಿ ತಳಿಯ ಬೀಜದಿಂದ ಗಿಡ ಎಬ್ಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕ.

ಕಸಿ ಮಾಡಿ ವರ್ಷ ಕಳೆದ ಗಿಡವನ್ನು ಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟರೆ ಅದೇ ವರ್ಷ ಕಾಯಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಶೀಘ್ರ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಎರಡು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ನೀರು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ಕೊಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ವರ್ಷದಿಂದ ವಿಪರೀತ ಫಸಲು. ಒಂದು ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಕೇವಲ ಗಿಡವೊಂದಕ್ಕೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂಗೆ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳು.

ಏಪ್ರಿಲ್ ವೇಳೆಗೆ ಗಿಡವನ್ನು ಛಾಟಣಿ ಮಾಡುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಅನಗತ್ಯ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು, ಎಲೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ತೆಗೆಯಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಉಂಗುರಕಣಿ ಮಾಡಿ ಮಳೆ ಬರುವ ಮೊದಲು ಗೊಬ್ಬರ ನೀಡಬೇಕು. ಗಿಡವೊಂದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಬುಟ್ಟಿ ಗೊಬ್ಬರ ಕೊಡಬೇಕು.

ಇಂಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬಬಲಾದದ ಕಲ್ಲಣ್ಣ, ರಾಯಪ್ಪ, ಗೋವಿಂದಪ್ಪ, ಈಶ್ವರಪ್ಪ ಮೊದಲಾದವರು ತಮ್ಮ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಗೆ ಇದರ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಗೆ ಗೊತ್ತು! ಹೂವು ಬಂದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮರಕ್ಕೆ "ಗರ್ಡಿಂಗ್" ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕಲ್ಲಣ್ಣ.

ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ತಮಗೆ ಆಹಾರ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು ಎನ್ನಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ತೊಗಟೆಯ ಮೂಲಕ ಬೇರಿಗೆ ಕಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದೇ ಗರ್ಡಿಂಗ್ ಕೆಲಸ. ಗಿಡದ ಬೊಡ್ಡೆಗೆ ಉಂಗುರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೆಂಗಿನಕಡ್ಡಿ ಆಳ, ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಗೀರು ಹಾಕುವುದು. ಇದರಿಂದ ಗಿಡದ ಫಸಲು ಎರಡು-ಮೂರು ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ಬಬಲಾದದ ಬಾರೆ ರೈತರು ತಲಾ ಎರಡು ಎಕರೆಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೂರು ಗಿಡ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ವಾರ್ಷಿಕ ಒಂದೂವರೆ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಲಾಭ. "ಪಡಿ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಝಡಿ ರೊಕ್ಕ" ಎಂದು ನಗುತ್ತಾರೆ ಕಲ್ಲಣ್ಣ ಖ್ಯಾದಿ.

***

ಕನ್ನಡ ಚಹಾ!

"ಚಹಾ ಖಂಡಿತಾ ಬೇಡ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಶ್ರೀಪದ್ಮೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕನಿಷ್ಠ ೨೫ ಸಿಂಪಡಣೆಗಳಿವೆ. ನೀವೆಲ್ಲಾ ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವುದು ರಾಸಾಯನಿಕ ವಿಷವೇ ಹೊರತು ಸೊಪ್ಪಿನ ಚಹಾ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವಿವರಣೆ.

ನೋಡಲು ದೂರದ ಅಸ್ಸಾಂಗಿ ಹೋಗಬೇಕಿಲ್ಲ. ಪಕ್ಕದ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿಗೆ ಹೋದರೆ ಸಾಕು. ಮೂಡಿಗರೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಐದು ಚಹಾ ತೋಟಗಳು, ಕೊಪ್ಪ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಐದು, ಒಟ್ಟು ಮೂರು ಸಾವಿರದ ಮುನ್ನೂರು ಎಕರೆ.

ಕಳಸದಿಂದ ಕುದುರೆಮುಖಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಎಡಕ್ಕೆ ಹಿರೇಬೈಲು. ಅಲ್ಲಿರುವುದು ಗುಮ್ಮಾನ್‌ಖಾನ್ ತೋಟ. ಬೆಳಗಿನ ಇಬ್ಬನಿಯನ್ನು ಸರಿಸುತ್ತಾ ಚಹಾ ಚಿಗುರು ಕೊಯ್ಯುತ್ತಲೋ, ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸುತ್ತಲೋ, ಗಿಡವನ್ನು ಬೋಳು ಮಾಡುತ್ತಲೋ ಇರುವ ನೂರಾರು ಕೆಲಸಗಾರರು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಾಲದ ತೋಟ. ಉದಕಮಂಡಲದಿಂದ ಚಹಾಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ತಂದು, ಮಡಿಗಳಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು, ಮೇಲಿನಿಂದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಚಪ್ಪರ ಮಾಡಿ ಬೆಳೆಸಿದ್ದಂತೆ. ಅಂದು ಹಸುರುಮನೆ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದ ತೋಟ ಹಾಗೂ ಗಿಡಗಳು. ತಾತಜ್ಜನ ವಯಸ್ಸಿನವು. ಹಳೆಯ ನೆನಪಾದ ಕೂಡಲೇ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುತ್ತವೆ.

ತೋಟಕ್ಕಾಗಿ ದಟ್ಟ ಕಾಡು ಕಡಿದು, ನೆಲ ಹದಗೊಳಿಸಿ, ಸಿಲ್ವರ್ ಓಕ್ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಗಾಗಿ ನೆಟ್ಟು ಮಾಡಿದ ತೋಟ. ೫೦೦ ಎಕರೆ ಎಂದರೆ ಅದೆಷ್ಟು ಜೀವವೈವಿಧ್ಯಗಳಿದ್ದವೋ, ತೊರೆಗಳು ಝರಿಗಳು, ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಗಳು...

ನೆಟ್ಟ ಮೂರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ತಲೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಪೊದರುಗಳಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಗೊಬ್ಬರ ನೀಡುವುದು, ರೋಗ, ಕೀಟಗಳಿಗೆ ಸಿಂಪಡಣೆ ಹಾಗೂ ಚಿಗುರು ಕೊಯ್ಯುವುದು. ನಿರಂತರ ಕೆಲಸ. ನಿರಂತರ ಬೆಳವಣಿಗೆ.

ಈ ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನವೂ ಉಸಿರಾಡಲು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎಂದು ಗೋಳು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೂಲಿಗಳೂ ಸಹ ವಿಷವನ್ನೇ ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಯಾರೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ತೋಟದ ಮಾಲಿಕರು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದಾರೋ, ವಿದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದಾರೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೋ ಒಮ್ಮೆ ಸಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೃಹಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ, ಇರುತ್ತಾರೆ, ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳೆಲ್ಲಾ ಆಯಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳದು.

ಕೂಲಿಗಳು ಇಲ್ಲಿಂದ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪಕ್ಕದ ಕುದುರೆಮುಖದ ಸ್ಥಿತಿ ಇವರಿಗಿಲ್ಲ. ದಿನಸಂಬಳ, ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಭತ್ಯೆ. ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ, ರೋಗಗಳಿಗೆ, ಕೊನೆಗೆ ಪೆನ್ಷನ್ ಸಹಾ ಉಂಟು. ಇದೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾಲದ ಪದ್ಧತಿ. ಯಾವ ಸುಖಸಂತೋಷಗಳಿಗೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ.

ಕೊರತೆ ಹೇಗಾದೀತು. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎಕರೆಗೆ ಎರಡು ಟನ್ ಚಹಾಪುಡಿ ಉತ್ಪಾದನೆ. ೫೦೦ ಎಕರೆಗೆ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಟನ್!

ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಇದರಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಬೇಡವೆಂದರು. ಆದರೆ ಕೆಳಗಿರುವ ಕಾಫಿ ತೋಟದ ರೈತರು “ಅವರು ನೀಡುವ ಗೊಬ್ಬರವೆಲ್ಲಾ ಹರಿದು ನಮ್ಮ ತೋಟಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ ನಾವು ಗೊಬ್ಬರ ಕೊಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಕಣ್ಣರಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಬರೀ ವಿಷ. ಈಗಾಗಲೇ ಇವರ ತೋಟ, ಪಕ್ಕದ ಕಾಡು, ನದಿ, ನೆಲ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಳು ಮಾಡಿದೆ ಎಂದರೆ ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ ಬಿಡಿ.

ಕಾಫಿ ತೋಟ ಪುಟ್ಟ ಕಾಡಿನಂತೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಚಹಾ ತೋಟದಲ್ಲಿ ನಖಶಿಖಾಂತ ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡ ಸಿಲ್ವರ್ ಓಕ್ ಮರಗಳು ಫರ್ಲಾಂಗ್‌ಗೆ ಒಂದು ನಿಂತಿರುತ್ತವೆ. ಉಳಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಚಹಾ, ಚಹಾ, ಚಹಾ... ಮಾನೋಕಲ್ಚರ್.

ಬುಡದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದಿಷ್ಟು ಚಹಾಗಿಡಗಳನ್ನು ಮಧ್ಯದ ಕೊಂಬೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕವಲುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಮೂರು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಕ್ಷೌರ ಮಾಡಿದರೂ ನೂರು ವರ್ಷ ಬದುಕುತ್ತವೆ ಎಂದರು ಮ್ಯಾನೇಜರ್.

ಇದನ್ನೇ ಚವುಲದ ಹಬ್ಬವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ ಗಂಡಸರು. ಚಿಗುರು ಬಂದಾಗ ಕುಡಿಹಬ್ಬವೆಂದು ಹೆಂಗಸರು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದಿನ ಕೋಳಿ ಉಟಕ್ಕೆ ನಮಗೂ ಆಹ್ವಾನವಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೇ ಕತ್ತಲೂ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಚಹಾ ತೋಟಕ್ಕೆ ನಾವು ಸಣ್ಣವರಿರುವಾಗ ಗೊಬ್ಬರ ಕೊಡುವುದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೇನೂ ಸಿಂಪಡಣೆಯಿಲ್ಲಾ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮಾರಿಯಾ ಅಜ್ಜಿ ಗೊಣಗುತ್ತಾರೆ.

ತರಗಲೆ ಗೊಬ್ಬರ, ಹಸುರಲೆ ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಕಾಡಿನಿಂದ ತಂದಷ್ಟೂ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮಾಲಿಕರು ವಿದೇಶದಿಂದ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಗೊಬ್ಬರ, ಮೂಳೆಗೊಬ್ಬರ, ಮೀನುಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನೇ ಬುಡಕ್ಕೆ ಕೊಡುವುದು. ಅದರಲ್ಲೂ ಅತಿಕೆಟ್ಟ ವಾಸನೆಯ ಹಕ್ಕಿಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ತಿಂಗಳು ತಿಂಗಳು ನೀಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಮುಖ ಹಿಂಡುತ್ತಾರೆ.

ಅಂದಿನ ಚಹಾದ ರುಚಿಯೇ ಬೇರೆ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ಲೋಟ ಚಹಾ ಕುಡಿದರೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೧೨ಕ್ಕೆ ಉಟ. ಒಮ್ಮೆಯೂ ಸುಸ್ತಾದದ್ದಿಲ್ಲ. ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಯಾವ ರೋಗ ಬಂದದ್ದೂ ಇಲ್ಲ. ಬಂದರೂ ನಿಂಬೆ ಚಹಾ, ಕಾಳುಮೆಣಸಿನ ಚಹಾ, ಶುಂಠಿ ಚಹಾಗಳೇ ಔಷಧಿ. ಅಂದು ಉರೆಲ್ಲಾ ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಲೇರಿಯಾ ಸಹ ನಮ್ಮ ಕಾಲೋನಿಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. “ಎಲ್ಲಾ ಚಹಾ ಮಹಿಮೆ” ಎನ್ನುವ ೯೪ರ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಾಪಳಜ್ಜನಿಗೆ ಈಗಿನವರು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಗಂಟುನೋವು, ಸೊಂಟನೋವು ಎಂದು ಮಲಗುವುದನ್ನು ನೋಡಲಾಗದು.

ಸ್ಥಳೀಯರಾರೂ ಏಕೆ ಚಹಾ ತೋಟ ಮಾಡಿಲ್ಲ?

ಕೇಂದ್ರ ಚಹಾ ಮಂಡಳಿಯಿಂದ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಬೇಕು. ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಬೇಕು. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ತೋಟ ಮಾಡಲು ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಹಣ ಬೇಕು. ಸಂಸ್ಕರಿಸಲು ವಿದೇಶದಿಂದ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ತರಿಸಬೇಕು.

ಈಗಿನ ಕೃಷಿಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಚಹಾ ತೋಟ ಬೇಡ ಬಿಡಿ. ಆದರೆ ಅಸ್ಸಾಂನಲ್ಲಿ ಚಹಾವನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರಂತೆ. ಬೆಳೆದಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದೆಯಂತೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಚಹಾತೋಟದ ಮಾಲಿಕರು ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಓದಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು.

***

ನವಲೂರ ಚೆಲುವೆ

ಪ್ರತಿಸಾರಿ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗಲೆಲ್ಲಾ ದಂತಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಜಗಳ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸೀಬೆ ಬಲು ರುಚಿ. ಅದು ಕವಿಗಳ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಬಂದಿದೆ ಎಂದರೆ ದಂತಿಯವರು ಒಪ್ಪುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ನವಲೂರಿನ ಪೇರಲವೇ ಹೆಚ್ಚು ರುಚಿ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರೂ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವ ಅಭಿಮಾನ, ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ.

ಅದರಲ್ಲೂ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಸಿಗುವ ರೈಲ್ವೇ ಸೇತುವೆ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರುವ ಬುಟ್ಟಿ ಬುಟ್ಟಿ ಪೇರಲವನ್ನು ತಿನ್ನಿಸಿ, ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಇದೇ ರುಚಿಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವವರೆಗೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಧಾರವಾಡದ ಫೇಡೆಯ ಎದುರು ಇದು ಎಲೆಮರೆಯ ಕಾಯಾಗಿದೆ. ದಾರಿ ಬದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೂಗಿ ಕರೆದರೂ ಯಾರಿಗೂ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುವಷ್ಟು ಸಮಯವಿಲ್ಲ.

ಇದು ತೀರಾ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಾಯಿಗಳೇನಲ್ಲ. ಮುಷ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು. ಚಿಕ್ಕದು ಜವಾರಿ. ರುಚಿ ಸಿಹಿ. ಬೀಜ ಗಟ್ಟಿ. ದೊಡ್ಡದು ಹೈಬ್ರಿಡ್. ಅಷ್ಟೇನು ಸಿಹಿ ಇಲ್ಲ. ಬೀಜ ಮೃದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ನವಿಲೂರ. ತಂದೆಯ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇದ್ದ ತೋಟ. ಹೀಗಾಗಿ ಜವಾರಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು. ಈಗಿನವರೆಲ್ಲಾ ಹೈಬ್ರಿಡ್ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಬೀಜದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಗಿಡಗಳು ಮರಗಳಾಗಿವೆ. ಕೆಲವು ಸರಿಯಾಗಿ ಚಾಚ್ಚಿ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಹರಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ಎಕರೆ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ನೂರು ಗಿಡಗಳಿವೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ಮಣ್ಣು ಕೆಂಪು. ಮೂರು ಅಡಿ ಆಳ, ಅಗಲ ಉದ್ದದ ಗುಂಡಿ ತೆಗೆದು ಸುಮಾರು ೧೫ ಅಡಿ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಳ ನಾಟಿ. ಸುಮಾರು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ದಿನಾಲೂ ಒಂದು ಬಿಂದಿಗೆ ನೀರು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕು. ನಾಲ್ಕನೇ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಫಸಲು. ಆಗ ಮೂರು ಅಡಿ ಎತ್ತರದವರೆಗಿನ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕತ್ತರಿಸಿದರೆ ಆಯಿತು. ಗಿಡ ತಾನೇ ಹರಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದಂತೆ ಹಣ್ಣಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ. ಹತ್ತನೇ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾವಿರ ಹಣ್ಣುಗಳು ಗ್ಯಾರಂಟಿ. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡು ಫಸಲು. ಬೇಸಿಗೆಯ ಫಸಲಿಗೆ ರುಚಿ ಹೆಚ್ಚು. ಮಳೆ ಬಿದ್ದಕೂಡಲೇ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಗೂ ಉಪ್ಪು ಸೇರಿಸಿ ಗಿಡಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಮಣ್ಣು ಏರಿಸಿ ಮಡಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಆಲಿಕಲ್ಲು ಬಿದ್ದರೆ ಹೂವೆಲ್ಲಾ ಉದುರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಕಪ್ಪುಚುಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಜವಾರಿಗೆ ಈ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಹಣ್ಣನ್ನು ಕಳಿತ ಮೇಲೂ ಐದು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಇಡಬಹುದು. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲೂ ಹಣ್ಣಿನೊಳಗೆ ಹುಳುಗಳಾಗದು.

ಜವಾರಿ ಗಿಡಗಳು ೩೦ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಅತ್ಯಧಿಕ ಫಸಲು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಆಮೇಲೆ ಫಸಲು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಅಡಿ ಬಿಟ್ಟು ಮರವನ್ನು ಕಡಿಯಬೇಕು. ಮಳೆಗಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹತ್ತಾರು ಕಂದುಗಳು ಎದ್ದಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಲಿಷ್ಠವಾದುದನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿದದ್ದನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ಮೂರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಫಸಲು ನೀಡತೊಡಗುತ್ತದೆ.

“ಆದರೆ ಹೈಬ್ರಿಡ್ ಆಸೆಯಲ್ಲಿ ಜವಾರಿಗಳು ಕಾಣೆಯಾಗುತ್ತಿ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ತುಕಾರಾಮ ಗಂಗಾರಾಮ ಕೋಳಿ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನವಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಪೇರಲ ತೋಟವೇ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ.

ಪೇರಲಕ್ಕೆ ಗುಬ್ಬಿ, ಬಾವಲಿಗಳು ಹಾಗೂ ಗಿಣಿಗಳ ಕಾಟ ಜಾಸ್ತಿ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಇವರಾರೂ ಶ್ರಮಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ತೋಟಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹೈಬ್ರಿಡ್ ಪೇರಲಿಗೆ ಸಿಂಪಡಿಸುವ ರಾಸಾಯನಿಕ ವಿಷಗಳೇ ಅವುಗಳ ನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿನ ರೈತರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ನವಲೂರು ಪೇರಲಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಜಾಸ್ತಿ. ಹಣ್ಣಿಗೊಂದು ರೂಪಾಯಿ. ಆದರೆ ರೈತರಿಗೆ ಹತ್ತು ಹಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಐದು ರೂಪಾಯಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಪೇಟೆಯಲ್ಲಾದರೆ ಹಣ್ಣಿಗೆ ಎರಡು-ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಪೇರಲೆ ಬೆಳೆಯುವ ರೈತರು ಗೇಣಿಗೆ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವವರು. ಕೆಲವರು ದಿನಾಲೂ ಕೊಯ್ಲು ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಮರವನ್ನೇ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಜವಾರಿಯಾದರೆ ಮರಕ್ಕೆ ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಎಕರೆಗೆ ಸುಮಾರು ೧೫

ಸಾವಿರದಿಂದ ೩೦ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಆದಾಯ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಗೂ ಇತರ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಸುಮಾರು ಎಂಟರಿಂದ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಖರ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಗೇಣಿಯನ್ನೂ ಕಳೆದರೆ ಹತ್ತರಿಂದ ಹದಿನೈದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಲಾಭ.

ನವಲೂರು ಪೇರಲವನ್ನು ಈಗ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ರಫ್ತು ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವೆನ್ನುವ ಹಣೆಪಟ್ಟಿ ಹೊಂದಿವೆ. ಆದರೆ ನವಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಪೇರಲವಂತೂ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ, ಧಾರವಾಡ ಹೆಚ್ಚಿಂದರೆ ಶಿವಮೊಗ್ಗದವರೆಗೆ ಪಾದ ಬೆಳೆಸಿದೆ. ಹಾಗಂತ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲೂ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಮಂದಿಗೆ ಇದು ನವಲೂರಿನಿಂದಲೇ ಬಂದ ಪೇರಲ ಎಂದು ಮಾರುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ.

ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ, ಧಾರವಾಡದ ಕಡೆ ಹೋದರೆ ನವಲೂರಿನಲ್ಲಿನ ಪೇರಲ ತಿನ್ನದೇ ಬರಬೇಡಿ. ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್, ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ಗಳಲ್ಲಾದರೆ ಅಪ್ಪಟ ಜವಾರಿ ಹಣ್ಣೇ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

***

ಈ ಹಣ್ಣಿನೊಳಗೆ ಸೀತೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಳು?

'ಶೋಲೆ' ಸಿನಿಮಾ ನೋಡಿದವರಿಗೆ ರಾಮನಗರದ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಅಬ್ಬರಿಸಿದ ಅಮ್ಬಡ್‌ಖಾನ್, ಕುಣಿದ ಹೇಮಾಮಾಲಿನಿಯನ್ನು ಮರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಅವೆಲ್ಲಾ ಕಲ್ಲು ತುಂಬಿದ ಎರಡು ಬೆಟ್ಟಗಳು ಮಾತ್ರ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ನಿಮಗೊಂದು ಅಚ್ಚರಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬಿರುಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಮಗೋಸ್ಕರವೇ ಎಂಬಂತೆ ತಂಪು-ಸಿಹಿ ನೀಡಲು ಸೀತಾಫಲ ವೃಕ್ಷಗಳು ಹಣ್ಣು ತುಂಬಿ ತಲೆದೂಗಿ ಕರೆಯುತ್ತವೆ.

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಮೆಹಬೂಬ ನಗರದ ಬಳಿಯಿರುವ ಪಂಪನ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಬೆಟ್ಟ ಹತ್ತಿ ಚಾರಣ ನಡೆಸಿದ್ದೆವು. ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ನೂರಾರು ಗಿಡಗಳು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹಸಿವು, ಬಾಯಾರಿಕೆಯನ್ನು ಇಂಗಿಸಿದ್ದವು.

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಜಮಖಂಡಿಯ ಬಳಿ ಕಲ್ಲಳ್ಳಿಯ ಕುರುಚಲು ಕಾಡನ್ನು ಸುತ್ತಿ-ಸುತ್ತಿ ದಣಿದು ತೆರೆದ ಬಾವಿಯೊಂದು ಕಂಡಿತೆಂದು ಹತ್ತಿರ ಹೋದೆವು. ಬಾವಿಯೊಳಗೆ ನೀರಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದರ ಸುತ್ತ ಬೆಳೆದುನಿಂತ ಸೀತಾಫಲದ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಗಳ ಮಹಾಪೂರ. ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಹಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಸಮೃದ್ಧ ಆಹಾರ. ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಮಗೂ ಹನುಮ ತಂದ ಸಂಜೀವಿನಿಯಷ್ಟೇ ಜೀವದಾಯಿನಿ ಎನಿಸಿತ್ತು.

ಇವು ಕಾಡುಮರಗಳು. ಉರಿಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪ ತಣಿಸುವ ಫಲಗಳು. ಬರದ ಬೆಂಗಾಡು, ಕಲ್ಲು ಕಣಿವೆಗಳು, ಕುರುಚಲು ಕಾಡುಗಳು- ಹೀಗೆ ಗೊಬ್ಬರ, ನೀರು ಸಿಗದ ಜಾಗಗಳಲ್ಲೇ ಇದರ ಆವಾಸ.

ಇದರ ಜಾತಿಯ ರಾಮಫಲ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಫಲ, ಹನುಮಂತ ಫಲಗಳೆಲ್ಲಾ ದೊಡ್ಡಮರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಸೀತಾಫಲ ಮಾತ್ರ ಐದಾರು ಅಡಿ ಎತ್ತರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬೆಳೆಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಬಿಸಿಲಿನ ಅಬ್ಬರದಲ್ಲೂ ಹಚ್ಚಹಸುರಿನ ದಟ್ಟ ಎಲೆಗಳಿಂದ ಗಿಡ ನಳನಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಹಸಿರು ಕಾಯಿಗಳು.

ಈ ಹಣ್ಣು ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಮೈಸೂರು, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ತುಮಕೂರು, ಕೊಪ್ಪಳ, ರಾಯಚೂರು, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಬಿಜಾಪುರ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಹೀಗೆ ಬಿಸಿಲುನಾಡಿನ ಕಾಡುಬೆಳೆಯಾಗಿದೆ.

ಆಂಧ್ರದಲ್ಲಿ 'ಸೀತಾಫಲ ಮಂಡ್ರಿ' ಎನ್ನುವ ಊರೇ ಇದೆ. ಕರ್ನಾಟನಲ್ಲಿ ಸೀತಾಫಲ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ರೈತರು ಕೃಷಿ ಸಹ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಬಡವರ ಪಾಲಿನ ಅಮೃತಫಲವಿದು. ಗುಡ್ಡ, ಬೆಟ್ಟ, ಕಾಡು, ಕಣಿವೆ, ರಸ್ತೆಬದಿ, ಹಕ್ಕಲು ಬೆಂಗಾಡಿನಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನು ಬೆಳೆದು ನಿರಂತರ ಹಣ್ಣು ನೀಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನೀರು, ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಆರೈಕೆ ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸ್ಥಳೀಯ ಜೋಪಡಿ, ಗುಡಿಸಲಿನ ಜನಕ್ಕೆ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಯ್ದು ಸನಿಹದ ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಿ, ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆ ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಮರಗಳ ಹಕ್ಕು ಹೆಂಗಸರದು. ಈ ಗಿಡಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಎತ್ತರವಲ್ಲದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಕಾಯಿಗಳ ಕೊಯ್ಲು ಸುಲಭ. ಬೆಳೆದ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಅದರ ಸೊಪ್ಪಿನಲ್ಲೇ ಹಣ್ಣು ಮಾಡಲು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಯಿಗಳೂ ಹಣ್ಣಾಗಿ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಂತೆಗೆ ಹೊರಟು ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಬೆಲೆ ಒಂದು ಹಣ್ಣಿಗೆ ಐದು ರೂಪಾಯಿ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಹಬ್ಬದೂಟ. ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಲುಕ್ಸಾನಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಪುಕ್ಕಟೆ ಹಣ್ಣು. ಒಂದು ಬುಟ್ಟಿಯಿಂದ ಸುಮಾರು ೫೦೦ ರೂಪಾಯಿವರೆಗೆ ಗಳಿಕೆ. ವಾರದ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚ ಕಳೆದು ಉಳಿದರೆ ಬಟ್ಟೆಗೆ.

ಆಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ದೀಪಾವಳಿಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಫಸಲು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಶಿವರಾತ್ರಿಯವರೆಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಸಿಗುವುದು ದೇಸೀಯ ತಳಿ ಮಾತ್ರ. 'ಪೆರಿಮೋಯ' ಎನ್ನುವ ಬರ ನಿರೋಧಕ ತಳಿಯಿದೆ. ಗುಡ್ಡಗಳ ಇಳಿಜಾರು, ಕಲ್ಲುಮಿಶ್ರಿತ ಮಣ್ಣಿನ, ಕಣಿವೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ, ಸಾವಿರ ಸಂಖ್ಯೆ ಗಿಡಗಳು ಏಕಪ್ರಕಾರದ ಕಾಡನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುತ್ತವೆ.

ಉದುರಿದ ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಬೀಜಪ್ರಸಾರ. ಗಟ್ಟಿ ಕವಚದ ಬೀಜಗಳು ಒಡೆದದ್ದು ಹೇಗೆ, ಬೀಜೋಪಚಾರವಾದದ್ದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವ ಗುಟ್ಟು ರಟ್ಟಾಗಿಲ್ಲ.

ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ, ರಾಯಚೂರು, ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಅತಿ ಬಡವರಿಗಿದು ಬದುಕು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮಾನ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣು ಮಾರುವ ಯಾದವ್ವ, ಮಾರವ್ವ, ರಾಮವ್ವ, ವೆಂಕು, ಜೀನಾಬೀ, ಹುಸೇನ್‌ಬೀ ಇವರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೊಲ-ಗದ್ದೆಗಳಿಲ್ಲದವರು. ಕೂಲಿ ಮಾಡುವವರೂ ಅಲ್ಲ. ಹೊತ್ತಿಗೊಂದು ಉಟ ಸಿಗುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಈ ಕಲ್ಲು ಕಣಿವೆಯ ಮರಗಳೇ ಆಶ್ರಯ. ದಿನಾಲೂ ಒಂದೊಂದು ಬುಟ್ಟಿ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ತಂದು ಹಣ್ಣು ಮಾಡಲು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹಣ್ಣಾಗಿದ್ದನ್ನು ಓಣಿ-ಓಣಿ ತಿರುಗಿ, ಸಂತೆಗೊಯ್ದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

'ನೇಕು ಮೂರು ಮಾಸಮುಂಟೆ ಜೀವನಮು ಬಾಬು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಯಾದವ್ವ. ಹಣ್ಣು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಹಳೆಯ ಬದುಕಿಗೆ ಹಿನ್ನಡೆ.

ಹೈದರಾಬಾದ್, ಬೆಂಗಳೂರು, ಚೆನ್ನೈ, ಮುಂಬೈ, ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಸೀತಾಫಲಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಬೆಲೆಯಿದೆ. ಆಂಧ್ರದ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆ, ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆಗಳು ಸೀತಾಫಲದ ಬೇಸಾಯ, ಮಾರಾಟ, ಸಾಗಾಣಿಕೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕವೇಕೋ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಿದೆ.

***

ಹಿತ್ತಲಿನಿಂದಲೇ ಅಪಹರಣಕ್ಕೊಳಗಾದ ಕೆಂಪು-ಬಿಳಿ ಮುರುಗಲು

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೇವು, ಅರಿಸಿನಗಳಿಗೆ ವಿದೇಶದವರು ಪೇಟೆಂಟ್ ಪಡೆದರೆಂದು ಏನೆಲ್ಲಾ ಹುಯಿಲೆದ್ದಿತು. ಆ ಗದ್ದಲಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನಮ್ಮ ಹಿತ್ತಲೊಳಗೆ ಅವಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಮೂಲ್ಯ ಸಸ್ಯವೊಂದರ ಹಣ್ಣು ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಅದರ ಸಿಪ್ಪೆ, ರಸ, ಬೀಜ ಏನೆಲ್ಲಾ ಇದೆಯೋ ಅದರೊಳಗಿನ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು, ಅದರಿಂದ ತಯಾರಾಗಬಲ್ಲ ಔಷಧೀಯ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲಾ ಅವರದೇ ಪಾಲಾಗಿತ್ತು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಬಿಳಿಮುರುಗಲು ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಕೇವಲ ಕೆಂಪು ಮುರುಗಲು ಮಾತ್ರ ಸಿಕ್ಕಿದೆ.

ಇದು ಕೃಷಿ ಮಾಡದೇ ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲ ಗಿಡ. ಬೀಜ, ಬೇರುಗಳಿಂದೆಲ್ಲಾ ಗಿಡ ಮಾಡಬಹುದು. ಕಸಿ ಸಸಿಯಾದರೆ ನಾಲ್ಕನೇ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಫಸಲು. ೨೦ನೇ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕ್ವಿಂಟಾಲ್. ಬೆಲೆ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಜನಪ್ರಿಯವಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಔಷಧಿಗಳಿಗೆ, ಪಾನಕ, ಸಾರು, ತಂಬುಳಿ ಮುಂತಾದ ಅಡುಗೆಗಳಿಗೆ ನಿತ್ಯ ಬಳಕೆ. ಟೊಮ್ಯಾಟೋಗೆ, ಹುಣಸೆಗೆ ವಿದಾಯ ಹೇಳಬಹುದು.

ಇದು ಏಕಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲು ಯಾರೂ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡರು. ಹಿತ್ತಿಲು, ತೋಟ, ಬೆಟ್ಟ, ಗುಡ್ಡ, ಬ್ಯಾಣ ಎಲ್ಲಾದರೂ ನಾಲ್ಕು ಗಿಡಗಳು ಸಾಕು. ಆಚೆ, ಈಚೆ ನೋಡದೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಬೆಳೆಯುವ ಈ ಮರ ಹಣ್ಣು ಕೊಡುವುದು ಮಾತ್ರ ಮೆಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ. ಇದರಿಂದ ಹಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಳ, ಒಣಗಿಸಲು ಆಗದ ಸ್ಥಿತಿ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೇ ಬರುವುದಿದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ರೇವತಿ ಮಳೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವುದಿದೆ. ಹಣ್ಣುತೂ ಬಹಳ ದಿನ ಇಡಲಾಗದು. ಸಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ ತೇವವಾಗದಂತೆ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟರೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಉಳಿದೀತು.

ಇದು ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ, ಉತ್ತರಕನ್ನಡ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಪಕ್ಕದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕೇರಳ, ತಮಿಳುನಾಡು ಅಯ್ಯೋ ಹೀಗಲ್ಲ ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇದು, ಇದರ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ, ಜೀರಕ, ಉಪ್ಪಾಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಇವೆ. ಹಾಗೇ ಬಿಳಿ ಮುರುಗಲು ಸಹ.

ಅಂಕೋಲಾ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕರಿಕಲ್ಲು, ಶಿರಸಿಯ ಗರಶಿನಬೇಣ ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ಲಿಂಬೆಬಣ್ಣದ ಮುರುಗಲು ಇದೆ. ಕರಿಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಗಿಡಗಳು. ಮುರುಗಲು ತೋಟದ ಹಾಗೆ. ಯಾರೂ ನೆಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ.

ಕೆಂಪು ಮುರುಗಲು ಸಿಪ್ಪೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಥೋಸಯಾನಿನ್ ರಾಸಾಯನಿಕ ಇದೆಯಂತೆ. ಇದರ ಸಿಪ್ಪೆಯಲ್ಲಿ ಏನಿದೆಯೋ, ಆದರೆ ಭೇದಿ ನಿಲ್ಲಲು ಬಿಳಿ ಮುರುಗಲಿನ ಒಂದು ಲೋಟ ಜ್ಯೂಸ್ ಸಾಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಗೋವಿಂದ ಹೆಗಡೆ.

ಇದರ ಬೀಜದ ತುಪ್ಪ ತಯಾರಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಅಡುಗೆಗೆ, ತಿನ್ನಲು ಹಾಗೂ ಔಷಧಿಯಾಗಿಯೂ ಬಳಕೆ. ಕ್ವಿಂಟಾಲ್‌ಗಟ್ಟಳೆ ಸಿಗುವ ಹಣ್ಣು ಒಣಗೆ ಸಿಪ್ಪೆಯಾಗಿ ದಿನಾ ಅಡುಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನ.

ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಗೆ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತೆ ಏನಿಲ್ಲ. ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಸಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಾರುತ್ತಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಕೋಕಂ ಲಾಬಿ ಏನಾದರೂ ಆದರೆ... ಈ ಹಣ್ಣುಗಳೆಲ್ಲಾ ಡಾಲರ್‌ಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಹಿತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಹಣದ ಗಿಡ? ಮುರುಗಲಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹಣ್ಣು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದ್ರೆ ಡಾಲರ್ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ... ಗಿಡ ದೊಡ್ಡದಾದ ಮೇಲೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

***

ಕೋಟಿ ಬೆಲೆಯ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಬ್ಲಾಕ್

ಕಳೆದ ಶತಮಾನದಿಂದಲೂ ದೇವನಹಳ್ಳಿ, ಹೊಸಕೋಟೆ, ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ, ದೊಡ್ಡಬಳ್ಳಾಪುರಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆತನದ ದ್ರಾಕ್ಷಿಯಿದೆ. ವಾರಂಗಲ್ ಕಾಡಿನಿಂದ ತಂದು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಈ ದೇಸೀ ತಳಿ ವಾರ್ನಿಯರ್ ಎಂಬ ಜನಾಂಗದ ಮೂಲ ಆಸ್ತಿಯೂ ಹೌದು. ಇದಕ್ಕೆ ಲಂಠಿ ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ.

ಅವರ ತೋಟದ ಕೆಲಸದವರು, ಸ್ನೇಹಿತರು ಕ್ರಮೇಣ ದ್ರಾಕ್ಷಿ ಬೆಳೆಯುವುದನ್ನು ಕಲಿತರು. ಆದರೆ ಈ ದ್ರಾಕ್ಷಿಯು ಬೆಂಗಳೂರು ನೆಲ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಹೋಗಲು ಒಲೈ ಎಂದಿತು.

ಕಾಯಿ ಹಸುರು, ಆಮೇಲೆ ನೇರಳೆ, ಆಮೇಲೆ ನೀಲಿ. ಹಣ್ಣಾದಾಗ ಕಪ್ಪುನೀಲಿ. ದೂರದ ರಸ್ತೆಗೂ ಪರಮಳದ ಸೋಂಕು.

ಕೊಯ್ಲು ಹಾಗೇ ಇಟ್ಟರೆ ಹದಿನೈದು ದಿನ. ತಂಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟರೆ ತಿಂಗಳಾದರೂ ಬಾಡದು. ಹೊಳಪು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದು. ದಿನಕಳೆದಂತೆ ಸಿಹಿ ಹೆಚ್ಚು.

ಇದು ಶಿವನಾಪುರ ರಮೇಶ್‌ವರ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ೨೫ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇರುವ ತಳಿ. ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಅಧಿಕ ಫಸಲು. ಇದೀಗ ೧೩ ಟನ್ ದಾಟಿದೆ ಕೇವಲ ೧೪೦ ದ್ರಾಕ್ಷಿ ಗಿಡಗಳಿಗೆ.

ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ, ಎರೆಗೊಬ್ಬರ, ಬೇವಿನ ಹಿಂಡಿ, ಹೊಂಗೆ ಹಿಂಡಿ, ಜೀವಾಣು ಗೊಬ್ಬರ, ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಹಿಂಡಿ, ಹರಳು ಹಿಂಡಿ, ಹಸುರೆಲೆ, ನಾರುಬೇರು, ಕುರಿಗೊಬ್ಬರ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನೂ ಇವುಗಳಿಂದಲೇ ಸರಿದೂಗಿಸುವ ರಮೇಶ್‌ವರ ಯಾವ್ಯಾವುದನ್ನು ಯಾವ್ಯಾವಾಗ ಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಕೇಳಿ. ಪೋಷಕಾಂಶ ಕೊರತೆಯಾದ್ರೆ ಎಲೆಗಳು ಬಣ್ಣಗಡುತ್ತವೆ. ಆಗ ಕಡ್ಲೆಕಾಯಿ ಹಿಂಡಿ, ಎರೆಗೊಬ್ಬರ, ಬೇವಿನಹಿಂಡಿ. ಹಣ್ಣಿಗೆ ಹೊಳಪು ಬೇಕಂದ್ರೆ ಕಡ್ಲೆಕಾಯಿ ಹಿಂಡಿ. ನೆಲ ಹದ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ರೆ ಕತ್ತಾಳೆ, ಬೇವು, ಹೊಂಗೆ ಹಿಂಡಿಗಳು. ಮೇಲ್ಮಣ್ಣು ಸರಿಮಾಡೋದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ, ನಾರುಬೇರು, ಹಸುರೆಲೆ ಗೊಬ್ಬರ, ಹರಳು, ಹೊಂಗೆ, ಬೇವಿನ ಹಿಂಡಿ, ಆಗಾಗ ಅಂದ್ರೆ ಚಾಚ್ಚಿ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಗಿಡ ಬೆಳೆಯಲು ಹಿಂಡಿಗಳು, ಸಗಣೆ ಹಾಗೂ ಗಂಜಲಗಳನ್ನು ಆರು ತಿಂಗಳು ಕಳಿಸಿ ಆಮೇಲೆ ಕೊಡೋದು. ಇದನ್ನೇ ಗಿಡ ಬೆಳೆತೆರೋವಾಗ್ಲೂ ಕೊಡಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಬರೀ ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಷ್ಟೇ ಸಾಲದು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗಿಡ ಸೇವಿಸೋದು ದ್ರವರೂಪದಲ್ಲಿ ತಾನೇ. ಹಾಗೇ ಬಳ್ಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ಎಲೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ಹೂವು, ಹೀಚು, ಕಾಯಿ, ಗೊನೆ, ಹಣ್ಣು ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿ ಹಂತಕ್ಕೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ, ಅಷ್ಟೇ ನೀರನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಅದೇ ರೀತಿ ಮೊಗ್ಗುಗಳು ಅರಳುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ವಿಶ್ರಾಂತಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀರು ಕೊಡದೆ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದೂ ಗಣನೆಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ದ್ರಾಕ್ಷಿಗೆ ವಿಪರೀತ ಬಿಸಿಲು ಬೇಕು. ಹಬ್ಬಲು ಹಂದರವೂ ಬೇಕು. ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ತೇವಾಂಶವೂ ಬೇಕು. ರೋಗಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಯೂ ಬೇಕು.

ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಮರಗಳಿರದಂತೆ, ಬಿಸಿಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಿಗುವಂತೆ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರವಾಗಿಯೇ ತೋಟ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಗಾಳಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಲಿನ ಹಂದರ ಆರೂವರೆ ಅಡಿ ಎತ್ತರ. ತೇವಾಂಶ ಉಳಿಯಲು ಮರಳು, ಬುಡದಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೆ ಚೂರುಗಳು, ಗಾಜಿನ ಚೂರುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ.

ಬೋರ್ಡೋ ಸಿಂಪಡಣೆ. ಕಂಬಳಿಹುಳ ಆರಿಸುವುದು-ಬಳ್ಳಿ ಕೆಳಗೆ ಪಂಚೆ ಹಿಡಿಯೋದು, ಬಳ್ಳಿ ಅಲುಗಿಸೋದು. ತುಪತುಪನೆ ಹುಳುಗಳು ಪಂಚೆಗೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಇರುವೆ ಬಾರದಂತೆ ನೀರಿನ ಹರಿವಿನಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಇಂಗು ಕಟ್ಟಿ ಇಡುವುದು. ಬೇವು, ಎಕ್ಕ, ನೆಕ್ಕಿ ಸೊಪ್ಪಿನ ಕಷಾಯ ಹೀಗೆ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಸರಳ ಉಪಾಯಗಳು ಇವರ ಬತ್ತಳಿಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

ಹಕ್ಕಿಗಳು, ಬಾವಲಿಗಳಿಗೆ ಒಳಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಬಲೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಂತ ಬಾವಲಿಗಳ ವಾಸಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವುಗಳ ಮಲಮೂತ್ರ ಗೊಬ್ಬರ ತಂದು ನೀಡುವುದೂ ಪ್ರತಿವರ್ಷದ ಸಾಹಸ. ಬಳ್ಳಿ ಉರುವುದರಿಂದ ಗೊನೆ ಯೊಯ್ಯುವವರೆಗೂ ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಸಂಜೆಯವರೆಗೂ ತೋಟದಲ್ಲೇ ವಾಸ, ಊಟ, ಕೆಲಸ. ಇದರ ಫಲಿತಾಂಶವೇ ದಾಖಲೆ ಇಳುವರಿ.

ಬೆಂಗಳೂರು ಬ್ಲೂ ಡ್ರಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು. ಮೊದಲ ಫಸಲು ೧೨೦-೧೩೦ ದಿನಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕರೆ, ಎರಡನೆಯದು ೯೦ ದಿನಗಳಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಚಾಟ್ನಿ ಮಾಡಿದ ದಿನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಫಸಲಿನ ದಿನಾಂಕ ನಿಗದಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸರಿಯಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ, ಚಾಟ್ನಿಯನ್ನು ಹಬ್ಬಗಳಿಗೆ ಫಸಲು ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಬೆಲೆಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಚಾಟ್ನಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅಲಾವಿ, ಶಿವರಾತ್ರಿಗಳಿಗೆ, ನವೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ಯುಗಾದಿ, ಮದುವೆ ಸಮಾರಂಭಗಳಿಗೆ ಫಸಲು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಮಾರಾಟ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಬೆಳೆದವರ ಕೈಗೂ ಲಾಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ರಮೇಶ್‌ರವರಿಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇವರ ಬೆಲೆಗೆ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳೇ ಕಾಲಬುಡಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ-ಕೀಟನಾಶಕಗಳನ್ನು ಬಳಸದ, ದೀರ್ಘಕಾಲ ಇಡಬಹುದಾದ, ಹೆಚ್ಚು ಸಕ್ಕರೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹುಳಿ ಇರುವ ಸುವಾಸನಾಯುಕ್ತ, ರೋಗರಹಿತ, ಒಂದೇ ಗಾತ್ರದ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ವಿಶೇಷಗಳೇ ತುಂಬಿರುವ ಬೆಂಗಳೂರು ಬ್ಲೂ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಡ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಒಯ್ದ ತಾಸುಗಳಲ್ಲೇ ಮಾರಾಟವಾಗುವ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ದರ್ಜೆಯ ಹಣ್ಣಿದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಇವರ ಖಾಯಂ ವ್ಯಾಪಾರಿ ವಿಜಯಪುರದ ಸಿ. ನಂಜಾಮರಿ.

ಹಣ್ಣಾದಾಗ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಎಷ್ಟು ತಿನ್ನುತ್ತೀರೋ ಅಷ್ಟು ನಿಮಗೆ. ಕೈಯಲ್ಲೊಂದಿಷ್ಟು, ಬ್ಯಾಗ್‌ನಲ್ಲೊಂದಿಷ್ಟು ತುಂಬಿದಿರೋ ತಿಂದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಹೊರಗೆ!?

***

ಅಡಿಕೆ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಲವಂಗದ ಸುವಾಸನೆ

ಅಡಿಕೆ ತೋಟದ ಸಾಲುಮರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ೩೦ ಮಾರು ಅಂತರದಲ್ಲಿರುವ ಲವಂಗದ ಗಿಡಗಳು ಮೊಗ್ಗು ಬಿಟ್ಟು ತೋಟಕ್ಕೆ ಸುವಾಸನೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದವು. ಎರಡಾಳು ಎತ್ತರದ ಗಿಡಗಳು. ಗಿಡದ ತುಂಬಾ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಎಲೆ ಕಾಣಿಸದಷ್ಟು ಗೊಂಚಲು ಗೊಂಚಲು ಮೊಗ್ಗುಗಳು. ಕೃಷಿಕ ಪ್ರಭಾಕರರವರು ಆಚೀಚೆಗೆ ಅಡಿಕೆ ಮರ ಹತ್ತಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಮೊಗ್ಗುಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಗುಲಾಬಿ ತುಟಿಯ ಬಣ್ಣದ ಮೊಗ್ಗುಗಳು, ಗೊಂಚಲುಗಳು. ಎಷ್ಟು ಕೊಯ್ದರೂ ಚೀಲ ತುಂಬುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ಮರದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಸಿಗಬಹುದು.

ನಾಲ್ಕು ಬಿಸಿಲು ಒಣಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಂದುಬಣ್ಣವಾಗಿ ಕಪ್ಪಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟರೆ ಕೆಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊಗ್ಗುಗಳು ಅರಳಿದರೆ ಹೂವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೂವು ಕಾಯಿಯಾಗಿ ಹಣ್ಣಾಗುತ್ತದೆ. ಹಣ್ಣಿನ, ಕಾಯಿಯ ಸಿಪ್ಪೆ ಬಿಡಿಸಿ ಬೀಜ ತೆಗೆಯಬೇಕು. ಅದನ್ನು ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಮರಳು, ಗೊಬ್ಬರ, ಮಣ್ಣು ಬೆರೆಸಿದ ಏರುಮಡಿ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಇಂಚು ಆಳಕ್ಕೆ ಬೀಜಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟರೆ ಆಯಿತು. ದಿನಾ ನೀರು ಕೊಡಬೇಕು. ೨೫ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಳಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದೆಲ್ಲಾ ನೆರಳಿನಲ್ಲಾಗಬೇಕು.

ನೀರು ಬಸಿಯುವ ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ. ಜೌಗಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದರೂ ಇಳುವರಿ ಕಡಿಮೆ. ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಬೀಸಿದ ಗಾಳಿ ಗುಡ್ಡ ಬಳಸಿ ಬಂದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಹಿತ. ಅತಿ ಮಳೆ ಬೇಡ.

ಲವಂಗ ಮೆದು ಮರ. ಅಡಿಕೆ ಸೋಗೆ ಬಿದ್ದು ಗಿಡ ಮುರಿಯಬಹುದು. ಆದರೂ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಚಿಗುರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಪೊದೆಯಂತೆಯೂ ಮರದಂತೆಯೂ ಬೆಳೆಸಬಹುದು. ಮರವಾದರೆ ಹತ್ತಿ ಕೊಯ್ಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಾಂಡಕೊರಕ ಹಾಗೂ ಎಲೆಯುದುರುವ ರೋಗಗಳಿವೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಬೋರ್ಡೋ ಮಿಶ್ರಣವೊಂದೇ ಪರಿಹಾರ. ಅಡಿಕೆ ಕೊಯ್ಲಿನ ನಂತರ ಲವಂಗದ ಕೊಯ್ಲು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಡಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಪೈಪೋಟಿ ಇಲ್ಲ.

ಎರಡು ವರ್ಷವಾದ ಸಸಿಯನ್ನು ಎರಡು ಚದುರ ಒಂದು ಅಡಿ ಆಳದ ಗುಂಡಿ ತೆಗೆದು ಗೊಬ್ಬರ ತುಂಬಿ ನೆಟ್ಟರಾಯಿತು. ಅಡಿಕೆಗೆ ಹಾಕಿದ ಗೊಬ್ಬರ, ನೀರೇ ಇದಕ್ಕೂ ಉಪಯುಕ್ತ. ಹಾಗಂತ ಅದರಿಂದ ಕಸಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕು ಹೊಸಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಭಾಕರರವರು ಅಡಿಕೆ ತೋಟದ ಮಧ್ಯೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ನೆಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಗಿಡ ಬದುಕಿಸಿ ಎತ್ತರ ಮಾಡಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಬಿಸಿಲು ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ೨೦ ವರ್ಷ ದಾಟಿದೆ. ವರ್ಷ ಬಿಟ್ಟು ವರ್ಷ ಫಸಲು ಬರುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಗಿಡವೊಂದರಿಂದ ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಆದಾಯ ನಿಶ್ಚಿತ. ಕೊಯ್ಲು ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರಮ, ಸಮಯ ಬಯಸುತ್ತದೆ.

ಲವಂಗ ಗಿಡ ನೆಟ್ಟು ನಾಲ್ಕನೇ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಫಲ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಮೇಲೇರುವ ಮಧ್ಯದ ಕಾಂಡವನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿದರೆ ಅದೇ ವರ್ಷ ಸುತ್ತಲಿನ ಕೊಂಬೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮೊಗ್ಗುಗಳು ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಲವಂಗ ಮೊಗ್ಗು ಬಿಡದಿದ್ದಾಗಲೂ ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಬಹುದು.

ಲವಂಗವು ವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ರಫ್ತಾಗುವ ಬಹು ಬೇಡಿಕೆಯ ಸಾಂಬಾರ ಬೆಳೆ.

***

ಇವರಲ್ಲಿ ನೇರಳೆಯ ಬೀಜ ಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಬೇಡಿ?!

ಉಗುಳುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಿನ್ನುವ ಹಣ್ಣು ಎನ್ನುವ ಆರೋಪ ಈ ಹಣ್ಣಿಗೆ. ಆದರೂ ನೇರಳೆ ಬಣ್ಣದ ಮಾಂಸಲ ಮಾಂಸಲವಾಗಿರುವ ಈ ಹಣ್ಣನ್ನು ಕಂಡರೆ ಯಾರಿಗೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರದು ಹೇಳಿ?

ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ, ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಕಿಲಿಸಿ, ಅಡ್ಡ ಬರುವ ಮೂಗನ್ನು ಓರೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಆದರೂ ಕಾಣದಿದ್ದರೆ ಮುಖವನ್ನೇ ಅತ್ತಿತ್ತ ಆಡಿಸುತ್ತಾ ನೇರಳೆಯಾಗಿರುವ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳದ ಮಕ್ಕಳು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೂ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ನೇರಳೆಹಣ್ಣಿನ ರುಚಿಯೇ ಅಂತಹುದು. ಅತಿಯಾಗಿ ತಿಂದು ಗಂಟಲು ನೋವು ಬರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದೂ ಉಂಟು. ಹಾಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಸಿಗುವ ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನದೇ ಬಿಡಲು ಆದೀತೆ?

ನೇರಲಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಮಾರಿಗೊಂದರಂತೆ ಮರ. ಯಾರೂ ನೆಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ ಬಿಡಿ. ಗೊಂಚಲು ಗೊಂಚಲಾಗಿ ಮರದ ತುಂಬಾ ಎಲೆಯೇ ಕಾಣದೆ ತೇರಿನಂತೆ ನಿಂತ ಹಣ್ಣುಗಳು. ಹಕ್ಕಿಗಳೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮದೂ ಪೈಪೋಟಿ. ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಹಣ್ಣುಗಳು, ದಪ್ಪ ದಪ್ಪ ಹಣ್ಣುಗಳು, ಉದ್ದನೆಯ, ಗಿಡ್ಡನೆಯ ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ವಿಧಗಳು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಬೀಜವೇ ಅಡ್ಡ.

ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಿದಿಗೆಯ ಚಂದ್ರಪ್ಪನವರು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. “ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ನೇರಳೆ ಹಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೀಜವೇ ಇಲ್ಲ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ನಾಲ್ಕು ತರ ಬೆಳೆದ ಮರ ಥೇಟ್ ಕಾಡಿನ ನೇರಳೆಮರದಂತೆ ಇದೆ. ಅಂದ್ರದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಂತೆ. ಇದು ಬೀಜರಹಿತ ಹಣ್ಣು ಬಿಡುವುದು ಮೊದಲಿಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಂದ ಆಳುಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಹಣ್ಣನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗುಳುಂ ಗುಳುಂ ಎಂದು ಖಾಲಿ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಬೀಜ ಬಿದ್ದಿದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಲೇ ಚಂದ್ರಪ್ಪನವರಿಗೆ ಸಂಶಯ ಬಂತು. ಮರದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಕಾಯಿಯನ್ನೆ ತಿಂದು ನೋಡಿದರು. ಬೀಜವೇ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ನಾಲಿಗೆ ನೇರಳೆಯಾದ ಆಳುಗಳೂ ಅದನ್ನೇ ಹೇಳಿದ್ದು. “ನೂರು ತಿಂದರೂ ಒಂದರಲ್ಲೂ ಬೀಜವಿರಲಿಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ” ತಕ್ಷಣ ಮರಕ್ಕೆ ಸೀರೆ ಉಡಿಸಿಯೇಬಿಟ್ಟರು ಯಾರೂ ಕೈಹಾಕಿ ಹಣ್ಣು ಕೊಯ್ಯದಿರಲಿ ಎಂದು.

ಇದು ಬೀಜರಹಿತ ಆಗಿದ್ದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಯಾರಾದರೂ ಮಾಡಿದ್ದರೇ? ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲೇ ಆಗಿತ್ತೇ? ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಇವರಲ್ಲಿ, ಇವರು ವಿಚಾರಿಸಿದ ತಜ್ಞರಲ್ಲಿ ಯಾರಲ್ಲೂ ಇದರ ಉತ್ತರ ಇದರ ಬೀಜದಷ್ಟೇ ಅಗೋಚರ.

ಇದರ ಸಿಪ್ಪೆ ನೇರಳೆ. ಒಳಗೆ ಪೂರ್ತಿ ನೇರಳೆಯಲ್ಲ. ಬಿಳಿ ಇದೆ. ದೊಡ್ಡಗಾತ್ರದ ಹಣ್ಣಾಗುತ್ತದೆ. ತುಂಬಾ ಸಿಹಿ. ಎಷ್ಟು ತಿಂದರೂ ಬೇಸರ, ಬಾಯಿನೋವು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಚಂದ್ರಪ್ಪನವರು ಸ್ಯಾಂಪಲ್ ಮಾತ್ರ ನೀಡುವ ಕಾರಣ ಬೇಸರವಾಗುತ್ತದೆ. ಚಂದ್ರಪ್ಪನವರು ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ನಿವೃತ್ತರಾದವರು. ಇಂತಹ ಅಪರೂಪದ ಗಿಡವನ್ನು ಕಸಿ ಮಾಡದೇ ಬಿಡುತ್ತಾರೆಯೇ?

ಈಗಾಗಲೇ ನೂರಾರು ಗಿಡಗಳನ್ನು ಕಸಿ ಮಾಡಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೋದರೆ ಸಸಿಯೊಂದಿಗೆ ಹಣ್ಣಿನ ರುಚಿಯನ್ನೂ ನೋಡಬಹುದು. ಅವರ ಶ್ರೀ ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ನರ್ಸರಿಯ ವಿಶೇಷತೆಯೂ ಇದೇ ಆಗಿದೆ. ನೆನಪಿಡಿ, ನೇರಳೆಹಣ್ಣು ತಿಂದಾದ ಮೇಲೆ ಗಿಡ ಮಾಡಲು ಬೀಜ ಬೇಕೆಂದು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿಬಿಡಬೇಡಿ!!

***

ತಿನ್ನಕ್ಕುಂಟು, ಮಾರಾಟಕ್ಕಲ್ಲದ ಸಿಹಿ ಅಡಿಕೆ

ಇದು ಹಸಿಯಿರಲಿ, ಒಣಗಿರಲಿ, ಸಿಪ್ಪೆ ಸಹಿತವಾಗಿರಲಿ, ಸಿಪ್ಪೆರಹಿತವಾಗಿರಲಿ, ಬೇರೆ ಅಡಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಾಣದು. ಮರವಾಗಲಿ, ಕೊನೆಯಾಗಲಿ ಯಾವ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಕೂಡಿಲ್ಲ. ತಿರುಳು ಅಚ್ಚ ಬಿಳಿ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ತಿಂದಷ್ಟು ರುಚಿ.

ಇದೇ ಸಿಹಿ ಅಡಿಕೆ. “ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಒಗರಿಲ್ಲ. ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಕುಳಿತರೆ ಇಡೀ ಗೊನೆ ಬರಿದಾಗಿದ್ದೇ ತಿಳಿಯದು” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಬೇಳೂರಿನ ಬಿ.ಟಿ. ನರೇಂದ್ರ.

ಅಲ್ಲೇ ಪಕ್ಕದ ರಾಮಚಂದ್ರರವರ ತೋಟದ ಸಿಹಿ ಅಡಿಕೆಗೆ ಸುಮಾರು ಎರಡು ತಲೆಮಾರಿನ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಅನೇಕರಿಗೆ ಸಸಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇವರ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮೂರೇ ಸಿಹಿ ಅಡಿಕೆ ಮರಗಳು. ತೋಟದ ತುಂಬಾ ಏಕಿಲ್ಲವೆಂದರೆ “ಈ ಸಿಹಿ ಅಡಿಕೆಗಿರುವ ಕಹಿಗುಣ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ರಾಮಚಂದ್ರ.

ಈ ಸಿಹಿ ಅಡಿಕೆ ಗೊನೆ ಹಣ್ಣಾದಾಗ ಶೇ.೫೦ರಷ್ಟು ಅಡಿಕೆ ಜಬ್ಬಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಎರಡು ಅಡಿಕೆ ತಿಂದರೂ ಸಾಕು ಭೇದಿ ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಬೇಳೂರಿನ ಬಿ.ಟಿ. ನರೇಂದ್ರ, ಹೆಗಡೆ ಸುಬ್ರಾಯ ಹಾಗೂ ಕವಲಗೋಡು ಶ್ರೀಧರ ದೀಕ್ಷಿತ ಇವರುಗಳ ತೋಟದಲ್ಲಿರುವ ಸಿಹಿ ಅಡಿಕೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಹಸಿಯಿದ್ದಾಗ ಮುರುಟುವ ಪ್ರಮಾಣ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ. ಎಷ್ಟು ಅಡಿಕೆ ತಿಂದರೂ ಅಡ್ಡ ಪರಿಣಾಮವಿಲ್ಲ.

ಬಿ.ಟಿ. ನರೇಂದ್ರರವರ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಜಾತಿಯ ಸಿಹಿ ಅಡಿಕೆಯಿದೆ. ಒಂದು ಜಾತಿ ಉರುಟಾಗಿ ದಪ್ಪವಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ತೆಳ್ಳಗೆ ಉದ್ದವಿದೆ. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೨೦೦ ಅಡಿಕೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇವರು ಈ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡುವ ಗೊನೆಗಳು, ಅಡಿಕೆ ಪ್ರಮಾಣ, ಗುಣಮಟ್ಟ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ದಾಖಲೆಯಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಪ್ರಕಾರ ಸಿಹಿ ಅಡಿಕೆ ಹಸಿಯಾಗಿರುವಾಗ ಮಾತ್ರ ತಿನ್ನಲು ಯೋಗ್ಯ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಕವಲಗೋಡು ಶ್ರೀಧರ ದೀಕ್ಷಿತರ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಮೂರು ಗೊನೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಸಿಹಿ ಅಡಿಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದವಿದ್ದು ದಪ್ಪವಿದೆ. ೧೦೦ ಬೀಜ ನೆಟ್ಟರೆ ೬೦ ಗಿಡ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ದೀಕ್ಷಿತರು.

ಹೆಗಡೆ ಸುಬ್ರಾಯರ ತೋಟದ ಸಿಹಿ ಅಡಿಕೆಯು ಪ್ರಗತಿಪರ ಕೃಷಿಕ ಕೆಳದಿ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಅವರ ಮೂಲಕ ೧೯೭೮ರಲ್ಲಿ ವಿಟ್ಲ ಅಡಿಕೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ತಲುಪಿತು. ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಶ್ಯಾಮಭಟ್ ಹಾಗೂ ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ ಸಿಹಿ ಅಡಿಕೆಮರ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೆಗಡೆ ಸುಬ್ರಾಯರ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಸಿಹಿ ಅಡಿಕೆ ಮರದಲ್ಲಿ ಆಗಷ್ಟೇ ಅರಳಿರುವ ಹಿಂಗಾರಕ್ಕೆ (ಅಡಿಕೆ ಹೂಗೊಂಚಲು) ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕೊಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವ-ಪರಾಗಸ್ಪರ್ಶ ಆಯಿತು. ಬಂದ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಒಯ್ದು ಗಿಡ ಮಾಡಿದರಂತೆ. “ನಾನು ಒಂದಷ್ಟು ಗಿಡಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೆ. ವಿಟ್ಲ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಆಮೇಲೆ ಯಾವ ಸುದ್ದಿಯೂ ಇಲ್ಲ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಸುಬ್ರಾಯರು.

ಏಕಿಂಥಾ ಅನಾದರ?

ಸಿಹಿ ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ, ಒಣಗಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹಣ್ಣಾದ ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಗಾಗ ಬಳಸಬಹುದು.

ತಿನ್ನಲು ಒಣಗಿದ ಅಡಿಕೆ ಜಿಗುಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಸಿರು ಇರುವಾಗಲೇ ಸಣ್ಣ ಚೂರು ಮಾಡಿ, ಸಕ್ಕರೆಯೊಂದಿಗೆ ಲವಂಗ, ಕಾಳುಮೆಣಸು ಮುಂತಾದ ಮಸಾಲೆ ಬಳಸಿ, ಮಸಾಲೆ ಅಡಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗಾಳಿಯಾಡದಂತೆ ಭದ್ರವಾಗಿಡಬೇಕು.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಗಾರರ ಅನುಭವದಂತೆ ಸಿಹಿ ಅಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕೊಬ್ಬರಿ ಅಂಶದಿಂದಾಗಿಯೇ ತುಂಬಾ ದಿನ ಇಡಲಾಗದು. ಫಂಗಸ್ ಬರುತ್ತದೆ. ಒಣಗಿದ ಅಡಿಕೆ (ಬೇಯಿಸಿದ್ದಾಗಲಿ, ಚಾಲಿಯಾಗಲಿ) ಸುಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆ, ಮುರುಟುತ್ತದೆ, ಹಗುರವಾಗುತ್ತದೆ. ಲೋಕಲ್ ಅಡಿಕೆಯ ಅರ್ಥದಷ್ಟು ತೂಕವೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಚೊಗರಿನ (ಒಗರಿನ) ಅಂಶವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾನ್‌ಗೆ ಯೋಗ್ಯದಾಯಕವಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಂದೇ ಯಾವ ಗಿರಾಕಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಉತ್ತಮ ಬಣ್ಣ ಬರದೇ ಬಿಳಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ಬಣ್ಣಗೆಡುತ್ತದೆ, ಹುಳ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಬೆಟ್ಟ, ಆಪಿ, ಚಿಕಣಿ ಮುಂತಾದ ಯಾವ ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದರೂ ರಾಶಿಯೊಂದಿಗೆ ಈ ಸಿಹಿ ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ ಖಂಡಿತ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಯಾರಿಂದಲೂ ಆಗದು. ತಂದೇ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇವರುಗಳೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಪಾಪ! ಸಿಹಿ ಅಡಿಕೆಮರ ಸದಾ ಒಂಟಿ. ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಗಾರರ ತೋಟದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಫಸಲು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಗೊನೆ ಕೊಯ್ಯುವಾಗ ತೋಟದ ಯಜಮಾನರಿಗೆ ಮರ ನೆನಪಿದ್ದರೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಇಳಿಸಿ ತರುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿನ್ನಲು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇದನ್ನೇ ಹುಡುಕಿ ಬಂದವರು ಮತ್ತೊಂದು ವರ್ಷ ಕಾಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟು ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣಗಳಿದ್ದರೇನು? ಆದರಿಸುವವರು ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಮೂಲೆಗುಂಪಾದ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಿಹಿ ಅಡಿಕೆಯೂ ಮೂಲೆ ಸೇರಿದೆ.

[ಸಿಹಿ ಅಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗೆ - ಬಿ.ಟಿ. ನರೇಂದ್ರ, ಬೇಳೂರು, ದೂರವಾಣಿ : ೦೮೧೮೩-೨೬೦೧೩೫ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಚಪ್ಪೆ ಅಡಿಕೆ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.]

***

ಕೊನೆಗೌಡನ ಕರಾಮತ್ತು

ಅಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗೊನೆಕೊಯ್ಲು ಎನ್ನುವುದೇ ಒಂದು ಸಂಭ್ರಮದ ಕೆಲಸ. ಇಡೀ ವರ್ಷದ ಶ್ರಮ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬರುವ ಸಮಯ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಗಡಿಬಿಡಿ, ಪರದಾಟ, ಪೇಚಾಟ, ಗಲಾಟೆ, ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ, ಓಡಾಟ, ಸುದ್ದಿಸಂಗ್ರಹ, ಆತಂಕ ಏನೆಲ್ಲಾ.

ಗೊನೆಕೊಯ್ಲು ಎನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ಯಜಮಾನನಿಂದ ಆಗುವ ಕೆಲಸ ಏನಲ್ಲ. ಸಿಪ್ಪೆ ಸುಲಿಯಲು ಜನ ಬೇಕು. ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ಸೇರಿಸಲು ಎಲ್ಲರ ಸಹಕಾರ ಅಗತ್ಯ. ಬೆಲೆ ಏರುಪೇರು, ಸಾಗಾಣಿಕೆ, ಫಸಲಿನ ಗುಣಮಟ್ಟ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಯಜಮಾನ ಹೈರಾಣ.

ದೀಪಾವಳಿಯಿಂದಲೇ ಗೊನೆ ಕೊಯ್ಯುವ ಕೊನೆಗೌಡನ ಹುಡುಕಾಟ (ಗೊನೆ=ಅಡಿಕೆ ಗೊನೆ). ಆತನಿಗೆ ಮುಂಗಡ ಹಣ ನೀಡಿ ಬುಕ್ಕಿಂಗ್ ಮಾಡಬೇಕು. ಆತನೂ ಊರಿನ, ಪರವೂರಿನವರೆಲ್ಲರ ಹಣ ಪಡೆದು, ಬರುತ್ತೇನೆನ್ನುವ ದಿನ ಕೈಕೊಡುವುದು, ಸಮಾರಂಭಗಳಿಗೆ ಹೊರಟ ದಿನ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವುದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಅನುಭವ. ಇದು ಊರಗೊನೆಗೌಡನ ಕತೆ.

ಕುಮಟಾ, ಹೊನ್ನಾವರದವರು ಇದರಲ್ಲಿ ತಜ್ಞರು. ಅವರು ಬೆಳಗಿನ ಝಾವವೇ ಗಂಜಿ ಕುಡಿದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಗಂಜಿಗೌಡರು ಎಂದೂ ಕರೆಯುವುದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗೊನೆಕೊಯ್ಲು ಬೇಗ ಪೂರೈಸಿ ಘಟ್ಟ ಏರಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಸಾಗರ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಹೊಸನಗರ, ಸೊರಬ, ಸಿದ್ದಾಪುರ, ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ಹಸುರು ಗೊನೆಗಳು ಹದವಾಗಿ ನಿಂತಿರುತ್ತವೆ.

ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ಜನರ ತಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ದೊಡ್ಡ ಹೂಡು ಇರುವವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ. ಅಡುಗೆ, ಊಟ ಏನೆಲ್ಲಾ ಅವರದೇ ಕೈ, ಬಾಯಿ.

ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎಂಟಕ್ಕೆ ಗೊನೆ ಕೊಯ್ಲು ಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಬ್ಬನಿ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ತಡ. ಮರ ನೆನೆದು ಜಾರೀತು ಎನ್ನುವ ಎಚ್ಚರಿಕೆ. ಎಡಭುಜದ ಮೇಲೆ ಹಗ್ಗ, ಬಲಭುಜದ ಮೇಲೆ ಉದ್ದನೆಯ ಬಿದಿರಿನ ದೋಟಿ. ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಕೊಕ್ಕೆ. ಅದರಲ್ಲೊಂದು ಹರಿತವಾದ, ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಸಾಕು ಕೊಯ್ಲು ರಕ್ತ ಸುರಿಯುವಷ್ಟು ಹರಿತವಾದ ಕತ್ತಿ. ತಲೆಗೆ ಹಾಳೆ ಟೊಪ್ಪಿ, ಚೀಲದಲ್ಲೊಂದಿಷ್ಟು ಸಲಕರಣೆ ಇದು ಟಿಪಿಕಲ್ ಕೊನೆಗೌಡಾಸ್ ಸ್ವೈಲು.

ನೆಲದ ಮಣ್ಣನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೊತ್ತಿಗೊಂಡು ಮರಗಳನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತೋಟಕ್ಕೆ ಪಾದಾರ್ಪಣೆ. ಕಣ್ಣಿಗೊತ್ತಿಗೊಂಡು ತೂಗುಮರದ ಆಯ್ಕೆ. ಕೆಲವು ಮರಗಳು ಟೊಳ್ಳು, ರೋಗಪೀಡಿತ, ಬೆಳವಣಿಗೆ ರಹಿತ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಏರಲು ಅಯೋಗ್ಯ.

ಆಯ್ಕೆ ಮರ ಏರಿದರೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಸುತ್ತಲಿನ ಹತ್ತಾರು ಮರ ಎಳೆದು ಕೊಯ್ಯಲು ಬರುವಂತಿರಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಒಂದು ಹೂಡು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಗೊಡರು ಪದೇ ಪದೇ ಮರ ಹತ್ತಿ ಇಳಿಯಲಿಕ್ಕಾಗದು. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಮತ್ತೊಂದು ಹೂಡಿಗೆ ನೆಗೆತ.

ಮರ ಹತ್ತುವ ದಿರುಸೇ ಬೇರೆ. ಸೊಂಟಕ್ಕೊಂದು ಕಚ್ಚೆಪಂಚೆ, ಅದರ ಮೇಲಿಂದ ಅಡಿಕೆ ಹಾಳೆಯ ಅಬ್ಬಮನ್ ಗಾರ್ಡ್ (ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತರಡುಕವಚ), ಎದೆ ತರಚದಿರಲು ಅಡಿಕೆ ಹಾಳೆಯ ಎದೆಪಟ್ಟಿ, ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಕೊಕ್ಕೆ, ಕೊಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿ. ಕೊಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ ಉದ್ದನೆಯ ನೇಣುಹಗ್ಗ (ಬಾಮಿಮಿಣಿ), ತಲೆಗೆ ಹಾಳೆ ಟೊಪ್ಪಿ, ಕಾಲಿಗೆ ಮರವೇರಲು ಕಾಲ್ಟೆಳೆ, ಮರವೇರಿ ಕೂರಲು ಕಡಿಕೆ ಮಣೆ. ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಭರ್ಜರಿ ತಾಂಬೂಲ. ಇದು ಕೊನೆಗೊಡರೆಲ್ಲರ ಖಾಯಂ ಡ್ರೆಸ್ಸು.

ಪುಟು ಪುಟುನೆ ಮರವೇರಿ, ಗೊನೆಗಳ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಹಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ ಕಚ್ಚಿ, ಸಿಪ್ಪೆ ಬಿಡಿಸಿ, ಹದ ನೋಡಿ, ಯಜಮಾನರಿಗೆ ತೋರಿಸಿ, ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆದು, ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಗೊನೆಯ ಬುಡಕ್ಕೆ ಕಚ್ಚಿ, ಕಚ್ಚಿ ಎಂದು ಆಜೆ ಈಜೆ ಗೀರಿ, ಕತ್ತಿಕೊಕ್ಕೆಗೆ ಹಾಕಿ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗೊನೆ ಮುರಿದು, ಕೈಯಲ್ಲೇ ಮಗುಚಿ, ಹುಸಿ (ಚಿಪ್ಪು) ಅಗಲಿಸಿ, ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ನೇಣುಹಗ್ಗಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ. . . ಗೊನೆಯು ಜರ್ ಎಂದು ಜಾರಿ ನೇಣಿನ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿ ಹಿಡಿದ ಯಜಮಾನನ ಕೈಗೆ ಕ್ಯಾಚ್.

ನೇಣಿನ ತುದಿ ಹಿಡಿದು ಗೊನೆ ಹಿಡಿಯಲು ನ್ಯಾಕ್ ಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಹಡಿನಬಾಳದ ಕೊನೆ ಕೊಯ್ಲಿನ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರ ಎನ್.ಟಿ. ನಾಯ್ಕ. “ಇಲ್ಲಾದ್ರೆ ಗೊನೆ ಬರೋ ರಭಸಕ್ಕೆ ನೇಣು ಹಿಡಿದವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ರೆ ದೊಪ್ಪನೆ ಮೊಗಚಿ ಕಾದಿಗೆಗೆ ಬೀಳ್ತು. ಕೊನೆಗೊಡನ ಸೊಂಟ ಹೋತ್ತು” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಇದೆಲ್ಲಾ ಎರಡು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಕೆಲಸ. ಇದನ್ನು ಸುಲಭಗೊಳಿಸಲು ಗೊನೆಯ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಮರಕ್ಕೆ ಕಡಿಕೆಮಣೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕೂರುತ್ತಾರೆ.

ಸುತ್ತಲಿನ ಮರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ದೋಟಿಯಿಂದ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಗೊನೆ ಸಿಗುವಂತೆ ಕೈಯೆಳೆಯ ಅಂತರಕ್ಕೆ ಕುಳಿತು ಮರಕ್ಕೆ ದೋಟಿಯನ್ನು ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಬುಡಕ್ಕೆ ಕಚ್ಚು ಹಾಕಿ ಗೊನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ನೇಣಿನ ಮೂಲಕ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮರಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಮುಂದಿನ ಫಸಲಿಗೆ, ಸಿಂಗಾರಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಮರ ಎಳೆಯುವಾಗ ಮುರಿಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಎಚ್ಚರಿಕೆಗಳೂ ಬೇಕು. ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ಕಮ್ಮರಡಿ ಸೀಮೆಯ ಕೊನೆಗೊಡರು ಗೊನೆಯ ಬುಡದವರೆಗೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮರದ ಅರ್ಧದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ದೋಟಿಯಿಂದ ಗೊನೆಯನ್ನು ಉಗಿದೆಳೆದು ಕೆಡವುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುವ ಮೊದಲೇ ಗೋಣಿ ಹಾರಿಸಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಗೋಣಿ ಹಾರಿಸುವುದೇ ಒಂದು ನ್ಯಾಕ್. ಎರಡು ಗೋಣಿಚೀಲ ಸೇರಿಸಿ ಹೊಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹೊಸದಾದ ಗಟ್ಟಿ ಗೋಣಿಚೀಲಳಾಗಬೇಕು. ಬುಡದ ಎರಡೂ ತುದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಗ್ರಿಪ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಗೊಡ ಉಗಿದೆಳೆದು ಗೊನೆಯು ಕೆಳಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಂತರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಗೋಣಿಯನ್ನು ಚಕ್ಕನೆ ಬೀಸಿ ಹಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗೋಣಿಯ ಮಧ್ಯೆ ಉದುರಿದ ಅಡಿಕೆಸಹಿತ ಗೊನೆಯು ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಗೊನೆ ಮೇಲೆ ಹಾರದಂತೆ ಗೋಣಿಯ ತುದಿ ಮೇಲಿನಿಂದ ಮಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಸೇರಿ ಕೈಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಗೊನೆ ಅಡಿಕೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಪೆಟ್ಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೊನೆಗೌಡನ ಒಂದು ದಿನದ ಕೊಯ್ಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ೧೫೦ ಗೊನೆಗಳಿಂದ ೧೦೦೦ ಗೊನೆಗಳವರೆಗೆ. ಅಳು ಲೆಕ್ಕವಾದರೆ ಕಡಿಮೆ. ಗೊನೆ ಲೆಕ್ಕವಾದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಕೊಯ್ಯು. ದುಡ್ಡಿನೊಂದಿಗೆ ಅಕ್ಕಿ, ಅಡಿಕೆ ನೀಡುವುದು ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಕೊನೆಯ ದಿನದ ಕೊಯ್ಯನ್ನು ಹುಲಿಕೆ ಹಬ್ಬವೆಂದು ಆಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಿಹಿ, ಖಾರ. ಕೊನೆಗೌಡನಿಗೊಂದು ಹಣ್ಣಡಿಕೆ ಗೊನೆ. ಬೇಯಿಸಿದ ಒಲೆಗೆ, ತೋಟಕ್ಕೆ, ಅಡಿಕೆಗೆ ಪೂಜೆ. ಸುಲಿದವರಿಗೂ, ಪಡಿಚಾಕರಿ ಮಾಡಿದವರಿಗೂ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಿಹಿ, ಖಾರ ಹಂಚಿಕೆ.

ಕೊನೆಗೌಡರು ಗಿಡ್ಡಕ್ಕೆ, ಸದೃಢವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ತೂಕದವರಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ಆಗ ಎಂತಹ ಮರಗಳನ್ನಾದರೂ, ಎಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಹತ್ತಬಲ್ಲರು.

ಆರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಏರುವೇರಾದರೆ, ಕಣ್ಣು ಕಾಣಿಸದಿದ್ದರೆ ಮರವೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ, ಸಂಕ್ರಾಂತಿಗಳಂದು ಮರವೇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೊನೆಗೌಡರಿಗೆ ಮರವೇರಿ ಗೊನೆ ಕೊಯ್ಯುವಾಗ ಬಿದ್ದು ಪೆಟ್ಟಾದರೆ, ಮರಣ ಹೊಂದಿದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವಿಮಾ ಸೌಲಭ್ಯ ಕೂಡ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರಯತ್ನ.

***

ಸುವಾಸನಾ ಸೊಪ್ಪಿನ ವೃತ್ತಾಂತ

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಜೀರ್ಣವಾದಾಗ ಕುಡಿಸುವ ಓಮ್‌ವಾಟರ್ ಗೊತ್ತಲ್ಲ, ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತು ಸಬ್ಬಸಿಗೆ. ಸಬ್ಬಸಿಗೆಯನ್ನು ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಹರಿವೆಯಂತೆ ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗದು. ಆದರೆ ಟೆರೇಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು. ಸುವಾಸನೆಯೇ ಸಬ್ಬಸಿಗೆಯ ಶತ್ರುವೂ ಹೌದು. ಸೊಪ್ಪು ತರಕಾರಿಯಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗದಿರಲು ಕಾರಣವೂ ಹೌದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಶೇ.೮೮ ತೇವಾಂಶ ಶೇ.೩ರಷ್ಟು ನಾರಿನಂಶಗಳಿವೆ. ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ, ಫಾಸ್ಫರಸ್, ಕಬ್ಬಿಣ, ಥಿಯಾಮಿನ್, ರಿಬೋಫ್ಲಾವಿನ್, ನಿಯಾಸಿನ್ ಮುಂತಾದ ಖನಿಜಗಳಿವೆ. ಕಾರ್ಬೋಹೈಡ್ರೇಟ್, ಸಾರಜನಕದ ಪ್ರಮಾಣವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.

ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರಬೆಳೆ, ಉಪಬೆಳೆಗಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು. ವಾರದ ಸಂತೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿರಬೇಕು. ಮಾರಾಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿರಬೇಕು.

ಬೀಜದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ವಿವರ, ಸುಗಂಧ ತೈಲದ ವಿವರ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ

ಶಿರಸಂಗಿ ದಾಟಿ ಸವದತ್ತಿಯ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಟಾಟಾಸುಮೋ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ರಸ್ತೆಯ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದಷ್ಟೂ ಹೊಲಗಳು ಅಥವಾ ಹೊಲಗಳಲ್ಲೇ ಸೀಳಿ ಮಾಡಿದ ರಸ್ತೆ. ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ, ಸಜ್ಜೆ, ಈರುಳ್ಳಿ, ಜೋಳ, ಕಬ್ಬು ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಬೆ ವೈವಿಧ್ಯ. ಬಯಲುಸೀಮೆಯ ಹೊಲಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ಚಂದ. ರೈತರಿಗೆ ಸದಾ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಕೆಲಸ. ಎಮ್ಮೆಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಲು ನಿಂತ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು, ಹೊಲಗಳ ಬದು ಕಟ್ಟುತ್ತಲೋ, ನೀರು ಬಿಡುತ್ತಲೋ ಇರುವ ಯಜಮಾನರು... ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗಿದ್ದ ದಂತಿಯವರು ಗಾಡಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಹೇಳಿದರು. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಏನಾಯಿತೆಂದು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಇಣುಕಿದೆವು.

ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಗಿಡಗಳನ್ನು ಕೀಳುತ್ತಿದ್ದರು. ದಂತಿಯವರು ಅವರನ್ನು ಕರೆದು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಸುವಾಸನೆ ಘಮ್‌ನ ಮೂಗನ್ನು ತುಂಬಿತು. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಇಳಿದು ಹತ್ತಿರ ಹೋದೆವು. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಬ್ಬಸಿಗೆಯ

ಗಿಡಗಳಿದ್ದವು. ಈರುಳ್ಳಿಯೊಂದಿಗಿನ ಉಪಬೆಳೆ. ವಾರದ ಸಂತೆಗಾಗಿ ಕೊಯ್ಲು ಸಾಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮದು ಹೊಲದೆದುರೇ ಫ್ರೆಶ್ ವ್ಯಾಪಾರ. ಒಂದು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದೂವರೆ ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಮೊದಲು ಐದು ಕಟ್ಟು ವ್ಯಾಪಾರವಾಯಿತು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗಣೇಶ್, ಡೈವರ್ ಸಾಹೇಬ್, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇಕಾಯಿತು. ಶಾಂತಮ್ಮ ದಂತಿಯವರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಎರಡು ಕಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕೊಳ್ಳಿರಿ ಎಂದರು. ಅಣ್ಣನಿಗೆ, ಬೀಗರಿಗೆ, ನೆಂಟರಿಗೆ, ಸಾಂಬಾರಿಗೆ, ಬೋಂಡಕ್ಕೆ, ಪಲ್ಯಕ್ಕೆ, ಪರೋಟಕ್ಕೆ... ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಮೂವತ್ತು ಕಟ್ಟುಗಳ ಹೊರೆ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಹೊಲದ ಪರಿಮಳವೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಹರಿಯಿತು.

ಸಬ್ಬಸಿಗೆ ಗಿಡ ನೋಡಲು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟೆ. ಮಾರು ದೂರ ಸಾಗುವಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪಲಿ ಕಪ್ಪನೆಯ ಬೂಟಾಗಿತ್ತು. ಹೆಜ್ಜೆ ಎತ್ತಿಡಲಾಗದಷ್ಟು ಭಾರ. ಹೊಲಕ್ಕೆ ಆಗಷ್ಟೇ ನೀರು ಹಾಯಿಸಿದ್ದರಂತೆ. ಕಪ್ಪುಮಣ್ಣು ಅಂಟುಮುದ್ದೆಯಾಗಿತ್ತು. ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲಾ ನಗತೊಡಗಿದರು. ಹಟದಿಂದ ಗಿಡದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹೋದೆ. ಎಳೆಯ ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಸುವಾಸನೆ ಕಡಿಮೆ. ಬೆಳೆದ ಗಿಡದ ಬೇರಲ್ಲೂ ಸುಗಂಧವಿದೆ. ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣಿಗೆ ನೀರು ಕೊಟ್ಟಾಗ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸದು. ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ತೇವಾಂಶ ಹಾಗೇ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ.

ಶಿರಸಂಗಿಯ ಅಣ್ಣಪ್ಪ ಹಿರೇಮಠರವರು ಒಂದು ಎಕರೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈರುಳ್ಳಿ ಗಿಡವೇಳುವ ಮೊದಲೇ ಸಬ್ಬಸಿಗೆ ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆಯಂತೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದೂರ ದೂರಕ್ಕೆ ೨೦೦ ಗ್ರಾಂ ಸಬ್ಬಸಿಗೆ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈರುಳ್ಳಿಗೆ ಹಾಕಿದ ಎಂಟು ಟನ್ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರವೇ ಇದಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯ. ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣಾಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನೀರು ಸಾಕು. ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದ್ದು, ನವೆಂಬರ್ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಯಲು. ಇವರು ಸಬ್ಬಸಿಗೆಯನ್ನು ಕಾಳಾಗಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸುಗಂಧ ತೈಲ ಮಾಡಲೂ ಅಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಹಸಿರು ಸೊಪ್ಪು ತರಕಾರಿಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗ.

ಗುಲ್ಬರ್ಗಾದ ಸೀರಟೆಗೆಯ ಲಾಲ್‌ಸಿಂಗ್ ಎರಡು ಗುಂಟೆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸಬ್ಬಸಿಗೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಸೋವಾ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿನ ತಳಿ. ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಖರೀದಿ. ಜುಲೈ ಮೊದಲ ವಾರದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ. ಒಂದು ಟನ್ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ದಿನಾಲೂ ನೀರು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಹೊಲ ಕಪ್ಪುಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣು. ೨೦ ದಿನಗಳಿಗೆ ಮೊದಲ ಕೊಯ್ಲು. ಪ್ರತಿ ಕೊಯ್ಲಿನ ನಂತರ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ನೀಡುತ್ತಾರೆ (೧೬-೧೬-೧೬) ಮತ್ತು ಯಥೇಚ್ಛ ನೀರು. ಇದರಿಂದ ಗಿಡಗಳು ಬೇಗ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿವಾರವೂ ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡಬಹುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಲಾಲ್‌ಸಿಂಗ್.

೨೦X೨೦ ಅಡಿಗಳ ಮಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿ ಮಡಿಯಿಂದಲೂ ವಾರಕ್ಕೆ ೩೦ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಐದು ಅಥವಾ ಆರು ಕೊಯ್ಲಿನ ನಂತರ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಕೀಳುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೂ ಸಬ್ಬಸಿಗೆಯ ಬೀಜಗಳ ಉಪಯೋಗ ಅಥವಾ ಸುಗಂಧ ತೈಲದ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಈ ಇಬ್ಬರು ರೈತರಿಗೂ ಸಬ್ಬಸಿಗೆಗೆ ಕೀಟಬಾಧೆ ಇರುವ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸಬ್ಬಸಿಗೆಗೆ ಬಾಧಿ ರೋಗ ಇದೆಯಂತೆ ಎನ್ನುವ ವಿಷಯ ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಮರಳು ಮಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಜೇಡಿಮಣ್ಣು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ಮಣ್ಣುಗಳಲ್ಲೂ ಸಬ್ಬಸಿಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳಕು, ತೇವಾಂಶಭರಿತ ತಂಪು ಹವೆ ಅವಶ್ಯಕ. ಮಳೆಗಾಲ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲು, ಬೆಳಕು ಬೀಳದ ಕಾರಣ ಗಿಡಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುಂಠಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಟೆರೇಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು. ಬೀಜಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬೆಳೆಯುವುದಾದರೆ ಬೆಳೆಯ ಅವಧಿ ಐದೂವರೆ ತಿಂಗಳು. ಸುಗಂಧ ತೈಲಕ್ಕಾದರೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಹೂತುಂಬಿ ಬೀಜವಾಗುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಕೊಯ್ಯಾಗಬೇಕು. ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಎರಡು ದಿನ ಬಾಡಿಸಿ ಭಟ್ಟಿ ಇಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಹೆಕ್ಟೇರಿಗೆ ಮೂರು ಟನ್ ಸೊಪ್ಪು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ೨೦ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ತೈಲ ತೆಗೆಯಬಹುದೆಂದು ಇಲಾಖೆಯ ಅಂಕಿಅಂಶ ದಾಖಲಾತಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಯಾವುದೇ ಗಾಯಗಳಿಗೆ ಸಬ್ಬಸಿಗೆ ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ ಹಚ್ಚಿದರೆ ರಕ್ತ ಬೇಗ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಗಾಯ ಬಲುಬೇಗ ಒಣಗಿ ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಅನುಭವ ಲಾಲ್‌ಸಿಂಗ್‌ರವರದು. ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಸಬ್ಬಸಿಗೆಯಿಂದ ಮಲಬದ್ಧತೆ ನಿವಾರಣೆ, ನಿಯಮಿತ ಋತುಸ್ರಾವ, ವಾಕರಿಕೆ, ಬಿಕ್ಕಳಿಗೆ, ಅಜೀರ್ಣ ನಿವಾರಣೆ, ವಾತ ಹಾಗೂ ಗಂಟುನೋವುಗಳ ಶಮನ, ಬಾಣಂತಿಯರು ಸೊಪ್ಪಿನ ರಸ ಕುಡಿಯುವುದರಿಂದ ಎದೆಹಾಲಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಲಿಖಿತವಿದೆ.

ಸಬ್ಬಸಿಗೆ ಬೆಳೆದ ಕರಾವಳಿಯ ರೈತರಿಂದ ಅನುಭವವನ್ನು ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವಿರಾ?

***

ವಿದೇಶಿ ಡ್ರಿಂಕ್ಸ್‌ಗೆ ಆದರ, ದೇಶೀ ಪಾನೀಯಕ್ಕೆ ಬೇಸರ

ಕೋಕಾಕೋಲಾ, ಪೆಪ್ಸಿಗಳು ಸಣ್ಣಕರುಳಿನಲ್ಲಿ ಪಚನವಾಗುತ್ತಿರುವ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾದ ವಾಯುವು ಇಡೀ ದೇಹದಲ್ಲಿ ವಿಷವಾಯುವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ಅಲ್ಸರ್, ಗ್ಯಾಸ್ಟ್ರಿಕ್, ಕ್ಷಯ, ಅಸ್ತಮಾ ಹಾಗೂ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್‌ನಂತಹ ರೋಗಗಳು ಬರಬಹುದೆಂಬ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ತಜ್ಞರು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇರಲಿ, ಈ ಪಾನೀಯಗಳನ್ನು ಹಿತ್ತಲಿನ ಟೊಮೆಟೋ, ಬದನೆ, ಮೆಣಸಿನಗಿಡಗಳಿಗೆ ಕೀಟನಾಶಕವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದು. ಬಚ್ಚಲು, ಕಕ್ಕಸುಮನೆಗಳನ್ನು ಇದರಿಂದ ತೊಳೆದರೆ ಫಲಫಲವೆನ್ನುತ್ತದೆ. ಬಟ್ಟೆಗಳು ಜಿಡ್ಡುಗಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಪಾತ್ರೆಗಳು, ಮಿಷನ್‌ಗಳು ತುಕ್ಕು ಹಿಡಿದಿದ್ದರೆ ಇದನ್ನು ಹಾಕಿ ತೊಳೆಯಿರಿ. ಪರಿಣಾಮ ಅದ್ಭುತ. ಇನ್ನೂ ಏನಾದರೂ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಕೇಂದ್ರದ ನಿರ್ದೇಶಕಿ ಸುನೀತಾ ನಾರಾಯಣ್ ತಂಪು ಪಾನೀಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ತಮ್ಮ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮತ್ತೂ ಪ್ರಬಲಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಐಎಸ್‌ಒ ೯೦೦೦ ಪ್ರಾಮಾಣೀಕೃತ ಮಾಲಿನ್ಯ ತಪಾಸಣಾ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಲ್ಲಿ ತಂಪು ಪಾನೀಯಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಮಾಹಿತಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕೇಂದ್ರವು ಬೆಂಗಳೂರು, ದಿಲ್ಲಿ, ಕೊಲ್ಕತ್ತಾ, ಮುಂಬೈ, ನೈನಿತಾಲ್‌ಗಳಿಂದ ಪೆಪ್ಸಿ, ಕೋಕಾಕೋಲಾಗಳ ೧೧ ಜನಪ್ರಿಯ ಬ್ರಾಂಡ್‌ಗಳ ೫೭ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿತು. ಪೆಪ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ೨೦ ಪಟ್ಟು ಅಧಿಕ ಕೀಟನಾಶಕಗಳ ಮತ್ತು ಕೋಕಾಕೋಲಾದಲ್ಲಿ ೨೭ ಪಟ್ಟು ಅಧಿಕ ಕೀಟನಾಶಕಗಳ ಅಂಶ ಪತ್ತೆಯಾಗಿದೆ.

ನ್ಯೂರೋಟಾಕ್ಸಿನ್, ಕ್ಲೋರೋ ಪೈರಿಥಾಸ್, ಹೆಪ್ಪಾಕ್ಲೋರ್ ಮುಂತಾದ ಭಯಾನಕ ವಿಷಗಳು ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದವು. ಪೆಪ್ಸಿಕೋಲಾ, ಪೆಪ್ಸಿ ಕೆಫೆಚಿನೋ, ಮೌಂಟೇನ್ ಡ್ಯೂ, ಮಿರಿಂಡಾ ಲೆಮೆನ್, ಮಿರಿಂಡಾ ಆರೆಂಜ್, ಡೂಕ್ ಲೆಮನೇಡ್, ಸೆವೆನ್‌ಅಪ್, ಕೋಕಾಕೋಲಾ, ಲಿಮ್ಮಾ, ಫಾಂಟಾ, ಥಮ್ಸ್ ಅಪ್ ಇವೇ ಆ ತಂಪು ಪಾನೀಯಗಳು... ಅಲ್ಲಲ್ಲ ಕೀಟನಾಶಕಗಳು.

ಕಳೆದ ವರ್ಷ ರಾಜ್ಯದ ಹಲವು ಕಡೆ ತಂಬಾಕು, ಶೇಂಗಾ, ಕಡ್ಲೆ, ಹೆಸರು ಮುಂತಾದ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಈ ಪಾನೀಯಗಳನ್ನೇ ಸಿಂಪಡಿಸಿ ಕೀಟಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದ ಘಟನೆ ವರದಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಇವುಗಳ ಮಾರಾಟ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ.

ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ೧೫ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅನಿಲ್‌ಕುಮಾರ್ ಹೆಗ್ಡೆಯವರ ಮುಂದಾಳತ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಮಾನಾಸಕ್ತರು ದಿನಾಲೂ ವಿದೇಶೀ ತಂಪು ಪಾನೀಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಂಸತ್ ಭವನದೊಳಗೆ ಘೋಷಣೆ ಕೂಗುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ಒಬ್ಬ ನಾಗರಿಕನೂ ಈ ಕುರಿತು ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳ ಮಾರಾಟ ನಿಂತಿಲ್ಲ.

ತಂಪು ಪಾನೀಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಕೀಟನಾಶಕಗಳೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ೨೦ ಗ್ರಾಂ ಸಕ್ಕರೆ, ೪೦ ಮಿಲಿಗ್ರಾಂ ಕೆಫಿನ್, ಇಂಗಾಲದ ಡೈ ಆಕ್ಸೈಡ್, ಆಲ್ಯೂಮಿನ್ಯಾಕ್ಸೈಡ್, ಮಾದಕ ದ್ರವ್ಯ ಹಾಗೂ ಫೋಸ್ಫೇಟಿಕ್ ಆಮ್ಲವಿದೆ. ಈ ಫೋಸ್ಫೇಟಿಕ್ ಆಮ್ಲವು ಮೊದಲು ಹಲ್ಲಿನ ಎನಾಮೆಲ್ ತಿನ್ನುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ಹಲ್ಲನ್ನೇ ತಿನ್ನುತ್ತದೆ. ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹೋದಮೇಲೂ ಮೂಳೆಯನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ಮೂತ್ರಕೋಶದೊಳಗೆ ಕಲ್ಲಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಇಂಗಾಲದ ಡೈ ಆಕ್ಸೈಡ್ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಆಮ್ಲಜನಕವನ್ನು ಪಲ್ಲಟಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮಿದುಳು ಯೋಚಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಕ್ಕರೆ ಅಂಶ ಕೊಬ್ಬು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರೆ, ಕೆಫಿನ್ ಹಾಗೂ ಮಾದಕದ್ರವ್ಯಗಳು ಚಟ, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನೇ ಕುಡಿಯಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಕೀಟನಾಶಕಗಳೇಕೆ ಸೇರಿತು?

ಮೇಲಿನ ವಿವಿಧ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಲು, ಪಾನೀಯ ಹಾಳಾಗದಿರಲು, ಬಹುಕಾಲ ಉಳಿಯಲು, ತಾಜಾ, ತಣ್ಣಗಿರಲು ಆರ್ಗನೋಫಾಸ್ಪರಿಸ್‌ನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ನಿಗದಿತ ಪರಿಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದರೆ ಕಡಿಮೆ ಅಪಾಯಕಾರಿ, ಮಿತಿ ಮೀರಿದರೆ ವಿಷ.

ಈ ಪಾನೀಯಗಳ ಗ್ರಾಹಕರು ಮಕ್ಕಳು. ಇದು ಸಾಬೀತಾಗಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಮೀಪ ಇವುಗಳ ಮಾರಾಟ ನಿಷೇಧಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಮನೆಮನೆಗಳ ಫ್ರಿಜ್‌ಗಳಲ್ಲಿ, ಬಾರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ, ಗೂಡಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ತಜ್ಞರ ಪ್ರಕಾರ ನೀರಿನಲ್ಲಿ, ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪಾನೀಯಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ಇತರ ದ್ರಾವಣಗಳಲ್ಲೂ ಕೀಟನಾಶಕಗಳಿವೆ. ಅದೂ ಪರಿಶೀಲನೆಗೊಳಗಾಗಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಯನ್ನು ಭಾರತದಿಂದ ಓಡಿಸಲು ಆಗುತ್ತದೆಯೇ? ಖಂಡಿತಾ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಉಪಾಯ ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲೇ, ಬಾಯಲ್ಲೇ ಇದೆ.

ಹುಣಸೇಹಣ್ಣು ಪಾನಕ, ಬೆಲ್ಲದ ಪಾನಕ, ನಿಂಬೆಪಾನಕ, ಜೇನುಪಾನಕ, ಸೋಡಾ, ಪುನರ್ಪುಳಿ ಪಾನಕ, ನೆಲ್ಲಿ ಆಸವ, ಶುಂಠಿ ಸೋಡಾ, ಹೆಸರು ತನಿ, ಅರಳು ತನಿ, ಲಸಿ, ಬೆರೆಸಿನ ಮಜ್ಜಿಗೆ, ಮಸಾಲೆ ಮಜ್ಜಿಗೆ, ಜಲಜೀರಾ, ಬೇಸಿಗೆ ಬಂತೆಂದರೆ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಸೊಪ್ಪು, ಹೂವು, ಹಣ್ಣು, ಕಾಯಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ಪಾನೀಯಗಳಾಗಿ ದೇಹವನ್ನು ತಂಪು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮಳೆಗಾಲ, ಚಳಿಗಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಕಷಾಯಗಳ ಸಾಲು ಸಾಲು.

ಹಾಲು ದೇಹದ ಆಮ್ಲೀಯತೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಎಳೆನೀರಿನಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಎಲೆಕ್ಟ್ರೋಲೈಟ್‌ಗಳು ದೇಹದ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಸುಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ. ಕಬ್ಬಿನ ರಸ ಜಾಂಡೀಸ್‌ನಂತಹ ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ ಔಷಧಿ. ಬಾದಾಮಿ ಹಾಲು ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ. ಜಲಜೀರಾ ಜೀರ್ಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಲಸಿಯಲ್ಲಿರುವ ಲ್ಯಾಕ್ಟೋಬ್ಯಾಸಿಲೈ ಜಿಡ್ಡಿನಂಶ ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಸೇರದಂತೆ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಡುತ್ತದೆ. ಲಿಂಬು ಪಾನಕ ಸಿ-ವಿಟಮಿನ್ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಜ್ಜಿಗೆಯಂತೂ ಯೌವನವನ್ನು ಖಾಯಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ವಿವಿಧ ಹಣ್ಣಿನ ರಸಗಳಂತೂ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಬೇಡದ ಅಣುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಲವಾಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪುನರ್ಪುಳಿ (ಮಿರಿಂಡಾ, ಕೋಕಂ) ಹಣ್ಣಿನ ರಸ ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬರಿಸಿದರೆ, ಅಜೀರ್ಣ, ಗ್ಯಾಸ್ ಟ್ರಬಲ್ ಏನಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಔಷಧ. ಹುಣಸೇಹಣ್ಣಿನ ಪಾನಕ ಪಿತ್ತನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೆಸರುತನಿ ಕೆಲಸದಿಂದ ದಣಿದವರಿಗೆ ಶಕ್ತಿದಾಯಕ, ವೀರ್ಯವರ್ಧಕ. ಹೀಗೆ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ದೇಹಸ್ನೇಹಿ. ಎಲ್ಲವೂ ನಾವೇ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ವಿಪರ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪಾನೀಯಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು ಬಿಟ್ಟೇಹೋಗಿದೆ. ಕುಡಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲೆನ್ನುವ ಹಂತ ತಲುಪಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗಂತೂ ಗೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲ. ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದವೇನೋ?! ಅಂತಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನೇ ಕಲಿಸಿಲ್ಲ... ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಸಂಶೋಧನಾ ವರದಿಗಳು ಬಂದಮೇಲೂ ನಾವು ಎಚ್ಚೆತ್ತುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸದಿದ್ದರೆ ಮುಂದೆ ತೆರಬೇಕಾದ ದಂಡ ದುಬಾರಿಯಾದೀತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇದರಿಂದ ದೂರವಿಡುವ ಕೆಲಸ ಪಾಲಕರು, ಸಮಾಜದ್ದು. ಈ ವಿಷಪಾನೀಯಗಳನ್ನು ಕುಡಿಯದಿರುವುದೇ ಬಹಿಷ್ಕಾರ.

***

ಟೈಕೋಗ್ರಾಮ್ಯಾ ತಾಯಿತ ತಯಾರಿ ಹೇಗೆ? ಯಾಕೆ?

ಕನ್ನಿವಾಡಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಪೂಮಣಿ ಸ್ವಯಂ ಸಹಾಯ ತಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಿಳೆಯರು ಹತ್ತು ಜನ. ಗೀತಾರಾಣಿ (೧೭) ಇದರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥೆ. ಎಂ.ಎಸ್. ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ್ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ ಈ ರೀತಿಯ ನಲವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಸಹಾಯ ತಂಡಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಈ ಪೂಮಣಿ ತಂಡ ತಯಾರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ತಾಯಿತ. ಅಲ್ಲಲ್ಲ ಒಂದೂಕಾಲು ಸೆಂಟಿಮೀಟರ್ ಅಗಲ ಹಾಗೂ ಐದು ಸೆಂಟಿಮೀಟರ್ ಉದ್ದದ ಅರಿಸಿನ ಬಣ್ಣದ ಕಾರ್ಡ್ ಟೈಕೋಗ್ರಾಮ್ಯಾ ಎನ್ನುವ ಪಿಡುಗು ನಿವಾರಕ, ಅಂದರೆ ಬಯೋ ಪೆಸ್ಟಿಸೈಡ್.

ನೀವೂ ಈ ಪಿಡುಗು ನಿವಾರಕವನ್ನು ತಯಾರಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ಅಗಲ ಬಾಯಿಯ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಪಾತ್ರೆಗೆ ಎರಡು ಕೆಜಿಯಷ್ಟು ಅರ್ಧ ಬೇಯಿಸಿದ ಸಜ್ಜೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ. ಜತೆಗೆ ೧೦೦ ಗ್ರಾಂ ಶೇಂಗಾ ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ. ಈ ಮಿಶ್ರಣಕ್ಕೆ ೫ ಗ್ರಾಂ ಗಂಧಕ, ೫ ಗ್ರಾಂ ಯೀಸ್ಟ್ ಸೇರಿಸಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಲೆಸಿ. ಈ ಮಿಶ್ರಣಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ್ ಸಂಸ್ಥೆ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಸೇರ ಮೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ೫ ಹನಿಯಷ್ಟು (೦.೩ಸಿಸಿ) ಸೇರಿಸಿ. (ಈ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತಮಿಳುನಾಡು ಸರ್ಕಾರವೂ ಕೊಡುತ್ತದೆ). ಇಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಹಂತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಹೀಗೆ ತಯಾರಾದ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳಕು ಬಾರದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಲೆಯೊಳಗೆ ೪೫ ದಿನ ಇಡಬೇಕು. ಕೀಟಗಳಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ. ಮುಂದಿನದೆಲ್ಲಾ ನಾಜೂಕಿನ ಕೆಲಸ.

ಈ ಕೀಟಗಳಿಗೆ ಬಲೆಯ ಒಳಗೇ ಆಹಾರವಾಗಿ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಈ ಕೀಟಗಳು ಹೀರತೊಡಗಿದ ಕೀಟ(ಹಾತೆ)ಗಳು. ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷ ಮೊಟ್ಟೆ ಇಡುತ್ತವೆ. ಇದು ಎರಡನೇ ಹಂತ. ಮುಂದಿನ ಹಂತಕ್ಕೆ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆ ಬೇಕು.

ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಅರಿಸಿನ ಬಣ್ಣದ ಡ್ರಾಯಿಂಗ್‌ಶೀಟ್‌ನ ಮೇಲೆ ಸಮಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ೨೦ ನಿಮಿಷ ಅತಿ ನೇರಳೆಬಣ್ಣದ ಕಿರಣ (ಯು.ವಿ.) ಹಾಯಿಸಬೇಕು.

ಯು.ವಿ. ಉಪಚಾರ ಪಡೆದ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಡ್ರಾಯಿಂಗ್ ಶೀಟ್‌ಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಕ್ಕಬೇಕು. ಹೀಗೆ ತಿಕ್ಕಿದ ಕಾರ್ಡ್ ಕಪ್ಪಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಯು.ವಿ ಹಾಯಿಸಿ ಅನಂತರ ಬೇಕಾದರೂ ಡ್ರಾಯಿಂಗ್‌ಶೀಟ್‌ಗೆ ತಿಕ್ಕಬಹುದು. (ಅರಿಸಿನಬಣ್ಣದ್ದೇ ಡ್ರಾಯಿಂಗ್‌ಶೀಟ್ ಆಗಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ.) ಇದು ಮೂರನೇ ಹಂತ.

ಈ ಕಾರ್ಡ್‌ನ್ನು (ಡ್ರಾಯಿಂಗ್‌ಶೀಟ್) ಏಳು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕು. ಏಳನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಪ್ಪಾದ ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳು ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿ ಸಿದ್ಧವಾದ ಕಾರ್ಡ್‌ನ್ನು ಒಂದೂಕಾಲು ಸೆಂಟಿಮೀಟರ್ ಉದ್ದ ಮತ್ತು ಐದು ಸೆಂಟಿಮೀಟರ್ ಅಗಲದ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ತಾಯಿತಗಳಾಗಿ ತಯಾರಿಸಿ ಬುಡದಲ್ಲೊಂದು ಕಂಡಿ ಹೊಡೆದರಾಯಿತು. ಕಬ್ಬಿನ ಬೆಳೆಗೋ ಜೋಳದ ಬೆಳೆಗೋ

ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ ಗಿಡಕ್ಕೋ... ಹೀಗೆ ಯಾವುದೇ ಜೈವಿಕ ಪೀಡಕಾರಕ ಕೀಟನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಈ ತಾಯಿತಗಳು ತಯಾರ್. ಆದರೆ ಯಾವಾಗೆಂದರಾವಾಗ ಇದು ಸಿಗಲಾರದು ಹಾಗೂ ತಯಾರಾಗಿದ್ದನ್ನು ತಕ್ಷಣ ಬಳಸಬೇಕು. ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯಿಂದ ನೀವು ಒಂದು ಲ ತಾಸಿನ ಒಳಗೆ ಈ ತಾಯಿತಗಳನ್ನು ಕಬ್ಬಿಗೋ, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿಗೋ ಕಟ್ಟಿಬಿಡಬೇಕು. ನೆಲದಿಂದ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಮೊಳ (೪೦=೪೦ ಸೆಂಟಿಮೀಟರ್) ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದರಾಯಿತು. ತಾಯಿತದ ಕವುಚುಕ್ಕೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಜೀವ ತಳೆದು ಒಂದೊಂದೇ ಕೆಳಗಿಳಿಯತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಒಂದಿಷ್ಟು ಮೇಲೇರತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳೆನ್ನಬಹುದು. ತಾಯಿತ ಕಟ್ಟಿದ ಜಾಗದ ಸುತ್ತಲಿನ ಪೀಡಕಾರಕ ಹುಳಗಳನ್ನು ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳು ತಿಂದು ಬೆಳೆ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆಹಾರ ಸಿಗದಿದ್ದಾಗ ಸಾಯುತ್ತವೆ.

ಗೀತಾರಾಣಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಎಕರೆಯಷ್ಟು ಬೆಳೆಗೆ ೨೪ ತಾಯಿತಗಳು ಸಾಕು. ೬ ತಾಯಿತಗಳಿಗೆ ೧೫ ರೂಪಾಯಿ ಆಗುತ್ತದೆ. (ಸೆಂಟಿಮೀಟರ್. ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬೆಲೆ ನಿಗದಿಯಾಗುತ್ತದೆ) ಅಂದರೆ ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ೯೦ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದು ತಾಯಿತದಿಂದಲೂ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಮಣ್ಣನ್ನು ಜೈವಿಕಗೊಳಿಸಿ ರೋಗಬಾಧೆಯನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಪೂಮಣಿ ಸ್ವಸಹಾಯ ತಂಡ ಈ ಉದ್ಯಮದಿಂದ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೫೦,೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದೆ. ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಈ ತಂಡದ ಸಾಧನೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾದೀತೇ? ಗೀತಾರಾಣಿಯರು ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲೂ ತಯಾರಾದಾರೇ? ಎಂಡೋಸಲ್ಪಾನ್‌ನಂತಹ ಕೀಟನಾಶಕ ಮರೆಯಾದೀತೇ? ಕಾದು ನೋಡೋಣ.

ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಈ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ :

M/s Swaminathan Research Foundation, Opp. Highschool, Champatti Village, Kannivadi Po. Dindigul Dt. TN624705, Website : www. mssrf.org, e-mail:Volkart1@eth.net

***

ಡಾ. ಕಲಾಂ ಬೈಫ್‌ಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು

ಪುರಾದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನವಚೇತನ...

ಸಮೃದ್ಧ ಗ್ರಾಮ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮಹದುದ್ದೇಶದೊಂದಿಗೆ ರೂಪುಗೊಂಡ ನವಚೇತನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಾಡಿನಾದ್ಯಂತ ಸಂಚಲನ ಮೂಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಡಾ. ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂರವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೇಗೆ ಆದರೆ ದೇಶ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವೋ ಆ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಸಾಗುತ್ತಿರುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುವ ವಿಚಾರ. ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರತಿ ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ, ಸಮರಸ, ಸಹಚಿಂತನಗಳಿಂದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ರೂಪಿಸುವುದು, ಗ್ರಾಮದ ಯುವಚೇತನಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ನಾಯಕತ್ವ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿ ಆ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮದ ಜಾಣ್ಮೆ ಗುರುತಿಸಿ ಕೃಷಿಪೂರಕ, ಕೃಷಿ ಆಧಾರಿತ ಉದ್ಯಮಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು, ಜೊತೆಗೆ ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಕೇವಲ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗಿ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಇಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ಮತ, ಭೇದ, ಸಮುದಾಯದ ಬೇಲಿಯಿಲ್ಲ, ಬಂಧನವಿಲ್ಲ.ಗ್ರಾಮಾಡಳಿತ, ಗ್ರಾಮ ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ಕನಸು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸಲು ಸಂಸ್ಥೆಯು ನವಚೇತನದ ೪ ಸ್ಥಂಭಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿದೆ. ಈ ಆಧಾರಸ್ತಂಭಗಳು ಗ್ರಾಮ ಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ಹೇಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯ, ಅವಶ್ಯಕ ಎನ್ನುವ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ದಯವಿಟ್ಟು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ. ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ,

ಗ್ರಾಮಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೆಲವೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರದಿಂದಾಗಲಿ ದಿಢೀರ್ ಸಾಧ್ಯದ ಮಾತಂತೂ ಅಲ್ಲ. ಈ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮಗಳ ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆ, ಸಹಕಾರ, ಪಾಲುದಾರಿಕೆ ಬೇಕೇ ಬೇಕು. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿ, ಡಾ|| ಮಣಿಭಾಯಿಜಿ ಮತ್ತು ಡಾ. ಕಲಾಂರವರು ಕಂಡ ನವ್ಯ, ಸಮೃದ್ಧ ಭಾರತ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯ. ದಯವಿಟ್ಟು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪಣ ತೊಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ನವಚೇತನಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಿ.

ವಿಳಾಸ : ಬೈಫ್ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಶಾರದಾ ನಗರ, ತಿಪಟೂರು

ಮುಂಜಾವಿನ ಆ ಮಂಜಿನಲ್ಲಿ ಅಂದು ಮಂಜುನಾಥಪುರಕ್ಕೆ ಮಹಾನ್ ಚೇತನವೊಂದು ಭೇಟಿ ನೀಡಿತು. ಉರಿನ ಸಾಧಕಿ ರತ್ನಮ್ಮ ಆ ಚೇತನದಿಂದ ಕೈಯಾರೆ ಬಾಗಿನ ಪಡೆದ ಭಾಗ್ಯವಂತೆ. ಆಕೆಯ ಯಶಸ್ಸು ಕೇಳಲು, ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸಲು, ಅದನ್ನು ದೇಶದ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ವ್ಯಕ್ತಿ ಡಾ. ಎ.ಪಿ.ಜೆ. ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ ತವಕದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದರು.

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಿಪಟೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮಂಜುನಾಥಪುರ ಪುಟ್ಟ ಹಳ್ಳಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದೇ ೪೫ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ. ೭೦ ಹರಿಜನ ಕುಟುಂಬಗಳು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ತಲಾ ನಾಲ್ಕು ಎಕರೆ ಜಮೀನನ್ನು ಅನುದಾನವಾಗಿ ಪಡೆದವು. ಬರಡು ನೆಲ, ನೀರು ಮಳೆ ಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ. ಉಳಲು ಕಾಸಿಲ್ಲ, ಬಿತ್ತಲು ಕಾಳಿಲ್ಲ. ನಿರ್ಗತಿಕರಿಗೆ ಜಮೀನು ನೀಡಿದ ಸರ್ಕಾರ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿಯೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಬರಡು ನೆಲ ಫಲ ಕೊಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಜನ ಗುಳೆ ಎದ್ದು ಕೂಲಿ ಅರಸಿ ಉರೂರು ಅಲೆಯತೊಡಗಿದರು. ಹೀಗೆ ವರ್ಷಗಳು ಉರುಳಿದವು.

ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಬೈಫ್ ಸಂಸ್ಥೆ ಮಂಜುನಾಥಪುರಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿತು. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕೆಲಸವೇ ಗಾಂಧಿಯ ಕನಸಿನ ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸುವಿಕೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ, ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಚೈತನ್ಯದಾಯಕ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಸಂಸ್ಥೆ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಮಂಜುನಾಥಪುರದ ಸಾಮಾನ್ಯ ರೈತಮಹಿಳೆ ರತ್ನಮ್ಮನವರ ಯಶೋಗಾಥೆ ಬೈಫ್‌ನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಸವಿ ೧೯೬೩ರಲ್ಲಿ ರಾಮಯ್ಯನ ಕುಟುಂಬ ಮಂಜುನಾಥಪುರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿತು. ಇಸವಿ ೧೯೭೧ರಲ್ಲಿ ರತ್ನಮ್ಮ ರಾಮಯ್ಯನವರ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಬಂದರು. ಇವರಿಗೆ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳು. ಕುಟುಂಬ ದೊಡ್ಡದಾಯಿತೇ ಹೊರತು ಜಮೀನಿಲ್ಲ ಫಲ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಕೃಷಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಕೂಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಸಾಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರತ್ನಮ್ಮನಿಗಂತೂ ನೀರು ತರಲು, ಸೌದೆ ತರಲು, ಹಿಟ್ಟು ತರಲು ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಸಿವಿನಿಂದ ದಿನಗಳು ಯುಗಗಳಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

೧೯೯೨ರಲ್ಲಿ ಬೈಫ್ ಅಲ್ಲಿನ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಬದುಕು ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿತು. ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಿಟ್ಟನ್ನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಏನನ್ನೂ ಯೋಚಿಸಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಮರ ಆಧಾರಿತ ಕೃಷಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ. ಎಷ್ಟೋ ಚರ್ಚೆ, ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯಗಳ ನಂತರ ರತ್ನಮ್ಮನವರ ಕುಟುಂಬ ಬೈಫ್ ಜೊತೆ ಸೇರಲು ಒಪ್ಪಿತು.

ಜಮೀನಿನ ಸುತ್ತ ಜೀವಂತ ಬೇಲಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮೊದಲ ಕೆಲಸ. ಉರುವಲಿಗೆ, ಮೇವಿಗೆ ಹಾಗೂ ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವ ಗಿಡಗಳನ್ನು ನೆಡಲಾಯಿತು. ಗಿಡಗಳು ಆಳೆತ್ತರ ಬೆಳೆದಾಗ ರತ್ನಮ್ಮನವರಿಗೆ ಅವು ಗಾಳಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿದ್ದು, ಫಸಲ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದು ಅರಿವಿಗೆ ಬಂತು. ದಿನ ಕಳೆದಂತೆ ಉರುವಲು, ಮೇವು ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ರತ್ನಮ್ಮನವರ ಸಮಯ ಹಾಗೂ ಶ್ರಮ ಅರ್ಥದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು.

ಎರಡನೇ ಸುತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾವು, ಗೇರು ಮುಂತಾದ ಗಿಡಗಳನ್ನು ನೆಡುವ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ನೀರು ನೀಡಲು ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಬಾವಿ ಇಲ್ಲ. ನೀರು ತರಲು ಕತ್ತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಗಾಡಿನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಉರಿನ ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪು ನೀಡಿತು. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ

ಉದಿಬದುಗಳ ಮೇಲೆ ತೇಗ, ನೀಲಗಿರಿ ಹಾಗೂ ಮೇವಿನಹುಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರು. ಒಂದಿಷ್ಟು ಮಾವಿನಗಿಡಗಳು ಸತ್ತುಹೋದವು. ಮತ್ತೆ ನೆಟ್ಟರು. ಜೊತೆಗೆ ತೆಂಗಿನ ಗಿಡಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟರು.

ಸಂತಸದಲ್ಲೊಂದು ನೋವು

ಕಲಾಂ ಬಗ್ಗೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಬಿಗಿ ಬಂದೋಬಸ್ತು ನೀಡುವುದು ಸರ್ಕಾರದ ಕರ್ತವ್ಯ. ಆದರೆ ಕಲಾಂರವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಲಿಪ್ಯಾಡಿಗಾಗಿ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವುದು ನಿಷೇಧ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಸಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕೆ ಅಣಿ ಮಾಡುವುದು ನಿಷೇಧ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಮಾನವೀಯ ಅಂಶಗಳು ಸೇರಿವೆ. ಆದರೂ ರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಅತಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಅನೇಕ ಅಮಾನವೀಯ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಬರುವ ದಾರಿಯ ಪಕ್ಕ ಹುತ್ತವೊಂದಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಜೇನು ಕುಟುಂಬವೊಂದು ವಾಸವಾಗಿತ್ತು. ರಕ್ಷಕರು ಆ ಹುತ್ತವನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದರು. ಆಹಾರ ತರಲು ಹೋಗಿದ್ದ ಜೇನುಹುಳುಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಂದಾಗ ಮನೆಯನ್ನು ಹುಡುಕತೊಡಗಿದವು.

ಮನೆ ಇದ್ದ ಜಾಗದಲ್ಲೇ ಗುಂಪಾಗಿ ಕುಳಿತವು. ಮತ್ತೆ ಆಗಮಿಸಿದ ರಕ್ಷಕರು ಆ ಜೇನುಹುಳುಗಳೆಲ್ಲಾ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ ಸಿಂಪಡಿಸಿ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದರು. ಇದನ್ನು ಡಾ. ಕಲಾಂರವರಿಗೆ ಹೇಳುವವರು ಯಾರು?

ಈ ಮರಗಳ ಬುಡದಲ್ಲೇ ಅಧಿಕ ಫಸಲು ನೀಡುವ ರಾಗಿಯನ್ನು ಬಿತ್ತಿದರು. ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೂಲಿ ಆಳುಗಳನ್ನು ಕರೆದರು. ಸುಮಾರು ಎಂಟು ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಫಸಲು ಎಕರೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು.

ಹೊಲದ ಮಧ್ಯೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಗ ತರಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಟೊಮ್ಯಾಟೋ, ಬದನೆ, ಹುರುಳಿ ಹಾಗೂ ಗೋರಿಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದರು. ಇದು ರಾಗಿಯ ಮಧ್ಯೆ ಉಪಬೆಳೆಯಾಗಿಯೂ ಇತ್ತು.

ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕಾಗಿ ಊರೂರು ಅಲೆಯದೇ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಎರೆಹುಳು ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಣ ಸೇರತೊಡಗಿತು. ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘದಿಂದ ಸಾಲ ಮಾಡಿ ಕುರಿ ಕೊಂಡರು. ಮಿಶ್ರತಳಿಯ ಹಸುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡರು. ಬೈಫ್ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕೃತಕ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದ ಎರಡು ಹಸುಗಳು ಹೆಣ್ಣು ಕರು ಹಾಕಿದವು. ಕುರಿ ಹಾಗೂ ಹಸುಗಳನ್ನು ಮಾರಿದ ರತ್ನಮ್ಮ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕೊಳವೆಬಾವಿ ತೆಗೆಸಿದರು. ವರ್ಷಾವಧಿ ನೀರು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಇದರಿಂದ ಹಣ್ಣಿನ ಗಿಡಗಳು ಮತ್ತು ತೆಂಗಿನ ಫಸಲು ಹೆಚ್ಚಿತು.

ಅರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದಂತೆ ರತ್ನಮ್ಮ ಮನೆಯನ್ನು ಒಂದು ಕೋಣೆಯಿಂದ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಜಗುಲಿ, ಉಗ್ರಾಣ, ಅಡುಗೆಮನೆ, ಚಿಕ್ಕಕೋಣೆ, ಬಚ್ಚಲು, ಶೌಚಾಲಯ ಹಾಗೂ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಮನೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಚಿಕ್ಕ ತೋಟ. ದಿನಬಳಕೆ ಹಾಗೂ ನಾಟಿ ಔಷಧಿಗಳ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟರು.

ಇಡೀ ಊರಿನ ಜನರೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಫಲದಿಂದ ಪುಳಕಿತರಾಗಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಜಮೀನುಗಳ ಹಕ್ಕುಪತ್ರ ಪಡೆಯುವುದಿರಲಿ, ಊರಿನ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸವಿರಲಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಪರಿಣಾಮ ೧೫ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ, ಇಡೀ ಊರೇ ಹಸಿರಾಗಿದೆ. ಹಾಲು ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಅಂತರ್ಜಲ ಹೆಚ್ಚಿ ನೀರ ನೆಮ್ಮದಿ ತಂದಿದೆ.

ಕಲಾಂರವರು ತಮ್ಮ ಪುರ ಯೋಜನೆ ಸಾಕಾರಗೊಳ್ಳಲು ಬಯಸಿದ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಇಂತಹ ಹಳ್ಳಿಗಳೇ ಪ್ರೇರಣೆ, ಬೈಫ್ ಇಂತಹ ನೂರಾರು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕಲಾಂರವರು ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಬೈಫ್‌ಗೆ ಪದೇ ಪದೇ ಭೆಟಿ ನೀಡಿ ಗಮನಿಸಿದ್ದರು. ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುರ ಯೋಜನೆ ಅಳವಡಿಸಿದ ಮೇಲೂ ಬಡತನವನ್ನು ನೋಡಿದ ಕಲಾಂರವರಿಗೆ ಬೈಫ್ ಮಾದರಿ ಆಪ್ತವಾದದ್ದು ಸಹಜ.

ಪುರ (PURA-Providing Urban Amenities in Rural Areas) ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರೂಪಿಸಿದ ಯೋಜನೆ. ಆರೋಗ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಪರ್ಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನೀಡುವುದು ಉದ್ದೇಶ. ಆರು ಅಥವಾ ಎಂಟು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ರಸ್ತೆ ನಿರ್ಮಾಣ, ಉತ್ತಮ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಸಂವಹನ ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯಕೇಂದ್ರ, ವೈದ್ಯರು ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ಸೌಲಭ್ಯ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್, ರೈತರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನ ಸೌಲಭ್ಯ, ಸಾಕ್ಷರತೆ, ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಶಿಕ್ಷಣದಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಟೆಲಿಫೋನ್‌ನಿಂದ ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವಾದ ಇ-ಮೇಲ್‌ವರೆಗೆ ಜಾಗತಿಕ ಅರಿವು ಸಿಗುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗುವುದು. ಈ ಯೋಜನೆಗಳು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಸಶಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಪುರದ ವಿಸ್ತೃತರೂಪವೇ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನಗರದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವುದು ಎಂದು. ಇದು ಹಸಿವು, ಬರಡು, ವ್ಯಾಜ್ಯ, ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಲಹೀನತೆಯಿಂದ ನರಳುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಖಂಡಿತಾ ಶೋಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪಲವತ್ತಾದ ಜಮೀನು, ಹಾಲು ಹಣ್ಣುಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿ, ಸುಸ್ಥಿರ ಜೀವನ, ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ಬದುಕು, ಜನರ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ, ಸಬಲತೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಇರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ನವಚೈತನ್ಯ ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಈ ನವಚೇತನ ನೀಡುವ ಕೆಲಸ ಬೈಫ್ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ದಶಕಗಳೇ ಸಂದಿವೆ. ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೈಲನಹಳ್ಳಿ, ಬಾಳೆಹಳ್ಳಿಗಳಾಗಿರಲಿ, ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲಘಟಗಿಯ ಸೂರಶೆಟ್ಟಿಕೊಪ್ಪ, ಗದಗದ ವಿರೂಪಾಪುರ, ಕಾರವಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ದಾಸನಕೊಪ್ಪ ಹೀಗೆ ಬೈಫ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ನೂರಾರು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದು ಜನರ ಬದುಕು ಸುಭದ್ರವಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಸಬಲತೆ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸಗಳು ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸಹಜವೆನ್ನಿಸುವಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿವೆ.

ಕಲಾಂರವರು ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ನೀರಿನ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಅಂಶ ನಿವಾರಣೆ, ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಸಹಾಯ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಸ್ವಚ್ಛತೆ, ಕುಟುಂಬಯೋಜನೆ ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೈಫ್ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಗಮನಿಸಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಭೇಟಿಯ ತಮ್ಮ ಆಶಯವನ್ನು ಬೈಫ್ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುವ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ತಂತ್ರಜ್ಞರು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ನಾಯಕರು, ಯೋಜನಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ಕೃಷಿಕರು, ಯಾರೇ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದರೂ ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಅಚ್ಚರಿ ಎನಿಸುವಷ್ಟು ಪ್ರಬುದ್ಧವಾಗಿವೆ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿವೆ.

ಡಾ. ಕಲಾಂರವರ ಬಳಿ ಇರುವ ನೀಲಿನಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಕಳಕಳಿಯಿದೆ. ಅದಕ್ಕವರು ಹೊಸ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ವೇಗವರ್ಧಕಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಜನರಿಗಿದೆಯೇ? ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹೂಡಿಕೆ ಹೂಡಿ ತಕ್ಷಣದ ಪ್ರತಿಫಲ ಬಯಸುವುದು ಸರಿಯೇ? ಕಲಾಂರವರ ಕನಸನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸಲು ಅತ್ಯಂತ ನಿಪುಣ ಯೋಜನಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಬಲ ಬೇಕು. ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರು ಬೇಕು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜನರೇ ರೂಪಿಸುವಂತೆ, ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕರು ಬೇಕು. ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಂದ ಸುಸ್ಥಿರತೆ ಉಂಟಾಗಬೇಕು. ಇದೊಂದು ಸಮುದಾಯದ ಸಾರಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ಕೆಲಸವಾಗಬೇಕು.

ಬೈಫ್ ೧೩ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ, ಗಾಂಧಿ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕಲಾಂರವರ ಕನಸನ್ನು ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ಅರಿತ ಕಲಾಂ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬೈಫ್‌ಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕಸದಿಂದ ಏನು ಉಪಯೋಗ?

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಮರುಬಳಕೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಕುತೂಹಲದ ವಿಚಾರ. ಕೆಲವರಿಗಂತೂ ಇದರಿಂದಲೇ ವಾಯುಮಾಲಿನ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಅನುಮಾನ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ನ್ನು ಸುಡುವುದಿಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಕರಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ದ್ರವರೂಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಗೆ ಬಾರದು. ಇದೇ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ. ಕೆಲಸ ಸುಲಭ, ಆದಾಯ ಅಧಿಕ. ಏಕೆಂದರೆ ತಯಾರಾಗಿದ್ದಲ್ಲಾ ತಕ್ಷಣ ಮಾರಾಟವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಪಾದರಾಯಣಪುರದ ಶಾಮಣ್ಣ ಗಾರ್ಡನ್‌ನಲ್ಲಿ ಪಾದವಿಟ್ಟರೆ ಬೆಂಕಿಪೊಟ್ಟಣದಂತಹ ಮನೆಗಳು. ಕೊಳಚೆ ನದಿ, ರೈಲ್ವೆಹಳಿ, ಗೂಡಂಗಡಿಗಳು, ಆಟೋಗ್ಯಾರೇಜ್‌ಗಳು-ಹೀಗೆ ಸಂದಿಗೊಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನರನ್ನು ತಳ್ಳುತ್ತಾ, ನುಗ್ಗುವ ವಾಹನಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಧೂಳಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಾ, ವಾಸನೆಗೆ ಮೂಗು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬೆಟ್ಟಗಳು ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ದಿನಾಲೂ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ನಾಗರಿಕರು ಎಸೆದ ಕ್ಯಾರಿಬ್ಯಾಗ್‌ಗಳು, ಕವರ್‌ಗಳು ಇನ್ನೂ ಏನೆಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ವಸ್ತುಗಳು.

ಇಲ್ಲಿ ಇವು ಮರುಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿವೆ. ನಗರಸಭೆಯವರು ಹಗಲುರಾತ್ರಿ ಮನೆ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ತಂದ ಹೊಲಸು-ಕಸ, ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಕೇವಲ ಕ್ಯಾರಿಬ್ಯಾಗ್‌ಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ತೂಕದ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗೆ ಮಾರುತ್ತಾರೆ. ಅವೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದು ಕುಳಿತಿದ್ದವು.

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕಸದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಎಲ್ಲಾ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳಿಗೂ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಅನ್ನು ವಿಭಿನ್ನ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಕರಗಿಸಿದಾಗ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇವಲ ಕ್ಯಾರಿಬ್ಯಾಗ್‌ಗಳನ್ನೇ ಬೇರೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನಂದಿನ ಹಾಲಿನ ಪ್ಯಾಕೆಟ್ ಬೇರೆ, ಪ್ಯಾಕೇಜಿಂಗ್ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬೇರೆ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಭಿನ್ನ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಮಾಲಿಕ ಬಿ.ಕೆ. ರಮೇಶ್.

ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದು ಕೇವಲ ಹಾಲಿನ ಪ್ಯಾಕೇಟ್‌ಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ. ಈ ಪ್ಯಾಕೇಟ್‌ಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕುದಿಸುತ್ತಾರೆ, ಕುದಿಸುವಾಗ ಸುಣ್ಣ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಪ್ಯಾಕೇಟ್‌ನಲ್ಲಿನ ಜಿಡ್ಡು, ಹಾಲಿನಂಶ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಒಣಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಪ್ಯಾಕೇಟ್‌ನೊಳಗೆ ತೇವಾಂಶ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ.

ಆ ತೇವಾಂಶ ಒಣಗಿಸಲು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಯಂತ್ರವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಒಣಗಿದ ಪ್ಯಾಕೇಟ್‌ಗಳನ್ನು ಕರಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು ೨೦೦ರಿಂದ ೬೦೦ ಡಿಗ್ರಿ ಉಷ್ಣಾಂಶದಲ್ಲಿ ಕರಗಿಸುವ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲಿ ವಾಸನೆ, ಹೊಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕರಗಿ ದ್ರವವಾದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ದಾರದ ಎಳೆಯಂತೆ ಹೊರಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಹರಳುಗಳಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲಾ ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪ್ಯಾಕೇಟ್‌ಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಿದ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ನೀಡಿ ಹರಳುರೂಪದ ವಸ್ತುವನ್ನು (ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್) ಹಿಂತಿರುಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಹರಳುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಮತ್ತೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಪ್ಯಾಕೆಟ್‌ಗಳನ್ನು ಹರಳುರೂಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸುವವರು ಬಿಹಾರಿಗಳು. ಇದು ದಿನವಿಡೀ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ. ಗಳಿಕೆ ದಿನಕ್ಕೆ ೫೦ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಮಾತ್ರ. ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ, ಹೆಚ್ಚು ಗಳಿಕೆ ಸಾಧ್ಯ. ಹರಳುಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಕಾರ್ಖಾನೆಯವರು ಅದನ್ನು ಟಾರ್‌ಪಾಲಿನ್‌ಗಳಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವು ಟೆಂಟ್ ಕಟ್ಟಲು, ಹಸಿರುಮನೆ ಮಾಡಲು, ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಮಲ್ಚಿಂಗ್ ಮಾಡಲು, ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ, ತೋಟಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ.

ಮರುಬಳಕೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ಅಂದರೆ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಗಳಿಕೆ ಜಾಸ್ತಿ. ಒಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂಗೆ ಕೇವಲ ೩-೫ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಕೊಂಡ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ನ್ನು ೧೮ರಿಂದ ೨೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮಾರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕರಣೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಶೇಕಡಾ ೪೦ರಷ್ಟು ತೇವಾಂಶ ಹೋಗಿ ಬೆಲೆ ೪೫ ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಹೊಸ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹರಳುಗಳ ಬೆಲೆ ಇಂದು ೧೦೦ ರೂಪಾಯಿ ದಾಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇದು ದುಬಾರಿ ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಾದ ಟಾರ್‌ಪಾಲಿನ್‌ಗಳ ಬೆಲೆಯೂ ಅಧಿಕವಲ್ಲ. ಇವು ಸೈಜ್, ದಪ್ಪಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಮಾರಾಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಲೆ ಮೂರುಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ.

ಪಕ್ಕದ ಮಿಜಯರಾಣಿಯವರ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಂತೂ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕಾಣದಷ್ಟು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಪೊಟ್ಟಣಗಳಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸರಿಸಿ, ಸರಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಮಹಿಳೆಯರು ಏನೋ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಿಸಿತು.

ಕ್ಯಾರಿಬ್ಯಾಗ್‌ಗಳ ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಬಹಳ ಕಷ್ಟದ್ದು. ನಮ್ಮ ನಾಗರಿಕರು ಮನೆಯ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕ್ಯಾರಿಬ್ಯಾಗಿನೊಳಗೆ ತುಂಬಿ ಹೊರಗೆ ಎಸೆಯುವುದನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ ಕಾನೂನಿನಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಕ್ಯಾರಿಬ್ಯಾಗ್‌ಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕಸ, ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಎಸೆದು, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೊಳೆದರೂ ವಾಸನೆ ಹೋಗದು. ಅವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಗಾಳಿಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಕರಗುವ ಯಂತ್ರಕ್ಕೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಕರಗಿದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸಗಣಿಮುದ್ದೆಯಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ 'ಗಟ್ಟಿ'ವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗಟ್ಟಿವನ್ನು ಪೈಪ್, ಕ್ಯಾನ್ ಹಾಗೂ ನಿತ್ಯಬಳಕೆಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಇದೇ ರೀತಿ ಕಾಫಿ, ಟೀ, ಲೋಟಗಳು, ಸೈಕಲ್ ಹ್ಯಾಂಡ್‌ಕವರ್‌ಗಳಾಗುತ್ತದೆ. ಗೊಬ್ಬರದ ಚೀಲಗಳ ಹಗ್ಗಗಳಾಗುತ್ತದೆ, ಸೂಟ್‌ಕೇಸಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಮರುಬಳಕೆಯ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹೊಲಕ್ಕೆ, ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಳಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಮರುಬಳಕೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಈ ರೀತಿಯ ಮಾರ್ಪಾಟುಗಳು ನಡೆಯುವಾಗ ವಾಯುಮಾಲಿನ್ಯವಾಗದು. ನೀರನ್ನು ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜಲಮಾಲಿನ್ಯ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಬಿಹಾರದ ರಾಜು ಹೇಳುವಂತೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಜೊತೆಗಿನ ಕೆಲಸದಿಂದ ಯಾವುದೇ ಆರೋಗ್ಯ ತೊಂದರೆ ಅನುಭವಿಸಿಲ್ಲ, ಉಸಿರಾಟದ್ದಿರಲಿ, ಅಜೀರ್ಣ, ಅಲರ್ಜಿಗಳೂ ಆಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಉಳಿದ ಕೆಲಸಗಾರರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ತ್ಯಾಜ್ಯಸಹಿತದ ಕ್ಯಾರಿಬ್ಯಾಗ್‌ಗಳು ವಿಪರೀತ ಕೆಟ್ಟ ವಾಸನೆ ಬೀರುವ ಕಾರಣ ಅದು ಕಷ್ಟ ಎನ್ನುವ ಹೇಳಿಕೆ ಮಂಜುಳರದು. ಆದರೆ ಅವರ ಮೂಗು ಕೆಟ್ಟವಾಸನೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದೆಯೆಂತೆ.

ಕಳೆದ ೨೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಬಾಬು ಇಂದು ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಮ್ಯಾನೇಜರ್. ಹಿಂದೆಲ್ಲಾ ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡುವ ಯಂತ್ರಗಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಸಾರ್, ಈಗಲ್ಲಾ ಬಂದಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಮರುಬಳಕೆಯಾಗದೇ ಉಳಿದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದೆಹಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರಂತೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಅಂಗಳದ ಪೈಪ್‌ಗಳು, ನರ್ಸರಿ ತೊಟ್ಟಿಗಳು, ಬಿಂದಿಗಳು, ಕ್ಯಾನ್‌ಗಳು ಮುಂತಾದ ವಸ್ತುಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ಕತೆ.

ಡೈಯಾಕ್ಸಿನ್

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸುಟ್ಟರೂ, ಸುಡದಿದ್ದರೂ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಕಾರಿ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳೆಂದರೆ ಡೈಯಾಕ್ಸಿನ್‌ಗಳು. ಇದು ಕ್ಲೋರಿನೇಟೆಡ್ ಡೈಬೆಂಜೋ ಡೈಯಾಕ್ಸಿನ್ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಇದು ತಯಾರಿಕಾ ಹಂತದಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಮರುಬಳಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಮೊದಲು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟ ಕಾರಣ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಇದು ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ೫೦೦ ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಅಮೇರಿಕಾದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಂಶೋಧನೆ. ಟೆಟ್ರಾಕ್ಲೋರಿನ್ ಡೈಬೆಂಜೋ ಡೈಯಾಕ್ಸಿನ್ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಾನಿ ಮಾಡುವ ಡೈಯಾಕ್ಸಿನ್. ಕ್ಯಾನ್ಸರ್, ಚರ್ಮರೋಗಗಳು, ಅಲರ್ಜಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಮೂಲಕಾರಣವಿದು. ಡೈಯಾಕ್ಸಿನ್ ಬೆರೆತ ಆಹಾರ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಮನುಷ್ಯರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದು ಎಂದಿದ್ದರೂ ಅಪಾಯಕಾರಿ.

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಒಕ್ಕೂಟದ ಪರಿಚಯ

ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ವಿರೋಧ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಿ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಯಾರೂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಯೋಚಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಈ ಕುರಿತ ಗಂಭೀರ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿದೆ. ಇದರ ಪರಿಚಯ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಒಕ್ಕೂಟವೊಂದು ನೋಂದಾಯಿತ ಸಂಸ್ಥೆ. ೧೦೦೦ ಸದಸ್ಯರು, ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗ ಹೀಗೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಒಕ್ಕೂಟ. ಇದರಲ್ಲಿರುವವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ತಯಾರಕರು!! ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ತಯಾರಿಕಾ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಮಾರಾಟ ಸಂಸ್ಥೆ-ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗಣ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದ ಚಂದ್ರಮೋಹನ್ ಎಂ.ಎ. “ನಮ್ಮ ಸ್ವ-ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಒಕ್ಕೂಟವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ” ಎಂದೇ ಪೀಠಿಕೆ ಹಾಕುವ ಇವರು ಕಳೆದ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಎಂದರೇನೆಂಬ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಶಿಬಿರ

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಳಕೆ-ಮರುಬಳಕೆ ಕುರಿತ ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ತರಬೇತಿ, ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಆಯುವವರಿಗೆ ತರಬೇತಿ.

ಪೌರಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ವಿಂಗಡಣೆ ಮಾಡುವ ತರಬೇತಿ, ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಹಾಗೂ ವಿಲೇವಾರಿ ಕುರಿತು ಮನವಿ, ಒತ್ತಾಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಪತ್ರಿಕಾ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು, ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ ಹೀಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ೧೦ ವಾರ್ಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ನ್ನು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಲೂ ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಮರುಬಳಕೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕಳುಹಿಸಿದರೆ ಒಕ್ಕೂಟವು ಸೂಕ್ತ ಬೆಲೆ ನೀಡಿ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧವಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಒಕ್ಕೂಟದ ಎಲ್ಲರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ!!

ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸದಸ್ಯರು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡಿ ರಸ್ತೆ ಟಾರ್ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಟಾರ್ಪಾಲಿನ್ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನೀರಿನ ಪೈಪ್‌ಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವಿಧಗಳ ಮರುಬಳಕೆ ವಿಧಾನಗಳು, ಉಪಾಯಗಳು ಇವರಲ್ಲಿವೆ. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಪರಿಸರ ವಿರೋಧಿ ಅಲ್ಲ, ಮಾನವನೇಹಿ ಎನ್ನುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ನೀಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಂಸ್ಥೆಯು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಸರ್ಕಾರವೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಷೇಧ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಳಕೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ತಗ್ಗಿಸಬಹುದು. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ನಿಷೇಧದಿಂದ ಒಂದು ಕೋಟಿ ಕೆಲಸಗಾರರು ಬೀದಿಪಾಲಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕಾಗದಕ್ಕಾಗಿ ಮರ ಕಡಿಯುವ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಮನೆಬಳಕೆಯ ವಸ್ತುಗಳಿಗಾಗಿ ಮರವೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳ ಬೆಲೆ ಏರುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯುತ್ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ತೆರಿಗೆ, ವಿದೇಶೀ ವಿನಿಮಯ ತಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಆದಾಯ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಉಳಿ ಕೋಟಿ ಟನ್ ಗಟ್ಟಿಕಸ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ೪೦ ದಿನಗಳಿಗಾಗುವಷ್ಟು ನೀರು ಕೊಳಚೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಚಂದ್ರಮೋಹನ್ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಚಿಂತನೆಗೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ.

ಸದಸ್ಯರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳನ್ನು, ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೀರಿನ ಮಿತಬಳಕೆ, ವಾಯುಮಾಲಿನ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ, ಆರೋಗ್ಯಸಂಬಂಧಿ ತೊಂದರೆಗಳಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಸಕ್ತರು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಒಕ್ಕೂಟವನ್ನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮೂರರಿಂದ ಸಂಜೆ ಆರವರೆಗೆ ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯಬಹುದು, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಒಕ್ಕೂಟವು ಕೆಲವು ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಸಹಯೋಗವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ವಿಳಾಸ : ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ (ರಿ.), ೨ನೇ ಅಂತಸ್ತು, ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಭವನ, ಹಡ್ಸನ್ ವೃತ್ತ, ಬೆಂಗಳೂರು, ದೂರವಾಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ : ೦೮೦-೨೬೭೦೦೭೭೫, ೨೬೭೦೨೬೫೯, ಮೊ:ಚಂದ್ರಮೋಹನ್ ೯೮೪೪೦೦೫೪೪೦

ಅಪಾಯಕಾರಿ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಇತರ ಮೂಲಗಳು

ಔಷಧಿ ಅಂಗಡಿಗಳು

ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ಸ್

ಕಾಗದ ತಯಾರಿಕಾ ಉದ್ಯಮ ಹಾಗೂ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್

ಬಟ್ಟೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ

ಪೆಟ್ರೋಲ್ ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಘಟಕಗಳು

ಮರ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಹಾಗೂ ರಕ್ಷಣಾ ಘಟಕಗಳು

ರಾಸಾಯನಿಕ ತಯಾರಿಕಾ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು

ಗಣಿ ಹಾಗೂ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ

ಆಹಾರ ತಯಾರಿಕಾ ಘಟಕಗಳು

ಆಟೋಮೊಬೈಲ್ಸ್

ಲಾಂಡ್ರಿ ಹಾಗೂ ಡೈಕ್ಲೀನಿಂಗ್

ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು

ಮನೆಬಳಕೆಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಪ್ರಮಾಣ

ಇಸವಿ ೧೯೮೫ರಲ್ಲಿ ೮೦೦ ಟನ್, ಇಸವಿ ೧೯೯೬ರಲ್ಲಿ ೧೬೦೦ ಟನ್, ಇಸವಿ ೨೦೦೦ರಲ್ಲಿ ೨೦೦೦ ಟನ್ ಹಾಗೂ ಇಸವಿ ೨೦೦೬ರಲ್ಲಿ ೨೫೦೦ ಟನ್ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮನೆಬಳಕೆಗಾಗಿ ೧೪೦೦ ಟನ್ ಆದರೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಉಪಕರಣಗಳಿಗಾಗಿ ೧೧೦೦ ಟನ್ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣಗಳಿಗೆ ೨೦,೦೦೦ ಟನ್ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೇವಲ ಒಂದು ಕಾರ್ನಲ್ಲಿ ೧೨೧ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಇದೆ.

ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಔಷಧಾಲಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ೬೬೦೦ ಟನ್ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

***

ಡಾ. ದಂಡಗಿಯವರ ತರಾವರಿ ನೀರಾವರಿ ನಮೂನೆಗಳು

ಧಾರವಾಡದ ಡಾ. ಗುರುಪಾದ ದಂಡಗಿಯವರು ಈಗ ನಿವೃತ್ತರು. ಆದರೆ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾ ನಿರತರು. ನೆಲ-ಜಲ ಇವರ ಪ್ರಮುಖ ಗುರಿ. ಕಳೆದ ೨೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ೧೫೫ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲವೂ ರೈತಪರ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಆ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಕಛೇರಿಯಲ್ಲೇ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗೇ ಇಟ್ಟು ಜಿರಲೆ ತಿನ್ನಲು ಬಿಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ರೈತರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು, ವಿವರಿಸಿದರು, ಅರ್ಥವಾಗುವವರೆಗೂ ತಾಳ್ಮೆಗಡದೇ ತಿಳಿಸಿದರು. ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದರು. ಸ್ವತಃ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದರು.

೨೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಆಧುನಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಗಿಡಗಳ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹೂಜಿಯಿಟ್ಟು ಹನಿ ನೀರಾವರಿ ಅಳವಡಿಸುವ ವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಆಧುನಿಕಗೊಳಿಸಿದ, ಸುಲಭಗೊಳಿಸಿದ ವಿಧಾನ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತ. ಅದಾದ ಮೇಲೆ "ಗುಟುಕು" ನೀರಾವರಿ, "ಎರ್ ಓ ಡ್ರಿಫ್ಟ್" ನೀರಾವರಿ, "ವಸರು" ನೀರಾವರಿ, "ಸೈಫನ್ ಡ್ರಿಫ್ಟ್" ನೀರಾವರಿ. ಹೀಗೆ ಒಂದರ ಹಿಂದೊಂದು ಸಂಶೋಧನೆ. ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಪ್ರಯೋಗ, ಪರಿಷ್ಕರಣೆ ಹಾಗೂ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನ, ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಪರಿಸರಸ್ನೇಹಿ, ಕುಟುಂಬಸ್ನೇಹಿ. (ಅಂದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ನೀರು ಹಾಕುವ ಕೆಲಸ ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವ ಉಪಾಯ), ನೆರೆಹೊರೆ ಸ್ನೇಹಿ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಹ್ಯವೆನಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳು.

'ಹೂಜಿ ಹನಿ' ನೀರಾವರಿ

ಮಣ್ಣಿನ ಗಡಿಗೇ ತಳದಲ್ಲೊಂದು ರಂಧ್ರ ಮಾಡಿ ಸಸಿಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಇಡುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಇದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಉಪಯುಕ್ತ. ದಂಡಗಿಯವರು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿದ್ದು ಹೀಗೆ. ಗಡಿಗೇ ಬುಡದಲ್ಲಿ ರಂಧ್ರ ಮಾಡಬೇಕು. ಗಡಿಗೇಯನ್ನು ಸುಡುವ ಮೊದಲೇ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಬಿಳಿ ಪೈಪನ್ನು ರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಕೂರುವಂತೆ ತೂರಿಸಬೇಕು. ಬಿಳಿ ಪೈಪಿನೊಳಗೆ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಕೂರುವ ಕಪ್ಪು ಪೈಪನ್ನು ಜೋಡಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತೊಂದು ತುದಿಗೆ ನೀರುಹನಿ ನಿಯಂತ್ರಕವನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ನೀರು ಹನಿಹನಿಯಾಗಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಹೊಸ ಸಸಿಗಳಿಗೆ ದಿನಕ್ಕೆ ಮೂರು ಲೀಟರ್ ಹನಿ ನೀರು ಸಾಕು. ಗಡಿಗೇಯು ೨೧ ಲೀಟರಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ್ದಾದರೆ ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ತುಂಬಿಸಿದರೆ ಸಾಕು. ನೀರು ಆವಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು, ತೇವಾಂಶ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಇರುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಗಿಡಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಮರಳು, ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ಗೊಬ್ಬರ ದಪ್ಪವಾಗಿ ಹಾಸಿರಬೇಕು. ಆ ರೀತಿ ನೀರನ್ನು ಬೇಕಾದಂತೆ ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಹುದು ಹಾಗೂ ಬಾಳಿಕೆ ಬರುತ್ತದೆ.

'ವಸರು' ನೀರಾವರಿ

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಾಟಲಿಗಳು, ಗಾಜಿನ ಬಾಟಲಿಗಳು ಖಾಲಿಯಾಗಿ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಸೂಕ್ತ. ಬಾಟಲಿಗೆ ಮುಚ್ಚಳ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ಮುಚ್ಚಳಕ್ಕೆ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ರಂಧ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರಿ. ಬಾಟಲಿಯ ತುಂಬಾ ನೀರು ತುಂಬಿ ಮುಚ್ಚಳ ಹಾಕಿ. ಅದನ್ನು ಯಾವುದೇ ಗಿಡದ ಪಕ್ಕ ಮಣ್ಣಿನೊಳಗೆ ೫ ಸೆಂಟಿಮೀಟರ್ ಆಳದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಳ ಅಡಿಗೆ ಇರುವಂತೆ ಹುಗಿಯಿರಿ. ಬಾಟಲಿಯು ಗಿಡಗಳಿಂದ ೧೦ ಸೆಂಟಿಮೀಟರ್ ದೂರವಿರಲಿ. ಇದನ್ನು ಪಾಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗಿಡಗಳಿಗೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹುಗಿಯುವುದರಿಂದ ರಂಧ್ರಗಳು ಮುಚ್ಚಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಣ್ಣು ಬಾಟಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ನೀರನ್ನು ನಿಧಾನ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟು ದಿನಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಗಂಟೆಗೆ ನೀರು ಖಾಲಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ರಂಧ್ರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿರಿ.

'ಏರ್ ಓ ಡ್ರಿಪ್' ನೀರಾವರಿ

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಾಟಲಿ ಅಥವಾ ಡೆಕ್ಸ್‌ಟ್ರೋಸ್ ಬಾಟಲಿ ಮುಚ್ಚಳದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ರಂಧ್ರ ಮಾಡಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಸೆಣಬಿನ ದಾರವನ್ನು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಒಳಗೆ ಹಾಕಿ, ಗಂಟು ಹಾಕಿ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಇಳಿಬಿಡಿ. ಬಾಟಲಿಗೆ ನೀರು ತುಂಬಿ ಗಿಡದ ಪಕ್ಕ ತೂಗುಹಾಕಿ. ಮೇಲುಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸೂಜಿಯಿಂದ ಚುಚ್ಚಿ ರಂಧ್ರಮಾಡಿ ಅಥವಾ ಡ್ರಿಪ್‌ಗೆ ಹಾಕಿರುವಂತೆ ರಂಧ್ರದ ಸೂಜಿ ಚುಚ್ಚಿ. ಆಮೇಲೆ ಸೆಣಬಿನ ದಾರದ ಉದ್ದವನ್ನು ಸರಿಗೊಳಿಸಿ ನೀರು ಬೇಕಾದಷ್ಟೇ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಿರಿ.

ಇದೇ ರೀತಿ ಗಡಿಗೆಯನ್ನು ತೂಗುಹಾಕಿ ಸೆಣಬಿನ ದಾರವನ್ನು ಸದಾ ನೀರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿ ನೀರನ್ನು ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟೇ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು.

'ಸೈಫನ್ ಡ್ರಿಪ್' ನೀರಾವರಿ

ಹಾಳಾದ ಟ್ಯೂಬ್‌ಲೈಟಿನ ಟ್ಯೂಬ್‌ಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಒಂದು ಕಡೆ ಬಾಯಿ ತೆರೆದಿರಲಿ ಅಥವಾ ಉದ್ದನೆಯ ಡ್ರಿಪ್ ಪೈಪ್ ಸಿಕ್ಕಿಸುವಷ್ಟು ರಂಧ್ರಮಾಡಿ ಡ್ರಿಪ್‌ಪೈಪನ್ನು ಟ್ಯೂಬ್‌ಲೈಟಿನ ಕೊಳವೆಯ ತಳದವರೆಗೂ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ. ಮತ್ತೊಂದು ತುದಿ ಗಿಡಗಳ ಬುಡಕ್ಕಿರಲಿ. ಗಿಡಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿರುವ ಡ್ರಿಪ್ ಪೈಪಿನ ತುದಿಗೆ ನೀರು ನಿಯಂತ್ರಕವನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ. ಗಿಡಗಳ ಪಕ್ಕ ಟ್ಯೂಬ್‌ಲೈಟನ್ನು ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನೀರು ತುಂಬಿಡಿ. ಈ ಮಾದರಿ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತ, ಕೆಲವು ಜಾತಿಯ ಬಳ್ಳಿಗಳು ಟ್ಯೂಬ್‌ಲೈಟ್ ಬಳಸಿಯೇ ಮೇಲೇರುತ್ತವೆ. ಆಗ ಅದರ ಸೊಗಸೇ ಬೇರೆ.

'ತುಂತುರು' ನೀರಾವರಿ

ಕೆಲವು ನೀರಿನ ಬಾಟಲಿಗಳ ತಳಭಾಗ ಉಬ್ಬಿರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ನಾಲ್ಕು ಅಂಡುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಬಾಟಲಿಗಳು ತುಂತುರು ನೀರಾವರಿಗೆ ಬಹಳ ಅನುಕೂಲ. ಪ್ರತಿ ಅಂಡಿಗೂ ಸೂಜಿಯಿಂದ ಚುಚ್ಚಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರಂಧ್ರ ಮಾಡಿರಿ. ಬಾಟಲಿಗೆ ನೀರು ತುಂಬಿರಿ. ಬಾಟಲಿ ಸೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಾಟಲಿಯ ಮಧ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಒತ್ತಿದರೆ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರಂಧ್ರಗಳಿಂದ ಪಿಚ್ಚನೆ ನೀರು ಹಾರುತ್ತದೆ. ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ರಂಧ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಈ ರೀತಿಯ ನೀರಾವರಿ ಪದ್ಧತಿಯು ಆಗತಾನೆ ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜಗಳಿಗೆ, ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಸಸಿಗಳಿಗೆ ನೀರುಣಿಸಲು ಸಹಕಾರಿ.

'ಹನಿ' ನೀರಾವರಿ

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯರ್ಥವಾದ ಎಣ್ಣೆ ಕ್ಯಾನುಗಳಿದ್ದರೆ ಅದರ ತಳಭಾಗಕ್ಕೆ ಡ್ರಿಪ್ ಟ್ಯೂಬ್‌ಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿರಿ. ನೀರು ನಿಯಂತ್ರಕಗಳನ್ನು ಡ್ರಿಪ್ ಟ್ಯೂಬ್‌ನ ಮತ್ತೊಂದು ತುದಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿ ಕ್ಯಾನ್‌ಗೆ ನೀರು ತುಂಬಿರಿ.

ಹೀಗೆ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಹನಿ ನೀರು ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಟ್ಯೂಬ್‌ಲೈಟ್ ಕೊಳವೆಯ ಎರಡೂ ಕಡೆ ಬಾಯಿ ತೆರೆದಿದ್ದರೆ, ಒಂದು ಬಾಯಿಗೆ ನೀರು ತುಂಬಬೇಕು. ನಂತರ ಗಿಡಗಳ ಪಕ್ಕ ನೆಲಕ್ಕೆ ತಾಗುವಂತೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರಾಯಿತು. ನೀರು ಹನಿ ಹನಿಯಾಗಿ ಇಳಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಎರಡು ಲೀಟರ್ ನೀರಿನ ಬಾಟಲಿಯಿದ್ದರೆ, ಮುಚ್ಚಳಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕ ರಂಧ್ರ ಮಾಡಿರಿ. ಮುಚ್ಚಳದ ಭಾಗ ನೆಲದ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮಾಡಿ ಗಿಡಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದೆ. ಬಾಟಲಿಯ ತಳಭಾಗವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿರಿ. ಮೇಲಿನಿಂದ ನೀರು ತುಂಬಿರಿ.

ಪ್ರತಿ ನೀರಾವರಿ ಪದ್ಧತಿ ಅಳವಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ನೀರು ಹನಿಯುವ ವೇಗ, ಸಮಯಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿರಿ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನೀರು ಹನಿಯುವ ಪ್ರಮಾಣ, ಯಾವ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ನೀರು ಬೇಕು, ಯಾವ ರೀತಿ, ಹೇಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದು, ಯಾವ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಸೂಕ್ತ ಎಂಬೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ನೀವೇ ಮಾಡಬಹುದು.

ದಂಡಗಿಯವರ ಬಳಿ ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇನ್ನೂ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಧಾನಗಳಿವೆ. ಅವರನ್ನು ಖುದ್ದಾಗಿ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದರೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅವರ ಕೈದೋಟದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿದ ಹತ್ತಾರು ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಪದ್ಧತಿ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದ್ದೀರ... ಕೈ ಎಲ್ಲಾ ಮಣ್ಣಾಗಿದೆ... ಕೈತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಲ್ಲ, ರೀ ಸರ್ರ... ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ನಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಬ್ಯಾಡಿ ಮತ್ತ... ನಿಮ್ಮ ಪಕ್ಕ ದಂಡಗಿಯವರು ಒಂದು ಬಾಟಲಿ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಾರ ನೋಡಿ. ಮಣ್ಣಾದ ಕೈ ಮುಂದ್ ಹಿಡೀರಿ. ದಂಡಗಿಯವರು ಕೈಲಿರೋ ಬಾಟಲಿ ಒತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಅದರೊಳಗಿರೋ ಕೊಳವೆಯಿಂದ ಪಿಚಕ್ಕನೆ ನೀರು ಬರುತ್ತೈತ್ತಿ ನೋಡಿ. ಮಣ್ಣು ಹೋತ ಇಲ್ಲಾ, ಏ ಬಿಡಿ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಒತ್ತುತ್ತಾರೆ... ಹತ್ತು ಸಾರಿ ಒತ್ತಿದ್ರೇನು... ಮಣ್ಣಾದ ಕೈ ತೊಳೆಯಾಕ ಎಷ್ಟು ನೀರು ಬೇಕು ಗೊತ್ತಾತಿಲ್ಲೋ...

ಒಮ್ಮೆ ಒತ್ತಿದ್ರ ಮೂರು ಮಿಲಿಲೀಟರ್ ನೀರು ಬರುತ್ತೈತ್ತಿ. ಹತ್ತು ಸಾರಿ ಅಂದ್ರ ೩೦ ಮಿಲಿಲೀಟರ್ ಸಾಕು ಅಂತಾತು. ನೀವು ನಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟೊಂದ್ರಂದ್ರ ಒಮ್ಮಿಗೆ ಎರಡು ಲೀಟರ್ ನೀರು ಗೋವಿಂದಂ...

ನೀರು ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಲು ಹೀಗೆ ಎರಡು ಬಾಟಲಿಗೆ ಪೈಪ್ ಜೋಡಿಸಿ ನೀರು ತುಂಬಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಒಮ್ಮೆಗೆ ಕೈ ತೊಳೆಯಲು ಐದು ಮಿಲಿಲೀಟರ್ ನೀರು ಹೊರಬರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ೩೦೦ ಮಿಲಿಮೀಟರ್‌ನ ಒಂದು ಬಾಟಲಿಯಿಂದ ೫೦ ಜನ ಕೈತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

***

ಕಾಲುವೆ ನೀರು ನಿರ್ವಹಣೆ: ಬಳಕೆದಾರರ ಪಾತ್ರ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ನೆಹರೂವರು ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು. ಆಹಾರ, ನಿರುದ್ಯೋಗ, ವಸತಿ, ನೀರು ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಲು ಆಗದಷ್ಟು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಎದುರಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗಲೇ ರಷ್ಯಾ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಯುರೋಪಿಯನ್ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದವು. ಭಾರತದಲ್ಲೂ ಬರಡುನೆಲ ಚಿಗುರಿಸಲು ಇರುವ ಏಕೈಕ ಉಪಾಯ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನ. ಅಂದು ಕಾಡಿಗೆ,

ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಿಗೆ, ವನ್ಯಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಾನ್ಯತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ನದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಹರಿದು ಸಮುದ್ರ ಸೇರಿ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವ ಯೋಚನೆ.

ಅದರಲ್ಲೂ ಬಡತನ, ಹಸಿವೆ, ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗಳು ಆಹಾರದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಮನಗಾಣಿಸಿತು. ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಯೋಜನೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು.

ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ, ಗಂಗಾ, ಯಮುನಾ, ಸೆಟ್ಲೆಜ್...ಉತ್ತರದಲ್ಲೂ, ಕಾವೇರಿ, ತುಂಗಭದ್ರಾ, ಕೃಷ್ಣಾ, ಗೋದಾವರಿ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲೂ... ಕೃಷಿಗೆ ನೀರುಣಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾದವು. ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ೭೪ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂಬ ಯೋಜನೆ, ಕ್ಷೇತ್ರಾಧ್ಯಯನ, ಸ್ಥಳ ಪರಿಶೀಲನೆ, ನಿರ್ಮಾಣದ ಅಂದಾಜುವೆಚ್ಚ, ಹಣ ಹೂಡುವಿಕೆ... ಹೀಗೆ ಒಂದರ ಹಿಂದೊಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಡೆಯತೊಡಗಿದವು.

ಕೇವಲ ತುಂಗಾ, ಭದ್ರಾ, ಇತರ ಉಪನದಿಗಳಿಂದ ಸುಮಾರು ಆರು ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ನೀರು ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಕುಟುಂಬಗಳು ಸಂತ್ರಸ್ತರಾದರೂ ಅದರ ನಾಲ್ಕುಪಟ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳ ಸಹಿತ ದಾಖಲೆ ಇರಿಸಿದೆ.

ಈ ರೀತಿ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಸರ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ರೈತರ ಮಧ್ಯೆ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅಂದಿನ ಸರ್ಕಾರ ಜನರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಅಥವಾ ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮನ್ನಣೆ ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳೇ ಕುಳಿತು ಕಾನೂನು ಮಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ನೀರಾವರಿ ಅಧಿನಿಯಮ ೧೯೬೫ ಮತ್ತು ನಿಯಮ ೧೯೬೫ ರಚನೆಯಾಯಿತು.

ನಿಯಮಗಳು ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕಾನೂನಿನ ಭಾಷೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು ಕಷ್ಟ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಅರ್ಥೈಸಬಹುದಲ್ಲವೇ?

ಅಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಬೆಳೆಯ ಮೇಲೆ ವಿಧಿಸಿದ ದರ ಹೀಗಿದೆ. ಕಬ್ಬು-೪೦೦ ರೂಪಾಯಿ, ಭತ್ತ-೧೦೦ರೂಪಾಯಿ, ಗೋಧಿ, ಹತ್ತಿ, ಶೇಂಗಾ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ-೬೦ ರೂಪಾಯಿ, ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಬೆಳೆಗಳು-೬೦ ರೂಪಾಯಿ, ಜೋಳ, ಗೋಂಜೋಳ, ನವಣೆ, ರಾಗಿ, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು, ತಂಬಾಕು-೨೫ ರೂಪಾಯಿಗಳು, ಸೆಣಬು, ಡಯಂಚೆ ಇಂತಹುವುಗಳು-೧೫ ರೂಪಾಯಿ. ಇದು ಒಂದು ಎಕರೆ ಬೆಳೆಗೆ ವಿಧಿಸಿದ ನೀರಿನ ದರ.

ಗೃಹೋದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರು ಬಳಸಿದರೆ ೨೭೫ ರೂಪಾಯಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆಗೆ ನೀರು ಬಳಸಿದರೆ ೨೨೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಹೊಲ, ಕಾಲುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ವಸೂಲಾತಿ ಕ್ರಮ, ವಸೂಲು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಕ್ರಮ, ನೀರಿನ ದರ ನೀಡದಿರುವ ಗ್ರಾಹಕರ ವಿರುದ್ಧ ಕ್ರಮ, ಕಾಲುವೆ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ರೀತಿ (ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಬಳಸುವಿಕೆ) ದಂಡ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ನೀರಾವರಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು, ನಿಯಂತ್ರಣ ಹಾಗೂ ಬಳಕೆದಾರರ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿ ವಂತಿಗೆ, ನೀರಿನ ದರ ವಿಧಿಸುವಿಕೆ ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಆದರೆ ಕಾನೂನಿನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಇದಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ಕಾನೂನು ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ನೀರು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಧತಿ ವಿವಿಧ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗಿತ್ತು? ನೋಡೋಣ.

೧. ನೀರಗಂಟಿ

೧. ನೀರುಕಟ್ಟು
೨. ಹಾಯ್‌ನೀರು
೪. ಹೊಮ್ಮಂಡ
೫. ತಲಪರಿಗೆ
೬. ಏತ
೭. ವರಾಡ
೮. ದಾಮಾಶ

ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳ ರೈತರು ಸಮಾನವಾಗಿ ನೀರು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಬೆಳೆ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬೆಳೆ ಭತ್ತ, ಕಬ್ಬು, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ. ಎರಡನೇ ಬೆಳೆ ಗೋಧಿ, ಎಳ್ಳು, ಹೆಸರು, ಉದ್ದು ಹೀಗೆ ಮಿತನೀರು ಬಯಸುವ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ. ತರಕಾರಿ ಖಾಯಂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರಣವೇ ಬದಲಾಯಿತು.

ಮುಂಗಾರು ಭತ್ತ, ಹಿಂಗಾರು ಭತ್ತ, ಬೇಸಿಗೆ ಭತ್ತ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೇನಿಲ್ಲ. ಇತರೇ ಬೆಳೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಮಾಯವಾದವು. ಅದರ ಫಲ ಹೀಗಿದೆ.

೧. ಬೆಳೆ ಮಾದರಿ ಪಾಲನೆ ವಿಫಲ
೧. ವಂತಿಗೆ, ನೀರಿನ ಕರ ನೀಡಲೇ ಇಲ್ಲ.
೨. ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.
೪. ಕಾಲುವೆ ಪಕ್ಕ ಸಾಲುಮರಗಳನ್ನು ನೆಡಲಿಲ್ಲ (ಕಾನೂನಿದ್ದರೂ)
೫. ಕಾಲುವೆ ಪಕ್ಕದ ಎಂಟು ಅಡಿ ಜಾಗ ಉಳಿಸಲಿಲ್ಲ.
೬. ಬಳಕೆದಾರರ ಸಂಘ ಸ್ಥಾಪನೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ.
೭. ಹೊಲ, ಕಾಲುವೆ ನಿರ್ಮಾಣ, ನೀರಿನ ಬಳಕೆಗೆ ಯಾರೂ ಅರ್ಜಿಯನ್ನೂ ನೀಡಲಿಲ್ಲ.
೮. ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಬಾವಿ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಮತಿ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ.
೯. ಕಾಲುವೆ ನೀರಿಗೆ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್, ಪೈಪ್‌ಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಮತಿ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ.
೧೦. ಒತ್ತುವರಿ, ಅನಧಿಕೃತ ಸಾಗುವಳಿ, ಅನಧಿಕೃತ ನೀರಿನ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಿತು.

ಈ ರೀತಿ ೫೦ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರೈತರು ನೀರನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ, ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದ, ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿ, ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಇದೇ ರೀತಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಪರಮ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಆದರೆ, ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ವೆಚ್ಚ ವಸೂಲಾಗದೇ, ಅಣೆಕಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ವೆಚ್ಚ ಅಧಿಕವಾಗತೊಡಗಿತು. ಈಗ ಸರ್ಕಾರ ಅಧಿಕಾರದ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಮಾಡಲು ಯೋಚಿಸಿತು. ಆಗಲೇ ಕಾಲ ಸರಿದುಹೋಗಿತ್ತು. ರೈತರು ಜಡ್ಡುಗಟ್ಟಿದ್ದರು.

೧. ಹಳೆಯ ದರಗಳನ್ನು, ವಂತಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಆ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಲು ನಿರಾಕರಣೆ, ನೀರು ಸದಾ ಉಚಿತವಾಗಿ ಸಿಗಬೇಕೆಂಬ ಮನೋಭಾವ.

೨. ನೀರು ಎಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಬೇಕು ಎನ್ನುವ ದುರಾಸೆ. ಅತಿನೀರು ಬಳಕೆ, ಅದರಿಂದ ಸವಳು ಜವಳಾದ ನೆಲ (ತುಂಗಭದ್ರಾ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ೭೮ ಸಾವಿರ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶ ಸವಳುಜವಳಾಗಿದೆ.)

೩. ಯಾವುದೇ ದುರಸ್ತಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರವೇ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯ.

೪. ಕಾಲುವೆ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಕಸಕಡ್ಡಿ, ಸ್ವಚ್ಛತೆ, ಸರ್ಕಾರದ್ದೆಂಬ ಯೋಚನೆ.

೫. ನೀರು ಬಳಕೆದಾರರ ಸಂಘ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ, ಪರಸ್ಪರ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ.

೬. ವಸೂಲಾತಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ನಿರಾಕರಣೆ

೭. ಇಳುವರಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ ಬಳಕೆ, ಕೀಟನಾಶಕಗಳ ಬಳಕೆ (ಸಾಲ-ಅತ್ಯಗತ್ಯ, ರೋಗ-ಸಾವು)

೮. ಅನಧಿಕೃತ ಸಾಗುವಳಿ, ನೀರು ಕದಿಯುವಿಕೆ

೯. ಉರಿನ ಸಾಮರಸ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ ಹಾಳು.

೧೦. ಹೆಚ್ಚಿದ ಶ್ರೀಮಂತ-ಬಡವ ಅಂತರ. ಹೀಗೆ. . . ಅನೇಕ

ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜನರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ, ಸಹಭಾಗಿತ್ವ, ಸಮುದಾಯಗಳ ರಚನೆಗಳಿಂದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು, ಅನಾಹುತಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಳಕಳಿಯಿಂದ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ, ಕಾರ್ಯಕರ್ತರ ಸಮೂಹವೇ ಬೇಕು. ಜನರನ್ನು ಒಲಿಸುತ್ತಾ, ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು (ಒಳ್ಳೆಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು) ಸಮದೂಗಿಸುವ ಜಾಣ್ಮೆ ಬೇಕು. ಆಗ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಬಹುದು, ಮಾಡಿ ಗೆಲ್ಲಬಹುದು.

ನೀರು ಬಳಕೆದಾರರ ಸಂಘಗಳ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರ ರೈತರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ರೈತರೇ ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸಬಹುದು. ನೀತಿನಿಯಮಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು. ರೈತರು ಸಂಘಟನೆಯಾದರೆ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಕೆಲಸಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಕಾಲುವೆಗಳ ದುರಸ್ತಿ, ತೊಬುಗಳ ದುರಸ್ತಿ, ನೀರು ನಿಯಂತ್ರಣಾ ಸಾಧನಗಳ ದುರಸ್ತಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ನಿರ್ವಹಣೆ.

ಕಾಲುವೆ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ಗಿಡಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು, ಹುಲ್ಲು ಬೆಳೆಸುವುದು, ಪಕ್ಕದ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಅಕ್ರಮ ನೀರು ಬಳಕೆ, ಅಕ್ರಮ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ದಂಡ, ನೀರುಳಿತಾಯ, ಉತ್ತಮ ರೈತರಿಗೆ, ಉತ್ತಮ ಕೃಷಿಗೆ ಪುರಸ್ಕಾರ.

ಮಿತಬೆಳೆ ಪದ್ಧತಿ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ, ತರಕಾರಿ, ಹಣ್ಣು ಇದಕ್ಕೆ ಒತ್ತು; ರಾಸಾಯನಿಕ ಹಾಗೂ ಕೀಟನಾಶಕಗಳ ಬಳಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು.

ಸರ್ಕಾರದ ಅನುದಾನ, ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೈ ಚಾಚದಿರುವುದು, ಸ್ಥಳೀಯ ಹಳ್ಳ-ಕೆರೆಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ.

ಬಸಿಗಾಲುವೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ, ನೀರು ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಇಳಿಜಾರು ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಬೆಳೆ ಹಾಗೂ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ನೀರಾವರಿ ವಿಧಾನದ ಆಯ್ಕೆ, ಬೇಕಾದಷ್ಟೇ ನೀರನ್ನು ಹರಿಸಲು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಾಲುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ.

ತುಂತುರು ಅಥವಾ ಹನಿ ನೀರಾವರಿ ವಿಧಾನಗಳ ಅಳವಡಿಕೆ, ಮಳೆನೀರಿನ ಬಳಕೆ, ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಮೀನು ಸಾಕಲು, ಅಂತರ್ಜಲ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು, ಬೆಳೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಬಳಸಲು ಉಪಯುಕ್ತ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಲುವೆಗಳ ಬಳಕೆ, ದ್ವಿಧಳ ಧಾನ್ಯ, ಬಹುಬೆಳೆಗಳ ಕೃಷಿ, ಹೂವಿನ ಕೃಷಿ... ಇವುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಆದ್ಯತೆ. ತಗ್ಗಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಭತ್ತ, ಕಬ್ಬಿಗೆ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶ.

ಉಪಸಂಹಾರ : ಸವಾಲುಗಳು ರೈತರಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಎದುರಾಳಿಗಳು. ನೀರು ಬಿಡದಿದ್ದಾಗ ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗುವ ಜನ ಉಳಿದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೇಕೆ ಮುಂದಿಲ್ಲ? ಸಮರ್ಥ ನಾಯಕನಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸಾಧ್ಯ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಘಟನೆ ಬೇಕು. ನೀರು ಬಳಕೆದಾರರ ಸಂಘದಿಂದ ಇದೆಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಚಲನಶೀಲತೆ ಹುರುಪು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಹುರುಪಿನಿಂದ ಕೆಲಸಗಳು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತವೆ.

***

ಯಲಕುಂದಿ : ನಾಟೀ ತಳಿಗಳ ಬೀಡು

ಈ ಸಾರಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಆಶ್ಲೇಷಾ ಮಳೆ ನಿಲ್ಲುವ ಲಕ್ಷಣವೇ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಯಲಕುಂದಿ, ಶುಂಠಿಕೊಪ್ಪ, ಸೂರಗುಪ್ಪೆ, ತಡಗಳಲೆ, ಕಾನಲೆ, ಮಂಡಗಳಲೆ ಹೀಗೆ ಭತ್ತದ ಸಾಲಿನ ಉರುಗಳೆಲ್ಲಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗುವಷ್ಟು ಮಳೆ. ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ವರದಾನದಿ ಈ ಉರುಗಳ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಹುಣಸೆಹೊಳೆ, ಮಾವಿನಹೊಳೆ ಹಾಗೂ ಕನ್ನೊಳೆಗಳು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಹೊಳೆಗಳ ಸಂಗಮ ಯಲಕುಂದಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದೆ. ಮಳೆಗಾಲ ಬಂತೆಂದರೆ ಈ ಉರುಗಳಲ್ಲಿ ನೆರೆ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಹೊಳೆದಂಡೆ ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲಾ ಭತ್ತದ ಬಯಲು. ಈ ಹೊಳೆ ನದಿಗಳ ಸುತ್ತಲಿನ ೪,೦೦೦ ಎಕರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಯಾವ ರೈತರೂ ಮಲೆನಾಡಿನ ಹಣದ ಬೆಳೆ ಅಡಿಕೆ ಹಾಕಿಲ್ಲ. ಭತ್ತ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೇನೂ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಬಿಡದ ನೆರೆಹಾವಳಿ, ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿಲ್ಲದ ಬರಗಾಲ.

ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ನೆರೆ ಬಂದರೆ ಕನಿಷ್ಠ ೪೦ ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಂತೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾರಿ ಸಹ ಸುಮಾರು ೯೦೦೦ ಎಕರೆ ಪ್ರದೇಶ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಮಳೆಗಾಲ ಬಂತೆಂದರೆ ತಗ್ಗಿನ ಗದ್ದೆಗಳೆಲ್ಲಾ ನೀರುಪಾಲು. ಇದು ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರೈತರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಆದರೂ ಭತ್ತದ ನಾಟಿಯನ್ನು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ನೆರೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಂಜುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಮಾರ್ಚ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೂಟಿ, ಬಿತ್ತನೆ, ಜೂನ್‌ನಲ್ಲಿ ಹರಗಿ ಕುಂಟೆ ಹೊಡೆದು ಕಳೆ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಸಿಗಳು ನಾಲ್ಕೆಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಚಿಗಿಯುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಮಳೆಗಾಲದ ಅಬ್ಬರ ಪ್ರಾರಂಭ. ಮಳೆ ಹೊಯ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚಾ? ಮಗ ಉಂಡರೆ ಹೆಚ್ಚಾ? ಎನ್ನುತ್ತಾ ಮಳೆಹಬ್ಬ ಆಚರಿಸುತ್ತಾ ಹಬ್ಬಗಳ ಸರಮಾಲೆಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ ಮಳೆ ಸುರಿದು, ನೀರು ನೆರೆಗದ್ದೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತರೂ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆಗಾಗ ನೆರೆ ನೀರು ಎಷ್ಟು ಏರಿದೆ ಎಂದು ನೋಡಿ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಗದ್ದೆಗಳು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸುದ್ದಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ರೈತರಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಬರುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬುತ್ತದೆ.

ಮಳೆ ನಿಂತು ತಿಂಗಳಾದರೂ ನೆರೆ ಇಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಭತ್ತದ ಸಸಿಗಳು ನೆರೆಯ ನೀರನ್ನೂ ಮೀರಿ ಮೇಲೇಳುತ್ತವೆ. ಹಸಿರು ಎಲೆಗಳು ತೇಲುತ್ತಾ ಜೀವ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ನೆರೆಯಿಂದ ಜಮೀನು ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಳೆಯ ರಭಸಕ್ಕೆ ಜಮೀನು ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಆದರೆ ನೆರೆ ನೀರು ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ತಣ್ಣಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಸಿಗಳಿಗೆ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಳೆ ನಿಂತು ಬಿಸಿಲು ಬಂದರೆ, ನೆರೆಯ ನೀರು ಬಿಸಿಯಾಗತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬಿಸಿಗೆ, ಧಗೆಗೆ ನೀರಿನೊಳಗಿದ್ದ ಸಸಿಗಳು ಬೆಂದುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆಮೇಲೆ ನಿಧಾನ ಕೊಳೆಯತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಸಸಿಗಳೆಲ್ಲಾ ನಾಶ.

ಆದರೆ ಯಲಕುಂದಿಯಲ್ಲಿ ರೈತರು ನಾಟಿ ತಳಿಗಳ ಭಂಡಾರವನ್ನೇ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಾಟಿ ತಳಿಗಳು ಎಂತಹ ನೆರೆಯನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಎದುರಿಸಬಲ್ಲವು. ನೆರೆಯ ನೀರಿಗೆ ಎಲೆಗಳು ಕೊಳೆತರೂ ಸಸಿಗಳ ಬುಡ, ಬೇರು ಕೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ನೆರೆ ಇಳಿದ ಮೇಲೆ ಸಸಿಗಳು ಚಿಗಿತು ಏಳುತ್ತವೆ. ಮರುಜನ್ಮ ಪಡೆದಂತೆ ಸೊಕ್ಕಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಇದೇ ಪರಂಪರೆಯಿಂದಲೂ ಉಳಿದುಬಂದಿರುವ ನಾಟಿ ತಳಿಗಳ ಪವಾಡ.

ನೆರೆಗೂಳಿ, ನೆಟ್ಟಿಜಡ್ಡು, ಕರಿಜೆಡ್ಡು, ಕರೇಕಂಟಕ, ಕರೇಕಾಲ್ ದಡಿಗಿ, ಜೇನುಗೂಡು, ಕರೆಇಸಡಿ, ಕಳವೆ, ಕೆಂಪುದಡಿ ಬುಡ್ಡ, ನ್ಯಾರೇಮಿಂದ, ಮದ್ರಾಸ್ ಸಣ್ಣ, ಮಟ್ಟಳಗ, ಸೋಮಸಾಲೆ... ಹೀಗೆ ಬರನಿರೋಧಕ ತಳಿಗಳ ಸಮೂಹವೇ ಈ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಈ ತಳಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಚಾರವಿಲ್ಲ. ಬಿತ್ತುವಾಗ ಹಾಕಿದಷ್ಟೇ ಗೊಬ್ಬರ. ಬಿತ್ತನೆಯ ನಂತರ ಹರಗಿ, ಕಳೆ ತೆಗೆದು, ಸಸಿಗಳ ಅಂತರ ಸರಿಪಡಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ನೆರೆಯ ನೀರಿನೊಳಗೆ ದಿನೇ ದಿನೇ ಮುಳುಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಸಸಿಗಳ 'ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ' ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವು ೧೦ ದಿನಗಳ ಕಾಲ ನೆರೆ ಎದುರಿಸಿ ಸೋಲುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ೨೦ ದಿನಗಳವರೆಗೂ ಹೋರಾಡುತ್ತವೆ. ನೆಟ್ಟಿಜೆಡ್ಡು, ನೆರೆಗೂಳಿಗಳು ೪೦ ದಿನಗಳಾದರೂ ತಮ್ಮ ಹೋರಾಟ ಮುಂದುವರಿಸಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಮಳೆ ನಿಂತರೂ ನೆರೆ ಇಳಿಯಲು ಅನೇಕ ದಿನಗಳು ಬೇಕು. ಈ ದಿನಗಳೇ ಭತ್ತ ಸಸಿಗಳಿಗೆ ಮಾರಕ ದಿನಗಳು. ಬಿಸಿಲಿನ ಧಗಗೆ ಬಿಸಿ ಏರುವ ನೆರೆ ನೀರು ಸಸಿಗಳ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಬೇಯಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನೆರೆಗೂಳಿ ಮಾತ್ರ ಇದಕ್ಕೆ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲೆಗಳು ಕೊಳೆತರೂ ಕಾಂಡವಿದೆಯಲ್ಲಾ ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಕಾಂಡ ಕೊಳೆತರೂ ಬುಡ ಗಟ್ಟಿ, ಬೇರುಗಟ್ಟಿ ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ನೆರೆ ನೀರು ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮತ್ತೆ ಚಿಗಿತುಬಿಡುತ್ತದೆ. ನೆರೆಯ ತಳದಲ್ಲಿ ತಂಪಿರುವ ಕಾರಣ ಬುಡ ಸಾಯದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೊಡೆಯೊಡೆದು ಎದ್ದುಬಿಡುವಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿತನ ನೆರೆಗೂಳಿಯದು. ಭಾರೀ ಮಳೆಯಿಂದ ಹರಿವ ನೀರು ಫಲವತ್ತಾದ ಮಣ್ಣನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿ ತರುತ್ತದೆ. ನೆರೆಯ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲುವ ಕಾರಣ ಮಣ್ಣೆಲ್ಲಾ ಗದ್ದೆಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗದ್ದೆ ಫಲವತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ತಿಳಿನೀರು ಹರಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸಸಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಆಹಾರ ದೊರೆತಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗಾಗಿ ನೆರೆ ನಿರೋಧಕ ತಳಿಗಳು ನೆರೆ ಇಳಿದ ಮೇಲೆ ಫಲವತ್ತಾದ ಮಣ್ಣು ಸಿಕ್ಕಿ ಸೊಕ್ಕಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಗೊಬ್ಬರದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಸೋತು ಸಾಯುವ ಹಂತ ತಲುಪಿದ್ದ ಸಸಿಗಳು ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಚಿಗುರಿನಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ತಿಂಗಳು ಕಳೆಯುವುದರೊಳಗೆ ನಳನಳಿಸುತ್ತವೆ.

ನೆರೆ ಇಳಿದ ನಂತರ ಈ ತಳಿಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ. ಕಳೆಯೂ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಕೀಟಬಾಧೆ, ರೋಗಬಾಧೆ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಕೀಟನಾಶಕಗಳ ಸಿಂಪಡಣೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯುವುದೊಂದೇ ಕೆಲಸ.

ಈ ತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚು. ಸುಮಾರು ೧೨ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್‌ನಿಂದ ೧೬ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್‌ವರೆಗೆ ಒಂದು ಎಕರೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಳುವರಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಬಹುದು. ದಪ್ಪ ಅಕ್ಕಿ ಭತ್ತವಾದ ಕಾರಣ ಅಧಿಕ ಬೆಲೆಯಂತೂ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಯಲಕುಂದಿಯ ರೈತ, ವ್ಯಾಪಾರಿ ದೇವೇಂದ್ರಪ್ಪ ಹೇಳುವಂತೆ, ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೈತರು ನಾಟಿ ತಳಿಗಳನ್ನೇ ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ನೆರೆಹಾವಳಿಗೆ ಬೇರೆ ತಳಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದರೂ ವೃಥಾ. ಹೊಸತಳಿಗಳು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ನೆರೆಹಾವಳಿಗೇ ಸೋತು ಸತ್ತುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಮತ್ತೆ ಹೊಸದಾಗಿ ನೆಟ್ಟಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ದೂರದ ಹಕ್ಕು, ಖುಷ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವವರು ಪದ್ಮರೇಖ, ಅಭಿಲಾಷ ಮುಂತಾದ ಹೊಸ ತಳಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಇಳುವರಿ ಹೆಚ್ಚು. ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಕಡಿಮೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣಲು ಇದರ ಬಳಕೆ.

ನೆರೆ ಮೇಲಿನವರೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವಾದ ಕಾರಣ ಇವು ಬದುಕುತ್ತವೆ. ಈ ಹೊಸ ತಳಿಗಳಿಗೆ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಕೀಟನಾಶಕಗಳು ಅತ್ಯವಶ್ಯ ಬೇಕು. ಇಳುವರಿ ಹೆಚ್ಚಾದರೂ ಹುಲ್ಲು ಕಡಿಮೆ. 'ಹೊಸಬರು ದವ್ವಕ್ಕೆ ಉಣ್ಣದ ಕಾರಣ ಸಣ್ಣಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುವಿಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಯಲಕುಂದಿಯ ಗುರುಗಂಡಿ ಮಂಜಪ್ಪನವರು.

ರೈತರು ನೆರೆ ಪ್ರದೇಶದ ಗಡೆಗಳನ್ನು ಮೂರು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೆಚ್ಚು ನೀರು, ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ನಿಲ್ಲುವ ತಂಪುಗಡೆ, ನೀರು ಬೇಗ ಇಳಿದುಹೋಗುವ ಮಧ್ಯಗಡೆ, ಎಷ್ಟು ಮಳೆ ಬಂದರೂ ನೀರು ನಿಲ್ಲದ ಮಕ್ಕಿಗಡೆ ಅಥವಾ ಹಕ್ಕು ಗಡೆ.

ಹೊಳೆ ನದಿಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿರದ ಗಡೆಯೇ ತಂಪುಗಡೆ. ನೆರೆಯ ನೀರು ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ದಿನಗಳು ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಕಡೆ ನೆರೆಗೂಳಿ, ಕರೆಜಡ್ಡೆ, ನೆಟ್ಟಿಜೆಡ್ಡುಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳು ೧೮೦ರಿಂದ ೧೯೦ ದಿನಗಳ ಬೆಳೆ. ಸುಮಾರು ೨೦ರಿಂದ ೪೦ ದಿನಗಳ ಕಾಲ ನೀರಲ್ಲಿ ನಿಂತರೂ ಇಳುವರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲ.

ಮಧ್ಯ ಗಡೆಗೆ ಜೇನುಗೂಡು, ಮದ್ರಾಸ್ ಸಣ್ಣ, ಸೋಮಸಾಲೆ, ಕರೆಜಡ್ಡು ಮೊದಲಾದ ತಳಿಗಳು ಸೂಕ್ತ. ಎಂಟರಿಂದ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳ ನೆರೆಯನ್ನು ಇವು ಎದುರಿಸಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ ಬಿಸಿಲು ಹೆಚ್ಚಾದರೂ ಕಷ್ಟ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೧೫೦ರಿಂದ ೧೮೦ ದಿನಗಳಿಗೆ ಇಳುವರಿ ಬರುವ ತಳಿಗಳು ಸೂಕ್ತ.

ಮಕ್ಕಿ ಗಡೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರದ ಗಡೆಯೂ ಹೌದು. ಮಳೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಈ ಗಡೆ ತಂಪಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಕಾಲ ನೀರೆಲ್ಲಾ ಬಸಿದುಹೋಗಿ ಗಡೆ, ಮಣ್ಣು ಒಣಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತಲಿನ ತೇವಾಂಶವೇ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷೆ. ಇಂತಹ ಕಡೆ ೯೦ ದಿನಗಳಿಗೆ ಇಳುವರಿ ಬರುವ ತಳಿಗಳೇ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಏಡಿಕುಣಿ, ಬುಡ್ಡೆ, ಮಟ್ಟಳಗ, ಹೊನಸು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಈ ತಳಿಗಳು ಭಾರಿ ಮಳೆಯೊಂದಿಗೆ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳ ನೆರೆಯನ್ನೂ ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವು. ಹೀಗೆ ಯಲಕುಂದಿಯೊಂದರಲ್ಲೇ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲ ೧೫ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ನಾಟೀ ತಳಿಗಳಿವೆ. ಹಾಗೇ ಹೊಸ ತಳಿಗಳೂ ಇವೆ.

ನಾಟೀ ತಳಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದವ್ವ ಅಕ್ಕಿ ಭತ್ತ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರಾಸಾಯನಿಕ ಅಂಶಗಳಿಲ್ಲ. ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಗುಣ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ದವ್ವ ಭತ್ತ ಕುಚ್ಚಲು ಅಕ್ಕಿ ಮಾಡಲು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚು. ಬೀಟ್‌ರೂಟ್ ಬಣ್ಣ ಅಥವಾ ಕಂದುಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಅಕ್ಕಿಯ ಅನ್ನ ಬಲುರುಚಿ. ಪರಿಮಳ. ಕಜ್ಜಾಯ, ಕಡುಬು, ದೋಸೆ, ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು, ಗಂಜಿಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ತಳಿಗಳು ಮೀಸಲು.

ಒಂದಿಷ್ಟು ಪ್ರಮುಖ ಭತ್ತಗಳ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು ಹೀಗಿವೆ...

ನೆರೆಗೂಳಿ: ೪೨ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ನೀರಿನೊಳಗಿದ್ದು ಬದುಕಿದ ದಾಖಲೆ ಇಲ್ಲಿನ ರೈತರಲ್ಲಿದೆ. ಐದರಿಂದ ಆರು ಅಡಿಗಳವರೆಗೆ ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲದು. ದವ್ವ ಕಾಂಡ. ದವ್ವ ತೆನೆ, ಉದ್ದನೆಯ ಕಾಳುಗಳು, ಹಸಿರು ಇರುವಾಗಲೇ ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಾಳು ಉದುರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಸುಮಾರು ೧೮೦ ದಿವಸಗಳಿಗೆ ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು ೧೨ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಇಳುವರಿ. ಆರು ಗಾಡಿ ತುಂಬಾ ಹುಲ್ಲು ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಕರಿಜೆಡ್ಡು: ಸುಮಾರು ೩೦ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ನೆರೆ ಎದುರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ. ೧೮೫ ದಿವಸಗಳಿಗೆ ಫಸಲು ನೀಡುತ್ತದೆ. ನೆರೆ ಇಳಿದ ಮೇಲೆ ಮಳೆ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಆಗದೆ ಬರ ಬಿದ್ದರೂ ಇದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ, ಇಳುವರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲ, ಕಾಳಿನ ತೂಕ ಅಧಿಕ.

ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ೧೨ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಭತ್ತ, ಆರು ಗಾಡಿ ಹುಲ್ಲು ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ನೆಟ್ಟಿಜಡ್ಡು/ನೆಟ್ಟಿ ಭತ್ತ: ೨೦ ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ನೀರಿನೊಳಗಿದ್ದು ಬದುಕುವ ಭಲ ಹೊಂದಿದೆ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ನೆರೆ ಹೆಚ್ಚು ದಿನಗಳಿದ್ದು ಸಸಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಸತ್ತರೂ ಈ ತಳಿಯು ಬಿತ್ತನೆಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನೆಟ್ಟಿಗೂ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ತಕ್ಷಣ ನೆಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದರಾಯಿತು. ಬಲುಬೇಗ ಸಸಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಬಿಳಿ ಅಕ್ಕಿ, ರುಚಿ ಹೆಚ್ಚು. ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ೧೨ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಭತ್ತ, ೫ ಗಾಡಿ ಹುಲ್ಲು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇದೂ ಸುಮಾರು ೧೨೦ ದಿನಗಳಿಗೆ ಫಸಲು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಸಣ್ಣವಾಳ್ಯ: ೨೦ ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ನೆರೆ ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಬಲ್ಲದು. ನೆರೆ ನೀರಿಗಿಂತಲೂ ಮೇಲೆದ್ದು ಕೊರಳು ಚಾಚಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲದು. ಉದ್ದವಾದ ತೆನೆ, ಗಟ್ಟಿಕಾಳುಗಳು, ಬಿಳಿ ಅಕ್ಕಿ, ಬಲು ರುಚಿ. ೧೮೦ ದಿನಗಳಿಗೆ ಫಸಲು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ೧೫ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್‌ವರೆಗೂ ಬಂದಿದ್ದುಂಟು. ಸರಾಸರಿ ೧೩ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ೫ ಗಾಡಿಯಷ್ಟು ಹುಲ್ಲು ಖಂಡಿತಾ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಸೋಮಸಾಲೆ: ೨೦ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ನೆರೆ ತಡೆಯಬಲ್ಲದು. ೧೫೦ರಿಂದ ೧೮೦ ದಿನಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಕಪ್ಪು ಭತ್ತ, ಕೆಂಪು ಅಕ್ಕಿ. ವಿಶೇಷ ಪರಿಮಳವಿದೆ. ಕುಚ್ಚಿಗೆ ಅಕ್ಕಿಗೆ ಬಳಕೆ. ಅಕ್ಕಿಯ ತೂಕ ಹೆಚ್ಚು. ಹೀಗಾಗಿ ಬೇಡಿಕೆಯೂ ಹೆಚ್ಚು. ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ೧೨ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಭತ್ತ, ೫ ಗಾಡಿ ಹುಲ್ಲು ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ನ್ಯಾರೆಮಿಂಡ: ೨೫ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ನೆರೆ ಎದುರಿಸಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲದು. ನ್ಯಾರೆ ಎಂದರೆ ಮೂಲತಳಿ ಬೆಳೆಯುವ ಮೊದಲೇ ನ್ಯಾರೆ ಸಸಿಗಳು ಬೆಳೆದು ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಕಾಳುಗಳೆಲ್ಲಾ ಉದುರಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇವು ಮೂಲಭತ್ತದ ತದ್ರೂಪಿ.

ನ್ಯಾರೆಮಿಂಡದಲ್ಲಿ ಈ ನ್ಯಾರೆ ಸಸಿಗಳು ಮೂಲಭತ್ತದ ಸಸಿಗಳಿಗಿಂತ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಆಗ ತಕ್ಷಣ ಅದನ್ನು ಕಿತ್ತುಹಾಕಿ ಮೂಲಸಸಿಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಕಾಳು ಕಟ್ಟುವ ಮೊದಲೇ ನ್ಯಾರೆಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ನ್ಯಾರೆಮಿಂಡ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ ದಪ್ಪ ಜಾತಿಯ ಭತ್ತ. ಆರು ಅಡಿಗಳವರೆಗೂ ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲದು. ನಸುಗೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಅಕ್ಕಿ. ಕುಚ್ಚಿಗೆಗೆ ಉಪಯುಕ್ತ. ೧೫೦ ದಿನಗಳಿಗೆ ಇಳುವರಿ. ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ೧೦ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಭತ್ತ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎಂಟು ಗಾಡಿ ಹುಲ್ಲು ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ನೆರೆಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟೀ ತಳಿಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಮಾರ್ಚ್-ಏಪ್ರಿಲ್‌ನಲ್ಲೇ ಉಳುಮೆ ಮಾಡಿದ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿ ಹರಡುತ್ತಾರೆ. ಸಮನಾಗಿ ಹರಡುವಂತೆ ಕೊರಡು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಬೀಜದೊಂದಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಬೆರೆಸಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುವುದೂ ಇದೆ. ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ೨೦ ಗಿಡ್ಡೆ ಅಂದರೆ ೫೦ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಬೀಜ ಬೇಕು. ಆರು ಇಂಚುಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಸಾಲು ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸಸಿಗಳು ನಾಲ್ಕೆಲೆ ಬಿಟ್ಟು ನಿಂತಿರುತ್ತವೆ. ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಮೊದಲೇ ಕುಂಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಧಾನದಿಂದ ಕಳೆ ನಾಶ. ಬೇರುಗಳ ಉಸಿರಾಟಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ. ಸಸಿಗಳ ಅಂತರ ಸರಿಯಾಗಿರಲು ಉಪಯುಕ್ತ. ಒಂದು ಸಾರಿ ಕುಂಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮಳೆ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೂರು ಸಾರಿ ಕುಂಟೆ ಹೊಡೆಯಲು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಸಸಿಗಳು ಬೇರನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ನೆಲದೊಳಗಿಳಿಸಲು ಸಹಕಾರಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ತಡಗಳಲೆ ಪಟೇಲ ಶಾಂತಪ್ಪಗೌಡರು.

ಇದೇ ರೀತಿ ನೆಟ್ಟಿಯ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಬೆರಳು ನೀರು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕೊರಡು ಹೊಡೆಯುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಇದೂ ಸಹ ಕಳೆನಾಶಕ್ಕೆ, ಸಮಾನಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸಸಿಗಳು ಉಳಿಯಲು ಹಾಗೂ ಬೀಜಗಳ ಉಸಿರಾಟಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿ.

ಹೀಗೆ ಕೊರಡು ಹೊಡೆದು, ಕುಂಟೆ ಹೊಡೆದು ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೋಯಿಸಿದರೆ, ಸಸಿಗಳ, ಬೇರು, ಎಲೆಗಳು, ಕಾಂಡ ಹೆಚ್ಚು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೋರಾಡಲು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವ ಆಶಯ ರೈತರದು.

ನಾಟೀ ತಳಿಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೋಗಬಾಧೆ, ಕೀಟಬಾಧೆಗಳು ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಕೀಟನಾಶಕಗಳ ಗೆಳೆತನವಿಲ್ಲ. ಯಲಕುಂದಿಯಲ್ಲಿ ನಾಟೀ ತಳಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿನ ರೈತರು ಉತ್ತಮ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಷ್ಟು ಚಾಣಾಕ್ಷರು. ಊರಿನ ಕೆಲವು ರೈತರೇ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು. ನಾಟೀ ತಳಿಗಳಿಗೆ ಎಂದೂ ಬೆಲೆ ಇರುವ ಗುಟ್ಟು ಗೊತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಬೆಲೆ ಏರುವವರೆಗೆ ಕಾಯುತ್ತಾರೆ. ಊರಿನ ಭತ್ತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಂಡು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಒಮ್ಮೆಲೇ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರಿಗೆ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲೇ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಕೇವಲ ಯಲಕುಂದಿ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರಿಂದಲೇ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ೬,೦೦೦ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಭತ್ತದ ವ್ಯಾಪಾರವಿದೆ. ಸುತ್ತಲಿನ ೧೫ ಹಳ್ಳಿಗಳು (ಭತ್ತದ ಬಯಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳು) ಸುಮಾರು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಭತ್ತದ ವಹಿವಾಟು ನಡೆಸುತ್ತವೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ರೈತರದು ಉಣ್ಣಲು ಸಣ್ಣಕ್ಕಿ, ಮಾರಲು ದಪ್ಪಕ್ಕಿ ಎನ್ನುವ ನೀತಿ.

ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಭತ್ತದ ಮಿಲ್‌ಗಳಿವೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗುವ ಭತ್ತದ ಖರೀದಿದಾರರು ಈ ಮಿಲ್ ಮಾಲೀಕರು. ಈ ದಪ್ಪಭತ್ತವನ್ನು ಹದವಾಗಿ ಬೇಯಿಸಿ ಒಣಗಿಸಿ ಕುಚ್ಚಲು ಅಕ್ಕಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕುಂದಾಪುರದಿಂದ ಮಂಗಳೂರಿನವರೆಗೆ ರವಾನೆ.

ಇದು ರೋಗನಿರೋಧಕ, ಕೀಟನಿರೋಧಕ ಗುಣ ಹೊಂದಿರುವ ಅಕ್ಕಿ. ಯಾವುದೇ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ವಿಷ ಬಳಸದ ಅಕ್ಕಿ. ಪೌಷ್ಟಿಕವಾಗಿರುವ, ವಿಶೇಷ ರುಚಿ ಇರುವ ಅಕ್ಕಿ ಕರಾವಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

***

ಅತ್ಯಲ್ಪ ನೀರಿನಿಂದ ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆ ಸಾಧ್ಯವೇ?

ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ನೀರು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದವರು “ಭತ್ತ”ಕ್ಕೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದವರು “ಕಬ್ಬು” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಜಲಾಶಯಗಳ ಶೇಕಡಾ ೬೦ ಪಾಲು ನೀರು ಇವುಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲು. ಭತ್ತಕ್ಕಾಗಲಿ, ಕಬ್ಬಿಗಾಗಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇಷ್ಟು ನೀರು ಬೇಕೇ? ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಕೃಷಿ ವಿಧಾನ, ನೀರು ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿದೆಯೇ? ಕಡಿಮೆ ನೀರು ಬಳಸುವ, ಹೆಚ್ಚು ಫಸಲು ಪಡೆಯುವ ಕೃಷಿ ತಂತ್ರಜ್ಞರನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಅವರು ಕಡಿಮೆ ನೀರು ಬಳಸಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮಾದರಿಯಾಗಿರದೇ, ಜನಪ್ರಿಯರಾಗಿರದೇ ಇರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಕಡಿಮೆ ನೀರು ಬಳಕೆಯಾಗುವ ತುಂತುರು ನೀರಾವರಿ, ಹನಿ ನೀರಾವರಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳೆಲ್ಲಾ ದುಬಾರಿ. ಹಳೆಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳು ನೆನಪಿಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲದೊಂದಿಗೆ ಯಥೇಚ್ಛ ನೀರು ಇರುವಾಗ ಕಡಿಮೆ ಏಕೆ ಬಳಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಉಡಾಫೆ.

ಕಬ್ಬು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಂತೂ ನೀರುಳಿತಾಯದ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ರೈತರು ಹುಡುಕುತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲ. ಕಾವೇರಿ ನೀರಿಗಾಗಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ನಡೆಯುವ ಹೋರಾಟ, ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ, ಸರ್ಕಾರದ ಪತನ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ನೀರುಳಿತಾಯದ ಕೃಷಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಬೇಡಕಿಹಾಳದ ಸುರೇಶ್ ದೇಸಾಯಿಯವರ ವಿಧಾನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದಿದೆ. ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೊಸ ವಿಧಾನಗಳಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಆಹ್ವಾನವಿದೆ. ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆವ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರೇ, ನೀರುಳಿತಾಯದ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅವಿಷ್ಕರಿಸಲು ಇದು ಸವಾಲಾಗಲಿ.

ಕಬ್ಬು ವಾಣಿಜ್ಯ ಅಥವಾ ಹಣದ ಬೆಳೆ. ಖಾಸಗಿ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಕಬ್ಬಿಗೂ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಕಬ್ಬನ್ನು ಕೇವಲ ಆರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗದು. ಪೂರ್ತಿ ಒಂದು ವರ್ಷ ಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅನೇಕ ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ವರ್ಷದ ಬಹುದಿನಗಳು ಮುಚ್ಚಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ಇದು ಲಾಭದಾಯಕ. ಕಾರಣಗಳು ಹಲವು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬು ಕೃಷಿಕರು ಹೆಚ್ಚಿದ್ದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಅದರೊಂದಿಗೆ ನೀರಿನ ಬಳಕೆಯೂ ಮಿತಿ ಮೀರಿ ಹೆಚ್ಚಿತು. ತುಂಗಭದ್ರೆಯಾಗಲಿ, ಕಾವೇರಿಯಾಗಲಿ, ಕೃಷ್ಣಾ, ಭೀಮಾ, ಘಟಪ್ರಭ, ಮಲಪ್ರಭ ಹೀಗೆ ಯಾವುದೇ ನದಿಯ ಜಲಾಶಯಗಳ ನೀರಲ್ಲಾ ಬರಿದಾಗುವುದೇ ಈ ಕಬ್ಬಿನ ದಾಹಕ್ಕೆ. ಕಬ್ಬಿಗೆ ನೀರುಣಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ಹನಿ ನೀರಾವರಿ, ತುಂತುರು ನೀರಾವರಿ ಮುಂತಾದವುಗಳೂ ಈಗ ಲಭ್ಯ. ಒಟ್ಟಾರೆ ವರ್ಷಾವಧಿ ನೀರು ಬೇಕೇ ಬೇಕು. ಎಷ್ಟು ಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳಬೇಡಿ. ಎಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಬೇಕು.

ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚು. ಅವರ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯ ಶೇ.೬೦ ಪಾಲು ನೀರು ಕಬ್ಬಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ. ೫೦೦ ಹೆಕ್ಟೇರು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ನೀರು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಷ್ಟು ಅತ್ಯಲ್ಪ. ಇನ್ನೂ ಡ್ಯಾಂಗಳನ್ನು, ಚಾನೆಲ್‌ಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಏತ ನೀರಾವರಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆಗಾರರಿಗೆ ಒದಗಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆಗಾರರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಾವೇ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಬ್ಯಾರೇಜುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಆಗುವ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನೂ ಒಂದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನದಿ, ಹಳ್ಳಗಳು ಇಲ್ಲದ ಒಣಭೂಮಿ ರೈತರ ಪಾಡು ಹೇಗೆ? ಇಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ನೀರು ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳಿಂದಲೂ ಸಿಗದು. ಮಳೆ ನಂಬಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಲಾಗದು.

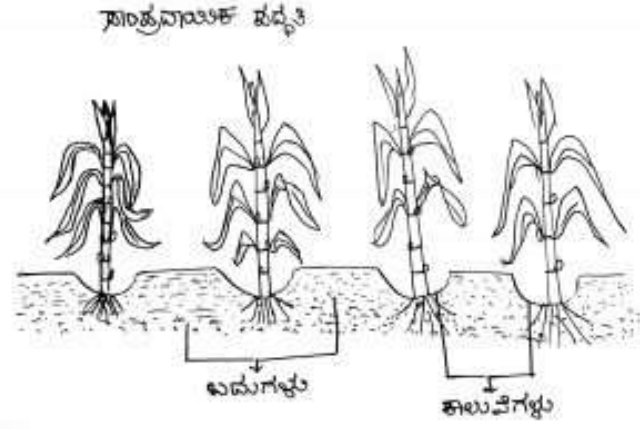
ಅತಿಯಾದ ನೀರು ಬಳಕೆಯಿಂದ ಪರಿಸರದ ಮೇಲೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹಾನಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಂತರ್ಜಲ ಬತ್ತುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದೆಡೆ, ಮಣ್ಣು ಸವಳು-ಜವಳಾಗುತ್ತಿರುವುದು, ಮಣ್ಣು ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಫಲವತ್ತತೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದುರ್ಬಲವಾಗಿರುವುದು, ರೋಗಗ್ರಸ್ತವಾಗಿರುವುದು, ಹೀಗೆ ದಿನೇ ದಿನೇ ಕೃಷಿ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿಗೋಸ್ಕರ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಕೀಟನಾಶಕಗಳ ಬಳಕೆಯೂ ಸಹ ಭೂಮಿ ಅತಿಯಾಗಿ ನೀರು ಬಯಸಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಕಬ್ಬಿಗೆ ಬಳಸುವ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಕೀಟನಾಶಕಗಳಿಂದ ಹೊಲದ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯವೇ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಫಲವತ್ತತೆ ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ ಹೆಚ್ಚಿದ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರದ ಬಳಕೆಯು ನೀರನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಳಸಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕಬ್ಬು ರೋಗಪೀಡಿತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕೀಟನಾಶಕಗಳು, ಶಿಲೀಂಧ್ರನಾಶಕಗಳು, ರಾಸಾಯನಿಕ ವಿಷಗಳ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಭೂಮಿ, ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಷಮಯವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಕಬ್ಬು ಕಟಾವಾದ ಮೇಲೆ ಉಳಿದ ಎಲೆಗಳು, ಕಸಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಹೊಲದಲ್ಲಿಯೇ ಸುಡುವುದರಿಂದ ವಾಯುಮಾಲಿನ್ಯವೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಮಣ್ಣಿಗೆ ಸೇರಬೇಕಾದ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳೆಲ್ಲ ಪೂರ್ತಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಮಣ್ಣು ಇನ್ನಷ್ಟು ಕೆಳಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕಬ್ಬಿನಿಂದಾಗುತ್ತಿರುವ ಪರಿಸರ ಹಾನಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಿಗಣಿಸಿದ ಬೆಳೆಗಾರರಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇಡಕಿಹಾಳದ ಪ್ರಗತಿಪರ ಕೃಷಿಕ ಸುರೇಶ್ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಕಬ್ಬಿನ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸತೊಡಗಿದರು.

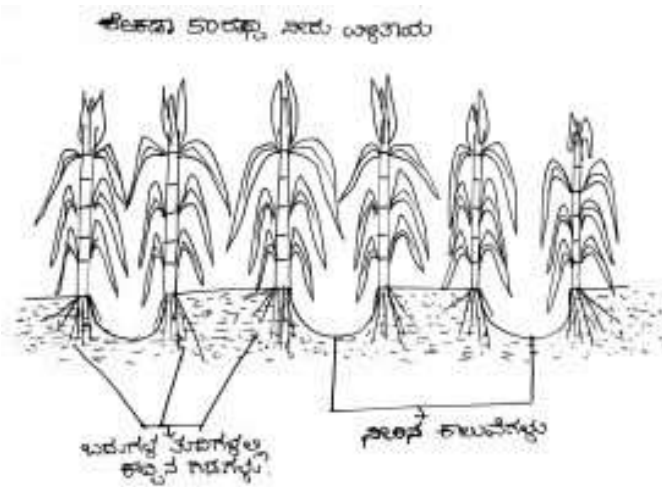
ಸುಮಾರು ೧೨ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಗೆ ತೊಡಗಿದ ದೇಸಾಯಿಯವರು ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಕೀಟನಾಶಕಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು. ಕಬ್ಬಿನ ಎಲೆಗಳು, ಕಸಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಸುಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮರಳಿ ಕಬ್ಬಿನ ಹೊಲಕ್ಕೆ ನೀಡತೊಡಗಿದರು. ಅದೇ ರೀತಿ ಮುಚ್ಚಿಗೆ ಬೆಳೆ ಹಾಗೂ ಮಿಶ್ರಬೆಳೆಯನ್ನೂ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದರು.

ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಲಗಳೆಲ್ಲಾ ಕಬ್ಬಿಗೆ ಮೀಸಲು. ನೀರಾವರಿ ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರತಿ ಹೊಲವೂ ನೀರಿನ ಕಾಲುವೆಗಳ ಆಗರ. ಕಬ್ಬಿಗಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಸಾಲಿಗೊಂದು ಕಾಲುವೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ. ನೀರು ಕೊಟ್ಟಷ್ಟೂ ಇಳುವರಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆ. ದೇಸಾಯಿಯವರಿಗೆ ಅತಿ ನೀರಿನ ಬಳಕೆ ತಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ದೇಸಾಯಿಯರಿಗೆ ಮೊದಲು ತಿಳಿದದ್ದು, ಕಬ್ಬಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ನೀರಲ್ಲ!!? ತೇವಾಂಶ...ಮಾತ್ರ. ಮಣ್ಣಿಗೆ ಅತಿಯಾಗಿ ನೀರು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಬೇರುಗಳಿಗೆ ಸಿಗುವ ಗಾಳಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣು ಹುಳಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಳೆ ರೋಗಪೀಡಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸರಿಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರೈತರು ಕಟಾವಾದ ಮೇಲೆ ಉಳಿದ ಕಸಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿಸಿ ಬೆಂಕಿ ಕೊಡುವುದು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯಿತು.

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಕಬ್ಬನ್ನು ಕಾಲುವೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನೆಡುತ್ತಾರೆ. ಆಚೆ ಈಚೆ ಬದುಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಕಾಲುವೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನೀರು ಹಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ದೇಸಾಯಿಯವರು ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಮುರಿದರು.

ಈ ರೀತಿ ಕಾಲುವೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಡುವ ಬದಲು ಪಕ್ಕದ ಬದುಗಳ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟರೆ ಪ್ರತಿ ಸಾಲಿಗೆ ನೀರು ಬಿಡುವ ಬದಲು ಎರಡು ಸಾಲು ಸಸಿಗಳಿಗೆ ಒಂದೇ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹರಿಸಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ನೀರಿನ ಕಾಲುವೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಅಂದರೆ ನೀರನ್ನು ನೀಡುವಿಕೆ ಅರ್ಧಪ್ರಮಾಣದಷ್ಟು ತಗ್ಗಿತು. ಆದರೆ ಬರೀ ಮಣ್ಣಾದರೆ ನೀರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೇ ಇಂಗಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ಆರಿಹೋಗಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದಪ್ಪಗೆ ಹಾಸಿಗೆಯಂತೆ ಸಸಿಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಮುಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡಿದರು. ಮುಚ್ಚಿಗೆಯ ದಪ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದಂತೆ ನೀರಿನ ಧಾರಣಶಕ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚಿ ಹತ್ತು ದಿನಗಳು ನೀರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತೇವಾಂಶ ಉಳಿದಿರುವುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಇಡೀ ಹೊಲವು ಅಧಿಕ ತೇವಾಂಶದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಕಬ್ಬಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ವೇಗವೂ ಹೆಚ್ಚಿತು.

ಸಸಿ ನಾಟಿ ಕ್ರಮ ಬದಲಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನೀರಿನ ಬಳಕೆ ಶೇಕಡಾ ೫೦ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಜೈವಿಕ ಅಂಶಗಳು ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದ ಎರೆಹುಳುಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದವು. ಅಷ್ಟೇಕೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಜೀವಿಗಳು ಮುಚ್ಚಿಗೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಮುಚ್ಚಿಗೆಯನ್ನೇ ಜೈವಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗೊಳಪಡಿಸಿ ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಸೆಗಣಿ, ಬೆಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಈಸನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ನೀಡಿದಾಗ ಇಡೀ ಹೊಲದಲ್ಲಿ "ಬಯೋಫಿಲ್ಮ್" ಪದರ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು ಎಂದು ಈಗಲೂ ಇರುವ ಪದರವನ್ನು ನೆಲದಡಿಯಿಂದ ಬಗೆದು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ ಸುರೇಶ್ ದೇಸಾಯಿ.

ಬಯಲುಸೀಮೆಯ ಕಪ್ಪು ಮಸರಿ ಮಣ್ಣಿನ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಬಂದಾಗ ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ ಕಾಲಿಗೆ ನಾಲ್ಕಿಂಚು ಮಣ್ಣು ಮೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಪಕ್ಕದ ಹೊಲದ ಬದುಗಳ ಮೇಲೆ ನಡೆದು ಜಾರುತ್ತಾ, ಬೀಳುತ್ತಾ, ಕಾಲುಪೂರ್ತಿ ಮಣ್ಣು ಮೆತ್ತಿಕೊಂಡರೂ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮೆತ್ತನೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಅನುಭವ. ಹೊಲ ಪೂರ್ತಿ ಬರಿಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡಿದರೂ ಮಣ್ಣು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಮೆತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲಿಟ್ಟ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಇಂಚು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಕುಸಿಯುವಷ್ಟು ಮುಚ್ಚಿಗೆ. ಹೊಲದ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ವಿಶಾಲ ಬಾವಿ. ಬಾವಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಮರಗಳು, ಬಿದಿರು ಇತ್ಯಾದಿ. ಬಾವಿಯ ನೀರು ಬತ್ತಿದ ದಾಖಲೆಯೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ದೇಸಾಯಿಯವರಿಗೆ ನೀರು, ಕೃಷಿಗೆ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಈ ರೀತಿಯ ನಾಟಿಯಿಂದ ಹೊಲ ಪೂರ್ತಿ ತೇವಾಂಶಭರಿತವಾಗಿ ನೀರು ಮುಟ್ಟದ ಜಾಗವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬಂತಾಯಿತು. ನೀರು ಹೊಲದ ಸುತ್ತಲೂ ಹರಡಿದಂತಾಯಿತು.

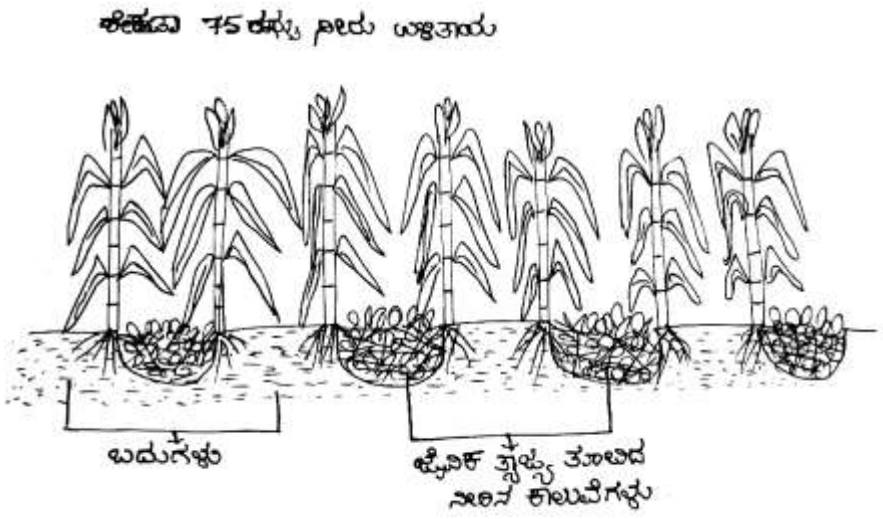
ಮತ್ತೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ದೇಸಾಯಿಯವರಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಆಲೋಚನೆ ಬಂತು. ನೀರಿನ ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ/ ನೀರುಳಿತಾಯವೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಕಬ್ಬಿನ ಬೇರಿನ ಶಕ್ತಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಬಹುದಲ್ಲಾ ಎನ್ನುವ ಏನೆಲ್ಲಾ ಚಿಂತನೆಗಳು ಬಂದದ್ದೇ ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿಯೇಬಿಟ್ಟರು. ಮೂರು ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯದ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ಜೈವಿಕ ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಯೇಬಿಟ್ಟರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಸಾಲಿಗೂ ಒಂದು ನೀರಿನ ಕಾಲುವೆ ಬೇಕಾದರೆ ಇವರು ಎರಡು ನೀರಿನ ಕಾಲುವೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲು ಕಬ್ಬಿನ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿದರು, ಕಬ್ಬುಗಳು ಹೆದರಲಿಲ್ಲ, ಸೊರಗಲಿಲ್ಲ, ಒಣಗಲಿಲ್ಲ, ನೀರಿಗಾಗಿ ಕಾತರಿಸಲೂ ಇಲ್ಲ, ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಿಂದಾಗಿ ತೇವಗೊಂಡ ನೀರೆಲ್ಲಾ ಬೆಳಗಿನ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ನೀರಾವಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಡೀ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಮುಸುಕಿದ ನೀರಾವಿಯಿಂದ ನೀರನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದವು. ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರವಾಗಿ ಇದ್ದ ಸಾಲುಗಳಿಂದಾಗಿ ಸಿಗುವ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು, ಗಾಳಿಯು ಹೊಲದೊಳಗೊಂದು ಅಗೋಚರ ಹಸಿರುಮನೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಹರಿಯುವ ನೀರಿಗಿಂತಲೂ, ಅದರಿಂದಾದ ನೀರಾವಿ ಕಬ್ಬಿಗೆ ಅಗತ್ಯ ನೀರನ್ನು ನೀಡಿತ್ತು.

ಆದರೆ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಾರದು ಎನ್ನುವ ಸೂಚನೆ ದೇಸಾಯಿಯವರು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಹೊಲ ತೇವಾಂಶವನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ತಾಕತ್ತು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಿ ಸಾವಯವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿರಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಾಲಿನ ಮಧ್ಯೆ ಕಾಲುವೆ ನಿರ್ಮಿಸಿ ನೀರಿನ ಬಳಕೆ ಶೇ.೫೦ರಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೊಲ ಸಾಕಷ್ಟು ತೇವಾಂಶ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಮುಂದಿನ ಹಂತದ ನೀರು ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಬಹುದು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೂ ಆದೀತು.

ದೇಸಾಯಿಯವರ ಹೊಸ ನೀರಾವರಿ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಕಬ್ಬಿನ ಬೇರುಗಳು ನೀರನ್ನು ಬಯಸಿ ಸಾಕಷ್ಟು ದೂರ ಬೆಳೆದಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಕಬ್ಬು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸದೃಢವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಪೂರಕವೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಯಿತು. ಎರೆಹುಳು ಹೆಚ್ಚಿದ್ದು, ಮಣ್ಣು ಇನ್ನಷ್ಟು ಫಲವತ್ತಾದದ್ದು ಹಾಗೂ ತೇವಾಂಶ ಸದಾ ಇರುವುದು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿ ದೊರೆತಂತಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಇಳುವರಿಯಲ್ಲೂ ಸಮಾಧಾನ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಹೊಸ ನೀರಾವರಿ ಪದ್ಧತಿ ಯಶಸ್ವಿಯೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಯಿತು. ಊರಿನ ಅನೇಕ ರೈತರು ಯಥೇಚ್ಚ ನೀರು, ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ, ಕೀಟನಾಶಕ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಬಳಸಿ ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ಸುಮಾರು ೬೦ ಟನ್ ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗಿಂತ ಶೇ.೭೫ರಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ನೀರು,

ಯಾವುದೇ ಗೊಬ್ಬರವಿಲ್ಲದೆ, ಕೀಟನಾಶಕಗಳಿಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ಸುಮಾರು ೪೦ ಟನ್ ಕಬ್ಬು ಸಿಗುವುದು, ಜೊತೆಗೆ ಮಿಶ್ರಬೆಳೆಗಳ ಆದಾಯ ಇವೆಲ್ಲಾ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಲಾಭವೇ ತಾನೇ?

ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಎರಡನೇ ಕೂಳೆ ಬೆಳೆ ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಹೊಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಮ್ಮೆ ಸುಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಮತ್ತೆ ಕಬ್ಬಿನಬೀಜ, ನಾಟಿ ಹೀಗೆ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಖರ್ಚು.

ದೇಸಾಯಿಯವರದು ಈಗಲೇ ಆರನೇ ಕೂಳೆಬೆಳೆ ಕಟಾವಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ೧೨ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೂಳೆಬೆಳೆ ಪಡೆಯುವ ಯೋಜನೆಯಿದೆ. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಖರ್ಚಿಲ್ಲದೇ ಕೇವಲ ಆದಾಯ ಮಾತ್ರ ಸಿಗುತ್ತಿದೆ. ಅದೂ ಪ್ರತಿಸಾರಿಯೂ ಸುಮಾರು ೪೦ ಟನ್ ಕಬ್ಬು, ಅಳು ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲೂ ಶೇಕಡಾ ೩೦ರಷ್ಟು ಉಳಿತಾಯ. ಹೀಗೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಬೆಳೆಯಾಗಿದ್ದ ಕಬ್ಬು ಇವರ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ ಬೆಳೆಯಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಟನ್ ಕಬ್ಬಿಗೆ ೧೨೦ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಸಕ್ಕರೆ ಸಿಗುತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ಟನ್ ಕಬ್ಬಿಗೆ ಸುಮಾರು ೧೭೨ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಬೆಲ್ಲ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಟನ್ ಕಬ್ಬಿಗೆ ಕೇವಲ ೧೦೦ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಸಕ್ಕರೆ ಮಾತ್ರ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

***

ಡಿಟರ್ಜೆಂಟ್‌ನ ಒಳಹೊರಗಿನ ಕಥೆ

ನೀರು ಕೊಳೆಯನ್ನು ತಿಳಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಕೊಳೆಯು ಬೆರೆತರೆ ಕರಗಿ ತಿಳಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಎಣ್ಣೆಭರಿತ ಕೊಳೆಯು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗದು. ಆಗ ಡಿಟರ್ಜೆಂಟ್‌ಗಳು ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಮೇದಾಮ್ಲ [ಫ್ಯಾಟಿ ಆಸಿಡ್]ಗಳ ಲೋಹ ಲವಣವೇ ಸೋಪು, ಸಾಬೂನು ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಜಕ. ಲೋಹವೆಂದರೆ ಸೋಡಿಯಂ. ಪೊಟ್ಯಾಸಿಯಂ ಬಳಸಿದರೆ ಸಾಬೂನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗುತ್ತದೆ. ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ, ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ, ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್, ಸತು ಮತ್ತು ಸೀಸಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದರೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗದು.

ಸೋಪುಗಳು ವಸ್ತುವಿನ ಅಥವಾ ಜೀವಿಗಳ ಮೇಲ್ಮೈ ಮೇಲಿರುವ ಧೂಳು, ಕೊಳೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತವೆ. ಇವು ನೀರಿನ ಮೇಲ್ಮೈ ಕರ್ಷಣವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ ನೀರು ಹೆಚ್ಚು ತೇವಾಂಶಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳು. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಚ್ಛತೆಗೆ, ಬಟ್ಟೆ ತೊಳೆಯಲು, ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯಲು ಹಾಗೂ ಗೃಹೋಪಕರಣಗಳನ್ನು, ವಾಹನಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯಲು ಬಳಸುವ ಸೋಪುಗಳು.

ಸೋಪು ಎನ್ನುವ ಪದ ಬಂದಿದ್ದು ಸಾಪೋ ಎನ್ನುವ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಪದದಿಂದ. ರೋಮನ್ ಬರಹಗಾರ ಹಾಗೂ ಪರಿಸರತಜ್ಞ [ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ೨೩-೭೬] ಈ ಪದವನ್ನು ತನ್ನ ಹಿಸ್ಟೋರಿಕಾ ನ್ಯಾಚುರಲಿಸ್ ಎನ್ನುವ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ. ಕೂದಲನ್ನು ಸುಂದರಗೊಳಿಸಲು ಬಳಸುವ ಸೋಪಿನ ಬಗ್ಗೆ ಆತ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದ. ಆತನಿಗೆ ಸೋಪಿನ ಕೊಳೆ ನಿವಾರಿಸುವ ಗುಣ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ ೨೨೦ರಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಬಿಲೋನ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು, ಅಲ್ಪಲಿ ಹಾಗೂ ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ ಎಣ್ಣೆ ಬಳಸಿ ಸೋಪಿನ ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಕುರಿತು ಉಲ್ಲೇಖ ಉತ್ಪನ್ನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿದೆ. ಇದನ್ನು ನೇಯ್ಗೆಯು ಮೃದುವಾಗಲು ಬಳಸುತ್ತಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ನೇಯ್ಗೆ ಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿಸಲು ಬಳಸುತ್ತಿರಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಊಹೆಯಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇದನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರು.

ಸೋಪಿನಲ್ಲಿರುವ ಫ್ಯಾಟಿ ಆಸಿಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಸ್ಟೆರಿಕ್ ಮತ್ತು ಪಲ್ಮಿಟಿಕ್ ಆಮ್ಲಗಳಿವೆ. ಸೋಪಿನ ದ್ರಾವಣವು ಹೈಡ್ರೋಕಾರ್ಬನ್ ಸರಪಳಿ. ಕಾರ್ಬಾಕ್ಸಿಲಿಕ್ ಆಮ್ಲ ಗುಂಪಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತಿದೆ. ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲೋಹದ [ಸೋಡಿಯಂ ಅಥವಾ ಪೊಟ್ಯಾಸಿಯಂ] ಅಯಾನು ಸೇರಿದೆ. ಅಯಾನು ಸೇರಿದ ತುದಿಯು ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯುತ್ತದೆ. ಹೈಡ್ರೋಕಾರ್ಬನ್ ತುದಿಯು ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯದು.

ಸೋಪು ತಯಾರಿಸಲು ಅಲೀವ್ ಎಣ್ಣೆ ಬಳಸಿದರೆ ಹೆಚ್ಚು ನೊರೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ತೆಂಗಿನೆಣ್ಣೆ ಬಳಸಿದರೆ ನೊರೆ ಹೆಚ್ಚು. ಸೋಡಿಯಂ ಹೈಡ್ರಾಕ್ಸೈಡ್ ಬಳಸಿದರೆ ಗಟ್ಟಿಇಟ್ಟಿಗೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪೊಟ್ಯಾಸಿಯಂ ಹೈಡ್ರಾಕ್ಸೈಡ್ ಬಳಸಿದರೆ ದ್ರವರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ.

ಸೋಪು ಮತ್ತು ಮಾರ್ಜಕಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ದ್ರವರೂಪದ ಆಲ್ಕಲಿಯೊಂದಿಗೆ ಮೇದಸ್ಸು ಮತ್ತು ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಿದಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಸೋಪು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಧಿಕ ಒತ್ತಡದ ಆವಿಯಲ್ಲಿ ಮೇದಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕುದಿಸಿದಾಗ ಕಚ್ಚಾ ಫ್ಯಾಟಿ ಆಸಿಡ್ ಹಾಗೂ ಗ್ಲಿಸರಾಲ್ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಕಚ್ಚಾ ಫ್ಯಾಟಿ ಆಸಿಡ್‌ನ್ನು ಭಟ್ಟಿ ಇಳಿಸಿ, ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿ, ಶುದ್ಧ ಫ್ಯಾಟಿ ಆಸಿಡ್‌ಗೆ ಆಲ್ಕಲಿ ಬೆರೆಸಿ ತಟಸ್ಥಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಸೋಪು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧವಾದ ಸೋಪಿನಿಂದ ಗ್ಲಿಸರಾಲ್, ಹೆಚ್ಚಾದ ಆಲ್ಕಲಿ ಮತ್ತು ಉಳಿದ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ನಿರ್ಜಲೀಕರಣಗೊಳಿಸಿದರೆ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಸೋಪು ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಮೈಯುಜ್ಜುವ ಸೋಪು ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಮರಳುಜೇಡಿ ಮತ್ತು ಸಾಂದ್ರತೆ ಕಡಿಮೆಯಿರುವ ಅಗ್ನಿಶಿಲೆ [Pumice] ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇವು ಸತ್ತ ಚರ್ಮದ ಪದರವನ್ನು ಉಜ್ಜುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮೈಯುಜ್ಜುವ ಸೋಪಿಗೆ ಕೆಲವು ಖನಿಜಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಸುಗಂಧಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಸಿಂಥೆಟಿಕ್ ಡಿಟರ್ಜೆಂಟ್‌ಗಳನ್ನು ಜರ್ಮನಿ ಮೊದಲು ತಯಾರಿಸಿತು. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾದಂತೆ ಅದರಲ್ಲಿ [cationic] ಧನ ಅಯಾನೀಕೃತ, [anionic] ಋಣ ಅಯಾನೀಕೃತ, ಅಯಾನೀಕರಣವಾಗದ, ಉಭಯಸೂಕ್ಷ್ಮವೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಋಣ ಅಯಾನೀಕೃತ ಮಾರ್ಜಕ: ಆಲ್ಕಲಿ ಸಲ್ಫೇಟ್ಸ್, ಆಲ್ಕಲಿ ಎಥೋಕ್ಸೈಟ್ ಸಲ್ಫೇಟ್ಸ್. ಇದನ್ನು ಬಟ್ಟೆ ತೊಳೆಯಲು, ಪಾತ್ರೆ ತೊಳೆಯಲು, ದ್ರವ ಸಾಬೂನು ಹಾಗೂ ಶಾಂಪೂಗಳಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಧನ ಅಯಾನೀಕೃತ ಮಾರ್ಜಕ: ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿಸಲು, ಮನೆ-ವಾಹನಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯಲು, ಶೌಚಾಲಯ ಸ್ವಚ್ಛತೆಗೆ ಬಳಕೆ.

ಉದಾ: ಎಸ್ಟರ್‌ಕ್ವಾಟ್ [esterquat] ಮೋನೋ ಆಲ್ಕಲಿ ಕ್ವಾಟರ್ನರಿ.

ಅಯಾನೀಕರಣವಾಗದ ಸಾಬೂನು : ಎಸ್ಟರ್ಸ್ ಆಫ್ ಫ್ಯಾಟಿ ಆಸಿಡ್. ಲಾಂಛಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಉಭಯಸೂಕ್ತ ಮಾರ್ಜಕ: ಇವು PHನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ತನ್ನ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶಾಂಪೂಗಳಲ್ಲಿ, ಸೌಂದರ್ಯವರ್ಧಕಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ: ಆಲ್ಫೈಲ್ ಬೆಟೈನ್

ಸೋಪು ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಜಕಗಳು ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ?

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನೀರು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಒದ್ದೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿದರೂ ಬಟ್ಟೆಯ ಪ್ರತಿ ಅಣುವಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ನೀರಿನ ಮೇಲ್ಮೈ ಒತ್ತಡ. ಹೀಗಾಗಿ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೊಳೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತೊಳೆಯಲು ಆಗದು. ಆದರೆ ಸೋಪು ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಜಕಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಾಗ ನೀರಿನ ಮೇಲ್ಮೈ ಒತ್ತಡ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬಟ್ಟೆಯೊಂದಿಗೆ ಪೂರ್ತಿ ಬೆರೆಯುತ್ತದೆ. ಬಟ್ಟೆಯ ಮೇಲ್ಮೈ ಮೇಲೆ ಹರಡಿ ಕೊಳೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತದೆ.

ನೀರು ಎಣ್ಣೆ ಅಥವಾ ಜಾರುಕಗಳಿಂದಾದ ಕೊಳೆಯನ್ನು ತೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಅವು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗದು. ಆದರೆ ಸೋಪು ಅಥವಾ ಮಾರ್ಜಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು ಅಂತಹ ಕೊಳೆಯನ್ನು ತೊಳೆಯುವ ಗುಣ ಹೊಂದಿವೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಸೋಪು ಅಥವಾ ಮಾರ್ಜಕಗಳು ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು ಎಣ್ಣೆಯ ಕಣಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸೋಪು ಅಥವಾ ಮಾರ್ಜಕ ಅಣುಗಳ ಒಂದು ತುದಿ ನೀರಿನ ಅಣುವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ತುದಿ ಎಣ್ಣೆಯ ಅಣುವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕೊಳೆ ಅಣುವಿನ ಸುತ್ತಲೂ ಕೋಟಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸೋಪು ಅಥವಾ ಸಾಬೂನಿನ ಅಣುಗಳು ಎಣ್ಣೆ ಕೊಳೆಯ ಅಣುವನ್ನು ಎಳೆದು ಎಳೆದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೇಲುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ನೀರು ಗಡಸಾಗಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ, ಮ್ಯಾಗ್ನೀಷಿಯಂ ಹಾಗೂ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅಣುಗಳು ಈ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನಕ್ಕೆ ತೊಡಕನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಂತಹ ನೀರಿನಲ್ಲೂ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ವಾಷಿಂಗ್ ಸೋಡಾ [ಸೋಡಿಯಂ ಕಾರ್ಬೋನೇಟ್] ಹಾಗೂ ಬೋರಾಕ್ಸ್ [ಸೋಡಿಯಂ ಟೆಟ್ರಾಬೋರೇಟ್] ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಯಿತು. ಇವು ಖನಿಜಗಳ ಅಯಾನುಗಳನ್ನು ನೀರಿನಾಳಕ್ಕೆ ನೂಕಿ ಮೇಲಿರುವ ಶುದ್ಧ ನೀರು ಬಳಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಆದರೂ ಬಟ್ಟೆ ತೊಳೆದಾದ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟೇ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿದರೂ ಸೋಪು ಅಥವಾ ಮಾರ್ಜಕಗಳ ಸಶೇಷ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲೇ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇವು ಬಟ್ಟೆಯು ಸೆಣೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅಥವಾ ಬೂದಿ ಬೂದಿ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಸೋಪಿನ ಪುಡಿಯ ಕುರಿತ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

ಅಧಿಕ ಉಷ್ಣತಾಮಾನದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸೋಪಿನ ಪುಡಿಗಳ ಮಾರಾಟ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಬಡವರು, ಕೆರೆ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆ ತೊಳೆಯುವವರು ಹಾಗೂ ನೀರಿನ ಅಭಾವವಿದ್ದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಪಿನ ಪುಡಿಯ ಉಪಯೋಗ ಕಡಿಮೆ. ಕಾರಣ, ಸೋಪಿನಪುಡಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ಹೆಚ್ಚು ನೀರು ಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ತಿಕ್ಕಿ ತಿಕ್ಕಿ, ಕುಸುಬಿ ಕುಸುಬಿ, ಚಚ್ಚಿ ಚಚ್ಚಿ ಬಟ್ಟೆ ತೊಳೆದರೆ ಮಾತ್ರ ಚೊಕ್ಕವಾಗುವುದನ್ನು ನಂಬಿಕೆಗಳು.

ಇಷ್ಟಾದರೂ ನಿರ್ಮಾ ಬಡವರನ್ನೇ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಶೇ.೨೫ ಭಾಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ.

ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ೧೦೦ ಬಗೆಯ ಸೋಪಿನಪುಡಿಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಚಾಲನೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಟಿ.ವಿ. ಜಾಹೀರಾತಿನ ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ಬಗೆಯ ಪುಡಿಗಳು ಮಾತ್ರ.

ಸೋಪಿನ ಪುಡಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದೇನು?

ಮೇಲ್ಮೈ ಚುರುಕುಗೊಳಿಸುವ, ಸಡಿಲಗೊಳಿಸುವ, ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಡುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ವಸ್ತುಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಕೊಳೆನಿವಾರಕ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳು, ಹೊಳಪು ನೀಡುವ, ಬಿಳಿಯಾಗಿಸುವ, ನೀಲಿಸೊಳಿಸುವ, ಸಾಂದ್ರತೆ ಹಾಗೂ ಗಟ್ಟಿತನವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ವಸ್ತುಗಳು, ಕಿಣ್ವಗಳು, ಸುಗಂಧಗಳು ಮತ್ತು ಮಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಕೊಳೆಯನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ವಸ್ತುಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.

ಹೀಗೆ ಕೊಳೆ, ಕಲೆ, ಧೂಳು, ಬೆವರಿನ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಬಣ್ಣ ಬಿಡದಂತೆ, ಬಟ್ಟೆ ಸವೆಯದಂತೆ ವರ್ತಿಸುವ ಸೋಪಿನಪುಡಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯ. ಅಂತೆಯೇ ಕೈ ಉರಿದರೆ, ಹೆಚ್ಚು ನೊರೆ ಬರದಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಪುಡಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವವರೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಸೋಪಿನ ಪುಡಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಸರ ಸ್ನೇಹಿಗಳು. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳನ್ನು ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾಗಳು ೨೮ ದಿನದೊಳಗೆ ಅಜೀವಿ ಆಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಆದರೂ ಇದರ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇ.೨೦ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ಕನ್ಸೂಮರ್ ವಾಯ್ಸ್ ವರದಿ ಮಾಡಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಲೆಯನ್ನು ಮಸಿ ನುಂಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವಂತೆ ನೀರಿನ ಗಡಸುತನವನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಲು ಬಳಸುವ ಫಾಸ್ಫೇಟ್ ರಾಸಾಯನಿಕವು ಸುಲಭವಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ, ವಿಭಜಿಸಲಾದ ಅಂಶಗಳೇ ಕೆರೆ, ಕೊಳೆ, ನದಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಬ್ಲೂಗ್ರೀನ್ ಅಲ್ಲೇ ಬೆಳೆಯಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಆಲ್ಕೇಯು ಕೆರೆ, ಕೊಳೆ, ನದಿಗಳ ತುಂಬಾ ಬೆಳೆದು ಬೆಳೆತು ನೀರೊಳಗೆ ಬರದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ನೀರು ವಿಷಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸೋಪಿನ ಪುಡಿಗಳು ಪರಿಸರ ಸ್ನೇಹಿಗಳಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಸಾವಯವವಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ಕೆಲವು ದೇಶಗಳು ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸೋಪಿನ ಪುಡಿಗಳನ್ನು ಬ್ಯಾನ್ ಮಾಡಿವೆ.

ಹಾಗಾದರೆ ಸೋಪಿನ ಪುಡಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ತಪ್ಪೇ...? ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ. ಸೋಪಿನ ಪುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆ ತೊಳೆದ ಮೇಲೆ ನೀರನ್ನು ಬಚ್ಚಲಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯಬಿಡಬೇಡಿ. ಬದಲು ಬಾಳೆಗಿಡ, ತೊಂಡೆಬಳ್ಳಿ, ಹುಲ್ಲುಜಾತಿ ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳಿಗೆ ಹಾಕಬಹುದು. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಬಳಕೆ ಮಾಡಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮವಾದ ಸೋಪಿನ ಪುಡಿಯನ್ನೇ ಬಳಸಿ.

ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಸಾವಯವ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಉಗ್ರವಾದಿಗಳು ಸೋಪು, ಸೋಪಿನ ಪುಡಿಯ ಬದಲು ಬಿಸಿನೀರು, ಅಂಟುವಾಳೆ ಕಾಯಿ, ನಿಂಬೆಹುಳಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಬಳಸಿ ಬಟ್ಟೆ ತೊಳೆಯಲು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸೋಪಿನ ಪುಡಿಯ ವಿಂಗಡಣೆ

ಹೆಸರು	ಬೆಲೆ (೧ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂಗೆ ರೂಪಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ)	ಸ್ಥಾನಮಾನ (ಉತ್ತಮ ಶೇಕಡಾ)
ಸರ್ಫ್ ಎಕ್ಸ್‌ಲೆ	೧೨೫	೯೨ [ಅತ್ಯುತ್ತಮ]
ಏರಿಯಲ್ ವಿತ್ ಮೈಕ್ರೋಶೈನ್	೧೨೦	೮೭

ಸರ್ಫ್ ವಾಶ್ ಬೂಸ್ಟರ್	೨೯	೮೫
ಹೆನ್ರೋ ಸ್ಟೈನ್ ಚಾಂಪಿಯನ್	೨೯	೮೪
ಟಾಟಾ ಶುದ್ಧ	೩೨	೭೩
ರಿನ್ ಪವರ್‌ವೈಟ್	೩೨	೮೮
ನಿರ್ಮಾ ಸೂಪರ್	೪೨	೮೫
ನಿರ್ಮಾ	೧೨	೮೫
ಏರಿಯಲ್ ಸೂಪರ್ ಸಾಕರ್	೩೮	೫೨
ಫೇನಾ	೧೭	೫೨
ಟಿ.ಸೀರೀಸ್	೧೨.೫೦	೫೫
ಹಿಪ್ಪೋಲಿನ್	೧೨.೫೦	೫೫
೫೫೫	೧೭	೫೫
ವ್ಹೀಲ್	೧೭	೫೫

***

ಮರೆಯಾಗದ ಪರಿಸರ ದುರಂತಗಳು

ಚರ್ನೋಬಿಲ್ ಅಣುಸ್ಥಾವರ ದುರಂತ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ! ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಈ ದುರಂತ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ನೋಡಲು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಹೋಗುವ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೦ಲಕ್ಷ. ಅದೇ ರೀತಿ ಹಿರೋಷಿಮಾ, ನಾಗಸಾಕಿಯನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ವಾರ್ಷಿಕ ೧೦ಕೋಟಿ. ನಯಾಗರಾ ಜಲಪಾತದ ಸಮೀಪವಿರುವ ಲವ್‌ಕೆನಾಲ್ ರಾಸಾಯನಿಕ ದುರಂತ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಅಮೇರಿಕಾ ಸರ್ಕಾರ ನಿರ್ಬಂಧ ಹೇರಿದೆ. ಆದರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನೋಡಲೆಂದೇ ಹೋಗುವವರು ವಾರ್ಷಿಕ ಎರಡು ಲಕ್ಷ ಜನ.

ಅಲ್ಲೇನಿದೆ? ಅವರೆಲ್ಲಾ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಏನನ್ನು? ಸಿಗುವ ಸಂತೋಷ ಯಾವುದು? ನೆಮ್ಮದಿ ಯಾವುದು? ಹೀಗೆ ನಿಮ್ಮ ಏನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಸಿಗದೇ ಇರಬಹುದು. ಆದರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅವರು ಪ್ರವಾಸ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ತರಹ ಹಾರರ್ ಸಿನಿಮಾ ನೋಡುವ ವೀಕ್ಷಕರಂತೆ ಇವರೂ ಸಹ.

ಯುರೋಪಿನ ಗ್ರೇಲ್ಯಾನ್ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ದ್ವೀಪ. ಅಲ್ಲಿ ಜನರಿಗಿಂತ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಿವೆ ಎಂಬುದು ರೂಢಿಮಾತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅಲ್ಲಿರುವ ಏಷ್ಯೂಟಲ್ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಗೆ ಜೀವ ಬಂತು. ಜನ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ ಎರಡು ಗಂಟೆಗೆ ಎದ್ದು ಜೀವ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಓಡತೊಡಗಿದರು. ಅದರಿಂದ ಎದ್ದ ಹೊಗೆಯಿಂದಾಗಿ ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲೂ ರದ್ದಾದವು. ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಗೆ, ಪ್ರಯಾಣಿಕರಿಗೆ ಅಸೌಕರ್ಯ ಉಂಟಾಯಿತು. ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಹಾಹಾಕಾರವೆದ್ದಿತು. ಇದೆಲ್ಲಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ ಇಡೀ ದ್ವೀಪದ ಆರ್ಥಿಕಸ್ಥಿತಿ ಹದಗೆಟ್ಟಿತು. ಸಾಲ ಕೇಳಿದರೂ ಯಾವ ದೇಶವೂ ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧರಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತಿರುವುಮುರುವು. ಆರ್ಭಟ ತಣ್ಣಗಾದ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಗೆ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ಕೆಲಸ. ಏಷ್ಯೂಟಲ್‌ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಹೋಗಲು ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ..... ಫೀಮಾವೋಡುಹಲ್ಸ್‌ಗೆ ಹೋಗಲು ತೊಂದರೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯ ಬಳಿಯಿರುವ ಹಿಮನದಿಯ ಮೂಲಕ ಅನೇಕರು ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯ ಸಮೀಪದವರೆಗೂ ಹೋಗಲು ತಯಾರಾದರು. ಸುಮಾರು ಒಂದು ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಹತ್ತಿರದವರೆಗೂ ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರವಾಸಿಗರೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದರು. ಹಾಗೇ ದ್ವೀಪವಾಸಿಗಳೂ ಇದ್ದರು. ಭೂಮಿಯಾಳದಿಂದ ಶಕ್ತಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವಿಕೆಯನ್ನು, ಅದರಿಂದಾಗುವ ಪರಿಸರ ಪಲ್ಲಟವನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ಅವರ ಗುರಿ. ಇದೊಂದು ಜೀವಿತಾವಧಿಯ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಅನುಭವವೆಂದು ಅವರಲ್ಲನೇಕರು ದಾಖಲಿಸಿದರು. ದ್ವೀಪದ ಪ್ರವಾಸದ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಗುಡ್ರನ್ ಹೀಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರವಾಸದ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂದು ಆ ದ್ವೀಪವು ಮತ್ತೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಇದನ್ನೇ ಕರಾಳ ಪ್ರವಾಸ, ಕರಾಳ ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭೀಕರ ಪರಿಸರ ದುರಂತ ನಡೆದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ವೀಕ್ಷಣೆ, ಅದರ ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿ, ದುರಂತದ ಮೊದಲಿನ ಸ್ಥಿತಿ, ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆ, ಪರಿಸರ, ಸಮಾಜ, ದೈನಂದಿನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮ ಇವೆಲ್ಲಾ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಸಾಮಾನ್ಯರು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು, ಹವಾಮಾನ ತಜ್ಞರು, ತೀವ್ರ ಪರಿಸರವಾದಿಗಳು ಹೀಗೆ ಯಾರೆಲ್ಲಾ ಇರಬಹುದು.

ಜಪಾನಿನ ಬಿಂಗೋ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತೀವ್ರ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೋಗುವುದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ತಾಣಗಳಿಗೆ, ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಜಾಗಗಳಿಗೆ. ಕಾರಣ ಆರೋಗ್ಯ ಏರುಪೇರು ಅಥವಾ ಕಠಿಣ ಶ್ರಮ ವಹಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆಕೆ ಪೋಲೆಂಡ್‌ನ ಅಸಿವಿಚ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಜರ್ಮನ್ ಯಾತನಾ ಶಿಬಿರಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದಿನ ಬೀಭತ್ಸ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವ, ಹೃದಯಪೂರ್ವಕ ಅಶ್ರುತರ್ಪಣ ನೀಡುವ ಹಂಬಲ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿ ಸಣ್ಣ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ಬಿಡದೇ ಕಲೆ ಹಾಕಿದ್ದಾಳೆ. ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋದಾಗ ಅದೇ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದಾಳೆ. ಕನ್ನಡದ ಲೇಖಕರಾದ ನೇಮಿಚಂದ್ರರವರ ಪ್ರವಾಸಕಥನಗಳಾದ ಯಾದೇ ವಶೇಮ್, ಮನುರವರ ಪ್ರಾಚೀನ ಈಜಿಪ್ಟ್ ಇವೆಲ್ಲಾ ಹೀಗೆ ಪೂರ್ವತಯಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಪರಿಸರ ಪ್ರವಾಸಗಳು.

ಕೆನಡಾದ ಸ್ಯೂ ಸೇಂಟ್‌ರವರು ಈ ರೀತಿಯ ಹತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರವಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕರಾಳ, ದುರಂತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಪ್ರವಾಸವು ರೋಮಾಂಚನ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇತಿಹಾಸದ ಉತ್ಪನ್ನ, ಹೊಸನೋಟ, ಆ ಮೂಲಕ ಇಂದಿನ ಪರಿಸರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅವಲೋಕನ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೧೯೮೬ರ ಏಪ್ರಿಲ್ ೨೬ರಲ್ಲಿ ಚರ್ನೋಬಿಲ್‌ನ ಅಣುಸ್ಥಾವರ ನಂಬರ್-೪ ಸ್ಫೋಟಗೊಂಡಿತು. ವಿಕಿರಣದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಕಿಲೋಮೀಟರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿದ್ದರೆ, ಸುಮಾರು ೩೦ಕಿಲೋಮೀಟರ್‌ಗಳವರೆಗೆ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರು ಮನೆಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಹೋದರು. ಆ ದುರಂತದಿಂದಾದ ಅನಾಹುತ ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನ ಬೀಟಾ ಅಂಡರ್‌ಸನ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂದು ಜನರೇ ಇಲ್ಲದ ಆ ಪ್ರದೇಶ ಹೇಗಿದೆ? ಪ್ರಕೃತಿ ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಸಮತೋಲನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ? ಅಲ್ಲಿನ ಪರಿಸರದ ಪಿಸುಮಾತುಗಳು

ಯಾವುವು? ಹೀಗೆ ನೂರಾರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಮನುಷ್ಯರ ಅತ್ಯಂತ ಹೇಯಕೃತ್ಯಗಳ ಪರಿಣಾಮದ ಸಾಕ್ಷಿ ಅದು. ಎಂದೆಂದೂ ಅಳಿಸದು ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಗಾಢವಾದ ವಿಷಾದವಿತ್ತು.

ಚರ್ನೋಬಿಲ್ ದುರಂತ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೇರ ಪ್ರವೇಶ ಸಿಗದು. ಸುಮಾರು ೩೦ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಅಂತರದವರೆಗೆ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಚರ್ನೋಬಿಲ್ ಪಟ್ಟಣ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜನವಸತಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರೀಷ್ಯಾತ್ ಹಳ್ಳಿ ಮಾತ್ರ ಖಾಲಿ ಖಾಲಿ. ದೆವ್ವಗಳ ವಾಸಸ್ಥಾನ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಅರೆಬಿದ್ದ ಕಟ್ಟಡಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಮಾಧಿಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಶಾಲೆ, ಮೈದಾನ, ಪೋಲೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್, ವಸತಿ ಸಮುಚ್ಚಯ, ನಾಟಕ ಮಂದಿರ, ಕ್ರೀಡಾಂಗಣಗಳಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದಿದ್ದರು. ಆಟದ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಡು ಬೆಳೆದಿದೆ. ಮನುಷ್ಯತ್ವವು ಸಮಾಧಿಯೊಳಗಿನ ಕೂಗು. ಪ್ರಕೃತಿಯು ಅಲ್ಲಿ ಚಿಗುರುತ್ತಾ ಹೊಸ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರೀಷ್ಯಾತ್ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರ ಪ್ರದೇಶ. ಇಂದು ಅಲ್ಲಿ ಜನವಸತಿ ಇರದ ಕಾರಣ ಅದೊಂದು ಮೌನ ಸುಂದರಿಯಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೂ ಅಂದು ಹೇಗಿತ್ತೋ ಹಾಗೇ ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಗನವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಆಟದ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲಾ ಹಾಗೇ ಬಿದ್ದಿವೆ. ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡುಗೆಮನೆ ಪಾತ್ರೆಗಳು, ಬೆಡ್‌ರೂಂ ಹ್ಯಾಂಗರ್‌ಗಳು ತುಕ್ಕು ಹಿಡಿದು ಹಾಗೇ ಕುಳಿತಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ವಿಕಿರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಕಾರಣ ಒಯ್ಯಲು ಯಾರೂ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ದುರಂತ ಅಣುಸ್ಥಾವರದವರೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದಿಲ್ಲ. ದೂರದಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿನೂ ವಿಕಿರಣ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ನೆಲ ಸ್ಮಾರಕಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ಈಡೇರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬುದು ಅಂಡರಸನ್ ಆಸೆ.

ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮರಗಿಡಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಹಕ್ಕಿಗಳು, ಕೀಟಗಳು, ಚಿಟ್ಟೆ ಪತಂಗಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯರಿಲ್ಲದೆ ಬಿಕೋ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರೂ ಜೀವಿ ಪರಿಸರ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದೆ. ನೋಡುವ ನಮಗೆ ಮಾತ್ರಾ ದುರಂತದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದಾಗಿ ವಿಷಾದ ಮೂಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅವರದು.

ಜನರು ಸಿಂಗಪೂರ್, ಸ್ವಿಟ್ಜರ್ಲೆಂಡ್‌ಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇರಾಕ್‌ಗೆ ಅಥವಾ ಇಥಿಯೋಪಿಯಾಗೆ ಏಕೆ ಭೇಟಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಜನರ ಮನೋಭಾವದ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅನೇಕರಿಗೆ ಮರಣದ ಬಗೆಗಿನ ಕುತೂಹಲ, ಅದ್ಭುತ ಅನುಭವದ ಹುಡುಕಾಟ, ಹೊಸದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವ ತವಕ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಅಳೆವ ಹಮ್ಮು, ದುರಂತದ ಹಿಂದಿನ ಕಾರಣ, ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವ ಪತ್ತೇದಾರಿಕೆ-ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಭಾವಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಭಯ, ಭಕ್ತಿ, ಭಾವುಕತೆಗಳು, ದೇವಸ್ಥಾನ, ಜಲಪಾತಗಳ ವೀಕ್ಷಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾದರೆ ಕರಾಳ ದುರಂತಗಳ ವೀಕ್ಷಣೆಗೆ ಕುತೂಹಲ-ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಜನ ಮುಗಿಬಿದ್ದು ಜಲಿಯನ್‌ವಾಲಾಬಾಗ್, ಗ್ರೌಂಡ್‌ಜೀರೋ, ಟೈಟಾನಿಕ್ ಅಥವಾ ಸುನಾಮಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಕರಾಳ ದುರಂತ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ರಾಜೀವ್‌ಗಾಂಧಿ ಸತ್ತ ಸ್ಥಳವಿರಬಹುದು, ಪಂಜಾಬ್‌ನ ಸುವರ್ಣ ದೇಗುಲವಿರಬಹುದು, ಆಪ್ಪಾನಿಸ್ಥಾನದ ಬುದ್ಧನ ಜಾಗವಿರಬಹುದು. ಆಯಾ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿನ ಮೌನ, ವಸ್ತುಗಳು, ನೆಲ, ಗೋಡೆ, ಛಾವಣಿ, ಕಿಟಕಿಗಳೂ ಸಹ ನಿಮಗೆ ಕಥೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಯೋತ್ಪಾದಕ ಕೃತ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಮುಂಬೈನ ತಾಜ್ ಹೋಟೆಲ್ಲಿಗೆ ಭೇಟಿಯಿತ್ತ ವಿಲಾಸ್‌ರಾವ್ ದೇಶಮುಖ್ ಹಾಗೂ ರಾಂಗೋಪಾಲ್‌ವರ್ಮಾವರಂತೆ ದುರಂತಗಳನ್ನು ಆಗುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ

ಇಣುಕುವುದು, ಆಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುವುದು ಸಹ ಮನುಷ್ಯ ಕುತೂಹಲ ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿ. ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ವಿಶಾಲವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಅಗತ್ಯ. ಮಾನವೀಯತೆಯ ಕೊಲೆ, ನೋವಿನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಉಸುರುವ ಆ ಜಾಗಗಳಿಗೆ ಹೃದಯದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಂದನದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸ್ಥಳಗಳು ಈಗ ನೂರಾರು. ಸುನಾಮಿ ಪೀಡಿತ ಕೇರಳ ಸಮುದ್ರ ತೀರದ ಹಳ್ಳಿಗಳು, ಎಂಡೋಸಲ್ಫಾನ್‌ನಿಂದ ಹಾನಿಗೊಳಗಾದ ಪದ್ರೆಯ ಪ್ರದೇಶ, ಕೋಮು ಪ್ರದೇಶವಾದ ಬಾಬಾಬುಡನ್‌ಗಿರಿ, ವೀರಪ್ಪನ್ ಆಳಿದ ಮಲೆಮಹದೇಶ್ವರ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಯೆಲ್ಲಾಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಬೀಸ್ಲೋಡು ಗಣಿ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಪಾತಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ ನೀರು ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು. ರಾಜ್‌ಕುಮಾರ್ ಅಭಿಮಾನಿ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯರು ರಾಜ್‌ಕುಮಾರ್‌ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಜಾಗಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೋಡಲು ಹೋಗಿದ್ದು ಸುದ್ದಿಯಾಗಿತ್ತು.

೨೦ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ೬,೦೦೦ ಚದರ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಕಾಡನ್ನು ಆಳಿದ್ದ ಕಾಡುಗಳ ವೀರಪ್ಪನ್, ೧೮೪ ಜನರನ್ನು ಕೊಂದಿದ್ದ ನರಹಂತಕ ವೀರಪ್ಪನ್, ೨೦೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಆನೆಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ದಂತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕೊಂದಿದ್ದ ವೀರಪ್ಪನ್, ೫೦೦ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ರಕ್ತಚಂದನ, ಶ್ರೀಗಂಧದ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಕಳ್ಳಸಾಗಣೆ ಮಾಡಿದ್ದ ವೀರಪ್ಪನ್ ಇಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವ. ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವ, ಭಳಿ ನಡುಕ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಭೂತ ಭಯೋತ್ಪಾದಕ. ಅವನು ಕೊಲೆಯಾದರೂ ಅಲ್ಲಿನ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದಾಗ ದಿಫೀರ್ ಎದುರು ಬಂದರೆ ಎಂಬ ಅನೂಹ್ಯ ಯೋಚನೆಯೊಂದು ಧುತ್ತನೆ ಎದುರಾಗಿ ಬೆವರು ತರುತ್ತದೆ. ವೀರಪ್ಪನ್ ಕುರಿತ ದಂತಕಥೆಗಳು, ಅಡಗುತಾಣಗಳು, ಪಲಾಯನದ ಹಾದಿಗಳು, ವಾಸವಿದ್ದ ಮನೆಗಳು, ಆನೆ, ಮನುಷ್ಯ, ಮರಗಳನ್ನು ಕೊಂದ ಜಾಗಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರವಾಸ ಯೋಜನೆ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಭಯೋತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರವಾಸವಲ್ಲ. ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರವಾಸ. ಹಿಂದೆ ಹೇಗಿತ್ತು, ದುರಂತದಲ್ಲಿ ಏನೇನಾಯ್ತು, ಈಗ ಹೇಗಿದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸುವ ಕೆಲಸವಿದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಕೆ. ವಿಶ್ವನಾಥರೆಡ್ಡಿ. ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ, ಕೃಪಾಕರ-ಸೇನಾನಿಯಂತಹ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ವೀರಪ್ಪನ್ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅವನೊಂದಿಗಿರುವಷ್ಟು ದಿನವೂ ಅವನ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ಪರಿಶೀಲನೆ, ಕಾಡಿನೊಂದಿಗಿನ ಅವನ ಸಂಬಂಧ, ನಡವಳಿಕೆ. ಅದು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ, ಇತರ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಮೇಲೆ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಪರಿಣಾಮ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ದಾಖಲಿಸಿ ಪುಸ್ತಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ, ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರ ಜೀವಿಗಳು ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರ ನಡುವಿನ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳು ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗಲೂ ವೀರಪ್ಪನ್ ಕಾಡಿನ ಜೀವಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದು, ಬದುಕಿದ ರೀತಿ, ಅಲ್ಲಿನ ದಟ್ಟಕಾಡನ್ನು ನೋಡಿ ಅದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಭಾವ ರೋಮಾಂಚನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಭೋಪಾಲ್ ದುರಂತ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ, ಗುಜರಾತ್‌ನ ಗೋಧ್ರಾಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ, ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಕೊಲ್ಕೊತ್ತಾದಲ್ಲಿ ರೈಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಏಳು ಆನೆಗಳು ಸತ್ತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಬಹುದು. ಈ ದುರಂತಗಳೆಲ್ಲ ಸದಾ ಕಾಡುವ ನೆನಪುಗಳು. ದುರಂತಕ್ಕಿಂತಲೂ ನೆನಪುಗಳು ನೀಡುವ ಹಿಂಸೆ, ವಿಚಿತ್ರ ತಾಕಲಾಟಗಳು ಅಧಿಕ, ನಿರಂತರ ಭಾವೋದ್ರೇಕಪೂರಿತ, ಪ್ರಬಲ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಭಯಭಕ್ತಿ, ಆಶ್ಚರ್ಯ, ರುದ್ರರಮಣೀಯತೆಯನ್ನೂ ಮೀರಿದ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿಸುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಸ್ವಾಯಿಭಾವದಿಂದ ಇತಿಹಾಸ, ವರ್ತಮಾನ ಹಾಗೂ ಭವಿಷ್ಯದ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಂದು ಹುಲಿ ಕೊಂದವ ಧೀರ, ಶೂರ. ಇಂದು ಅಪರಾಧಿ. ಮುಂದೆ ಘೋರಪಾತಕಿ. ಇದು ದುರಂತ ಪರಿಸರ ತೋರಿಸುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ.

ನೀವು ಮನಸ್ಸಂತೋಷಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹಿನ್ನೀರಿನ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಪಿಕ್‌ನಿಕ್ ಬಂದಿದ್ದೀರಾದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಡೆಯಾದ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣ ಕಾಡದೇ ಇರದು. ಶರಾವತಿ ಹಿನ್ನೀರು, ವಾರಾಹಿ ಯೋಜನೆ, ತುಂಗಾ ಯೋಜನೆ ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಡೆಯಾದ ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಆಗಾಗ ಮೇಲೆದ್ದು ಬರುವ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋದ ಜನರ, ಜೀವಿಗಳ, ಅರಣ್ಯದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಸಂತ್ರಸ್ತರ ಅಳಲನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಹೊಸ ಬದುಕನ್ನು ಅರಸಿ ಹೊರಟ ಜನರ-ಜೀವಿಗಳ ಬವಣೆಯನ್ನು

ಬಿಚ್ಚಿಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಪುನರ್ವಸತಿ ಸಿಗದ ಪಾಡನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಮಳೆಯಿಂದ ಅನಾಹುತಕ್ಕೀಡಾದ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನೋಡಲು ಇಂದಿಗೂ ದೇಶವಿದೇಶಗಳಿಂದ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು, ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಇದರ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನೇ ಕೈಗೊಂಡಿದೆ. ಪರಿಸರ ಹಾನಿಯ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿದೆ. ಹೊಸ ರೋಗಗಳು, ಬದಲಾದ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ಉಂಟಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಬದಲಾದ ಜೀವನ ವಿಧಾನ, ಕೃಷಿ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆ ಅಧ್ಯಯನ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ದುರಂತಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ಮನುಷ್ಯರ ಅಧ್ಯಯನವೂ ಒಂದು ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನವೇ ಆಗಿದೆ. ಅಂದಿನ ಗಾಢ ಬದುಕನ್ನು-ಪರಿಸರದೊಂದಿಗಿನ ತಾದ್ಯಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ನೆನಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಕೊರಗುತ್ತಾ, ಮರುಗುತ್ತಾ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ಕುಟುಂಬಗಳ ಬದುಕೇ ದಾಖಲಾತಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪರಿಸರದ ಇತಿಹಾಸ ಹೇಳುವ ಕಥೆಗಳು ಮುಂದಿನ ಪರಿಸರಸಂಬಂಧಿ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಬುನಾದಿಯಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಗಮನಿಸಿ ನೋಡಬೇಕಾದ್ದು ಮುಖ್ಯ.

***

ಎಲ್ಲಾ ಮಾಯ-ಮುಂದೆ ಗಂಗೋತ್ರಿ ಮಾಯ

ಘಟನೆ ೧ - ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳು ೨೦೦೦ನೇ ಇಸವಿ. ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹ. ೮-೧೦ ದಿನಗಳ ಪ್ರವಾಹ ಗಂಗಾತೀರದ ಜನಜೀವನವನ್ನೇ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿಸಿತ್ತು. ೧೭ಜನರ ಸಾವು. ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಆಸ್ತಿ-ಪಾಸ್ತಿ ನಾಶ. ಚಂಡಮಾರುತ, ಮಳೆ ಇರದಿದ್ದರೂ ಪ್ರವಾಹ ಬಂದಿದ್ದು ಹಿಮ ಕರಗುವಿಕೆಯಿಂದ ಎಂದು ನವಭಾರತ್ ಟೈಮ್ಸ್ ಊಹಿಸಿತ್ತು.

ಘಟನೆ ೨ - ತೆಹ್ರಿ ಹಾಗೂ ಮನೇರಿಬಾಲಿ-೧ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು ಹೂಳು ತುಂಬಿವೆ. ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿಗಳಿಂದ ಕಲ್ಲುಗಳು ಬಂದಿದ್ದು ಟರ್ಬೈನ್‌ಗಳ ಬ್ಲೇಡ್ ಪದೇ ಪದೇ ತುಂಡಾಗುತ್ತಿದೆ. ನೀರು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಭೂಮಿಯನ್ನಾವರಿಸಿ ಜವಳು ಪ್ರದೇಶ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ಹಾಳಾಗುತ್ತಿದೆ. ಗಂಗಾನದಿ ಜಲ ಮರುಭೂಮಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಕೋಲ್ಕತ್ತಾ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ವರದಿ.

ಏನಿದು ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿಗಳು?

ಹಿಮಾಲಯದ ಶ್ರೇಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಜು ಶೀತಗೊಂಡು ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ನಿರಂತರ ಶೇಖರಣೆಯಿಂದ ನೀರ್ಗಲ್ಲುಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಮೈಲುಗಟ್ಟಲೆ ಶೇಖರವಾಗಿ ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇದು ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದ ಕ್ರಿಯೆ.

ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ೬,೦೦೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಚಿಕ್ಕ ದೊಡ್ಡ ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿಗಳಿವೆ. ಗಂಗಾ, ಯಮುನಾ, ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಾ ನದಿಗಳು ಸದಾ ತುಂಬಿ ಹರಿಯಲು ಗಂಗೋತ್ರಿ, ಯಮುನೋತ್ರಿ ಮುಂತಾದ ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿಗಳೇ ಕಾರಣ.

ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಇಂಟರ್‌ನ್ಯಾಶನಲ್ ಕಮಿಷನ್ ಫಾರ್ ಸ್ನೋ ಅಂಡ್ ಐಸ್ ಸಂಸ್ಥೆ ಇಸವಿ ೧೯೯೯ರಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಲಯದ ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿಗಳು ಅತ್ಯಂತ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಇಸವಿ ೨೦೨೫ರಲ್ಲಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಬಹುದು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಗೋತ್ರಿ

ಕಳೆದ ೨೦೦ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕ್ಷೀಣಿಸಿದ ಪ್ರಮಾಣದಷ್ಟು ಕಳೆದ ೨೦ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವೇಗವಾಗಿ ಕ್ಷೀಣಿಸಿದೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಸವಿ ೧೯೭೧ರಿಂದ ಸಂಶೋಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಇವರು ಈ ರೀತಿಯ ಕರಗುವಿಕೆಗೆ ಏರುತ್ತಿರುವ ಭೂಗ್ರಹದ ತಾಪಮಾನ ಕಾರಣ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ನೀರ್ಗಲ್ಲಗಳ ಶೇಖರಣೆಯಿಂದ ತೂಕ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಇವು ಚಲಿಸತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಉಷ್ಣಾಂಶ ಬದಲಾವಣೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿ ಕರಗುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಸೀದಾ ಆವಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಶೀತಗೊಂಡು ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಸಮಸ್ಥಿತಿ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಸಮಸ್ಥಿತಿಯ ಹಾನಿಯಿಂದ ಹಿಮಪಾತ, ಹಿಮ ಕರಗುವಿಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕ್ಷೀಣಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಕ್ರಿ.ಶ.೧೫ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ನೀರ್ಗಲ್ಲಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಇತ್ತೆಂದು ಊಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕರಗುವಿಕೆ, ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಶೇಖರಣೆ ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಇದು ಯುರೋಪ್ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಹಿಮಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಭೂಮಿಯ ತಾಪಮಾನದ ಏರಿಕೆ ಇದರ ಮೇಲೆ ಗಾಢ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪರಿಸರ ಶಾಖೆಯ ಇಕ್ಬಾಲ್ ಹಸನ್.

ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿಗಳು ತುಂಬಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮ. ೦.೦೦೧ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಂಟಿಗ್ರೇಡ್ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೂ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರ ದಪ್ಪ, ಉದ್ದ, ಸಾಂದ್ರತೆ ಹಾಗೂ ಮೇಲ್ಮೈ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಮಂಜು ಹಾಗೂ ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಗಳ ಸೇರುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಕರಗುವಿಕೆ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ತಾಪಮಾನ, ತೇವಾಂಶ ಹೆಚ್ಚುಗಟ್ಟುವಿಕೆ, ಗಾಳಿಯ ಒತ್ತಡ, ಇಳಿಜಾರು ಮತ್ತು ಮೇಲ್ಮೈ ಪ್ರತಿಫಲನಗಳು ಏನೆಲ್ಲಾ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳನ್ನು ಏರುಪೇರು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿಗಳು ಉಷ್ಣತೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿವೆ. ಮಧ್ಯ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ವ ಹಿಮಾಲಯದ ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿಗಳು ಮುಂಗಾರು ಮಾರುತದ ಚಲನೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಗಂಗೋತ್ರಿಯೂ ಸೇರಿದೆ.

ಭೂಮಿಯ ತಾಪಮಾನ ಕಳೆದ ಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ೦.೬ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಂಟಿಗ್ರೇಡ್‌ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಇಂಗಾಲದ ಮಾನಾಕ್ಸೈಡ್, ಇಂಗಾಲದ ಡೈ ಆಕ್ಸೈಡ್, ನೈಟ್ರಸ್ ಆಕ್ಸೈಡ್, ಮೀಥೇನ್, ಹೈಡ್ರೋಕಾರ್ಬನ್‌ಗಳು ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಮಿತಿಯಿರಿಸಿ ಸೇರುತ್ತಿವೆ. ಭೂಗತ ಇಂಧನ ಉರಿಸುವಿಕೆ, ಖನಿಜಗಳ ಧೂಳು, ಓಯೋನ್ ನಾಶ, ಹಸಿರುಮನೆ, ಅನಿಲಗಳ ಹೆಚ್ಚುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಅಂತರ್ಜಲಕ್ಕೆ ಕನ್ನ ಹಾಕಿದ್ದು ಸಹ ತಾಪಮಾನ ಹೆಚ್ಚಲು ಮಾನವನಿಂದಾದ ಕುಕೃತ್ಯ. ಸೂರ್ಯನ ಶಾಖ ಹೆಚ್ಚುವಿಕೆ, ವಿಕಿರಣ ಹಾಗೂ ವಿಕಿರಣಶೀಲ ವಸ್ತುಗಳು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೃತಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದು ಸಹ ಪಾರ್ಶ್ವ ಕಾರಣ.

ಮತ್ತೆ ಗಂಗೋತ್ರಿಗೆ ಬರುವ. ಗಂಗೋತ್ರಿಯೇ ಏಕೆಂದರೆ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಸನಿಹದಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ನೀರ್ಗಲ್ಲೆಂದರೆ ಇದೊಂದೇ.

ಭಾರತದ ಜಿಯಾಲಾಜಿಕಲ್ ಸರ್ವೆ ಪ್ರಕಾರ ಇಸವಿ ೧೮೪೨ರಿಂದ ೧೯೨೫ರವರೆಗೆ ಗಂಗೋತ್ರಿಯು ೭.೨ಮೀಟರ್ ಪ್ರತಿವರ್ಷಕ್ಕೆ ಕ್ಷೀಣಿಸಿತ್ತು. ಇಸವಿ ೧೯೨೫-೧೯೯೭ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ೧,೧೪೭ ಮೀಟರ್ ಕ್ಷೀಣಿಸಿದೆ. ಅಂದರೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೧೯ಮೀಟರ್ ಹಿನ್ನಡೆ. ಗರವಾಲ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದವರು ಮೇ ೧೯೯೭-೧೯೯೯ರವರೆಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ೨.೫ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗೋತ್ರಿಯ ಮೂತಿಭಾಗವು ೭.೨ಮೀಟರ್ ಹಿಂದೆ ಸರಿದಿದೆ. ಹಾಗೇ ಇಸವಿ ೧೯೭೧-೧೯೯೭ರವರೆಗೆ ಎಲ್.ಎ. ಓವೆನ್ ಹಾಗೂ ಎಂ.ಸಿ. ಶರ್ಮಾರು ಗಂಗೋತ್ರಿಯು ೮೫೦ಮೀಟರ್ ಕ್ಷೀಣಿಸಿದ್ದನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದರು. ಜಿಪಿಎಸ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೨೪ಮೀಟರ್ ಹಿನ್ನಡೆ. ಇದು ಒಟ್ಟಾರೆ ಕಳೆದೇರಡು ಶತಮಾನಗಳಿಗಿಂತ ನಾಲ್ಕು ಪಟ್ಟು ಹಿನ್ನಡೆ ಎಂದು ಕೇವಲ ಮೂರು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲೆ ಸಹಿತ ದೃಢಪಟ್ಟಿತು.

ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಈಗ ಗಂಗೋತ್ರಿಯ ಮೂತಿ ಗೋಮುಖ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೂರು ಕಿಲೋಮೀಟರ್‌ವರೆಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಹಿಮಕಸ, ವ್ಯರ್ಥಹಿಮ, ಗಡ್ಡೆಗಳು, ಸಣ್ಣ ಗುಂಡಿಗಳು, ಕೊಳೆಗಳು ಇವೆಲ್ಲಾ ಗಂಗೋತ್ರಿಯ ಮೂತಿಯ ಮೊದಲು ಭುಜ್‌ಬಾಸ್‌ನಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂದು ದೃಢಪಡಿಸಿವೆ. ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ಮೂರು ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಹಿನ್ನಡೆ!!

ವರ್ತಮಾನದ ಸ್ಥಿತಿ

ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿಗಳ ಪಕ್ಕ ದೊಡ್ಡ ಸರೋವರವಿರುತ್ತದೆ. ಮಂಜುಗಡ್ಡೆ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿಯ ಮೂತಿಯಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ನೀರ್ಗಲ್ಲಗಳು ಕಳಚಿ ಬೀಳುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಗಂಗೋತ್ರಿಯ ಪಕ್ಕದ ಸರೋವರ ವರ್ಷಾನುವರ್ಷ ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಗಳ ಚಲನೆಯಿಂದ ನೀರ್ಗಲ್ಲಗಳೇ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಕಳಚಿ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಇಸವಿ ೧೯೯೯ ಮೇ-ಜೂನ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಗಂಗೋತ್ರಿಯ ಮೂತಿಯು ವಿರೂಪ ಹೊಂದುತ್ತಿತ್ತು. ನೀರ್ಗಲ್ಲಗಳು ಕಳಚಿ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಕರೆಂಟ್ ಸೈನ್ಸ್ ಪತ್ರಿಕೆಯು ತಿಳಿಸಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಗಂಗೋತ್ರಿಯ ಸಮೀಪ ಹಿಮಪಾತ, ಭೂಕುಸಿತಗಳು ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ಪರಿಣಾಮ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹ, ನದಿಗಳ ಪಾತ್ರ ಬದಲಿಸುವಿಕೆ ನಡೆಯಿತು.

ಗಂಗೋತ್ರಿಯ ನೀರ್ಗಲ್ಲಗಳ ಕರಗುವಿಕೆಯಿಂದ ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಮಣ್ಣು, ಕಲ್ಲು ಹಾಗೂ ಸಸ್ಯ ಜೀವಿವೈವಿಧ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಳು ತುಂಬುತ್ತಿದೆ. ೨೫೦ವರ್ಷ ಬಾಳಬೇಕಿದ್ದ ಮನೇರಿಬಾಲಿ-೧ ಅಣೆಕಟ್ಟಿನ ಆಯಸ್ಸು ೧೫೦ವರ್ಷಕ್ಕಿಳಿದಿದೆ. ತೆಹ್ರಿ ಅಣೆಕಟ್ಟಿನದು ೨೦೦ವರ್ಷದಿಂದ ೯೬ವರ್ಷಕ್ಕಿಳಿದಿದೆ. ಉತ್ತರ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ವ ಭಾರತದವರ ಬದುಕು ಇದನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಆದರೂ ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಅದರ ಅವಲಂಬಿತ ನದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನೂ ನಡೆಸಿಲ್ಲ. ಸಂಶೋಧನೆ, ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಕುರಿತಾಗಿ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನೂ ಇಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗಂಗೋತ್ರಿಯನ್ನು ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ-ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಇದರಿಂದ ಪರಿಸರನಾಶ, ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯ ದಿನೇ ದಿನೇ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಗಂಗೋತ್ರಿ ಇನ್ನು ಕೆಲವೇ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಕಸದ ತೊಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ವೀಕ್ಷಿಸಿ, ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಈ ಅಪೂರ್ವ ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದಲೇ ಭಾರತೀಯರು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಜರ್ಮನ್ ಅಧ್ಯಯನ ತಂಡ ಆತಂಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದೆ.

ಮಹಾನ್ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಹಾನ್ ಭಾರತದ ಮಹಾನ್ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಇದೇನು ಹೊಸದಲ್ಲ, ಅದರಲ್ಲೂ ಒಂದು ಸಮಾಧಾನದ ಸುದ್ದಿ ಎಂದರೆ,

ಡಿಆರ್‌ಡಿಓದವರು ಗಂಗೋತ್ರಿಯಲ್ಲೊಂದು ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ಹವಾಮಾನ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಇಲಾಖೆಯ ಭೂವಿಜ್ಞಾನ ವಿಭಾಗದ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತರಾಂಚಲದ ಗರ್‌ವಾಲ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದವರು ಸಣ್ಣ ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲ ಹಂತದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಮರೆತ ವಿಷಯ : ಗಂಗೋತ್ರಿಯ ಅಳಿವಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಾಲೂ ಇದೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಹಿಮಾಲಯ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ಎರಡು ಲಕ್ಷ ಜನ ಹೋಗುವರೆಂಬ ಅಂದಾಜಿದೆ. ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬರುವ ಕರಗದ ತ್ಯಾಜ್ಯ ತಲಾ ಅರ್ಧಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಎಂದುಕೊಂಡರೂ ಓದುಗರೇ

ಅದರ ಅಗಾಧ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಉಹಿಸಬಹುದು. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲೂ ಇದುವರೆಗೆ ಕರಗದ-ಕರಗುವ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಎಸೆಯಬಾರದು ಎಂಬ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಕಾನೂನು ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಜಲಮೂಲಗಳೆಲ್ಲಾ ಕಸರಾಕ್ಷಸನ ಆವಾಸವಾಗಿದೆ.

ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿಯ ಕಣಿವೆಗಳು

೧. ಗಂಗೋತ್ರಿ : ಪ್ರಪಂಚದ ಎರಡನೆಯ ದೊಡ್ಡ ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿ. ೩೦ ಕಿಲೋಮೀಟರ್‌ನಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆ. ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೧೦೬.೦೩ ಚದರ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಗೋಮುಖ ಹಾಗೂ ಸತೋಪನ್ ಎನ್ನುವ ಮೂತಿಗಳಿವೆ. ಗೋಮುಖದಿಂದ ಭಾಗೀರಥಿ ನದಿಯೂ, ಸತೋಪನ್‌ನಿಂದ ಅಲಕನಂದೆ ನದಿಯೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಮುಂದೆ ಎರಡೂ ಸೇರಿ ಗಂಗಾನದಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಗೋಮುಖ ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟದಿಂದ ೪,೧೧೦ಮೀಟರ್‌ನಿಂದ ೭,೦೦೦ಮೀಟರ್ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ.

೨. ರಕ್ತವರ್ಣ: ೧೫.೬ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಉದ್ದವಾಗಿದೆ. ೪೫.೩೪ ಚದರಕಿಲೋಮೀಟರ್ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾಗಿದೆ.

೩. ಚತುರಂಗಿ : ೧೧.೪೫ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಉದ್ದವಾಗಿದೆ. ೭೧.೬೧ ಚದರಕಿಲೋಮೀಟರ್ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾಗಿದೆ.

೪. ಕೀರ್ತಿ: ೧೧.೦೫ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಉದ್ದವಾಗಿದೆ. ೩೧.೧೮ ಚದರಕಿಲೋಮೀಟರ್ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾಗಿದೆ. ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿಯ ಕಣಿವೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ೧೫೮.೫೬ ಚದರಕಿಲೋಮೀಟರ್ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ೧೫ ಕ್ಯುಸೆಕ್ಸ್‌ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಮಂಜುಗಡ್ಡೆ ಇಲ್ಲಿರಬಹುದೆಂದು ಅಂದಾಜು.

ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿಗಳ ಕ್ಷೀಣಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಅಳಿಯುವ ಸಾಧನ

ಹಿಮಕಸಗಳ ಅಧ್ಯಯನವೇ ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿಗಳ ಕ್ಷೀಣಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಅಳಿಯುವ ವಿಧಾನ. ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿ ಚಲಿಸುತ್ತಾ-ಕರಗುತ್ತಾ ಹಿಮಕಸಗಳನ್ನು, ಕಪ್ಪು ಕಲ್ಲಿನ ಚೂರುಗಳ ಗುಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಡುತ್ತದೆ (ಗೋಮುಖದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು). ಇವುಗಳ ಆಕಾರದ ಮೂಲಕ ಹಿಂದೆ ನೀರ್ಗಲ್ಲುಗಳು ಹೇಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೀರ್ಗಲ್ಲ ನದಿಗಳ ಮೂತಿ, ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಹಂತ ಹಾಗೂ ಕ್ಷೀಣಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಅಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ನೀರ್ಗಲ್ಲ ಮೂತಿಗಳೇ ಕರಗುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಆವಿಯಾಗುವಿಕೆಯ ಮೂಲ. ಹಿಮಾಲಯದ ಹಿಮಗುಹೆಗಳ ರಚನೆಗೂ ಈ ಮೂತಿಯೇ ಕಾರಣ. ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ನದಿಗಳ ಉಗಮ.

***

ಸಮುದ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ತ್ಯಾಜ್ಯಮಯ

ಜೀವಿಗಳ ಉಗಮದ ತಾಣವನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ಕಸದತೊಟ್ಟಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಎಲ್.ಇ. ಒಬೆಂಗ್, ಸಮುದ್ರತಜ್ಞ

ಸಮುದ್ರ ತನ್ನೊಳಗೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದು ಎಂಬುದು ಆಡುಮಾತು. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ದಿನನಿತ್ಯ ನಾವು ತುಂಬುತ್ತಿರುವ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಟನ್ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಮತ್ತೆ ತಿರುಗಿ ಬರಬೇಕಿತ್ತಲ್ಲವೇ?

ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಮಾನವನು ತ್ಯಾಜ್ಯ ಶೇಖರಣಾ ಘಟಕವೆಂದು ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಭಾವಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಸಂಸ್ಕರಣಾಘಟಕವೇ ಹೌದು, ಆದರೆ..... ಇಂದಿನ ಅಗಾಧ ಪ್ರಮಾಣದ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಮುದ್ರದಿಂದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಲು ಅಸಾಧ್ಯ.

ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಗಳು, ಬಿರುಗಾಳಿ, ಹೊಗೆ, ಧೂಳು, ಸತ್ತ ಜೀವಿಗಳು, ನದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಬರುವ ಹೂಳು, ಸಸ್ಯ, ಮರಮುಟ್ಟುಗಳು ಹೀಗೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಕಡಲ ಒಡಲಿನ ಬಂಧಿಗಳು. ಪುನಃ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುವ ಜೈವಿಕಗಳು. ಆದರೆ ಮಾನವನ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳಾದ ಡಿ.ಡಿ.ಟಿ. ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ನೂರಾರು ವಿಷ ರಾಸಾಯನಿಪಗಳು,ಕೀಟನಾಶಕಗಳು, ಮಾರ್ಜಕಗಳು ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಕಾರಿ ರಾಸಾಯನಿಕ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸತತ ಸೇರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇವು ಜೈವಿಕವಾಗಿ ವಿಘಟನೆಯಾಗದು, ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳದು, ಯಾವುದರೊಂದಿಗೂ ವಿಲೀನಗೊಳ್ಳದು. ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಷ್ಟು ಕಠಿಣ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳಿವು.

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ನಗರ, ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ತ್ಯಾಜ್ಯ ವಿಲೇವಾರಿ ಘಟಕಗಳಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿನ ಕೊಚ್ಚಿ, ಕೊಳಚೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸೇರುವುದು ನದಿಗಳಿಗೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ವೃಷಭಾವತಿ ನದಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಕಾಶಿಯ ಗಂಗಾನದಿಯನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಶುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವ ವಿಷಯ. ಈ ನದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಸೇರುವುದು ಸಮುದ್ರವನ್ನೇ ತಾನೆ?

ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳೆದಂತೆಲ್ಲಾ ಕೊಳಚೆಯೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಘನತ್ಯಾಜ್ಯಗಳಿರಲಿ, ಜೈವಿಕ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳಿರಲಿ ಕೊನೆಗೂ ನಗರಸಭೆಯವರು ತಂದುಹಾಕುವುದು ನದಿಯ ಬುಡಕ್ಕೆ ಆಗಿದೆ. ಇವುಗಳ ಅಂತಿಮ ನಿಲ್ದಾಣ ಸಮುದ್ರ.

ಈ ಕೊಚ್ಚಿಯು ರೋಗಕಾರಕಗಳ ತವರು. ಕಾಲರಾದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಕಾಲಾಅಜಾರ್‌ವರೆಗಿನ ನಲವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ರೋಗಗಳನ್ನು ತರಬಲ್ಲ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳ ವಾಸ ತಾಣ. ಇವು ಸಮುದ್ರದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಯುತ್ತವೆ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಇವುಗಳನ್ನೇ ತಿಂದು ಜೀವಿಸುವ ಚಿಪ್ಪು ಮೀನುಗಳ ದೇಹವನ್ನೂ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ದೇಹದೊಳಗೆ ಇವುಗಳ ಬದುಕಿನ ಚಕ್ರ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಬೇಯಿಸದೇ ತಿಂದರೆ ರೋಗಾಣುಗಳು ಮಾನವ ದೇಹದೊಳಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತವೆ.

ಕೊಚ್ಚಿ, ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿನ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು, ಮಾರ್ಜಕಗಳೂ ಸಮುದ್ರದ ಕೆಲವು ಪಾಚಿಗಳಿಗೆ ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಪಾಚಿಗಳ ಸಂಖ್ಯಾಸ್ಫೋಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಳೆದ ದಶಕದ ಮಹತ್ವದ ಸಂಶೋಧನೆಯೂ ಆಗಿದೆ. ಈ ಪಾಚಿಗಳು ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲ್ಮೈಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು ಹಾಗೂ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಸಮುದ್ರದಾಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸದಂತಹ ತಡೆಗೋಡೆಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಿಣಾಮ ಆಳದ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಆಮ್ಲಜನಕ ಸಿಗದೇ ಒದ್ದಾಟ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ದ್ಯುತಿ ಸಂಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಹಾಗೂ ಜೈವಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಗದೇ ಕ್ರಮೇಣ ನಾಶವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಿರ್ಜೀವ ಪ್ರದೇಶ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಸಾಯನಿಕ ಕೊಳಚೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರಲೋಹದ ಅಂಶಗಳು ಇದ್ದರೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ದುಷ್ಪರಿಣಾಮ ಖಚಿತ. ಉದಾಹರಣೆ, ಪಾಚಿಗಳು ಈ ಭಾರಲೋಹಗಳನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಮೀನುಗಳು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಆಗ ಮೀನುಗಳ ಮಾರಣಹೋಮ ಆಗಬಹುದು ಅಥವಾ ಕೆಲವು ಮೀನುಗಳು ಆ ಭಾರಲೋಹಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ದೇಹದೊಳಗೆ ಹಾಗೇ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬದುಕಲೂಬಹುದು. ಅಂತಹ ಮೀನುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಸಾಯಬಹುದು. ಅವುಗಳ ಸಂತತಿ ಕ್ಷೀಣಿಸಬಹುದು. ಇದೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಸರಪಳಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಈ ವಿಷ ಸರಪಳಿಯಿಂದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ದೊಡ್ಡ ಜೀವಿಗಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬಳಸಲಾಗುವ ಪೀಡೆನಾಶಕ, ಕೀಟನಾಶಕಗಳೂ ಅತ್ಯಂತ ಅಪಾಯಕಾರಿಗಳು. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವ ಅನಾಹುತಗಳ ಸರಣಿ ಅಪಾರ. ಇವು ವಿಘಟನೆಯಾಗದ ಕಾರಣ ಮಳೆಯ ನೀರಿನ ಮೂಲಕ ನದಿ ಸೇರಿ ಕೊನೆಗೆ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಸಾಗರದ ವಿವಿಧ ಆಹಾರ ಸರಪಳಿಗಳ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಸಾರತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಗಂಡಾಂತರಕಾರಿ ಈ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು ಮೀನು, ಮೃದ್ವಂಗಿ, ಸೀಗಡಿ ಮುಂತಾದ ಆಹಾರಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ದೇಹದೊಳಗೂ ವಿಘಟನೆಯಾಗದೇ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಮಾನವನ ದೇಹದೊಳಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ.

ಜಪಾನಿನ ಮೀನುಮಾಟ ಕೊಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಇಸವಿ ೧೯೫೦ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ದುರಂತ ಇದಕ್ಕೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪಾದರಸ ಅಂಶವಿರುವ ಕೊಳಚೆಯೆಲ್ಲಾ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತಿತ್ತು. ಪಾದರಸ ಸೇವಿಸಿದ ಮೀನುಗಳನ್ನು ತಿಂದ ೪೦೦ ಜನ, ಸಾವಿರಾರು ಜೀವಿಗಳು ಸತ್ತಾಗ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಇಸವಿ ೧೯೯೦ರಲ್ಲಿ ೩,೦೦೦ ಜನರು ಮೆದುಳುಸಂಬಂಧಿ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವುದು ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಈಗಲೂ ಅಂದಿನ ಮಾಲಿನ್ಯದ, ವಿಷದ ಪರಿಣಾಮ ದಾಖಲಾಗುತ್ತಲೇ ಇದೆ.

ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ತ್ಯಾಜ್ಯವು ಯಾವುದೇ ರೂಪದಲ್ಲಿರಲಿ, ಕೊನೆಗೆ ಸೇರುವುದು ಸಮುದ್ರವನ್ನು. ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣದ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಸುವ ನೂರಾರು ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳ ತ್ಯಾಜ್ಯದ್ರವ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತಿದೆ. ಹೊಗೆಯು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೇರಿದರೂ, ನಭೋಮಂಡಲದೊಳಗೆ ಹೋಗದೆ ಮತ್ತೆ ಮಳೆ, ಇಬ್ಬನಿ, ಹಿಮದ ಮೂಲಕ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಪಾದರಸ, ಕ್ಯಾಡ್ಮಿಯಂ, ಸೀಸ, ಯುರೇನಿಯಂ [ಕೈಗಾ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಏಕೆ ಸಮುದ್ರದ ಬಳಿಯೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು] ಮುಂತಾದ ಭಾರಲೋಹಗಳನ್ನು ಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ಅಡಗಿಸಿಡಲಾಗದು. [ಲವ್‌ಕೆನಾಲ್ ದುರಂತದಂತೆ ನಿರಂತರ ರಾಸಾಯನಿಕ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವಾಗುತ್ತದೆ] ಅದರ ಬದಲು ಭೂಮಿಯ ಮೂರು ಪಟ್ಟಿರುವ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದರಾಯಿತು. ಅಣುಸ್ಥಾವರಗಳ ವಿಕಿರಣಶೇಷ ಹಾಗೂ ಉಷ್ಣ ವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರಗಳ ಭಾರಜಲಗಳಂತೂ ಸಮುದ್ರದ ಸಸ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಕುಲಗಳ ಕುಲನಾಶಕಗಳಾಗಿವೆ. ಉಷ್ಣವಲಯದ ಬೆಚ್ಚಗಿನ ಸಮುದ್ರದ ನೀರಿನ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಏರಿಕೆಯಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಅವನತಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ನೇತ್ರಾಣಿ ಸಮೀಪದ ಹವಳದ ಕಾಡಿನ ಅವನತಿ ಕ್ರಮೇಣ ನಿರ್ಜೀವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಯುರೇನಿಯಂ ತರುತ್ತಿದ್ದ ಹಡಗು ಸಿಡಿದು ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಯುರೇನಿಯಂ ಸಮುದ್ರ ಪಾಲಾಗಿದ್ದು ಭೀಕರ ದುರಂತ.

ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ತೈಲ ಸೋರಿಕೆಯಾದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ದೊಡ್ಡ ಸುದ್ದಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾವಿರಾರು ಮೀನುಗಳ ಮಾರಣಹೋಮದ ಚಿತ್ರ ಮುಖ್ಯಪುಟದಲ್ಲಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ತೈಲಬಾವಿಗಳು, ಹಡಗುಗಳಿಂದಾಗುವ ಸೋರಿಕೆ ಮತ್ತು ತೈಲ ಟ್ಯಾಂಕರ್‌ಗಳ ಶುದ್ಧೀಕರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ೧.೧ಮಿಲಿಯನ್ ಟನ್ ತೈಲವು ಸಮುದ್ರ ಸೇರುತ್ತಿರುವುದು ಅಂಕಿಅಂಶಗಳ ಮೂಲಕ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಕೊಲ್ಲಿ ದೇಶಗಳಿಂದ ಬರುವ ತೈಲದಿಂದಾಗಿ ಅರೇಬಿಯನ್ ಸಮುದ್ರದೊಂದಿಗೆ ಅಪಾರ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ತಾಣ ಅತ್ಯಂತ ಆಳದ-ಬೃಹತ್ತಾದ ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರವು ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಅದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಶ್ರೀಲಂಕಾ-ಮಲಕ್ಯಾ ಜಲಸಂಧಿ-ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಜಪಾನ್‌ವರೆಗಿನ ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತೈಲಟ್ಯಾಂಕ್ ಅಪಘಾತ ಕಡಿಮೆ. ಇದರ ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ತೈಲಸೋರಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಟಾರ್ ಪದರ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಅರೇಬಿಯನ್ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ೩,೭೦೦ ಟನ್ ಟಾರ್, ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ೧,೧೦೦ ಟನ್ ಟಾರ್ ಇರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕರಾವಳಿಗಳ ತೀರದಲ್ಲೇ ತೈಲ ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಘಟಕಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಸೋರಿಕೆ, ಆಕಸ್ಮಿಕ ತೈಲ ನಷ್ಟ, ಶುದ್ಧೀಕರಣಗಳಿಂದಾಗುವ ಮಾಲಿನ್ಯ ಅತ್ಯಧಿಕ. ವಾರ್ಷಿಕ ಸಾವಿರಾರು ಟನ್‌ಗಳಷ್ಟು ತೈಲವು ಸಮುದ್ರ ಸೇರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ನಾಲ್ಕು ಮಿಲಿಯನ್ ಟನ್ ತೈಲವು ಸಮುದ್ರ ಸೇರುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಗಲ್ಫ್ ಯುದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆರು ಮಿಲಿಯನ್ ಬ್ಯಾರಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕಚ್ಚಾತೈಲವನ್ನು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸುರಿದರು. ಮೂವತ್ತು ಸಾವಿರ ಕಡಲಹಕ್ಕಿಗಳು ಸತ್ತವು. ಮ್ಯಾಂಗ್ರೂ ಕಾಡು ಸರ್ವನಾಶವಾಯಿತು. ಉಪ್ಪು ತಯಾರಿಕೆ ನಿಂತಿತು. ಇಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲಿನ ಪರಿಸರ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ತೈಲಗಳು ನಿಸರ್ಗದ ಕೊಡುಗೆಯೇ ತಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಿಸರ್ಗವು ಇದನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತೇನೋ. ಆದರೆ ಸೋರಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುವ ಕಾರಣ ಹಾನಿಯ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಇದೆ.

ಆದರೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಮಾತ್ರ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ವಿಘಟಿಸದೇ ತೇಲುವ ಖಾಯಂ ತ್ಯಾಜ್ಯ. ಜಲಚರಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಪದಾರ್ಥವೆಂದು ತಿಳಿದು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಆಮೇಲೆ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿ ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಇಸವಿ ೨೦೦೪ರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತುಬಿದ್ದ ತಿಮಿಂಗಿಲವೊಂದರ ಸಾವಿಗೆ ಕಾರಣ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಸುಮಾರು ಐದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕೈಚೀಲ ಅದರ ಗಂಟಲಿನಲ್ಲಿದ್ದುದು ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಈ ರೀತಿ ಇನ್ನಷ್ಟೋ ಜೀವಿಗಳು ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಿರುವುದು ವರದಿಯಾಗುತ್ತಲೇ ಇದೆ.

ಟೋರ್‌ಹೇರ್‌ಡಾಲ್ ಇತಿಹಾಸ ತಜ್ಞ ಹಾಗೂ ಸಾಗರಾನ್ವೇಷಕ. ತನ್ನ ಪ್ರಯಾಣದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆತ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಂತೆ ೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ೧೦೧ ದಿನಗಳ ಪ್ರವಾಸ. ೮,೦೦೦ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಸುತ್ತಾಟ. ಆಗ ಕೇವಲ ಒಂದು ದೋಣಿಯ ಅವಶೇಷ ಮಾತ್ರ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ೧೯೬೯ರಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್ ಸಾಗರದ ತುಂಬಾ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಪದರ. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಾಟಲಿಗಳು, ನೈಲಾನ್ ಬಟ್ಟೆಗಳು, ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ವಸ್ತುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ತೈಲಪದರವೂ ತುಂಬಿತ್ತು. ಗೆರೆಣೆಗಟ್ಟಿದ ತೈಲದ ಹನಿಗಳು ಅಪಾರವಾಗಿದ್ದವು ಎಂದು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ೧೯೭೦ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ತ್ಯಾಜ್ಯ ದುಪ್ಪಟ್ಟಾಗಿತ್ತು. ತೈಲದ ಹನಿಗಳ ಗಾತ್ರ ಆಲೂಗಡ್ಡೆಯಿಂದ ಬೃಹತ್ ಬಂಡೆಗಳಷ್ಟಿತ್ತು. ಬಲೆಗೆ ಸಿಗುವಂತೆ ಟಾರ್ ಗೆರೆಣೆಗಳು ತೇಲುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಆತ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ನದಿಗಳಿಂದ ಹರಿದುಬರುವ ಹೂಳು ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಪಾಯಕಾರಿ. ಇವು ಸೀದಾ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರದು. ನದೀಮುಖ ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ, ಕರಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗುತ್ತವೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳು, ಮೀನುಗಳ ಸಂಕುಲಕ್ಕೆ ಇದರಿಂದ ಬಹಳ ಹಾನಿ. ನೀರಿನ ಉತ್ಪಾದಕತೆ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಸಮುದ್ರ ಜೀವಿವೈವಿಧ್ಯ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೂಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹರಿದುಬರಲು ಅರಣ್ಯನಾಶ, ನಗರೀಕರಣ, ಕೈಗಾರಿಕರಣದಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ಬಂದರುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಬಂದರುಗಳ, ಕಾಲುವೆಗಳ ಆಳ ಹೆಚ್ಚಿಸುವಿಕೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮುದ್ರದೊಳಗೆ ಹೂಳು ಹೆಚ್ಚಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ನೀರು ಆವಿಯಾಗುವಿಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ನೀರಿನ ಉಷ್ಣಾಂಶದಲ್ಲಿ ಏರುಪೇರಾಗುತ್ತದೆ. ಆಳದೊಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದ ವಿಷ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳೂ ಮತ್ತೆ ಮೇಲೆದ್ದು ಬರಬಹುದು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಮೊದಲು ಜಲಚರಗಳ ಸಾವಿಗೆ, ಆಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯರ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಮುದ್ರಗಳು ಕಸದ ತೊಟ್ಟಿಯೇನಲ್ಲ. ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹರಿವ, ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಚಲಿಸುವ ನೀರಿನ ಒಡಲು. ತನ್ನೊಳಗೆ ಸೇರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ-ಇಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಗಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವ ವಾಹಕ. ಸಮುದ್ರದ ಸುತ್ತಲೂ ಭೂಭಾಗವೇ ಇದೆ. ಇನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ? ಒಂದೋ ದಡಕ್ಕೆ ಎಸೆಯಬೇಕು, ಒಡಲಾಳದಲ್ಲಿ ಹಾಗೇ ಹುಗಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಒಳಬರುವ ದಾರಿಗಳು ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ. ಆದರೆ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಹೊರಹೋಗಲು ಒಂದೇ ಒಂದು ದಾರಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡುವಾಗ ಸಿಗುವ

ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೂ ಅರ್ಥವಾದೀತು. ಇನ್ನು ನಾವು ನೋಡದ ಕಸಗಳು, ಹಾನಿಕಾರಕ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ ಪ್ರಮಾಣವೆಷ್ಟಿರಬಹುದು. ಇತ್ತೀಚಿನ ಅಧ್ಯಯನ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ.

೧೯೫೦ರ ಮಹಾನ್ ಸಂಶೋಧನೆ ಡಿಡಿಟಿಯ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆದ ದೇಶಗಳು ನಿಷೇಧಿಸಿದವು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಅಲ್ಲಿಂದ ತಂದಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿರುವ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡತೊಡಗಿದವು. ತಾಯಿಯ ಎದೆಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಡಿಡಿಟಿಯ ಅಂಶ ಕಾಣಿಸಿದ್ದನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ನಮಗೇನು ತೊಂದರೆ ಎಂದು ಮುಂದುವರೆದ ದೇಶಗಳು ಯೋಚಿಸಿದವು. ಇದೀಗ ಅಂಟಾರ್ಟಿಕಾದ ಪೆಂಗ್ವಿನ್ಗಳಲ್ಲಿ, ಆರ್ಕ್‌ಟಿಕ್‌ನ ಸೀಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ, ಗ್ರೀನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್‌ನ ತಿಮಿಂಗಿಲಗಳ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಡಿಡಿಟಿಯ ಅಂಶ ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಕಡಲು ತನ್ನ ಒಡಲೊಳಗೆ ಏನನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

***

ಕೊಳೆ ತೊಳೆವ ಅಮೂಲ್ಯ ಜೀವಿಗಳು

ಸಮುದ್ರದ ಪಾಚಿ

ಸಾರಸಗಾಮ್ ಎಂಬ ಪಾಚಿಯಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಇಂಧನವಿದೆ ಎಂದು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಲಿಪಿಡ್ ಹಾಗೂ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಈ ಪಾಚಿಯ ಬಣ್ಣ ಹಸುರು, ಕೆಂಪು ಅಥವಾ ಕಂದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ ೭೫ರಷ್ಟು ಎಣ್ಣೆ ಅಂಶವಿದೆ. ಇದನ್ನು ಮಾಮೂಲಿ ಟ್ರಾನ್ಸ್ ಎಸ್ಪರಿಫಿಕೇಶನ್ ಮುಖಾಂತರ ಜೈವಿಕ ಡೀಸೆಲ್ ಆಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ ಅಥವಾ ಸೋಯಾಬೀನ್‌ಗಳಿಂದ ಸಿಗುವ ಎಣ್ಣೆಗಿಂತಲೂ ನಾಲ್ಕುಪಟ್ಟು ಅಧಿಕ ಎಣ್ಣೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅಮೇರಿಕಾದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಂಶೋಧನೆ.

ಪಾಚಿಯಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಇಂಧನವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದು ಹೊಸ ಜೈವಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಆವಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಪಾಚಿಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎಣ್ಣೆ ಉತ್ಪಾದಕ ಜೀನ್ ಅನ್ನು ತೆಗೆದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಾಚಿಗಳಿಗೂ ಸೇರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಬಿಟಿ ಕಂಪೆನಿಗಳು ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿವೆ. ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ತಳಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ವೆಂಟರ್ಸ್ ಎಂಬ ಕಂಪೆನಿ ೨೦೦ಮಿಲಿಯನ್ ಡಾಲರ್ ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೂಡಿದೆ. ಬಿಲ್‌ಗೇಟ್ ಕಂಪೆನಿ ಕೇವಲ ೧೦೦ಮಿಲಿಯನ್ ಡಾಲರ್ ವ್ಯಯಿಸಿದೆ.

ಪಾಚಿಯು ಇಂಗಾಲದ ಡೈ ಆಕ್ಸೈಡ್ ಸೇವಿಸಿ ಆಮ್ಲಜನಕವನ್ನು ಹೊರಹಾಕುತ್ತದೆ. ಸಮುದ್ರದ ಆಲೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಆಮ್ಲಜನಕವನ್ನೇ ನಾವು ಹಾಗೂ ನೀವು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಎಂದು ಸಮುದ್ರತಜ್ಞ ಜೆ. ಕ್ರಿಯಾಗ್ ವೆಂಟರ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವಾತಾವರಣದ ಬಿಸಿ ಏರುವಿಕೆಯ ನಿಯಂತ್ರಣ, ತ್ಯಾಜ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಮೀನುಗಳಿಗೆ, ಇನ್ನಿತರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಆಹಾರವಾದ ಪಾಚಿಗಳನ್ನು ಜೈವಿಕ ಇಂಧನವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಡದು ಎಂಬುದು ಅಮೇರಿಕಾ ಪರಿಸರವಾದಿಗಳ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ನಡೆದಿದೆ.

ಪಾಚಿ ಬೆಳೆಯಲು ಫಲವತ್ತಾದ ನೆಲ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಸಮುದ್ರದ ಉಪ್ಪುನೀರು ಸಾಕು. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬೇಡವೆಂದಾದರೆ ಕೊಳಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕೊಳಚೆ ನೀರಿನಲ್ಲೂ ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇದನ್ನೇ ಬಿಟೆ ಮೂಲಕ ಸಂಶೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಪಾಚಿಯು ಆಹಾರವೆಂದಾದಾಗ ಅದು ಜೈವಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒಳಗಾದರೆ ಉಂಟಾಗುವ ಅಪಾಯಗಳ ಕುರಿತು ಇನ್ನೂ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಭೇದಗಳ ಪಾಚಿಗೂ ಅದರದೇ ಆದ ಸ್ವಚ್ಛತಾ ಕೆಲಸವಿದೆ. ಅವುಗಳು ಒಮ್ಮೆ ಮಿಶ್ರಸಂಕರಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಕೇವಲ ಜೈವಿಕ ಇಂಧನವೊಂದನ್ನೇ ಉತ್ಪಾದಿಸತೊಡಗಿದರೆ ಸಮುದ್ರದ ಜೀವಿವೈವಿಧ್ಯದ ಗತಿ ಏನಾಗಬಹುದು? ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಭವಿಷ್ಯದ ಇಂಧನ ಕೊರತೆ ನೀಗಿಸಲು ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯ. ಹೀಗಾಗಿ ಅನಾಹುತ ಆಗದಂತೆ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಇದರೊಂದಿಗೆ ಸಂಶೋಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಸ್ವತಃ ಅಮೇರಿಕಾದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಬರಾಕ್ ಒಬಾಮಾರವರೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಹರ್ಮಿಟ್ ಏಡಿ

ಈ ಏಡಿಯು ಸಮುದ್ರವಾಸಿ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಚಿಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಖಾಲಿ ಇರುವ ಚಿಪ್ಪುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಚಿಪ್ಪುಗಳ ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಸಾಗರಸೌತೆ

ಸಮುದ್ರದ ತಳದಲ್ಲಿ ಇದರ ವಾಸ. ಆದರೆ ಹಗಲು ಮರಳಿನ ರಾಶಿಗೆ ಲಗ್ಗೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಪಾಚಿ ಹಾಗೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಮರಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹೊರಹಾಕುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಮುದ್ರದ ಮರಳು ಶುದ್ಧೀಕರಣವಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಸಮುದ್ರಸೌತೆ ದಿನಕ್ಕೆ ೫೦ಗ್ರಾಂ ಮರಳನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಹುಲ್ಲು ಹಾಸು

ಸಮುದ್ರ ಹುಲ್ಲುಹಾಸು ಮೀನುಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ. ಭಾರ ಲೋಹಗಳು, ಹಸುರುಮನೆ ಅನಿಲಗಳನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇದಕ್ಕಿದೆ. ಕಡಿಮೆ ಆಳದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಚಾಪೆಯಂತೆ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಹರಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹೂ ಬಿಡುವ ಈ ಹುಲ್ಲಿನ ಎಲೆಗಳು ಅಗಲವಾಗಿ ಚಮಚದ ಆಕಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಸವಕಳಿಯನ್ನು ತಡೆದು ಕೇವಲ ಸಣ್ಣಕಣಗಳು ಮಾತ್ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಯುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಮುದ್ರಹುಲ್ಲು ವಾತಾವರಣದ ಶೇಕಡಾ ೧೫ರಷ್ಟು ಹಾನಿಕಾರಕ ಅನಿಲವನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ.

***

ಕಸವಲ್ಲ-ಸಸ್ಯ ಆಹಾರ

ಪ್ರತಿ ಪಟ್ಟಣ, ನಗರ, ಮಹಾನಗರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ನದಿ ಇದ್ದರೆ ಅದರ ದಡದಲ್ಲಿ, ಕೆರೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ನೀರಿರುವ ತಾಣದಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನೆಸೆಯುವುದು ಆಡಳಿತವು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಪದ್ಧತಿ.

ಮನೆತ್ಯಾಜ್ಯ, ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆವ ತ್ಯಾಜ್ಯ, ಇಲಾಖೆ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ತ್ಯಾಜ್ಯ, ಆಸ್ಪತ್ರೆ ತ್ಯಾಜ್ಯ, ಕಾರ್ಖಾನೆ ತ್ಯಾಜ್ಯ, ಹೋಟೆಲ್ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಹೀಗೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಳೆಯುವ ಮತ್ತು ಅಪಾಯಕಾರಿಯಲ್ಲದ ರಟ್ಟು, ಹಗ್ಗ, ದಾರ, ಮರದತುಂಡು, ಹಳಸಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಂದ ಬರುವ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು, ಬಣ್ಣ, ಬ್ಯಾಟರಿ, ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್, ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಿಂದ ಬರುವ ರೋಗಕಾರಕ ರಕ್ತ, ಕೀವುಭರಿತ ಹತ್ತಿ, ಡ್ರಿಪ್‌ಸೆಟ್, ಇಂಜೆಕ್ಷನ್ ಸೂಜಿ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳು.

ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ನಗರಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿವೆ. ಆಹಾರದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ನಗರಾಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ತೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಕಸ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಸರಿಯಾದ ನಿರ್ವಹಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕೊಳಚೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟರೆ ಮಾಲಿನ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭ. ನದಿ ಅಥವಾ ಕೆರೆ ದಂಡೆಗೋ, ಊರ ಹೊರವಲಯದ ತಗ್ಗಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೋ ಹಾಕಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಳೆಯುತ್ತಾ ನಾರುತ್ತಾ, ರಾಸಾಯನಿಕಗಳನ್ನು ಸೂಸುತ್ತಾ ಮಾಲಿನ್ಯದ ಹೆಚ್ಚಳ. ಮಣ್ಣಿನ ಮಾಲಿನ್ಯ, ವಾಯುಮಾಲಿನ್ಯ, ಜಲಮಾಲಿನ್ಯ.

ಸುತ್ತಲಿನವರ ಆರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಏರುಪೇರು, ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಂಧ. ಮೊದಲಿಗೆ ಶಾಲಾಮಕ್ಕಳು ಬಲಿಪಶು. ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕರು, ಕಸ ಹೆಕ್ಕುವ ಮಹಿಳೆಯರು, ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳ ಕೆಲಸಗಾರರು, ತ್ಯಾಜ್ಯದ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ವಾಸಿಸುವವರು ಇವರೇ ಬಲಿಪಶುಗಳು. ತ್ಯಾಜ್ಯವು ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದರೆ ಆ ನೀರನ್ನು ಬಳಸುವವರಿಗಲ್ಲಾ ರೋಗ ಉಚಿತ. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳೇ ನಮಗೆ ಶತ್ರು.

ವಿದೇಶಿ ಕೊಡುಗೆ

ನಾವು ಎಣ್ಣೆಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ರಾಕೆಟ್ ತಯಾರಿಸುವ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳವರೆಗೆ ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ವಸ್ತುವೆಂದರೆ ತ್ಯಾಜ್ಯ. ಅದು ಕಸದಿಂದ ರಸ ಎನ್ನುವ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಬೃಹತ್ ರಫ್ತುದಾರ ಬ್ರಿಟನ್. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಟನ್ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಪುನರ್‌ಬಳಕೆ ಮಾಡಲು ಆಗುವ ಖರ್ಚು ೧೫೦೦ ಪೌಂಡ್. ಆದರೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ೨೦ ಪೌಂಡ್ ವ್ಯಯಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಕೊಯಮತ್ತೂರಿನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾದ ೧೮೦ ಟನ್ ತ್ಯಾಜ್ಯ, ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣ ಬಂದರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಡಗು ತುಂಬಾ ವರ್ಲ್ಡ್ ಟ್ರೇಡ್ ಸೆಂಟರ್‌ನ ತ್ಯಾಜ್ಯ, ಟುಟಿಕೋರನ್ ಬಂದರಿನಲ್ಲಿ ೧೦೦೦ ಟನ್ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಬಂದು ನಿಂತಿವೆ. ಜಪಾನಿನ ೨೦೦ ಟನ್ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ೫೦೦ ಟನ್ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು ಕೊಯ್ಯುತ್ತಾ ತಲುಪಿದೆ.

ಈ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವುದು ಗ್ಲಿಂಕ್ ಬೂದಿ, ಲೆಡ್ ಆಸಿಡ್ ಬ್ಯಾಟರಿ, ಪಿವಿಸಿಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್, ಡಿಡಿಟಿ, ಕೆಪಾಸಿಟರ್ ಫ್ಯೂಯಿಡ್ ಮುಂತಾದ ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿಷೇಧಿಸಿದ ಭೀಕರ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು.

ಈ ರೀತಿ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಚೆಲ್ಲಲು ೧೦೫ ದೇಶಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಅವೆಲ್ಲಾ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು, ವಿಕಿರಣ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು. ನ್ಯಾಷನಲ್ ಎನ್‌ವಿರಾನ್‌ಮೆಂಟ್ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಹೀಗಿದೆ. ತ್ಯಾಜ್ಯ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಆಮದಿನಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿದ ತ್ಯಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡಾ ೭೦. ಉಳಿದಿದ್ದು ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು ಹಾಗೂ

ವಿಕಿರಣಕಾರಕಗಳಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಭಾರತದ ವಾರ್ಷಿಕ ಗಟ್ಟಿತ್ಯಾಜ್ಯದ ಉತ್ಪಾದನೆ ೫೦ ಟನ್. ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಳ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೂಳಬೇಕು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಜ್ಯ ವಿಂಗಡಣೆ ಪದ್ಧತಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಸಾವಯವವನ್ನು ಮರುಬಳಕೆ, ರಾಸಾಯನಿಕ ಹಾಗೂ ವಿಷಕಾರಿಗಳನ್ನು ವಿಲೇವಾರಿ ಮಾಡುವಿಕೆ ಕುರಿತ ಕಾನೂನು ಇಲ್ಲ. ಮಹಾನಗರಗಳ ತ್ಯಾಜ್ಯ ವಿಲೇವಾರಿ ಖರ್ಚು ವಾರ್ಷಿಕ ೩೦೦೦ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಸಣ್ಣ ಪಟ್ಟಣದ ಖರ್ಚು ೫೦ ಕೋಟಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಖರ್ಚಾಗುವ ಕೋಟಿ ಎಷ್ಟೆಂದು ಊಹಿಸುವಿರಾ?

ಆಂತರಿಕ ನೀತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಮೋಸ, ವಂಚನೆಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವ ಬಾಸೆಲ್ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಇನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಒಪ್ಪಿದರೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ತ್ಯಾಜ್ಯದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊರದೇಶದ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಮತಿ ಇರದು. ಆಯಾ ಪಟ್ಟಣದ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಅವೇ ಪಟ್ಟಣಗಳು, ಆಡಳಿತ ಹಾಗೂ ನಾಗರಿಕರೇ ಹೊಣೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಜೈವಿಕ ತ್ಯಾಜ್ಯದಿಂದ ಗೊಬ್ಬರ

ಕೊಳೆತ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ಹಣ್ಣು ತರಕಾರಿಗಳು, ಮೀನಿನ ತ್ಯಾಜ್ಯ, ಕೋಳಿಫಾರಂ ತ್ಯಾಜ್ಯ, ಕಸಾಯಿಖಾನೆ ತ್ಯಾಜ್ಯ, ಹೊಟ್ಟು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಸಾವಯವ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯ.

- ಜೈವಿಕ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ
- ಅಂತರ್ಜಲಕ್ಕೆ, ಮಣ್ಣಿಗೆ ಸೇರದಂತೆ ಸಿಮೆಂಟ್ ತೊಟ್ಟಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ. ಅಳತೆ ೧೦ ಅಡಿ ಅಗಲ ೬ ಅಡಿ ಎತ್ತರ ೧೦ ಅಡಿ ಉದ್ದ.
- ಅದಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಾಣು ಸಿಂಪಡಣೆ. ಇದನ್ನು ಕೃಷಿ ಅಥವಾ ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.
- ಒಂದು ಟನ್ ಜೈವಿಕ ತ್ಯಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಾಣು ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯಲು ೫೦೦ ಲೀಟರ್ ನೀರು ಬೇಕು.
- ೪೦ ದಿನಗಳ ಕಾಲ ತೇವಾಂಶ ಆರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬಿಸಿಲು ತಾಗದಂತೆ ಮುಚ್ಚಬೇಕು.
- ಐದು ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಮೇಲೆ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಾಣುಕ್ರಿಯೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.
- ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ತ್ಯಾಜ್ಯದ ಉಷ್ಣಾಂಶ ೪೫ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಂಟಿಗ್ರೇಡ್‌ಗೆ ಏರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ೭೦ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಂಟಿಗ್ರೇಡ್ ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಆಗ ತ್ಯಾಜ್ಯದ ಬಣ್ಣ ಕಂದಾಗುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಕಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಚಕ್ರ ಮುಗಿದಂತೆ.
- ಕಳೆತ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಿ ಒಣಗಿಸಬೇಕು. ತೇವಾಂಶ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬೇಕು.
- ಚಿಕ್ಕ ರಂಧ್ರವಿರುವ [೩೫ಮಿಲಿಮೀಟರ್] ಸಾಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಳಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಕಲ್ಲುಗಳು, ಗಾಜು, ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್, ರಬ್ಬರ್ ಮತ್ತು ಲೋಹಗಳು ಮೇಲೆ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಆಮೇಲೆ ಎರಡು ಮಿಲಿಮೀಟರ್ ರಂಧ್ರದ ಸಾಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಳಿಸಬೇಕು. ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಬಳಸಬಹುದು. ಮೇಲುಳಿದದ್ದನ್ನು ಡಿಸ್ಟೋನರ್ ಬಳಸಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದು.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೂ ಮೊದಲು ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕೆಲವು ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ರೀತಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣುಜೀವಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆ ನಿರ್ವಹಿಸಬಲ್ಲವು. ಅಂತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣುಜೀವಿಗಳನ್ನೇ ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಅಗತ್ಯ.

ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣುಜೀವಿಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳು.

೧. ಸೈಕ್ರೋಫೈಲ್ಸ್[Psychrophiles]: ಸೊನ್ನೆಡಿಗ್ರಿ ಸೆಂಟಿಗ್ರೇಡ್‌ನಲ್ಲೂ ಬೆಳೆಯುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣುಜೀವಿ. ೧೫ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಂಟಿಗ್ರೇಡ್‌ನಿಂದ ೩೦ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಂಟಿಗ್ರೇಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

೨. ಮಿಸೋಫೈಲ್ಸ್[Mesophiles]: ಇವು ೨೦ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಂಟಿಗ್ರೇಡ್‌ನಿಂದ ೪೫ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಂಟಿಗ್ರೇಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಜೀವಿಗಳು. ತ್ಯಾಜ್ಯದ ಉಷ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

೩. ಥರ್ಮೋಫೈಲ್ಸ್[Thermophiles]: ಇವು ೪೫ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಂಟಿಗ್ರೇಡ್ ಮೇಲಿನ ಉಷ್ಣತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆಯುವುದು. ತ್ಯಾಜ್ಯದ ಉಷ್ಣತೆಯನ್ನು ೭೫ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಂಟಿಗ್ರೇಡ್‌ವರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

ತ್ಯಾಜ್ಯ ಗೊಬ್ಬರದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು

ಗೊಬ್ಬರವು ಗಾಢಕಂದುಬಣ್ಣದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ದುರ್ವಾಸನೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಳೆ, ಬೀಜಗಳು, ಹೊರಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬೇಗ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಸೇರುವ ಗುಣ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ನೀರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹಾಗೂ ಅಧಿಕ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದನ್ನು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಒಂದು ಗ್ರಾಂ ಗೊಬ್ಬರದಲ್ಲಿ;

ಒಟ್ಟು ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ - ೧೦೧೦ ಜೊತೆಗೆ

ಆಕ್ಸಿನೋ ಮೈಸಿಟಸ್ - ೧೦೪

ಫಂಗೈ - ೧೦೬

ಅರ್ಯುಟೋ ಬ್ಯಾಕ್ಟೆರ್ - ೧೦೬

ಬೇರು ಗಂಟು ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾ - ೧೦೪

ಫಾಸ್ಫೇಟ್ ಕರಗಿಸುವ ಜೀವಿ - ೧೦೬

ನೈಟ್ರೋಬ್ಯಾಕ್ಟೆರ್ - ೧೦೨

ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು;

ಗೊಬ್ಬರದ PH - ೬.೮ರಿಂದ ೭.೮

ಸಾವಯವ ವಸ್ತುಗಳು% - ೬.೮ರಿಂದ ೭.೮

ಸಾವಯವ ಇಂಗಾಲ% - ೧೧ರಿಂದ ೧೬

ಸಾರಜನಕ - ೧.೨ಯಿಂದ ೨.೨

ಲಭ್ಯ ಫಾಸ್ಫರಸ್% - ೧.೦ಯಿಂದ ೧.೫

ಒಟ್ಟು ಫಾಸ್ಫರಸ್% - ೨.೫ರಿಂದ ೩.೨

ಪೊಟ್ಯಾಷಿಯಂ% - ೧.೦ಯಿಂದ ೧.೫

ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ% - ೨.೦ಯಿಂದ ೪.೦

ಮೆಗ್ನೀಷಿಯಂ% - ೦.೭ರಿಂದ ೦.೯೦

ಸಲ್ಫೇಟ್% - ೦.೫ರಿಂದ ೦.೮೦

ಫೆರಿಸ್% - ೦.೫೦ರಿಂದ೧.೦೦

ಝಿಂಕ್ (ಪಿಪಿಎಂ) - ೨೦೦ರಿಂದ ೨೦೦

ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್(ಪಿಪಿಎಂ) - ೧೫೦ರಿಂದ ೨೪೦

ಕಾಪರ್ (ಪಿಪಿಎಂ) - ೧೦೦ರಿಂದ ೨೦೦

ಜೊತೆಗೆ ಕೋಬಾಲ್ಟ್, ಮಾಲಿಬ್ಡಿನಂ ಹಾಗೂ ಬೋರಾನ್‌ಗಳು ಲಭ್ಯ.

ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರದ ಅಗತ್ಯ

೧. ಭಾರತದ ಕೃಷಿ ಪರಿಸರವು ಮುಂಗಾರು ಮಳೆಯನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿದೆ. ಸುಮಾರು ೯೦ ದಿನಗಳು ಬರುವ ಮಳೆಯು ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ೧೨೫ ದಿನಗಳಿಗೆ ತೇವಾಂಶ ನೀಡುವುದು ಕಷ್ಟ. ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರ ಬೇರಿನ ಬುಡದಲ್ಲಿ ತೇವಾಂಶ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

೨. ಈಗ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರದ ಬಳಕೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಒಂದು ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೬೬ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ. ಇದನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪುರಸಭೆ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ.

೩. ಗುಣಮಟ್ಟದ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರವೇ ಬೇಕು. ಭಾರತದ ೧೫೦ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಸಮಗ್ರ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಈ ರೀತಿಯ ಗೊಬ್ಬರ ಮಾತ್ರ.

೪. ಅತಿಯಾಗಿ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಉಂಟಾದ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿ ಅಸಮತೋಲನದ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರ ಅತ್ಯಗತ್ಯ.

೫. ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರದಲ್ಲಿ N:P:Kಯು ೯:೩:೧ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇದು ೪:೩:೧ ಪ್ರಮಾಣ ಇರಬೇಕಿತ್ತು. ಈ ತಪ್ಪಿದ ಲೆಕ್ಕವೂ ಸಹ ಮಣ್ಣನ್ನು ವಿಷಯುಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣವರ್ಧನೆಗೆ ಈ ಪುರಸಭೆ ಜೈವಿಕ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಗೊಬ್ಬರ ಹೆಚ್ಚು ಪೋಷಕಾಂಶಭರಿತವಾಗಿದೆ. ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚು, ಕಡಿಮೆ ಬಂಡವಾಳ, ಸರ್ಕಾರದ ಅನುದಾನಗಳಿಂದ ನಿಭಾಯಿಸಬಹುದು. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪಟ್ಟಣದ ಪರಿಸರವನ್ನು, ಈ ಮೂಲಕ ನದಿ, ಕೆರೆ, ತಗ್ಗುಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಮಾಹಿತಿ: ಎಸ್ ಶರ್ಮಾ

***

ಗಬ್ಬು ನೀರಿನ ಸಂಸ್ಕರಣೆ

ಕೊಳಚೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳು, ಪ್ರಬೇಧಗಳು ಮಾನವನ ಹಾಗೂ ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಾರಕ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿದೆ. ಈ ಕೊಳಚೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಘನವಸ್ತುಗಳು ಹಾಗೂ ಕರಗಿದ ಅನೇಕ ಪದಾರ್ಥಗಳಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕೊಳಚೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ರಾಸಾಯನಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು ಅಥವಾ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಜೈವಿಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಈ ಕೊಳಚೆ ನೀರನ್ನು ಮರುಬಳಕೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಕೊಳಚೆ ನೀರಿನ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು

ಕೊಳಚೆ ನೀರು ಅದರ ಮೂಲವನ್ನಾಧರಿಸಿ ಮಲಿನಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

೧. ಕಾರ್ಬನ್ ತ್ಯಾಜ್ಯ ೨. ಮನೆ ತ್ಯಾಜ್ಯ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು, ಮಲಮೂತ್ರದೊಳಗಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳು, ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾ, ಯೀಸ್ಟ್, ಫಂಗಸ್, ಆಮ್ಲಜನಕ ಸೇವಿಸುವ ಹಾಗೂ ಸೇವಿಸದ ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.

ಕೊಳಚೆಯು ವಿವಿಧ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಕೊಳೆತ ಪ್ರೋಟೀನ್ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ದುರ್ಗಂಧ ಸೂಸುತ್ತದೆ. ಫೋಲಿಯೋ, ಜಾಂಡೀಸ್, ಟೈಫಾಯಿಡ್, ಇನ್ಫ್ಲುಯೆಂಜಾ, ಹೆಪಟೈಟಿಸ್, ಡೆಂಗ್ಯೂಜ್ವರ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳು. ಮಲಿನಕಾರಿ ವಸ್ತುಗಳ ಗುಣವನ್ನಾಧರಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

೧. ರಾಸಾಯನಿಕ ಮಲಿನಕಾರಿಗಳು : ಇವು ಸಾವಯವ ಹಾಗೂ ನಿರವಯವ ರೂಪದಲ್ಲಿವೆ. ನೀರಿನ PH ಮಟ್ಟವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತವೆ. ವಿಷಭರಿತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳ ಬದುಕನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ತ್ಯಾಜ್ಯವು ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಶೇಖರಗೊಳ್ಳುವಂತೆ, ಜಿಡ್ಡು ಶೇಖರಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

೨. ಭೌತಿಕ ಮಲಿನಕಾರಿಗಳು : ಬಣ್ಣಗಡಿಸುವಿಕೆ, ನೀರಿನ ಚಲನೆಯ ವ್ಯತ್ಯಯ, ಘನವಸ್ತುಗಳ ತೇಲುವಿಕೆ, ನೊರೆ ಹಾಗೂ ವಿಕಿರಣಕಾರಿ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.

೩. ಶಾರೀರಿಕ ಮಲಿನಕಾರಿಗಳು : ಇವು ನೀರಿನ ವಾಸನೆ ಹಾಗೂ ರುಚಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ ಮಲಿನ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

೪. ಜೈವಿಕ ಮಲಿನಕಾರಿಗಳು : ನೀರಿನಿಂದ ಬರುವ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ರೋಗಗಳ ಮೂಲವಸ್ತು.

೫. ವಿಕಿರಣಕಾರಿ ಮಲಿನಗಳು

ಇವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅನೇಕ ಹಂತಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಪೂರ್ವತಯಾರಿ ; ಮೊದಲು ಘನವಸ್ತುಗಳ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕು. ಗ್ರೀಸ್ ಮತ್ತು ಗರಣೆಗಟ್ಟಿದ ಎಣ್ಣೆವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕ್ರಿಯಾವಿಧಾನಗಳಿಂದ ದುರ್ಗಂಧ ನಿವಾರಣೆ, ಕ್ಲೋರಿನೇಶನ್ ಹಾಗೂ ಪ್ರವಾಹದ ಅಳತೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಘನವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಶೇಖರಿಸಲು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಬ್ಬಿಣದ ರಾಡ್‌ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗ್ರೈಂಡರ್ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಬಹುದು. ಅವು ಘನತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಚೂರು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಟ್ಯಾಂಕಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಶೇಖರವಾಗಲು ಸಹಾಯಕ.

ಪ್ರಾಥಮಿಕಚಿಕಿತ್ಸೆ

ಟ್ಯಾಂಕ್ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಶೇಖರ ಮಾಡುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಕ್ಲೋರಿನೇಶನ್ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಕೊಳಚೆ ಅಥವಾ ರಾಡಿಯನ್ನು ಡೈಜೆಸ್ಟರ್‌ಗೊಳಿಸುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಟ್ಯಾಂಕ್ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಶೇಖರಗೊಂಡ ಘನತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ವಾಯುರಹಿತ ಹುದುಗು ಬರಿಸುವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ಸುಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುವುದು.

ದ್ವಿತೀಯಹಂತದಚಿಕಿತ್ಸೆ

೧. ರಾಡಿಯನ್ನು ಚೈತನ್ಯಗೊಳಿಸುವಿಕೆ

ಗರಣೆಗಟ್ಟದ ರಾಡಿಗೆ ಆಮ್ಲಜನಕದ ಪೂರೈಕೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಚೈತನ್ಯ ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ರಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಝೂಗ್ಲೋ ರಾಮಿಗೇರಾ [Zoogloea ramigera] ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಪಾಲಿಸ್ಸಾಕರೈಡ್ ಜೆಲ್‌ನ್ನು ಸ್ರವಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ರಾಡಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಯೋಗಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ಗರಣೆಗಟ್ಟುವಿಕೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸ ತೇಲಾಡುವ ಘನತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಹಾಗೂ ರಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಾಮ್ಯಗೊಳಿಸುವುದು. ಹೀಗೆ ಗರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ತೇಲಾಡುವ ಘನತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ಅದನ್ನು ಆಮ್ಲಜನಕೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸುವುದು ಈ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ.

ತ್ಯಾಜ್ಯವು ಈ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಅಗತ್ಯಮಟ್ಟವನ್ನು ತಲುಪಲು ವಿಫಲವಾಗಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ತೆಳುಪರದೆಯಂತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳು ಮತ್ತು ಏಕಕೋಶಜೀವಿಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಏಕಕೋಶ ಜೀವಿಗಳು ರಾಡಿಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿನ್ನತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಗರಣೆಗಟ್ಟಿದ ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾಗಳನ್ನು ತಿಂದು ತ್ಯಾಜ್ಯವು ತಿಳಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಈ ಎರಡೂ ರೀತಿಯ ಕ್ರಿಯೆಯು ಮಿಶ್ರ ತ್ಯಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಆದರೆ ಶೇಕಡಾ ೯೦ರಷ್ಟು ರಾಡಿಯು ಚೈತನ್ಯಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

೨. ಹನಿ ಹನಿ ಸೋಸುವಿಕೆ

ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಾತ್ರೆಯ ತಳದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ರಾಡಿಯನ್ನು ಹನಿಹನಿಯಾಗಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಯ ಉಸಿರಾಟಕ್ಕೆ ಆಮ್ಲಜನಕವನ್ನು ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ರಾಡಿಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಯು ಚೊಕ್ಕಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆಮ್ಲಜನಕವು ಇಡೀ ಪಾತ್ರೆಯೊಳಗೆ ಸುತ್ತುವಂತೆ ವಾತಾನುಕೂಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದರೆ ಕೆಲಸ ಚುರುಕುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ರಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪದರ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಶೇಖರಗೊಂಡ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿ ಅಥವಾ ಪಾಚಿಯು ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ಹ್ಯೂಮಸ್ ಆಗುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದರೆ ಉಳಿದ ನೀರು ತಿಳಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹ್ಯೂಮಸ್ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಗೊಬ್ಬರ.

ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಟ್ಯಾಂಕ್ ನಿರ್ಮಿಸಿಯೂ ಸೋಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಫಂಗಸ್ ಹಾಗೂ ಪ್ರೋಟೋಝೋವಾಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಹುಳುಗಳು ಹಾಗೂ ಕೀಟಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ರಾಡಿಯು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ ಶೇಕಡಾ ೮೫ ಮಾತ್ರ.

೩. ಕೊಳಚೆ ಕೊಳಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ

ಎರಡು ಅಡಿ ಆಳದ ಅಗಲವಾದ ಕೊಳಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ರಾಡಿಯನ್ನು ಹಾಯಿಸುವುದು. ವಾತಾವರಣದ ಆವೃಜನಕದಿಂದಾಗಿ ಮೇಲಿನ ನೀರು ತಿಳಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಘನತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಈ ಕೊಳಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿವಾರವೂ ಘನತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಗೊಬ್ಬರ ಮಾಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುವ ತಿಳಿಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕಿತ್ನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ರೀತಿ ಕೊಳಚೆ ನದಿಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ತಿಳಿನೀರು ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಕೊಳಚೆಯು ಹರಿಯುವ ವೇಗದ ನಿಯಂತ್ರಣ-ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವೇಗದ ಏರ್ಪಾಡು ಹಾಗೂ ಆಗಾಗ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಘನತ್ಯಾಜ್ಯಗಳ ಶಿಖರಣೆ ಮಾಡುವುದು ಕಡ್ಡಾಯ.

ಮೂರನೇ ಹಂತದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ

೧. ಗರಣೆಗಟ್ಟಿಸುವಿಕೆ

ಜೈವಿಕ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಗರಣೆಗಟ್ಟಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೃತಕವಾಗಿ ಗರಣೆಗಟ್ಟಿಸಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಉಷ್ಣಾಂಶ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಕೆಲವು ಅಯಾನುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಉಳಿದ ತ್ಯಾಜ್ಯನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ಖನಿಜಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ.

೨. ಜೀವಕೋಶಗಳ ಗುಂಪು ಸೇರಿಸುವಿಕೆ

ತ್ಯಾಜ್ಯನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ಕರಗುವ ಅಯಾನುಗಳು ಹಾಗೂ ಕಣಗಳನ್ನು ಅಂಟಿಕೊಂಡ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸಿ ಅನಂತರ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು ಈ ವಿಧಾನ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

೩. ಕೋಪ್ರಸಿಪಿಟೇಷನ್

ತ್ಯಾಜ್ಯನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಅಯಾನನ್ನು ತೆಗೆದರೆ ಆಗ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗಿರುವ ಕೆಲವು ವಸ್ತುಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನೀರಿನಡಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ತಿಳಿಯಾದ ನೀರು ಮೇಲೆ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ತಾಂತ್ರಿಕತೆಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ವಿಧಾನ, ಮತ್ತೊಂದು ಅಯಾನುಗಳನ್ನು ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸುವಿಕೆ ವಿಧಾನ.

೪. ಸೋಸುವಿಕೆ

ಮೇಲಿನ ವಿಧಾನಗಳೆಲ್ಲಾ ಆದಮೇಲೆ ಈ ವಿಧಾನ ಅಳವಡಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಸೋಸುವಿಕೆ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಬೇರಾಗದು. ಮರಳು ಸೋಸುವಿಕೆ, ಇದ್ದಿಲಿನಿಂದ ಸೋಸುವಿಕೆಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಸೋಸಿದ ಮೇಲೆ ಸಿಗುವ ತಿಳಿನೀರನ್ನು ಕ್ಲೋರಿನೇಶನ್‌ಗೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕು. ಈ ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೊಳಚೆ ನೀರಿನಿಂದಲೂ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆ

ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕೊಳಚೆ ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಬಗ್ಗೆ, ವೃಷಭಾವತಿ ನದಿ ಕೊಳಚೆ ನದಿಯಾಗಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಸರಣಿ ದೋಷಾರೋಪಗಳು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಫೋಟಗೊಂಡವು. ತಮ್ಮದೇ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮದೆಂದು ಮರೆತು ಯಾರು ಯಾರನ್ನೋ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಏನೊಂದೂ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗದೇ ಸಮಸ್ಯೆ ಹಾಗೇ ಉಳಿಯಿತು.

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಕೊಳಚೆ ಪೆಡಂಬೂತ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಸವಾಲಾಗಿತ್ತು. ಕೊಳಚೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿನ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮೂಸಿ ನೋಡಿ, ಬಿಸಿ ನೋಡಿ, ಅಳೆದು, ಸುರಿದು, ವಿಂಗಡಿಸಿ, ವಿಭಜಿಸಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೊಟ್ಟಕೊನೆಗೆ ಕೊಳಚೆ ನೀರಿನಲ್ಲೂ ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಬರೀ ಹೇಳಿದರೆ ನಂಬುವವರಾರು?! ಮಹಾನಗರದ-ಕೊಳಚೆಯೆಲ್ಲಾ ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೆ ಉಚಿತ ಕೊಡುಗೆ ತಾನೆ? ಅದರಿಂದ ಜೋಳ, ಭತ್ತ, ರಾಗಿ, ಈರುಳ್ಳಿ, ಸೊಪ್ಪು, ತರಕಾರಿಗಳು, ಸೋಯಾ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಯಬಹುದು. ಅದನ್ನು ತಿರುಗಿ ಮಹಾನಗರದ ಮಹಾಜನತೆಗೇ ಮಾರಿ ಲಾಭ ಹೊಂದಬಹುದು ಎಂದು ಹಳ್ಳಿಗರೂ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಅರಿತಿರುವಾಗ, ಕೊಳಚೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತೇವೆಂದರೆ ಒಪ್ಪುವವರು ಯಾರು?

ಅಮೇರಿಕಾದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಗೊತ್ತಲ್ಲ. ಹರಮಾರಿಗಳು. ಬಿಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಎಂಎಫ್‌ಸಿ ಎನ್ನುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣುಜೀವಿ ಇಂಧನ ಘಟಕವೆಂಬ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಆವಿಷ್ಕರಿಸಿದರು.

ಕೊಳಚೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾಗಳ ಸಂತೆಯೇ ನೆರೆದಿರುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಇವು ಅಲ್ಲಿರುವ ಜೈವಿಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಮಗೆ ಅನುಕೂಲಕರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಮ್ಲಜನಕೀಕರಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಿಣ್ವಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತವೆ. ಆಗ ನಡೆವ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನ್‌ಗಳು ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಅವು ಮತ್ತೆ ಆಮ್ಲಜನಕದೊಂದಿಗೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಂಎಫ್‌ಸಿಯು ಆ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನ್‌ನ್ನು ಆಮ್ಲಜನಕದೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯಲು ಬಿಡದೆ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಎಂಎಫ್‌ಸಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟದೊಂದು ಡಬ್ಬಿಯಿದೆ. ಅದರೊಳಗೆ ಕ್ಯಾಥೋಡ್ ನಳಿಕೆಯಿದೆ. ಅದರ ಸುತ್ತ ಎಂಟು ಅನೋಡ್ ನಳಿಕೆಗಳಿವೆ. ಕೊಳಚೆ ನೀರು ಹರಿದುಬಂದು ಎಂಎಫ್‌ಸಿ ಹಾಯ್ಡ್ರಾಗ್ ಸುತ್ತ ಇರುವ ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾಗಳು ಕಿಣ್ವ ಉತ್ಪಾದಿಸತೊಡಗುತ್ತವೆ. ರಾಸಾಯನಿಕ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆದಂತೆ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನ್-ಪ್ರೋಟಾನ್‌ಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗತೊಡಗುತ್ತವೆ.

ಎಂಎಫ್‌ಸಿಯು ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನ್‌ಗೆ ಆಮ್ಲಜನಕ ಸಿಗದಂತೆ ಮಾಡಿ ಅನೋಡ್‌ಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರೋಟಾನ್‌ಗಳು ಉಳಿದ ಕೊಳಚೆಯೊಂದಿಗೆ ಕ್ಯಾಥೋಡ್‌ಗೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಈ ವರ್ಗಾವಣೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಜನಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಕ್ರಿಯೆ-ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಎಂಎಫ್‌ಸಿಯು ಕೊಳಚೆ ನೀರನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೊಳಚೆ ನೀರನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಲು ಅಪಾರ ವಿದ್ಯುತ್ ಬೇಕು. ಈ ಯಂತ್ರದಿಂದ ಕೊಳಚೆ ನೀರು ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆ ಎರಡೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಓಹೋಯ್ ಮಾರಾಯರೆ, ಎಂಎಫ್‌ಸಿ ಖರೀದಿಸಲು ಹೊರಟಿರೋ ಹೇಗೆ? ಅಮೇರಿಕಾದವರು ಅದನ್ನು ಈಗಲೇ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ! ಮೆಸಾಚ್ಯುಸೆಟ್ಸ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಡೆರಿಕ್ ಲವ್ಲಿಯವರು ಈ ತಂತ್ರವನ್ನೂ ಹಸುಳೆ. ಈಗಷ್ಟೇ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ನಮ್ಮ ಯೋಚನೆಯಂತೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಶಿಸ್ತಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಅಂತ ನಂಬುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಅಡ್ಡಗಾಲು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಏನೇ ಇರಲಿ, ಇಂತಹದೊಂದು ಯಂತ್ರದ ಹುಟ್ಟು ಆಗಿದೆ. ಕೊಳಚೆನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ಜೈವಿಕ ಆಹಾರಗಳನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸುವ ರಾಸಾಯನಿಕ ತಂತ್ರದ ಆವಿಷ್ಕಾರವೂ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕೊಳಚೆಯಲ್ಲಿರುವ ಲೆಡ್, ಪಾದರಸ, ಫಾಸ್ಫೇಟ್, ವಿಕಿರಣ ವಸ್ತುಗಳಂತಹ ಅಜೈವಿಕಗಳನ್ನೇನು ಮಾಡುವುದು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅಜೈವಿಕಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಯಂತ್ರ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಆಗುವುದು ಯಾವಾಗ? ಈ ಯಂತ್ರದ ಜನಕ ಬ್ರೂನ್ ಲೋಗಾನ್ ಸದ್ಯ ಎಂಎಫ್‌ಸಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ನಿಖರವಾಗುವಂತೆ ಮೌಲ್ಯವರ್ಧನೆಯ ಪ್ರಯೋಗ

ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಜನರಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಕೊಳಚೆಯಿಂದ ೫೦ ಕಿಲೋವ್ಯಾಟ್ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಬೇರೆ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಇವರ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಕೊಲ್ಕೊತ್ತಾದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಇಡೀ ಗಂಗಾನದಿಯನ್ನೇ ಉದಾರವಾಗಿ ನೀಡಲು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದಾರಂತೆ. ಕೊಲ್ಕೊತ್ತಾದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಸಾಧಿಸಿ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾದ ನಂತರ ಈಗ ಮತ್ತೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಕೊರತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ ಹಾಗೂ ಮಾಲಿನ್ಯದ ಪ್ರಮಾಣ ಹತ್ತುಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿದೆ ಎಂದು ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಬೊಬ್ಬಿಡುತ್ತಿರುವುದೇ ಈ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಂತೆ.

ಮಾಹಿತಿ ಮೂಲ : ನ್ಯೂಸ್‌ಸೆಂಟ್ರಲ್

***

ವಿದೇಶದ್ದಾದರೆ ರುಚಿ ಹೆಚ್ಚು

ನೀವು ಕೊಳ್ಳಲು ಹೊರಟ ಸೇಬು ಯಾವ ಊರಿನದಂದು ಕೇಳುತ್ತೀರಾ? ಯಾವಾಗ ತಂದಿದ್ದೆಂದು ಕೇಳುತ್ತೀರಾ? ಹಣ್ಣಿನ ಬಣ್ಣ, ಹೊಳಪು ನೋಡುತ್ತೀರಾ? ಬೆಳೆ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತೀರಾ?

ಹಣ್ಣು ಕೊಳ್ಳಲು ಹೋದಾಗ ಇದೆಲ್ಲಾ ಮಾಮೂಲು ಅಲ್ಲವೆ? ಕಾಶ್ಮೀರ, ಹಿಮಾಚಲಪ್ರದೇಶ ಅಥವಾ ನ್ಯೂಜಿಲೆಂಡ್, ವಾಷಿಂಗ್ಟನ್.... ವಿದೇಶಿ ಸೇಬು ಎಷ್ಟು ದಿನ ಇಟ್ಟರೂ ಕೆಡದು. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸೇಬು ಪಟ್ಟಿ ಪಟ್ಟಿ, ಅರಿಸಿನ ಕೆಂಪು ಏನೆಲ್ಲಾ ಮಿಶ್ರ ಬಣ್ಣ, ವಿದೇಶದ್ದು ಅಪ್ಪಟ ಗುಲಾಬಿ, ಅಪ್ಪಟ ಕೆಂಪು, ಅಪ್ಪಟ ಅರಿಸಿನ, ಬೆಲೆಯಲ್ಲೂ ಅದೇ ವೈರುಧ್ಯ.

ಏನೀಗ ಸೇಬು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆ? ಬೇಡವೆ? ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ತಿಂದರೆ ತಪ್ಪೇನು? ಯಾರೂ ಸೇಬು ತಿನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲವೆ?

ಅಪ್ಪಟ ಸೇಬು, ವಿದೇಶಿ ಸೇಬುಗಳು ಎಷ್ಟು ದೂರದಿಂದ ಬಂದಿವೆ ಗೊತ್ತೆ. ಪಕ್ಕದ ದೇಶದಿಂದ! ದೂರದ ದೇಶದಿಂದ!! ಅಥವಾ ಬೇರೆಯದೇ ಖಂಡದಿಂದ!!! ಅಲ್ಲಿಯ ನೆಲದ, ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ, ಅಲ್ಲಿನ ಜನರ ದೇಹಕ್ಕೆ ಹಿಡಿಸುವ ಹಣ್ಣುಗಳು ಅವು.

ನಮ್ಮ ನೆಲಕ್ಕೆ, ನಮ್ಮ ಅಂಗಡಿಯ ಮುಂಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ, ನಮ್ಮ ಮನೆ ಅಡುಗೆಮನೆಯ ಕಟ್ಟೆ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿ ಬಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದು ಏಕೆ? ಯಾರಿಗಾಗಿ?

ಅಬ್ಬಾ ವಿಮಾನದ ಮೇಲೇರಿ ಬಂತೆ, ಸಮುದ್ರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಂತೆ ಅಥವಾ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ನಗರಗಳನ್ನು ಮಹಾನಗರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಬಂತೆ.

ಅರೆ ಹೇಗಾದರೂ ಬರಲಿ. ಒಟ್ಟು ಬರಲಿ, ನಮ್ಮ ಅಡುಗೆಮನೆಯಲ್ಲಿರಲಿ. ವಾಷಿಂಗ್ಟನ್‌ನಿಂದಲೇ ಬಂದಿರಬಹುದು, ಏನೀಗ?

ಅಂದರೆ ೧೨,೦೪೫ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿ ಬಂದಿದ್ದು. ನೂರಾರು ಲೀಟರ್ ಪೆಟ್ರೋಲ್ ಉರಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದು. ೨,೬೯೫ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಇಂಗಾಲದ ಡೈ ಆಕ್ಸೈಡ್ ಹೊರಹಾಕಿ ಬಂದಿದ್ದು. ೭೨೬ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಇಂಗಾಲ ಖರ್ಚುಮಾಡಿ ಬಂದಿದ್ದು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಕೊಯ್ಲು, ಪ್ಯಾಕೇಜ್ ಮಾಡಿದ್ದು, ಹಾಳಾಗದಂತೆ ರಾಸಾಯನಿಕ ಸೇರಿಸಿದ್ದು.

ಹಾಗಾದರೆ ಕಾಶ್ಮೀರದ್ದು ಆದೀತು. ಕಾಶ್ಮೀರದ್ದಕ್ಕೆ ಇದರ ಅರ್ಥ ಖರ್ಚು. ಹಾಗಂತ ಅದರೆದುರು ಇದು ನಿಂತೀತು ಹೇಗೆ? ಗುಣಮಟ್ಟ ಪುಸ್ತಕ... ತಾಳಿಕೆ ಬಾಳಿಕೆ ಪುಸ್ತಕ... ವಿದೇಶ ವಂಡರ್‌ಫುಲ್, ವಿದೇಶೀಯರು ಬ್ಯೂಟಿಫುಲ್, ವಿದೇಶದ ಸೇಬು ಮಾರ್ವೆಲೆಸ್. ತರಕಾರಿಗಳು, ಹಣ್ಣುಗಳು, ತಿನಿಸುಗಳು ಅದ್ಭುತ...ಅತ್ಯದ್ಭುತ...ಅನದ್ಭುತ...

ಪೈಪೋಟಿ ಮಾಡಿದರೆ ಸೋಲು ಖಂಡಿತ. ನಮಗೆ ಆ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೃಷಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿರ್ವಹಣೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವುದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ತಿನ್ನುವುದು.....!?

ಇದೆಲ್ಲಾ ಜಾಗತೀಕರಣ ಕಣಿ, ಉದಾರೀಕರಣ ಕಣಿ, ಇವರೊಂದಿಗೆ ಪೈಪೋಟಿ ಮಾಡಬೇಕಿ.

ನಾವೆಲ್ಲಾ ವಿದೇಶಿ ಸೇಬು ನೋಡಿದ್ದೇ ಈಗ. ನಮಗೇನು ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಆಗದೆಯಾ? ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ ತಿನ್ನಬೇಕು, ತಪ್ಪೇನಿದೆ?

ತಿಂದರೆ ತಪ್ಪೇನಿಲ್ಲ ಕಣಿ. ಅಲ್ಲಿ ಸೇಬು ಬೆಳೆಯುವವರು ರೈತರು. ಇಲ್ಲಿ ಸೀಬೆ ಬೆಳೆಯುವವರೂ ರೈತರು. ಸೇಬು ಒಂದಕ್ಕೆ ೧೦ ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಸೀಬೆ ಒಂದಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ರೂಪಾಯಿ. ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶದಲ್ಲಿ, ಖನಿಜಾಂಶದಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೈಪೋಟಿ. ಸೀಬೆ ನಮ್ಮ ನೆಲದ್ದು. ನಮ್ಮ ವಾಯುಗುಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತಹದು. ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹಿಡಿಸುವಂತಹದ್ದು.

ಸೇಬು ರುಚಿ ಸೀಬೆಗೆಲ್ಲಿ ಮಾರಾಯೆ?

ಹೌದು ಕಣಿ. ನಮ್ಮ ರೈತರಿಗೆ ಸೀಬೆ ಬೆಳೆಯೋದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಹೇಳೋಣ. ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಯೋದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಹೇಳೋಣ. ಭತ್ತ, ರಾಗಿ, ಜೋಳ ಬೆಳೆಯೋದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಹೇಳೋಣ. ಅವೂ ಅಲ್ಲದನ್ನೇ ತಿನ್ನಲಿ. ಅವೂ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ರುಚಿ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ತಿನ್ನೋಕಾಗೋಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ರೈತರಿಗೆ ಈಗಾಗ್ಗೆ ಬೆಂಕಿಬಿಸಿ, ನೆರೆಹಾವಳಿ, ಬರದ ಬರೆ ತಗುಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡೋಣ ಅಂದ್ರೂ ಆಗ್ತಾಯಿಲ್ಲ. ಜಾಗ ಯಾಕೆ ಪಾಳು ಬಿಡೋದು ಅಂತಾ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಕಟ್ಟಲಿಕ್ಕೆ, ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜು ಕಟ್ಟಲಿಕ್ಕೆ, ವಸತಿ ಸಮುಚ್ಚಯ ನಿರ್ಮಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡ್ತಾ ಇದಾರೆ. ಝಣಝಣ ಹಣ ಎಣಿಸ್ತಾ ಇದಾರೆ. ಮುಂದೆಲ್ಲಾ ವಿದೇಶಿ ರುಚಿನೇ ಉಣ್ಣೋಣು ಬಿಡ್ತಿ.

ಹೌದ್ರಿ. ರೈತರ ಭೂಮಿ ನುಂಗಿ ನುಂಗಿ ನಮ್ಮ ನಗರಗಳೆಲ್ಲಾ ಮಹಾನಗರಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ. ಪಟ್ಟಣಗಳೆಲ್ಲಾ ನಗರಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳು ಪೇಟೆಗಳಾಗಿವೆ. ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಬೇಕಿ, ಗುಮಾಸ್ತರಾಗಬೇಕಿ. ಈ ರೈತಾಪಿ ಬದುಕು ಭಾಳ ಕಷ್ಟ ಕಣಿ..... ವಿದೇಶಿ ಆಹಾರ, ವಿದೇಶಿ ವಸ್ತುಗಳು, ವಿದೇಶಿ ಉಪಕರಣ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿದೇಶದ್ದೇ ಬರತೊಡಗಿದರೆ, ನಮ್ಮೊಂದು ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯೋ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಕಟ್ಟಾ ಇದ್ರೆ ಆಗೋದು ಅದೇ ಕಣಿ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ತರಕ್ಕೆ ಆಗೋ ಖರ್ಚು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ, ಹೆಚ್ಚಾಗೋ ಹಸುರುಮನೆ ಅನಿಲ ಅಂದ್ರೆ ಇಂಗಾಲದ ಡೈ ಆಕ್ಸೈಡ್ ಖರ್ಚು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ. ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆ, ತಲಾ ಆದಾಯ ಕುಸಿತ, ತಿರುಗಿ ಬಡತನ ಇವೆಲ್ಲಾ ಅವುಗಳ ಸಂಗಡಾನೇ ಬರ್ತಾವಿ.

ಹಂಗಂತೀರೇನು? ನಾನೊಂದು ಸೇಬು ತಿಂದ್ರೆ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳಿಗಿಂತ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮಾನೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತೇನು? ಹಂಗಾರೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿಯಂತ್ರಿಸೋದು ಹ್ಯಾಂಗೆ ಅಂತಾ? ಅವರ ಪೈಪೋಟಿ ಎದುರಿಸೋಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ರೈತರಿಗೆ ಆಗಲ್ಲ?

ಖಂಡಿತಾ ಆಗತ್ತೆ. ನಾವು ವಿದೇಶಿ ಆಹಾರಗಳನ್ನು ತಿನ್ನೋದನ್ನು ಬಿಡೋದು ಮೊದಲ ಕೆಲಸ. ನಮ್ಮ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ವಿವಿಧ ಕಡೆ ಬೆಳೆಯೋ ಆಹಾರಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಕಡೆ ಸಿಗೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡೋದು, ಅದನ್ನೇ ಕೊಳ್ಳೋದು ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸ.

ನಾವು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದ್ರೆ ಸರ್ಕಾರವೂ ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ಸೇರತ್ತೆ. ವಿದೇಶದಿಂದ ಬರೋ ಆಹಾರಪದಾರ್ಥಗಳ ತೆರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸ್ತದೆ. ನಿಯಂತ್ರಣ ಹೇರ್ದದೆ. ಆಗ ನಮ್ಮ ಆಹಾರಪದಾರ್ಥಗಳು ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಪೈಪೋಟಿ ಮಾಡೋದು ತಪ್ಪುತ್ತದೆ.

ಸ್ವದೇಶಿ ಬೇಕೋ ವಿದೇಶಿ ಬೇಕೋ ಆಯ್ಕೆ ನಿಮ್ಮದೇ. ಬರೀ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳನ್ನೇ ಹಾಕಿ, ಕೀಟಗಳು ಬರದಂತೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಕೀಟನಾಶಕಗಳನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸಿ, ಕಲರ್ ಫೇಡ್ ಆಗಬಾರದು ಅಂತಾ ಅದಕ್ಕೂ ರಾಸಾಯನಿಕ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದು, ಬೇಗ ಹಣ್ಣು ಆಗಬಾರದು ಅಂತ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ದುತ್ತಾರೆ. ಅಂತ ಸೇಬುವಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆಂಥಾ ಪೌಷ್ಟಿಕತೆ. ಇನ್ನೆಂಥಾ ರುಚಿ...

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ: ಪೂರ್ಣಿಮ ಕಂದಿ

***

ದೇಶಿ ಅಕ್ಕಿಗೆ ಒಲವು : ಜಪಾನ್

ಭಾರತ ಹಾಗೂ ಚೀನಾ ದೇಶಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ನಿಯಾತ ಮಾಡಬಲ್ಲವು. ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಜಪಾನಿನಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿಗಳ ಬೆಲೆ ವಿಪರೀತ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಆಗ ಜಪಾನ್ ಸರ್ಕಾರ ಚೀನಾದಿಂದ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು. ಆಮದಾದ ತರಕಾರಿಗಳ ಬೆಲೆ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆಯಿತ್ತು. ಜಪಾನ್ ರೈತರು ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡ ತಂದರು. ಆಗ ಜಪಾನ್ ಸರ್ಕಾರ ಆಮದು ತರಕಾರಿಗಳ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆ ಹಾಕಿತು. ಇದರಿಂದ ಚೀನಾದ ತರಕಾರಿಗಳ ಬೆಲೆ ಜಪಾನ್‌ಗಿಂತ ದುಪ್ಪಟ್ಟಾಯಿತು.

ಇದೇ ರೀತಿ ಮೆಕ್ಸಿಕೋದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮೇಲೆ ಸುಂಕ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದಾಗ ಮೆಕ್ಸಿಕೋ ವಿಶ್ವ ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಂಘಟನೆಗೆ ದೂರು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಜಪಾನ್ ಸರ್ಕಾರ ಬಗ್ಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಸರ್ಕಾರ ತೆರಿಗೆ ಇಳಿಸಲು ಒಪ್ಪದೇ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಜನರ ಪರವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು. ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರ ತುಂಬಾ ಸ್ವಾರ್ಥಿ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಜಪಾನಿನ ಜನ ತಮ್ಮ ನೆಲದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ. ಗುಣಮಟ್ಟ ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಮ್ಮೆ ಜಪಾನಿನಲ್ಲಿ ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಿಸಿಲು ಬರದೆ ತಂಪಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಜಪಾನಿಕ ತಳಿಯ ಭತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಜಪಾನ್ ಸರ್ಕಾರ ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್‌ನಿಂದ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು.

ಆದರೆ ಜಪಾನಿನ ಜನ ಆ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡಲಿಲ್ಲ. ಜಪಾನಿಕ ತಳಿಯು ವಿಶೇಷ ಗುಣವುಳ್ಳದ್ದು. ತುಂಬಾ ಸಿಹಿ. ಸಣ್ಣ ಕಾಳು ಬೇಯಿಸಿದಾಗ ಅಂಟುಅಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. (ಅನ್ನ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ) ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಪರಿಮಳ ಹೊಂದಿದೆ.

ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕೇಳುವವರೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸರ್ಕಾರ ೧೦ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂಗೆ ಒಂದು ಯನ್ (೪೦ ಪೈಸೆ)ನಂತೆ ನೀಡತೊಡಗಿತು. ಜಪಾನಿಕಾದ ಬೆಲೆ ೫೦೦೦ ಯನ್ (೨೦೦೦ ರೂಪಾಯಿ) ಆಗಿತ್ತು.

ಇದರಿಂದ ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್‌ಗೆ ತುಂಬಾ ಅವಮಾನವಾಯಿತು. ನನ್ನ ತಂದೆ ಸಣ್ಣ ಅಂಗಡಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್ ಅಕ್ಕಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯಾದರೂ ಕೊಳ್ಳುವವರು ಇಲ್ಲದೆ ತಂದಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು.

ಜಪಾನಿನವರು ತಮ್ಮ ದೇಶದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಮೊದಲ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವಿದೇಶದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆ-ಗುಣಮಟ್ಟ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನೂ ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಈಗುಸ : ಇದೊಂದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಹುಲ್ಲುಜಾತಿಯ ಗಿಡ. ಇದರಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಾಸುವ ಚಾಪೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಬ್ಯಾಕ್ಟೆರಿಯಾಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಈಚೆಲು ರೀತಿ ಸಸ್ಯ.

ನೆಗಿ : ಇದೊಂದು ಮೂಲಂಗಿ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಗೆಣಸಿನ ರುಚಿಯಿರುವ ಗೆಡ್ಡೆ. ಇದನ್ನು ತರಕಾರಿಯಂತೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಎರಡೂ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಜಪಾನ್ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿದೆ: ಕಾರಣ ಚೀನಾದಲ್ಲಿ ಇದು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಜಪಾನ್‌ನಲ್ಲಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿದೆ. ಜಪಾನ್ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಚೀನಾ ಈ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡತೊಡಗಿತು. ಜಪಾನಿನ ರೈತರು ದಿಕ್ಕಿಟ್ಟರು. ಬೀದಿಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ನಡೆಸಿದರು. ಈಗ ಜಪಾನ್ ಈ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಚೀನಾದ ಈ ಬೆಳೆಗಳ ಬೆಲೆ ಜಪಾನಿನದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.

ಜಪಾನಿನ ಆರ್ಥಿಕತೆ ದಿನೇ ದಿನೇ ಕುಸಿಯುತ್ತಿದೆ. ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ (ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೩೦,೦೦೦) ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಬದುಕು ಹಾಳಾಗಿದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಜಪಾನಿನ ಯುವಕರು ಕ್ರೂರಿಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನೇ ಕೊಲೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಂಗಸರು ವ್ಯಾನಿಟಿ ಬ್ಯಾಗ್‌ಗೋಸ್ಕರ ದೇಹ ಮಾರುವುದಕ್ಕೂ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಾರೆ ನೈತಿಕತೆ ಪೂರ್ತಿ ಹದಗೆಟ್ಟಿದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಡತನವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಂತೋಷವೂ ಇಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವೇನೋ? ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೇ ಗುರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಭಾರತವೂ ೨೦೨೦ರಲ್ಲಿ ಇದೇ ಹಂತ ತಲುಪಬಹುದೇನೋ?

ಇಲ್ಲಿನ ಅತ್ಯಂತ ಬಡಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ದುಃಖದಿಂದ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲಾ ಜಪಾನಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತ ಚುರುಕಾಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇದ್ದರು. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿಯು ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ತಕ್ಷಣ ಸಿಗುತ್ತದೆ. (ಆದರೆ ಈ ಮಾಹಿತಿ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ). ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದರೆ ಭಾರತದ ಹಳ್ಳಿಗಳೇ ಮುಂದುವರೆದಿವೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಮಾಹಿತಿ: ಹಿರೋಶಿ ಬಿಂಗೊ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಟೋಕಿಯೋ, ಕೋಶಿಗಾಯ

***

ಬಿದಿರು ಹೂ ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ

ಉತ್ತರಪೂರ್ವ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಆಗಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಕ್ಷಾಮ. ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಈ ಕ್ಷಾಮದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಬಹುಮುಖ್ಯ. ಜಪಾನ್, ಮಯನ್ಮಾರ್‌ಗಳಂತಹ ಪೂರ್ವದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ಷಾಮ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ದಕ್ಷಿಣಾ ಆಫ್ರಿಕಾ ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ಅರುಣಾಚಲಪ್ರದೇಶ, ಮಿಜೋರಾಂಗಳಲ್ಲೂ ಇದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಕ್ಷಾಮವೊಂದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ವಿಷಯ. ಮಿಜೋ ಬೆಟ್ಟಗಳ ತುಂಬಾ ಕೇವಲ ಬಿದಿರೇ ತುಂಬಿದೆ. ಕೇವಲ ಎರಡು ಪ್ರಭೇದಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಒಂದು ಪ್ರಭೇದವು ೩೦ ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಹೂಬಿಟ್ಟು ಬೀಜವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ೫೦ ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಹೂ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಬಿದಿರು ಹೂ ಬಿಟ್ಟಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್‌ಗಟ್ಟಲೆ ಬಿದಿರು ಬೀಜ ಉದುರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಇಲಿಗಳು. ಆಹಾರ ಹೆಚ್ಚು ಸಿಕ್ಕಂತೆ ಇಲಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ವಿಪರೀತ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ಇಲಿಗಳು ಮುಂದೆ ಕೃಷಿಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ದಾಳಿಯಿಡುತ್ತವೆ. ಭತ್ತ, ಜೋಳ ಹೀಗೆ ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸರ್ವಭಕ್ಷಕರಾಗಿ ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಮಿಜೋಜನರ ಬದುಕು ಸಂಪೂರ್ಣ

ವಿನಾಶ. ಇಲಿಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲಾಗದೆ ತಾವೇ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸ್ಥಿತಿ. ಇಲಿಗಳಿಂದ ಬರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುವ ಸಂಭವ.

ಇದು ಇಂದಿನ ಕ್ಷಾಮವಲ್ಲ. ತಲೆತಲಾಂತರಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವುದು. ಅವರು ಮುಂದೆ ಯಾವಾಗ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಉಹೇ ಮಾಡಬಲ್ಲರು. ಹೀಗೆ ಇಸವಿ ೨೦೦೭ರಲ್ಲಿಯೂ ಇಲಿ-ಕ್ಷಾಮ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲೇ ಮಿಜೋ ಸರ್ಕಾರ ತನ್ನ ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಹಾರ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸತೊಡಗಿತ್ತು. ಬಿದಿರಿನ ಹೂಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಯುದ್ಧದೋಷಾದಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿತು. ಇಲಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಳ ತಡೆಯಲು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಇಲಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡತೊಡಗಿತು. ಒಂದು ಇಲಿಯ ಬಾಲಕ್ಕೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಭತ್ಯೆ ಎಂದು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿತು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಎಂಟು ಸಾವಿರ ಇಲಿಗಳು ನಾಮಾವಶೇಷವಾದವು. ಇಲಿಗಳ ನಿರ್ನಾಮಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿನ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯು ದೆಹಲಿ ಹಾಗೂ ಹೈದರಾಬಾದ್‌ಗಳಿಂದ ತಜ್ಞರನ್ನು ಕರೆಸಿದರು. ಉತ್ತರಪೂರ್ವ ಬೆಟ್ಟಗಳ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ, ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದಲೂ ತಜ್ಞರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿತು.

ಸರ್ಕಾರವು ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿ ಎರಡು ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡವು. ಒಂದು ಇಲಿಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ. ಎರಡು ಸೂಕ್ತಪ್ರಮಾಣದ ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳ ಸಂಗ್ರಹ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಇಲಿಗಳಿಂದ ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳು ಲೂಟಿಯಾದರೂ ಅಗತ್ಯ ಬಿದ್ದವರಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಾಗಾರದಿಂದ ಹಂಚಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ಈ ನಿರ್ಧಾರವು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೇ ಮೊದಲ ಪೂರ್ವತಯಾರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೆಂದು ಸುದ್ದಿಯಾಯಿತು. ಕಾರಣ ೧೯೫೯ರಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿ ಕ್ಷಾಮ ಬಂದಾಗ ಸರ್ಕಾರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಸಹಾಯಕತೆಯಿಂದ ಕೈಚೆಲ್ಲಿತ್ತು.

ಗೆಜ್ಜೆಟಿಯರ್‌ನಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ; ಇಲಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ವಿಪರೀತ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಈಗಿನ್ನೂ ಬಿದಿರು ಹೂ ಬಿಡುತ್ತಿದೆ. ಬೀಜಗಳಲ್ಲಾ ತಿಂದ ಇಲಿಗಳು ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗೆ ದಾಳಿ ಮಾಡದೇ ಇರದು. ಹೀಗಾಗಿ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಕನಿಷ್ಠ ೧೫ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಅಗತ್ಯ ಕೇವಲ ಮಿಜೋ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಬೇಕು. ಆಗ ಮಿಜೋರಾಂ ಅಸ್ಸಾಂನ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು. ಅಂದಿನ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಬಿಮೋಲಪ್ರಸಾದ್ ಚಾಲಿಹ ಈ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಇದು ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ; ಕ್ಷಾಮವನ್ನು ಉಹಿಸಲಾಗದು. ಅದರಲ್ಲೂ ಬಿದಿರು ಹೂ ಬಿಡುವುದಕ್ಕೂ, ಇಲಿಗಳು ಹೆಚ್ಚುವುದಕ್ಕೂ, ಕ್ಷಾಮ ಬರುವುದಕ್ಕೂ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲಾ ವನವಾಸಿಗಳ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ಎಂದು ಸರ್ಕಾರವು ತಳ್ಳಿಹಾಕಿತು.

ಅಸ್ಸಾಂ ಸರ್ಕಾರವು ತನ್ನ ಸಮಾಜ ಹಾಗೂ ಪರಿಸರವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲೂ ವನವಾಸಿಗಳ ನಂಬಿಕೆ ಹಾಗೂ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಫಲವಾಗಿತ್ತು.

ಮಿಜೋ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಭಾರತದ ಜೊತೆ ಸೇರಲು ಸಿದ್ಧರಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಅವರನ್ನು ಭಾರತ ತನ್ನವರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಆರೋಪ ಅವರದು. ತಮಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಕೊಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಶರತ್ತನ್ನು ವಿಧಿಸಿಯೇ ಅದು ಭಾರತದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿತ್ತು. ಈಗ ಅಸ್ಸಾಂ ಸರ್ಕಾರದ ಈ ನಿರ್ಧಾರ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಅಪಘಾತ ನೀಡಿತ್ತು.

ಮಿಜೋ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಉಹಿಸಿದಂತೆ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ನಡೆದುಹೋಯಿತು. ಬಿದಿರಿನ ಹೂ, ಬಿದಿರು ಅಕ್ಕಿ, ಇಲಿಗಳ ಸಂಖ್ಯಾಸ್ಫೋಟ, ಹೊಲಗಳಿಗೆ ದಾಳಿ, ಸಂಗ್ರಹಾಗಾರಗಳ ಧ್ವಂಸ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಕ್ಷಾಮ ಇದೆಲ್ಲಾ ಸರ್ಕಾರ ನೋಡ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ

ಸಿನಿಮೀಯವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಆಹಾರದ ಅಭಾವದಿಂದ ಜನರು ಸಾಯತೊಡಗಿದರು. ಸರ್ಕಾರ ಎಚ್ಚೆತ್ತು ಪರಿಹಾರಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ವೇಳೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಮುಗಿದುಹೋಗಿತ್ತು.

ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಮಿಜೋ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ರಸ್ತೆಗಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇರುವ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಜೀಪುಗಳು ಮಾತ್ರ ಓಡಾಡಬಲ್ಲವಾಗಿದ್ದವು. ಹೀಗಾಗಿ ಮಿಜೋ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರಗಳು ತಲುಪಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಆಗಲೇ ಮಿಜೋ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ಷಾಮ ವೇದಿಕೆ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಗುಮಾಸ್ತನಾಗಿದ್ದ ಲಾಲ್‌ಡೆಂಗ್ ಎಂಬುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ವೇದಿಕೆಯ ಮುಂದಾಳತ್ವ ವಹಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ಇಡೀ ಅನಾಹುತದ ಪರಿಹಾರಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಂಡನು.

ಮಿಜೋಗಳು ಸಾಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ನೋಡದಂತಿದ್ದ ಅಸ್ಸಾಂ ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲೆ ಅವರೆಲ್ಲಾ ಆಕ್ರೋಶಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಭಾರತದ ನಿಲುವು, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಇವೆಲ್ಲಾ ಮಿಜೋಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ರೊಚ್ಚಿಗೆಬ್ಬಿಸಿತು. ಮುಂದೆ ಅದೇ ಮಿಜೋ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿ ಬದಲಾಯಿತು. ೧೯೬೫ರಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿತು.

ನಾವು ಭಾರತದೇಶವನ್ನು ನಮ್ಮದೆಂದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಭಾರತವೂ ಸಹ ನಮ್ಮನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ನಮಗಿದು ನಮ್ಮ ದೇಶವೆಂದು ಅನ್ನಿಸದು. ದೇಶದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ವಿನಾಶಕಾರಿಯಾಗಿರಲು ನಾವು ಸಿದ್ಧರಿಲ್ಲ. ಮಿಜೋರಾಂನ್ನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಆಳಬಲ್ಲ ಪ್ರತ್ಯೇಕರಾಜ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ ನಮಗೆ ಉಸಿರಾಡಲು, ನಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಮ್ಮದೇ ವಿದೇಶಿ ನೀತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಪತ್ರ ಬರೆಯಿತು. ೧೯೬೬ ಮಾರ್ಚ್ ಒಂದರಂದು ತಾನು ಭಾರತದಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಇದು ೧೯೬೬ರವರೆಗೆ ಮುಂದುವರೆಯಿತು. ಅನೇಕ ಹಿಂಸಾಚಾರಗಳು ನಡೆದವು. ದೌರ್ಜನ್ಯ ತಾಂಡವವಾಡಿತು. ಅಂತೂ ಮಿಜೋ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವೇದಿಕೆ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಹೀಗೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಬಂದ ಕ್ಷಾಮವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಿತು.

ಬ್ರಿಟಿಷರು ಮೊದಲೇ ಗುರುತಿಸಿದ್ದರೆ?

ಈ ಪಾರಿಸರಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಕುಕಿ ಲುಶಾಯ್ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ಹಿಂಸೆ ಹಾಗೂ ರಕ್ತಪಾತದ ನಂತರ ಯುದ್ಧ ನಡೆದು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಮಿಜೋಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ಆಳಲು ತೊಡಗಿದರು. ೧೮೬೯ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ; ಈ ಸಾರಿಯ ಕ್ಷಾಮದಿಂದ ಮಿಜೋಗಳು ಆಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ೧೮೮೧ರಲ್ಲಿ ೧೫,೦೦೦ ಮಿಜೋಗಳು ಸತ್ತಿರುವ ಅಂಕಿಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ದಾಖಲಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಆಳ್ವಿಕೆಗೊಳಪಡದೇ ದೂರವಿದ್ದ ಮಿಜೋಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಶರಣಾದರು. ಮಿಜೋಗಳು ತಾವು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಆನೆದಂತಗಳು, ಆಭರಣಗಳು ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲವನ್ನು ಕೇವಲ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮಾರಿದರು. ತಮ್ಮ ಬಂದೂಕುಗಳು ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಯುದ್ಧೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಸಹ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಡವಿಟ್ಟರು. ಮುಂದೆ ಫ್ಲೇಗ್ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಪೀಡೆಗಳ ಹಾವಳಿಯಿಂದಲೂ ಸಾಯತೊಡಗಿದರು. ಇಡೀ ರಾಜ್ಯವೇ ನಿರ್ಮಾನುಷ್ಠ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಉಪ್ಪು, ತಂಬಾಕು ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ವ್ಯಾಪಾರವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಮಿಜೋರಾಂ ಅನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಅಗಾಧ ಪ್ರಮಾಣದ ಕಾಡುನಾಶದೊಂದಿಗೆ ವಿದೇಶಿ ಚಹಾ ತೋಟಗಳು ತಲೆ ಎತ್ತಿದವು. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಮಿಜೋಗುಡ್ಡಗಳು ಬಿದಿರು ಹೂ ಬಿಟ್ಟು ಬೀಜ ಸುರಿಸಿ ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದವು. ಸತ್ತ ಬಿದಿರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿ ಸುಡಲಾಯಿತು. ಬೋಳುಗುಡ್ಡ-ಫಲವತ್ತಾದ ನೆಲ. ಚಹಾತೋಟಗಳ

ಆಕ್ರಮಣ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರಣಾಗತರಾಗಿದ್ದರು. ಅನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಅವರೇನು ಹೇಳಿದರೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ೧೯೧೧-೧೨ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕ್ಷಾಮ ಬಂತು.

ಮೊದಲೇ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಮಿಷನರಿಗಳು ಮಿಜೋರಾಂಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ವಿದೇಶಿಗರ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಜೋಗಳು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಉಳಿದರು. ಯುರೋಪಿನ ಚಹಾ ಪ್ಲಾಂಟರ್‌ಗಳು ಕ್ಷಾಮದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಂತರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಚಹಾ ತೋಟಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಸ್ತರಿಸಿದರು.

ಪ್ರತಿ ಕ್ಷಾಮವು ಮಿಜೋಗಳ ಸರ್ವನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದರೆ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಮಿಷನರಿಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬಿದಿರು ಸತ್ತ ನೆಲವೆಲ್ಲಾ ಚಹಾತೋಟಗಳು. ಮಿಷನರಿಗಳ ಆಶ್ರಯ ತಾಣಗಳೂ ಆಗುತ್ತಿದ್ದವು. [ಆಧಾರ; ಸುಹಾಸ್ ಚಟರ್ಜಿ. ೧೯೮೫-೯೬ ಇತಿಹಾಸ]. ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಪ್ರತಿ ಸಾರಿಯೂ ಕ್ಷಾಮದ ವೇಳೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಉಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಅವರು ಬಿದಿರಿನೊಂದಿಗೆ ಬದುಕುವವರು. ಅವರಿಗೆ ಬಿದಿರಿನ ಬದುಕು ತಿಳಿಯದ್ದೇನಲ್ಲ. ಅವರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ದಾಖಲಿಸತೊಡಗಿದರು. ಮಿಜೋ ಬಿದಿರಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪ್ರಭೇದಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಮಾವ್ [Melocarma bamboo soidef] ಮತ್ತೊಂದು ಥಿಂಗ್ [Bambusa tulda] ಇವುಗಳಿಗೊಂದು ವಂಶಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಕ್ರವಿದೆ. ಇವು ಪ್ರತಿ ೩೦ ಹಾಗೂ ೫೦ ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಹೂಬಿಟ್ಟು ಬೀಜ ಸುರಿಸಿ ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಕ್ಷಾಮವನ್ನು ಮಿಜೋಗಳೂ ಟಾಮ್ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮಾವ್ ಪ್ರಭೇದವು ಹೂಬಿಟ್ಟರೆ ಮಾವ್‌ಟಾಮ್. ಥಿಂಗ್ ಪ್ರಭೇದ ಹೂಬಿಟ್ಟರೆ ಥಿಂಗ್‌ಟಾಮ್ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅವರದೇ ಒಂದು ಕ್ಷಾಮದ ಕ್ಯಾಲೆಂಡರನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು ಹಾಗೂ ಮೊದಲೇ ಕ್ಷಾಮ ಎದುರಿಸುವ ಮಾವ್‌ಟಾಮ್: ೧೮೬೧-೬೨ ಥಿಂಗ್ ಟಾಮ್, ೧೮೮೧-೮೨; ೧೯೧೧-೧೨ ; ೧೯೨೯-೩೦; ೧೯೫೯-೬೦; ೧೯೭೭-೭೮ ; ೨೦೦೭-೦೮ ಉಹೆ; ೨೦೧೮-೧೯ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು.

೧೯೧೨ರಲ್ಲಿ ಮಿಜೋ ಬೆಟ್ಟಗಳು, ಚಿನ್‌ಬೆಟ್ಟಗಳು, ಚಿತ್ತಗಾಂಗ್ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಮಾವ್‌ಟಾಮ್ ಬಂತು. ಅಂದಿನ ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿ ಬರೆದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ದಾಖಲಾತಿ ಹೀಗಿದೆ.

ಚಿತ್ತಗಾಂಗ್ ಬೆಟ್ಟವೆಲ್ಲಾ ಬಿದಿರು ಹೂವಿನಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಡಿನ ಇಲಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತು. ನವೆಂಬರ್-ಡಿಸೆಂಬರ್‌ನ ಬೆಳೆಯೆಲ್ಲಾ ಇಲಿಗಳ ದಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಸರ್ವನಾಶವಾಯಿತು. ಲುಶಾಯಿಬೆಟ್ಟದ ಪ್ರಾಂತ್ಯವಂತೂ ಇಲಿಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಭತ್ತ ನೀಡಿದರೂ ಸಾಕಾಗದು ಎನ್ನುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ.

ಕಾಡು ಯಾಮ್ ಹಾಗೂ ಸಾಗೋಪಾಮ್ ಗಡ್ಡೆಗಳೇ ಮಿಜೋಗಳ ಆಹಾರ. ಸಾಗೋಪಾಮ್ ಕೆಲವೇ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಯಾಮ್‌ನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಕಿತ್ತಮೇಲೆ ಚಳಿಗಾಲದವರೆಗೆ ಉಳಿಯದು. ಕೆಲವು ತಿಂಗಳುಗಳ ಕಾಲ ನಮಗಲ್ಲಾ ಕಾತುರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಇಲಿಗಳು ಬೆಳೆಗಳನ್ನೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಏನನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದವು. ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ದಾಳಿ ಇಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಸಿವಿನಿಂದ ಸತ್ತ ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ಮಣ್ಣು ಮಾಡಿದರೆ ಮರುದಿನ ಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಶವವೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅವರು ಮುಂದಿನ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಮಳೆ ಬಂದು ಭೂಮಿ ಹಸುರಾದರೂ ಕೃಷಿ ಮಾಡಲು ಜನರೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದರೂ ಮತ್ತೆ ಇಲಿಗಳು ದಾಳಿ ಮಾಡದು ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯ? ಮತ್ತೆ ಬಿತ್ತಲು ಬೀಜಗಳಲ್ಲಿಂದ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯ? ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದವರು ದುಡಿಯಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ?

ಮಿಜೋಗಳು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಇಲಿ ತಿನ್ನುವವರು. ಹಿಡಿದ ಇಲಿಗಳನ್ನು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು ತಿನ್ನುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಈ ಮಾವ್‌ಟಾಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಇಲಿಗಳು. ಮಿಜೋಗಳೂ ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಇಲಿಬೋನುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ರೈತನೂ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ೫೦೦ ಇಲಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದನು. ಕುಟುಂಬಗಳು ಎಷ್ಟು ತಿನ್ನಲು ಸಾಧ್ಯ. ಕೇವಲ ಅದನ್ನೊಂದೇ ತಿಂದರೆ

ಜೀರ್ಣವಾಗಬೇಕಲ್ಲ. ಅಕ್ಕಿ ಇಲ್ಲದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಇದು ನೀಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಇಲಿಯನ್ನೊಂದೇ ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಇರಲು ಆಗದು ಎನ್ನುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ಕೆಲವರು ಉಳಿದ ಧಾನ್ಯಗಳು-ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಇಲಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತುಂಬಾ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರ ಅವುಗಳ ದಾಳಿಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸಾಗುವಳಿಗಳನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತರುವುದು. ಅದನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಒಣಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಪುಡಿಯನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಹಿಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಅಗಲ ಎಲೆಗೆ ಹಚ್ಚುವುದು. ಅದನ್ನು ಬೇಯಿಸಿದಾಗ ಅದು ಅಂಟುಅಂಟಾದ ಹಲ್ಲಾ ತರಹದ ಆಹಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವರು ಕಾಡುಯಾಮ್ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೊಂದು ಬಳ್ಳಿ. ಮೇಲ್ಭಾಗ ತಿನ್ನಲಾಗದು. ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದನೆಯ ಗಡ್ಡೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆಲೂಗಡ್ಡೆಯ ರುಚಿ. ವಿಪರೀತ ಪ್ರಮಾಣದ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶವಿದೆ. ಈ ಯಾಮ್‌ಗಡ್ಡೆಯು ನೆಲದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದಿರುತ್ತದೆ. ಅತ್ಯಂತ ಆಳವಾದ ಗುಂಡಿ ತೋಡಿ ಇದನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ತೆಗೆಯುವಾಗ ಏನೆಲ್ಲಾ ಅನಾಹುತಗಳಾಗುವುದೂ ಇದೆ. ಗಡ್ಡೆ ಕೀಳುವ ಏಕೈಕ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನ ಯಾವುದೋ ಕ್ರೂರಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾದವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಗಡ್ಡೆ ಕೀಳುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತ ತಾಯಿಮಗುವಿಬ್ಬರು ಒಮ್ಮೆ ಯಾವುದೋ ಕೀಟಗಳ ದಾಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಅದೇ ಗುಂಡಿಯಲ್ಲೇ ಹುಗಿದದ್ದೂ ಇದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಓರ್ವ ಯುವಕ ಗಡ್ಡೆಗಾಗಿ ಗುಂಡಿ ತೆಗೆದು ತೆಗೆದು ತಾನು ಬಂದ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಮುಚ್ಚಿ ಹಾಕಿ ಸೋತುಹೋದದ್ದು. ಹೀಗೆ ಮನಕಲಕುವ ನೂರಾರು ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಯನ್ಮಾರ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವು ಇಲ್ಲಿನ ಆದಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ೧೮,೦೦೦ ಚೀಲ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಸಾಲದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡಿತು.

ಏನಿದು ಇಲಿ-ಬಿದಿರು ಸಂಬಂಧ

ಬಿದಿರು ಹೂಬಿಟ್ಟು ಬೀಜವಾದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಇಲಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಉಹಿಸಲಾಗದಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಏರುವುದು ಹೇಗೆ? ಕೇವಲ ಬಿದಿರು ಬೀಜಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಅದರ ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚುವುದೇ? ಅಥವಾ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅರ್ಥವಾಗದ ಲೆಖ್ಯಾಚಾರವೇ? ಬಿದಿರಿನ ಬೀಜ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಒಂದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಇಲಿಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆಯೇ? ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಬಿದಿರು ತಳಿಯನ್ನು ಇವು ಉಳಿಸುತ್ತವೆಯೇ? ಅಥವಾ ನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಒಮ್ಮೆ ಹೂಬಿಟ್ಟು ಬೀಜ ಉದುರಿಸಿ ಸತ್ತುಹೋದ ಬಿದಿರಿನ ಸಮೂಹ ಮತ್ತೆ ಏಳುವುದು ಹೇಗೆ? ಇಲಿಗಳು ಬೀಜಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಂದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆಯೇ ಅಥವಾ ಬಿದಿರಿನ ಅತಿ ಆಕ್ರಮಣವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು-ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಇಲಿಗಳನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದೇ?

ರೆವರೆಂಡ್ ಲೋರಿಯನ್ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ಮಾನವಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಇಲಿಗಳ ದಾಳಿಯನ್ನು ತಡೆದು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಸವಿ ೧೯೨೪ರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂಸಾವಿರ ಇಲಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದರೂ ಬೆಳೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬಿದಿರಿನ ಬೀಜಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ ೫೦ ಪಿಷ್ಟ, ಶೇಕಡಾ ೧೨ರಷ್ಟು ಪ್ರೋಟೀನ್ ಹಾಗೂ ವಿಟಮಿನ್ ಎ ಇದೆ. ಇದು ಇಲಿಗಳ ಸಂತಾನಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದಿರು ಬೀಜ ತಿಂದು ಹಾರ್ಮೋನ್ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅವರಿಗೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಪ್ರಬುದ್ಧವಾಗುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವ ವಿವರಣೆ ಷಿಲ್ಲಾಂಗ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಎ.ಕೆ. ಗೂಸ್ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಆರ್ಥಿಕ ತಜ್ಞ ಸುಬ್ರತೋ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

:ಆಹಾರ ಸರಬರಾಜು ಹೆಚ್ಚಿದಾಗ ಇಲಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಹಾಗೇ ಆಹಾರವಿರದ ಜಾಗದಿಂದ ಇಲಿಗಳು ಆಹಾರವಿರುಲ್ಲಿ ವಲಸೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಪರಿಸರ ತಜ್ಞರಾದ ಗ್ರೀನ್‌ಗ್ರಾಹಂ ಪ್ರಕಾರ ಇಲಿಗಳು ಬಿಲಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತವೆ. ವಿಪರೀತ ಬೀಜಗಳು ಸಿಕ್ಕ ಕಾರಣ ಎಲ್ಲವೂ ಬಿಲದಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತವೆ. ಅಷ್ಟೇ ಹೊರತು ಇಲಿಸಂಖ್ಯೆಯ ಸ್ಫೋಟ ಖಂಡಿತಾ ಆಗಿಲ್ಲ. ಮಿಜೋರಾಂ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬೇರೆಡೆ ಬಿದಿರು ಹೂಬಿಟ್ಟು ಬೀಜವಾದಾಗ ಏಕೆ ಆಗದು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೂ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಇಲಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿವೆ. ಅವೆಲ್ಲಾ ಹೊರಬಂದು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕಾಣುವ ಕಾರಣ ಸಂಖ್ಯಾಸ್ಫೋಟವಾದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಪರಿಹಾರ ಹಾಗೂ ಪುನರ್ವಸತಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಆದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಾದಂತೆ ಎಂಬುದು ಸರ್ಕಾರದ ನಿಲುವು.

ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಹಾರ

ಆದಾಗಲೇ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಬಾರಿ ಕ್ಷಾಮವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಬೇರೆಯವರ ಸಹಾಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಅರಿವು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಬಾರಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಅವರನ್ನು ಗುಡ್ಡಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದರು. ಆದಿವಾಸಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬರುವವರೇ ಅಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೋ, ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಮಾತ್ರ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಕಷ್ಟವು ಅವರನ್ನು ಬಯಲಿಗೆ ತಳ್ಳಿತ್ತು. ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವವಲಯದ ೮೦ ಕುಟುಂಬಗಳು ಜಲ್ಲಶೆರ್ರಾ ಮೂಲಕ ಧಾಲೇಶ್ವರಿ ನದಿ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆಮೇಲೆ ಪಶ್ಚಿಮವಲಯದವರೂ ಬಂದರು. ಇದು ಅಲ್ಲಿರುವ ಚಹಾತೋಟದ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ತಲೆಬಿಸಿಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಿದರು. ಕ್ಷಾಮ ಕಳೆಯುವವರೆಗೆ ಆದಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಆಹಾರದ ಕೊರತೆ ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಕೂಲಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾದರು. ತಮ್ಮ ಬಳಿಯಿರುವ ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು, ದಂತ, ಶ್ರೀಗಂಧ ಮುಂತಾದ ಅಮೂಲ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾರಿದರು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅರಣ್ಯ ತನಿಖಾಗೇಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ತಪಾಸಣೆ ಮಾಡುವಿಕೆ, ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸುವಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಮರಗಳ ಕಡಿತಲೆ ಮಾಡುವುದು, ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಅವರಿಂದ ಮಾಡಿಸತೊಡಗಿದರು. ಪರಿಹಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ರಸ್ತೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ರೈಲುಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತ ತಮ್ಮ ಮಿಷನರಿಗಳಿಗೆ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಅಂಗಳದವರೆಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಕಾಡಿನ ಮರಗಳು ರೈಲು ಹತ್ತಿ ವಿದೇಶ ಸೇರತೊಡಗಿದವು.

೧೮೮೧ರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ೧೮ಸಾವಿರ ಚೀಲ ಅಕ್ಕಿ, ಎರಡು ಸಾವಿರ ಚೀಲ ಭತ್ತವನ್ನು ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಬಳಸಲಾಗಿತ್ತು. ೧೯೧೪ರೂಪಾಯಿಗಳು ಒಟ್ಟು ಖರ್ಚು. ಅದರಲ್ಲಿ ೧,೧೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಅಕ್ಕಿ ಹಾಗೂ ಭತ್ತಕ್ಕಾದರೆ ೧,೦೪೦ರೂಪಾಯಿಗಳು ಸಾಗಾಣಿಕೆಗೆ. ಉಳಿದ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಇತರೆ ಖರ್ಚು. ಮಿಷನರಿಗಳು ಗಂಜಿಕೇಂದ್ರ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಮಿಜೋರಾಂನ ಟಿಪಾಯಿಮುಖ ಹಾಗೂ ಚಾಂಗ್‌ಸಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ಅಂಗಡಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಅಲ್ಲಿಗೂ ದಾಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಪೋಲೀಸ್ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷರೇ ಟಿಪಾಯಿಮುಖ್ ಹಾಗೂ ಗುಮಾರ್‌ಮುಖ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ಅಂಗಡಿ ತೆರೆದರು. ಕ್ಷಾಮ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವೈದ್ಯರು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಭೇಟಿ ನೀಡಿದರು. ೧೯೧೧-೧೨ರ ಕ್ಷಾಮದಲ್ಲಿ ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಎನ್. ಕೆನ್ನಡಿ ಎನ್ನುವ ದಯಾಳು ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ೮೦ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಸಾಲವಾಗಿ ಪಡೆದರು. ಹೀಗೆ ಸೂಕ್ತ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮೂಲಕ ಕ್ಷಾಮದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ್ದಾಗಿತ್ತು.

ಕ್ಷಾಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇಲಿಗಳ ಸಂಖ್ಯಾಸ್ಫೋಟ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಹುಡುಕತೊಡಗಿದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನಿಂದ ವಿಶೇಷ ಬೋನುಗಳನ್ನು ತರಿಸಲಾಯಿತು. ಸ್ಥಳೀಯ ವೈದ್ಯರೊಬ್ಬರು ಹೊಸರೀತಿಯ ಬೋನನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದರು. ಬಲೆಗಳ ಬಳಕೆ. ಕಲ್ಲುಬೋನು ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ತಂತ್ರಗಳ ಬಳಕೆ. ದಿನಾಲೂ ೫೦೦ಇಲಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದರೂ ಇಲಿಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಆಹಾರ ತುಂಬಿದ ಬುಟ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಮುಚ್ಚಳ ಮಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಇಲಿಗಳು ಬುಟ್ಟಿಗಳ ಬಳಿ ಬಾರದಂತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಗಂಟೆ, ಲೊಡಗಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ದೊಡ್ಡ ಶಬ್ದ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಉಪಾಯ ಕೆಲವು ದಿನ ನಡೆಯಿತು. ಹಸಿದ ಇಲಿಗಳು ಗಂಟೆಗೆ ಹೆದರುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟವು. ಆದಿವಾಸಿಗಳು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಯಾವ ಆಹಾರಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಚನೆ ಅಂದಿನ ದುಡಿಮೆ ಅಂದಿಗೆ. ಅಂದಿನ ಆಹಾರ ಅಂದಿಗೆ ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ. ಆದರೂ ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲಾಯಿತು. ಅದೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ದೆಮಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಕೆಲಸ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಕೂಲಿಯಾಗಿ ಅಕ್ಕಿ ಇನ್ನಿತರ ಆಹಾರಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೇ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಎಡೆಬಿಡದೇ ಮಾಡಿದ ಪರಿಹಾರಕಾರ್ಯಗಳು ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೊಂದು ಖಾಯಂ ಗೌರವಸ್ಥಾನ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಅವರೆಲ್ಲಾ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು.

ಆದರೂ ಅನೇಕ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ದಾಳಿ ಮಾಡುವುದು, ಅಪಹರಣ ಇವೆಲ್ಲಾ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಭಯವೇನೆಂದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ತಮ್ಮ ನೆಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಕ್ರಮಿಸಿ ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಕುಲವನ್ನು ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಅದು ನಿಜವೂ ಆಗಿತ್ತು.

ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಈ ಹೇಳಿಕೆಯು ಅಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತ; ಈ ಜನ ನಮ್ಮಂತಿಲ್ಲ. ಆಡುಗಳಂತೆ ಬಿಳಿ. ಆದರೆ ಕ್ರೂರಿಗಳು. ಮೈಕಾಣಿಸದಂತೆ ಕಾಲಿನಿಂದ ತಲೆಯವರೆಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೆಟ್ಟ ಹತ್ತಲಾಗದು, ಅರೆಬೆಂದವರು.

ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಮಿಜೋಕಾಡಿನ ರಹಸ್ಯ ಕೊನೆಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಮೂರು ಕ್ಷಾಮ ಬಂತು. ಅವರು ಪರಿಹಾರ ಕಾರ್ಯ ಏರ್ಪಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆದ್ದರು. ಸತ್ತ ಬಿದಿರಿನ ಕುಲವನ್ನು ಸರ್ವನಾಶ ಮಾಡಿದರು. ಮತ್ತೆ ಆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬಿದಿರು ಏಳದಂತೆ ಚಹಾತೋಟಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ರೈಲುಮಾರ್ಗ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಕೈಯಿಂದಲೇ ದೈತ್ಯಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಸಿ ಸಾಗಿಸಿದರು. ಒಂದೆಡೆ ಆದಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತಾ ಸಾಬ್‌ಪಾ, ಮಿರಾಂಗ್‌ತೋಪಾ, ಮಿಕಾಂತ್‌ತೋಪಾ [ಬಿಳಿತಂದೆ, ಪೋಷಕ] ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಕರೆಸಿಕೊಂಡರು. ಲೆವಿನ್ ಎನ್ನುವ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಥಾಂಗ್ಲಿಯಾನ [ಗುರೂಜಿ] ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟು ತಮ್ಮವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅವರ ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕಲಿತ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಅವರ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ, ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲೂ ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಹೀಗೆ ಮಿಜೋ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಬಣ್ಣವೇ ಬದಲಾಯಿತು. ಅವರ ಮತ್ತು ಕಾಡಿನ ಸಂಬಂಧ ದೂರಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ಸ್ವತಂತ್ರಜೀವಿಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು. ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದಾಗ ಇವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರೇ ಆಳಲಿ ಎಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು.

ಉಪಸಂಹಾರ

ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ ಬಿಳಿಚರ್ಮದ ಗುರುಗಳೇ

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬನ್ನಿ.

ಬಡವರನ್ನು ಪೊರೆವ ದೊರೆಗಳೇ, ನಮ್ಮ ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು

ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮ ಪಾದದಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಸಲು ನಾವು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದೇವೆ.

[ಇದೊಂದು ಮಿಜೋ ಭಾಷೆಯ ಕವನದ ರೂಪಾಂತರ]

ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಾದ ನಮತರ ೧೯೫೮ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮಿಜೋರಾಂನಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾಮ ಬಂತು. ಆಗ ಏನಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪರಾವಲಂಬಿತನದ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆಡಳಿತ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ-ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅಸ್ಸಾಂ ಸರ್ಕಾರ, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವು ಅಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ನುಂಗಲಾರದ ಕಡುಬಾಗಿದೆ.

ಪರಿಸರ ತಜ್ಞ ಅನಿಲ್ ಅಗರ್‌ವಾಲ್ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೂಬಿಟ್ಟು, ಬೀಜ ಉದುರಿಸಿದ ಬಿದಿರನ್ನು ಕಡಿಯುವವರಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಲಿಗಳು ತಿಂದು ಉಳಿದ ಬೀಜಗಳು ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ತಾಯಿ ಬಿದಿರಿನ ಸಮುದಾಯಗಳು ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದ ಸಸಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿವೆ. ತಾವು ಕೊಳೆಯುತ್ತಾ ಅವುಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ ಒದಗಿಸುತ್ತಿವೆ. ಮತ್ತೆ ಬಿದಿರಿನ ಸಂಕುಲ ಮೇಲೇಳಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಮಿಜೋ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬಿದಿರಿನ ಲಕ್ಷಪಲಕ್ಷ ಕುಟುಂಬಗಳು ಮೇಲೇಳಲು ತಾಯಿಬಿದಿರಿನ ಸಮುದಾಯ ಅಗತ್ಯ. ಅರಣ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಾಲದ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೆ ಬಿದಿರಿನ ಸಂತತಿ ಏಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸತ್ತ ಬಿದಿರು ಬೆಂಕಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಕಾಡಿನ ಬೆಂಕಿ ಹರಡದಂತೆ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಬೇಕಾದ್ದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಬಿದಿರು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಸುಮಾರು ೪೦ ಜಾತಿಯ ಇತರ ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ಪೋಷಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣಿನ ಸವಕಳಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಇಳಿಜಾರಿನ ಬೆಟ್ಟಗಳು ಸದಾ ಫಲವತ್ತಾಗಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆಯೂ ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಹಾರದೊಂದಿಗೆ ಬಿದಿರಿನ ಸಂತತಿಯ ಉಳಿವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆ, ಭೂಸರ್ವೆ ಇಲಾಖೆ, ಬಿದಿರು ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗ, ಕೇಂದ್ರ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ.

ಮಾಹಿತಿ: ಸಜಲ್ ನಾಗ್

***

ಗಜಭಾರ

ತನ್ನ ದೇಶದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಆ ದೇಶವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ.

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಆನೆಗಳಿಗೆ ದೇಶದ ಪರಂಪರೆ ಎಂಬ ಮಾನ್ಯತೆ ಸಿಗಲಿದೆ. ಆನೆಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಆನೆ ಕಾರ್ಯಪಡೆ ಯೋಜಿಸಿರುವ ಶಿಫಾರಸು ಇದು.

ಏಷಿಯಾ ಖಂಡದ ಆನೆಗಳ ತವರು ಭಾರತ. ಶೇಕಡಾ ೬೦ರಷ್ಟು ಆನೆಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಇವೆ. ಆನೆಗಳು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಬಾಗ. ಇದಕ್ಕೆ ವೇದಕಾಲದಲ್ಲಿ [ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ ೧೫೦೦ರಿಂದ ೬೦೦] ಆಧಾರವಿದೆ. ಇಂದ್ರನ ವಾಹನ ಐರಾವತ, ಗಣೇಶನ ತಲೆ ಆನೆಯದು. ಹೀಗೆ ಆನೆ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಭಾಗ. ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ ಕಾಲದಿಂದ ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ಆನೆಗಳನ್ನು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಹಾಭಾರತದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಎಂಬ ಆನೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಧರ್ಮರಾಯ ಬಳಸಿದ ಕಥೆ, ಭಾಗವತದ ಕುವಲಯಾಪೀಡ, ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ಮ ಮುಂತಾ ಆನೆಗಳ ಕಥೆಗಳು ಪ್ರಖ್ಯಾತ.

ಸೈನಿಕರನ್ನು ಸಾಗಿಸಲು, ಯುದ್ಧ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಲು, ಕಷ್ಟದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆನೆಗಳೇ ಸಹಾಯಕರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಏಷಿಯಾದ ಆನೆಗಳು ಆಫ್ರಿಕಾದ ಆನೆಗಳು ಒಂದೇ ವಂಶಸ್ಥರು. ಇವು ಅರಣ್ಯ, ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು ಹಾಗೂ ಕುರುಚಲು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಆಶ್ರಯತಾಣಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದೇ ಮೊದಲ ಒತ್ತಡ. ನೆಲದ ಮೇಲಿನ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರದ ಪ್ರಾಣಿ

ಇದು. ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾದ ಭಾರೀಗಾತ್ರದ ಮೆದುಳಿದೆ. ದೃಷ್ಟಿ ಮಂದ. ಆದರೆ ಕಿವಿ ಬಹಳ ಚುರುಕು. ೧೫ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದವರೆಗಿನ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಚರ್ಮ ದಪ್ಪದ್ದೇನಲ್ಲ. ಕೀಟ, ಸೊಳ್ಳೆಗಳು ಕಡಿದಾಗ ಕಿರಿಕಿರಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಕಾಲಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ದಪ್ಪ ಹೊದಿಕೆಯಿದೆ. ದೇಹದ ತೂಕ ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಅದು ಹಿಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗ ಕುಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ದೊಡ್ಡಗಾತ್ರದ ದೇಹದ ತೂಕ ಸರಿಯಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಭಾರತದ ಕಾಡಿನ ಆನೆಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಮತ್ತೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಒತ್ತಡವೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯರು. ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಆನೆಯ ಆಶ್ರಯತಾಣಗಳೆಲ್ಲಾ ಮನುಷ್ಯ ವಸ್ತು ಪ್ರದೇಶವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮೋಜಿನ ಧಾಮಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ. ಕೃಷಿ, ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು, ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ. ಅಂದರೆ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೇ ಆನೆಗಳ ಶತ್ರುವಾಗುತ್ತದೆ.

ಏಷಿಯಾದಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಆನೆ ಶಾಸನ ಹೊಂದಿದ ದೇಶ. ಆದರೆ ಕಾನೂನು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಇಸವಿ ೨೦೦೨ರವರೆಗೆ ೨೦೪ ಆನೆಗಳು ಕೇವಲ ಕರ್ನಾಟಕವೊಂದರಲ್ಲೇ ಸತ್ತಿವೆ. ಮನುಷ್ಯ ಹಾಗೂ ಆನೆಗಳ ನಡುವಿನ ದ್ವಂದ್ವಗಳೇ ಈ ರೀತಿ ಆನೆಗಳು ಅಳಿವಿನಂಚಿಗೆ ಸರಿಯಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆಹಾರ ಸಿಗದ ಆನೆಗಳು ಕೃಷಿಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ದಾಳಿ ಇಡುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ದಾಳಿಗೊಳಗಾಗುವ ಜನರು ಕರೆಂಟ್ ಕೊಟ್ಟಾದರೂ ಆನೆಗಳನ್ನು ಸಾಯಿಸುತ್ತಿರುವುದು ದಿನನಿತ್ಯ ಕಾಣಿಸುವ ಸುದ್ದಿ.

ಆನೆಗಳನ್ನು ಸಾಕುವವರು ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ಆನೆಗಳ ನಿವಾಸವಾಗಿದೆ. ಕಾಲಿಗೆ ಸರಪಳಿ ಬಿಗಿದು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅನೇಕ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ಆಶ್ರಯತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಿದ ಆನೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಾವಿರಾರು ಜನರ ನಡುವೆ ನಡೆದು ಹೋಗಬೇಕು. ಅತ್ಯಂತ ಭಾರದ ಅಂಬಾರಿಯನ್ನು ಹೊರಬೇಕು. ಜನರು ಮಾಡುವ ಗದ್ದಲ ಹಾಗೂ ಡೊಳ್ಳು, ತಮಟೆ, ಓಲಗ ಮುಂತಾದ ಭೀಕರ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆನೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಿವಿಗೆ ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಎಷ್ಟೋಪಟ್ಟು ಅಧಿಕ ಸಾಂದ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗಲೂ ಅದು ಸ್ತಿಮಿತ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಸೇವೆಗೆ ಆನೆಗಳ ಬಳಕೆಯೊಂದು ಆಕರ್ಷಣೆ. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮರದ ದಿಮ್ಮಿಗಳನ್ನು ಹೊರಲು, ಅರಣ್ಯದ ಗಡಿಗಳನ್ನು ಕಾಯಲು, ಕಾಡಿನ ಮಧ್ಯೆ ಸುತ್ತಲು ಆನೆಗಳೇ ಬೇಕು. ಹೊಸ ಆನೆಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸುವುದೂ ಸಹ ಮೊದಲಿದ್ದ ಆನೆಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಇನ್ನು ಸರ್ಕಸ್‌ಗಳಲ್ಲಿ, ಮೈಗಾಲಯಗಳ ಆನೆಗಳ ಕಥೆಯೇ ಬೇರೆ.

***

ಆನೆಗಳಿಗಾಗಿ-ದಾರಿ ಬಿಡಿ

ಕಬಿನಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಆನೆಗಳ ಶವಗಳಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಕೊಲ್ಲೊತ್ತಾದಲ್ಲಿ ರಬಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಸತ್ತ ಆನೆಗಳಿರಬಹುದು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪರಿಣಾಮಗಳೇ ಆನೆಗಾತ್ರದ್ದಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಸಹಜ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರವನ್ನು ಹೊರಗೆಳೆಯಬೇಕಿದ್ದ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಕೆವಲ ರೋಚಕ ಸುದ್ದಿಯಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಿ ಸುಮ್ಮನಾದವು.

ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂಬ ಮಂತ್ರ. ಒತ್ತುವರಿ ಎನ್ನುವ ತಂತ್ರ. ಕಾಡಿನಾನೆಗಳ ತಿರುಗಾಟದ, ಮೇವಿನ ತಾಣಗಳ ನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಕೃಷಿ ಜಮೀನಿಗೆ ದಾಳಿ ಇಡುವ ಆನೆಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಆನೆ ತಜ್ಞ ಆರ್. ಸುಕುಮಾರನ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆನೆಗಳು ಬರೀ ಹುಲ್ಲು ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರೋಟೀನ್‌ಯುಕ್ತ ಆಹಾರವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಹೆಣ್ಣು ಆನೆಯ

ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಗುಂಪು ಹೊಲ-ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ದಾಳಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಗಂಡಾನೆ-ಒಂಟಿಸಲಗದ ದಾಳಿ ಹೆಚ್ಚು. ಹೀಗಾಗಿ ರೈತರು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ.

WWಈನವರು ರೈತರಿಗೆ ಅನೇಕ ತರಬೇತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಆನೆಗಳ ದಾಳಿ ಎದುರಿಸುವ ಕ್ರಮ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಂಡಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಣೆಗೆ ನಿಯಮಿಸಿ ಸರ್ಚ್‌ಲೈಟ್ ಅಥವಾ ಪಟಾಕಿ ಬಳಸಿ ಓಡಿಸುವುದು. ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಪುಡಿ ಬಳಸಿ ಘಾಟು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಓಡಿಸುವುದು. ಮನುಷ್ಯರ ತಲೆಕೂದಲನ್ನು ಬೇಲಿಯ ಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಿ ಆನೆಗಳು ಬಾರದಂತೆ ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು-ಇವೆಲ್ಲಾ ಅಹಿಂಸೆ ಮಾರ್ಗಗಳು.

ಆದರೂ ಆನೆಗಳು ದಾಳಿ ಮಾಡಿದ್ದಾದರೆ; ಸಾಕಿದ ಆನೆಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಿ ಕಾಡಾನೆಗಳನ್ನು ದೂರಕ್ಕೆ ಓಡಿಸುವುದು. ಆನೆಗಳು ತಿನ್ನುವ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು. ಅಂದರೆ ಅರಿಶಿನ, ಶುಂಠಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದರಿಂದ ಆನೆಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ದೃಂದ್ವ

ರೈತರು ಅರಣ್ಯ ಒತ್ತುವರಿ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ತಾಕತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಗೆ ಇಲ್ಲ. ಸೂಕ್ತ ಪರಿಹಾರವನ್ನಾದರೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಈ ರೀತಿಯ ಆನೆಗಳ ಸಾವು-ರೈತರ ಸಾವು ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೋಗಲಿ, ರೈತರು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಕರೆಂಟ್ ಬೇಲಿಯನ್ನು ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ಹಾಕಿದಾಗ ತೆಗೆಸುವುದು ಅರಣ್ಯರಕ್ಷಕರ ಕೆಲಸ. ಅಂತಹ ರೈತರಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುವುದೂ ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯಾವ ರೈತರಿಗೂ ಆನೆ ಕೊಂದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಿಲ್ಲ [ಯಾವ ವನ್ಯಜೀವಿಯನ್ನು ಕೊಂದರೂ ಶಿಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲ]. ಇನ್ನುಳಿದಂತೆ ವಿಷಪ್ರಾಶನ, ಬೇಟೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಅಪರಾಧಗಳು. ಅಪರಾಧಿಗಳು ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಆನೆಗಳು ಓಡಾಡುವ ಹಾಗೂ ಆಶ್ರಯತಾಣದ ಸುತ್ತಲೂ ಕಂದಕ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ದಾಖಲಾತಿ. ಸೋಲಾರ್ ಬೇಲಿ ನಿರ್ಮಾಣದಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಅದಕ್ಕೂ ಸಹ ಅನುದಾನ ಬಂದಾಗಿದೆ. ಕಂದಕಗಳು, ಬೇಲಿಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಾವೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಆಹಾರವಿರುವಂತೆ ಇವರಿಗೆ ಅರಣ್ಯ ಬೆಳೆಸಲು, ಹೋಗಲಿ ಉಳಿಸಲು ಆಗದು ಎಂದಾದರೆ ಅರಣ್ಯಕ್ಕಾಗಿ, ವನ್ಯಜೀವಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಇಲಾಖೆ ಏಕೆ ಬೇಕು?

ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಆನೆತಜ್ಜ ಆರ್. ಸುಕುಮಾರನ್‌ರವರಿಗೆ ಭರವಸೆ ಇದೆ. ಆನೆಗಳು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಂದಿಕೊಂಡೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿವೆ. ಮನುಷ್ಯರ ಜೊತೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಆನೆ ಪ್ರಮಾಣದ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುತ್ತಿದೆ ಹಾಗೂ ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಈ ಭರವಸೆಯು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸವಾಲಾಗದಿರಲಿ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಬದುಕಿನ ಕಿರಣಗಳಾಗಲಿ

***

‘ವಾಡಿ’ ಮಾಡಿದ ಮೋಡಿ

‘ವಾಡಿ’ ಎಂದರೆ

ಮರಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಹೊಲ ಎಂದರ್ಥ. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರ ಬೆಳೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರೆ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ತರಗಲೆಗಳನ್ನು, ನೆರಳನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಬೇಸಿಗೆಯ ಬಿರುಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ಮಣ್ಣಿಗಾಗುವ ಹಾನಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ನೀರಿಂಗಿಸುತ್ತದೆ. ಗಾಳಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೀಟಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಣ್ಣಿನ ಮರಗಳು ಆದಾಯ ನೀಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತದೆ. ಮೇವಿನ ಮರಗಳು ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಮೇವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಮರಗಳೆಲ್ಲಾ ಮೋಪುಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಆಪದ್ಧನದಂತೆ ಬೇಕಾದಾಗ ಕಡಿದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಬಹುದು. ಇದೆಲ್ಲದರೊಂದಿಗೆ ಬದುಗಳು, ಟ್ರೆಂಚ್‌ಗಳು, ಕೃಷಿ ಹೊಂಡಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಕೃಷಿ ಬದುಕು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸುಸ್ಥಿರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಾವು ಎರಡನೇ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೂ ಬಂತು ಸಾರ್. ಆದ್ರೆ ಹೂವನ್ನು ಖತಂ ಕಿಯಾ ಸಾರ್ ಮಹಮ್ಮದ್ ಆಜಮ್ ತಮ್ಮ ಹೊಲದ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ಬಾದಾಮಿ, ರತ್ನಗಿರಿ ಆಪೋಸ್ ಮಾವಿನಗಿಡಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದರು.

ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಬಯಲುಗಡ್ಡೆಗಳು. ಅದರ ಆಚೆ ತೆಂಗಿನ ತೋಪುಗಳು. ನೀರಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಬೇಸಾಯವನ್ನೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರದ ಕೆಂಪುನೆಲ. ಇಂತಹ ಮಳೆ ನಂಬಿದ ಒಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೊಂದು ಹಸಿರುಟ್ಟು ನಗುವ ಹೊಲವೇ ಮಹಮ್ಮದ್ ಆಜಮ್‌ವರ ತೋಟ-‘ವಾಡಿ’.

ತೋಟದ ತುಂಬಾ ರಾಗಿ, ಉದ್ದು, ಜೋಳ, ತೋಗರಿ ಮಧ್ಯೆ ಮಾವಿನ ಗಿಡಗಳು. ಹೊಲದ ಸುತ್ತಲೂ ಬದು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಹಲಸು, ಸಿಲ್ವರ್ ಓಕ್, ಸಾಗುವಾನಿ, ಹೆಬ್ಬೇವು, ಗ್ಲಿರಿಸೀಡಿಯಾ, ಸುಬಾಬುಲ್ ಮುಂತಾದ ಗಿಡಗಳು. ಹೊಲದ ನಡುವಿನ ಬದುಗಳ ಮೇಲೆ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಗಳಾದ ಹೆಮಟಾ ಮತ್ತು ನೇಪಿಯರ್. ಸುಮಾರು ೨.೫ ಎಕರೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಹಸಿರಿನ ಶ್ರೀವನ.

ಗಂಡಸಿಯಿಂದ ಅರಸೀಕೆರೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಹಸಿರುಟ್ಟು ಸುಂದರ ಹೊಲ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಅವರೇ ಸಾಯಿರಾಬಾನು. ಹೊಲದ ಕಸಗಳನ್ನು ಟ್ರಂಚಿಗೆ ತುಂಬುತ್ತಲೋ, ಮಾವಿನಗಿಡಗಳನ್ನು ಸವರುತ್ತಲೋ ಇರುವ ಯಜಮಾನರೇ ಸಾಯಿರಾಬಾನುವಿನ ಪತಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ಆಜಮ್.

ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ಹೊಲವೂ ಸಹ ಉಳಿದ ಹೊಲಗಳಂತೆ ಮಳೆಗಾಗಿ ಮುಗಿಲು ನೋಡುತ್ತಾ ಬಸವಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗಲೇ ಗಂಡಸಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆರ್ಡರ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ನಬಾರ್ಡ್ ಯೋಜನೆಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವು. ಊರಿನ ಅನೇಕ ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಬದುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಕೃಷಿ ಹೊಂಡ, ಹಿತ್ತಿಲು, ಅಜೋಲಾ ಕೃಷಿ ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಆಸಕ್ತ ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲಾಯಿತು. ನಬಾರ್ಡ್ ಯೋಜನೆಗಳ ಲಾಭ ಪಡೆದು ಯಶಸ್ವಿಇಯಾದ ರೈತರ ಹೊಲಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿನವರಿಗೆ ತೋರಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರೇರೇಪಿತರಾಗಿ ತೋಟ ಕಟ್ಟಿದವರೇ ಮಹಮ್ಮದ್ ಆಜಮ್.

ಈಗ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಬಳಿಕ ಅವರ ತೋಟವನ್ನು ನೋಡಲು ವಿವಿಧ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ರೈತರು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸುತ್ತಲಿನ ರೈತರು ತಮಗೂ ಈ ಯೋಜನೆಯ ಲಾಭ ಸಿಗಲಿ ಎಂದು ಮಿಡುಕತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ.

ಆರ್ಡರ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸುಧಾಕರ್ ಇವರ ಪಾಲಿನ ದೇವರು. ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವಾಗ ಇಲ್ಲಿನ ಕೃಷಿಕರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಪ್ಪಿಸಲು ಮಾಡಿದ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಅವರು ಇಂದಿಗೂ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮಹಮ್ಮದ್ ಆಜಮ್‌ವರ ತಮ್ಮ ಸರ್ದಾರ್ ಪಾಷಾ ಅಂದು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಯೋಜನೆಯ ಮಾಹಿತಿ ಶಿಬಿರ, ಪ್ರವಾಸ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲೂ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಳವಡಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಹಿರಿಯಣ್ಣ ಮಹಮ್ಮದ್ ಆಜಮ್‌ವರ ಸರ್ದಾರ್ ಪಾಷಾ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಈಗ ಅಣ್ಣನ ಹೊಲ ನೋಡಿ ತಮ್ಮ ಬೆರಗಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬದಲಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಟ್ರೆಂಚ್ ತೆಗೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬದುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ಮಹಮ್ಮದ್ ಆಜಮ್‌ವರ 'ವಾಡಿ ಮಾಡಿದ ಮೋಡಿ'.

ಹೊಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ನೀರನ್ನು ಹೊರಹರಿಯಲು ಬದುಗಳು ಬಿಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮಿಶ್ರ ಬೆಳೆಗಳು ಮನೆ ಬಳಕೆಗೆ ಆಹಾರ ಪೂರೈಕೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಬದುಗಳ ಮೇಲಿನ ಹುಲ್ಲು ಎರಡು ಕುರಿಗಳು ಮತ್ತು ಎರಡು ನಾಟಿ ಹಸುಗಳಿಗೆ ಮೇವು. ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಟ್ರಿಂಚ್ ಗೊಬ್ಬರದೊಂದಿಗೆ ಬೇವಿನ ಹಿಂಡಿ, ಎರೆಗೊಬ್ಬರಗಳ ಬಳಕೆ. ನೆಟ್ಟ ಗಿಡಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ನೀರು ಹೊತ್ತು ಹಾಕಿದ್ದನ್ನು ಆಜಮ್ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿ ಸಾಹೇಬ್ರೆ ಎಂದರೆ ಪೆಹಲೆ ಕಾಮ್ ಕರ್ನೇಕಾ ಬಾದ್ ಮೇ ಆದಾಯ್ ದೇಖ್ನೇ ಕಾ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮೂ ಹೊಲ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ ಅಂದಿದ್ದೆ ನೀವೆಲ್ಲಾ ಬರ್ತೀದ್ರಾ ಸಾರ್. ಬೆಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದೆ ಆದಾಯಾನೂ ಖೂಬಾಗಿರತ್ತೆ ಸಾರ್ ಎಂದು ಮುಖ ಅರಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಆಜಮ್ರವರ ಬೀಬಿ ಸಾಯಿರಾಬಾನು.

ಮಗಳ ಮದುವೆಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಸಾಲ, ಮಗನನ್ನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಲು ಮಾಡಿದ ಸಾಲ, ಈಗ ಬೋರ್ವೆಲ್ ತೆಗೆಸಲು ಆದ ಸಾಲ ಹೀಗೆ ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಾಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಈ ತೋಟವೇ ತೀರಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ನಗು ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಇದೆ.

***

ಜೀವಿ-ನ್ಯಾಯ ತಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕು

ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ, ಕಾಲುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ರಸ್ತೆಗಳು, ರೈಲ್ವೆ ಮಾರ್ಗಗಳು ಇವೆಲ್ಲಾ ವನ್ಯಜೀವಿಗಳ ಬದುಕನ್ನೇ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ.

ವನ್ಯಜೀವಿ ಕಾರಿಡಾರ್‌ಗಳು ಅಂದರೆ ಎರಡು ಅರಣ್ಯದ ಸಂಪರ್ಕ ಸ್ಥಳಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ವನ್ಯಜೀವಿಗಳು ವಲಸೆಗಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಹದ ತಪ್ಪಿದೆ. ಕಾರಣ ಮಾನವ ವಸತಿಪ್ರದೇಶದ ಅತಿ ಹಿಗ್ಗುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ, ಸಂವಹನ, ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣ, ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಹನಗಳು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ಚಲಿಸುತ್ತವೆ. ಕಾಡಿನೊಳಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೆದ್ದಾರಿ ದಾಟುವ ವನ್ಯಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಈ ವಾಹನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ೨೦೦೮ರಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಾದ, ದಾಖಲಾದ ಅಪಘಾತಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೮೮. ಕೇವಲ ಹೆದ್ದಾರಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಷ್ಟಾದರೆ ಜನರ ಅತಿಕ್ರಮಣಗಳಿಂದ ಆಗುವ ನಷ್ಟವೆಷ್ಟಿರಬಹುದು.

ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯು ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿ ಪರಿಸರವನ್ನೇ ಕುಲಗೆಡಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪರ್ವತಗಳೇ ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಚಿರತೆ, ಹುಲಿ, ಆನೆಗಳ ವಿನಾಶ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವಂತಹುದು. ಆದರೆ ನರಿ, ಸೀಳುನಾಯಿ, ಕರಡಿ, ತೋಳ, ಕಿರುಬ ಮುಂತಾದ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅವನತಿ ಕಾಣಿಸದು. ದಾಖಲಾ ಆಗದು. ನಮ್ಮ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು ಗಣಿಪ್ರದೇಶಗಳೆಲ್ಲಾ ಇರುವುದು ದಟ್ಟಕಾಡಿನಲ್ಲಿ. ಕಾಡಿನ ನೆಲದಾಳದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೇ ಆಗದು ಎನ್ನುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಮ್ಮದು. ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯು ಮನುಷ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮಾರ್ಗವೇ ಹೊರತು ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಖಂಡಿತಾ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಈಗ ಸೂರ್ಯಗೋಚರ.

ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳಿರಬಹುದು, ಸಣ್ಣದಿರಬಹುದು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಕಾಡಿನ ನಡುವೆಯೇ ನದಿ ಹರಿವ ಕಾರಣ ಕಾಡುನಾಶ ನಿಶ್ಚಿತ. ಜಲಾಶಯಗಳು ಸಾವಿರಾರು ಎಕರೆ ಕಾಡನ್ನೇ ನುಂಗುತ್ತವೆ. ನೀರಾವರಿ ಉದ್ದೇಶವಿದ್ದರಂತೂ ಕಾಲುವೆಗಳು ಸಾವಿರಾರು ಮೈಲುಗಳ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ವಿನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಸಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಯಾವುದೇ ಕಾಲುವೆಯೂ ದೇಶ ವಿಭಜನೆ ಮಾಡಿ ಗಡಿರೇಖೆ ಎಳೆದರೆ ಆಗುವ ನಷ್ಟವನ್ನೇ ನೀಡುತ್ತದೆ. ವನ್ಯಜೀವಿಗಳು ಎಂದೆಂದೂ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ದಾಟಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತೆ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿಭಜನೆಯಿಂದಾಗುವ ಮನುಷ್ಯ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಚಿತ್ರಣ ಆಗಾಗ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇರುವ ನಾವು, ವನ್ಯಜೀವಿಗಳ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಶರಾವತಿ ಕಣಿವೆಯ ಕೆಂಜಳಿಲು, ಸಿಂಹಬಾಲದ ಕೋತಿ ಮುಂತಾದ ಜೀವಿಗಳ ನಾಶಕ್ಕೆ ಜಲಾಶಯಗಳೇ ಕಾರಣ ಎಂಬುದು ವಿಪರ್ಯಾಸ.

ಕಳ್ಳಸಾಗಾಣಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ವಿನಾಶ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಸಾವಿರಾರು ನಕ್ಷತ್ರಮೀನುಗಳು, ಕಡಲಾಮೆಗಳು, ಇಮ್ಮುಂಡೆ ಹಾವು, ಮೊಸಳೆಗಳು ಹೀಗೆ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿ, ಬಂದರುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಸುದ್ದಿಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಮುಖ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಚೀನಾ, ಜಪಾನ್ ಹಾಗೂ ಕೊರಿಯಾಗಳು. ಜೀರುಂಡೆ, ಚಿಟ್ಟೆ, ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಘೇಂಡಾಮೃಗ, ಚಿರತೆ, ಹಾವು, ಹಲ್ಲಿಗಳು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇಡೀ ಇಡೀ ಸಾಗಾಣಿಕೆಯೂ ಇದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಕಳುಹಿಸುವುದೂ ಇದೆ. ಕೆಲವಷ್ಟನ್ನು ಆಹಾರಪದಾರ್ಥಗಳಾಗಿ ಕಳುಹಿಸುವಿಕೆಯೂ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ಕೇವಲ ಭಾರತದಿಂದ ೨೦ ಸಾವಿರ ಡಾಲರ್ ವಾರ್ಷಿಕ ವಹಿವಾಟು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಉದಾಹರಣೆ. ಇಷ್ಟು ದಿನ ನಾಟಾ, ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಮರಗಳು, ಔಷಧೀಯ ಸಸ್ಯಗಳ ಕಳ್ಳಸಾಗಾಣಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಮುಖ ಸುದ್ದಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಟ್ರಾಫಿಕ್ ಇಂಡಿಯಾ ಎನ್ನುವ ಸಂಸ್ಥೆ ಕಳ್ಳಸಾಗಾಣಿಕೆಯ ಕರಾಳಮುಖಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ

ಬಯಲಿಗಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಅರಣ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ಸಚಿವರುಗಳೂ ಇದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಸಹ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಸಮೀರ್‌ಸಿನ್ಹಾ ಆತಂಕದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಜೀವವೇ ಅಪಾಯದಂಚಿನಲ್ಲಿರುವುದು (ಅವರ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ) ವಿಷಾದನೀಯ. ಆದರೂ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಚೀನಾ, ಜಪಾನ್ ಸರ್ಕಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಈ ಕುರಿತು ಮಾತುಕತೆಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಅವರು ಕಂಡಕಂಡ ಜೀವಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಂದು ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಿಂದರೆ ಭಾರತದ ವನ್ಯಜೀವಿಲೋಕ ಸರ್ವನಾಶ ಖಂಡಿತ ಎಂಬುದರ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಸಂಸ್ಥೆಯು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗ, ಮಾಂಸಾಹಾರ ತಿನ್ನುವವರು, ಅಲೆಮಾರಿಗಳು, ಸಿಳ್ಳೆಖ್ಯಾತರು ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಜನಾಂಗಗಳ ಮೂಲ ಆಹಾರವೇ ವನ್ಯಜೀವಿಗಳು. ಅಲೆಮಾರಿಗಳು ಮುಂಗುಸಿ ಕಂಡರೆ ಬೆಂಬಿಡದೇ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ತಿನ್ನಲು ಹಾಗೂ ಔಷಧಿಯ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ. ಹಾವುಗಳು, ಕಾಡುಬೆಕ್ಕು, ಅಳಿಲುಗಳು, ಉಡ ಮುಂತಾದ ಸಣ್ಣಗಾತ್ರದ ಜೀವಿಗಳೇ ಇವರ ಬೇಟೆ. ಆದರೆ ಸರ್ಕಾರ ಬೇಟೆಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದೆ. ಇವರಿಗೆ ಬೇಟೆ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಗಡ್ಡೆಗಣಸು, ಸೊಪ್ಪು, ಕಾಡಿನ ಹಣ್ಣು ತರಕಾರಿಗಳು ಇವರ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿದರು. ನಗರಗಳಿಗೆ ಬರಲಾರರು. ಕಾಡಿನಲ್ಲೇ ಇರಲಾರರು. ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಇದು ಒರಿಸ್ಸಾದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಮಹಿಳೆ ಇನಾಸಿನ್‌ಬಾಯಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆ.

ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದು ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ರಮ. ಹುಲಿ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು, ಜಿಂಕೆ ಹುಲ್ಲನ್ನು ತಿನ್ನುವಂತೆ ನಾವು ಹುಲಿಯನ್ನೋ, ಜಿಂಕೆಯನ್ನೋ ತಿನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಹುಲಿ ಎಂದರೆ ಬೆಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ. ಆನೆ ಎಂದರೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಆಹಾರ ಸಿಕ್ಕಂತೆ. ಆದರೂ ಆನೆಯ ಮಾಂಸ ರುಚಿಯಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ ಬಿಡಿ. ನರಿ, ಕಿರುಬಗಳೇ ವಾಸಿ ಎನ್ನುವ ಅವರು ತಮ್ಮ ಆಹಾರಪದ್ಧತಿಯನ್ನವರು ಬಿಚ್ಚಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಗಂಡಸರ ಕೆಲಸ ಬೇಟೆ. ಸತ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಿಗಿದು ಚರ್ಮ ಒಣಗಿಸಿ ಮಾರುವುದು ಹೆಂಗಸರ ಕೆಲಸ. ಅದರಿಂದ ಸಿಗುವ ಕಾಸು ಬಟ್ಟೆ ಹಾಗೂ ಇತರ ಆಹಾರವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಕೊಡುವ ವಿಷದ ಟಾಬ್ಲೆಟ್ ಬಳಸಿದರೆ ಮಾಂಸ ತಿನ್ನಲು ಆಗದು. ಆಗ ಅಕ್ಕಿ, ಗೋಧಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಹಕ್ಕಿಗಳ, ಮಂಗಳ ಧ್ವನಿ ಅನುಕರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಚಾಣಾಕ್ಷರು. ಹಕ್ಕಿಗಳಂತೆ ಕೂಗಿ ಬೇರೆ ಹಕ್ಕಿಗಳು ತಮ್ಮ ಬಳಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಚಾಟಿಬಿಲ್ಲಿನಿಂದ ಕಲ್ಲು ಬೀಸಿ [ಕವಣೆ] ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಕೆಡವುತ್ತಾರೆ.

ಬೇಟೆ ನಿಷೇಧದಿಂದಾಗಿ ಹಕ್ಕಿಪಿಕ್ಕಿ ಜನಾಂಗದ ಗಂಡಸರೆಲ್ಲಾ ಜೈಲು ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಂಗಸರು ಪರ್ಯಾಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಡಿನಿಂದ ಯಾವ ಆದಾಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಹುಲಿಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಅವನತಿ ಯಾರೂ ಕೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಬದುಕೇ ದೊಡ್ಡದಲ್ಲವೇ? ಇನ್‌ಸಿನ್‌ಬಾಯಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಿಮ್ಮದೂ, ನಮ್ಮದೂ ಸಹ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ?

ಸರ್ಕಾರ ಇವರ ಮಕ್ಕಳಿಗೋಸ್ಕರ ಶಾಲೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ. ಅವರು ಖಂಡಿತಾ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಲಾರರು. ಸರ್ಕಾರದ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಸಿಕ್ಕರೆ ಯಾರೂ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಆಮಿಷ ಇವರ ಹೆಂಡ ಹಾಗೂ ಇತರ ವ್ಯಸನಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತದೆ. ನಿಮಗೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಬದುಕುವುದು ದೊಡ್ಡದು. ನಮಗೆ ಅದರ ಬೇಟೆಯೇ ದೊಡ್ಡದು ಎನ್ನುವ ಇವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತರಬೇಕು ಹೊರತಾಗಿ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಮೂಲಕವಲ್ಲ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ಇರುವುದು ದಟ್ಟಕಾಡಿನಲ್ಲಿ. ಶಬರಿಮಲೆ, ಶ್ರೀಶೈಲ, ತಿರುಪತಿ, ಮಲೆಮಹದೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಇರುವುದು ದಟ್ಟಕಾಡಿನಲ್ಲಿ. ಭಕ್ತಿಯು ಅದಮ್ಯತೆಯಿಂದ ಪಾರಾಕಾಷ್ಠೆಗೆ ತಲುಪಿದೆ. ಜನರು ತಂಡತಂಡವಾಗಿ ದೇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ಅತಿಕ್ರಮಣವನ್ನು ಯಾವ ಕಾಡೂ ಸಹಿಸದು. ಅಲ್ಲಿನ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಇದು ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯೂ

ಹೌದು. ಮೋಜಿಗಾಗಿ, ಭಕ್ತಿಗಾಗಿ, ನೆಮ್ಮದಿಗಾಗಿ, ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಕಾಡನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ನಮಗೆ ಕಾಡಿನ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಎನ್ನುವುದು ಮಾತ್ರ ಹೊರೆಯಾಗಿದೆ.

***

ಊರ ನೆಮ್ಮದಿಗೆ ನೀರ ನಿಲ್ದಾಣಗಳು

ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದಿರಾ? ಚಾಂದ್ವೀಬಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಕಳೆದ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಂಧನದಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಬಂದವರೇ ನೀವು !! ಹರುಗಟ್ಟಿದ ಆಕೆಯ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಅರೆಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಏದುಸಿರಾಗಿತ್ತು. ಹಸುರು ಪಾಚಿ ಸರಿಸಿ ಕೊಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಪಾರಿವಾಳದ ರೆಕ್ಕೆಯ ಸದ್ದು ಅಲ್ಲಿನ ಮೌನವನ್ನು ಕೆಡಕಿತು. ೪೬೩ವರ್ಷಗಳ ಚಾಂದ್ ಮುಷ್ಠಿನಲ್ಲೂ ಸುಂದರಿ. ವಿಜಾಪುರದ ಶಹರದ ಅಗಸಿಯಿಂದ ಸುಮಾರು ೪೦೦ ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಈಕೆಗೆ ಈಗ ಗೃಹಬಂಧನ. ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರ ದಾಹವನ್ನು ತಣಿಸಿದ ಈಕೆ ಅಕೇಲಿ. ೪೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಣಿಯಂತೆ ಮೆರೆದೆ. ಜನರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದೇ ನೆಪ, ನನ್ನನ್ನು ಸೂಳೆಯಾಗಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಎಷ್ಟು ಎತ್ತರದ ಕೋಟೆಯೊಳಗಿದ್ದರೇನು, ರೋಗದ ಗೂಡಾದ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಅಲಿ ಅದಿಲ್ ಷಾ ಮತ್ತೆ ಬರುವನೆಂದು ಕಾದಿದ್ದೇನೆ ಚಾಂದ್ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ವರ್ಷ ಕಾಯಬೇಕೇನೊ??

ಚಾಂದ್ವೇ ತಾಜ್ಜಿಗೂ ಮಾದರಿ. ಮಕ್ಕಾ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬಸ್ಸಾಂಡಿನ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಚಂದದ ಬಾವಡಿಯನ್ನು ಎರಡನೇ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಅದಿಲ್ ಷಾನು ೩೯೧ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ೩೫ ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಭವ್ಯ ಕಮಾನಿನ ಮಹಾದ್ವಾರ. ಅದರ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ಅಷ್ಟಕೋನಾಕಾರದ ಗುಮ್ಮಟಗಳು. ಒಳ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಒಂದು ನಿಲ್ದಾಣ. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು.

ಸಾರ್ ಸಾರ್ ನಂದೂಕಿ ಫೋಟೋ ತೆಗಿರಿ ಸಾರ್. . . . ಬಟ್ಟೆ ತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸುಲ್ತಾನಳ ಪಕ್ಕದಿಂದ ದುಡುಮ್ಮನೆ ನೀರಿಗೆ ಹಾರಿದ ಟಿಪ್ಪು ಮೀನಿನಂತೆ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಹೆರು ಪಾಚಿಯನ್ನು ಸರಿಸುತ್ತಾ ಈಜತೊಡಗಿದ. ದಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಆತನ ಗೆಳೆಯ ಸಲೀಂ ಆತನ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಚಪ್ಪಲಿಯನ್ನು ಬಾವಡಿಗಿ ಬಿಸಾಕಿ, ಸಾರ್ ಅಬ್ಬಿ ಕೀಂಚಲೋ, ಸಾಲಾ ಕ ಚಪ್ಪಲ್ ಕ ಫೋಟೋ ಎಂದಾಗ ಟಿಪ್ಪುಗೆ ಪಿಚ್ಚಿನಿಸಿತು.

ಸುತ್ತಲೂ ಚಂದದ ಕುಸುರಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಗ್ಯಾಲರಿ. ಸುತ್ತಲೂ ಅಡ್ಡಾಡಲು ಕಾಲುದಾರಿ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಅತ್ತರನ್ನು ಪೂಸಿಕೊಂಡು ಸಾರೋಟಿನ ಮೇಲೆ ಬಂದ ತಾಜ್ ಸುಲ್ತಾನ. ಆಕೆಯ ಹಿಂದೆ ಬುಟ್ಟಿಗಳ ತುಂಬಾ ಗುಲಾಬಿ ಪಕಳೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದ ನೂರಾರು ಸಖಿಯರು. ಬಾವಡಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ನಿಂತು ಗುಲಾಬಿಯ ಪಕಳೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೀರಿಗೆ ಸುರಿದರು. ಸಖಿಯರೊಂದಿಗೆ ಈಜುತ್ತಾ, ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸರಿಸುತ್ತಾ, ಬೇಸಿಗೆಯ ತಾಪವನ್ನು ಶಮನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ . . . . . ಕ್ಯಾಕರಿಸಿದ ಸದ್ದಿಗೆ ತಟ್ಟನೆ ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟಾಗ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಐದಾರು ಟೋಣಪರು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಇಸ್ಪೀಟ್ ಎಲೆಗಳು. . . ಭಗ್ನ ಕನಸಿನೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದೆ. ಸುಲ್ತಾನಳೊಂದಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರು ಡಿಟರ್ಜೆಂಟ್ ಹಾಕಿ ಬಟ್ಟೆ ತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ೧೮೧೫ರಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಸೈಕ್ ಪ್ರಕಾರ ಕೋಟೆಯೊಳಗೆ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿರುವ ೧೦೦ ಬಾವಡಿಗಳು ಹಾಗೂ ೩೦೦ ನೀರೆಳೆಯುವ ಬಾವಿಗಳು ಇದ್ದವು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಖಾಲಿಯಾಗದ ನೀರಿನ ತಾಣಗಳು. ೧೨ ಅಡಿ ಆಳದಿಂದ ೩೫ ಅಡಿ ಆಳದವರೆಗೆ ಇರುವ ಇವುಗಳಿಗೆ ಸುತ್ತಲೂ ಸುಂದರ ವಾಸ್ತು ಕೆತ್ತನೆಗಳಿರುವ ಪ್ರಾಂಗಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಬಾವಡಿಗಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದ ಸಾಮಂತರು, ಇನ್ನಿತರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮನೆ, ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಾವಡಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿರಬಹುದು. ಅವುಗಳ ಕಾಲಮಾನದ ದಾಖಲೆಗಳು ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಇಬ್ರಾಹಿಂಪುರದಲ್ಲಿ ರೈಲ್ವೆ ಗೇಟಿನಾಚೆಯಿರುವ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಬಾವಡಿ, ಇಬ್ರಾಹಿಂ ರೋಜದ ಬಲಭಾಗದ ಹೊಲದಲ್ಲಿರುವ ಲಂಗರ್ ಬಾವಡಿ, ಅಜಗರ್ ಬಾವಡಿಗಳ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಾವಡಿಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲೊಂದು ತಿಪ್ಪೆ ತುಂಬಿದ ಬಾವಡಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಅಲಿಖಾನ್ ಬಾವಡಿ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೇ ಬಾವಡಿಗಳ ಹಾಗೂ ಬಾವಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ನಗರಸಭೆ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಉಸ್ತುವಾರಿ ಸಚಿವರವರೆಗೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಲ್ಲಿರುವ ರಿಕ್ಷಾ ಚಾಲಕ ಅಸ್ಲಂ ಶಾಬಾದಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮುಬಾರಕ್ ಕಾಲೋನಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮುಬಾರಕ್ ಬಾವಡಿಯನ್ನು, ಸುತ್ತಲಿನ ಜಾಗವನ್ನೂ ನಗರಸಭೆ ಸದಸ್ಯ ಶಫೀಕ್ ಬೋಗಾದಿ ಕೊಂಡುಕೊಂಡು ಮುಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನವರಿಗೆ ನೀರು ಬೇಕು. ಆದರೆ ನೀರಿನ ಮೂಲಗಳು ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಬಾವಿ-ಬಾವಡಿಗಳಂತೂ ಬೇಡವೇ ಬೇಡ. ನಳದ ನೀರೇ ಬೇಕಂತಾರ್ರೀ ಸರ್-ಸಂಜೀ ಬರಿ-ನಳದ ಮುಂದೆ ನಡೆಯೋ ಜಗಳಾ ನೋಡಬೋದ್ರಿ ಸರ್ ಎನ್ನುತಾರೆ ಅಸ್ಲಂ ಅವರೊಂದಿಗಿರುವ ಶಿವಪುತ್ರಪ್ಪ.

ಬಡೇ ಕಮಾನಿನ ಪಕ್ಕದ ನಗರ್ ಬಾವಡಿ, ಪಾತ್ರೈ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೀರನ್ನೊದಗಿಸುತ್ತಿದೆ. ಜುಮ್ಮಾ ಮಸೀದಿಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಾವಡಿಗಳು ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಡಾ. ಮುನೀರ್ ಬಾಂಗಿಯವರ ಮನೆಯ ಒಳಗಿನ ಬಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಸಮೃದ್ಧಿ. ಉಳಿದಂತೆ ಬಗದಾದಿ ಬಾವಡಿ, ನಾಲಬಂದ ಬಾವಡಿ, ದೌಲತ್ ಕೋರಿ ಬಾವಡಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಕಸದ ತೊಟ್ಟಿಗಳು. ಶಾದಿ ಮಹಲ್ ಆವರಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾವಡಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಮುಚ್ಚಲಾಗಿದೆ

ಪೇರಿ ಬಾವಡಿ, ಬಸ್ತಿ ಬಾವಡಿಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿವೆ. ನೀರೂ ಇದೆ. ನಗರಸಭೆಯವರು ಅದರಿಂದ ನೀರೆತ್ತುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸುತ್ತಲಿನ ಜನರಿಗೂ ನೀರನೆಮ್ಮದಿಯಿದೆ. ತಾಜ್ ಬಾವಡಿಯ ಹಿಂದಿದ್ದ ಸಂದಲ್ ಬಾವಡಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಲಾಗಿದೆ. ಕೋಟೆ ಬುರ್ಜಿನ ಬುಡದ ಬಾವಡಿ ಕೊನೆಯ ಉಸಿರನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನು ಬರೀದ ಬಾವಡಿ ಬಂದಾಗಿದೆ. ಅದರ ಪಕ್ಕದ ಸಾತಿ ಬಾವಡಿ ಸಾಯಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಸಾಲ್ ಖಬರ್ ಬಳಿಯಿರುವ ಬಾವಡಿ ಸಮಾಧಿಯಾಗಿದೆ.

ಪೋಸ್ಟ್ ಆಫೀಸ್ ಆವರಣದಲ್ಲಿರುವ ಮುಖಾರಿ ಮಸ್ಜಿದ್ ಬಾವಡಿಗೇ ಸೂಕ್ತ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಪಕ್ಕದ ದೇವಸ್ಥಾನದ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವನ್ನು ಯಾರೂ ಮೆಟ್ಟಿಬಾರದು ಎಂದು ಬಾವಡಿಗೇ ಎಸೆಯುತ್ತಾರಂತೆ. ಮಾರ್ಕೆಟ್ ಪ್ರದೇಶದ ಸಂದಲ್ ಮಸ್ಜಿದ್ ಬಾವಡಿ, ಮಂತ್ರಿ ಬಾವಡಿಗಳ ನೀರು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಜೋಡು ಗುಂಬಜ್ ಬಳಿಯ ಬಾವಡಿ ಪಕ್ಕದ ಹಸಿರು ಹಾಸೂ ಸಹ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಲಾಗಿದೆ. ಬಾವಡಿಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದರೆ ಜಾಗ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಜಾಗದ ಬೆಲೆ ೧೦ ಲಕ್ಷ. ಕಸಕಡ್ಡಿ ತುಂಬಿದ ಬಾವಡಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಇದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೇ? ಹಾಳಾದ ಬಾವಡಿಗಳಿಂದ ರೋಗಗಳೂ ಹರಡಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮಾಂಟೆ (ಮಾಲ) ಬಾವಡಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಸಿದ ರಜಾಕ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಗೋಲಗುಂಬಜ್ ಹಿಂದಿರುವ ಮಾಸ್ ಬಾವಡಿಯಿಂದ ಗೋಲ್ಲುಂಬಜ್ ಒಳಗಿನ ಗಾರ್ಡನ್ ಅದರ ನೀರನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಬಿರು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ನೀರಿನ ಕೊರತೆಯಾಗದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅಲ್ಲಿನ ಕಾವಲುಗಾರ. ಅದೇ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಮ್ಪೀರ್ ಬಾವಡಿ ಹಾಗೂ ರಿಮ್ಯಾಂಡ್ ಹೋಂ ಒಳಗಿರುವ ಎರಡು ಬಾವಡಿಗಳು ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿವೆಯಂತೆ. ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಕಛೇರಿಯೊಳಗಿನ ಬಾವಡಿಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ.

ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಚೌಕ್ನಲ್ಲಿರುವ ಸೋನಾರ್ ಬಾವಡಿ ಹಾಗೂ ಗುಂಡ ಬಾವಡಿಗಳು ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಬಾವಡಿಗಳು. ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಬಾವಡಿಗಳೂ ಆಯತಾಕಾರದಲ್ಲವೆ.

ಅವಸಾನ

ಇವುಗಳ ಅವಸಾನಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳು; ಪಾತ್ರ ತೊಳೆಯುವಿಕೆ, ಬಟ್ಟೆ ತೊಳೆಯುವಿಕೆ, ಹೂಳತ್ತಿಸದೇ ಇರುವುದು, ಕಸಕಡ್ಡಿಗಳು, ಹೂವು, ಹಾರ, ಗಣಪತಿ ವಿಸರ್ಜನೆ ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಾವಡಿಗಳಿಗೆ ತುಂಬುವುದು, ಗಟಾರದ ನೀರನ್ನು ಬಾವಡಿಗಳಿಗೆ ಹರಿಸುವುದು, ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯಾದ ಕೆಲವು ಬಾವಡಿಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಸೈಟ್ ಮಾಡಿರುವುದು, ಬಾವಡಿಗಳ ಗೋಡೆಗೆ ಮನೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಹೀಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜನರಿಗೆ, ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಕಳಕಳಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು.

ಇದೆಲ್ಲದರ ಪರಿಣಾಮ ಬೇಗಂ ತಾಲಾಬ್ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಇದೂ ಸಹ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ೧೬೫೧ರಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ಅದಿಲ್ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಕೆರೆ. ತೊರವಿಯಿಂದ ತರುತ್ತಿದ್ದ ನೀರು ಸಾಕಾಗದಿದ್ದಾಗ ಈ ತಾಲಾಬನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಬಿಜಾಪುರದೊಳಗಿನ ಗಂಜ್ಲಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗಂಜ್ ಪಕ್ಕ ನಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಅದರಿಂದ ಹಳೇ ಕೊಳವೆಗಳ ಮೂಲಕ ಬೇಗಂ ತಾಲಾಬ್ ನೀರು ಬರುತ್ತದೆ.

ಅಂದು ೧೦ ಲಕ್ಷ ಜನರಿಗೆ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದ ಅರಸರ ಮುಂದಾಲೋಚನೆ ಇಂದಿನ ಅರಸರಿಗೂ ಇರಬೇಕೆಂದು ಜನ ಬಯಸುವುದು ಸಹಜ. ಇಬ್ರಾಹಿಂಪುರದ ಕೆರೆ, ಅಫಜಲಪುರದ ಕೆರೆಗಳು ಫೆಬ್ರವರಿಯಲ್ಲೇ ಬತ್ತಿಹೋಗುತ್ತವೆ. [ಇದು ಖಾಸಗಿಯವರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದೆಂದು ಅಲ್ಲಿನವರು ಹೇಳಿದರು]. ಕೇವಲ ಬೇಗಂ ತಾಲಾಬ್ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಾ ಒತ್ತಡ ಹೇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಬಾವಡಿಗಳು, ಬಾವಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಬಿಜಾಪುರ; ನೀರಿಗಾಗಿ ಹಾಹಾಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದು; ಬಿಸಿಲಿನ ಬೇಗೆಗೆ ನಲುಗಿದ್ದು; ಜನ ಗುಳೇ ಹೋಗಿದ್ದು; ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಸಮಸ್ಯೆ; ಕೃಷಿ ಸಮಸ್ಯೆ; ಹೀಗೆ ನೀರಿನಿಂದಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ, ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಗದು. ಹಾಗೇ ಕೇವಲ ಬಾವಡಿ-ಬಾವಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ, ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ, ಸೌಂದರ್ಯ, ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದವರು ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಇವುಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸುಂದರಗೊಳಿಸಿದರೆ, ಪ್ರಚಾರ ಕೈಗೊಂಡರೆ ಅದ್ಭುತ ಪ್ರವಾಸಿತಾಣವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಅರೆ ಭೈಯ್ಯಾ, ಇವುಗಳು ಖಂಡಿತಾ ಪ್ರವಾಸಿತಾಣಗಳಾಗುವುದು ಬೇಡ...ಬೇಡ...ಬೇಡ... ಬೇಡ... ಎಂಬ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ಗೋಲ್ಲುಂಬಜ್ಜಿಂದ ಬಂತು. ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣವಾದ ನಾನು ಶಬ್ದಮಾಲಿನ್ಯದಿಂದ ನಲುಗಿಹೋಗಿದ್ದೇನೆ. ಅಪಸ್ವರಗಳ ಅಪಸವ್ಯಗಳಿಂದ ಬಳಲಿದ್ದೇನೆ. ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ತಿಂದು ಉಗುಳುವ ಜನರು, ಹೆಸರು ಕೆತ್ತುವ ಪ್ರೇಮಿಗಳು ಯಾರೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನೇ ಹಾಳು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಊರಿನ ಜನರಿಗೆ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿಯಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಅವುಗಳು ಯಾವ ಲೆಕ್ಕ... ಒಂದು ದನಿ ನಾಲ್ಕಾಯಿತು... ನಾಲ್ಕು ಹದಿನಾರಾಯಿತು... ಬಿಜಾಪುರದ ಸ್ಮಾರಕಗಳೆಲ್ಲಾ ಬೊಬ್ಬಿರಿಯತೊಡಗಿದವು. ಕೆಂಪನೆಯ ಧೂಳು, ಕಪ್ಪನೆಯ ಕೊಳಚೆ, ನೆತ್ತಿಯನ್ನೇ ತಲುಪುವ ದುರ್ಗಂಧ, ಸುಡುಬಿಸಿಲ ತಾಪದೊಳಗೆ ಅವುಗಳ ಆರ್ತನಾದವೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿತು.

***

ಹಾಲು-ಬೆಣ್ಣೆ ತಕರಾರು

ನಾವೆಲ್ಲಾ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಸಮೀಪದ ಹಳೇಗಬ್ಬೂರಿನ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರ ಮನೆಯ ಜಗುಲಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೆವು. ಬೈಫ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ಒಂದು ಎಮ್ಮೆ ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಎಮ್ಮೆಯ ಬೆಲೆ ೮,೬೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳು, ಬೈಫ್ ೨,೦೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಸಹಾಯಧನ ನೀಡಿದೆ. ಮುರ್ರಾ ಜಾತಿಯ ಎಮ್ಮೆ ದಿನಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಲೀಟರ್ ಹಾಲು ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಎಮ್ಮೆ ಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಆಕೆಯ ಬದುಕಿನ ರೀತಿ ಬದಲಾಗಿದೆಯೇ ಎನ್ನುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಬೆನ್ಸ್ ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸಿಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಂಗೀತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಆ ಊರಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನದ ಕುರಿತು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಲೀಸ್ ವಾಟ್ಸನ್ ಇದ್ದರು.

ಎಮ್ಮೆ ಕೊಂಡಿದ್ದೇ ಹಾಲು ಮಾರುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ. ಬೆಳಗಿನ ಹಾಲು ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ. ಸಂಜೆಯದು ಮನೆ ಖರ್ಚಿಗೆ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಿಗಿಂತ ಬೆಣ್ಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ತಾಯಿ ಹೆಚ್ಚು. ಬೈಫ್‌ವರೂ ಬೆಣ್ಣೆಯಿಂದಾಗುವ ಲಾಭ ತಿಳಿಸಿದರು. ಬೆಣ್ಣೆ ಮಾಡಲು ಪಾರ್ವತಮ್ಮನ ಮನವೊಲಿಸಿದರು. ಹಾಲನ್ನು ಕಾಯಿಸಿ, ಮಜಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಬಿಡುವುದು. ಮರುದಿನ ಮೊಸರು ಕಡೆದು ಬೆಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವುದು ಹಳ್ಳಿಯ ವಿಧಾನ. ಇದರಿಂದ ವಾರಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಿಲೋದಷ್ಟು ಬೆಣ್ಣೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಲು ಲೀಟರೊಂದಕ್ಕೆ ೧೨ರೂಪಾಯಿ, ಬೆಣ್ಣೆ ಒಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂಗೆ ೧೦ರೂಪಾಯಿ. ಇದರಂತೆ ಹಾಲಿನ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ೧೬೮ ರೂಪಾಯಿ ವಾರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕರೆ, ಬೆಣ್ಣೆ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ವಾರಕ್ಕೆ ೨೨೦ ರೂಪಾಯಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಲಾಭ ೫೨ ರೂಪಾಯಿ. ಇದು ಇಸವಿ ೨೦೦೪ರ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ. ಈಗ ದುಪ್ಪಟ್ಟಾಗಿದೆ.

ಬೆಣ್ಣೆಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭ ಗಳಿಸುವುದು ಹೇಗೆ?

ಬೆಣ್ಣೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಆದರೆ ಮಾತ್ರ ಇದು ಸಾಧ್ಯ ಅನ್ನುವುದು ಬೈಫ್‌ನ ವಾದ. ಹಾಗಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ಬೈಫ್ ಸೂಚಿಸಿತು. ಹಾಲು ಕಾಯಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಕೆನೆ ಮತ್ತು ಹಾಲನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮಾಡಿ ಹಾಲನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹಾಕುವುದು ಜೊತೆಗೆ ತೆಗೆದಿಟ್ಟ ಕೆನೆಯನ್ನು ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಕಡೆದು ಬೆಣ್ಣೆ ಮಾಡುವುದು. ಮೊಸರನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದು. ಇದರಿಂದ ಮೊಸರು, ಬೆಣ್ಣೆ ಎರಡರ ಆದಾಯವೂ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಬೈಫ್ ಸಂಸ್ಥೆ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡಿತು. ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದ್ದರು.

ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ವಾರದ ಕೊನೆಗೆ ಬೆಣ್ಣೆ ಒಂದೂವರೆ ಕಿಲೋ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಮೊಸರು ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ೧೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಆದಾಯ ೨೭೦ರೂಪಾಯಿ. ಇದೂ ಸಹ ಇಸವಿ ೨೦೦೪ರ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ. ಇಂದಿನ ಬೆಲೆ ೬೮೦ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನವರ ಮನೆಯ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಒಂಭತ್ತು. ಎರಡು ಎಕರೆ ಹೊಲ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಸೊಪ್ಪು, ಹುಲ್ಲು ಎಮ್ಮೆಗೆ ಆಹಾರ. ಒಳ್ಳೆಯ ಬೆಣ್ಣೆ ಬರಲು ಹತ್ತಿ ಕಾಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಎಮ್ಮೆ ಹಾಗೂ ಕರುವನ್ನು ಮೇಯಿಸಲು ಮನೆಯವರೇ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ವಾರದ ಖರ್ಚು ಕಳೆದು ನಿವ್ವಳ ಲಾಭ ೧೩೦ ರೂಪಾಯಿ.

ಇಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲಿನ ಲೆಕ್ಕ, ಮನೆಬಳಕೆ ಹಾಲಿನ ಲೆಕ್ಕ, ಸಗಣೆ ಗೊಬ್ಬರದ ಲೆಕ್ಕ, ಎಮ್ಮೆಯ ಇತರ ಖರ್ಚಿನ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಗಣಿಸಿಲ್ಲ.

ಹಳೇಗಬ್ಬೂರಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದೇವತೆ, ಬೀಬಿ ಫಾತಿಮಾ, ಭೀಮಾಂಬಿಕೆ ಎನ್ನುವ ಮೂರು ಮಹಿಳಾ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳಿವೆ. ಸಂಘದ ಮೂಲಕ ಪಾರವ್ವ, ಮೇರಿ, ನೀಲವ್ವ, ಬಿಡ್ಡಿ ಯವರು ಹಸು ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ರೇಣುಕಾ ಮೇರಿ ಎಮ್ಮೆ ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಎರೆಗೊಬ್ಬರ, ಕುರಿ ಸಾಕಣೆ, ಹೈನು ಗುತ್ತಿಗೆ, ಕೃಷಿ ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸಾಂಘಿಕವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಬೈಫ್ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಂಘಗಳ ಮೀಟಿಂಗ್, ಧಾರವಾಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರೊ. ಸುಭಾಷ್ ಅವರು ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದರು. ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕೆಂದರೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹಕ್ಕೊತ್ತಾಯವಿದೆ ಅನ್ನೋದು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಅವಿಗೆ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ನಾವು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ, ಶುದ್ಧವಾಗಿ, ನಂಬಿಕೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಪೂರೈಸೋದಿಂದ ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕರ ಮಧ್ಯೆ ಉತ್ತಮ ಸಂಬಂಧ ಉಳಿಸೋಬಹುದು ಎನ್ನುವ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿದರು.

ಇಸವಿ ೧೯೯೦ಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಇವತ್ತು ಹಾಲಿನ ಬೆಲೆ ಜಾಸ್ತಿಯಿದೆ ಅನ್ನಿಸಿದ್ರೂ, ಅದು ಖಂಡಿತಾ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಲಿನ ಬೆಲೆ ಪೂರೈಕೆ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕೊತ್ತಾಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಅಂದು ಒಂದು ಲೀಟರ್ ಹಾಲಿಗೆ ಆರು ರೂಪಾಯಿ ಮಾತ್ರ. ಕೇವಲ ಹಾಲು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾತ್ರ ಬಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಕ್ರಮೇಣ ಹಾಲಿನ ಆವಕ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಆಗ ಬೆಲೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಆವಕದ ಹೆಚ್ಚಳ ಸರಿದೂಗಿಸಲು ಬೆಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪ, ಖೋವಾ, ಹಾಲಿನಪುಡಿ ಮುಂತಾದ ಉಪ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ತಯಾರಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಉಪ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಹಕ್ಕೊತ್ತಾಯ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಮಾರಾಟ ವಹಿವಾಟು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಹಾಲಿನ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಕೆ.ಎಂ.ಎಫ್. ಈ ಬಾರಿ ೪೫೦ ಟನ್ ಬೆಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ೩೦೦ ಟನ್ ಹಾಲಿನಪುಡಿಯನ್ನು ವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ವಿತರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿಯೂ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ವಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಸುಮಾರು ೧೫ ಲೀಟರ್ ಎಮ್ಮೆ ಹಾಲನ್ನು ಲೀಟರ್ಗೆ ೧೬ ರೂಪಾಯಿಗಳಂತೆ ಮಾರಿದರೂ ೨೪೦ ರೂಪಾಯಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಹಾಲಿನಿಂದ ೧೦ ಲೀಟರ್ ಮೊಸರು, ೨ ಕಿಲೋ ಬೆಣ್ಣೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಆದಾಯ ೩೨೦ ರೂಪಾಯಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ೧೫ ಲೀಟರ್ ಹಾಲಿನಿಂದ ಫೇಡೆ ತಯಾರಿಸಿದರೆ ಖರ್ಚೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದು ನಿವ್ವಳ ೪೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಲಾಭ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಫೇಡೆ ತಯಾರಕ ಬಾಬೂರಾವ್ ಅವರ ಹೇಳಿಕೆ.

ಇದನ್ನೇ ಪ್ರೊ.ಸುಭಾಷ್ ಅವರು ಮೌಲ್ಯ ಸರಪಳಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಜೋಳದ ಬೆಲೆ ಒಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂಗೆ ಎಂಟು ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಆದರೆ ಜೋಳದ ಹಿಟ್ಟು ಕಿಲೋ ಒಂದಕ್ಕೆ ೧೨ ರೂಪಾಯಿ ಮತ್ತು ಜೋಳದ ರೊಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ ಮಾರಿದರೆ ಕಿಲೋ ಒಂದಕ್ಕೆ ೪೦ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ತ್ರಾಸೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಕೆಲಸಾನೂ ಇರುತ್ತದೆ. ರೊಕ್ಕನೂ ಬರುತ್ತದೆ. ನಿರುದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂರೋ ಬದ್ಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟು ದುಡಿದರೆ ಬದುಕು ಸುಸೂತ್ರವಾಗುತ್ತೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವೆಲ್ಲಾ ಹಾಲು ಮಾರೋ ಬದ್ಲು ಬೆಣ್ಣೆ ಮಾರಾಟದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ರೊಕ್ಕ ಪಡೀಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಸೂತ್ರ ಪ್ರೊ.ಸುಭಾಷ್ ಅವರು.

ಮಹಿಳೆಯರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಗುಸುಗುಸು. ಹಾಲಿಗಿಂತಲೂ ಬೆಣ್ಣೆಲಿ ರೊಕ್ಕ ಸಿಗೋದು ಜಾಸ್ತಿಯಾದ್ರೆ ಯಾಕೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಅಲ್ಲಾ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಣ್ಣೆ ಕಡಿಮೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಲು ಮಾರಾಟವೇ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎನ್ನುವ ವಾದ ವಿವಾದಗಳು.

ಮನೆ ಗಂಡಸು ಇರೋ ಹಾಲನ್ನು ಪೂರಾ ಮಾರ್ಲಿಕ್ಕೆ ಓಯ್ತಾರ್ರೀ ಸಾಹೇಬ್ಬೆ. ನಾವೇನ್ ಮಾಡೋದು? ಅನ್ನೋ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮುನ್ನಾಬೀಯದು. ನಾವು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೊಗಾಕಿಲ್ಲ, ಮೊಸರು ಬೆಣ್ಣೆ ಮಾರೋದು ಹ್ಯಾಂಗ್ರಿ ರೇಣುಕಾ ಮೇರಿಯ ಅಳಲು.

ನೋಡ್ರಿ ನೀವು ಸಬೂಬು ಹೇಳ್ವಾ ದ್ರಿ. ಗಂಡಸರ ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪೋರು ಬೆಣ್ಣೆ, ಮೊಸರು ಮಾರ್ಲಿಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಾರ. ನೀವೀಗ ಹಾಲಿಗೆ ನೀರು ಬೆರೆಸಿ ಮಾರಿ ಲಾಭ ಸಿಗತ್ಯೆತಿ ಅಂತಾ ತಿಳಿದೀರಿ. ಅದು ತಪ್ಪು ದಾರಿ. ಬೆಣ್ಣೆಗೆ ಜಾಸ್ತಿ ಬೆಲೆ ಅನ್ನೋದು ಗೊತ್ತಾಗ್ತೆ. ನೀವೇ ಯೋಚ್ನೆ ಮಾಡ್ರಿ ಎಂದಿದ್ದರು ಬೈಫ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಅನಿಲ್ ನಿಟ್ಟೂರ್ಕರ್.

ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ಮತ್ತು ಮುನ್ನಾಬೀ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಬೆಣ್ಣೆ ಮಾರಾಟವೇ ಲಾಭದಾಯಕ ಅನ್ನೋದು ಗೊತ್ತು. ಬೇರೆಯವರು ಬೆಣ್ಣೆ ಮಾರೋದಿಂದ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾದರೆ ಅನ್ನೋ ಆತಂಕ.

ಹಾಲಿಗೆ ನೀರು ಬೆಸೋದು ಖರೆ. ನಿಮ್ಮ ವರ್ತನೆಯ ಮನೆಯೋರು ಒಂದಿನ ಬ್ಯಾಡ ಅಂದ್ರೆ ಅಥ್ವಾ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಾಲಿಲ್ಲಾಗ ಬಿಡಬೋದು. ಆದರೆ ಬೆಣ್ಣೆ ಮಾಡಿದ್ರೆ ಈ ತ್ರಾಸು ಇರಾಂಗಿಲ್ಲ. ನೀವು ಕೊಡೋ ಶುದ್ಧ ಬೆಣ್ಣೆಗಾಗೇ ಕಾಯ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ಪ್ರೇರಣೆ ಪ್ರೊ. ಸುಭಾಷ್ವರು.

ಪಾರಮ್ಮ, ಹುಸೇನ್ವೀ, ನೀಲಮ್ಮ ಮೊದಲಾದವರು ಒಪ್ಪಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲಿಲ್ಲ, ವರ್ತನೆ ಮನೆಗಳವರ ನಂಬಿಕೆ ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ತಕರಾರು.

ರಾತ್ರಿ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಹಾಲು ಮೊಸರಾಗಲು, ಬೆಣ್ಣೆಯಾಗಲು ಬೇಕಾದ ಸೂಕ್ತ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಸಿಗಲೇಯಿಲ್ಲ. ಹಾಲು-ಬೆಣ್ಣೆ ತಕರಾರು ಹಾಗೇ ಉಳಿಯಿತು. ನೀವೇನೇಳ್ತೀರಾ?

***

ಶಾಪಮುಕ್ತ ಬೂದುಗುಂಬಳ

ಬೂದುಗುಂಬಳದ ಬೆಲೆ ಎಂದೂ ಕಡಿಮೆಯಾದದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಔರಿಂದ ಲ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ತೂಗುವ ಸಾಧಾರಣ ಗಾತ್ರದ ಬೂದುಗುಂಬಳಕ್ಕೆ ಕನಿಷ್ಠ ೩೦ ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಮಠ, ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಖಾಯಂ. ಸಾಂಬಾರು, ಮಜ್ಜಿಗೆಹುಳಿ, ಕಾಯಿಹುಳಿಗಳು ಬಹಳ ರುಚಿ. ಹಾಗೇ ಹಲ್ವಾ, ದಂರೂಟ್‌ಗಳೂ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತರಿಸುತ್ತವೆ.

ಉತ್ತರದ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಜ್ಯೂಸ್ ಪ್ರಖ್ಯಾತ. ಬೂದುಗುಂಬಳದ ಹೆಸರೇ ಪೇಟಾ. ಪೇಟಾ ಜ್ಯೂಸ್ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕರಗಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ವಿಶ್ವಾಸ, ಅನುಭವ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಖಾಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದ ಲೋಟದಲ್ಲಿ ಪೇಟಾ ಜ್ಯೂಸ್ ಕುಡಿದರೆ ಗ್ಯಾಸ್ ಟ್ರಬಲ್ ದೂರ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಉಟದವರೆಗೆ ಯಾವ ಆಹಾರ ಸೇವಿಸದಿದ್ದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಯೂ ಕರಗುತ್ತದೆ. ಊರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಹೋಳಿಗೆ ತಿಂದು ಎರಡು ಇಂಚು ದೊಡ್ಡದಾದ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ದೆಹಲಿಯ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವಕೀಲರಾಗಿದ್ದ ದಿ|ಕೆ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ್ ಕರಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಪೇಟಾ ಜ್ಯೂಸ್‌ನಿಂದ.

ಬೆಳಗ್ಗೆ ವ್ಯಾಯಾಮ, ವಾಕಿಂಗ್ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದವರು ಬೂದುಗುಂಬಳವನ್ನು ಸಣ್ಣ ಚೂರುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಜ್ಯೂಸ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕದೇ ಕುಡಿಯಬೇಕು. ಉಟದವರೆಗೆ ಬೇರೇನೂ ತಿನ್ನಬಾರದು. ಹಸಿವೆನಿಸಿದರೆ ಜ್ಯೂಸನ್ನೇ ಕುಡಿಯಬೇಕು.

ಬೂದುಗುಂಬಳ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಸಿಗುವ ಬಳ್ಳಿ ತರಕಾರಿ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬೀಜ ಹಾಕಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿದರೆ ಸಾಕು. ಬಳ್ಳಿಯು ಚಪ್ಪರಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಹಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಾದರೆ ದಿನಾ ನೀರು ಹಾಕಬೇಕು. ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್‌ನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ತಳಿಯ ಬೀಜ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿಯೂ ಹುಡುಕಬಹುದು. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ರೀತಿ ವಿಭಿನ್ನ.

ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಗುಂಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಗೊಬ್ಬರ ತುಂಬಿಸಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಬೇಕು. ಮಳೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀರುಣಿಸಬೇಕು. ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿಸಿದರೂ ಆದೀತು. ಚಪ್ಪರವನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಹಬ್ಬಿಸಬಹುದು. ಕಾಯಿ ಬಿಡುವ ಪ್ರಮಾಣ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಬಳ್ಳಿಯೊಂದು ಮೂರರಿಂದ ಹತ್ತು ಕಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ರೋಗಬಾಧೆ ಇಲ್ಲ.

ಮನೆಬಳಕೆಗಾದರೆ ಆರು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಇಡಬಹುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕೊಯ್ತುಕೂಡಲೇ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಬೇಕು. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತೇವಾಂಶ ಬಹುಬೇಗ ಆರಿಹೋಗಿ ಕಾಯಿ ಬೆಂಡಿನಂತಾಗಿ ನೀರಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊಳೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಕಡಿಮೆ.

ಎಳೆಕಾಯಿ ಹಸಿರಾಗಿದ್ದು ನುಣುಪಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಒರಟಾಗಿ ಬೂದಿ ಬೂದಿ ತುಂಬಿದ್ದರೆ ಕಾಯಿ ಬೆಳೆದಿದೆ ಎಂದರ್ಥ. ಇಂತಹ ಕಾಯಿಯ ಸಿಪ್ಪೆ ದಪ್ಪ. ಗಟ್ಟಿ.

ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಸುಲಭ. ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಇಟ್ಟು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಬಹುದು.

ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಉಷಾ ಹಾಗೂ ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕೈತೋಟ ಮಾಡುವ ಉತ್ಸಾಹ. ಬೂದುಗುಂಬಳ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿದರು. ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಟೆರೇಸ್‌ಗೆ ಹಬ್ಬಿಸಲು ಯೋಚಿಸಿದರು. ಅದು ಚಿಚ್ಚುಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಸಿದ್ದ ಗ್ರಿಲ್‌ನ ಸಂದಿಗೊಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗುತ್ತ ಬೆಳೆಯಿತು. ಗ್ರಿಲ್ ಅನ್ನೇ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿತು.

ಸೆಗಣೆ ಹುಡುಕಿ ತಂದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕದಡಿ ಹಾಕುವುದೇ ಗೊಬ್ಬರ. ಬಳ್ಳಿ ಸೊಕ್ಕಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಹೂವಾಗಿ ಕಾಯಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಸಾಕಷ್ಟು ಉದುರಿ, ಉದುರಿ ಮೂರು ಮಿಡಿಗಳು ದೊಡ್ಡದಾಗತೊಡಗಿದವು. ದಿನಗಳೆಂತೆ ಕಾಯಿಗಳು ಮಿತಿಮೀರಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದವು. ಅವುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ನೋಡುವುದೇ ಒಂದು ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು. ಅದೇ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಬಹುದು ಎಂದು ಆಗ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಕಾಯಿ ಬೆಳೆದು ಬಳ್ಳಿ ಬಾಡಿತು. ಚಿಚ್ಚದ ಮೇಲಿದ್ದ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಇಳಿಸಲು ಹೋದರೆ ಒಂದಿಂಚೂ ಕದಲಿಲ್ಲ. ಇಳಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಎರಡು ಜನ ಸೇರಿ ಮೇಲೆತ್ತಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಬೀಳಿಸದೆ ಇಳಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬಂದವರೆಲ್ಲಾ ಒಂದೊಂದು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದರು.

ಅಂತೂ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಇಳಿಸಲು ಉಷಾರ ತಂದೆ ಹೆಗಡೆ ಸುಬ್ರಾಯರೇ ಊರಿನಿಂದ ಬಂದರು. ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಗೋಣಿಚೀಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಹಗ್ಗ ಕಟ್ಟಿ ನಿಧಾನ ಜಾರಿಸಿ ಇಳಿಸಿದರು.

ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಒಯ್ಯಲು ಯಾರೂ ಸಿದ್ಧರಿಲ್ಲ. ಮಾರೋಣವೆಂದರೆ ಕೊಳ್ಳುವವರಿಲ್ಲ. ಬೂದುಗುಂಬಳವನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಪಡೆಯಬಾರದೆಂಬ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಮನೆಯೊಳಗಿಡಲು ಜಾಗ ಸಾಲದು. ಮಂಚದ ಅಡಿಯಲ್ಲೂ ಹಿಡಿಸದು. ನಾಗೊಂದಿಗೆ ಮೇಲೂ ಕೂರದು. ಹೀಗೆ ಕಾಯಿಗಳು ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾದವು. ಕತ್ತರಿಸಿ ಅಡುಗೆ ಮಾಡೋಣವೆಂದರೆ ಒಂದು ಕಾಯಿ 90 ದಿನಗಳಿಗಾಗುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು. ಚಿಕ್ಕದರ ತೂಕ ೧೮ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ. ಉಳಿದೆರಡೂ ೩೬ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಹಾಗೂ ೩೨ ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಭಾರವಾಗಿದ್ದವು. ಚಿಕ್ಕದನ್ನು ದಂರೂಟ್ ಮಾಡಿ ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ನೀಡಿ ಅಂತೂ ೧೫ ದಿನಕ್ಕೆ ಖಾಲಿಯಾಯಿತು.

ಉಳಿದೆರಡನ್ನು ಊರಿಗೆ ಒಯ್ಯಲು ತೀರ್ಮಾನ. ಆಚೀಚೆಯವರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಕಾರಿಗೆ ತುಂಬಿಸಿ ಆಯಿತು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರು ಪಂಕ್ಟರ್!! ಟೈರ್ ಬದಲಿಸಲು ಡಿಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಬೂದುಗುಂಬಳಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಟೈರ್ ಬೇಕು. ಟೈರ್ ಮೇಲಿಟ್ಟ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಇಳಿಸಲು ಯಾರೂ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಮೈಗೆ ಬೂದಿ ಹತ್ತುವುದೆಂಬ ಚಿಂತೆ. ಕೆಲವರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಸೋತುಹೋದರು. ಅಂತೂ ಇಳಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಟೈರ್ ಬದಲಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಇಡುವ ರಾಮಾಯಣ. ಹೀಗೆ ರಸ್ತೆಯ ಮಧ್ಯೆ ನಾಲ್ಕು ತಾಸು ಅದೊಂದು ಅಚ್ಚರಿಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು.

ಊರಲ್ಲಿಯೂ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವವರಿಲ್ಲದೆ ತೇವಾಂಶ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ಕತ್ತರಿಸಿ ಊರಿಗೆಲ್ಲಾ ಹಂಚಿದರು. ಬೀಜವನ್ನು ಜೋಪಾನವಾಗಿಟ್ಟರು. ಅದೇ ವರ್ಷ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದರು. ಒಂದು ಬೀಜವೂ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಬೀಜದೊಳಗಿನ ತೇವಾಂಶ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೂ ತೋಟದ ಮಣ್ಣು ಬೀಜ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯಲು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಫಲವತ್ತಾಗಿರದೇ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಕುಂಬಳದ ಕೃಷಿ ಹೇಗೆ?

ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ಮತ್ತು ಜನವರಿ ತಿಂಗಳುಗಳು ಬೀಜ ಬಿತ್ತನೆ ಕಾಲ. ಡಿಸೆಂಬರ್ ಮತ್ತು ಏಪ್ರಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಟಾವು. ಅಂದರೆ ಮೂರೂವರೆ ತಿಂಗಳ ಬೆಳೆ. ಎಕರೆಗೆ ೨೦೦ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಇಳುವರಿ ಗ್ಯಾರಂಟಿ. ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಬಲಿತ ಕಾಯಲ್ಲಿರುವ ಬೀಜ ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಒಂದು ಎಕರೆಗೆ ಸುಮಾರು ೨೦೦ಗ್ರಾಂ ಬೀಜ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವುದಾದರೆ ಏರುಮಡಿ ಮಾಡಿ ಬೀಜ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ಏರುಮಡಿಗೂ ಸುಮಾರು ಐದು ಬುಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಬೆರೆಸಿದರೆ ಮತ್ತೆ ಗೊಬ್ಬರ ನೀಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹಾಗೇ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಲು ಬಿಡಬೇಕು. ಬೇಸಿಗೆಯ ಬೆಳೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಕೀಟಗಳ ಕಾಟ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚೆಂಡುಹೂವಿನ ಗಿಡಗಳನ್ನು, ದಂಟಿನ ಹರಿವೆಗಿಡಗಳನ್ನೂ ಬೆಳೆಯುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಹೂವು ಬರುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಗಮನಿಸಿದರೆ ಹೂವೆಲ್ಲಾ ಹೀಚು ಕಟ್ಟುವುದೋ, ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೂವುಗಳು ಹೀಚಾಗದಿದ್ದರೆ... [ಕುಂಬಳ ಮಿಡಿಯಾಗದಿದ್ದರೆ] ಬಳ್ಳಿಯ ಸಮೀಪ ಐದುಗ್ರಾಂ ಇಂಗನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಸಲಹೆ ಕುಂದಾಪುರದ ಮುತ್ತಪ್ಪಶೆಟ್ಟಿಯವರು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಹೊಮ್ಮಂಡದ ಬೆಳೆಗೆ ಅಂದರೆ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್/ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆವ ಬೆಳೆಗೆ ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ತುಂತುರು ನೀರಾವರಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಂಗಳ, ಹಿತ್ತಿಲು, ಮಾಡುಗಳಲ್ಲೂ ಕುಂಬಳ ಬೆಳೆಯಬಹುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೃಷಿ ವಿಧಾನವೆಂಬುದಿಲ್ಲ.

ಮಾರುಕಟ್ಟೆ: ಬೂದುಗುಂಬಳಕಾಯನ್ನು ಶನಿಯ ತರಕಾರಿ ಎನ್ನುವುದು ನಂಬಿಕೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾರೂ ಕದಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ವಾಹನಗಳ ಪೂಜೆಗೆ, ಹೊಸಮನೆ, ಅಂಗಡಿ ಪೂಜೆಗೆ, ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಲಿ ಅನ್ನ ಹಾಕಲು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಠ ಹಾಗೂ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡುತ್ತಾರೆ. ಬೇಕಾದಾಗ ಅಡುಗೆಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಬೂದುಗುಂಬಳಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದ ಆಗ್ರಾ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಬಲು ಹಕ್ಕೊತ್ತಾಯವಿದೆ. ಕುಂದಾಪುರ ಹಾಗೂ ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಗಳ ಅನೇಕ ರೈತರು ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೋಸ್ಕರವೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಸವಿ ೨೦೧೧ರಲ್ಲಿ ೧೮೦೦ ಲೋಡ್‌ಗಳಷ್ಟು ಬೂದುಗುಂಬಳಕಾಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಕ್ವಿಂಟಾಲ್‌ಗೆ ೫೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳು.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆಗ್ರಾಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಕಾರಣ “ಆಗ್ರಾಪೇಶಾ”. ಇದೊಂದು ರೀತಿಯ ಸಿಹಿತಿಂಡಿ. ಮತ್ತೆಗಿನ ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆಯಂತಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ತಯಾರಿಕೆ ಕ್ರಮ ಹೀಗಿದೆ.

ಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳು: ಬೀಜ ಹಾಗೂ ಸಿಪ್ಪೆ ತೆಗೆದ ನಾಲ್ಕು ಇಂಚು ದಪ್ಪವಾದ ಒಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಬೂದುಗುಂಬಳದ ಹೋಳುಗಳು. ಬಿಳಿ ಸುಣ್ಣ ೧೦ಗ್ರಾಂ. ಆಲಂ ಅಥವಾ ಪಟಕ ಐದು ಗ್ರಾಂ. ಒಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಸಕ್ಕರೆ.

ಬೆಣ್ಣೆಯಂತಹ ಸುಣ್ಣವನ್ನು ಎರಡು ಲೀಟರ್ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಸೋಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಕುಂಬಳದ ಹೋಳುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ನೆನೆಯಲು ಬಿಡಬೇಕು. ಸುಮಾರು ಎರಡು ತಾಸುಗಳು ನೆನದ ಹೋಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಶುದ್ಧನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೊಳೆಯಬೇಕು.

ಆಲಂ/ಪಟಕವನ್ನು ಒಂದು ಲೋಟ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕರಗಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಆಲಂಭರಿತ ನೀರನ್ನು ತೊಳೆದ ಕುಂಬಳಹೋಳುಗಳ ಮೇಲೆ ಚಿಮುಕಿಸಬೇಕು. ಸುಮಾರು ೧೦ ನಿಮಿಷದ ನಂತರ ಕುಂಬಳದ ಹೋಳಿನ ನೀರನ್ನು ಬಸಿದು ಬೇಯಿಸಲು ಇಡಬೇಕು. ಹೋಳುಗಳು ಮತ್ತೆಗಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಇಳಿಸಿ ತಣಿಯಲು ಬಿಡಬೇಕು. ಮುಕ್ಕಾಲು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಕುದಿಸಿ ನಾರು ಪಾಕ ಮಾಡಬೇಕು. ತಣಿಸಿದ ಸಕ್ಕರೆಪಾಕಕ್ಕೆ ತಣಿದ ಕುಂಬಳಹೋಳುಗಳನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಹೋಳುಗಳು ಪಾಕ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಿಡಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ಹೋಳುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದು ಉಳಿದ ಸಕ್ಕರೆ ಪಾಕಕ್ಕೆ ೧೦೦ ಗ್ರಾಂ ಸಕ್ಕರೆ ಸೇರಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಹಾಕಿ ಮತ್ತೆ ಸಕ್ಕರೆ ಪಾಕ ತಯಾರಿಸಿ ತಣಿಯಲು ಬಿಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಸಕ್ಕರೆ ಹೀರಿಕೊಂಡ ಹೋಳುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಮುಚ್ಚಿಡಬೇಕು. ಮರುದಿನ ಹೋಳುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದು ಉಳಿದ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ನೀರು ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕ ಮಾಡಬೇಕು. ತಣಿದ ಪಾಕಕ್ಕೆ ತೆಗೆದ ಹೋಳುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹಾಕಿ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಿಡಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಕೆಲವರು ಮೂರು ಬಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಏಳು ಬಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಸಕ್ಕರೆ ಪಾಕ ಹೀರಿಕೊಂಡ ಹೋಳುಗಳನ್ನು ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಒಣಗಿದ ಆಗ್ರಾ ಪೇಟಾ ಸವಿಯಲು ಸಿದ್ಧ. ಪಾಕಸಹಿತವೂ ತಿನ್ನಬಹುದು. ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ಬದಲಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಣ್ಣ ಸೇರಿಸುವಿಕೆ, ದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಗೋಡಂಬಿ, ಬದಾಮಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವಿಕೆ ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಪಾರೀಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬಹುದು. ಸುವಾಸನೆಗಳನ್ನೂ ಬೆರೆಸಬಹುದು.

***